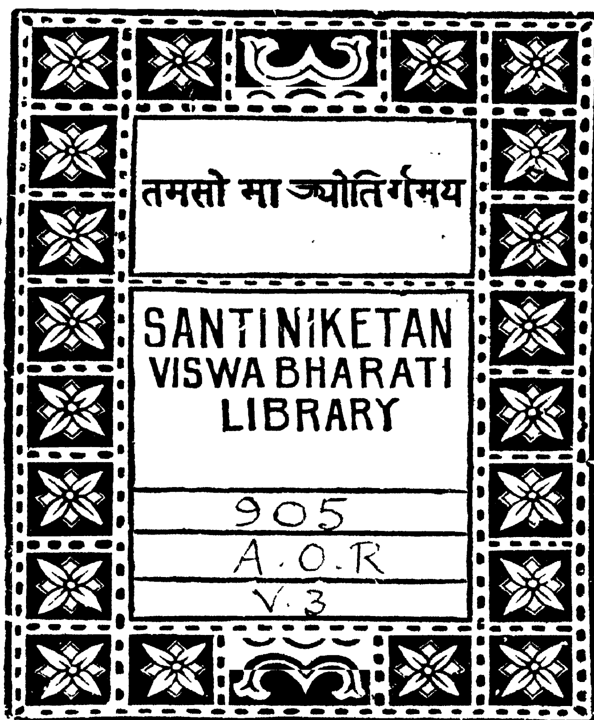

तमसो मा ज्योतिर्गमय
SANTINIKETAN
VISWA BHARATI
LIBRARY
905
A.O.R
V.3

Volume III, 1938-1939] [Part 1

ANNALS

OF

ORIENTAL RESEARCH

OF THE UNIVERSITY OF MADRAS

UNIVERSITY OF MADRAS

1938

PRINTED AT THE G. S. PRESS, MOUNT ROAD, MADRAS.

CONTENTS

CONTENTS—(*Contd.*)

ŚĀKUNTALACARCĀ

BY

DR. C. KUNHAN RAJA,
Head of the Department of Sanskrit,
University of Madras.

Continued from Page 13 (Second Volume)

Now two small points are considered. One is whether there should be the word denoting moon to mark the Nāndī. The other is whether the Nāndī should indicate the plot. For the first the answer is that there is no such rule. In dramas like Vikramorvaśīya, the Mālavikāgnimitra and the Nāgānanda there is no word indicating the moon in the introductory verse. The introductory stanzas in the Vikramorvaśīya and the Mālavikāgnimitra I have already quoted on Page 12. The introductory verse in the Nāgānanda is:

> ḍhyānavyājam upetya cintayasi kām unmīlya cakṣuḥ kṣaṇam
> paśyānaṅgaśarāturam janam imam trātāpi no rakṣasi
> mithyākāruṇiko 'si nighṛṇataras tvattaḥ sa ko 'nyaḥ pumān
> serṣyam māravadhūbhir ity abhihito buddho jinaḥ pātu vaḥ

In this also there is no word denoting moon. Thus there is no rule that the introductory verse in a drama must have a word which denotes moon.

In the stanza beginning with raṅgam prasādya madhuraiḥ, there is the term kāvyārthasūcakaiḥ, which is an epithet of ślokas that introduce the drama. This shows that the introductory verse should indicate the plot. The author says that there is no rule that the Maṅgalaśloka in the beginning should indicate the plot, since this is not observed in many of the dramas.

The next point is regarding the person who is to recite the Nāndī verse. It cannot be the Sthāpanā Sūtradhāra, since he has not yet entered the stage. It cannot be some one from the green room since there is not the direction "naipathye." It is not the Sūtradhāra, since the performance is only the Pūrvaraṅga.

Let the person be only the author. Thus Pūrṇasarasvati says in his commentary on the Anargharāghava "The poet performs

the maṅgala in the form of worshipping his favourite Deity, in the words 'niṣpratyūham'. By this the poet performs the Nāndī of twelve words enjoined in the beginning of a drama." In the commentary on the Prabodhacandrodaya called the Nāṭakābharaṇa, it is said, "The drama called the Prabodhacandrodaya has been composed by the honoured Kṛṣṇācārya. There in the beginning the Maṅgala is performed accomplishing the Nāndī Pūjā and indicating the unity of the individual soul with the supreme soul." This shows that the poet performs the Nāndī Śloka in so far as he undertakes to begin the drama after freeing himself from all sins through the contemplation of the Supreme God.

It cannot be the author. Does he simply recite the verse or does he also throw the lāja ? To say that he does both is a very new point of view. Raṅgapūjā in the form of throwing the lāja is a function of the Sūtradhāra and not of the poet. Pūrṇasarasvatī says elsewhere that the first verse is to be recited by Sthāpaka. Thus the words of those who say that the poet recites the verse are contradictory.

If the verse is only a maṅgala by the poet before writing the drama, then, after the verse there must be the direction that the poet begins the drama, not the direction "After the Nāndī, etc." If it is said that it is understood, then the direction must be simply, "Then enters the Sūtradhāra" and not "After Nāndī etc." If the verse of the poet is accepted as the Nāndī, then this is in conflict with what is said in the Nāṭyaśāstra, where there is no statement that the sthāpaka should enter after the recitation of the stanza of the poet ; the statement is that after Āśrāvaṇa the Sūtradhāra should perform the Nāndī and then entering the stage again he should perform the Prastāvanā. Further if the first verse is by the poet there is no recitation of the Maṅgala by the sthāpaka and this is not proper. Further again, it is ordinarily the words of the Sūtradhāra that should be called the Nāndī and not the words of the author. This is the convension.

Let the poet perform his own Maṅgalas before writing the drama. But that is something external to the drama. Otherwise there will be difficulties. The poet can perform the Maṅgala inside the drama or outside the drama. There is no rule here. And if he performs it outside, then there will be no scope for a Maṅgala before the prastāvana.

We have to fix the person who is to recite the verse. Otherwise there are various difficulties. There must be some one who

is to recite the stanza. It is not the poet. It is not the Sūtradhāra. Then it has to be the Sthāpaka. But if it is the Sthāpaka, the direction "After the Nāndī etc." does not fit in after this stanza. So it is to be before the stanza. The Nāndī, either by the recitation or by worshipping the raṅga is done by the Sūtradhāra and not by the Sthāpaka. Thus everything is according to the words of Bharata.

If this is so, how is it that the verse at the beginning of the drama, which is recited by the Sthāpaka, is called the Nāndī, which is the function of the Sūtradhāra ? The reply is that it is only indirectly. The Sthāpaka is so like the Sūtradhāra that he is also called the Sūtradhāra. Similarly, both being of the nature of worship, this verse is also called the Nāndī.

If any one is particular about retaining the direction "After the Nāndī etc." after the verse, then the term Nāndī applied to the verse is only indirectly applied. In this connection it may be noted that Rājaśekhara, in the antarnāṭaka in the Bālarāmāyaṇa speaks of Nāndī. The first verse in the dramas are usually called the Nāndī. From this it is found that at the beginning of the Sthāpana also there is a Nāndī. And this is spoken of as the real Nāndī and not a semblance of it. There is also statements of one having twelve words, others having eight padas etc.

If there is to be a Nāndī in the Sthāpana also there is no conflict with the words of the sage Bharata. If among these Nāndī Ślokas there are a few with odd number of padas, it is not right. Even number is what is enjoined for it. It is the Sūtradhāra who recites this. The poet writes the Maṅgala as something to be recited by the Sūtradhāra. So the direction "After the Nāndī etc." should follow the verse.

Then does not the Sthāpaka recite a Maṅgala Śloka ? Well we may assume that he too recites the same verse. But in the Veṇīsaṃhāra there is a special stanza to be recited by the Sthāpaka. The verse is what begins with śravaṇāñjalipuṭapeyam. If any one says that it is not quite correct to say that the same verse is recited by the Sthāpaka which was previously recited by the Sūtradhāra, then he is free to find out his own explanation.

Another small point is raised. It is not correct to say that the Sthāpaka enters after Nāndī. Nāndī is only one among the many elements that constitute the Pūrvaraṅga. Then why is it that this

one element is specially mentioned, when there are all the other elements ?

The reply is that among the elements Nāndī is the most important and its importance consists in its being of the nature of a worship. The others are unimportant. They should not be discarded. Maṅgala must necessarily be done. This is its importance.

Then some very unimportant points like Nāndī being capable of dispelling obstacles, the meanings of the words tataḥ, praviśati and Sūtradhāra. Tataḥ means that there should be no delay. The word enters is in the present tense, since the art is continuing among the actors through generations. The present tense means an order or command also ; it is something that should be done, not merely that is done. That the entrance is to the stage is known by the context. Sūtradhāra is the man who holds the sūtra or Naṭyaśāstra. The meaning that he holds the words that express the meaning of the sūtra is a strained one.

This is a summary of the introductory portion of the commentary. The text is very corrupt. There is only one manuscript available. Hence it is not possible to publish a readable edition.

SARIRAKANYAYASANGRAHA

By

PRAKASATMAYATI,

EDITED BY

T. R. CHINTAMANI, M.A., PH.D.,
Senior Lecturer in Sanskrit,
University of Madras.

उभयव्यामोहात्तत्सिद्धेः ॥ ४. ३. ५ ॥

वैद्युतेनैव ततस्तच्छ्रुतेः ॥ ४. ३. ६ ॥

निर्देशसारूप्यालोकशब्दश्रवणाच्च मार्गचिह्नत्वे भोगभूमित्वे वा प्राप्ते चेतनस्य स्वप्रयत्नरहितस्य ऊर्ध्वगमनं चेतनान्तराधीनमिति लौकिकन्यायेनाहः- शुक्लपक्षोत्तरायणानां कालान्तरेषु मार्गचिह्नत्वभोगभूमित्वासंभवात् तदभिमानिदेवता-[1]भिरेभिर्भवितव्यमिति न्यायेन चानुगृहीतात्[2] वैद्युतादुपर्यमानवपुरुषोन्नयनलिङ्गान्मानवा-श्चेतनाश्चोन्नेतारोऽर्चिरादय इत्युक्तम् ॥

कार्यं बादरिरस्य गत्युपपत्तेः ॥ ४. ३. ७ ॥

विशेषितत्वाच्च ॥ ४. ३. ८ ॥

सामीप्यात्तु तद्व्यपदेशः ॥ ४. ३. ९ ॥

कार्यात्यये तदध्यक्षेण सहातः परमभिधानात् ॥ ४. ३. १० ॥

स्मृतेश्च ॥ ४. ३. ११ ॥

परं जैमिनिर्मुख्यत्वात् ॥ ४. ३. १२ ॥

दर्शनाच्च ॥ ४. ३. १३ ॥

न च कार्ये प्रतिपत्त्यभिसन्धिः ॥ ४. ३. १४ ॥

यद्यपि[3] वृद्धव्यवहारे प्रयोगप्रत्ययाभ्यां ब्रह्मशब्दस्य परापरब्रह्मणोः शाब्दं मुख्य-त्वमविशिष्टम्, तथापि शब्दतोऽनवच्छिन्नतयार्थतोऽपि[4] मुख्यत्वादनावृत्त्यमृतत्वलिङ्गा-भ्यामुपबृंहितमुभयमुख्यत्वं शब्दस्यार्चिरादिना गन्तव्यं परं[5] ब्रह्मेति गमयतीति प्राप्तम्। तत्र एकस्य शब्दस्यैकस्मिन्प्रयोगे रूढ्यर्थोपादाने यौगिकलक्षणार्थमुख्यत्वस्याप्युपादा-नानुपपत्तेः शब्दमुख्यत्वस्योभयत्राविशिष्टत्वात्[6] कस्योपादानं न्याय्यमिति विशये वाज-

१. G. देवताभिरेव भवि-

२. T and M omit च

३. T adds कालान्तरेषु

४. G and M. अर्थतो

५. T and M omit परं

६. G. अविशेषात्

सनेयके "ब्रह्मलोकान् गमयति" इति ब्रह्मलोकशब्दस्य सत्यलोके रूढस्य यौगिकत्वेऽपि प्रयोगबाहुल्यात् तत्रैव प्रथमतरबुद्धिहेतोः, ब्रह्मैव लोक इति व्युत्पत्तौ[1] लोकशब्दस्य भोगभूमिविशेषे प्रसिद्धस्य, "ब्रह्मलोकान्" इति बहुवचनस्य भोगभूमिभेदेन[2] सत्यलोके मुख्यस्य, "तस्मिन्वसति" इत्यधिकरणसप्तम्याः "तृतीयस्यामितो दिवि भूर्लोकात्" इति तृतीयलोकशब्दस्य द्युशब्दस्य च, "प्रजापतेः सभां[3] वेश्म प्रपद्ये" इति सभावेश्मशब्दयोश्च, "पञ्चाग्निविद्यायाः शुद्धः पूतः पुण्यलोको भवति" इति पुण्यलोकशब्दस्य, विकारास्पृष्टे परे ब्रह्मण्यत्यन्तोपचरितार्थत्वप्रसङ्गात् सरसः अश्वत्थस्य सोमसवनस्यापराजितायाश्च पुरः प्रभुविमितस्य च वेश्मनः अरण्यत्वारण्येत्यवर्णयोः[त्यरत्वण्यत्वयोः] पर्यङ्कविद्यागतानां च[5] विशेषणानां गन्तव्यब्रह्मलोकसंबन्धिनां विकारास्पृष्टे ब्रह्मण्यसंभवात् बहूनां शब्दानामर्थानां चोपचारकल्पनादेकस्यैव शब्दस्यार्थोपचारकल्पनया शब्दमुख्यत्वेन कार्यमेव ब्रह्माभिधेयमिति वरं प्रतिपत्तुमित्युक्तम्[4] ॥

किञ्च पञ्चाग्निविदामपि परब्रह्मप्राप्तौ "तमेव विदित्वा" इत्यादिर्बहु[6]शास्त्रविरोधः स्यात्। अप्राप्तौ "स एनान् ब्रह्म गमयति" इत्येतच्छब्दः[7] स्यात्; तेन च प्राधान्येन प्रकृतपञ्चाग्निविद्व्यतिरिक्तानां ग्रहणायोगात्, तेषामनिष्टगतिप्रसङ्गाच्च। किञ्च परं ब्रह्म प्राप्तानां उपचितापचितैश्वर्ये ब्रह्मणः सर्वेश्वरत्वविरोधः[8] स्यात्; एकरूपैश्वर्ये[9] गुणप्रत्ययावृत्त्युपचयात्मकसाधनवैषम्यविधिवैयर्थ्यं स्यात्; साधनोपचयापचयाभ्यां च[10] फलोपचयापचयः[11] स्यात्। किञ्च परब्रह्मभूतस्य मनःशरीरवत्तया भोगसंबन्धे "अथायमशरीरोऽमृतोऽप्राणो ब्रह्मैव" इति श्रुतिविरोधः स्यात्, कला[12]प्रलयाधिकरणविरोधश्च। अशरीरत्वे "मनसैतान

१. T. प्राप्तौ
M. व्याप्तौ
२. T and M. भेदे
३. G omits सभां...पूतः
४. T. प्रतिपद्यते
५. M omits च विशेषणानां...किञ्च
६. T and M. इति बहु
७. G and T. शब्दविरोधः
८. T. विरोधात्
९. T and M. ऐश्वर्येण
१०. G omits च
११. G. चयदर्शनेन च विरोधः
१२. G omits कला...स्यात्

कामान्" "स एकधा भवति"[1] इत्यादिवाक्यविरोधः स्यात् । किञ्च मुक्तस्य ब्रह्मीभूतस्य पित्रादिसंकल्पैः भोगाभ्युपगमे "ब्रह्मासकामः" इत्यादिश्रुतिविरोधः; अनभ्युपगमे "तेन पितृलोकेन संपन्नो महीयते[2]" इत्यादिश्रुतिविरोधः। किञ्च वैश्वानरोपासकस्यानिवृत्ताविद्यस्यैवोपास्यत्रैलोक्यात्मत्वादिफलप्राप्तौ विकारातिवर्ति[3]ब्रह्मगमनायोगः[4]; तदप्राप्तौ "तं यथायथोपासते" इति श्रुतिविरोधः । विकारातिवर्तिब्रह्मप्राप्तिद्वारेण पुनर्विकारसंबन्धाभ्युपगमे विकारातिवर्तिगमनकल्पनावैयर्थ्यम्; अनिवृत्ताविद्यस्य च[5] ब्रह्मात्मापत्तिरुक्ता स्यात् । किं च ब्रह्मणो भेदेनावस्थानाभ्युपगमे "ब्रह्मैव भवति" इति श्रुतिविरोधः, गन्तुर्गम्येनाभेदायोगात्; अपि च सांपरायाधिकरणन्यायेन मध्ये लिङ्गशरीरविलक्षणकारणाभावाद्विद्याप्रविलये[6] शरीरत्यागात्प्रागेव तेनैव न्यायेन प्रसङ्गात्, अमानवकरस्पर्शस्य लयकारणत्वे वैद्युत[7]स्थाने विकारान्तरेऽपि लयप्रसङ्गात्, सत्यप्यमानवकरस्पर्शे पुष्कलकारणे विकारमतिक्रम्यैव लयकल्पनायां प्रमाणाभावात् न कलाप्रविलयसिद्धिः । "जगद्व्यापारवर्जम्" "भोगमात्रलिङ्गात्" इत्यादिसूत्राणां च[8]ात्यन्तघटनात् 'एतेन प्रतिपद्यमाना नावर्तन्ते' इत्युभयोर्वर्तमानत्वनिर्देशात् गमनसमयेऽवृत्तेरप्राप्तप्रतिषेधात्, नावर्तिष्यत इत्यश्रुतभाव्यर्थकल्पनायां यत् कृतकं तदनित्यमित्यनुमानविरोधात् क्रममुक्त्यभिप्रायेणापि वाक्योपपत्तेः, इममिहेति च विशेषणार्थवत्त्वायास्मिन्[9] कल्पे प्रतिपन्ना अस्मिन्कल्पे नावर्तन्ते, किं तु कल्पान्तर इत्यस्माकं प्रतिपत्तिः; कल्पान्तरप्रतिपत्तॄणामन्यस्मिन् कल्पे प्रतिपन्ना अस्मिन्[10] कल्पे नावर्तन्ते, किं तु कल्पान्तर इति कल्पभेदेन प्रतिपत्तृषु प्रतिपत्ति[11]र्व्यवस्थोपपत्तेर्न सगुणोपासनमात्रेणानावृत्तिसिद्धिः; प्रतीकपञ्चाग्निविदामापेक्षिकामृतत्वदर्शनात् कार्यब्रह्मणोऽपि तथा मूर्धन्यनाड्यैव गच्छतां

१. T. भवतीति
२. M omits आदि
३. M omits विकारादिवर्ति
४. G. योगादप्राप्तौ
५. M omits च
६. G and M. प्रलये
७. M. वैद्युते
८. G omits च
९. M omits अस्मिन् कल्पे प्रतिपन्नाः
१०. T and M add एव
११. G and T. प्रतिपत्तव्य

सर्वगतत्वे भोगशरीरस्य व्यवहितदेशत्वात् ब्रह्मणो गन्तव्यस्य सर्वत्राविशिष्टपुरुषार्थत्वान्नार्चिरादिमार्गेण गच्छतां मुख्यामृतत्वसिद्धः[सिद्धिः] । ननु परब्रह्मगमनेऽप्याविर्भूतब्रह्मस्वरूपस्य सर्वात्मभावापत्तेः, सर्वाणि फलभोगवचनानि "सङ्कल्पादेवास्य पितरः" "मनसैतान् कामान्" इत्यादीनि तस्मिन् उपपद्यन्त इति ॥

तत्र यदि तावन्मुक्तः स्वपित्रादिभिः कामैः प्रागनुत्पन्नं भोगमस्मदादिवदुत्पाद्य मुख्यमेव भुञ्जीत, तदा आप्तकामता निरतिशयानन्दोपलब्ध्यात्मता च बाध्येत, 'प्रागनुपलभ्यमानसुखाय साधनानि लोक आदत्त इति; भोगार्था च सृष्टिः स्यात्; सुखजन्माभ्युपगमे च "एतस्यैवानन्दस्यान्यानि भूतानि मात्रामुपजीवन्ति" इति नित्यसिद्धब्रह्मसुखावच्छेदानामेव विषयैरभिव्यङ्ग्यतया भोग्यत्वश्रुतिर्बाध्येत । अथ मुक्तोऽपि प्रागनभिव्यक्तं सुखं पित्रादिकामैरभिव्यनक्तीति ; न, सर्वज्ञत्वादिश्रुतेरनभिव्यक्तवत्स्वभावात् स्वरूपावरणस्य च सम्यग्ज्ञानेनैव प्रध्वस्तत्वात् । अथ मुक्तस्य सर्वजीवात्मतावाप्तेर्हिरण्यगर्भादिजीवगतानां भोगैश्वर्याणां तस्मिन्नन्वयात् मुख्यानामेव भोगैश्वर्यवचनानां तस्मिन्नुपपत्तिरिति, तर्हि तिर्यङ्नारकस्थावरादिजीवापत्तेः तद्गतदुःखानैश्वर्याद्यपि मुक्तस्यापाद्यत इत्यपुरुषार्थता स्यात्; तस्मान्मुक्तोऽमुक्तजीवगतैर्भोगैर्न सम्बध्यते । यदि मतम्, मुक्तो निरतिशयानन्दमात्मानं प्राप्नुवंस्तदानन्दपरिच्छेदत्वाद्विषयानन्दानां तानपि प्राप्नुवन् पित्रादिभिर्भुङ्क्ते इत्युपचर्यत इति; नैतत्सारम्, एकस्य ब्रह्मशब्दस्य मुख्यार्थलाभेन सर्वासां परिच्छिन्नभोगैश्वर्यश्रुतीनामुपचरितार्थत्वकल्पनायोगात्; कार्ये तु ब्रह्मणि गन्तव्ये यथोपदेशं सर्वासां मुख्यार्थत्वमुपपद्यते । ननु निर्गुणब्रह्मविद्यायामपि "मनसैतान् कामान्" "स एकधा भवति" इत्यादीनि भोगवचनानि सन्ति । सत्यम्, तेषां प्रकरणाद्वाक्यसामर्थ्याद्वा निर्गुणब्रह्मविद्यया सम्बन्धोऽवगतः, भोगैश्वर्यलक्षणादर्थसाम्यलिङ्गात् भोगैश्वर्यफलवता दहराद्युपासनेन च संबन्धोऽवगतः ; तत्रोभयविधप्रमाणानुग्रहाय शरीरेन्द्रिय-

१. M. मप्यमृतत्व

२. M. उपादत्ते

३. G. मुख्यमेव
T. मुख्यैव

४. M. मुक्त इति

भोगशून्ये[1] निर्गुणज्ञाने स्तुतित्वेनान्वयः, विशिष्टसंबन्धिनि दहराद्युपासने फलत्वेनान्वय इति ; तस्मात् सर्वश्रुतिव्याकोपपरिहाराय कार्यमेव ब्रह्म गन्तव्यमिमित्युक्तम्[2] ॥

अप्रतीकालम्बनान्नयतीति बादरायण उभयथा दोषात् तत् क्रतुश्च ॥ ४. ३. १५ ॥

विशेषं च दर्शयति ॥ ४. ३. १६ ॥

पितृयाणतृतीयस्थानसम्बन्धहीनत्वात् प्रतीकविशेषणत्वेन ब्रह्मणोऽप्युपास्यत्वात् " ये चामी अरण्ये श्रद्धां सत्यमुपासते " इति वाक्येन तेषामप्युपादानात् " स एनान् ब्रह्म गमयति " इत्येतच्छब्देन प्रतीकालम्बनानामपि परामर्शसिद्धेः तानपि ब्रह्म गमयतीति प्राप्तम् ; तत्र च ब्रह्मदृष्टिविशिष्टप्रतीकानामेवोपास्यत्वात् " ये चामी अरण्ये " इति वाक्येन परमर्शाभावात् फलान्तरनिर्देशाच्च परिशेषादर्चिरादिसम्बन्धो न वाक्येन ; ततश्च " ये चामी अरण्ये " इति वाक्योपात्तप्रकृतपरामर्शकेन " स एतान् " इत्येतच्छब्देन प्रतीकानामपरामर्शात् विद्युत्पर्यन्तमेवैतेषां गमनमिति स्थितम् ॥

इति प्रकाशात्मविरचिते शारीरकन्यायसंग्रहे

चतुर्थाध्यायस्य तृतीयः पादः ॥

---

१. M. शून्य

२. T and M omit उक्तम्

३. M omits प्रतीक

४. M. संबन्धे

अथ चतुर्थः पादः ॥

संपद्याविर्भावः स्वेन शब्दात् ॥ ४. ४. १ ॥

मुक्तः प्रतिज्ञानात् ॥ ४. ४. २ ॥

आत्मा प्रकरणात् ॥ ४. ४. ३ ॥

मुच्यमानस्य यन्मोक्षरूपं तदागन्तुकं भवितुमर्हति, अनुष्ठितसाधनफलत्वे सति शरीरात् समुत्थितस्य फलत्वात्, स्वर्गादिफल[1]वत् इत्यनुमानानुगृहीतया निष्पत्तिश्रुत्या आगन्तुकं मोक्षरूपमिति प्राप्तम् । तत्रास्या[2]नुमानस्य[3] "स्वेन रूपेण" इति विशेषणश्रुत्या[4] बाधो दर्शितः । अभिनिष्पत्तिशब्दस्य शरीरात् समुत्थितस्य अनादिप्रवृत्त[5]फलान्तराभिनिष्पत्तिप्रवाहानुवादेन मुक्तो स्वेनेति विशेषण-विधिपरस्य विधीयमानविरोधे सत्युपचरितार्थत्वं[6] च दर्शितम् ॥

अविभागेन दृष्टत्वात् ॥ ४. ४. ४ ॥

तदस्य स्वरूपं ब्रह्मैव न भवति, "स तत्र पर्येति" इति प्रकृते ब्रह्मण्या-धाराधेयनिर्देशात् फलवचनस्य[7] साध्य[8]विषयस्य तादात्म्यवाक्यात्. साधनविषयादपि प्रधानत्वात् बन्धनिवृत्तिव्यतिरेकेणात्मस्वरूपस्यैव पुनर्ब्रह्मतावन्मात्रताप्राप्तेः "ब्रह्म वेद ब्रह्मैव भवति" इत्यादिना फलान्तरस्येष्टत्वादिति प्राप्तम् । तत्राभिनिष्पत्ति[9][10]-स्वरूपस्य "स उत्तमः पुरुषः" इति परमात्मभावेऽवगते[11] तादात्म्यवाक्यानुकूले

१. G and M omit फल
२. G omits अस्य
३. G adds धनस्य
४. M omits विशेषणश्रुत्या
५. M. प्रवृत्ति
६. T and M omit च
७. G. स्वंपदस्य
८. G adds च
९. M omits साध्य
१०. G. निष्पन्न
११. G. श्रुत्यावगते
M. अधिगते

फले तद्विरोधिनः फलस्य[1] प्रकरणात्[2] "मनसैतान्[3] कामान् पश्यन् रमते य एते[4] ब्रह्मलोके" इति ब्रह्मलोकसम्बन्धिलक्षणादिलिङ्गस्य बलवत्त्वात्[5] सगुणविद्याफलेन[6] सम्बन्धः। सर्वत्र चार्थतः साधनात् फलस्य प्राधान्येऽपि[7] शब्दतः फलवचनस्य साधनस्तुतिव्यतिरेकेण प्रयोजनाभावात् साधनवाक्यं[8] प्रति गुणभूतत्वसिद्धिरित्युक्तम्। न चाविद्याक्लेशनिवृत्तिलक्षणस्वरूपाविर्भावव्यतिरेकेण ब्रह्मतावन्मात्रता नामास्ति तत्त्वज्ञानेन साध्या, तत्त्वज्ञानविषयतयैव[9] नित्यसिद्धत्वात् तस्याः। तादात्म्यं तत्त्वज्ञानविषयं तावन्मात्रताफलमिति चेत्, किं तत्[10]? तादात्म्यं नाम भेदतावन्मात्रता[11]-विरोधः[12], तर्हि, तादात्म्यं तत्त्वज्ञानेन निवर्तते न वा? निवर्तते चेत्, ज्ञानस्य स्वविषयनिवर्तकत्वम्, ज्ञाननिवर्त्यस्य चाज्ञानवन्मिथ्यात्वम्, ज्ञानस्य स्वविषयबाधद्वारेण स्वेनैव बाध्यत्वं च स्यादिति मुनिरूपितं भवता वेदान्तप्रामाण्यम्। अथ न निवर्तते तादात्म्यम्, कथं तर्हि तस्मिंस्तावन्मात्रे[मात्रता]विरोधिनि सति तावन्मात्रतापत्तिः? किंच तावन्मात्रशब्देन यदि ब्रह्म जीवो वाभिधीयते, तयोरनादिसिद्धत्वान्न ज्ञानसाध्यता; अथ जीवस्य ब्रह्मतावन्मात्रमिति, तदपि जीवो ब्रह्मैव वा? तत्रोक्तदोषः। अथ तृतीयं किंचित्, तस्यापि कर्मत्वे क्षणिकतापत्तिः; गुणत्वे विज्ञानजन्यसंस्कारवदनित्यत्वप्रसङ्गः; संस्कारस्यापि कार्यान्तरवत्[13] कर्मजन्यत्वं ब्रुवाणस्य विरम्य व्यापारशून्यज्ञानेनान्वयव्यतिरेकविरोधः[14], न द्रव्यत्वमुपादानान्तराभावात्, न जीवब्रह्मोपादानता

१. G. फलान्तरस्य
२. M. प्रकरणात्मनः
३. M omits मनसा
४. G omits य एते
५. M. फलवत्त्वात्
T. बलत्वात्
६. G. फलत्वेन
७. M omits अपि
८. T. वाक्यगुण-
९. T. विषयतयैव मात्रताफल
M. विषयमर्थमात्रताफल
१०. T omits तत्
११. T and M. मात्रविरो
१२. T omits विरोधः...सति तावन्मात्रता
M omit विरोधः...क्षणिकता
१३. M. कार्यान्तरात्
१४. G. ज्ञानान्वय

ब्रह्मोपादानद्रव्यान्तरोत्पत्तौ वा ब्रह्मभावस्य सिद्धेः ; तस्मात्स्वभावत एव ब्रह्मतावन्मात्रस्यैव[1] सतोऽविद्यादिक्लेशहान्या प्रतिभास[समान]स्वरूपावभासो ब्रह्मभाव[2] इति ॥

ब्राह्मेण जैमिनिरुपन्यासादिभ्यः ॥ ४. ४. ५ ॥

चितितन्मात्रेण तदात्मकत्वादित्यौडुलोमिः ॥ ४. ४. ६ ॥

एवमप्युपन्यासात् पूर्वभावादविरोधं बादरायणः ॥ ४. ४. ७ ॥

ऐश्वर्यचिन्मात्रावस्थानयोरन्यतरोपादाने अन्यतरबाधादेकत्रोभया[3]सम्भवादसमञ्जसे विद्याफले प्राप्ते, चिन्मात्रस्यैव सतः तत्त्वातत्त्वविभागापेक्षया वा मायोपाधिवशात् ब्रह्मेश्वरविभागापेक्षया वा विद्याविद्याकृतावस्थापेक्षया वा उभयथाभावोपपत्तिरुक्ता ॥

सङ्कल्पादेव तु तच्छ्रुतेः ॥ ४. ४. ८ ॥

अत एव चानन्याधिपतिः ॥ ४. ४. ९ ॥

मुक्तस्य पित्रादिभोगसाधनसम्पत्तिः, सङ्कल्पोचितप्रयत्नादिसाधनसामग्रीसव्यपेक्षा भोगसाधनसम्पत्तित्वात्, अस्मदादिभोगसाधनसम्पत्तिवत् इत्यनुमानस्य सङ्कल्पादेवेत्यवधारणश्रुत्या विद्याया मन्त्रौषधादिवदचिन्त्यसामर्थ्यत्वादिति न्यायानुगृहीतया बाधो दर्शितः ॥

अभावं बादरिराह ह्येवम् ॥ ४. ४. १० ॥

भावं जैमिनिर्विकल्पामननात् ॥ ४. ४. ११ ॥

द्वादशाहवदुभयविधं बादरायणोऽतः ॥ ४. ४. १२ ॥

तन्वभावे सन्ध्यवदुपपत्तेः ॥ ४. ४. १३ ॥

भावे जाग्रद्वत् ॥ ४. ४. १४ ॥

१. T adds ब्रह्मभाव
२. M. ब्रह्मस्वरूप
T. ब्रह्मात्मभावः
३. T. बाधते एकत्र

शरीरेन्द्रियभावाभावयोरन्यतरोपादाने अन्यतरबाधादुभयोर्यौगपद्यासम्भवाच्च सगुणविद्याफलविरोधे प्राप्ते कालभेदेन सङ्कल्पभेदात् क्रमेणोपपत्तिरुक्ता ॥

प्रदीपवदावेशस्तथा हि दर्शयति ॥ ४. ४. १५ ॥

स्वाप्ययसंपत्त्योः अन्यतरापेक्षमाविष्कृतं हि ॥ ४. ४. १६ ॥

एकस्मिन् शरीरे समनस्कायां चैतन्याभिव्यक्तौ सर्वगतस्यात्मनः शरीरेन्द्रियेषु मनोभेदाभावाच्चैतन्यानभिव्यक्तेर्मनोभेदे च लोकवज्जीवभेदात् भोगाननुसन्धानप्रसङ्गादेकस्मादितराणि निरात्मकानीति प्राप्तम् । तत्र विदुष एव "स एकधा भवति" इत्यादिनानेकधाभावावगमादनुपपत्त्या उपाधिभेदेनानेकधाभावे कल्प्यमाने सर्वेषां सात्मकत्वमन्तरेण विदुषोऽनेकधाभावायोगात् स्वतन्त्रानादिमनोभेदे सत्येव जीवाभेदाच्छुत्यनुपपत्त्या एकमनःसङ्कल्पप्रसूतानेकमनःशरीरेन्द्रियोपाधावभिव्यक्तचैतन्यो विद्वानैश्वर्यं भुङ्क्त इत्युक्तम् ॥

जगद्व्यापारवर्जं प्रकरणादसन्निहितत्वाच्च ॥ ४. ४. १७ ॥

प्रत्यक्षोपदेशादिति चेन्नाधिकारिकमण्डलस्थोक्तेः ॥ ४. ४. १८ ॥

विकारावर्ति च तथा हि स्थितिमाह ॥ ४. ४. १९ ॥

[1]दर्शयतश्चैवं प्रत्यक्षानुमाने ॥ ४. ४. २० ॥

भोगमात्रसाम्यलिङ्गाच्च ॥ ४. ४. २१ ॥

अनावृत्तिः शब्दात् अनावृत्तिः शब्दात् ॥ ४. ४. २२ ॥

"आप्नोति स्वाराज्यम्" इत्यादिश्रुतेः परापरब्रह्मकार्ये भूतभौतिकसृष्ट्यादिविषयैश्वर्येऽपि सगुणविदां प्राप्ते प्रलयादुत्थानसमये भूतभौतिकानां यः स्रष्टा तस्यैव स्थितिनियमनादावपि कर्तृत्वनिर्देशात् सृष्ट्युत्तरकालभाविनामुपासकानां प्रलये मुक्तत्वात् भोगमात्रसाम्यलिङ्गाच्च जगद्व्यापारं वर्जयित्वा स्वभोगसाधनसम्पत्तावेव सगुणविदामैश्वर्यं क्रमेण च मुक्तिरित्युक्तम् ॥

1. M. सृष्ट्यनन्तर

अत्र केचिदागमार्थसम्प्रदायहीनाः स्वबुद्ध्या च शास्त्रार्थविभागं पर्यालोचयितुमशक्नुवन्तः परब्रह्मणि मुक्तस्यैव पित्रादिभिर्भोगविशेषं प्रकृतं सर्वमुपवर्ण्यास्याधिकरणस्य शास्त्रसिद्धान्तेनासङ्गतिं पश्यन्तो द्वैतिनां मुक्तेरङ्गीकरणवादोऽयमिति जल्पन्ति। तत्र किं क्रियत इति वक्तव्यम्—किं द्वैतिनां मुक्तिरित्थंभूतेति प्रकारविशेषः प्रदर्श्यते, किं वा तेषां मुक्तिरित्थंभवितव्येति साध्यते, किं वा नेत्थंभवितव्येत्याक्षिप्यते, किं वा तन्मुक्तिस्वरूपमङ्गीकृत्य तैरभिप्रेतं धर्मान्तरं साध्यते दूष्यते[1] वेति। न तावत् जगद्व्यापारं वर्जयित्वा ब्रह्मणो भोगमात्रसाम्यं तन्मुक्तित्वप्रकारः। गुणपुरुषयोर्द्रष्टृदृश्यसंबन्धलक्षण[2]विच्छेदलक्षणायाः सांख्यमुक्तेः, विज्ञानादिनवगुणोच्छेदेन निःसंबोधलक्षणायाः वैशेषिकादिमुक्तेः, आलोकाकाशशरीरेन्द्रियविषयोपलब्धिशून्यतया सततोर्ध्वगमनलक्षणाया आर्हतमुक्तेः[3], विशुद्धज्ञानोदयप्रवाहस्य[4] सर्वज्ञसन्ताने स्वलक्षणमुत्पाद्य[5] तदेकत्वलक्षणस्य सन्तानशून्यतालक्षणस्य वा[6] सुगतमुक्तेः[7], वासुदेवे कारणे प्रकृतिविकल्पलक्षणायाः पाञ्चरात्रमुक्तेः, ईश्वरप्राप्तिलक्षणायाः शैवमुक्तेश्चानेवंप्रकारत्वात्। अथैतेषां मुक्तिरेवं[8]भवितव्येति साध्यते, तदपि न, जगद्व्यापारवर्जनेन सिद्धसाधनत्वात्, कार्यब्रह्मणो भोगसाम्यलिङ्गानां वैदिकविद्यागतानामवैदिकविद्यान्तरकर्मान्तरफलत्वेनाङ्गीकृतमोक्षविशेषप्रतिपादने सम्बन्धाभावादनङ्गीकरणाच्च तैर्मोक्षः कार्यब्रह्मणि भोगसाम्यस्य। न च परब्रह्मणो भोगोऽस्तीत्युक्तम्; न च जगद्व्यापारवर्जनेन भोगसाम्यं तन्मुक्तेर्दूषणमुच्यते, जगद्व्यापारस्यानङ्गीकरणादेवं[9] तद्वर्जनस्यादूषणत्वात्, द्वैतिनां मुक्तेर्भोगमात्रसाम्यप्रापकाभावात्; न हि वेदेऽपि विद्यान्तरफलं विद्यान्तरे सङ्गच्छते। कुतश्चावैदिकविद्याकर्मफले वैदिकफलविशेषप्राप्तिः? अत एव द्वैतिनां

१. T omits दूष्यते वा
२. G omits लक्षण
३. T and M. चार्वाकमुक्तेः
४. M. प्रभवस्य
५. T and M. सन्तानेश्वरलक्ष
६. T and M. च
७. G. मोक्षस्य
८. G. इत्थं
९. M. करणादेस्तद्वर्जे

मुक्तिमङ्गीकृत्य न धर्मान्तरसाधनं वा दूषणं वा क्रियते, जगद्व्यापारवर्जनस्य[1] सिद्ध-त्वाददूषणत्वाच्च ; भोगसाम्यस्याप्राप्तेः[2] साधयितुमशक्यत्वात्, अत एव तेनादूष्य-त्वात् ; तस्माद्विप्रलम्भनमात्रं द्वैतिनां मुक्तेरङ्गीकरणवाद इति । न च[3] वेदान्तैकदे-शिनां[4] द्वैतिनामेवंविधा[5] मुक्तिः ; न च तान् प्रति साधयितुं शक्यते, जगद्व्यापारव-र्जनेऽपि सिद्धसाधनत्वात्, विद्यान्तरगोचरभोगसाम्यस्य मुक्तावप्राप्तेः ; अत एव दूषयितुमशक्यम्, अदूषणत्वादप्राप्तेश्च ; स्वरूपमङ्गीकृत्य धर्मान्तरदूषणसंभवेऽपि[6] तथा । तस्मात्[7] कार्यब्रह्मप्राप्तिः[8] सगुणविद्याविषयिकेयं[9] इति सिद्धम्[10] ॥

इति श्रीमदनन्यानुभवपूज्यपादशिष्यस्य श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यस्य श्रीमत्प्रकाशात्मभगवतः कृतौ श्रीमच्छारीरकमीमांसाभाष्य-

न्यायसङ्ग्रहे

चतुर्थाध्यायस्य चतुर्थः पादः

---

१. M. वर्ज्य ।
२. T omits भोग
३. G. अपि च
४. G. देशीयानां
५. M. द्वेषिणामद्वैतिनां
६. G. साधनदूषणेऽपि
७. G adds "अनावृत्तिः शब्दात्" इति च न घटते द्वैतिनां
८. G. प्राप्तिलक्षणः
९. G. विषयविपाकोऽयं
१०. T adds
शारीरकाणां न्यायानां सप्तन्यूनशतद्वयम् ।
प्रकाशात्ममुनीन्द्रेण निर्णीतं न्यायवेदिना ॥

INDEX OF SUTRAS

TATTVASUDDHI

EDITED BY

S. S. SURYANARAYANA SASTRI

AND

E. P. RADHAKRISHNAN

॥ वेदस्यापौरुषेयत्वप्रतिपादनं अष्टादशम् ॥

[1]या लोकं सकलं विभज्य कृपया निश्शेषदुःखावहं[2]
केषाञ्चित् हितसाधनं[3] बहुविधं कर्मापरेषां श्रुतिः ।
ज्ञानं निष्कलवस्तुतत्त्वविषयं नित्याब्रवीत्यादरात्[4]
तं वेदात्मकमच्युतं परतरं वन्दे समस्तास्पदम् ॥

[5]इदमिदानीं चिन्त्यते 'किं वेदः पौरुषेयः किं वा अनादिः?' इति । तत्र हि तार्किका मन्यन्ते—वेदो धर्मविशिष्टबहुज्ञपुरुषप्रणीतो भवितुमर्हति, बह्वर्थविषयवाक्यप्रमाणत्वात्, [6]यदेवं तत्तथा यथा व्याकरणादि पाणिन्यादिविरचितम्, तथा चायमुक्तसाधनो वेदः, तस्मादुक्तसाध्यः—[7]इति । ननु विरुद्धाव्यभिचारी हेतुः—वेदोऽपौरुषेयः, अस्मर्यमाणकर्तृकत्वात्, आत्मवत्—इति । तदपि न विपश्चितां चेतसि चारुतां बिभर्ति, जीर्णकूपारामादिषु मुक्तक[8]श्लोकेषु च हेतोः अनैकान्तिकत्वात् । अथ तत्रानुमानेन कर्तृनिश्चयः, तर्हि इहाप्यसौ न दण्डवारितः । अथ मतम्—पौरुषेयत्वे वेद[9]स्य मूलप्रमाणमन्वेषणीयम्, तच्च नेन्द्रियादिजं[10] नितमुपपनीपद्यते, अतीन्द्रियत्वात् धर्मादेः ; अतोऽप्रमाणं वेदः प्रसज्येत—इति । तदपि [11]महाश्रोत्रियत्वव्यक्तीकरणं मीमांसकानाम्, यावता परमेश्वरोऽखिल[12]मिदं अदृष्टाद्यस्मदाद्यतीन्द्रियमपि नित्यनिरतिशयाप्रतिहतज्ञानेन करतलन्यस्तामलकवत् अप-

---

१. A E: यो
२. D E: दुःखापहं
३. D: साधने
४. D: नेत्यब्रवीत्या
५. A E omit इदं
६. D: यदित्थं
७. A B E omit इति
८. E: मुक्तकेशेषु; D: मूक
९. D: सति omitting वेदस्य
१०. D: जन्यमुपपद्यते
११. B omits महा ; D: महाश्रोत्रियाभिव्यक्ती
१२. D: निखिलमिदमस्मदाद्यतीन्द्रियमानन्त्यनिरतिशयाप्रतिहत etc.

रोक्षमीक्षमाणो वेद[1]राशिं विरचयितुमीष्टे । ननु तथाविधविशिष्टपुरुषसिद्धौ वेदस्य च तत्प्रणीतत्वसिद्धिः, वेदप्रणयनादिलिङ्गेन तथाविधपुरुषसिद्धिः, इत्यन्योन्याश्रये[2]: स्यात् । नैतत्सारम्, वेदादेव तस्य समधिगतत्वात् "यो ब्रह्माणं विदधाति पूर्वं यो वै वेदांश्च प्रहिणोति तस्मै (Śvet. 6. 18.)" इति, "इदं सर्वमसृजत ऋचो यजूंषि सामानि च[3] (Bṛh. I. ii. 5.)" इति ।

अपि चापौरुषेयत्वे[4] सति वेदस्य अ[4a]प्रामाण्यमपरिहार्यं[5] प्रसज्येत । तथा हि—लौकिकशब्दानां[6] आप्तप्रणीतत्वेन प्रामाण्यमुपलभामहे, तदभावे सति अङ्गुल्य-ग्रादिवाक्यानां अप्रामाण्यदर्शनात् । न च वाच्यम् 'अङ्गुल्यग्रा[7]दिशब्दानां अनाप्तप्रणीतत्वात् अप्रामाण्यम्, नाप्तप्रणीतत्वात्' इति; यतो वक्तृज्ञानमेव लोके[8] शब्दादवगम्यते, अर्थ[9]ज्ञानं तु वक्तृज्ञानव्यवहितमेव शब्दादुपजायते । अन्यथा साक्षादेव शब्दादर्थ[10]निश्चये सति आप्तानाप्तविभागाभावात् अविशेषेण सर्वशब्दानां प्रामाण्यं प्रसज्येत । न[11] चैतत् दृष्टमिष्टं वा । तस्मात् आप्तप्रणीतत्वमेव प्रामाण्ये प्रयोजकम् । तदयं प्रयोगः—विवादास्पदीभूतो वेदः आप्तप्रणीतो भवितुमर्हति; प्रमाणभूतवाक्यत्वात्; यद्यत् प्रमाणभूतं वाक्यं तत्तत् आप्तप्रणीतं दृष्टम्[12], यथा लौकिकाप्त[13]वाक्यम्; तथा चायमुक्तसाधनः; तस्मात् उक्तसाध्यः; तस्मात् वेदः पौरु[14]षेयः—इति ।

---

१. D: वेदशब्दराशिं
२. D: आश्रयता
३. A B E omit च
४. A wrongly corrects अपौरुषेयत्वे into पौरुषेयत्वे
४a B: प्रामाण्यं
५. D: परीहार्यं, a manifest error
६. D: वाक्यानां
७. E omits अग्र
८. D: लौकिकशब्दा
९. B omits अर्थज्ञानं तु and reads अज्ञानव्यवहित etc.
१०. A D E: शब्दार्थं
११. B: न चैतदिष्टम्
१२. D omits दृष्टं
१३. A D E: काप्तप्रणीतवाक्यम्
१४. E has a corrupt text: पौरुषेया-भ्युच्चायमाणत्वम् । तत्र प्रति etc.

तत्र प्रतिविधीयते । न तावदनुमानेन अस्य[1] वेदस्य पौरुषेयत्वं साधयितुं पार्यते, तदसंभवात् । अथ यदुक्तम्—विशिष्टबहुज्ञपुरुषप्रणीतो वेदः, बह्वर्थविषयवाक्यप्रमाणत्वात्—इति, तत्र किमिदं पुरुषप्रणीतत्वमभिप्रेतम्? किं अस्मदादिभिरिव पूर्वसिद्धस्य वेदस्य विशिष्टपुरुषेणाप्युच्चार्यमाणत्वम्, आहोस्वित् प्रमाणान्तरेण[3] अर्थमुपलभ्य तत्र वाक्यविरचनमिति[4]? यदि[5] तावत् प्रथमः कल्पः, अङ्गीकृतमेव तथाविधपौरुषेयत्वम्, इति सिद्धसाधनता[6] । अथोत्तरः कल्पः, केन तर्हि प्रमाणेन असौ वेदार्थमुपलभेत? न तावत् बाह्येन्द्रियजनितप्रत्यक्षेण धर्माधर्मब्रह्मोपलम्भसंभवः, तदगोचरत्वात्[7] तेषाम् । नापि मनोमात्रजनितेन, आत्मनोऽन्यत्र मनसो बाह्येन्द्रियव्यपेक्षत्वात् । अनुमानादिना चेत्, अस्मदादीनामपि तत्संभवः, ईश्वरस्य धर्मादिसाक्षात्करणाभावश्च[8] प्रसज्येत । अथायमभिप्रायः[9] 'अस्मदाद्यगोचरभूता अपि धर्मादयो[10] धर्मज्ञानवैराग्यातिशयवत्[11] इन्द्रियगोचरतां आचरन्ति' इति, तर्हि प्राप्तमेव अनादित्वेन अपौरुषेयत्वं वेदस्य । न हि पूर्वसिद्धवेदाध्ययनतदर्थज्ञानधर्मानुष्ठानमन्तरेण[12] योगिनामपि धर्माद्यतिशयसंभवः । अतोऽनादित्वात अपौरुषेयो वेदः प्राप्तः । स्यादेतत्—यद्यपि योगिनां धर्माद्यतिशयः पूर्वसिद्धवेदाध्ययनाद्यपेक्षः[13], तथापि परमेश्वरस्य असौ स्वाभाविक एव । तथा च श्रुतिः—

> " न तस्य कार्यं करणं च विद्यते न तत्समश्चाभ्यधिकश्च दृश्यते ।
> परास्य शक्तिर्विविधैव श्रूयते स्वाभाविकी ज्ञानबलक्रिया च ॥" (Śvet. 6. 8.)

---

१. B D omit अस्य
२. D omits पुरुष
३. B omits अन्तरेण
४. D: रचनम्
५. A B: न for यदि
६. E: साध्यसाधनता
७. D omits a few words here, i.e. up to ईश्वरस्य in the next sentence but one.
८. A: कारकारणभावश्च
९. A B: तथा
१०. A B E omit धर्मादयो
११. A B E: अज्ञान
१२. B: अध्ययनं तदर्थानुष्ठानमन्तरेण
D: वेदाध्ययनेन तदर्थज्ञानानुष्ठानमन्तरेण
१३. A B E omit आदि

इति। भवतु नाम स्वाभाविकमेव[1] ज्ञानमीश्वरस्य[2]। तथापि त तस्य वेदप्रणयनसंभवः, विधूतनिखिलकार्यकरण[3]परिकरत्वात्। न ह्यकार्यकरण[4]स्य वाक्यविरचनं[5] संभवति। न च वाच्यम् 'अकार्यकरणत्वे[6] स्वाभाविकेऽपि परमेश्वरस्य इच्छादिवशात् कार्यकारणवत्त्वोपपत्तेः[7] उपपन्नमेव[8] वेदप्रणयनम्' इति; इच्छादि[9]सम्बन्धे सति देहपरिग्रहः, देहपरिग्रहे सति इच्छादिसम्बन्धः, इति परस्पराश्रयत्व[10]प्रसङ्गात्। अथ ईश्वरस्यापि इच्छादिसम्बन्धो देहपरिग्रहश्च प्रवाहरूपेण अनादिरिति कल्प्येत, तदा अस्मदादिवत् स्वाभाविक एव देहादिसम्बन्ध इति अनीश्वरत्वप्रसङ्गात् अस्मदादेरिव[11] वेदप्रणयनासामर्थ्यमपि तस्य प्रसज्येत। अथ नित्यसिद्धैव ईश्वरस्ये[12]च्छा न देहपरिग्रहसापेक्षा[13] [14]सेति मनीषा समुन्मिषेत्, तदपि निष्प्रमाणकमेव। न तावत् स्वार्थविषयेच्छा[15] परमेश्वरस्य संभ[16]विष्यति, आप्तकामत्वात्। अथ तस्य इच्छा परानुग्रहार्था[17] परिकल्प्येत, सापि निष्प्रयोजना कल्पना, पुण्यापुण्यनिमित्तत्वात् प्राणिनामुपभोगस्य। ईश्वरस्य तु सन्निधि[18]मात्रेण अनुग्राहकत्वम्[19], नेच्छादिद्वारेण। इच्छादिमत्वे च संसारित्वं[20] अस्मदादिवत् प्रसज्येत इत्यभ्यधायि। तस्मात् ईश्वरस्य नित्यज्ञानवत्त्वेऽपि[21] कार्यकारणवैधुर्येण[22] वेदप्रणग-

१. B: स्वाभाविकज्ञानं
२. D: ईश्वरस्यापि
३. B D E: कारण; D: करणत्वात्
४. D: कारण
५. D: रचनं
६. A E: करत्वे; B D: कारणत्वे
७. A: कारणत्वोपपत्तेः
८. D: अनुपपन्न, a clear error
९. B omits आदि
१०. D omits त्व
११. A B E: दादिवदेव
१२. D: तस्य for ईश्वरस्य
१३. A D E: ग्रहापेक्षा
१४. D omits सा
१५. D: इच्छासम्बन्धः, E: स्वार्थपरेच्छा
१६. B E: सम्बन्धो भविष्यति
१७. A: हार्थः
१८. D: सन्निधान
१९. B: ग्राहकत्वात्
२०. D: संसारादित्वं
२१. A E: हि for अपि
२२. E: कारणवेदप्रमाणसंभवात्, a corrupt text.

नासंभवात्, अनीश्वराणां तु कार्यकरणवत्त्वेऽपि[1] धर्माधर्मविज्ञानस्य वेदपूर्वकत्वात्[2] सुतरामेव वेदप्रणयनासंभवात्, न पुरुषाधीनविरचनो वेदः। तत्रायं प्रयोगः— विवादगोचरापन्नो वेदः सकर्तृको न भवितुमर्हति; असंभाव्यमानकर्तृकत्वात्; यथा आत्माकाशादि। तथा वेदः सकर्तृको न भवितुमर्हति[3]; अविच्छिन्न[4]व्यवहारत्वे सति अस्मर्यमाणकर्तृकत्वात्; आत्माकाशादिवत्। न खलु[5] जीर्णकूप[6]आरामादिषु मुक्तक[7]श्लोकेषु च अनैकान्तिकता, तेषां गच्छता कालेन व्यवहारविच्छेदात्[8]। न च 'वेदस्य अविच्छिन्नव्यवहारत्वं असिद्धम्' इति शक्यं वदितुम्, प्राणिनां पुण्यापुण्यतत्फलसम्बन्ध[9]प्रकाशनेन संसारचक्रप्र[10]वर्तकत्वात्। ननु वेदस्यापि महाप्रलये अस्त्येव व्यवहारविच्छेदः; अतः असिद्धम् 'अविच्छिन्नव्यवहारत्वात्' इति। तत्रेदं[11] वक्तव्यम् 'किं प्रलयकाले वेदस्याध्ययनाभावो व्यवहारविच्छेदोऽभिप्रेतः, किं वा स्वरूपनाशः?' इति। यदि तावत् अध्ययनाद्य[12]भावमात्रम्, तथाविधव्यवहारविच्छेदस्य आत्मादावपि संभवात् नासावनित्यत्वमावहति। अथ[13] स्वरूपनाशो वेदस्य प्रलयकाले [व्य[14]वहारविच्छेदः, नैतत्सारम्, अनादित्वानुमानात्। तथा हि—विवादास्पदीभूतं सृष्टिकालीनं वेदाध्ययनं पूर्वपूर्ववेदाध्ययनस्मृतिनिबन्धनं भवितुमर्हति; वेदाध्ययनत्वात्; इदानींतनवेदाध्ययनवत्—[15]इति।

स्यादेतत्—वेदस्य अस्मर्यमाणकर्तृकत्वं असिद्धम्,] वेदेनैव तस्य कर्तृ[16]-सम्बन्धावगमात्—इति। तदपि नातिचतुरश्रम्। "इदं सर्वमसृजत ऋचो यजूं-

१. B: कारण
२. B: वेदत्वात्
३. B: न भवति
४. D: अवच्छिन्न
५. A E omit खलु
६. B: जीर्णरूपादिषु
७. D: मूक
८. D: विच्छेदप्रसङ्गात्
९. B: बन्ध
१०. B omits प्र
११. E: अत्रेदं
१२. D omits आदि
१३. D: अतः
१४. E omits the portion within brackets
१५. A B E omit इति
१६. D: कर्तृत्व

षि सामानि (Bṛh. I. ii. 5.) " इत्यदिवाक्यं तावत् हिरण्यगर्भविषयत्वात् सिद्धस्य[1] वेदस्य अभिव्यक्तिमात्रमाचष्टे । यत्तु " यो ब्रह्माणं विदधाति (Śvet. 6. 18.) " इत्यादि, तत् परमेश्वरविषयमपि न वेदस्य सृष्टिमाचष्टे, किं तु सृष्टस्य वेदस्य परमेश्वरानुग्रहात् हिरण्यगर्भाविर्भावमात्रं आवेदयति । तस्मात् सिद्धमेव ' अविच्छिन्नव्यवहारत्वे सति अस्मर्यमाणकर्तृकत्वात् ' इति । अतो विशिष्टबहुज्ञपुरुषप्रणीतो वेदः बह्वर्थविषयवाक्यप्रमाणत्वात्[2] इत्येष धर्मिग्राहकप्रमाणविरुद्धः[3] । " अथ वंशः " इत्युपक्रम्य विद्यासम्प्रदायपरम्परां अभिधाय अन्ते[4] " परमेष्ठी ब्रह्मणो ब्रह्म स्वयंभु ब्रह्मणे नमः (Bṛh. II, vi, 1-3)" इति वेदस्य नित्यत्वश्रुतिविरोधाच्च । कालात्ययापदिष्टः, ईश्वरानीश्वरपुरुषप्रणयनासंभवस्य[5] वेदे दर्शितत्वात् । अन्यथासिद्धश्चायं हेतुः; प्रमाणान्तरयोग्यविषयत्वात्[6] व्याकरणादेः पुरुषप्रणीतत्वम्, न वाक्यप्रमाणत्वात्, अयोग्यविषये[7] पुरुषस्य वाक्यप्रणयनासंभवात् ।

यत्पुनरुक्तम् ' आप्तप्रणीतो वेदः प्रमाणभूतवाक्यत्वात्, लौकिकवाक्यवत् ' इति, तदप्येतेनैव निरस्तम् । यदपीदमुक्तम् ' आप्ताप्रणयने वेदस्य अप्रामाण्यप्रसङ्गः ' इति, तदप्यचारु विरचितम् । स्वयमेव हि शब्दः अर्थे पमाणम्, न आप्तपुरुषसम्बन्धात् । अङ्गुल्यग्रादिवाक्येषु अनाप्तपुरुषसम्बन्धादेव स्वसामर्थ्यप्राप्तं प्रामाण्यं प्रतिबध्यते[8], ततः प्रतिबन्धनिवृत्त्यर्थः प्रणेतुः आप्तत्वनिश्चयस्तत्र ।

१. A D E: सिद्धस्य

२. A D E: विषयवाक्यविषयप्रमात्वात्; B: विषयमात्रप्रमाणत्वात्; but the reading विषयवाक्यप्रमाणत्वात् seems to be correct. See earlier in the beginning of the chapter.

३. A B E: विरोधात्

४. B omits अन्ते

५. A: असंभवाच्च वेदविषयो दर्शितः; D: असंभवश्च वेदे च दर्शितः

६. A D: योग्यार्थे

७. D: विषयेषु

८. D: प्रतीपद्यते

यदुक्तम् 'वक्तृज्ञानव्यवधानेनैव[1] शब्दोऽर्थमवगमयति' इति, तदपि[2] विवेक्तव्यम् 'किं[3] वक्तरि[4] ज्ञानमात्रमावेदयाति, किं वा अर्थविशेपितम् ?' इति। पूर्वस्मिन् वक्तृज्ञानव्यधानेनापि शब्दादर्थावगमो[6] न स्यात्। उत्तरस्मिन् ज्ञानविशेषणभूतार्थप्रतीतिकारणं वक्तव्यम्। न तावत् प्रत्यक्षादि[8]प्रमाणं[9] कारणमस्ति, तत्र शब्दातिरिक्तप्रमाणासंभवात्, अनभ्युपगमाच्च। नापीयमर्थप्रतीतिः भ्रान्तिः संशयो वा, बाधाभावात् विकल्पानुदयाच्च। नापि स्मृतिरूपा, पूर्वप्रवृत्ततद्विषयप्रमाणाभावात्। अथ[10] पदैनैव[11] अन्योन्यान्वययोग्यपदार्थस्मरणात् तदन्वयं उत्प्रेक्षया अवगम्य तद्विषयज्ञानं[12] पुरुषः अनुमीयते इति कल्प्यते, तच्चापास्तम्[13]। उत्प्रेक्षाज्ञानस्य प्रत्यक्षादिप्रमाण[14]स्मृतिभ्रान्ति[15]संशयाद्यात्मत्वानुपपत्तेः, परिशेषात् शब्दजन्यमेव संसर्गविज्ञानमिति[16] साक्षादेव शब्दार्थसिद्धेः[17], तक्तृज्ञानव्यवधानकल्पना न प्रमाणप्रयोजनवती। तस्मात् लोकेऽपि स्वसामर्थ्यादेव शब्दार्थप्रतिपत्तिः[18]। अनाप्तपुरुषसम्बन्धस्तु शब्दस्य स्वतस्सिद्धसामर्थ्यप्रतिबन्धकतया[19] अवतिष्ठते। तन्निवृत्तये मूलाज्ञानानुमानं अर्थवच्चेत्[20], भवतु; तन्न निवारयामः[21]। वेदे तु पुरुषसम्बन्धाभावे सति प्रतिबन्धाभावात्, न अप्रामाण्यशङ्का इति विशेषः। तस्मात अपौरुषेयो वेदः इति सिद्धम्[22]।

इति तत्त्वशुद्धौ वेदस्य अपौरुषेयत्वनिरूपणप्रकरणम्

---

१. D omits एव
२. D: तदपि वक्तव्यम्
३. A D E omit किं
४. B: वक्तृज्ञानमात्रमनुमापयति
५. D; व्यवधानेन विशेषणभूतार्थ, thus omitting a few words.
६. D: अधिगमो
७. B: विशेषेण प्रतीति
८. E omits आदि
९. D omits प्रमाणं
१०. B: यथान्योन्यान्वय etc.
११. A B E: वेदैरेव
१२. D: विषयं विज्ञानं
१३. D: तच्चावार्थम्
१४. B omits प्रमाण
१५. D omits भ्रान्ति
१६. D omits वि
१७. D: सिद्धेन
१८. A B E: शब्दार्थ
१९. B: प्रतिपत्तिबन्धकतया
२०. B omits अर्थवत्
२१. D omits नि
२२. D omits सिद्धम्

॥ वेदस्य ब्रह्मपरतन्त्रत्वनिरूपणं एकोनविंशम् ॥

यस्यैष निःश्वसितमेव तु वेदराशि-
 र्यत् प्राप्यते परमयोगिभिरात्मभूतम् ।
यच्चाखिलश्रुतिशिरःपर[1]मद्वितीयं
 तस्मै निरस्ततिमिराय नमोऽक्षराय ॥

सम्प्रति विचार्यते 'किं वेदः चेतनवत् स्वतन्त्रः किं वा ब्रह्मपरतन्त्रः?' इति । तत्र मीमांसका मन्यन्ते । वेदः स्वतन्त्रो भवितुमर्हति, अपेक्षा[2]कारणाभावात् । तथा हि 'किं वेदशब्दोपलक्षितवर्णानां उत्पत्तौ कारणापेक्षा, किं वा वर्णात्मनो[3] शब्दस्य नित्यत्वेऽपि पदपदार्थसम्बन्ध[4]सङ्केतापेक्षा, अथ वा वाच्य-वाचकसम्बन्धनित्यत्वेऽपि विशिष्टार्थप्रतिपत्तिमुद्दिश्य वाक्यरचनायां अपेक्षा वेदस्यो-च्यते?' इति । तत्र न तावत् उत्पत्तिकारणापेक्षा, शब्दस्य नित्यत्वात् । ननु अ[5]नित्यःशब्दः, प्रत्युच्चारणं अन्यथा[6]न्यथा प्रतीयमानत्वात् । तथा हि— अदृश्यमानः पुरुषविशेषोऽ[7]पि अध्ययनध्वनि[8]श्रवणादेव विशेषतो निर्धार्यते[9] 'देवदत्तोऽयमधीयते, य[10]ज्ञदत्तोऽयमधीयते' इति । न हि शब्देन अन्यथा-त्वावगममन्तरेण उच्चारणभेदेन पुरुषविशेषानुमानमवकल्पते । तदयं प्रयोगः "शब्दो धर्मी; जन्मविनाशवान् इति साध्यो धर्मः; प्रत्युच्चारणमन्यथा प्रतीय-मानत्वात्; यदेवं तत्तथा, यथोदात्तादिविज्ञानम्; तथा चायं शब्दः; तस्मात्

---

१. B: पद .

२. B: कारणापेक्षाभावात्

३. B E: वर्णात्मनः

४. B omits सम्बन्ध

५. B: नित्यः, a mistake

६. B has only one अन्यथा

७. B omits अपि

८. B: ध्वनिवत्

९. B omits निर्धार्यते

१०. A omits यज्ञदत्तोऽयमधीयं

तथा" इति। तदयुक्तम्, हेतोः व्यधिकरणासिद्धत्वात्। ध्वनिरेव [1]हि अन्यथान्यथा प्रतीयते। न वर्णानां अन्यथाप्रतीतिरस्ति, सर्वप्रयोगेषु तेषामेव 'त एवामी [2]गकारादयः' इति प्रत्यभिज्ञायमानत्वात्। न च वाच्यम् 'ध्वनिव्यतिरिक्तो न वर्णो नामास्ति' इति। [3]ध्वनिव्यनिरिक्तवर्णस्य [4]स्वानुभवसिद्धत्वात्। तथा हि—दूरादाकर्णयतो वर्णविशेषमप्रतिपद्यमानस्य झटिति कर्णपथमवतरति ध्वनिः। प्रत्यासीदतश्च वर्णविशेषप्रतीतिरुदयमधिरोहति। तत्र अनुमानप्रयोगोऽपि भवति—विवादास्पदीभूतो ध्वनिः वर्णव्यतिरिक्तो भवितुमर्हति; तस्मिन्ननुपलभ्यामानेऽप्युपलभ्यमानत्वात्; यो यस्मिन् अनुपलभ्यमानेऽपि उपलभ्यते, स तद्व्यतिरिक्तो दृष्टः, यथा रूपात् रसः; तथा चायम्; तस्मात् तथा—इति। अत एवायं अन्यथात्वप्रत्य[5]यो ध्वनिविषयो न वर्णविषयः। 'त एवामी गकारादयः' इति प्रत्यभिज्ञाबाधि[6]तपक्षत्वात् कालात्ययापदिष्टश्च हेतुः। स्यादेतत्—केशादिष्विव सादृश्यनिबन्धना प्रत्यभिज्ञा, न वस्त्वेकत्वनिमित्ता—इति। तदसत्, प्रत्युच्चारणं भेदसिद्धौ सा[7]दृश्यकल्पना, सादृश्यकल्पनया भेदसिद्धिः, इति परस्पराश्रयत्वप्रसङ्गात्। इह च अबाधितप्रत्यभिज्ञा वस्त्वेकत्वमे[8]व अवगमयति। अथ आकृतिनिबन्धना प्रत्यभिज्ञा प्रतिज्ञायेत, तदपि न मनोहरम्; व्यक्तिप्रत्यभिज्ञानात् 'द्वि[9]र्गोशब्द उच्चारितः' इति हि[10] प्रतीतिः, न [11]तु द्वौ गोशब्दौ इति। व्यक्तिभेदे तु द्वौ गो[12]शब्दौ इत्येव स्यात् प्रतीतिः। तस्मात् अस्त्येव प्रत्यभि[13]ज्ञाविरोध.। अत एव एतदप्यपास्तम् 'अनित्यः शब्दः, प्रयत्नान[14]न्त-

---

१. B omits हि and has only one अन्यथा
२. B: नकारा
३. A omits ध्वनि
४. E: स्वभावसिद्धत्वात्
५. B- प्रयोगो
६. B. प्रत्यक्षबाधित
७. B E omit this word
८. E omits एव
९. E: विघ्नोशब्द, a mistake
१०. A E omit हि
११. A E omit तु
१२. E omits गो
१३. B: प्रत्यभिज्ञाप्रत्यक्षविरोधः
१४. E: प्रयत्नान्तरी

रीयकत्वात्, सुखादिवत्' इति, तत्रापि हेतोः प्रत्यभिज्ञाबाधित[1]पक्षत्वात् । अपि च हेत्वर्थो विविच्यताम् 'किं प्रयत्ना[2]नन्तरीयकत्वात् उत प्रयत्ना[3]नन्तरीयकोपलब्धित्वात् ?' इति । पूर्वत्र अन्यतरासिद्धो हेतुः ; उत्तरत्र अनेकान्तिकः, प्रयत्नानन्तरोपलब्धरू[4]पोदकादिषु ।

अथोच्येत 'अनित्यः शब्दः, वि[5]भुद्रव्यविशेषगुणत्वात्, सुखादिवत्' इति, तदपि [6]परपरिकल्पितेश्वरबुद्धावनैकान्तिकः । अथ 'अनीश्वरधर्मत्वे सति' इति हेतुं विशिष्याः, तदापि प्रत्यभिज्ञाविरोधः तद[7]वस्थ एव । असिद्धश्च ; वार्तिककारीयाणां शब्दस्य द्रव्यत्वाभ्युपगमात् । अनुमानान्तरं तर्हि भविष्यति—अनित्यः शब्दः ; सामान्यवत्त्वे सति अस्मदादिबाह्येन्द्रियग्रा[8]ह्यत्वात्, घटादिवत्—इति । तदपि प्रत्यभिज्ञोन्मू[9]लितत्वात् न प्रमाणपद्धतिमध्यास्ते । विरुद्धाव्यभिचारी च हेतुः 'नित्यः शब्दः ; शब्दाकाशसम्बन्ध[10]सम्बन्धित्वात्, आकाशवत्' इति । तस्मान्नित्यत्वात् न शब्दस्य उत्पत्तिकारणापेक्षा ।

स्यान्मतम्—वर्णात्मना वेदशब्दस्य नित्यत्वेऽपि वाच्यवाचकसम्बन्धस्य इदंप्रथमतया तत्सङ्केतापेक्षा भवति । तथा चायं प्रयोगः 'विमत्यापन्नः शब्दार्थसम्बन्धः साङ्केतिको भवितुमर्हति ; वाच्यवाचकसम्बन्धत्वात्, देवदत्तादिशब्दार्थसम्बन्धवत्—इति । तदपि नातिचतुरश्रम्, सङ्केतासंभवात् । तथा हि । इदमत्र विवेक्तव्यम् 'किं स[11]र्गकाले सकलमिदं शब्दार्थसम्बन्धं एक एव सङ्केतयेत्, आहो-

१. B: विरोधपक्षत्वात्
२. E: त्नान्तरीयक
३. E: त्नान्तरीयको
४. A E: मूलोदकादिषु
५. B omits विभु
६. B: तदभ्युपरिकल्पित
७. E: तदवस्थित
८. A B: ग्राहक
९. E: प्रत्यभिज्ञामूलकत्वात्
१०. B: असम्बन्धित्वात् ; E: शब्दाकाशसम्बन्धादेव दत्तशब्दार्थसम्बन्धत्वात् न शब्दस्य etc.
११. E: संसर्ग

स्वित् अनेके संभूय सङ्केतयेयुः ?' इति। पूर्वस्मिन् इतरेषां तदभिप्रायानवगमात्[1] प्रकारान्तरेण शब्दार्थसम्बन्धापरिज्ञानाच्च न शब्दार्थव्यवहारसिद्धिः। उत्तरस्मिन् तेषां सर्वेषां[2] सर्वज्ञत्वे सति अनेकेश्वरत्वप्रसङ्गः। असर्वज्ञत्वे सति अन्योन्याभिप्रायापरिज्ञानात् शब्दार्थव्यवहाराभावप्रसङ्गः। तस्मात् अर्थापत्तिविरोधात् हेत्वाभासोऽयम्। सत्प्रतिसाधनश्च। विवादाध्यासितः सर्गकालीनः [अभिधानाभिधेयव्यवहारः[3] पूर्वपूर्वतथाविधव्यवहारानुस्मृतिनिबन्धनः; अभिधानाभिधेयव्यवहारत्वात्, यथा इदानींतनाभिधानाभिधेयव्यवहारः। न च साङ्केतिकशब्देषु अनैकान्तिकत्वमाशङ्कनीयम्,] अभिधानत्वाभावात्तेषाम्। आकृतिवाचकाः शब्दाः सर्वदेशेषु अविभागात् अभिधायिनो वा अभिधानानि। न हि[4] साङ्केतिकशब्देषु एतत्समस्ति[5]। तस्मात्[6] न शब्दस्य वाच्यवाचकसम्बन्धे सापेक्षत्वम्।

अथ मतम्—वाच्यवाचकसम्बन्धे अनादिसिद्धेऽपि[7] विशिष्टार्थप्रत्ययमुद्दिश्य वाक्यविरचनं शब्दस्य पुरुषापेक्षमेव, लौकिकाप्तवाक्येषु तथा दर्शनात्। तत्[8]इयं प्रयोगः 'विगीतो[9] वेदः [स्वार्थप्रमाणान्तरजन्यो[10] न; आप्तप्रणीतवाक्यत्वात्, लौकिकाप्तवाक्यवत्, इति। तदपि न घटामुपैति, हेतोः सन्दिग्धप्रयोजकत्वात्, 'किंसंभवं] प्रमाणान्तरार्थविषयत्वात्[11] लौकिकवाक्यस्य स्वार्थप्रवृत्तप्रमाणान्तरजन्यत्वम्, अथ वा अनाप्तप्रणीतत्वात्[12]?' इति। विपरीतानुमानसंभवाच्च—विवादाध्यासितो वेदः स्वार्थप्रवृत्तप्रमाणान्तरजन्यो न[13] भवति; असर्वज्ञाप्रणीतत्वे सति धर्माधर्मप्रमाण-

---

१. E: तदवगमात्
२. B omits सर्वेषां
३. E omits the part within brackets
४. E omits न हि
५. B omits समस्ति
६. E: कस्मात् for तस्मात्
७. E omits अपि
८. E omits तत्
९. E: विगतो
१०. E omits the portion within brackets.
११. E omits विषय
१२. E: अथाप्तप्रणीत
१३. E omits न

त्वात्, परिकल्पितेश्वरबुद्धिवत्—इति । तस्मात् अपेक्षाकारणाभावात् " स्वयं[1]म्भु ब्रह्मणि (Bṛh. II. 6. 3) " इति श्रुतेश्च स्वतन्त्रो वेदः इति ।

अत्राभिधीयते । यद्यपि नित्यो वेदः, स्वयं नित्यार्थसम्बन्धश्च, तथापि ब्रह्मचैतन्यविवर्तो[2] ब्रह्मपरतन्त्रश्च वेदोऽभ्युपेयः । तथा च श्रुतिः " अस्य महतो भूतस्य निःश्वसितमेतद्यदृग्वेदः " (Bṛh. II. 4. 10) इत्यादिना वेदस्य स्वार्थप्रवृत्तप्रमाणान्तरा[3]जन्यत्वं ब्रह्मविवर्त[4]तां च दर्शयति । अपि च " एकमेवाद्वितीयम् (Ch. VI. 2. 1)" इति ब्रह्मणः अद्वितीयत्वप्रतिपादनात् " आत्मनि विज्ञाते सर्वमिदं विज्ञातम् (Bṛh. IV. 5. 6) " इति आत्मविज्ञानेन सर्वविज्ञान[5]प्रतिज्ञानाच्च ब्रह्मचैतन्यविवर्तो वेदः । न हि वेदे वस्त्वन्तरे अवतिष्ठमाने सति ब्रह्मणोऽद्वितीयत्वं तद्विज्ञानेन सर्वविज्ञानप्रतिज्ञानं[6] चोपपद्यते[7] । ब्रह्मविवर्ते तु समस्तनामरूपप्रपञ्चे तद्व्यतिरिक्तवस्त्वन्तराभावात् सर्वमेतदुपपद्यते ।

ननु वेदस्य ब्रह्मविवर्तत्वे सति कथं अनादित्ववाचोयुक्तिः ? कथं वा[8] रज्जुसर्पवत् मिथ्याभूतस्य प्रामाण्यमवकल्पते[9]? उच्यते । न तावत् वर्णमात्रं[10] वेदः, अक्रमव्युत्क्रमोच्चरितेषु वर्णेषु अर्थप्रतिपत्त्यदर्शनात् । किं तु नियत[11]क्रमविशिष्टो वर्णराशिर्वेदः । तत्र न तावत् देशनिमित्तः काल[12]निमित्तो वा क्रमः संभवति, वर्णानां सर्वगतत्वात्, [13]नित्यत्वाच्च । नापि स्वाभाविकः कश्चित् क्रमोऽस्ति, ' राजा, जारा ' इत्याद्यनियत-

---

१. A E: स्वयं ब्रह्मेति

२. E: विपत्तौ for विवर्तो

३. B: जन्यत्वं

४. E: वित्ताञ्च

५. E omits सर्वविज्ञान

६. A E: विज्ञानं and omit प्रतिज्ञानं

७. E: उपपद्यते

८. E omits वा and reads रज्जुवन्मिथ्या

९. A E: कल्प्यते

१०. B: मात्रा वेदाः

११. E omits नियत

१२. A E omit कालनिमित्त

१३. B: अनित्य

पूर्वापर[1]भावत्वात् । अतः परिशेषात् उच्चारणोपलब्ध्योः अन्यतर[2]गतक्रमोपरक्ता वर्णा वेदः इति वाच्यम् । न च अन्यधर्मस्य क्रमस्य अन्यत्र साक्षादुपरागः सम्भवति । अतो मिथ्याभूतक्रमविशिष्टवर्णानां तदुपरक्तमिथ्या[3]रूपेणैव अर्थप्रतिपादकत्वं अनिच्छद्भिरप्यास्थेयम् । [4]क्रमपरम्परा वर्णानां पूर्व[5]पूर्वसमानैव उत्तरोत्तरा प्रवर्तते इति प्रवाहरूपेण अनादित्वं वेदस्योच्यते । महाप्रलये तु रूप[6]प्रपञ्चवत् नामप्रपञ्चस्य शक्तिमात्रावशेषेऽपि पूर्वस्मिन् कल्पे यादृशक्रमविशिष्टा[7]नां वेदो[8]पलक्षितवर्णानां यादृ[9]गर्थाभिधानसामर्थ्यं तादृशक्रमोपरक्तानां तादृ[10]गर्थाभिधानसामर्थ्योपेतानामेव वर्णानां उत्तरकल्पेऽपि [[11]क्रमः इति अनादित्वेऽपि] [12]प्रथमं ब्रह्मचैतन्यविवर्तत्वात् न अनादित्वविरोधः, नाप्यर्थप्रतिपादकत्वहानिः । लौकिकवाक्ये तु प्रतिप्रयोगं वर्णानां व्यभिचरति क्रमः ; वेदवाक्ये तु सर्वदा एकरूप एव क्रम इति अनादित्वम् । अनादित्वेऽपि ब्रह्मचैतन्यविवर्ततया ब्रह्मपरतन्त्रो वेदः इति सर्वं सुव्यवदातम् ।

इति तत्त्वशुद्धौ वेदस्य ब्रह्मपरतन्त्रत्वनिरूपणप्रकरणम्

---

१. B: अपरीभाव
२. A E omit गत
३. E: मितिरूपेण
४. E: साचेयं क्रम
५. E has only one पूर्व
६. A E: रूपप्रपञ्चस्य and omit नामप्रपञ्चस्य
७. E: विशिष्टभूतानां
८. B: शब्दोपलक्षित ; A E: वेदलक्षेपलक्षित ; D: वेदशब्दोप
९. B: यादृशत्वाभिधानः, E: यादृशाभिधानः
१०. B: तादृशत्वाभिधान
११. B alone contains the part in brackets
१२. A E: प्रथमः

॥ प्रपञ्चमिथ्यात्वनिरूपणं विंशम् ॥

यदीयमायापरिकल्पितं जगत्
विभाति विश्वव्यवहारगोचरम् ।
स्वभावतः स्वप्न इवाप्रबोधतो
नमामि तं द्वा[1]रवतीपतिं हरिम् ॥

अथेदानीं[2] 'आकाशादिप्रपञ्चः परमार्थः किं वा[3] मिथ्या ?' इति विचार्यते । इह खलु केचित् अनाद्यविद्यापटलपिहितविवेकविज्ञाननयनाः तावत् आकाशादिप्रपञ्चः परमार्थः इति मन्यन्ते । तथा हि—प्रपञ्चप्रतीतेः आगोपालाविपालपण्डितं[4] प्रसिद्धत्वात्, प्रतीतेश्च वेदवादिमते स्वतःप्रामाण्यात्, कारणदोषबाधकप्रत्ययानुपलम्भाच्च न अप्रामाण्यकारणं [अस्ति[5] । प्रमाण] गम्यत्वमेव हि पारमार्थिकत्वं नाम ; तद्[6]रहितेषु शुक्तिकाकलधौतादिषु खर[7]विषाणादिषु च मिथ्या[8]त्वासत्त्वप्रतीतेः[9] । तथा सति अबाधितप्रतीतिगोचरतां आचरन् अयं आकाशादिप्रपञ्चः पारमार्थिक एव इति युक्तमाश्रयितुम्, मिथ्या[10]त्वे प्रमाणानुपलम्भात् । यदि च मिथ्यैवायं द्वैतप्रपञ्चः, तथा हि[11] सति तद्विषयप्रत्यक्षादेः मृगतृष्णिकोदकवि[12]ज्ञानवत् अप्रामाण्यात्, तद्धेतुकसमस्तलौकिकव्यवहारः अस्तं गच्छेत् । पदपदार्थतत्सम्बन्धानां च प्रत्यक्षादिसमधिगतानां अलीक[13]त्वात् न शब्दात् काचित् पारमार्थिका[14]र्थप्रतीतिः अवकल्पते ।

---

१. E: चारवती for द्वारवती
२. B omits इदानीं
३. E omits वा
४. A. आगोपालपण्डितं
५. E omits the portion within brackets
६. A E: तर्हि तेषु
७. B omits this ; E: खरमापाजा
८. B: मिथ्यात्व
९. A E: प्रसिद्धेः
१०. B: मिथ्यात्वप्रमाण
११. B omits हि
१२. B omits विज्ञान
१३. A B D: अछिक, a corrupt text
१४. B omits अर्थ

ततश्च कर्मज्ञानकाण्डयोः अप्रामाण्यात् स्वर्गापवर्गार्थिप्रवृत्त्यनुपपत्तेः लोकायतवाद-प्रसङ्गश्च मायावादिनाम्—इति ।

तत्रोभिधीयते । इदं तावत् भवान् प्रष्टव्यः 'किं प्रपञ्चस्य [मिथ्यात्वे प्रमाणपर्यनुयोगः क्रियते ? किं वा तदभ्युपगमे सति अनिष्टापादनम् ?' इति । यदि तावत् प्रमाणपर्यनुयोगः तर्हि तत्राभिधीयते । "एकमेवाद्वितीयम्" (Ch. VI. 2. 1.) इत्यद्वितीयश्रुत्यन्यथानुपपत्तिः द्वैतप्रपञ्च-] मिथ्यात्वे प्रमाणम् । न हि [द्वैतप्रपञ्चे परमार्थभूते अवतिष्ठमाने सति 'एकमेवाद्वितीयम्' इत्युपपद्यते । ननु "यजमानः प्रस्तरः" इत्यादिवत् गुणवादेनाप्युपपद्यमाना अद्वितीयश्रुतिः न] द्वैतप्रपञ्चं बाधितुमुत्सहते । बाढम् ; अन्यपरा श्रुतिः प्रमाणान्तरविरोधे गुणवादेनापि उपपद्यतेतराम् । अद्वितीयश्रुतिस्तु तत्परा लक्ष्यते, षड्विधलिङ्गोपेतत्वात् । तदुक्तम्—

"उपक्रमोपसंहारावभ्यासोऽपूर्वता फलम् ।
अर्थवादोपपत्ती च लिङ्गं तात्पर्यनिश्चये ॥"

इति । इह च "एकमेवाद्वितीयम्" (Ch. VI. 2. 1.) इत्युपक्रम्य "ऐतदात्म्यमिदं सर्वं" (Ch. VI. 8. 7.) इत्युपसंहारात्, "ऐतदात्म्यमिदं सर्वम्, ऐतदात्म्यमिदं सर्वम्", इति च पुनः पुनरभ्यासात्, प्रमाणान्तरानधिगतस्य ऐकात्म्यस्य प्रतिपादनात्, "आचार्यवान् पुरुषो वेद" (Ch. VI. 14. 2.) "तस्य तावदेव चिरं यावन्न विमोक्ष्येऽथ संपत्स्ये" (Ch. VI. 14. 2.) इत्यैकात्म्यविज्ञाने मोक्षफल-

---

१. B omits अर्थ
२. A E: अत्र
३. E omits the portion within brackets
४. B: तदभि
५. E omits the part within brackets
६. A E: वादेनाभ्युपपद्यते न तत्परा etc.
७. A E: उपपद्यते न तत्परा, a manifest mistake
८. B: अद्वैतश्रुति
९. E: निर्णये

श्रवणात्, "येनाश्रुतं श्रुतं भवति" (Ch. VI. 1. 3.) इत्यादिना अर्थवादोपादानात्, मृदादिदृष्टान्तयुक्तिभिः ऐकात्म्यस्य[1] उपपादनात् षष्ठप्रपाठकस्य प्रत्यगद्वितीयब्रह्मपरता निश्चीयते। अतः[2] अनन्यपरत्वात् न अद्वितीयश्रुतिः गुणवादः।

ननु च[3] द्वैतप्रपञ्चस्य मिथ्यात्वे सति अबाधितद्वैतप्रतिभासोऽनुपपन्नः। नैतत्सारम्; द्वैताद्वैतप्रतिभासयोः परस्परविरोधे सति अबाधितान्यतरस्यापि[4] निरालम्बनत्वानुपपत्तेः, तत्परवाक्यस्य गुणवादेन प्रवृत्त्यसंभवाच्च परमार्थविषया अद्वितीयश्रुतिः, द्वैतप्रतिभासस्तु [कल्पित[5]द्वैतविषयः, इति चन्द्रैकत्वद्वित्वविज्ञानयोरिव व्यवस्थोपपत्तेः] अद्वितीयप्रत्यगात्मज्ञानादेव द्वैतप्रपञ्चबाधात्, अबाधितप्रतीतिविषयत्वासिद्धेः, गमयत्येव अद्वितीयश्रुतिः द्वैतमिथ्यात्वं इति साम्प्रतम्। अनुमानमपि— विवादगोचरापन्नो गगनादिप्रपञ्चो[6] मिथ्या भवितुमर्हति; अचेतनत्वात्; यदचेतनं तत् मिथ्या दृष्टम्, यथा स्फटिकलौहित्यम्; तथा चायं प्रपञ्चः; तस्मात् तथा— इति। न च वाच्यं द्वैतप्रपञ्चस्य प्रत्यक्षसिद्धत्वात् कालात्ययापदिष्टो हेतुः इति, संप्रतिपन्नमिथ्याभूतगन्धर्वनगरादेरपि अपरोक्षप्रतिभास[7]दर्शनात्। अथ 'तत्र प्रत्यक्षेण अपरोक्षप्रतिभासस्यापि बाधात् उपपद्यते मिथ्यात्वम्; इह पुनः अनुमानेन अपरोक्षप्रतीतिबाधनमुच्यमानं अयुक्तं प्रतिभाति' इति। तदपि न युक्तम्, उष्णजलादेः देहात्मभावस्य च[8] प्रत्यक्ष[9]बाधाभावे[10] व्यवहाराविच्छेदेऽपि[11] अनुमानादिबाधितस्य मिथ्यात्वनिश्चयात्। इदमत्र विनिगमनकारणम् 'यदनुमानमबाधितप्रत्यक्षमूलं तत्परवेदवाक्यमूलं वा तत् अपरोक्षामपि[12] लौकिकप्रतीतिं शक्नोत्येव स्ववि-

---

१. E: ऐक्यस्य

२. E: अतो न च परत्वात्

३. E omits च

४. A E omit अबाधित

५. E introduces the portion within brackets after अनुमानमपि

६. E omits this word

७. B omits प्रतिभास

८. E omits च

९. E: प्रपञ्च

१०. E adds अपि

११. A E: बोधित

१२. A E: अपरोक्षरूपामपि

षयात् प्रच्यावयितुम् । यत्तु केवलसामान्यतो दृष्टम्—अग्निरनुष्णः—इत्यादि, तत् आभासत्वात् न अपरोक्षप्रतीतिविरोधे समुद्भवति' इति । अथोच्येत—बाध्यत्वात् स्फटिकलौहित्यादेः मिथ्यात्वम्, न अचेतनत्वात्, इत्यप्रयोजको हेतुः—इति । तत्र यदि बाधयोग्यत्वं बाध्यत्वं[1] तर्हि तत् इहापि मिथ्यात्व[2]शब्देनैव पक्षीकृतम् । अथ [3]उच्छिन्नव्यवहारत्वमेव बाध्यत्वं अभिप्रेतं, तदसत्, स्वव्यवहारसमयेऽपि तस्य मिथ्यात्वस्य संप्रतिपन्नत्वात् । तस्मात् भवत्येव अचेतनत्वमेव मिथ्यात्वे प्रयोजकम् । बाध्यता तु मिथ्यात्वे [सति[4] स्वत एव सिद्धा ।

ननु—इदमनुमानं प्रपञ्चान्तर्भूतं अनन्तर्भूतं वा ? यद्यन्तर्भूतम्[6], तदा अस्य केन मिथ्यात्वसिद्धिः ? न तावत् स्वयमेव स्वस्य मिथ्यात्व-[5]साधनम्, प्रमेयत्वेन साध्यत्वात् साधनत्वानुपपत्तेः । अन्येन चेत्, अनवस्थापातः[7] । अथ अनन्तर्भूतमिति[8] प्रतिज्ञायेत, तदा अस्याचेतनस्याप्यमिथ्यात्वात् अनैकान्तिको हेतुः—इति । तदपि बालबिभीषिकामात्रम्, अनुमानस्य प्रपञ्चान्तर्भावेऽपि स्वयमेव स्वस्य मिथ्यात्वसिद्धेः । न च प्रमाणप्रमेयभावविरोधः[9], प्रपञ्चात्मना प्रमेयत्वेऽपि अनुमानात्मना[10] प्रमाणत्वोपपत्तेः । भवदीये [[11]प्रपञ्चसत्यत्वसाधक[12]प्रमाणेऽपि समानावेतौ[13] चोद्यपरिहारौ । ननु—प्रपञ्चमिथ्यात्वसाधको हेतुः मिथ्यात्वधर्मस्यापि मिथ्यात्वं साधयति न वा ? साधयति चेत्, प्रपञ्चस्य सत्यत्वप्रसङ्गः, तस्मिन्[14] मिथ्यात्वस्य

---

१. E: बाधं
२. B omits त्व
३. E: अविच्छिन्न
४. B omits this word
५. E omits the portion within brackets
६. A: यदि तावदन्तर्भूतं
७. B: स्थात:
८. E: न्तर्भूतत्वे
९. A E: प्रमेयत्वविरोधः
१०. E: अनुमानप्रमाणत्वो
११. E omits the portion within brackets.
१२. B: साधकेऽपि
१३. A omits एतौ
१४. B: तन्मिथ्यात्वस्य मिथ्यात्वप्रसङ्गात्

मिथ्यात्वात् । ततश्च साध्यविपरीतसाधको हेतुः स्यात् । न[1]] साधयति चेत्[2], तदा तस्य सत्यत्वात् 'अचेतनत्वात्' इत्यनैकान्तिको हेतुः—इति । तदसत्, एकस्यापि दोषस्य अभावात् । न तावत् साध्यविपरीतसाधको हेतुः, स्वविषय-मात्रस्य[3] साधनोपक्षीणतया अन्यस्य सत्यत्वमिथ्यात्वादिसाधकत्वाभावात् । नाप्य-नैकान्तिकः[4], मिथ्यात्वधर्मस्यापि अनुमानान्तरेण मिथ्यात्वोपपत्तेः[5] । न च अनवस्था आशङ्कनीया[6], बुभुत्सापूर्वकत्वात् अनुमानप्रवृत्तेः । ननु तर्हि[7] विरुद्धाव्यभिचारी हेतुः । तथा हि–विवादगोचरापन्नः प्रपञ्चः परमार्थो भवितुमर्हति, बाधित[8]मिथ्यात्वधर्मत्वात्[9], आत्मवत्[10]—इति । तदप्यपेशलम्[11], अस्य हेतोः अप्रयोजकत्वात्, चेतनत्वादेव हि सत्यत्वं आत्मनः, न बाधितमिथ्यात्वधर्मत्वात्, इति । एतेन अचेतनत्व[12]धर्मस्यापि सत्यत्वमिथ्यात्वविकल्पदूषणानि निरस्तानि वेदितव्यानि ।

स्यादेतत्—स्फटिकात्मना लौहित्यस्य मिथ्यात्वेऽपि स्वरूपेण तस्य सत्यत्वं दृष्टम् । तथा प्रपञ्चस्य आत्मना मिथ्यात्वे[13]ऽपि स्वरूपेण सत्यत्वं वक्तव्यम्—इति । नैतत्सारम् । स्फटिकलौहित्यादेः स्वरूपेण [[14]मिथ्यात्वं उत अन्यात्मना] मिथ्यात्वं[15] इत्यादिमिथ्यात्वप्रकारविप्रतिपत्तावपि स्फटिकलौहित्ये तावत् मिथ्याशब्द-[16]प्रत्ययौ निखिलजनसिद्धौ । अतस्तस्य मिथ्यात्वं अचेतनत्वव्याप्तम्[17] । तावता

१. A: अथ न मिथ्यात्वधर्मस्य मिथ्यात्वं साधयति
२. E drops चेत्
३. B: मात्रोपक्षीणतया
४. A E: न्तिकम्
५. A E: मिथ्यात्वसिद्धेः
६. B E: विशङ्क
७. A E omit तर्हि
८. B: बाधक
९. E: मिथ्यात्वात्
१०. B omits आत्मवत्
११. B omits this part up to एतेन अचेतनत्वधर्मस्यापि
१२. E: चेतन
१३. A: सत्यपि
१४. E omits the part within brackets
१५. B omits मिथ्यात्वं
१६. B: मिथ्याशब्दप्रत्ययो निखिलजनसिद्धः
१७. E: मिथ्यात्वचेतनत्वेन व्याप्तम्

दृष्टान्तसिद्धिः[1] । स्वरूपेण सत्यत्वं उत अन्यात्मना इत्येतत्[1a] प्रमेयान्तरम् । तस्मात् निरवद्यमिदमनुमानम् । श्रुतिश्च—" मायां तु प्रकृतिं विद्यात् " (Śvet. 4. 10) " इन्द्रो मायाभिः पुरुरूपः " (Bṛh. II. 5. 19) इत्याद्या जगत्प्रकृतेः मायात्वाभिधानेन जगतो मिथ्यात्वं आचष्टे । " यत्र हि द्वैतमिव भवति " (Bṛh. II. 4. 14) " य इह नानेव पश्यति " (Bṛh. IV. 4. 19) इत्यादि च[2] वाक्यं उपमार्थासंभवात् इवशब्देन[3] द्वैतप्रपञ्चस्य आभासतां आवेदयति । तथा " वाचारंभणं विकारो नामधेयम् " (Ch. VI. 1. 4) इति च विकारजातस्य असत्यतामाह । तस्मात् श्रुतेरपि द्वैतप्रपञ्चस्य मिथ्यात्वसिद्धिः ।

अपि च प्रतिपन्नोपाधौ निषेधप्रतियोगित्वमेव मिथ्यात्वम् । तदिह घटादेः अस्तीति प्रतिपन्नस्य[4] तदुपाधावेव पुनः नास्तीति प्रतिषेधो दृश्यते, यथा[5] 'इदं रजतम्' इति प्रतिपन्नस्य तदुपाधावेव 'नेदं रजतम्' इति निषेधः । ननु—विषमो दृष्टान्तः ; यद्देशकालयोः इदं रजतं इति प्रतिपन्नं तद्देशकालयोरेव तस्य नेदं रजतमिति प्रतिषेधः ; घटादेः पुनः यद्देशकालयोः 'अस्ति' इति सत्त्वप्रतीतिः न तद्देशकालयोरेव 'नास्ति' इत्यसत्त्वप्रतीतिः, अपि तु देशकालान्तरयोः—इति । तदपि नातिचतुरश्रम् ; देशकालयोः देशकालान्तराभावात् 'अस्ति' इति प्रतिपन्नयोः तदुपाधावेव 'नास्ति' इति [निषेध[6]सिद्धेः, मिथ्यात्वम् ; त[7]न्मिथ्यात्वे च ताभ्यां पदार्थव्यवस्थानुपपत्तेः सर्वस्य निरुपाधिक-]निषेधसिद्धिः । न च वाच्यम्—सामान्यविशेषभावेन सर्वस्य 'अस्ति, नास्ति' इति प्रत्यया-

---

१. E: असिद्धिः

१a. E: वेति ; and omits एतत् and reads प्रमेया dropping अन्तरं

२. B omits च

३. E: इवशब्दे

४. E omits this word, the omission indicated by dots

५. B: अथ

६. E omits the portion within brackets

७. B omits तत्

लंबनत्वसंभवात् न निरुपाधिकनिषेधः—इति ; व्यक्त्युपाधावेव उभयप्रतीतिदर्शनात् । तस्मात्[1] प्रपञ्चस्य [[2]मिथ्यात्वसिद्धिः ।

यत्तूक्तम्—[3]प्रपञ्चस्य] मिथ्यात्वे सति लौकिकवैदिकज्ञानानां अप्रामाण्यप्रसङ्गः—इति, तदपि यथाजातजनोपच्छन्दनमात्रम् , प्रसङ्गाभावात् । तथा हि—तत्र ' किं तत्त्वावेदकप्रामाण्यहानिः, आहोस्वित् व्यवहाराङ्गतालक्षणप्रामाण्यहानिः ?' इति वक्तव्यम् । पूर्वस्मिम् अस्मदिष्टमेव चेष्टितं भवतापि इति न अस्माकमनिष्टापत्तिः । उत्तरस्मिन् उष्णजला[4]दिविज्ञानस्य देहात्मप्रतीतेश्च अय[5]थार्थत्वेऽपि व्यवहारकारणत्वदर्शनात् स्वप्नविज्ञानस्येव आ प्रबोधात् प्रपञ्चस्य मिथ्या[6]त्वेऽपि तद्विषयज्ञानस्य आ प[7]रमार्थतत्त्वबोधात् व्यवहाराङ्गत्वोपपत्तेः सकललौकिकवैदिकव्यवहारोपपत्तिः । अतो न अनिष्टापत्तिः इति सर्वमनवद्यम् ।

इति तत्त्वशुद्धौ प्रपञ्चमिथ्यात्वनिरूपणप्रकरणम्

१. B: तस्मात् न प्रत्यक्षेणापि द्वैतप्रपञ्चस्य मिथ्यात्वसिद्धिः
२. E omits the part within brackets
३. B: द्वैतप्रपञ्चस्य
४. B omits आदि
५. E: यथार्थ
६. B: प्रपञ्चविषयविज्ञानस्य, thus dropping a few letters in the middle
७. B: अपरमार्थकत्व ; E: परमार्थत्व

'ANEKA SANDHĀNA KĀVYAS'

By

V. RAGHAVAN, M.A., PH.D.
Catalogus Catalogorum Office.

It has been possible for Sanskrit poets to make the figure of Śleṣa or double entendre a full length feature and consequently we have poems that shoot down two birds at one stroke. When literary labour perfected the type called 'Dvisandhāna kāvya'—two stories in one,—the next bid for greater fame was to pack three themes, four themes and so on in one poem. Books giving an account of Sanskrit Literature, like that of Dr. A.B. Keith, have noticed some of these. My friend, Sri E. V. Vira Raghavacharya, M.A., of the P.R. College, Coconada, has devoted a special article to these 'double' and 'triple' Kāvyas (Dvyarthī and Tryarthī Kāvyas as he calls them) in the Pāṭhak Commemoration Volume (pp. 367-381), of the B.O.R.I., Poona. Sri E. V. V. Raghavacharya has soared into the philosophy of such poems, but engaged as I am at present in the prosaic work of cataloguing, I shall content myself with giving some known and knowable facts. Which, if they sometimes contradict my friend, he shall excuse.

Eighteen such poems are mentioned by Sri E. V. V. Raghavacharya. The first 'Dvyarthī' Kāvya mentioned by him is Kavirākhasa's Kavirākṣasīya ; this ought not to find a place here, belonging as it does to the Kośa and Subhāṣita class ; if, by virtue of its verses yielding two senses, its place here is rightful, works like the Subhāṣita Nīvī of Vedānta Deśika, will also step in.

The other Dvisandhānas mentioned by this writer are the two Dvisandhānas on the stories of the Rāmāyaṇa and the Mahābhārata by Daṇḍin and Dhanañjaya, Vidyāmādhava's Pārvatī-rukmiṇīya, Haradattasūri's Rāghava-naiṣadhīya, Kavirāja's Rāghava-pāṇḍavīya and Sandhyākaranandin's Rāmacarita.

From Scherman's Orientalische Bibiliographie, Vol. IX, p. 258. No. 4605), Sri Raghavacharya mentions a double entendre drama, Dvyarthi-nāṭaka and notes it as an anonymous work. When we look up this Bibiliographie, we find that the work is called Antarvyākaraṇa nāṭya pariśiṣṭa and that it is the work of one Kṛṣṇānanda Sarasvatī. It is not to be mentioned among Dvisandhānas,

because it does not present two stories in one, but is a dramatic presentation, giving at the same time rules of grammar and ethical and philosophical precepts, a drama-variety of the Dvyāśraya-kāvya class. The Dvayāśraya-kāvya which purports to be a Kāvya and at the some time an illustration of grammar is of a category different from the Dvisandhāna Kāvya. For a notice of the Antarvyākaraṇanāṭya pariśiṣṭa, see Calcutta Sanskrit College Catalogue, VIII, 95 and also the British Museum Catalogue of Printed Books in Sanskrit, Prākṛt and Pāli, 1892-1906, Column 320.

Then, under Trisandhāna, Sri Raghavacharya's article mentions the Rāghava-yādava-pāṇḍavīya of Rājacūḍāmaṇi Dikṣita and the Rāghava-pāṇḍava-yādavīya of Cidambara. The article then mentions the one anonymous four-storied Kāvya Nala-yādava-pāṇḍavarāghavīya noted by Oppert against No. 6595 in Vol. I of his List of Sanskrit Mss. in Southern India. Mention is then made of one five-storied Campū, the Pañca Kalyāṇa Campū of Cidambara, the author mentioned once already under three-storied Kāvyas.

A variety of the Anekasandhāna Kāvya is what is called Viloma Kāvya or Gatapratyāgata Kāvya, in which the verses give one story when read left to right and another, when read right to left. In this class, Sri Raghavacharya mentions six poems, an anonymous Nala-hariścandrīya, Veṅkaṭādhvarin's Yādava-rāghavīya, the Rasikarañjana of Rāmacandra, Śrutakīrti's Rāghavapāṇḍavīya, Viñjamūri Someśvara Kavi's Rāghava-yādavīya and Daivajña Sūrya Paṇḍita's Rāmakṛṣṇa Viloma Kāvya.

Of these, Ramacandra's Rasikarāñjana and Viñjamūri Someśvara's Rāghava-yādavīya are not Viloma Kāvyas; they are simply straight Divisandhānas, as a reference to Kāvyamālā, Gucchaka 4 and MT.[1] 1859, 1874 a and b and 3710 b bear out. From the colophon extracted under MT. 1859, we gather that Viñjamūri's poem achieves a third purpose of indicating characteristics of metres also. The Rasikarañjana does not present two stories, but does present two currents of thought, Vairāgya and Śṛṅgāra.

Having reviewed the poems mentioned by Sri Raghavacharya, I shall now add some more belonging to this category of Anekasandhāna Kāvyas:

1. For this and other Mss. Catalogue abbreviations used here, see the provisional fasciculus of the New Catalogus Catalogorum of the Madras University.

The Yādava-rāghavīya of Narahari

A Ms. of this Dvisandhāna is noted on p. 253 of the Catalogue of the Mysore Oriental Library (1922).

The Rāghava-yādavīya of Vāsudeva

This Dvisandhāna is in ten cantos and a Ms. of it with an anonymous commentary is described in MT under No. 3733.

The Rāghava-pāṇḍavīya of Kṛṣṇa-paṇḍita

Two Mss. of this Dvisandhāna, with a commentary, are known, M.T. 4287 b and Adyar II p. 14 a. The author belongs to the Itikila family, is the son of Lakṣmī and Anantapaṇḍita and a follower (and pupil ?) of Ānandatīrtha. The commentary is by Ḍegaramūḍi Rāmasūri.

The Kosala-bhosalīya of Śeṣācalapati.

In the new descriptive catalogue of the Sarasvatī Mahal, Tanjore, (TD), No. 4233 describes a work called Kosala-bhosalīya, by Śeṣācalapati. The note here at the end of the description goes out of the way to commit a mistake that this work is not a Dvisandhāna. That it is a Dvisandhāna is plain from the following introductory passages :

यदेकरूपं च यदेकवाक्यं यदेककण्ठं च यदेकभावम् ।
तत्त्वं शिवाख्यं तदुपास्यधाम नानार्थसिद्धिं च कृतौ भजामि ॥
करोमि यत्कोसलभोसलेन्द्रचरित्रार्थमद्वितयैकपद्यम् ।

The two heroes of the poem are Śrī Rāma and king Śāhaji of Tanjore.

The author Śeṣasumati or Śeṣācalapati was in the court of Śāhaji at Tanjore ; he was the son of Akkadevī and Veṅkaṭapatyamātya and was known as the Pāṇini of Telugu— Āndhravākpāṇini, for he wrote the Āndhravyākaraṇa, a Sanskrit treatise in Sūtra and Vṛtti, on Telugu grammar (see Nos. 773-4, Catalogue of the Telugu Mss. at the Sarasvatī Mahal, Tanjore). Śeṣācalapati composed a Telugu Yakṣagāna also on his patron, the Śāharājavilāsamu (see No. 632, Telugu Catalogue, Sarasvatī Mahal, Tanjore).

The Nābheyanemi dvisandhāna of Hemacandra

The Jainagranthāvali notes a Jain Dvisandhāna of this name by a Hemacandra on p. 331, referring to a Ms. in a Paṭṭan Bhandar.

This work is noticed again on p. 50 of the Introduction to Part I of the Descriptive Catalogue of Mss. in the Jain Bhandars at Paṭṭan, GOS, LXXVI. We are told here that this author Hemacandra, pupil of Ajitadeva, is different from the two other Hemacandras, the famous polymoth (Kāvyānuśāsana etc.,) and Maladhāri Hemacandra. The Paṭṭan Ms., the only one of the work now known, has the author's own gloss on the first two cantos.

The Śabdārtha cintāmaṇi of Cidambara, Vilomo Kāvya

Sri Rāghavacharya notes only three works of Cidambara Kavi, the Kathātrayī, the Pañcakalyāṇa Campū and the Bhāgavata Campū. Cidambara wrote a Viloma Dvisandhāna Kāvya also on the stories of the Rāmāyaṇa and the Bhāgavata. The work is called Śabdārtha cintāmaṇi and he added to it his own gloss called Nikaṣopala. Mss. of the text and commentary are available in the Tanjore Library, TD. 3850, 3851.

काव्यं क्रमव्युत्क्रमकक्ष्ययादः श्रीरामरामानुजशीलशंसि ।
शब्दार्थचिन्तामणिनाम शस्यं चिदम्बरः स्वं विवृणोति चित्रम् ॥ ३ ॥
यद्येकदा वीक्षितुमात्तयत्ना रामायणं भागवतं च रम्यम् ।
चित्रं बुधा यान्तु चिदम्बरीयं शब्दार्थचिन्तामणिमाप्तशस्तिम् ॥ ५ ॥

Besides these three Śliṣṭa Kāvyas, (a Viloma Dvisandhāna, a Trisandhāna and a Pañcasandhāna), Cidambara wrote a work called Śleṣa cintāmaṇi a commentary on which is noticed in TD under No. 3855. Burnell notes in his old Catalogue two Mss. of Śleṣa cintāmaṇi, but the new catalogue describes only one Ms. This again seems to be a work involving the Śleṣa of more than one story; but how many stories are woven here and what the stories are, we are not able to know from the meagre extracts under TD. 3855. It is evidently not identical with the Śabdārtha cintāmaṇi noticed by us above or the Kathātrayī or the Pañcakalyāṇa Campū. Besides, Cidambara wrote a simple Cidambara Vilāsa Kāvya also, with only one story in it. TD. 3777. 3778.

A Viloma Kāvya by Duḥkhabhañjana

The Mithilā Mss. catalogue, Part II, p. 158, acquaints us with a new Viloma or Gatapratyāgata Kāvya by a poet of Benares known as Duḥkhabhañjana. The name of the poem as specifying its theme is not found. A Duḥkhabhañjana is found as an author of many Jyotiṣa works on p. 255 b, Aufrecht, C.C., I.

Catalogues mention some more names of poems of the Dvisandhāna class, but those entries must all be deemed to be unreliable, since there is an apparent doubtfulness about them and there is little possibility of verification. Some are clearly wrong.

A number of references are found to a Dvisandhāna of Nemicandra but this means Nemicandra's commentary on Dhanañjaya's Dvisandhāna.

Oppert 4765 is a Rāghava-yādavīya-carita ; Rādh. 42 a Rāghava-pāṇḍava-prakāśa, a gloss on a Dvisandhāna ; Oppert II. 723 and Rice 240 speak of a Yādava-rāghavīya of Raghunāthācārya and Oppert 2414, 4240, II. 1143, of a Yādava-rāghavīya of Śrīnivāsācārya ; both of these works seem to be the Yādava-rāghavīya of Araśānippāl Veṅkaṭācārya, whose Yādava-rāghavīya is noted in Oppert 2252 ; II. 660, 3765, and Mss. of which are found described in MD. 11891-4, MT. 135, 3137 b, 4095 and 4235, Adyar II, p. 11, Mysore I. p. 254, IO. 7133 etc. This is a Viloma Kāvya. Since we find this Veṅkaṭādhvarin to be the son of Raghunātha and grandson of Śrīnivāsa, it is possible the Oppert entries of works of the same name with Raghunātha and Śrinivāsa as authors are incorrect entries of Veṅkaṭādhvarin's work itself.

Bharatpur p. 24 b speaks of a Rāmakṛṣṇa Ubhayapadī Śloka.

The Dvisandhāna of Vīreśvara Kavi

The Jodhpur Archaeological department has the Ms. of a work called Dvisandhāna by Vīreśvara Kavi. (No. 218). The Curator of the Jodhpur Archaeological department kindly furnished me with extracts from this Ms. from which it is clear that this is not a regular Kāvya presenting two stories ; but while being a Kāvya, it combines in its four chapters the exposition of Metre, Grammar, Poetics and Mantra. This is thus more after the manner of the Dvyāśraya type of Kāvya.

Trisandhāna Kāvyas

Of the Rāghava-pāṇḍava-yādavīya of Rājacūḍāmaṇi Dīkṣita, mentioned in the preface to the Vani Vilas edn. of his Kamalinī-kalahamsa Nāṭaka, fortunately a Ms. is available in the library at Tripunitura of the Maharajah of Cochin (No. 382).

The Yādava-rāghava-pāṇḍavīya of Anantācārya.

Another poem presenting three stories at one effort is the Yādava-rāghava-pāṇḍavīya of Anantācārya of Udayendrapuram,

who flourished in the end of the 18th and the beginning of the 19th centuries. The source of this information is p. 62 of Dr. M. Krishnamacharya's article on Sanskrit Poetesses in the Silver Jubilee Volume of the Trivandrum Sanskrit Series.

Cidambara Kavi's Trisandhāna

The Kathātrayī of Cidambara Kavi has been mentioned by Keith and Raghavacharya. It is also called the Rāghava-pāṇḍava-yādavīya or the Bhāgavata-Bhārata-Rāmāyaṇa-sāra. Mss. of this work with a commentary are available in the Tanjore, Madras and Adyar libraries. The commentary is by Anantanārāyaṇa, the son of Cidambara and not the father of Cidambara, as Rāghavācārya says. Catalogues give the name differently as Yādava-rāghava-pāṇḍavīya, Rāghava-yādava-pāṇḍavīya and Rāghava-pāṇḍava-yādavīya and also mention wrongly that the work is a joint production of Cidambara and Anantanārāyaṇa.

Mysore I, p. 243, 2 Mss. Kāvya Ratna by Cidambara is identical with the Kathātrayī.

The Trisandhāna of Ghanaśyāma

The lusty Tanjore Mahratta, Ghanaśyāma, a favourite of King Tukkoji of Tanjore (A.D. 1729-35) was almost suffering from the gift for quick writing. Before a few hours of the Śivarātrī night passed, he finished a gloss on the Viddhasālabhañjikā. Before Bhīṣma-Ekādaśī night dawned, he finished off his gloss on the Śākuntala. In this tension, he was composing from his twelfth year ! When he tells us in the preface to his gloss to the Nīlakaṇṭha vijaya Campū that he had already written 64 Sanskrit works, 20 Prākṛt works and 25 works in vernaculars, he was perhaps not giving us a full account of his output. And there was no limit to his conceit : he says he is ashamed to write a commentary on Kālidāsa who could produce but a handful of works. Would this literary King Kong have omitted to include among his victories a poem of many themes ? Certainly not. In the list of his 64 Sanskrit works which his two wives, Sundarī and Kamalā, give at the beginning of their commentary on the Viddhasālabhañjikā, T.D. 4678, p. 3668, Śls. 11-12, is found a composition of three themes—अर्थत्रयात्मकः—the three themes being the Bhāgavata, the story of Nala and that of Hariścandra ; this work is said to be a Campū. No Ms. of it is known. He seems to have added to this his own gloss.

Catussandhāna Kāvyas.

To this class in which Raghavacharya mentions the solitary anonymous Nala-yādava-rāghava-pāṇḍavīya mentioned in Oppert I. 6595, I am not able to add any other Kāvya.

Pañcasandhāna Kāvya.

Under this class, the one Kāvya known till now is the Pañca kalyāṇa Campū of Cidambara Kavi. One more has come to light, the Jain Pañcasandhāna Kāvya of Śāntirāja Kavi, two Mss. of which are noticed in the 5th Report of Mss. published by the Sri Ailak Pannalal Digambara Jain Sarasvatī Bhavan, Bombay, pp. 3 and 5.

Two Saptasandhāna Kāvyas.

I have not been fortunate to find out any Kāvya which tells six stories at the same time. A Saptasandhāna is available. It is the work of the Jain saint and polymoth, Hemacandra. His Saptasandhāna Mahākāvya is mentioned on p. 22 of the Sanskrit Introduction to Rāmacandra's Nalavilāsa Nāṭaka, GOS., XXIX.

A Saptasandhāna Mahākāvya by Meghavijaya is also known. It was composed in Samvat 1727 and has been edited by Pandit Hargovandas in the Yasovijaya Jain Granthamāla, Harris Road, Bhavanagar.

'Twenty-four themes' Kāvya.

From seven we pass to twenty-four. On p. 45 of III, ii, of the journal, the Jain Siddhānta Bhāskara, a Caturvimśati sandhāna is mentioned. Pannalal, Bombay V-b, p. 8 notices a Ms. of it and gives the author as Jagannātha. On p. 46, *ibid.*, a printed edition of the same is entered under 'Stotra' and I am told this work is published by Seth Ravaji Sakharam Doshi, Sholapur. Another Ms. of this same work is available in the Digambara Jain Śāstra Bhaṇḍāra, Delhi.

Centesensed Kāvya.

It was a Jain monk again, Somaprabhācārya, who wrought a a single Vasantatilakā in such a manner as to make it yield a hundred meanings, and got the surname Śatārthika. This was written about A.D. 1177-79. The author took care to append his own gloss. See pp. vii-viii, Introduction to the Kumārapālapratibodha, GOS,

XIV. The Śatārthaśloka with commentary mentioned in the Jodhpur list (No. 271) is evidently the same; but we are not able to know more of a 'Śatārthī' by one Udayadharmagaṇi with a gloss by one Mānasāgara, which the Jainagranthāvalī mentions on p. 344.

Aṣṭa-lakṣa-arthī: 8 lakh of meanings!

In A.D. 1590, Samayasundaragaṇi, pupil of Sakalacandra, pupil of Jinacandra of the Kharataragaccha and the Māṇikyasūri-paṭṭa, wrote at Lābhapura a small sentence of three words—राजानो ददते सौख्यम्—and extracted out of this in a Vṛtti thereon known as Aṣṭalakṣārthī or Artharatnāvalī, 8 lakh of Arthas! A Ms. of this is noticed in AK. No. 1353, Extract p. 119.

A Dvisandhāna Drama (?)

On p. 251, Mysore I, we find a Kāvya by one Narahari, named Yādava-rāghavīya and on p. 281, *ibid.*, we have a Nāṭaka of the same name, by Narasimha. On enquiry, I am informed by the Curator of the Mysore Oriental Library that the two Mss. represent the some work, a drama, by the same author Narasimha, of the Bharadvāja Kula, son of Nārāyaṇa, nephew of Lakṣmaṇa and descendent of Govinda. I am also informed that "the stories of the Rāmāyaṇa and Bhāgavata are its subject matter." Have we a Divisandhāna nāṭaka here?

|| श्रीः ||

|| पात्रविमर्शादर्शः ||

अप्यतिक्रम्य कल्पद्रूनाश्रयामो महाकवीन् ।
येषां शब्दोऽप्यविज्ञातानप्यर्थानभिवर्षति || १ ||

मुद्राराक्षसचाणक्यं तत्त्वतो विनिरूपयन् ।
प्राचां पात्रविमर्शस्याप्यादर्शं कञ्चिदारभे || २ ||

"परित्राणाय साधूनां विनाशाय च दुष्कृताम् ।
धर्मसंस्थापनार्थाय संभवामि युगे युगे || ३ ||"

इति सङ्कल्पमात्मीयं सर्वदा निर्वहन् प्रभुः ।
विष्णुशर्मात्मना विष्णुरवतीर्य महीतले || ४ ||

निहत्य नन्दान् म्लेच्छांश्च कण्टकान् कौशलेन सः ।
धार्मिके चन्द्रगुप्ते तु समारोप्य भुवो भरम् || ५ ||

नन्दामात्यं महात्मानं स्वामिभक्तधुरन्धरम् ।
राक्षसं चन्द्रगुप्तेन योजयित्वा सहानुगम् || ६ ||

चन्द्रगुप्ते च साम्राज्यं प्रतिष्ठाप्य दृढं स्वयम् ।
नश्वरं सकलं हीदं शाश्वतं तपसः फलम् || ७ ||

इत्येवमुपदेष्टुं द्राक् तपोवनमुपेत्य च ।
तप्त्वा तपांसि सर्वेशः स्वं धाम परमं ययौ ॥ ८ ॥

इति वस्तुस्थिति सम्यक्कविनाप्यभिसंहिताम् ।
काव्ये प्रदर्शयन्ती नः कृतार्था किल भारती ॥ ९ ॥

क्रूरग्रहः स इत्याद्यां त्रिपादीं सूत्रधारिणः ।
शृण्वन् पौरोक्तिमन्यार्थामपि तामवधारयन् ॥ १० ॥

प्रविश्य रङ्गं चाणक्यः प्राह नन्दकुलेति यत् ।
तत्र स्वयं निपतितं हन्त वध्यपदं तथा ॥ ११ ॥

बन्धं चन्दनदासस्य राक्षसस्य नियन्त्रणम् ।
कौलूतादेर्वधं चैव परस्तात् प्रतिपादितम् ॥ १२ ॥

व-बाभेदं च निध्याय कविप्रौढिचमत्कृताः ।
यान्तो वयं तत्कोपस्यावन्ध्यतां युक्तपात्रताम् ॥ १३ ॥

शिष्यामन्त्रणपर्यन्तैर्वाक्यैस्तेनैव बोधिताम् ।
संनिधापितवेत्रासे शिष्ये दौःशील्यदर्शनात् ॥ १४ ॥

कोपान्धतां ततः शिष्यानुनीतेः प्रकृतिस्थितिम् ।
अवबुध्याथ चाणक्यचिन्तोक्तौ निविशामहे ॥ १५ ॥

कथं प्रकाशतां यातः पौरेष्वर्थोऽयमीदृशीम् ।
इतीदमिदमुक्तार्थस्वरूपप्रतिपादकम् ॥ १६ ॥

पौरैरुदीरितं नाम चाणक्येनाप्यनूदितम् ।
नन्देत्याद्युद्यतःप्रान्तं वाक्यं द्व्यर्थप्रतीतिकृत् ॥ १७ ॥

तत्रैकः पौरदृष्ट्यान्योऽप्यनूदितृदृशागतः ।
द्रढिमा राक्षसम्लेच्छसन्धेः पौराभिसंहितः ॥ १८ ॥

आद्यो द्वितीयः शैथिल्यं चाणक्येनाभिसंहितम् ।
प्रतीतिफक्किका तावत्प्रथमस्य निरूप्यते ॥ १९ ॥

नन्देत्यारभ्यमाणेऽत्र राक्षसस्य विशेषणे ।
नैकस्य न द्वयोर्नापि बहूनां हन्त नाशनम् ॥ २० ॥

अशेषाणामपीत्यर्थं वदत् कुलपदं तथा ।
न व्याधिरथवा नाधिर्नासुमात्रैर्वियोजनम् ॥ २१ ॥

ददन्निन्द्यं तदित्यर्थं विनाशपदमित्युभे ।
व्यङ्क्तो रुषः पराङ्काष्ठां सा सन्धेर्दार्ढ्यर्धमुत्तमम् ॥ २२ ॥

तथा पितृवधामर्षितेनेत्यस्मिन् विशेषणे ।
न प्रियस्य न बन्धोश्च नाप्यात्मकुलजन्मनः ॥ २३ ॥

तादृशा जनकस्येति निगदत् पितृवाचकम् ।
न न्यायेन न धर्म्येण न पीडामात्रकारिणा ॥ २४ ॥

प्राणापहारव्यापारेणेत्यर्थकवधश्रुतिः ।
अमर्षस्य समुद्रेकं व्यङ्क्तः सन्धेः स गाढताम् ॥ २५ ॥

एवं पर्वतपुत्रेणेत्यस्मिन् केतुविशेषणे ।
अभेदितस्य चाणक्याद्राक्षसेनापि सर्वथा ॥ २६ ॥

पर्वतप्रतिमस्येति द्योतयत् पर्वतेत्यदः ।
तत्सम्बन्धविशेषस्यं द्योतकं पुत्रवाचि च ॥ २७ ॥

केतोर्गमयती धैर्यं सन्धिस्थेमन्यवस्यतः ।
विशेषणे च सकलेत्यादिके प्रथमं पदम् ॥ २८ ॥

राज्यस्य नांशो नाप्यर्धं सर्वमेवेति बोधकम् ।
पर्वतेप्सितमित्यर्थं ददन्नन्दपदं तथा ॥ २९ ॥

एते राज्यसमुत्कर्षद्वारा तद्राज्यसाधने ।
केतुराक्षसयोः सन्धौ व्यञ्जाते दृढतां पराम् ॥ ३० ॥

तादृग्राज्यस्य पणितु राक्षसस्येष्टवस्तुनि ।
सूचयत्युत्कटामिच्छां तद्दार्ढ्यं पर्यवस्यतः ॥ ३१ ॥

अत्राप्रकृतमप्येतन्न विस्मार्यं मनीषिभिः ।
यत्तद्राज्यस्य पणितुर्भक्तिर्नन्दान्वये परा ॥ ३२ ॥

यथानिष्टपरीहारं केतूद्योगप्रयोजकम् ।
वक्तुमीष्टे पितृवधेत्यादिकं तद्विशेषणम ॥ ३३ ॥

तथेष्टं सकलेत्यादि तद्विशेषणमिष्यताम् ।
चाणक्यदृष्टया योऽर्थोऽत्र स मनाक् सूच्यतेऽधुना ॥ ३४ ॥

नन्दाङ्कुरेऽवशिष्टे हि दुर्वारो राक्षसोद्यमः ।
तदभावात्सुभेदोऽयमिति नन्देत्यदो वदेत् ॥ ३५ ॥

केतुः पितृवधामर्षी नोद्योगी स्वयमित्यतः ।
कियानयमिति व्यङ्क्ते पित्रित्यादिविशेषणम् ॥ ३६ ॥

सूनुः स्थावरतुल्यस्य लोलुपस्येत्यतादृशः ।
कथं भवेदयं तेन सन्धिर्वा सुदृढः कथम् ॥ ३७ ॥

इति पर्वतपुत्रेणेत्येतत्सूचयति ध्रुवम् ।
क स्थिरः कृत्रिमो दृष्टः प्रोत्साहः कृत्रिमोऽस्य तु ॥ ३८ ॥

सोऽप्यसाध्यपणोक्त्युत्थः कुतः सोऽयं स्थिरो भवेत् ।
इत्येवं गमयत्यर्थं सकलेति विशेषणम् ॥ ३९ ॥

पौरार्थज्ञानसञ्जातप्रयत्नप्रतिकार्यधीः ।
चाणक्यः स्ववितर्कोक्त्या व्यङ्क्ते सुप्रतिकार्यताम् ॥ ४० ॥

अहो प्रकान्तमापत्सु चेत्यन्तं ग्रन्थपर्व यत् ।
तन्माधुर्यघनं नातिकठिनं मूलभूषितम् ॥ ४१ ॥

स्वीयमानसकार्ष्णायःपिण्डविद्रुतिकारणम् ।
तादृशीं गुणसम्पत्तिं राक्षसस्य निरूपयन् ॥ ४२ ॥

एतत्प्रकरणं वक्ति चाणक्यो विस्मयाकुलः ।
स खल्वस्माभिराद्यन्ते वाक्ये तन्मध्यपातिनी ॥ ४३ ॥

कस्मिंश्चिदित्यनेनायमर्थो व्यङ्ग्यो विभाव्यते ।
व्यसनी वा विरक्तो वा विगुणो दुष्ट एव वा ॥ ४४ ॥

अशक्तो वा प्रमत्तो वा नन्दवंश्यः कथञ्चन ।
गर्भगो वा दुर्भगो वा जीर्णो रुग्णोऽथवास्तु सः ॥ ४५ ॥

शरीरप्राणसंयोगिन्यवशिष्टे तु तादृशे ।
न शक्यो राक्षसः स्वामिभक्तेश्चालयितुं त्विति ॥ ४६ ॥

अर्थं सम्यगभिव्यङ्क्ते जीवतीति पदं ततः ।
नन्दान्ववायसम्भूतिमात्रपात्रावलम्बिनी ॥ ४७ ॥

नान्यापेक्षेति भक्तिं तां व्यङ्क्ते नन्दान्वये पदम् ।
न केवलं स्वयं नायं गृह्णाति ग्राहितोऽपि न ॥ ४८ ॥

इति णिच्प्रत्ययद्योत्यं भक्तिस्थैर्यं च विद्यते ।
चाणक्योऽप्येष नैवालं तद्भक्तिश्लथनेऽप्यहो ॥ ४९ ॥

इत्येतं गमयत्यर्थमत्रास्माभिरितीरितम् ।
चाणक्यः स्वीयदृष्ट्या यं नन्देत्यादिविशेषणे ॥ ५० ॥

अभिसंहितवान् पूर्वमर्थः सोऽत्र स्फुटोऽभवत् ।
एवं वितर्कव्यालीढराक्षसोद्रिक्तभक्तिकः ॥ ५१ ॥

चाणक्यः सदृशं पूर्ववितर्कं वक्ति सान्वयम् ।
एतादृशो वितर्को यः पुरा समभवन्मम ॥ ५२ ॥

सर्वार्थसिद्धिघाताय सोऽकल्पत हतश्च सः ।
ततस्तदवलम्बं प्रत्यनुद्योगोऽद्य राक्षसः ॥ ५३ ॥

नान्तरीयकमौर्यापचिकीर्षाजन्यमुद्यमम् ।
यथायं विजहात्येवं कर्तुमेवावशिष्यते ॥ ५४ ॥

इति तात्पर्यमनयेत्यादिवाक्ये विवक्षितम् ।
तपोवनगतत्वेन विशिंषन् घातितं स्वयम् ॥ ५५ ॥

अधर्म्यघातजाताधिर्व्यक्तो धर्मैकनिर्भरः ।
भाति तद्वृत्तपर्स्वाति शोचन् कारुणिकाग्रणीः ॥ ५६ ॥

नन्दवंशीय इत्येतद्द्विद्योत्यमिदमेव यत् ।
अहो दुर्जनसम्बन्धः परिणामभयङ्करः ॥ ५७ ॥

नन्दसम्बन्धवानेष दैवायत्तेन जन्मना ।
कर्मणा न तथाभूतः तथापि गतिरादृशी ॥ ५८ ॥

किंच धिग्राज्यतन्त्रं तद्यदालम्बान्मयाधुना ।
अदुष्कर्मापि शोच्योऽपि तपोवनगतोऽप्यसौ ॥ ५९ ॥

घातितः कष्टमित्येते सर्वे निर्वेदसूचकाः ।
इति पूर्वकृतं कर्म सप्रकारं निरूप्य सः ॥ ६० ॥

मौर्याभिभवसंस्पर्शिराक्षसोद्योगभञ्जकम् ।
तर्कयन्नुत्तरं कार्यमनुसन्धाय राक्षसम् ॥ ६१ ॥

सम्यग्ध्यानविनिर्भाततत्सतत्त्ववशोऽब्रवीत् ।
अमात्यराक्षसेत्यादिसंबुद्धित्रितयं त्विह ॥ ६२ ॥

सक्रमं रमणीयार्थव्यञ्जकं तन्निरूप्यते ।
साहसाद्यन्वितं वक्ति गौण्या राक्षसवाचकम् ॥ ६३ ॥

तेनाभिव्यज्यते तस्य सीमातीतः पराक्रमः ।
तथा श्रोत्रियपुत्रेति श्रुतसंपन्नबोधकम् ॥ ६४ ॥

निर्व्याजोत्तमभक्तिस्तु तेनास्य व्यज्यते परा ।
बृहस्पतिपदं व्यङ्क्ते तथा प्रज्ञां प्रकर्षिणीम् ॥ ६५ ॥

विक्रान्तिभक्तिप्रज्ञातीरेवं क्रमनिवेशिताः ।
प्रत्येकं वीप्सितेनैव साधुशब्देन शंसति ॥ ६६ ॥

भक्तिं मध्यमणिन्यायान्निवेशयति यत्ततः ।
तन्मुखप्रेक्षितां व्यङ्क्ते पार्श्वावस्थितयोः फले ॥ ६७ ॥

अप्राज्ञपद्येनैतच्च परस्तात् स्पष्टमुच्यते ।
विक्रान्तिं प्रथमां चैव प्रज्ञातिं चोत्तमां तथा ॥ ६८ ॥

निवेशयन्नुत्तमाया व्यनक्त्युत्तमतां पराम् ।
प्रक्रान्तभक्तिपारम्यसमाससमुदीरितम् ॥ ६९ ॥

व्यस्य भक्तिः सजातीयास्त्रियमग्र्येति शंसति ।
अधमामाद्यपादेन द्वैतीयीकेन मध्यमाम ॥ ७० ॥

आह शेषेण सोत्कर्षामुत्तमां भक्तिमुच्चकैः ।
पुत्राभिप्रायजातेष्टिफलवद्भर्तृगाभि तत् ॥ ७१ ॥

किञ्चिन्नैवाभिसन्धातुं शक्यते भोक्त्रभावतः ।
इत्यर्थगमकं त्वत्र प्रलये पदमुत्तमाम् ॥ ७२ ॥

तां भक्तिमुच्चैरुच्चैरप्यभिव्यञ्जयति स्फुटम् ।
यः पूर्वसुकृतासङ्गेनेत्यस्यार्थोऽत्र भासते ॥ ७३ ॥

तं भक्तपूर्वजन्मात्तपुण्यं मन्यामहे वयम् ।
भक्तेर्निःसङ्गतां चास्य परिपाकं प्रचक्ष्महे ॥ ७४ ॥

तथा च पुण्यलभ्यैषा निःसङ्गा भक्तिरस्य तु ।
इत्याकारवितर्कोत्था राक्षसालम्बना रतिः ॥ ७५ ॥

प्रादुर्भवति चाणक्यस्यान्यथा न समञ्जसम् ।
न केवलं समुद्युङ्क्ते भक्त्यासौ कार्यवस्तुनि ॥ ७६ ॥

किंतु कार्यधुरं चापि वहतीत्यभिधानतः ।
विशिष्टविक्रमप्रज्ञासहितं चापि चेष्टते ॥ ७७ ॥

इत्येवं विक्रमप्रज्ञासाह्यं भक्तेः प्रतीयते ।
यत्नो ममेति वक्तव्ये यदस्माकमितीरणम् ॥ ७८ ॥

तेनैष श्लाघ्यमात्मानं मन्वानो भासते भृशम् ।
श्लाघानिमित्त तत्तादृग्भक्तसङ्ग्रहणोद्यमः ॥ ७९ ॥

न केवलं निग्रहे ते नोद्युङ्क्ते नाप्यनुग्रहे ।
नोदासेऽनुग्रहे किंतु यत इत्याह संग्रहे ॥ ८० ॥

अत एव वदत्यग्रे संग्रहं तमनुग्रहम् ।
अयं सानुग्रहः स्यादित्यन्यथा विफलं हि तत् ॥ ८१ ॥

अथाहमेव चाणक्यीभूय तं तर्कमस्फुटम् ।
तत्तादात्म्यैकसामर्थ्यः स्फुटयामि कथंचन ॥ ८२ ॥

मन्त्रिवर्य महावीर्य स्वामिभक्तधुरन्धर ।
अद्याप्यस्मदभिद्रोहादनिवृत्तोऽसि राक्षस ॥ ८३ ॥

अद्यैव त्वां निगृह्णीयां हन्त नार्हति निग्रहम् ।
अस्य साधोर्निग्रहो मे महते पातकाय हि ॥ ८४ ॥

एनं निगृह्य तं रक्षन् गां हत्वोपानहं ददे ।
तस्य त्वरक्षणे दोषो महानस्ति न संशयः ॥ ८५ ॥

आ! एवमत्रोदासेऽहं धिग्धिक्तेनापि किं फलम् ।
संघर्षिणो महान् क्लेशो भवेद्राक्षसमौर्ययोः ॥ ८६ ॥

नाशश्चैकतरस्यान्ते नियतं संभविष्यति ।
प्रपन्नस्य परिक्लेशो विनाशश्च यथा मम ॥ ८७ ॥

नेष्टस्तथैव तस्यापि स्वामिभक्ताग्रगामिनः ।
अथ वा भृशनिर्विण्णो नोद्यच्छेद्राक्षसः पुनः ॥ ८८ ॥

इति कृत्वापि चिन्तायामौदासीन्यं न शोभते ।
मौर्यो यद्यपि राज्यस्य स्थैर्यमुत्पादयिष्यति ॥ ८९ ॥

तथापि सर्वनिर्वाहक्लेशं चानुभविष्यति ।
महात्मा राक्षसोऽप्यद्धा क्वापि प्राकृतवद्वने ॥ ९० ॥

चरिष्यत्यनुशोचन् स्वानथवा न भविष्यति ।
दुरवस्थेयमेतस्य मानिनो महतः सतः ॥ ९१ ॥

मरणादपि पापीयस्यहो मे दुर्विदग्धता ।
साधु साध्वियमेवात्र प्रतिपत्तिः सुखावहा ॥ ९२ ॥

कर्तव्यो राक्षसस्यात्र संग्रहः स हि दुष्करः ।
दुष्करं नाम नैवास्ति प्राज्ञस्योत्साहशालिनः ॥ ९३ ॥

मनसा दुर्ग्रहं चापि तं ग्रहीष्ये न संशयः ।
मया कृतः संग्रहोऽयं हन्तानुग्रह एव हि ॥ ९४ ॥

मौर्यसाचिव्यसंग्राहानुग्रहस्यार्ह एव सः ।
राक्षसस्यैव साचिव्यं मौर्योऽप्युर्वीभरेऽर्हति ॥ ९५ ॥

एनयोरुभयोर्योगो लोकस्यैव महोत्सवः ।
अहो धन्योऽस्मि धन्योऽस्मि यस्य मे यत्न ईदृशः ॥ ९६ ॥

राक्षसः सचिवो भूत्वा द्रुह्येन्मौर्याय किंनु वा ।
नैवं विस्रब्धघाताद्धि सन्तो दूरपराङ्मुखाः ॥ ९७ ॥

अपि चायं नन्दवंशभक्त्यानालम्बदुःस्थया ।
आविष्टश्चेष्टतेऽद्यापि तत्र मन्त्रैरुपक्रमे ॥ ९८ ॥

मौर्ये सन्निहितं नन्दजन्मानमवलम्ब्य सा ।
सुखं स्थास्यत्यतः पश्चाद्विकारो नैव सम्भवी ॥ ९९ ॥

मम चाणक्यतादात्म्यं गतं क्वापि कुतोऽप्यहो ।
इति स्वीयवितर्कार्थसारसंग्रहसूचकम् ॥ १०० ॥

वाक्यं समाप्योपक्रान्तामात्यभक्तिप्रशंसने ।
संबुद्धिक्रमसंसूच्यभक्तिपारम्प्ययोर्द्वयोः ॥ १०१ ॥

अन्तरङ्ग सजातीयपारम्प्यं प्रतिपाद्य च ।
अस्योत्तरविजातीयपारम्प्यस्य च यत्फलम् ॥ १०२ ॥

तच्च संग्रहणं स्थाने संप्रदर्श्य विशेषतः ।
बहिरङ्गविजातीयपारम्प्यं प्रतिपाद्यते ॥ १०३ ॥

विजातीयेष्वनेकेषु प्रज्ञाविक्रमयोर्द्वयोः ।
उपादानं तदन्येषां साचिव्यानुपयोगतः ॥ १०४ ॥

अत्यन्तावश्यकत्वं च तयोर्बोधयति स्फुटम् ।
प्रज्ञाया विक्रमाच्चापि स्वामिभक्तिर्विशिष्यते ॥ १०५ ॥

प्रज्ञाविक्रमसंहत्या हीनाप्येषा गरीयसी ।
भक्तिर्भर्तुः कमप्यल्पमुपकारं करोति हि ॥ १०६ ॥

एकया प्रज्ञया हीना सैषा विक्रमशालिनी ।
एकेन वा विक्रमेण हीना प्रज्ञासहायिनी ॥ १०७ ॥

करोत्युपकृतिं गुर्वीमिति मुग्धोऽपि बुध्यति ।
प्रज्ञाविक्रमसंघातोऽप्यथ भक्तिविनाकृतः ॥ १०८ ॥

फलं किमपि किञ्चिद्वा नैव सूते कथञ्चन ।
प्रज्ञा वैका भक्तिहीना विक्रमो वापि तादृशः ॥ १०९ ॥

फलवार्तां न जानीत इति कैमुतिकागतम् ।
इति पूर्वार्द्धवाक्याभ्यां भक्तिपारम्यमीरितम् ॥ ११० ॥

को गुणः किं फलं चेति वाक्ययोर्व्यक्तमुक्तितः ।
इत्थमप्यन्यवैषम्यं भक्तेरुन्नाययत्यसौ ॥ १११ ॥

एकद्वितयवैषम्यप्रतिपादनपद्धतिः ।
व्यस्ताभ्यामतिवैषम्यं विविनक्ति विशेषतः ॥ ११२ ॥

अप्राज्ञकातरौ शब्दौ व्यस्तावादिमवाक्यगौ ।
सभक्ती प्राज्ञविक्रान्तौ प्रत्येकं फलदाविति ॥ ११३ ॥

प्रज्ञाविक्रमशब्दौ च समस्तावन्यवाक्यगौ ।
सहाप्यभक्ती स्वार्थौ न फलगन्धस्पृशाविति ॥ ११४ ॥

व्यासेन च समासेन व्यञ्जयन्ति विशेषतः ।
प्रज्ञाविक्रमभक्तीनां समुदायं महाफलम् ॥ ११५ ॥

अन्यसंक्रमितस्वार्थध्वनिना भृत्यवाचिना ।
समन्वितं चोत्तराद्यं वाक्यं प्रथयति स्फुटम् ॥ ११६ ॥

अत्यन्तोज्झितवाच्यार्थध्वनिप्रकृतिकेन च ।
नपुंसकेन चैकत्ववाचिसाधनसंयुजा ॥ ११७ ॥

कलत्रशब्देनोपेतं द्वितीयं वाक्यमन्ततः ।
तुल्यं निकर्षं व्यस्तानां त्रयाणामपि शंसति ॥ ११८ ॥

न हि निन्दा निन्दितुं स्यान्निन्द्यं स्तुत्यं प्रशंसितुम् ।
इति न्यायेन सैषोऽपि संपातस्तुतयेऽत्र हि ॥ ११९ ॥

यद्यप्यतुल्यं वैषम्यं भक्तेः पारम्यदर्शनात् ।
तथापि तौल्यमारोप्य कृता स्तुतिरपि स्तुतिः ॥ १२० ॥

वैषम्यसाम्यमाहार्यमिति सूचयितुं मनाक् ।
कृता संपत्सु चापत्सु चेति वाक्यांशसंस्थितिः ॥ १२१ ॥

न हि सर्वास्ववस्थासु चेति वात्र निवेश्यते ।
इदमत्र च वैषम्यवैषम्यं समुदञ्चति ॥ १२२ ॥

प्राज्ञो वा विक्रमी वापि कलत्रं संपदि प्रभोः ।
भक्तस्तु तत्र चापत्सु चापि न त्याज्य इत्यदः ॥ १२३ ॥

एवं सामान्यरूपेण सर्वमेतदुदीरितम् ।
तच्च प्रकरणादत्र विशेषे पर्यवस्यति ॥ १२४ ॥

न च वाच्यं विशेषेऽत्र राक्षसे प्रस्तुते सति ।
सामान्यस्य तदन्यस्य वचनं विफलं भवेत् ॥ १२५ ॥

अप्रस्तुतप्रशंसायामादरोऽत्र कवेरिति ।
नास्ति निस्तरणाशङ्का कुतो वात्रैष निर्भरः ॥ १२६ ॥

महाकवेर्न हि क्वापि निर्भरो विफलस्त्विति ।
सर्वसाधारणोऽर्थोऽयं ममैव न तु केवलम् ॥ १२७ ॥

केनाप्युपाधिना भातीत्यामर्शश्चिन्तकस्य हि ।
अनया व्यज्यते सोऽपि विमर्शः फलवानिह ॥ १२८ ।

येन सिद्धान्तसिद्धोऽर्थो दृढः प्रौढश्च गम्यते ।
एतादृश्यैव भक्त्यायं संजिघृक्षति राक्षसम् ॥ १२९ ॥

राक्षसान्तर्गतं यद्यच्चाणक्योन्नीतमस्त्यदः ।
राक्षसे वस्तुतोऽस्तीति तद्वाक्येन विभाव्यते ॥ १३० ॥

निःशेषनष्टमालोच्य नन्दवंशं स राक्षसः ।
शत्रुपुत्रेण सन्धाय साधयन् स्वमनोरथम् ॥ १३१ ॥

अनुस्मरन् पूर्ववृत्तमश्रुपूर्णाकुलेक्षणः ।
वृष्णीनामिति पद्येन विमृशत्युद्यमं निजम् ॥ १३२ ॥

नन्दवंशक्षयस्यास्य हेतुर्दैवं न मानुषः ।
इति विस्पष्टमेवोक्तं नियत्येत्यभिधानतः ॥ १३३ ॥

दृष्टं सर्वद्विषच्छान्तिफलं जातं वृथा कथम् ।
इतीममर्थमाख्याति नीतीत्यादिविशेषणम् ॥ १३४ ॥

न केवलं कस्य चिद्वा केषां चिद्वाथवा क्षतिः ।
कुलं चापि क्षयं चैवेत्यदैवं प्रतिषेधति ॥ १३५ ॥

तथैव विपुले चापि पदं सहकरोत्यमुम् ।
उपमापि कुलोत्कर्षद्वारा व्यङ्क्ते तमेव तु ॥ १३६ ॥

चाणक्यपक्षविद्वेषाभावोऽनेन विभाव्यते ।
अन्यथा किल मौर्येण नीते क्षयमितीरयेत् ॥ १३७ ॥

स्वतन्त्रं सर्वशक्तं च दैवमेवंविधं नु हुम् ।
इत्यसूयाकरुणयेत्यनेनात्र विभाव्यते ॥ १३८ ॥

अखिलग्धालम्बनः शोकः क्व वा दृष्टचरः क्वचित् ।
भक्तिवात्सल्यरागाद्यैः पदैर्विषयभेदतः ॥ १३९ ॥

उच्यते स्नेह एवैकः तत्स्वरूपे भिदा न तु ।
योऽभूदविकले स्वामिकुले जाग्रति तादृशः ॥ १४० ॥

व्याधूतनिद्राहारादितन्त्रचिन्तानिरन्तरः ।
एवं शोकातिमग्नस्य यत्नो नाम ममाधुना ॥ १४१ ॥

इति पूर्वापरोद्योगौ संप्रदर्श्य समौ ततः ।
परयत्नं तु विफलं स्वाम्यभावेन राक्षसः ॥ १४२ ॥

आशङ्क्य स्वार्थलाभादिमूलताप्रतिषेधनात् ।
प्रणष्टस्वामिसन्तुष्टिफलं तं निश्चिकाय सः ॥ १४३ ॥

अतश्च वस्तुसद्भक्तिपारम्यादिपुरोदितम् ।
पद्ये पृथिव्यामित्याद्ये लक्ष्मीनिन्दापरे पुनः ॥ १४४ ॥

कुलहीनं वृतवतीत्याह निन्दाप्रयोजकम् ।
गुणहीनं वृतवतीत्युक्तौ को दण्डधारकः ॥ १४५ ॥

अतश्च गुणपूर्णोऽस्य भातो मौर्य इति स्फुटम् ।
नन्दबीजोद्भवो नन्दवंश्यो भवितुमर्हति ॥ १४६ ॥

अक्षत्रक्षेत्रसंपर्कात् कुले हीनो भवत्यसौ ।
इति तं स्वामिसम्बद्धं मन्वानो भाति राक्षसः ॥ १४७ ॥

चेतः पुंकुलविज्ञानविमुखं चात्र युज्यते ।
किंच श्रीनिन्दनान्मौर्यं वैरिणं नैव मन्यते ॥ १४८ ॥

राक्षसः किन्त्वगत्या तं नान्तरीयकवैरिणम् ।
अत एवात्र सुस्पष्टं लक्ष्मीं वदति राक्षसः ॥ १४९ ॥

आश्रयोन्मूलनेन त्वामकामां करवा इति ।
म्लेच्छाश्रयां करोमि त्वामित्यनुक्त्या तु गम्यते ॥ १५० ॥

पार्वतौ श्रियमाधातुं राक्षसो नैव वाञ्छति।
इदमप्यवबुध्यैव चाणक्यः स्वविचिन्तने ॥ १५१ ॥

सूचयन् सुदृढं कार्यमध्यवस्यति चेत्यलम् ।
प्रथमाङ्कान्त्यपद्येऽपि स्वच्छन्देत्यादिके स्वयम् ॥ १५२ ॥

चाणक्यः स्वाशयं भङ्गया व्यनक्त्येतच्च दृश्यताम् ।
धर्मन्यायानियम्योऽसीत्येषा स्वच्छन्दता मता ॥ १५३ ॥

महात्मनां नियन्ता हि न च कश्चिदिमौ विना ।
लोकव्याधिषु नन्देषु निहतेषु स्वकर्मणा ॥ १५४ ॥

लोकोत्सवे चन्द्रगुप्ते प्रशासति वसुन्धराम् ।
तस्मै यद्राक्षसो द्रुह्यत्यधर्म्यं तन्न संशयः ॥ १५५ ॥

मुख्याभावे गुणः सेव्य इति न्यायपथे स्थिते ।
स्वस्वामिनन्दसम्बद्धं तं जानन्नपि राक्षसः ॥ १५६ ॥

नैव नो सेवते किन्तु द्वेष्टि चान्याय्यमेव तत् ।
धर्मन्यायातिक्रमोऽस्तु वरं स्वार्थरुचिर्यदि ॥ १५७ ॥

सापि नैवेत्येकचरं तं चाणक्यो न्यरूपयत् ।
न स्वामी न सुहृन्नापि बन्ध्वादिः किं च शालवाः ॥ १५८ ॥

म्लेच्छाः कथं तैरालापोऽप्यस्येत्येव तदाशयः ।
चन्द्रगुप्तानुरक्तश्चेत् धर्मन्यायौ न केवलम् ॥ १५९ ॥

आत्मानमखिलाश्चापि प्रजा आनन्दयिष्यति ।
इत्यभिप्रायतस्तस्य गजसाम्येन योग्यताम् ॥ १६० ॥

प्रदर्श्य संग्रहे तस्य प्रत्याशां सुदृढां दधौ ।
नन्दन् चन्दनदासं च शिबिदृष्टान्तपूर्वकम् ॥ १६१ ॥

अनपायं च शकटं विमुञ्चन् किं च कौशलात् ।
भक्तप्रियाग्रगण्योऽसौ निपुणश्चणकात्मजः ॥ १६२ ॥

क्षत्रक्षयकृतं राममतिशेते स्वकृत्यतः ।
सर्वभारतसाम्राज्ये मौर्यमार्याभिसन्धिकम् ॥ १६३ ॥

तस्मिन्नपि महात्मानं राक्षसामात्यमुत्तमम् ।
तस्मिन् शकटदासं च विज्ञातान्तर्विशुद्धिकम् ॥ १६४ ॥

तयोरपि प्रजाः सर्वा राजभक्तिसमन्विताः ।
तासु सर्वासु सन्तुष्टिं प्रतिष्ठाप्य विवर्द्धनीम् ॥ १६५ ॥

निर्वृत्तैहिककार्योऽसौ देशिकः सर्वदेहिनाम् ।
चाणक्यरूपः सर्वेशस्तपस्यन्मे प्रसीदतात् ॥ १६६ ॥

विशेषपूर्णोऽत्र कियान् प्रदर्शितः त्वयेति माहं विबुधैर्विनिन्दिषि ।
रत्नानि रत्नाकरतः समुद्धरन् नासर्वरत्नोद्धरणाद्धि निन्द्यते ॥ १६७ ॥

इति पात्रविमर्शादर्शः
समाप्तः ॥

PURATTIRATTU

By

S. Vaiyapuri Pillai, B.A., B.L.,
Reader in Tamil.

புறத்திரட்டு

சென்னைச் சர்வகலாசாலை
தமிழாராய்ச்சித் துறைத் தலைவர்
S. வையாபுரிப்பிள்ளை, B.A., B.L.
பதிப்பித்தது

சென்னைச் சர்வகலாசாலை
சென்னை
1938

விலை ரூபா **2–8–0**

உள்ளுறை

நூலின் பகுதிகள்

I அறத்துப்பால்

FOREWORD

The Purattiraṭṭu is an anthology of 1,570 stanzas. It may be assigned to the latter half of the 15th century, and it must have been put together at a period when many Buddhist and Jaina works, now lost, were available. Kamban's Rāmāvatāram is the latest work represented in the collection, if we leave aside the one stanza ascribed to Naḷaveṇbā in some of the Mss. and to Bhāratam in others.

The anthology is of considerable importance to students of Tamil literature. It brings to light many works which are otherwise unknown, *e.g.*, Āśiriyamālai, Irumpal-kāñci, Nārada-caritai, Śānti-purāṇam and Perumporuḷ-viḷakkam. It gives many excerpts from works known only by name or by a few extracts preserved by later scholiasts; among such works are Kuṇḍalakēśi, Takaḍūryāttirai, Muttoḷḷāyiram and Vaḷaiyāpati. It includes extracts from the missing portions of works now accessible in more or less extensive fragments, *e.g.*, Patirrupattu, Paripāḍal, Bhāratam and Cirupañcamūlam. It cites from certain works, a few stanzas which, however, are not found in their published editions. Lastly, it offers better texts of many poems already printed from inferior manuscripts.

From another standpoint also, the collection is important. It follows, in its subject analysis, the scheme of the Tirukkuṟaḷ and forms an excellent supplement to that great work. The poems excerpted are of a high order, and constitute fine examples of a simple, terse and forceful idiom from which we have much to learn.

This anthology seems to have been once very popular, for we find that there are also two shorter recensions of it. The stanzas included in these recensions are given in Appendix IV.

Mr. S. Somasundara Desikar, now of the Tamil Lexicon office, printed in 1918 the first 247 stanzas. Extracts from Purattiraṭṭu pertaining to Vaḷaiyāpati, Kuṇḍalakēśi, Muttoḷḷāyiram, Āśiriyamālai, Perumporuḷ-viḷakkam, Nārada-caritai, etc., have appeared in the pages of *Sen Tamil* (Vol. I, III, V, VIII and XIV). With these exceptions, the work has remained unpublished till now.

A list of the manuscripts used in preparing the present edition is given separately together with some particulars about them.

After the text had been printed, I gained access, through the kindness of Mahamahopadhyaya Dr. V. Swaminatha Aiyar, to a valuable paper manuscript in his possession. The variant readings given by this manuscript are noted in Appendix V. Again, one of the cadjan manuscripts belongs to the Tanjore Palace Library. The rules of that library are strict and do not permit the loan of any manuscript, and at my request Mr. S. Subrahmanya Sastrigal, Retired Sanskrit Pandit of the Kalyanasundaram High School, Tanjore, kindly noted down the readings on the proofs which I sent to him. Another cadjan manuscript belonging to the Tamil Sangam Library was compared by me at Madura with the assistance of Mr. T. K. Ramanuja Aiyangar, Assistant Editor, *Sen Tamil.*

In noting readings, I have adopted the practice which I have been following for some years now. In this system, the text is not encumbered with any superior numbers. In the footnote, the readings of each stanza are noted against the number of the *cīr* where the variation occurs. I owe this neat system to the suggestion of my friend Mr. P. N. Appuswami Aiyar, B.A., B.L., Advocate, Madras. By its simplicity, it enables one to present the manuscript material in its entirety, including scribal errors. It must be noted that even these errors might ultimately prove a valuable guide in arriving at a correct reading.

Beyond stanza 1305, the paper manuscript of the Government Oriental Manuscripts Library was the only source and the text was obviously corrupt at many points. I owe a few suggestions of possible readings to the kindness of Dr. V. Swaminatha Aiyar and Mahavidvan R. Raghava Aiyangar of the Annamalai University. Their suggestions are included in Appendix V.

In comparing manuscripts and in proof-reading, I was assisted by Mr. M. Arunachalam Pillai, B.A., of the Government Translator's Office, Madras. Vidvan V. Venkatarajulu Reddiyar, Junior Lecturer in Tamil, O. R. Institute and Vidvan A. Narayanaswami, Research Student in Tamil, O. R. Institute, were also of occasional help. Mr. T. K. Rajamarthandam Pillai, B.A., Tamil Lexicon Office, made for me a copy of the manuscript belonging to the Government Oriental Manuscripts Library.

I am happy to acknowledge my indebtedness to the above scholars and authorities who lent me manuscripts of this work and helped me in other ways.

The matter contained in the Tamil Introduction appeared in a series of articles on "Tokai-nūl" in *Kalaimakaḷ*. By the courtesy of its editor, Mr. R. Narayanaswami Aiyar, B.A., B.L., I have incorporated the articles here with such changes as were suggested by further study.

The Proprietor of the G. S. Press has devoted considerable care to the neat and accurate printing of the book and my thanks are due to him.

UNIVERSITY OF MADRAS,
10th March, 1938.

S. VAIYAPURI PILLAI,
Reader in Tamil

LIST OF MANUSCRIPTS USED FOR THIS EDITION

Owner	Cadjan or Paper	Content Stanzas	Remarks
	(1) Purattirattu		
1. T. T. Kanakasundaram Pillai Avl.	Cadjan	1-1232	Incomplete
2. The Madura Tamil Sangam	„	1-1293	„
3. The Madura Tamil Sangam.	„	1-1305	„
4. The Saraswati Mahal Library, Tanjore.	„	1-1232	„
5. S. Somasundara Desikar Avl.	„	1-1232	„
6. The Govt. Or. Mss. Library, Madras.	Paper	1-1405	Complete
7. S. Somasundara Desikar Avl.	„	1-1232.	Incomplete
8. Mahamahopadhyaya Dr. V. Swaminatha Aiyar Avl.	„	1-1232	Incomplete. Contains stanzas from Purattirattu-c-curukkam also.
	(2) Purattirattu-c-curukkam		
1. Mahamahopadhyaya Dr. V. Swaminatha Aiyar Avl.	Cadjan		Complete.
2. M. P. S. Duraiswami Mudaliar Avl.	„		„
3. The Govt. Or. Mss. Library, Madras.	„		Tirumalai-k-kolundu Venbā and Kāmattuppāl not found.
4. S. Somasundara Desikar Avl.	Paper		Complete
5. T. V. Sadasiva Pandarattar Avl.	„		„

நூன்முகம்

I

ஆங்கிலம் கற்ற மாணவர்களுள்ளே, பால்க்ரேவ் (*Palgrave*) என்பவர் தொகுத்த '*The Golden Treasury*' என்ற அருமையான தொகைநூலை யறியாதார் யாரு மிராரென்று உறுதியாகக் கூறலாம். பால்க்ரேவ் ஆசிரியர் ஆக்ஸ்போர்டு சர்வகலாசாலையில் புலமைத்துறைத் தலைவராய் (*Professor of Poetry*) விளங்கியவர். புலவர் பெருந்தகையான தென்னிஸன் பிரபு முதலியோருக்கு உற்ற நண்பர். இவர் கி. பி. 1550 முதல் 1850 முடியவுள்ள 300 ஆண்டுகளில் வெளிவந்த செய்யுட்களுள்ளே கவிதைச்சுவையில் தலைசிறந்துவிளங்குஞ் செய்யுட்களைத் தொகுத்து கி. பி. 1861-ல் வெளியிட்டனர். இங்ஙனம் வெளியிட்டதனோடு அமைந்துவிடவில்லை. இவர் இறந்த வருஷமாகிய 1897 வரையில் இவரும் இவரது நண்பர்களும் இத்தொகுதியிலுள்ள கவிதைகளின் நயங்களைச் சுவைத்துச் சுவைத்துச் சீர்தூக்கி வந்தனர். ஒரு சில செய்யுட்கள் கழிந்தன; ஒரு சில சேர்க்கப்பெற்றன. முடிவில் ஆங்கில மக்களுக்கு உண்ணவுண்ணத் தெவிட்டாத ஆரமுதமாய், அம்மொழியிலுள்ள இனிமை நிரம்பிய செவிநுகர் கனிகளின் அரிய தொகுதியாய் இது விளங்கிவருவதாயிற்று. ஆங்கில மொழியில் இதனோடு ஒப்பிடத்தக்க தகுதிவாய்ந்த வேறொரு தொகைநூல் இல்லையென்றே சொல்லலாம்.

தோற்றுவாய்

நமது நாட்டில் இது போன்றதொரு நூல் இதுகாறும் தொகுக்கப்பெறவில்லை. தொகுக்கப் பெறாமையின் காரணம் யாது என்ற கேள்வியானது நம் மனத்திலெழுவது இயல்பே. கவிச்சுவையின் மர்மத்தை ஆழ்ந்துணர்ந்து நுகருந் தன்மையும் கவிதைகளின் தாரதம்மியத்தை அறியும் தன்மையும் மிக அருகியே காணப்படுகின்றன. இவ்வியல்புகள் இலக்கிய வளர்ச்சிக்கு இன்றியமையாதன என்ற உணர்ச்சியும் நம்மிற் பெரும்பாலார்க்கு இல்லை. இங்குக் கூறியதன் உண்மை நம்மவருட் பலர் நாடோறும் வெளிப்படச் சொல்லிவருவனவற்றால் வெளியாம். சுவை கனிந்தொழுகும் இனிய கவிகள் தொட்டதொட்ட இடமெல்லாம் உள்ளன வென்று பலருங் கூறக் கேட்கின்றோம். இன்னோர்க்குச் சங்கச் செய்யுட்களும் இனியகவிகளே; சிலப்பதிகாரம், மணிமேகலை, சூளாமணி, சிந்தாமணி, பெருங்கதை, பெரியபுராணம், கம்பராமாயணம், கந்தபுராணம், பிரபுலிங்க லீலை, காஞ்சிப்புராணம், திருச்செந்திலந்தாதி, மருதூரந்தாதி முதலியவற்றிலுள்ளன வெல்லாம் இனிய அழகிய கவிகளே. இங்ஙனங் கூறுவோரது புலமை

கவிதையின் நிலைமை

யைப் போலிப்புலமை (*Charlatanism*) என்பர் ஆசிரியர் மத்தேயு ஆர்நால்டு. கருத்துலகுக்கும் கலையுலகுக்கும் தனிப்பட்ட புகழும் பெருமையும் அமைவதன் காரணம் என்னெனின், இவ்விருலகத்தும் போலிப்புலமை சிறிதும் இடம் பெறுதென்பதேயாம் என்று சிறந்த பிரெஞ்சு ஆசிரியரொருவர் (*Sainte Beuve*) கூறுகின்றார். கவிதைத் துறை யென்பது கருத்தும் கலையும் ஒருங்குவிளங்கும் இடமாகும். கவிதையோ மக்களது துன்பந் துடைத்தூன்றுந் தூணாக நின்று, அவர்களது வாழ்க்கைக்கு இனிமையளித்து, அவர்கட்கு உறுதி பயப்பதா யுள்ளது. இவ்வகை யியல்புள்ள விடத்தில் போலிப்புலமையால் எத்தனைகேடு விளைவதாகும் என்பதனை நம்மவர் உணரவில்லை.

போலிப்புலமை யால் விளையுங் கேடுகள்

இப்போலிப்புலமை யென்னுங் களை மிக்கிருத்தலினலே கவிதைப்பயிர் செழித்துவளர வழியின்றிப் போயிற்று. இக்காலத்திற் கவிஞர்களும் மிக அரிய ரென்றே சொல்லவேண்டும். கவித்வசக்தி யென்பது காணுதற் கரிதாயுள்ளது. பாடுவோருள் ஒரு சிலர் யாப்பிலக்கணந் தவறுதபடி ஒழுங்காக யாப்புக்கள் புணர்க்கிறார்கள். இவ்வகை யாப்புக்கள் எலும்புச் சட்டகம் இயங்கிச்செல்வது போன்றிருக்கும். ஒரு சிலர் சிறப்புப்பாயிரக் கவிகள் எழுதுவதையே தம் தொழிலாகக் கொண்டிருக் கிறார்கள். இவையே இக்காலத்துப் பல்லோராலும் வேண்டப்படுகின்றன. இக்கவிகளில் நூலாசிரியனது அநங்கதுல்யமான பேரழகு முதலியன கூறப்படுகின்றனவே யன்றி, நூலின் இயல்பினைக் குறித்து யாதும் இருப்ப தில்லை. சார்த்துக்கவி பாடுதற்குச் சற்று மேலாக ஒரு சிலர் கவனசக்தி பெறுவராயின், உடனே அவர் நமது பெரியோர்களது அருளிச் செயல் களிலே ஈடுபடுவதனோடு அமையாது, அவர்களைப் போலத் தம்மையுங் கருதித் தாமும் 'தேவாரம்' 'திருவாசகம்' 'திருப்புகழ்' முதலியன இயற்றி ஆத்ம திருப்தி அடைகின்றனர். இவர்களுக்கு இக்காலத்துள்ள அக நிகழ்ச்சி, புறநிகழ்ச்சிகளைக் குறித்து யாரேனும் பாடுவராயின், அவர்கள் மீது மிக்க அருவருப்பு உண்டாகின்றது. அவர்களைப் பாராட்டிக் கூறுவோர்மீதும் மிக்க அருவருப்புக் கொள்கின்றனர். இப்போலிப் புலவர்களைக் கண்ட ஒரு சிலர் உள்ளத்திலே தமிழ்மொழிக்கே கவித்வ சக்தி இருத்தல் இயலாது என்ற உறுதிப்பாடான கருத்து வேரூன்றி யிருக்கின்றது. இஃது ஒரு சிறிதும் உண்மையன்று என்பதை யாவரும் அறிவர்; உண்மையென்ற கோட்பாட்டினல் வரும் இழிவு இவர்களையும் சார்ந்ததே யன்றோ? உண்மைக் கவித்வம் இன்னதென்பதை யுணர்ந்த இவர்களனைவரும் தமிழைப் புறக்கணித்ததன் பயனலன்றோ இக்காலத்து இவ்வகைத் தப்புணர்ச்சி உண்டாவதற்கு இடமேற்பட்டது? 'பாஷையின் சிறப்பெலாம் பயில்வோர் சிறப்பே' என்ற வுண்மையை

இவர்கள் கற்று மறந்துவிட்டார்களா? நமது அதிருஷ்ட வசத்தால் இன்னோரின் தொகை நாளுக்குநாள் சுருங்கிவருகிறது. நமது நாடு முழுவதும் அலைமேல் அலையாய் மோதிப் பாய்ந்து வருகின்ற புதுக் கிளர்ச்சிகளால் தாய்மொழிப் பற்றும் மிகுதியாகிக்கொண்டு வருகின்றது. இப்பொழுது தமிழ் மிகுதியாகக் கற்கப்படுகின்றது. தமிழர் பலரும் நூல்கள் எழுதுகின்றார்கள். நூதன வழிகளில் மனவெழுச்சியுள்ள வர்களாயிருக்கின்றார்கள். தமிழிற் கவிதையும் ஒரு சிலர் எழுது கின்றார்கள். ஆனால் இவர்கள் புனையுங் கவிதையில் தமிழ்ச்செய்யுளுக்கு இன்றிமையாத இலக்கண வமைதிகள் காணமுடியவில்லை. சிலபோது இவர்கள் எழுதுவது என்ன பாஷையோ என்று நாம் ஐயுறத்தக்க நிலைமையில் இருக்கும். எலும்புச் சட்டகமின்றித் தசைப்பிண்ட மாத்திரம் நேர்நின்று இயங்க முயல்வது போன்று இவர்கள் முயற்சி முடிகின்றது.

ஆகவே, கவிதை யென்னும் கவின்கெழு செல்வி,

• ‘ கன்ம ருங்கெழுந் தென்றுமோர் துளிவரக் காணு
நன்ம ருந்துபோ னலனற வுணங்கிய நங்கை ’ யாய்த்

தமிழ்நாட்டில் இக்காலத் துள்ளாள்.

புறத்திரட்டு என்னும் தொகை நூற் பதிப்பின் இன்றியமை யாமை

• இந்நிலையில், கவிச்சுவை நிரம்பிய பல செய்யுட்களைத் தன் அகத்தே கொண்ட ‘ புறத்திரட்டு ’ என்னும் பழைய தொகை நூலொன்றினை ஆராய்ந்து வெளியிட்டு அதன்க ணுள்ள நலன்களைப் புலப்படுத்துவது இலக்கிய ஆராய்ச்சி வகையிற் சிறந்த தொன்றுமெனக் கருது கின்றேன்.

தொகை நூல் இருவகை

தொகைநூ லென்று கூறியவளவில், சங்ககாலத்துத் தொகை நூல்கள் நமது ஞாபகத்திற்கு வரலாம். இத்தொகை நூல்களுக்கும் இப்பொழுது நாம் ஆராய்கின்ற தொகைநூலுக்கும் பெரியதொரு வேறுபாடுண்டு. இரண்டும் பிறப்பினால் வேறுபட்டுத் தனித்தனி இனத்தைச் சார்ந்தவை யாகின்றன. ஈண்டுக் குறித்த பிறப்பு வேறுபாட்டினைச் சிறிது ஊன்றி நோக்குதல் வேண்டும்.

ஒவ்வொரு மொழிக்கு முரிய இலக்கியத்தின் அமைப்பினை நாம் ஆராய்ந்து பார்ப்போமானால், ஒருண்மை நமக்குப் புலப்படாமற் போகாது. காவியங்களும் பிறவகையான பெருநூல்களும் தவிர, தனித் தனிச் செய்யுட்களும் பற்பலராற் பல காலங்களிற் பல சந்தர்ப்பங்களிற் பாடப்பெற்று வழங்கி வருதல் பெருவழக்கே. தனிச் செய்யுட்களிற்

பல, மக்களாற் பெரிதும் பாராட்டப்பட்டு வந்த சரித்திர நிகழ்ச்சிகளைக் குறித்தும் கதைகளைக் குறித்தும் கதையைச் சார்ந்த தனி நிகழ்ச்சிகளைக் குறித்தும் தோன்றியனவாகலாம். வேறுபல செய்யுட்கள், அரசர் முதலிய பெரியோரைக் குறித்து எழுந்தனவாகலாம். இவ்விருவகைத் தனிச் செய்யுட்களும் வெகுகாலமாகத் தலைமுறை தலைமுறையாய் ஞாபகத்தில் வைத்துப் போற்றப்பட்டும் அங்கங்கே ஏடுகளில் எழுதிப் போற்றப்பட்டும் வழங்கி வந்தனவாதலும் கூடும். இரண்டு நிலைகளிலும் எத்தனையோ செய்யுட்கள் மறைந்தனவாதல் வேண்டும்; புதியனவாகச் சேர்க்கப் பெற்றனவும் உளவாதல் வேண்டும். இத்தோற்றமும் மறைவும் இலக்கிய சரிதங்களில் சாதாரணமாக நிகழ்வனவேயாம். இக்காலத்துங் கூட, பல மொழிகளில் மேற்கூறிய நெறியிலே செய்யுட்கள் தோன்றுதல் காணலாம். ஆகவே, சமயோசிதமாகத் தனிப்பாடல்கள் இயற்றுதல் சிறந்த வோர் இலக்கிய முயற்சியாகப் பல மொழிகளின் சரித்திரத்திலும் உள்ளது. நெடுங்காலத்துக்குப் பின்னர் ஒருவராலேனும் பலராலேனும் இவை தனித்தனி நூல்களாகத் தொகுக்கப்பெறும்.

சங்ககாலத்துத் தொகை நூல்கள்

சங்ககாலத்துத் தொகை நூல்கள் யாவும் மேலே குறித்த இருவகை நெறியிலே, தமிழ் மக்களின் இலக்கிய சரிதத்தின் ஆரம்ப காலத்திலும், அதன் பின்பும் தோன்றிப் பின்னர்த் தொகுக்கப் பெற்றன. இங்ஙனம் தொகுக்கப் பெற்றமை காரணமாக இவை 'தொகை நூல்கள்' எனப் பெயரெய்தின. மிக நீண்டகாலத்திற்குப் பின்னர்த் தொகுக்கப் பெற்றமையின் செய்யுட்கள் பலவற்றின் ஆசிரியர் இன்னாரென்பது மறைந்துவிடுதல் நேரிடக் கூடியதே. ஆசிரியர் பெயரறியப்படாத இடங்களுள் நமது முதாதையர்கள் புதுவதாகப் பெயர்களைக் கற்பித்துக்கொண்டார்கள். பெரும்பாலும் செய்யுளிலே வரும் அழகிய தொடரினையே அதனைப் பாடிய புலவர்க்கு இட்டு வழங்கினர். உதாரணமாக:

இனிநினைந் திரக்க மாகின்று திணிமணற்
செய்வுறு பாவைக்குக் கொய்பூத் தைஇத்
தண்கய மாடு மகளிரொடு கைபிணைத்துத்
தழுவுவழித் தழீஇத் தூங்குவழித் தூங்கி
மறையென லறியா மாயமி லாயமொ
டுயர்சினை மருதத் துறையுறத் தாழ்ந்து
நீர்நணிப் படிகோ டேறிச் சீர்மிகக்
கரையவர் மருளத் திரையகம் பிதிர
நெடுநீர்க் குட்டத்துத் துடுமெனப் பாய்ந்து
குளித்துமணற் கொண்ட கல்லா விளமை
அளிதோ தானே யாண்டுண்டு கொல்லோ
தொடித்தலை விழுத்தண் டூன்றி நடுக்குற்

திருமிடை மிடைந்த சில்சொற்
பெருமூ தாளரே மாகிய வெமக்கே. (புறம், 243)

என்ற செய்யுளைக் காண்க. இது புறநானூற்றுச் செய்யுள். இதன் கவிச்சுவை நோக்கிப் புறத்திரட்டின்கண்ணும் இளமை நிலையாமை யென்னும் அதிகாரத்தில் (368) இது சேர்க்கப்பெற்றுளது. செய்யுளிலே பயின்றுவரும் **தொடித்தலை விழுத்தண்டு** என்னுந் தொடரால் இதனை யியற்றிய ஆசிரியரைத் தொடித்தலை விழுத்தண்டினார் என்று முன்னோர் வழங்கினர்.

கிரேக்க அந்தாலஜியின் ஒப்புமை

தமிழிலே தொகைநூல்கள் மிகப் புராதன காலத்துத்தானே தொகுக்கப்பட்டமை போல, கிரேக்க மொழியிலும் மிகப் பழைய காலத்தில் 'அந்தாலஜி' (*Anthology*) என்று கூறப்படும் தொகைநூல் தொகுக்கப்பட்டுள்ளதென அறிகின்றோம். கிரேக்கத் தொகைநூலின் வரலாற்றைக் குறித்து ரிச்சர்ட் கார்நெட் (*Richard Garnett*) என்ற ஆசிரியர் விளக்கமாக எழுதியிருக்கின்றனர். அந்தாலஜி என்ற சொல்லுக்குப் பூந்துணர் என்று பொருள். சுமார் கி. மு. 90-ல் மிலீகர் என்பவரால் இத்தொகைநூல் தொகுக்கப் பெற்றதாம். இதன்கண் அடங்கிய செய்யுட்களின் ஆசிரியர்களில் ஒவ்வொருவரையும் ஒவ்வொரு வகைப் பூவோடு உவமித்து ஒப்புமைப்பொருளை வலிந்துகொண்டு தொகைகாரர் தாமே சில செய்யுட்கள் செய்திருக்கின்றனர். இத் தொகைநூற் செய்யுட்கள் தெய்வங்களையும் புகழ்பெற்று விளங்கிய அரசர் முதலிய பெரியோர்களையும் பெருநிகழ்ச்சிகளையும் பொருளாகக் கொண்டு அமைந்துள்ளன. சுருங்கச்சொல்லல் (*Conciseness of expression*), பொருளாழமுடைமை (*Pregnancy of ideas*), நவின்றோர்க்கினிய நன்மொழி புணர்த்தல் (*Felicity of diction*), பொருளின் ஒருமை (*Singleness of thought*) என்ற குணங்கள் இவற்றிலே அமைந்திருந்தனவெனச் சொல்லப்படுகின்றது. இவ் வியல்புகளோடு பொருந்திய கிரேக்கத்தொகைநூல் புறநானூறு என்னுந் தொகை நூலோடு பெரிதும் ஒப்பிடற்பாலதா யுள்ளது. மிலீகரது தொகைநூலுக்குப்பின் நான்கு தொகைநூல்கள் ஒன்றன்பின் ஒன்றாகத் தோன்றின. இவைகளெல்லாம் அந்தாலஜி என்ற பெயராலேயே வழங்கின. இச்சொல் இன்றும் ஆங்கில முதலிய மொழிகளில் பயின்று வருகின்றமை நன்கறியப்பட்டதேயாம். இறுதியில் தொகுக்கப்பட்டது ஜஸ்டினியன் என்னும் அரசன் (கி.பி. 483-565) காலத்திலாகும். இந்தத் தொகைநூலிலே காதற் செய்யுட்கள் பலதுறைகளாகப் பகுக்கப்பட்டுச் சேர்க்கப்பெற்றுள்ளன வென்று அறிகின்றோம். இதனோடு தமிழ்த் தொகை நூல்களுள் அகப்பொருள் கூறுவனவாய் அமைந்துள்ள

நற்றிணை, குறுந்தொகை, ஐங்குறுநூறு, கலித்தொகை, அகநானூறு என்ற ஐந்து தொகைகளும் ஒப்பிடத்தக்கன.

பழமையிலும் பொருளமைதியிலும் செய்யுள் நயத்திலும் மாத்திரமேயன்றி வேறுசில விஷயங்களிலும் இவ் விருமொழிகளிலுள்ள தொகை நூல்களும் ஒப்பிடற் குரியன. கிரேக்க நாகரிகம் நீடித்திருந்த காலத்தில் அதன் நிலைமை பல படியாக மாறிவந்திருக்கின்றது. இம்மாறு பாட்டுக்களுக்கிடையேயும் கிரேக்கத் தொகைநூல் கிரேக்கர்களுக்குப் புத்துயிர் கொடுத்துதவிய அமிர்த சஞ்சீவினியாய் நீடித்து நிலைத்து வந்திருக்கின்றது. இதுவே போன்றுள்ளன தமிழ்த் தொகைநூல்களும். இரண்டிலும் பழைய நாகரிகங்களும் வழக்கவொழுக்கங்களும் பிரதி பலித்துக் காண்கின்றன. பிற்காலத் தெழுந்த இலக்கியங்களின் நெறியை வரம்பு கட்டுதற்கும் இத் தொகைநூல்கள் உதவின. இவ்வாருகப் பல படியாலும் இருதேசத்துத் தொகைநூல்களும் ஒன்றோடொன்று உவமிக்கக் கூடியனவா யுள்ளன.

சங்ககாலத்துத் தொகை நூல்கள் பிறந்த சந்தர்ப்பமும் அவற்றின் இயல்புகளும் இதுவரை கூறப்பட்டன. புறத்திரட்டுப் போன்ற தொகை நூல் பிறந்த சந்தர்ப்பம் மேற்கூறியது போன்றதன்று. இதனை நோக்குவதற்குமுன், இரண்டிற்கும் இடைப்பட்ட காலத்தில் தோன்றிய வேறு சில தொகை நூல்களைப்பற்றிச் சிறிது ஆராய்வோம்.

சங்ககாலத்திற்குப்பின் 14-ம் நூற்றண்டு வரையில் தோன்றிய தொகை நூல்கள்

முதற்கண், சங்க காலத்தை அடுத்துத் தோன்றிய கீழ்க்கணக்கு நூல்களில் ஒன்றினைக் குறித்துச் சில சொல்லவேண்டுவது அவசியமாகின்றது. இங்கே கருதும் நூல் நாலடியாராகும். மதுரையைச் சூழ்ந்துள்ள எண் பெருங்குன்றங்களில் வாழ்ந்த ஜைனமுனிவர்களால் எண்ணுயிரம் வெண்பாக்கள் இயற்றப் பெற்றன வென்றும், அவற்றை யெழுதிய ஓலை நறுக்குக்கள் அனைத்தையும் வைகையிற் செல்லவிட நானூறு நறுக்குக்கள் மாத்திரம் நதியின் எதிர்சென்று தம் தகுதியைப் புலப்படுத்தின வென்றும், இவற்றிலுள்ள வெண்பாக்களைத் தொகுத்து 40 அதிகாரங்களாகப் பதுமனர் என்பவர் வகுத்தார் என்றும் நாலடியார் ஏட்டுப்பிரதிகளிற் காணப்படுகின்ற ஆசிரியப் பாவொன்று கூறுகின்றது. இக்கூற்றினின்றும் ஒருண்மை வெளியாகின்றது. புலவர்கள் பலர் பாடிய செய்யுட்களைத் தொகுத்த வொரு நூலே நாலடியாரென்று வழங்குவது. ஆதலால் இதுவும் ஒரு தொகை நூலேயாகும். சங்கத்தொகை நூல்களிற் பெயரறியப்பட்ட புலவர்கள் பலரது செய்யுட்கள் உள்ளன; செய்யுட் பொருளும் அகம், புறம் என்னும் இரு பகுதியில் அடங்குவதாயுள்ளது; கொல்லாமை, பொய்யாமை முதலிய நீதிகள் நேராக இவற்றுல் உணர்த்தப்படுவன வல்ல.

நாலடியாரிற் பெயரறியப்படாத புலவர்களுடைய செய்யுட்கள் உள்ளன; கொல்லாமை, பொய்யாமை முதலிய நீதிகள் இதில் நேராகக் கூறப்படு கின்றன. அகம், புறம் என்ற பாகுபாடு இதன்கண் இல்லை. இங்ஙனம் ஒருபாலொற்றுமையும் ஒருபால் வேற்றுமையும் உடையது இந் நாலடியார். இதனைக் கீழ்க்கணக்கு நூல் களுள் முதலாவதாக வைத்து எண்ணும் செய்யுள் ஞாபகத்துக்கு வரலாம்.

நீதி பற்றியன

நாலடி நான்மணி நானாற்ப தைந்திணைமுப்
பால்கடுகங் கோவை பழமொழி மாமூலம்
இந்நிலைய காஞ்சியொ டேலாதி யென்பதூஉங்
கைந்நிலையு மாங்கீழ்க் கணக்கு.

இங்ஙனம் முதலாவதாக வைத்துள்ளது மேற்கணக்கு நூல்களாகிய தொகை நூல்களுக்கும் ஏனைய கீழ்க்கணக்கு நூல்களுக்கும் இடை நிகர்த்த தன்மையுடையதாய் இந்நூல் அமைந்த காரணத்தாற் போலும்.

நாம் இங்கே முக்கியமாகக் கவனிக்கவுள்ளது எளிதில் வரையறை செய்யமுடியாத புறமும் அகமுமாகிய பொருட் கூறுபாட்டினை மேற் கொள்ளாது நீதியைப் பொருளாகக்கொண்டு அறம் பொருள் இன்பம் என்ற பாகுபாட்டினைப் பின்பற்றி நாலடியார் அமைந்தது என்பதாகும். எனவே இத்தொகை நூல் நீதியாகிய பிறிதொரு நெறிபற்றித் தொகுக்கப் பட்டது.

இதனை யடுத்து நமது மனக்கண்முன் வரும் தொகைநூல் சமயச் சார்பாகவுள்ளது. சைவத் திருமுறைகளும் வைஷ்ணவரது நாலாயிர திவ்யப் பிரபந்தமும் உண்மையில் தொகைநூல்களே யென்று கருதத் தக்கன. சேக்கிழார் அருளிச் செய்த திருத்தொண்டர் புராணத்தைத் தவிர்த்து ஏனைய 11 திருமுறைகளும் தொகுத்தவர் நம்பியாண்டார் நம்பிகள். இங்ஙனமே நாலாயிர திவ்யப் பிரபந்தத் தைத் தொகுத்தவர் ஸ்ரீமந் நாதமுனிகள். இவற் றைத் தொகை நூல்களாகக் கொள்ளுதலிற் கருத்தொற்றுமை யில்லாது போயினும், ஒன்பதாம் திருமுறையையும், பதினொராம் திருமுறையையும் இயற்பாவையும் தொகைநூல் எனக் கொள்ளுதலில் கருத்து வேறுபாடு நிகழ்தற்கு இடமின்று. ஒன்பதாம் திருமுறை திருமாளிகைத் தேவர் முதல் சேதிராயர் ஈறாகக் கூறப்படும் ஒன்பதின்மர் இயற்றி யருளியதாகும். பதினொராம் திருமுறையும் திருவாலவாயுடையார் முதல் நம்பியாண்டார் நம்பிகள் ஈறாகக் கூறப்படும் பன்னிருவர் அருளிச் செய்ததாகும். இங்ஙனமே இயற்பாவும் முதலாழ்வார்கள் முதலியோரது அருளிச்செயல் களாகும். வேறொரு தொகை நூலையும் இங்கே குறிப்பிடுதல் தகும். இது 'சங்கரநாராயணத் திரட்டு' எனப் பெயர் பெறும்; தத்துவ

சமயம் பற்றியன

தேசிகர் சந்தானத்தில் 35-ஆம் சந்தானமாகிய சுயம்பிரகாச யோகியார் தேவாரம் திருவாய்மொழிகளில் 1,100 செய்யுட்களை யெடுத்து 52 அதிகாரமாகப் பகுத்து ஆயிரத்திரட்டாகத் தொகுத்தது. மேற்கூறிய தொகை நூல்கள் பிறிதொரு நெறியைக் கைப்பற்றின. கடவுள் வணக்கமாக இருத்தல் வேண்டுமென்ற ஒன்றே இந் நூல்களின் கடைப்பிடி.

சமயச் சார்பான இத்தொகை நூல்களை யடுத்து நாம் கவனித்தற்குரியன 'சிவப்பிரகாசப் பெருந்திரட்டு', 'குறுந்திரட்டு' என்பன. இவைபற்றி இற்றைக்கு 35 ஆண்டுகட்கு முன்னர் செந்தமிழில் (I, பக். 285) ஓர் குறிப்பு வெளிவந்துள்ளது. இவை திரட்டப்பெற்ற காலம் 14-ஆம் நூற்றாண்டின் இறுதிப் பகுதியாக இருத்தல் கூடும். பெருந்திரட்டு 137 நூல்களினின்றுந் திரட்டப்பட்ட 2813 செய்யுட்களை யுடையது; கலைக்கட்டளை, அநுபவக்கட்டளை என்னும் இரு பெரும் பிரிவுகளும், 28 இயல்களும், 218 அதிகாரங்களுமாக வகுக்கப்பட்டுள்ளது. இதுகாறும் அறியப்படாதனவும் வெளிவாராதனவுமான பல நூல்கள் இப்பெருந்திரட்டிலே எடுத்தாளப்பட்டுள்ளன. இந்நூலை நோக்குமிடத்துத் தொகுக்கும் நெறி முற்கூறிய வினைத்தினும் வேறாய் மாறிவிட்டமை புலனும். தத்துவக் கோள்கைகளை மேற்கொண்டு தொகை செய்தலே இந்நெறியாம்.

தத்துவம் பற்றியன

இதுகாறும் கூறப்படாத வேறிரண்டு தொகைநூல்களுள்ளமை தமிழறிஞர்களுக்குப் புலனும். அவை பன்னிரு படலமும், பன்னிரு பாட்டியலுமாம். பன்னிருபடலம் தொகை நூலென்பது

'தென்மலை யிருந்த சீர்சால் முனிவரன்
தன்பாற் றண்டமிழ் தாவின் றுணர்ந்த
துன்னருஞ் சீர்த்தித் தொல்காப் பியன்முதற்
பன்னிரு புலவரும் பாங்குறப் பகர்ந்த
பன்னிரு படலமும் பழிப்பின் றுணர்ந்தோன்'

என்று வரும் புறப்பொருள் வெண்பாமாலைச் சிறப்புப்பாயிரத்தால் விளங்கும். அகத்தியரது மாணாக்கர்கள் பன்னிருவரும் இந்நூலைச் செய்தன ரென்பர். பன்னிரு பாட்டியல் என்ற நூலும் புலவர்கள் பலர் இயற்றியவற்றைத் தொகுத்த ஒரு பாட்டியல் நூலாம். இவ்விரு நூல்களையும் தொகைநூல் என்ற வகையிற் சேர்த்து நான் கூறாததற்கு ஒரு முக்கிய காரணமுண்டு. இவையிரண்டும் நூற்பாவினுலியன்ற இலக்கணங்களாம்; இலக்கியங்களல்ல.

மேற்கூறிவந்த இலக்கியத் தொகைநூல்கள், கிறிஸ்துவப்தம் ஆரம்ப காலந் தொடங்கி 14-ஆம் நூற்றாண்டு முடியவுள்ள நீண்ட காலப் பகுதி

யில் பற்பல காலத்தில் தோன்றியன. புறநானூறு முதலிய தொகை நூல்கள் கிறிஸ்துவப்தத்தின் தொடக்கத்தில் தொகுக்கப்பட்டனவாதல் வேண்டும். இவற்றிற் பெரும்பாலனவற்றினுள்ள கடவுள் வாழ்த்துக் களைப் பாரதம் பாடிய பெருந்தேவனார் இயற்றியிருக்கின்றனர். ஆனால் இப்பெருந்தேவனார் இப்போது காணப்படும் பாரத வெண்பாவை யியற்றியவரும் தெள்ளாறெறிந்த நந்திபோத்தரையன் காலத்தவருமான பெருந்தேவனாரல்லர். சின்னமனூர்ச் சாஸனத்திலே 'மகாபாரதந் தமிழ்ப்படுத்தும் மதுராபுரிச் சங்கம்வைத்தும்' என்ற தொடர் காணப் படுகின்றது. சங்ககாலத்திலேயே ஒரு பாரதம் இயற்றப்பெற்றிருத்தல் வேண்டும் என்று கொள்ளுதற்குப் போதிய ஆதாரமுளது. இதனை இயற்றியவரே தொகைநூல்களிற் காணப்படும் பெருந்தேவனாராதல் வேண்டும். நாலடியார் எழாம் நூற்றாண்டில் தொகுக்கப்பெற்றதெனக் கூறுதல் ஏற்புடையதே யாகும். ஒன்பதாம் திருமுறையும் இயற்பாவும் 10-ஆம் நூற்றாண்டில் தொகுக்கப்பெற்றனவாம். சிவப்பிரகாசப் பெருந் திரட்டு 14-ஆம் நூற்றாண்டில் தொகுக்கப்பெற்றதாகும்.

சங்க காலத்திற்குப் பின் 14-ஆம் நூற்றாண்டு வரையுள்ள தமிழிலக்கிய வளர்ச்சி

இந்நீண்ட காலப் பகுதியிலே தமிழிலக்கியம் பல துறைகளில் வளர்ச்சியுற்றது. கவியரசர்களுள் அதிமுக்கியமானவர்க ளெல்லாம் இக்காலப் பகுதியிற் சிறந்து விளங்கினார்கள். தெய்வப் புலமைத் திருவள்ளுவர் இக்காலத்தே திகழ்ந்தனர். இவரது வாய்மொழியின் மாண்பு 'ஓதற்கெளிதா யுணர்தற் கரிதாகி-வேதப்பொருளாய் மிக விளங்கித்-தீதற்றோர்-உள்ளுதோ றுள்ளுதோ றுள்ள முருக்கி' நின்றது. சேரமன்னர் குலதீபமான இளங்கோவடிகள் தமது கம்பீரமான காவியத்தைத் தமிழ்த் தெய்வத்தின் திருவடிகட்குச் சிலம்பாக அணிவித்தார். கொங்குவேளிர் தமது உதயணன் கதையை உண்ண வுண்ணத் தெவிட்டாத செந்தமிழால் இயற்றித் தமிழ்த் தெய்வத்தின் திருச் செவியிற் சார்த்தினர். தோலாத மொழியுடையா ராகிய பெரும்புலவர் சூளாமணி யென்னும் இனிய மதுரச்செஞ்சொற் காவியத்தை இயற்றித் தமிழ்த்தெய்வத்தின் திருமுடியில் அணிவித்தனர். திருத்தக்க தேவராகிய புலவர் கோமான் சிந்தாமணியென்னும் அரதன மாலையைத் தமிழ்த் தெய்வத்தின் திருமேனியில் அணிவித்தனர். உலக மகா கவிகளுள் ஒருவரெனக் கருதத் தகும் கம்பர் என்னும் கவிச் சக்கர வர்த்தியார் தமது இராமாவதாரம் என்னும் அரும்பெற லமிழ்தினைத் தமிழ்த் தெய்வத்திற்கு நிவேதிக்கப்படும் திருவமிர்தாகப் பாகஞ் செய் தருளினர்.

இங்ஙனமாகப் பெருங் கவிகள் தோன்றித் தமிழகத்துக்குப் பெருமை யளித்த பின்னர், தமிழ் மக்களுக்கு, அக்கவிஞர்களது செய்யுட்களிலே

இடையறாது பயிலவேண்டுமென்றும் அவாவுண்டாதல் இயல்பே. இவர்கள் இயற்றிய பெருநூல்களனைத்தினையும் கற்றலென்பது ஒருசிலர்க்கல்லது ஏனையோர்க்குக் கூடாதாம். ஆதலால் அப்பெருநூல்களிற் பலவற்றினின்றும் திரட்டப்பெற்ற ஒரு நூல் அத்தியாவசியமாக வேண்டப்படுவதாயிற்று. இதனை நோக்கியே புறத்திரட்டு என்னுந் தொகை நூல் தொகுக்கப்பெற்றதென்னலாம்.

புறத்திரட்டு என்ற தொகை நூலின் தோற்றம்

மேற்கூறியவற்றால் புறநானூறு முதலியன தோன்றிய சந்தர்ப்பமும் புறத்திரட்டுத் தோன்றிய சந்தர்ப்பமும் முற்றிலும் வேறானவை யென்பது தெளிவாம். ஒன்று தனிப் பாடல்கள் பலவற்றுள் ஒரு சிலவற்றைப் பொறுக்கித் தொகுத்திருப்பதாம்; பிறிதொன்று பெரு நூல்கள் பலவற்றினின்றும் ஒரு நெறிபற்றிச் செய்யுட்களைத் தொகுத்ததாம். தனிப் பாடல்கள் எல்லாக் காலத்தும் உண்டாவனவே. எனினும், இலக்கிய சரித்திரத்தின் ஆரம்பத்தில் தோன்றுவன ஆராய்ச்சியாளர்க்கு மிக்க பயன் தருவனவாயிருக்கும். பெருநூல்கள் இலக்கிய சரித்திரத்தின் ஆரம்பத்தில் அருகியே தோன்றுமென. காலஞ் செல்லச் செல்ல, அவை பெருகும். அவை பெருகி நின்ற நிலையிலேதான் புறத்திரட்டுப் போன்ற தொகைநூல்கள் உண்டாதல் கூடும்.

புறத்திரட்டு என்னும் அரியநூல் தொகுக்கப் பெற்ற காலத்திற்குச் சற்று முன் பின்னாக வடமொழியிலும் இவ்வகைத் தொகைநூல்கள் தோன்றின. அவற்றில் ஒருசிலவற்றைக் குறிப்பிட விரும்புகிறேன். கவீந்த்ர வசன ஸமுச்சயம் என்ற தொகை நூலின் பிரதியொன்று நேபாள தேசத்து அகப்பட்டது. இது 12-ஆம் நூற்றாண்டிலெழுதப் பெற்றது. இதிற் கூறப்பட்டுள்ள கவிஞரனைவரும் கி. பி. 11-ஆம் நூற்றாண்டிக்கு முற்பட்டவர்கள். இதன்கண் இன்பம், ஒழுக்கம், அரசியல் நீதிகள் முதலியனபற்றிய செய்யுட்கள் தொகுக்கப் பெற்றுள்ளன. இதுவே இப்பொழுது அகப்படும் வடமொழித் தொகைநூல்களெல்லாவற்றுள்ளும் காலத்தால் முந்தியது என்று கொள்ளற்குரியது.

வடமொழித் தொகை நூல்களின் தோற்றம்

குலசேகர ஸூக்தி ரத்நஹாரம் என்பது காலிங்கராயனென்பவனால் தொகுக்கப்பெற்றது. இக்காலிங்கராயன் கலிங்கத்துப் பரணியில் குறிப்பிடப்பட்ட கருணாகரத் தொண்டைமான் என்றும், முதற் குலோத்துங்கனே குலசேகரனென்று குறிக்கப்பட்டுள்ளானென்றும், இது 'வாழி சோழ குலசேகரன்' என்ற பரணித் தொடரால் ஆதரிக்கப் படுகிறதென்றும், காலிங்கராயனது சாஸனத்தில் அவன் அருளாகரன் என வழங்கப் படுகிறானென்றும் திருவிதாங்கூர்ச் சாஸனவிலாகாத்

தலைவராகச் சிலகாலம் இருந்த ஸ்ரீ A. S. இராமநாதையரவர்கள் எழுதி யுள்ளார்கள். இதனை ஸ்ரீ மு. இராகவையங்காரவர்கள் செந்தமிழில் (23-ஆம் தொகுதி, பக். 299) மறுத்தெழுதியிருக்கின்றார்கள்.

பரணி கொண்டாடும் பேறுவாய்ந்த தமிழ்ப் பெருவீரனொருவன் இவ்வடமொழித் தொகுதிநூலைத் தொகுத்தானென்பது உண்மையாதல் சாலுமோ என்று ஐயப்பாடு நிகழ்தல் இயல்பே. இதன் உண்மை யெவ்வாறாயினும், இத்தொகைநூல் அறம், பொருள், இன்பம், வீடு என்னும் உறுதிப்பொருள்கள் பற்றி வகுக்கப்பட்டுள்ளது என்பது இங்கே கருதத் தக்கது.

ஸுபாஷித முக்தாவலி என்பது கி. பி. 1275-ல் தொகுக்கப் பெற்றது. இதன் ஸங்கிரஹம் ஒன்றும் விரிந்தநூல் ஒன்றும் உள்ளன. செல்வம், ஊழ், இன்பம் முதலியன பற்றிய செய்யுட்கள் இதன்கண் அடங்கியுள்ளன.

சார்ங்கதர பத்ததி என்பது கி. பி. 1363-ல் தொகுக்கப் பெற்றது. இதன்கண் 163 அத்தியாயங்களும் 4689 சுலோகங்களும் உள்ளன.

ஸுபாஷித ஸுதாநிதி என்பது வேதபாஷ்யம் இயற்றிய ஸாயணரால் கி. பி. 14-ஆம் நூற்றாண்டில் இயற்றப் பெற்றது.

இவ்வடமொழித் தொகைநூல்கள்* கால வொற்றுமை கருதி இங்கே தரப்பட்டன. இவையும் வடமொழி இலக்கியங்கள் செழிப்புற்றுப் பெருகியபின்னரே தோன்றியனவாதல் தெளிவாம். பொருட்பாகுபாட்டி னும், அதிகார அமைப்பினும், பொருள் விளக்கத்தினும், இவற்றிற்கும் புறத்திரட்டிற்கும் நெருங்கிய வொற்றுமை காணப்படுகின்றது. இது பின் வருவனவற்றால் தெளிவாகும்.

*ஆசிரியர் பலரால் இயற்றப்பெற்ற செய்யுட்களை ஒருசேரத் தொகுத்த தொகையைக் 'கோசம்' என்றும், ஆசிரியரொருவரே இயற்றிய பல செய்யுட் களைத் தொகுத்த தொகையை 'ஸங்காதம்' என்றும் தண்டியாசிரியர் தமது காவ்யாதர்சத்திற் கூறினர். தமிழ்த் தண்டியலங்காரமும் 'தொகைநிலைச் செய்யுள் தோன்றக் கூறின் - ஒருவ னுரைத்தவும் பல்லோர் பகர்ந்தவும் - பொரு ளிடங் காலந் தொழிலென நான்கினும் - பாட்டினு மளவினுங் கூட்டிய வாகும்' எனக் கூறுகின்றது.

II

தமிழிலக்கண நூலோர் 'அறம் பொருளின்பம் வீடடைதல் நூற்பயனே' என்று விதி அமைத்திருக்கின்றனர். நூற்பயன் இந்நான் காயினும், நூலுட் கூறப்படுவன வீடொழிந்த ஏனை மூன்றுமேயாம் என்பது பெரியோர் கொள்கை. இக்கொள்கைக்கு 'வீடென்பது சிந்தையு மொழியுஞ் செல்லா நிலைமைத் தாகலின், துறவறமாகிய காரண வகையாற் கூறப்படுவதல்லது இலக்கண வகையாற் கூறப்படாமையின்' எனக் காரணங் காட்டுவர் பரிமேலழகர். வீடொழிந்த ஏனை மூன்றனையும் 'த்ரிவர்க்கம்' என வழங்குவர் வடமொழியாளர்.

புறத்திரட்டு வள்ளுவரது முப்பாலைப் பின் பற்றியது

இம்மூன்று உறுதிப் பொருள்களையும் அடிப்படையாகக் கொண்ட பாகுபாடு சங்ககாலந் தொட்டே ஆன்றோர் ஆட்சியிலுள்ள தென்பதற்குத் தக்க சான்றுகள் உள்ளன. 'அறனும் பொருளும் இன்பமு மூன்றாம் ஆற்றும் பெரும' என்பது புறம் (28). இப் பாகுபாட்டினையே 'புறத்திரட்டு' என்ற தொகைநூலும்[1] மேற்கொண்டுள்ளது. இவ்வாறு கொள்ளுதற்கு இம்மூன்று பொருள்களையும் கூறுவதாய், காலத்தால் மிக முற்பட்டதாய், பெருமையால் தலைசிறந்ததாய் விளங்கிய ஒரு தமிழ்ப்பெருநூலே காரணமாயிருந்தது.

முப்பாலின் பெருமை

இங்கே குறிப்பிடும் நூல் இன்னதென்பது எளிதில் ஊகிக்கக் கூடியதே. அதுதான் நமது ஒப்புயர்வற்ற முப்பாலாகும். பண்டைக் காலத்துப் பெருநூல்களுள்ளே இம்முப்பாலைப் போலத் தமிழ்மக்களது உள்ளத்தைக் கொள்ளைகொண்டது பிறிதொன்றும் இல்லை யென்பதை யாவரும் அறிவர். இந்நூல் எவ்வகையினருக்கும் எவ்வகை நிலையினும் துணைநின்றுதவும் அறிவுரைக் களஞ்சியம்; ஒவ்வொரு குறளும் தனித்தனியே செப்பஞ் செய்யப் பெற்றதோர் அரும்பெறல் மணியாகும். ஓத இனிதாயும், கேட்க இனிதாயும், உணர இனிதாயும் உள்ளது இத்தெய்விகப் பெருநூல். 'தோன்றிற் புகழொடு தோன்றுக' என்னும் அருமைத் திருக்குறள் முப்பாலுக்குப் பெரிதும் பொருந்துவதொன்றும். பெரும் புலவர்கள் எனக் கருதத்தகும் ஆசிரியர்கள் பலரும் இந்நூலை யெடுத்

---

1. 'புறநானூற்றுப் பிரதியொன்றன் தொடக்கத்தில் 'அறநிலை' என்று வரையப் பெற்றிருந்தது. அப்படியே பொருள்நிலை, இன்பநிலை யென்ற பகுதிகள் எந்த எந்தப் பாடலிலிருந்து தொடங்குமோவென்று தேடிப்பார்த்ததில் ஒரு பிரதியிலும் கிடைக்கவில்லை. ஆனாலும், இந்நூல் அறநிலை, பொருள்நிலை, இன்பநிலை என்னும் மூன்று பகுதிகளாகப் பகுக்கப் பெற்றிருக்க வேண்டுமென்பது இதனால் ஊகித்தறியப் படுகின்றது.'

—புறநானூறு, இரண்டாம் பதிப்பின் முகவுரை

தாண்டுள்ளமை நோக்கினால், இது தோன்றிய காலந்தொட்டுப் பெரும் புகழ்பெற்று நிலவிவருகின்றமை தெளிவாம்.

நிறைமொழி மாந்த ராணையிற் கிளந்த
மறைமொழி தானே மந்திர மென்ப (பொருள், 490)

என்ற தொல்காப்பியச் சூத்திரமும்,

நிறைமொழி மாந்தர் பெருமை நிலத்து
மறைமொழி காட்டி விடும் (குறள், 28)

என்ற திருக்குறளும் எதனை யெது பின்பற்றியதென வரையறுத்துணர முடியாதபடி நம்மை மயக்குகின்றன.

நாடி நட்பி னல்லது
நட்டு நாடார்தம் மொட்டியோர் திறத்தே

என்ற நற்றிணைச் செய்யுளின் (32) அடிகளும்

நாடாது நட்டலிற் கேடில்லை நட்டபின்
வீடில்லை நட்பாள் பவர்க்கு (குறள், 791)

என்ற திருக்குறளும் தம்முட் பெரிதும் ஒத்தியல்கின்றன.

தெய்வந் தொழாஅள் கொழுநற் றொழுவாளை
(XXIII, இறுதி வெண்பா)

என்ற சிலப்பதிகார அடியும்,

தெய்வந் தொழாஅள் கொழுநற் றொழுதெழுவாள்
பெய்யெனப் பெய்யும் பெருமழை யென்றவப்
பொய்யில் புலவன் பொருளுரை தேறாய் (XXII, 59-61)

என்ற மணிமேகலை யடிகளும் குறளினையும் அதனாசிரியரையும் தக்கவாறு போற்றிப் பாராட்டுகின்றன.

சூளாமணியை எடுத்துக்கொள்க. அதன்கண்,

இகழ்ச்சி யிற்கெடு வார்களை யெண்ணுக
மகிழ்ச்சி யுண்மனை மைந்துறும் போதெனப்
புகழ்ச்சி நூலுட் புகன்றனர் பூவினுட்
டிகழ்ச்சி சென்றசெம் பொன்முடி மைந்தனே (சீய. 56)

என வந்துள்ள செய்யுள்,

இகழ்ச்சியிற் கெட்டாரை யுள்ளுக தாந்தம்
மகிழ்ச்சியின் மைந்துறும் போது (குறள், 539)

என்னுந் திருக்குறளைக் கருதியதாகும்.

பஞ்சகாவியங்களுள் ஒன்றாகக் கருதப்படுவதும் இப்பொழுது இறந்துவிட்டதுமான வளையாபதியில்,

மற்றுந் தொடர்ப்பா டெவன்கொல் பிறப்பறுக்க
லுற்றார்க் குடம்பு மிகையவை யுள்வழிப்
பற்றா வினையாய்ப் பலபல யோனிக
ளற்றா யுழலு மறுத்தற் கரிதே

எனவொரு செய்யுள் உளதாகப் புறத்திரட்டினால் அறிகின்றோம். இதன்கண் திருக்குறளொன்று வடிவு சிதையாது அப்படியே வந்துள்ளமை காணலாம்.

ஊரவர் கவ்வை யெருவிட் டன்னைசொல் நீர்படுத்து (5, 3, 4)

என்ற திருவாய்மொழி

ஊரவர் கவ்வை யெருவாக அன்னைசொல்
நீராக நீளுமிந் நோய்

என்ற திருக்குறளை உட்கொண்டுள்ளமை தெளிவு.

கண்டுகேட் டுண்டுயிர்த் துற்றறியு மைம்புலனும்
ஒண்டொடி கண்ணே யுளவென்று—பண்டையோர்
கட்டுரையை மேம்படுத்தாள்

என்று வரும் ஆதியுலாவடிகளிற் சேரமான் பெருமாள் நாயனார் ஓர் திருக்குறளை அமைத்திருக்கின்றனர்.

தொழுதகங் கையி னுள்ளுந் துறுமுடி யகத்துஞ் சோர
அழுதகண் ணீரி னுள்ளு மணிகலத் தகத்து மாய்ந்து
பழுதுகண் ணரிந்து கொல்லும் படையுட னொடுங்கும் பற்றா
தொழிகயார் கண்ணுந் தேற்றந் தெளிகுற்றார் விளிகுற்றாரே
(சிந்தா. 1891)

என்ற சிந்தாமணிச் செய்யுளில்

தொழுதகை யுள்ளும் படையொடுங்கும் ஒன்னார்
அழுதகண் ணீரு மனைத்து

என்ற திருக்குறள்மணி அழுத்தப்பெற்று விளங்குகின்றமை காணலாம்.

கொடுப்பது விலக்குகொடி யோர்தமது சுற்றம்
உடுப்பதுவு முண்பதுவு மின்றியொழி யுங்காண் (பால. வேள்வி. 18)

என்று கம்பர் தமது இராமாவதாரத்திற் கூறியது

கொடுப்ப தழுக்கறுப்பான் சுற்ற முடுப்பதூஉம்
உண்பதூஉ மின்றிக் கெடும்

என்ற வள்ளுவரது பொய்யாமொழியை மேற்கொண்ட தென்பது தெள்ளிதிற் புலனாம்.

பெரும்புலவர்கள் திருக்குறளை யெடுத்தாண்டதனோடு அதன் பெருமை அமைந்துவிடவில்லை. குறட்கருத்துக்களைச் சரிதங்களால் உதாகரித்தும், மிகச் சிறந்தனவாகக் கருதியனவற்றைப் பாட்டுடைத்

தலைவனொருவனை விளித்து அவன் மனங்கொள்ளும்வண்ணம் உணர்த்தியும், வெண்பா, கலித்துறை, விருத்தமுதலிய பாவகையில் நூல்களியற்றித் தமிழறிஞர் இப்பெருநூலை அநுபவித்து வந்தனர். இத்தகைய சிறு நூல்களாகிய தினகர வெண்பா, சோமேசர் முதுமொழி வெண்பா, சிவசிவ வெண்பா, திருப்புல்லாணி மாலை முதலியன தமிழ் மக்களாற் பாராட்டப்பட்டனவேயாகும்.

இங்ஙனமாக, தோன்றிய காலந்தொட்டு இன்றுவரை கற்றார் பலராலும் ஒருங்கு போற்றப்பட்டு, பல தேயத்து அறிஞர்களாலும் மொழிபெயர்க்கப்பட்டு நிலவி வருகின்ற திருக்குறள் நூலைப் பின்பற்றிப் புறத்திரட்டு அமைக்கப்பட்டதென்பதில் வியப்பு யாதுமில்லை.

புறத்திரட்டில் முதலிரு பால்களின் பொருளமைதி

நூலின் பெரும் பகுப்புக்களில் மாத்திரமன்றிச் சிறு பகுப்புக்களினும், அவ்வந்நூல் அதிகாரவடைவினும், குறளாசிரியர் வகுத்த நெறியினையே புறத்திரட்டும் பின்பற்றிச் செல்கின்றது. திருக்குறளில் அறத்துப்பால் பொருட்பால்களை யெடுத்துக்கொள்வோமாயின், அவற்றின்கண்ணே 108 அதிகாரங்கள் உள்ளன. புறத்திரட்டில் புறத்திணைபற்றி வகுத்த பகுதியை நீக்கி ஏனையவற்றைக் கணக்கிடின், 108 அதிகாரங்கள் உள்ளன. இருநூல்களினும் அதிகாரங்களை அமைத்துள்ள வைப்பு முறையினும் சிறிதும் வேறுபாடில்லை. ஆனால் குறளிற் காணும் அதிகாரங்களுள் 14 அதிகாரங்கள் புறத்திரட்டிற் காணப்பெறவில்லை. இங்ஙனமே புறத்திரட்டிற் காணும் அதிகாரங்களுள் 15 அதிகாரங்கள் திருக்குறளிற் காணப்பெறவில்லை. ஒரு நூலில் இல்லாத அதிகாரங்களை மற்றை நூலின் மற்றை அதிகாரங்களுள் அடக்கிக் காட்ட இயலும். உதாரணமாக, செல்வநிலையாமை, இளமை நிலையாமை, யாக்கைநிலையாமை, பல்வகை நிலையாமை என நான்கு அதிகாரங்கள் புறத்திரட்டில் உள்ளன. இவை திருக்குறளிலுள்ள 'நிலையாமை' என்னும் ஓரதிகாரத்தில் அமைவனவே. வினைத்தூய்மை, வினைத்திட்பம் என்று இரண்டு அதிகாரங்கள் திருக்குறளில் உள்ளன. இவை புறத்திரட்டின் 'வினைசெயல்வகை' என்னும் ஓரதிகாரத்தில் அமையத்தக்கனவே. இங்ஙனமே பெரும்பாலும் உள்ளன. அமைப்பு முறையில் மாத்திரமன்றிப் பொருள் விளக்கு நெறியினும் இந்நூல் திருக்குறளைப் பின்பற்றி அதனைப் பூர்த்தி செய்கின்றது. திருக்குறள் மேற்கொண்ட பால், அதிகார அடைவுகளைத் தானும் பெற்று, சங்கத்தொகைநூல், குறளொழிந்த ஏனைய கீழ்க்கணக்கு நீதிநூல்கள், இதிகாசங்கள், காவியங்கள், சமயத்திற முரைக்கும் நூல்கள் முதலியவற்றினின்றும் ஆராய்ந்தெடுத்த செய்யுட்களை ஏற்ற பெற்றி ஏன்றுகொண்டு அமைந்துள்ளது புறத்திரட்டு என்னும் இப்பெருநூல். திருக்குறளிலுள்ள அறிவுச் செல்வத்தை மேலும் பெருக்குவதற்கெனத்

தொகுக்கப்பெற்ற தமிழ்ச் செல்வமென்று இந்நூலைக் கூறின், அது சாலவும் பொருந்துவதேயாம்.

இங்ஙனமமைந்த நூலுக்கு 'நீதித் திரட்டு' எனப் பெயரிடுதல் பொருந்துமெனச் சிலர் கருதலாம். இப்பெயர் சென்னை அரசாங்க நூல் நிலையத்திலுள்ள சுவடிப் பிரதியிற் காணப்படுவதும் நாம் கவனித்தற் குரியது. காலஞ் சென்ற திரு. த. கனகசுந்தரம் பிள்ளையவர்கட் குரியதும் அவர்களுடைய குமாரரால் எனக்கு உதவப்பட்டதும் ஆகிய ஏட்டுப்பிரதியின் மேலேயுள்ள வெள்ளேட்டில் 'நீதித்திரட்டு' என இக்காலத்தொருவரால் எழுதப்பட்டுள்ளமையும் உண்மையே. ஆனால் நீதித்திரட்டு என்பது நூலிற்கு உரிய பெயரன்று; புறத்திரட்டு என்பதே பெயர். இப்பெயர் மதுரைத் தமிழ்ச்சங்கத்துப் பிரதியிலும், இலக்கண விளக்கம் வைத்தியநாத தேசிகர் பரம்பரையார் வீட்டுப் பிரதியிலும், தஞ்சை சரபோஜி மகாராஜா நூல்நிலையத்துப் பிரதியிலும் காணப்படுவதேயாகும். மகாமகோபாத்தியாய டாக்டர் உ. வே. சாமிநாதையரவர்களும் 'புறத்திரட்டு' என்பதனையே நூற்பெயராகப் பலவிடங்களிலும் குறித்துள்ளார்கள் (பதிற்றுப்பத்து: முகவுரை பார்க்க). அன்றியும் 'நீதி' என்பது 'புறம்' என்ற பெரியதொரு பாகுபாட்டில் அடங்கும்; 'புறம்' என்றதன்கண் அடங்குவனவெல்லாம் 'நீதி' என்பதன்கண் அடங்கமாட்டா. கைக்கிளை, பெருந்திணை யென்னும் பகுதிகளும், வெட்சி முதலிய புறத்திணைக்குரிய துறைகளும் நீதியின்கண் எவ்வகையானும் அடங்கா. இக்காரணத்தால், புறத்திரட்டென்பதே நூற்பெயரென்பது தெளிவாம்.

பொருளமைதியால் நேர்ந்த பெயர் மாட்சி

இருவகைத் திணைகளுள் புறத்திணைத் துறைகளை இத்திரட்டின்கண் தொகுத்திருக்கும் முறையும் சங்க காலத்துச் சான்றோர்கள் மேற்கொண்டுள்ள கருத்தைத் தழுவியதேயாம் :

புறப் பொருளமைதி

வெட்சி நிரைகவர்தல் மீட்டல் கரந்தையாம்
வட்கார்மேற் செல்வது வஞ்சியாம்—உட்கா
தெதிரூன்றல் காஞ்சி யெயில்காத்தல் நொச்சி
அதுவளைத்த லாகு முழிஞை—அதிரப்
பொருவது தும்பையாம் போர்க்களத்து மிக்கோர்
செருவென் றதுவாகை யாம்.

இம்முறையினையே தழுவி 'நிரைகோடல்' முதல் 'வாழ்த்து' முடிய 23 துறைகள் அதிகாரங்களாக வகுக்கப்பட்டிருக்கின்றன.

இனிக் காமத்துப்பாலினைக் குறித்துச் சில கூறவேண்டுவனவுள. எனக்குக் கிடைத்த புறத்திரட்டுப் பிரதிகளுள் ஒன்றிலேனும் இப்பகுதி

காணப்பெறவில்லை. ஆனால் என்னிடமிருக்கும் புறத்திரட்டுச் சுருக்கம் என்ற நூற்பிரதிகளுள் ஒன்றொழிய ஏனைப் பிரதிகளனைத்திலும் இப்பகுதியுள்ளது. சுருக்கத்தின்கண் உள்ள இப் பகுதி விரிந்த நூலாகிய புறத்திரட்டின் கண்ணும் உளதாயிருத்தல் வேண்டும். இப்பொழுது காணப்படாததன் காரணம் ஒருவாற்றானும் புலப்படவில்லை. புறப்பொருட்பகுதி வாழ்த்து என்னும் அதிகாரத்தோடு முடிதல்கண்டு அதனையே நூலிறுதியென மயங்கிப் பின்னுள்ள பகுதி வேறொரு நூலென வெண்ணி நாளடைவில் இப்பகுதியை நம் முன்னோர் இழந்துவிட்டதாகக் கருதுதலும் கூடும்.

காமத்துப் பால் பிரதிகளிற் காணப்பெறமை

புறத்திரட்டுச் சுருக்கத்திலுள்ள காமத்துப்பாற் செய்யுட்களைக் குறித்துப் பிறிதொன்று கவனிக்கத்தக்கது. இச்செய்யுட்களனைத்தும் முத்தொள்ளாயிர மென்னும் அரிய பேரிலக்கியத்தைச் சார்ந்தனவாகும். 'அங்கதப் பாட்டவற் றளவோ டொக்கும்' (தொல். செய்யுள். 160) என்பதனுரையில் 'கைக்கிளைச் செய்யுள் முத்தொள்ளாயிரத்துட் பலவாயினும்' எனப் பேராசிரியர் கூறுதலால், சுட்டியொருவர் பெயர்கொண்ட பாடாண்டிணைப் புறப்புறக் கைக்கிளைச்செய்யுட்கள் இந்நூலின்கண் மிகுதியாயிருத்தல்வேண்டும். இவ்வகைக்கைக்கிளைச் செய்யுட்களில் 65 செய்யுட்கள் புறத்திரட்டுச் சுருக்கத்திலுள்ளன. காமத்துப்பாற் குரியவாயும் புறத்தோடு இயைபுடையவாயு முள்ள ஏனைய பகுதிச் செய்யுட்களும் புறத்திரட்டில் தொகுக்கப் பெற்றிருத்தல் கூடும்.

புறத்திரட்டுச் சுருக்கத்திற் காமத்துப் பால் முழுதும் முத்தொள்ளாயிரச் செய்யுட்களே

புறத்திரட்டிலுள்ள முத்தொள்ளாயிரத்துச் செய்யுட்களனைத்தையும் ஒருசேரத் தொகுத்து 1905-ம் ஆண்டில் ஸ்ரீ ரா. இராகவையங்காரவர்கள் செந்தமிழ்ப் பிரசுரமாக வெளியிட்டுள்ளார்கள். அவர்கள் 'இன்பப்பகுதிபற்றிய இன்பொருட்பாடல்கள் சென்னையிலிருக்கும் தமிழ்ப்பண்டிதர் ப்ரஹ்மஸ்ரீ வேங்கடராமய்யங்காரவர்களுடைய புறத்திரட்டுக் காமத்துப்பால் ஏட்டிலும் மதுரைத் தமிழ்ச்சங்கத்துச் சைவ நூற் பரிசோதகர் ஸ்ரீமத் ரா. சுப்பிரமணியக் கவிராய ரவர்களுடைய புறத்திரட்டேட்டிலும் இருந்தன' என்று முகவுரையில் எழுதியிருக்கின்றார்கள். இவ்வேடுகள் புறத்திரட்டுச் சுருக்கப் பிரதிகளேயென ஸ்ரீ ஐயங்காரவர்கள் எனக்குத் தெரிவித்தார்கள்.

இப்பொழுது அறத்துப்பாலில் 45 அதிகாரங்களும் 473 செய்யுட்களும், பொருட்பாலில் 86 அதிகாரங்களும் 1032 செய்யுட்களும் உள்ளன. புறத்திரட்டுச் சுருக்கத்திலுள்ள காமத்துப்பாலிற் கைக்கிளை

பற்றி 65 செய்யுட்கள் காணப்படுகின்றனவென முன்னே கூறப்பட்டது. இவற்றையுங் கூட்டின் 1570 செய்யுட்கள் புறத்திரட்டி னுள்ளன.

புறத்திரட்டில் மூலநூல்கள் குறிக்கப்பட்டுள்ளமை

புறத்திரட்டின் அமைப்பிற் காணப்படும் ஓர் அரிய செய்தி இங்கே கூறுதற்குரியது. இதன்கணுள்ள செய்யுட்கள் இன்னநூலைச் சார்ந்தன வென வுணர்த்தப்படுகின்றன. இதனால் இக்காலத்து இறந்துபட்ட பல நூல்களினின்றும் பலசெய்யுட்கள் கிடைக்கின்றன. இச்செய்தி தமிழிலக்கிய ஆராய்ச்சி யாளர்க்கு எத்துணை யளவாகப் பயன்படு மென்பது கூறவேண்டா. பண்டையுரையாசிரியர்கள் தமதுஉரைகளில் எடுத்தாண்டுள்ள மேற்கோள்கள் இன்னநூலைச் சார்ந்தனவென்று பெரும்பாலும் உணர்த்தாமலே எழுதிச்செல்வர். இவ்வழக்கத்திற்கு மாறாக, புறத்திரட்டைத் தொகுத்தவர் மூலநூல்களைக் குறித்திருப்பது மிகவும் பாராட்டத்தக்கது. குறித்துச் சொல்லுமுறையும் கவனிக்கற்பாலது. ஓர் அதிகாரத்தில் ஒரு நூலிலிருந்து ஒரு செய்யுள் தரப்பட்டிருக்குமாயின், அச்செய்யுளுக்குப்பின் அந்நூற்பெயர் காணப்படும்; பல செய்யுட்கள் தரப்பட்டிருக்குமாயின், இறுதிச்செய்யுளுக்குப்பின் நூற்பெயர் குறிக்கப் படும். நூற்பெயருக்குப் பின்வருவது வேறுநூலைச் சார்ந்த செய்யுளாக விருக்கும். இம்முறையைப்பின்பற்றியே புறத்திரட்டு முழுவதிலும் மூல நூல்கள் காட்டப்பட்டுள்ளன. ஒரு சிலவிடங்களில் நூற்பெயர்கள் தவறாகவுள்ளன வென்பது உண்மை. ஒருசில்லிடங்களில் நூற்பெயர்கள் வெவ்வேறாக மாறுபட்டும் பிரதிகளில் உள்ளன. இக் குழறுபடைகள் பிரதிசெய்தோர்களால் நேர்ந்திருக்க வேண்டுமென்று கொள்ளுதலே தகுதியாவது. 1570 செய்யுட்களுள்ள இப்பெருநூலில் 13 செய்யுட் களே இப்பொழுது மூலம் விளங்காதிருப்பன.

செய்யுட்களின் வைப்புமுறை

இந்நூலகத்துக் கோக்கப்பட்டுள்ள செய்யுட்களின் வைப்புமுறையும் இங்கே குறிக்கத்தக்கது. வெண்பா, விருத்தம், அகவல் என்ற முறையிலே இத்தொகை செய்தார் செய்யுட்களை அமைத்திருக் கின்றனர். இந்நெறிக்கு விலக்காகவும் ஒரு சில்லிடங் கள் உள்ளன. இவ்விடங்கள் இப்பதிப்பில் அங் கங்கே காட்டப்பட்டிருக்கின்றன. முறைபிறழ்தற்குக் காரணம் யாதென் பது உய்த்துணர வேண்டுவதாயுள்ளது. நூலைப் பிரதிசெய்தோர்கள் முதலில் எழுதுதற்குத் தவறிய செய்யுளைப் பிற்படச் சேர்த்திருக்கலாம்; அல்லது பொருத்தமுடையதாகத் தமக்குத் தோற்றிய செய்யுளை வைப்பு முறை நோக்காது அவர்கள் இடைப்பெய்திருக்கலாம். இஃது எவ்வா றாயினும், செய்யுட்களை அமைத்துள்ள முறை மேற்குறித்ததே யென்பது ‘ அறத்துப்பால், பொருட்பால், காமத்துப்பால் வகை ரு-க்கு வெண்பா விருத்தம் பலெருடையாசிரியம் அகவற்பா எடுடரு ’ எனப்

புறத்திரட்டுச் சுருக்கத்தின் இறுதியிற் காணும் குறிப்பால் நன்கறிய லாகும்.

புறத்திரட்டுச் சுருக்கம்

புறத்திரட்டுச் சுருக்கத்தைப்பற்றி மேலே கூறினேன். இச்சுருக்கம் இரண்டு விஷயங்களை நமக்குப் புலப்படுத்துகின்றது. முதலாவது, புறத்திரட்டு என்ற தொகைநூல் தமிழ் அறிஞர்களது வேண்டற்பா டொன்றிற்குப் பயன்படுவதாய் அவர் களுக்குத் திருப்தியளித்தது என்பதாம். திருக்குறள் என்ற பெருநூல் தமிழ்மாணவரனைவராலும் ஓதியுணரப்பட்டு மிகவும் போற்றப்பட்டதாம். இதனளவு பிறநூல்கள் ஓதப்பட்டனவென்று எண்ணுதல் ஏலாது. இப் பிறநூல்களினின்றும் சொல்நயத்தாலும் கருத்து நயத்தாலும் இன்பந்தரவல்ல செய்யுட்கள் தொகுக்கப்பெற்ற நூலொன்றைப் பெறவேண்டுமென்று பலரும் அவாக்கொள்ளுதல் இயல்பே. இவ் அவாவினைப் பூர்த்தி செய்தற்கே 'புறத்திரட்டு' என்ற தொகைநூல் எழுந்ததென்னலாம்.

இத்தொகைநூல் பலவிடங்களிலும் பிரசார மெய்தலாயிற்று. பலரும் இதனை விரும்பிக் கற்கத் தொடங்கினர். இங்ஙனம் இது தமிழ் நாடெங்கும் பரவியுள்ள செய்தியே புறத்திரட்டுச் சுருக்கத்தால் நாம் இரண்டாவதாக உணர்வது. பலரும் விரும்பிக் கற்றுவந்த நிலையில் சில குறைகள் புலப்பட்டன. புறத்திரட்டு அடிநிமிர்ந்து சென்ற செய்யுட்கள் பலவற்றையுடைய பெருநூலாய் முடிந்தது. திருக்குறளிலிருந்து ஒரு செய்யுளேனும் இத்திரட்டின்கண் காணப்பெறவில்லை. பல நூல்களைக் கற்க விரும்பாதவர்க்கு இவைகள் பெருங்குறைகளாகவே தோன்றின. எனவே, இதற்கொரு சுருக்கம் வேண்டுவது இன்றியமையா தாயிற்று. இங்ஙன மெழுந்த புறத்திரட்டுச் சுருக்கமொன்று சென்னை அரசாங்க நூல்நிலயத்தின்கண் உள்ளது. இதன்கண் அறத்துப்பாலில் 195 செய்யுட்களும் பொருட்பாலில் 418 செய்யுட்களும் உள்ளன ; மொத்தச் செய்யுள் 613. இப்பிரதியிலே காமத்துப்பால் என்ற பகுதி இல்லை.

இப்பிரதியைத் தவிர வேறொருவகையான புறத்திரட்டுச் சுருக்கப் பிரதியும் உள்ளது. இதன்கண் மேலைச் சுருக்கத்திலுள்ள செய்யுட்க ளோடு திருக்குறட் செய்யுட்களும் திருமலை வெண்பாச் செய்யுட்களும் காணப்படுகின்றன. ஓர் ஏட்டுப்பிரதியின் இறுதியில் 'அறத்துப்பால், பொருட்பால், காமத்துப்பால் வகை ௩-க்கு வெண்பா விருத்தம் பஃறொடை ஆசிரியம் அகவற்பா ௭௱௰௩ புறத்திரட்டுச் சுருக்கம் முற்றும். உ. சிவகடாட்சம் உண்டாகுக. உ ௲ச௰௮௵ ஸ்ரீமுக௵ சித்திரை௴ உகஉ திருநெல்வேலியில் எழுதிமுடிந்தது உ' என்று காணப்படுகின்றது. இப்பிரதி திருநெல்வேலியில் எழுதப்பட்டுள்ள

மையால் 'திருமலை வெண்பா' என்றநூல் அந்தப்பிரதேசத்தில் எழுதப் பெற்றதாயிருத்தல் வேண்டும். காவை வடமலையப்ப பிள்ளையனவர்களைப் பாட்டுடைத் தலைவராகக் கொண்டு பாடப்பெற்ற வடமலை வெண்பா, நெல்லைப் பிரதேசத்தில் மிகவும் பிரசித்தமானதே. அப் பிள்ளையனவர்களின் புதல்வரும் திருநெல்வேலிச் சீமையை கி. பி. 1663 முதல் 1682 வரையில் நிர்வகித்து வந்தவருமாகிய திருமலைக்கொழுந்துப் பிள்ளையனவர்கள் மீது இத்திருமலைவெண்பா இயற்றப்பெற்றிருத்தல் வேண்டும். பாட்டுடைத் தலைவர் எத்துணைச் சிறந்தவராயிருப்பினும் அவர்மீது இயற்றப்பட்ட திருமலைவெண்பாவை அத்துணைச் சிறந்த நூலாகக் கொள்ளுதற்கு இடமின்று. அதினின்றும் எடுத்த ஒரு செய்யுளை நோக்கி இவ் வுண்மையைத் தெரிந்துகொள்ளலாம் :

தூசு துரோபதைபாற் சோர்வுகண்டும் பாண்டவர்கோன்
மாசினம்விட் டான்றிரும லைக்கொழுந்தே—தேசுபெற
உள்ளிய வெல்லா முடனெய்து முள்ளத்தா
னுள்ளான் வெகுளி யெனின்.

இவ்விருவகைச் சுருக்கநூற் பிரதிகட்கும் பேற்புறமாகத் தற்காலத்துள்ளார்கள் எழுதிவைத்துள்ள பெயரானது இந்நூற் பிரதி எவ்வாறு தமிழ்மக்களுக்குப் பயன்பட்டு வந்ததென்பதை நன்றாக உணர்த்துகின்றது. இப்பெயர் 'பிரசங்காபரணம்' என்பது. பிரசங்கம் புரிவதற்கு உதவும்படியாகத் தொகுத்த செய்யுட்களைக் கொண்டது இத்திரட்டு என்பது இப்பெயரை வழங்கத் தொடங்கியவர் கருத்தாதல் வேண்டும். சாமானிய மக்களுக்குப் புறத்திரட்டுச் சுருக்கம் என்ற பெயராற் பொருள் விளங்காமையினாலே மேற்சுட்டிய பெயரையே நூலுக்கு இட்டு வழங்கலாயினர். இன்றும் பிரசங்காபரணம் என்பதுதான் உண்மைப் பெயரென்று மயங்குவாரும் உளர். இப்பெயரின் பொருளையும் அறிந்துகொள்ள பாட்டாது பிரசங்கபுராணம் என்று எழுதி வைத்தோரும் உளர்.

புறத்திரட்டுச் சுருக்கம் பிரசங்காபரணம் என வழங்கியது

இந்நூலின் காலத்தைக் குறித்துத் திட்டமாக யாதுங் கூறமுடியவில்லை. என்னிடமுள்ள ஏட்டுப்பிரதிகள் இரண்டும் மிகப்பழையபிரதிகளே. கால முதலியவற்றைத் தெரிவிக்குங் குறிப்பு அவற்றில் யாதுங் காணப்படவில்லை யெனினும், அவை உத்தேசமாக 200 ஆண்டுகட்கு முன்பு எழுதப்பட்டனவாகலாமென அவற்றின் நிலைமைநோக்கிக் கூறுதல் ஒருவாறு இயலும். மேற்கூறிய இருவகைப் புறத்திரட்டுச்சுருக்கங்களுள் ஒன்று 17-ம் நூற்றாண்டின் இடைப்பகுதியில் தோன்றியிருக்க வேண்டுமென்பது திருமலைக்கொழுந்துப் பிள்ளையனவர்களைப் பற்றியுள்ள செய்யுட்கள்

புறத்திரட்டின் காலம்

அதன்கண் கோக்கப்பெற்றிருத்தலால் அறியலாம். பிறிதொருவகைச் சுருக்கம் மேற்குறித்த சுருக்கத்திற்குச் சிலகாலமேனும் முந்தியதாதல் வேண்டும். எனவே, அது 17-ம் நூற்றூண்டின் தொடக்கத்தில் தோன்றியதாகக் கொள்ளலாம். ஆதலால் உத்தேசம் கி. பி. 1600-ல் புறத்திரட்டு நன்கு அறியப்பட்ட வேரர் நூலாக விளங்கியிருத்தல் வேண்டும். ஒருநூல் நீண்டகாலமாகப் பிரசாரத்திலிருந்து அதன் பயன் பலராலும் நன்குணரப்பட்ட பின்னரே, அதற்கொரு சுருக்கந் தோன்றுதல் இயல்பாகும். இத்துணிபு பொருந்துவதே யென்பதற்குப் பிறிதொரு செய்தியும் உள்ளது. மதுரைத் தமிழ்ச் சங்கத்திலுள்ள புறத்திரட்டுப் பிரதியொன்றிற் கடவுள் வாழ்த்தில் குருகைமான்மியச் செய்யுட்கள் இரண்டு காணப்படுகின்றன. இவைகள் புறத்திரட்டிற் பிற்படச் சேர்க்கப் பட்டுள்ளனவென்று கொள்ளுதற்குத் தக்க நியாயம் உளது. குருகை மான்மியம் கொல்லம் 723-ல் (கி. பி. 1548) இயற்றப்பெற்றதென அதன் பதிகச் செய்யுளால் அறிகின்றோம். எனவே 16-ம் நூற்றூண்டின் முற் பகுதிக்குமுன்னரே புறத்திரட்டு என்றதொகைநூல் பிரசாரத்திலிருந்த தெனல் விளங்குகின்றது. புறத்திரட்டிலே வந்துள்ள நூல்களிற் காலத்தாற் பிற்பட்டது கம்பராமாயணமாகும். நளவெண்பாவிலிருந்து ஒரேயொருசெய்யுள் (550) காணப்படுகின்றது ; ஆனல் இதனைப் பாரதச் செய்யுளெனப் புறத்திரட்டுப் பிரதிகள் சில குறிக்கின்றன; பாரதச் செய்யுளைப் புகழேந்தியார் தமதுநூலகத்து எடுத்தாண்டு போற்றி யிருத்தலும் கூடும் ; இரும்பல் காஞ்சிச் செய்யுளொன்று (5) நளவெண்பா விற் காணப்படுவதும் ஈண்டு நோக்கத் தக்கது ; ஆகவே நளவெண்பாவி லிருந்து இச்செய்யுள் எடுக்கப்பட்டதென ஒருதலையாகத் துணிதல் பொருந்தாது. கம்பர் தமது அரும்பெரும் காப்பியத்தை 12-ம் நூற்றூண் டின் பிற்பகுதியில் இயற்றினரென அறுதியிடப்படுகின்றது. எனவே நாம் ஆராய்ந்துவரும் இத்தொகைநூல் 13-ம் நூற்றூண்டிற்கும் 16-ம் நூற்றூண்டிற்கும் இடைப்பட்ட காலத்தில் அதாவது சுமார் 500 ஆண்டு களுக்கு முன்பு தொகுக்கப்பெற்றிருக்கலாமெனக் கொள்ளுதல் தகும்.

இங்கே குறிப்பிட்ட காலம் வேறு சில காரணங்களாலும் வலியுறு கின்றது. இப்போது இறந்துபட்டனவாகக் கருதப்படும் குண்டலகேசி, வளையாபதி, முத்தொள்ளாயிரம், தகடூர் யாத்திரை முதலிய நூல்களி னின்றும் பல செய்யுட்கள் இந்நூலின்கண் காணப்படுகின்றன. ஆதலால் அவை வழக்கிலிருந்த காலத்தில் இது தொகுக்கப்பெற்றதாகல் வேண்டும். மேலும் சூளாமணி, சிந்தாமணி, குண்டலகேசி, வளையாபதி, சாந்திபுராணம், மேருமந்தர புராணம் முதலியனவும் பல செய்யுட்களை இந்நூலிற்கு உதவியிருக்கின்றன. ஆதலால் பௌத்த நூல்களும் ஜைன நூல்களும் பயின்றுவந்த காலத்தில் இந்நூல் தொகுக்கப்பெற்றதெனக்

கொள்ளுதல் வேண்டும். இவ்விரண்டு செய்திகளையும் நோக்குமிடத்தும் மேலைமுடிவு பொருத்தமுடையதாகவே தோன்றுகிறது.

புறத்திரட்டின் பின்னர் எழுந்த தொகை நூல்கள்

கி. பி. 15-ம் நூற்றாண்டின் முற்பகுதியில் புறத்திரட்டு இயற்றப் பெற்றிருக்கலாமென்று மேலே கூறினேன். இக் காலத்திற்குப் பின்னர்த் தோன்றிய தொகை நூல் களைக் குறித்து ஒரு சிறிது நோக்குவோம். தொகை நூல்கள் இருவகையுள் தனிப்பாடல்களின் தொகுதியா யுள்ளனவற்றில் தமிழ் நாவலர் சரிதையை யாவரும் அறிவர். இதன்கண் புலவர்களொரு சிலர் சமயோசிதமாகப் பாடிய செய்யுட்கள் சந்தர்ப்ப விளக்கத்துடன் தரப்பட்டுள்ளன. இந்நூல் தோன்றியது ஏறக்குறைய 300 வருடங்கட்கு முன்பாகலாம். தமிழ் நாவலர் சரிதையைப்போன்ற பிறிதொரு நூல் அருந்தமிழ்த் திரட்டு என்பது. இது தஞ்சை சரஸ்வதி மஹால் நூல் நிலயத்துப் புத்தகப்பட்டிகை முதற்றொகுதியில் 272-ம் பக்கத்தில் விவரிக்கப்பட்டுள்ளது. இதில் காளமேகம், ஒட்டக்கூத்தர் முதலிய பல புலவர்கள் பல சமயங்களில் பாடிய தனிப்பாடல்கள் இருக்கின்றன. தஞ்சை நூல் நிலயத்தில் 'தனிப்பாடற்றிரட்டு' என்ற பெயருடன் எட்டு வெவ்வேறு நூல்களும் குறிக்கப்பட்டுள்ளன. இவையாவும் அருந் தமிழ்த்திரட்டுப் போன்றனவே. இவை தோன்றிய காலமுதலிய விவரங்கள் இப்போது அறிதற்கில்லை. தமிழ்ப்புலவர்களது சரித்திர ஆராய்ச்சிக்கு இந்நூல்கள் மிக இன்றியமையாதனவாகும். இவ்வகை நூலின் அருமையை யுணர்ந்து ஸ்ரீமான் பொன்னுசாமித் தேவரவர்கள் 'தனிப்பாடற்றிரட்டு' என்று வழங்கும் அழகிய தொகை நூலினைத் தொகுப்பித்தார்கள்.

பலநூல்களினின்றும் தொகுத்த திரட்டுக்களும் பல தோன்றலாயின. பன்னூற்றிரட்டு என்னும் பெயர் கொண்ட நூலொன்று தஞ்சை சரஸ் வதி மஹால் நூல் நிலயத்தில் உள்ளது. 'இதில் கம்பராமாயணம், பாரதம், புறநானூறு, சிலப்பதிகாரம், சிந்தாமணி, குறள், பழமொழி, நாலடியார், பட்டினத்தார் பாடல், நைடதம் முதலிய பல நூல்களினின்றும் தேர்ந் தெடுத்துத் திரட்டப்பட்ட செய்யுட்கள் இருக்கின்றன; சிதிலமா யிருக்கிறது' என்று இந்நூல் நிலயத்துத் தமிழ்ப்பட்டிகை முதற் றொகுதியில் 278-ம் பக்கத்தில் விவரிக்கப்பட்டுளது. இப்பிரதியை யானே நேரிற்சென்று நோக்கியபொழுது பல நூல்கட்குரிய ஒற்றை யேடுகளை யொன்றாகச் சேர்த்துப் 'பன்னூற்றிரட்டு' எனப் பெயரிட்டு வைக்கப்பட்டுள்ளதெனத் தெரிந்தேன். பன்னூற்பா, சின்னூற்றிரட்டு என்ற இரண்டுநூல்கள் சென்னை அரசாங்க நூல்நிலயத்தின்கண்ணே உள்ளன. நம்முன்னோரது அறிவுரைக்களஞ்சியமாக விளங்கும் இவ்

வகை நூல்களின் அருமையை யுணர்ந்து ஸ்ரீமான் பாண்டித்துரைத் தேவரவர்கள் 'பன்னூற்றிரட்டு' என்ற பெயரால் நூலொன்று வெளியிட்டிருக்கிறார்கள்.

மேற்குறித்தனவேயன்றி வேறுவகையான தொகைநூல்களும் பிற்காலத்துத் தோன்றின. பலர்பேரிற் பல புலவர்கள் பாடிய வண்ணங்களைத் தொகுத்து 'வண்ணத்திரட்டு' எனப் பெயரிட்ட நூல்கள் சில வுள்ளன. பல கோவைப் பிரபந்தங்களினின்றும் செய்யுட்களைத் தொகுத்து, 'கோவைக்கொத்து' முதலியனவாகப் பெயரிட்ட நூல்கள் ஒருசில வுள்ளன. பலநூல்களிலுமுள்ள தோத்திரங்களைத் தொகுத்து, 'சிவபுராணுதி தோத்திர மஞ்சரி' முதலியவாகப் பெயரிட்ட ஒருசில நூல்கள் உள்ளன. சில சிற்றரசர்களையும் ஸம்ஸ்தானங்களையும் பற்றியனவாய் 'ஊற்றுமலைத் தனிப்பாடற்றிரட்டு' முதலியவாகப் பெயர் கொண்டெழுந்த ஒருசில நூல்களும் உள்ளன. கடவுள் வாழ்த்தியல், அறவியல்; பொருளியல் எனப் பகுத்து, தமிழ்நாவலர் சரிதை முறையையும் தனிப்பாடற்றிரட்டு முறையையும் பின்பற்றி, இலக்கியசரித முதலியவற்றிற்குப் பயன்படவேண்டுமென்ற நோக்கத்துடன் அமைத்த 'பெருந்தொகை' என்னும் அரியதொகை நூலொன்றும் சென்னை லெக்ஸிகன் ஆபீஸ் தலைமைத் தமிழ்ப்பண்டிதர் ஸ்ரீ மு. இராகவையங்காரவர்களால் 1936-ல் வெளியிடப்பட்டுள்ளது.

நமது மொழியிலுள்ள தொகைநூல்கள் அனைத்தையும் இவ்வளவென இங்கே கணக்கிட்டு முடித்துக்கூறியதாக எண்ணுதல் தவறு. தஞ்சை சரஸ்வதி மஹால் நூல்நிலயத்தும், சென்னை அரசாங்க நூல்நிலயத்தும் உள்ள நூற்பட்டிகைகளையும் அச்சில் வெளிவந்துள்ள நூல்களையும் முக்கியமான ஆதாரமாகக் கொண்டே மேலே வரலாறு எழுதப்பெற்றுளது. மதுரைத் தமிழ்ச் சங்க நூல்நிலயத்துள்ள நூற்பட்டிகை அச்சில் உள்ளதேனும், அது தமிழாராய்ச்சியாளர்க்குப் பயன்படும்படி பிரசுரமாகவில்லை. பிற இடங்களிலுள்ள நூல்கள் இன்னவென அறிதற்கு எவ்வகையான வழியும் இருப்பதாகத் தோன்றவில்லை. தமிழ்நூற் பிரதிகளை நிலயங்களில் தொகுத்து வைப்பதற்கும் அவற்றின் உள்ளுறை முதலியன அடங்கிய நூற்பட்டிகைகள் வெளியிடுவதற்கும் அரசாங்கத்தார் முயற்சி செய்தல் அவசியமாகும். தமிழ்நூல்களைத் தொகுத்து வைத்திருப்போரும், அவற்றைத் தமிழறிஞர்கள் பிரதிசெய்து கொள்ளுதற்கு வசதியளிப்பாராயின் பல நூல்களும் அச்சில் வெளிவருதல் கூடும். தமிழ்ப்பணி ஆற்றுதலில் இதுவும் ஓர் சிறந்த முறையாகும்.

III

தொகைநூல்களின் வகைகளைக் குறித்தும், புறத்திரட்டிற்கு முற்படத் தோன்றிய தொகைநூல்களைக் குறித்தும், புறத்திரட்டின் அமைப்பினைக் குறித்தும், அதற்குப் பிற்பட வெழுந்த தொகைநூல்களைக் குறித்தும் இதுகாறும் ஆராய்ந்தோம். இனி, புறத்திரட்டினால் தமிழிலக்கியம் எவ்வாறு வளமடைந்துள்ளது என்பதனை ஆராய்தல்வேண்டும்.

புறத்திரட்டினால் விளைந்த தமிழ் வளம்

முதலாவது பெயர்போலும் வேறுவழியாகக் கேள்வியுற்றிராத ஒரு சில நூல்களைப்பற்றிப் புறத்திரட்டினால் அறிகின்றோம். ஆசிரியமாலை என்பது இவற்றுளொன்று. இந்நூலின்கணுள்ள 'குடிப்பிறப் புடுத்துப் பனுவல் சூடி' (புறத்திரட்டு, 827) என்ற செய்யுள் தொல்காப்பியத்துப் புறத்திணையிய லுரையிலே (சூ. 17) 'எட்டுவகை நுதலிய அவையகத்தானும்' என்றதனை விளக்குமிடத்து இளம்பூரணரால் எடுத்தாளப்பட்டுள்ளது. இம்மேற்கோளினை மனத்துட்கொண்டே தொல்காப்பியனார் சூத்திரம் இயற்றியிருத்தலுங் கூடும். ஆகவே இச்செய்யுள் மிகப் பழமையானது என்பதில் ஐயமில்லை. கீழ்வருஞ் செய்யுளை நோக்குக:

ஆசிரியமாலை

அரையது துகிலே மார்பின தாரம்
முடியது முருகுநாறுந் தொடையல் புடையன
பால்வெண் கவரியின்கற்றை மேலது
மாலை தாழ்ந்த மணிக்காற் றனிக்குடை
முன்னது முரசுமுழங்கு தானை யிந்நிலை
இனைய செல்வத் தீங்கிவர் யாரே
தேவ ரல்ல ரிமைப்பதுஞ் செய்தனர்
மாந்த ரேயென மயக்கம் நீங்கக்
களிற்றுமிசை வந்தனர் நெருந லின்றிவர்
பசிப்பிணி காய்தலி னுணங்கித் துணியுடுத்து
மாசுமீப் போர்த்த யாக்கையொடு
தாமே யொருசிறை யிருந்தனர் மன்னே. (புறத். 357)

இது 'யானை யெருத்தம் பொலியக் குடைநிழற்கீழ்ச்-சேனைத்தலைவராய்ச் சென்றோரும் - ஏனை - வினையுலப்ப வேறாகி வீழ்வர்' என்ற நாலடிச் செய்யுட் கருத்தைப் பின்பற்றியதாதல் காணலாம். ஆகவே, இதனை 'குடிப் பிறப் புடுத்துப் பனுவல் சூடி' என்றதன் பிற்காலத்தெழுந்த செய்யுளாகக் கொள்ளுதற் கிடமுண்டு. ஆசிரியமாலையில் வருஞ் செய்யுளொன்று

மாவண் சோணாட் டேர்தொறும்
ஏரோர் களவழி வாழிய நெடிதே (புறத். 846)

எனச் சோணாட்டினைச் சிறப்பித்துக் கூறுகின்றது. பிறிதொரு செய்யுள்

> ... ... பாண்டியர்
> பாடுதமிழ் வளர்த்த கூடலின் வடாஅது
> பல்குடி துவன்றிய கள்ளியம் பெரும்பதிச்
> சால்புமேந் தோன்றிய தாழி (புறத். 1492)

எனப் பாண்டிநாட்டுப் பதியொன்றையும் அங்கே வாழ்ந்துவந்த தாழி யென்னும் வள்ளலையும் புகழ்கின்றது. இராமசரிதம் பற்றி நான்கு செய்யுட்களும் (1332, 1333, 1343, 1368), நிரைகோடல்பற்றி ஒரு செய்யுளும் (1242), கொடுங்கோன்மைபற்றி ஒரு செய்யுளும் (679), நிலையாமைபற்றி நான்கு செய்யுட்களும் (357, 369, 392, 402), தவம் பற்றி ஒரு செய்யுளும் (283), அறன் வலியுறுத்தல் பற்றி ஒரு செய்யுளும் (49) ஆசிரிய மாலையினின்றும் புறத்திரட்டில் தரப்படுகின்றன. இங்ஙனமாக, காலத்தாலும் இடத்தாலும் நூற் பொருளாலும் ஒன்றோடொன்று ஒவ்வாது பல திறப்பட்டனவாக மேற் குறித்த செய்யுட்கள் இருத்தலின், ஆசிரியமாலை என்பது புறத் திரட்டிற்குமுன் வழங்கிய ஒரு தொகைநூலாதல் வேண்டுமெனக் கருதல் தகும். '.குடிப்பிறப்புடுத்து' என்றதனை மேற்கோள் காட்டிய வுரை காரருள் ஒருவரேனும் அதனை இன்னநூற்குரிய செய்யுளெனக் கூறா மையும் இக்கருத்தினையே ஒருவாறு ஆதரிக்கின்றது. ஆசிரியமாலை என்னும் பெயரினின்றும் இத்தொகைநூல் அகவற்பாக்களால் தொகுக்கப் பெற்றதென்பது புலனாம்.

வேறொரு வகையான அனுமானத்திற்கும் இடமுண்டு. இப்பெயர் 'வெண்பாமாலை' என்னும் பெயர் போலவே அமைந்துள்ளது காணலாம். 'வெண்பா மாலை' யென்பது ஐயனாரிதனாரது புறப்பொருள் வெண்பா மாலையினையே யாண்டுஞ் சுட்டுவதாகும். சூத்திரமும் சொளுவுமாக இயற்றப்பட்ட இந்நூலினது உதாரணங்களனைத்தும் வெண்பாக்களாக இருத்தலின், வெண்பாமாலையென இது வழங்கப்பெறலாயிற்று; புறத் திரட்டும் இதனை இப்பெயரானேயே யாண்டுங் குறிக்கின்றது. இந் நூலினைப்போலவே, ஆசிரியமாலையும் அகவற்பாக்களானியன்ற உதாரணச் செய்யுட்களையுடையதோர் புறப்பொருள் நூலாக இருத்தலுங் கூடும். இங்ஙனமாயின், இவ்வுதாரணங்கள் பல நூல்களினின்றுந் திரட்டப்பட்டன வாதல் வேண்டும்.

ஆசிரியமாலையின் இயல்பு எவ்வாறாயினும் அஃது ஓர் சிறந்த நூலாதல் வேண்டுமென்பது அதினின்று தொகுக்கப்பட்டுள்ள செய்யுட் களால் இனிது விளங்கும். அதுபோன்று சிறந்த பிறிதொரு நூல்

இரும்பல்காஞ்சி யென்பது. 'நீல நெடுங்கொண்மூ' என்று தொடங்கும் செய்யுளொன்று நளவெண்பாப் பிரதிகளிற் காணப் படுகின்றது. இஃது இரும்பல்காஞ்சியைச் சார்ந்த தெனப் புறத்திரட்டினால் (5) தெரிகின்றோம். இது தவிர வேறு இரண்டு செய்யுட்களும் இந்நூலைச் சார்ந்தனவாகப் புறத் திரட்டில் தரப்பட்டுள்ளன. இரண்டும் புறம்பற்றியனவே. ஒன்று (601) வலியறிதல் கூறுவது; மற்றொன்று (1475) தொண்டையர்கோனைப் புகழ்வது.

இரும்பல் காஞ்சி

இந்நூலினின்று இரண்டு செய்யுட்பகுதிகள் தக்கயாகப்பரணி யுரையாற் பெறுகின்றோம். அவை வருமாறு :

எய்கணை விழுந்துளை யன்றே செவித்துளை
மையறு கேள்வி கேளா தோர்க்கே. (தாழிசை 189, உரை)

பருதிக் கருவின் முட்டைக் கதிர்விடும்
பெருங்குறை வாங்கி வலங்கையிற்
பூமுத லிருந்த நான்முகத் தனிச்சுடர்
வேதம் பாடிய மேதகப் படைத்தன
எண்பெரு வேழம். (தாழிசை 276, உரை)

'காஞ்சி' என்பதற்கு 'உட்கா தெதிரூன்றல்' என இலக்கணம் கூறப்பட்டுளது. இவ்வகையான புறப்பொருள் பற்றியதே இரும்பல் காஞ்சியென்று எண்ணுதல் தகும். முத்தொள்ளாயிரம் போன்று தமிழ் நில மன்னர் அனைவரது வீரச் செயல்களையும் இந்நூல் புகழ்ந்து கூறுவது போலும். இரும் பல் என்ற அடைகளால் இது மிக விரிந்ததோர் நூலாதலும் ஊகித்தல் கூடும். வேறு யாதொன்றும் இந்நூலைக் குறித்து அறிதற்குக் கூடவில்லை.

புறத்திரட்டினால் அறியப்படும் பிறிதொரு நூல் 'சாந்தி புராணம்' என்பது. இப்புராணத்தினின்றும் 9 செய்யுட்கள் தொகுக்கப்பட் டுள்ளன. அவற்றுள் இரண்டு செய்யுட்கள் (173, 448) மேருமந்தர புராணத்திலும் காணப்படுகின்றன. ஏனைய 7 செய்யுட்கள், புணர்ச்சிவிழையாமை (292), கள்ளாமை (306, 307), மெய்யுணர்தல் (442), அமைச்சு (742), பொது மகளிர் (1057, 1058) என்ற பொருள்கள் பற்றியன.

சாந்தி புராணம்

ஜைன நூலாகிய மேருமந்தர புராணத்தோடு இயைபுடைமையால் சாந்திபுராணமும் ஜைனநூ லென்பது போதரும். பெயர் நோக்கிய அளவிலே, 16-வது தீர்த்தங்கரராகிய சாந்திதேவரது சரித்திரத்தை இந்நூல் விருத்தயாப்பால் விரித்துணர்த்துவதென்று துணியலாம்.

கன்னட மொழியிலே இத்தீர்த்தங்கரரது வரலாறு கூறும் *சாந்திபுராண மொன்று உண்மையும் மேலே முடிபினையே வற்புறுத்துகின்றது.

நாரத சரிதை என்ற பெயருடைய ஓர் நூலினின்றும் 8 செய்யுட்கள் புறத்திரட்டில் வந்துள்ளன. இந்நூலும் சாந்தி புராணம் போன்று ஓர் சரித்திரம் பற்றியதே யாகல் வேண்டும். இதன்கட் கூறப்பட்டுள்ள சரித்திரம் யாது? எச்சமயத்தை இது சார்ந்தது? இக்கேள்விகள் போன்றன தீரா வினுக்களாகவே என்றும் இருந்து விடுமோ வென்ற ஐயம் தமிழன்பர்களுக்கு எழுதல் இயல்பே. புறத்திரட்டிற் காணுஞ் செய்யுட்களால் ஒரு சில உய்த்துணரத் தக்கன.

நாரத சரிதை

வல்லென்ற சொல்லும் புகழ்வாய்மை வழீஇய சொல்லும்
இல்லென்ற சொல்லு மிலனுகலின் யாவர் மாட்டும்
சொல்லுங் குறையின் மையிற்சோரரு மின்மை யாலே
கொல்லென்ற சொல்லு முரைகற்றிலன் கொற்ற வேலான்.

(புறத். 496)

இச்செய்யுளால் நாரதசரிதை அரசனொருவனது சரித்திரம் கூறுவதற் கமைந்ததென்பது தெளிவாம். இஃதுஉண்மையாயின், அரசனது நாடு, நகர், அரண்மனை முதலியவற்றைப் புகழ்ந்துரைக்கும் செய்யுட்கள் இந் நூலின்கண் உளவாதல் வேண்டும். இவ்வனுமானத்திற் கேற்பவே,

மன்னன்மேவு கோயில்மேரு மானமற்றிம் மண்ணெலா
மென்னலாய வூரிடத் திலங்குமாளி கைக்குலம்
பொன்னின்மேரு வின்புறப் பொருப்புநேர வப்புறந்
துன்னுநேமி வெற்பையென்பர் சூழ்மதிற் பரப்பையே

(புறத். 861)

என்ற செய்யுள் காணப்படுகின்றது. தொடர்ச்சியாகச் சில செய்யுட்களேனும் கிடையாத நிலைமையில் அரசனது சரித்திரம் இன்னநெறியிற் செல்வது என அறிவதற்கு இயலவில்லை. எனினும் புறத்திரட்டி லுள்ளன வற்றில் இரண்டு செய்யுட்கள் (425, 426) துறவினை வற்புறுத்துகின்றன; மற்றைச் செய்யுட்கள் (304, 1060, 356, 414) உலகவின்பம் இழிவாதலையும் நிலையற்றனவாதலையும் உணர்த்துகின்றன. இவற்றை நோக்கும்போது கதாநாயகனுகிய அரசன் உலகவின்பத்தை இறுதியில்

* இந்நூல் 'பொன்ன' என்ற பெயருடைய பெரும்புலவரால் பத்தாம் நூற்றுண்டின் இடைப்பகுதியில் இயற்றப்பெற்றது. சென்னை சர்வகலாசாலையில் கன்னடத்துறைத் தலைவர் ஸ்ரீ A. வெங்கட்ட ராவ் அவர்களாலும் ஜூனியர் லெக்சரராக விருக்கும் ஸ்ரீ H. சேஷையங்காரவர்களாலும் இந்நூல் வெளியிடப் பெற்றுள்ளது.

நீத்துத் துறவு பூண்டனன் என்பது பெறப்படலாம். இத்துணையே இந்நாற் சரிதத்தில் நம்மால் அறியக் கிடப்பது.

ஆனால் இச்சிறு முடிபினின்றும் ஒரு முக்கியமான செய்தி விளங்குகின்றது. ஜைன சரிதங்கள் பலவும் இறுதியிற் கதாநாயகன் துறவுபூண்டு முத்தியெய்துகின்றதனோடு முடிகின்றன. உதாரணமாக சீவகசிந்தாமணி, சூளாமணி முதலியவற்றைக் காண்க. நாரதசரிதையும் இவ்வாறு முடிவதெனக் கொள்ளத்தக்கதா யிருத்தலாலே, இதுவும் ஒரு ஜைன சரிதமாகவே இருக்கலாமெனத் தோற்றுகின்றது. ஸ்ரீபுராணத்தில் நாரதன், பர்வதன் என்னும் இருவர்களது சரித்திரம் கூறப்பட்டுளது.[1] இச்சரித்திரம் பற்றிய நூலாகவே நாரத சரிதை அமைந்ததாதலும் கூடும். இதன்கணுள்ள 'ஆசை யல்குற் பெரியாரை' (1060) என்னுஞ் செய்யுள் யாப்பருங் கலவிருத்தியுரையில் (பக். 365) மிகையெண்ணிரணிறைக்கு உதாரணமாகத் தரப்பட்டுள்ளது. ஆகவே விருத்தியுரையின் காலமாகிய 11-ம் நூற்றாண்டிற்கு முற்பட்டது இந் நாரதசரிதையென்பது விளங்கும்.

புறத்திரட்டினாலன்றிப் பிறவாறு அறியலாகாத நூல்களுள் கடைசியாகக் கூறநிற்பது பெரும்பொருள்விளக்கமாம். இந்நூலினின்றும் 41 செய்யுட்கள் தொகுக்கப்பட்டுள்ளன. ஈகை (228), அறிவுடைமை (542), குடிமரபு (1159-1161), நிரைகோடல் (1236-1240), நிரைமீட்சி (1245-1250), பகைவயிற் சேறல் (1255-1256), பாசறை (1271-1273), எயில்கோடல் (1325-1330), எயில் காத்தல் (1336-1340), அமர் (1347-1349), தானைமறம் (1362), யானைமறம் (1398-1400), களம் (1429), வாழ்த்து (1500) என்பன இச்செய்யுட்களால் உணர்த்தப்படும் பொருள்கள்.

பெரும்பொருள் விளக்கம்

இவையனைத்தும் புறப்பொருள் பற்றியன வாதலின் இந்நூல் புறப்பொருளை உதாரணங்களால் விளக்கும் ஓர் நூலாதல் வேண்டும். நச்சினார்க்கினியர் சிந்தாமணியுரையில் (187) 'பின்னர் நான்கும் பெருந்திணை பெறுமே யென்பதனான், ஒப்பும் பெருந்திணைப்பாற்படுங் கந்தருவமாமாறு *பெரும்பொருளா னுணர்க' என்று கூறியுள்ளார். இவ்வாக்கியத்தை நோக்கிய அளவில், பெரும்பொருள் என்பது ஓர் பொருளிலக்கண நூலாக இருத்தல் கூடுமென ஊகிக்கலாம். இவ்வூகம் பொருத்தமுடைத்தாயின், இவ்விலக்கண நூலினை மேற்கோளுடன் விளக்கிய வொரு நூலாகப் பெரும்பொருள் விளக்கம் இயற்றப் பெற்றதாகலாம். பெரும்

[1] இதனைத் தெரிவித்தவர் தமிழாராய்ச்சித் துறையில் ஜூனியர் லெக்சரராக விருக்கும் ஸ்ரீ வேங்கடராயலு ரெட்டியாரவர்கள்.

*'பெரும்பொருள், பெரும்பொருள் விளக்க மென்னும் நூலாக இருத்தல் கூடுமோ வென்பது ஊகிக்கப்படுகின்றது.' (சிந்தாமணி, 187 விசேடக்குறிப்பு.)

பொருள் விளக்கச் செய்யுட்கள் ஒருசில நச்சினார்க்கினியரால் புறத்திணை யுரையில் எடுத்துக் காட்டப்பட்டுள்ளன. இது தோன்றிய கால முதலியன வொன்றும் இப்போது அறிதற்கில்லை.

இனி, பழையவுரைகளிலே பெயரான் எடுத்துக் கூறப்படும் நூல்கள் ஒரு சிலவற்றினின்றும் பல செய்யுட்கள் புறத்திரட்டினுல் தெரியவருகின்றன. தகடூர் யாத்திரை என்னும் நூல் தொல்காப்பியப் பொருளதிகார வுரையிலே ஒருசில விடங்களில் (சூ. 63, 67, 68, 72, 79, உரை) குறிக்கப்பட்டுளது.

தகடூர் யாத்திரை

இந்நூல் அதியமானுக்குரிய தகடூர்மீது சேரமான் படையெடுத்துச்சென்ற வரலாற்றினைக் கூறுவது. யாத்திரை என்னும் வடசொல் படையெடுத்துச் செலவு என்னும் பொருட்டாகும். அரசருக்குரிய ஸந்தி, விக்ரஹம், யாநம், ஆஸநம், த்வைதீபாவம், ஸம்ச்ரயம் என்னும் [1] அறுவகைக் குணங்களுள் யாநம் என்று கூறப்படுவதே யாத்திரையாகும். இஃது ஓர் சரித்திர நிகழ்ச்சி பற்றிய நூலாயினும் அந்நிகழ்ச்சி நடைபெற்ற காலத்துத் தானே இயற்றப் பெற்றதன்று; மிகப் பிற்பட்ட காலத்திலே இது தோன்றியதெனக் கொள்ளுதல் வேண்டும். ஏனெனின், இதனைப் பழையவாகிய கதை பொருளாகச் செய்யப்படுகின்றதொன்மை யென்பதற்கு இலக்கியமாகப் [2]பேராசிரியர் காட்டுகின்றனர். அன்றியும் இஃது உரைவிரவி யியற்றப்பட்ட தென்பதும் தொன்மைக்குரிய இலக்கணத்தாற் பெறுகின்றோம். புறத்திரட்டுப் பிரதிகளில் ஒருசில விடங்களில் 'தகடூர் மாலை' எனவும் இந்நூல் குறிக்கப்பட்டுளது.

'பாட்டிடை வைத்த குறிப்பினானும்' என்ற சூத்திரத்தின் (தொல். பொருள். 485) உரையில் 'பாட்டு வருவது சிறுபான்மை யாகலின்: அவை தகடூர்யாத்திரை போல்வன' என்று பேராசிரியர் எழுதியுள்ளார். எனவே இந்நூல் பெரும்பான்மை உரைநடையாலும் சிறுபான்மை செய்யுளாலும் இயன்றுள்ளமை தெளிவாகின்றது. செய்யுள் வெண்பாவும் ஆசிரியமு மாம். இச்சூத்திரத்திற்கு நச்சினார்க்கினியர் எழுதிய வுரையால், தகடூர்யாத்திரையிற் 'பிறபாடை தழுவிவந்த' பகுதிகளுமுள்ளனவென்று தெரிகின்றது.

புறத்திரட்டில் வருஞ்செய்யு ளொன்றால் சேரமானுக்கு அதியமான் தம்பி முறையினனென்பது பெறப்படுகின்றது :

கால வெகுளிப் பொறையகேள் நும்பியைச்
சாலுந் துணையுங் கழறிச் சிறியதோர்
கோல்கொண்டு மேற்சேறல் வேண்டா வதுகண்டாய்
நூல்கண்டார் கண்ட நெறி. (புறத். 776)

---

1. குறள் 485, உரை : நட்பாக்கல், பகையாக்கல், மேற்சேறல், இருத்தல் பிரித்தல், கூட்டல். 2. தொல். பொருள். 485, 549, உரை.

எனவே, தகடூர் யாத்திரைச் சரித்திரம் பாரதம் போன்று தாயத்தாரிடை நிகழ்ந்த போரின் வரலாற்றினை விளங்கக் கூறுவதாம். உற்று நோக்கு வோர்க்குப் பாரத சரித்திரத்திற்கும் இந்நூற் சரித்திரக்குறிப்புக்களுக்கும் ஒற்றுமை பல காணப்படும்.

இந்நூலினின்றும் 44 செய்யுட்கள் புறத்திரட்டிலே தொகுக்கப் பட்டுள்ளன. அவை அவையடக்கம் (புறத். 10), நீத்தார் பெருமை (19), ஈகை (227), செங்கோன்மை (666, 667), சொல்வன்மை (756), தூது (776, 785, 786), நாடு (844), புல்லறிவாண்மை (995), நிரை கோடல் (1241), நிரைமீட்சி (1251), பகைவயிற்சேறல் (1257, 1258), பாசறை (1274), வஞ்சினம் (1301, 1304), படைச்செருக்கு (1314-1321), எயில்காத்தல் (1341, 1342), தானைமறம் (1369-1377), குதிரைமறம் (1381), மூதில்மறம் (1403-1406), இரங்கல் (1437, 1453) என்னும் பொருள்கள் பற்றியன.

மேற்குறித்த செய்யுட்களேயன்றிப் பிறிதொரு செய்யுள் தகடூர் யாத்திரைக் குரியதாகத் தக்கயாகப்பரணி யுரையால் அறிகின்றோம். அச்செய்யுள் வருமாறு :

கனவே போலவு நனவே போலவு
முன்னிய தன்றியென் னுள்ளக நடுக்குறக்
கருநிறக் காக்கையும் வெண்ணிறக் கூகையும்
இருவகை யுயர்திணைக் கேந்திய கொடியொடும்
வெருவந்த தோற்றத்தா ருருவின பலகூளிக்
கணங்கள் குருதி மண்டைசுமந் தாடவும்
பறையன்ன விழித்தகண்ணாள் பிறையன்ன பேரெயிற்றாள்
குவடன்ன பெருமுலையா ளிடைகரந்த பெருமோட்டாள்
இடியன்ன பெருங்குரலாள் தடிவாயாற் றசைப்புறத்தாள்
கடலன்ன பெருமேனியாள் காண்பின்னுக் கமழ்கோதையாள்
சிலையன்ன புருவத்தாள் சென்றேந்திய வகலல்குலாள்
மழையு மஞ்சும் வளியும் போலுஞ்
செலவின ளொருபெண்டாட்டி
தலைவிரித்துத் தடக்கைநாற்றி
மறனெறிந்து மாறுகொண்டறியா
வறிவுக்கும் முறைநா ளிவ்வள வன்றே
பூவிரல் காட்டி நீறுபொங் கத்தன்
கைகளா னிலனடித் தூரை யிடஞ்செய்து
காடு புகுதக் கண்டே னென்னுங்
கவலை நேசமோ டவல நீந்தினள்
அன்றது மன்றவ் வதிகமான் றுய்க்கு. (தாழிசை 641, உரை)

இதுவேயன்றி, தொல்காப்பியப் புறத்திணையியல் நச்சினார்க்கினியருரை யிலே புறத்திரட்டிற்காணப்பெறாத மூன்று தகடூர் யாத்திரைச் செய்யுட்

கள் உள்ளன. அவை 'மெய்ம்மலி மனத்தி,' 'மறனுடைமறவர்க்', 'கலையெனப் பாய்ந்த' என்று தொடங்குஞ் செய்யுட்களாம்.

முத்தொள்ளாயிரம் என்னும் சிறந்த நூலைக் குறித்தும் உரைகள் மூலமாக நாம் அறிந்திருக்கின்றோம். இந்நூற் செய்யுட்களின் இனிமையை நன்குணர்ந்து, கிடைக்கக்கூடியவரை அவற்றைத் தொகுத்து முதன்முதல் வெளியிட்டவர்கள் ஸ்ரீ ரா. இராகவையங்காரவர்கள். தொல்காப்பியச் செய்யுளியலுரையில் (சூ. 239) 'புதிதாகத் தாம்வேண்டியவாற்றாற் பல செய்யுளுந் தொடர்ந்து வரச் செய்வ' தாகிய விருந்து என்பதற்கு முத்தொள்ளாயிரத்தைப் பேராசிரியர் உதாரணங் காட்டினர். ஆதலால் இவ் வருஞ்சுவைப் பெருநூலினை ஆசிரியர் தமது புலமை நுண்ணுணர்வினாலே அழகுபெறப் புதுவதாகப் புனைந்து இயற்றினாரென்று அறியப்படும்.

முத்தொள்ளாயிரம்

> நெடுவெண் பாட்டே முந்நான் கடித்தே
> குறுவெண் பாட்டி னளவெழு சீரே

என்ற செய்யுளியற் சூத்திரத்தின் (118) உரையில் நச்சினார்க்கினியர் 'இக்கருத்தானே கீழ்க்கணக்கினுள் நான்கடியும் ஈரடியுமே மிக வந்தவாறும் முத்தொள்ளாயிரத்து நான்கடியே மிக வந்தவாறுங் காண்க' என்று எழுதிச் செல்கின்றார். எனவே முத்தொள்ளாயிரத்துள் பெரும்பான்மையால் நான்கடி வெண்பாக்களே இருந்தன வென்பது அறியப்படும். சிறுபான்மை ஐந்தடிச் செய்யுட்களும் ஆறடிச் செய்யுட்களும் காணப்பட்டனவென்பது மேலைச் சூத்திரவுரையிற் பேராசிரியர் 'பதினெண் கீழ்க் கணக்கினுள்ளும் முத்தொள்ளாயிரத்தும் ஆறடியி னேறுமற் செய்யுள் செய்தார் பிறசான்றோரும்' எனக் கூறுதலால் உணரப்படும்.

இனி, இந்நூல் குறிக்கும் பொருள்களை நோக்குவோம். கடவுள் வாழ்த்துப் பற்றி ஒரு செய்யுளும் (புறத். 1), நாடுபற்றி 3 செய்யுட்களும் (829, 830, 831), நகர்பற்றி 3 செய்யுட்களும் (862, 863, 864), பகைப் புலம் பழித்தல் பற்றி 5 செய்யுட்களும் (1278-1282), திறைபற்றி 4 செய்யுட்களும் (1285-1288), எயில்கோடல்பற்றி ஒரு செய்யுளும் (1331), குதிரைமறம் பற்றி ஒரு செய்யுளும் (1380), யானைமறம்பற்றி 10 செய்யுட்களும் (1388-1397), களம்பற்றி 4 செய்யுட்களும் (1430-1433), வென்றிபற்றி 2 செய்யுட்களும் (1456, 1457), புகழ்பற்றி 10 செய்யுட்களும் (1464-1473), கைக்கிளைபற்றி 65 செய்யுட்களும் (1506-1570) ஆக மொத்தம் 109 செய்யுட்கள் புறத்திரட்டில் வந்துள்ளன. இவற்றில் கைக்கிளைச் செய்யுட்கள் மிகுதியாயுள்ளமை காணலாம். மூல நூலிலும் இங்ஙனமே கைக்கிளைச் செய்யுட்கள் மிக்கிருந்தனவென்பது

அங்கத்ப் பாட்டவற் றளவோ டொக்கும்

என்னும் தொல்காப்பியச் சூத்திரத்தி னுரையிற் பேராசிரியர் 'கைக்கிளைச் செய்யுள் முத்தொள்ளாயிரத்துட் பலவாயினும்' என்று எழுதியிருத்தலால் அறியலாகும்.

இச்செய்யுட்களில் சேர சோழ பாண்டியர் மூவரும் பாட்டுடைத் தலைவராய் விளங்குகின்றார்கள். முத்தொள்ளாயிரம் என்னும் நூற் பெயரை நோக்கும்போது முடியுடை மூவேந்தருள் ஒவ்வொருவரைக் குறித்தும் 900 செய்யுட்கள் பாடி, 2700 செய்யுட்களில் ஆசிரியர் நூலையியற்றி முடித்துள்ளாரென்று கருதுதல் உண்மையாகலாமெனத் தோன்றுகிறது. இந்நூலின் ஆசிரியரைக் குறித்து இரண்டொரு குறிப்புக்களே கிடைக்கின்றன. 'மன்னிய நாண்மீன்' என்னும் கடவுள் வாழ்த்தினாலும் 'புகழ்' என்ற அதிகாரத்துள் வரும் 'மடங்கா மயிலூர்தி' 'செங்கணெடியான்மேல்' என்று தொடங்கும் செய்யுட்களாலும் இவர் சைவசமயத்தினராதல்வேண்டும். பேராசிரியர் இவரைப் பிற சான்றோருள் வைத்து எண்ணுகின்றமையால் சங்கத்துச் சான்றோர்கட்குப் பிற்பட்ட காலத்தில் வாழ்ந்தவரென்பதும் புலனும்.

புறத்திரட்டிற் சேர்க்கப் பெறாத முத்தொள்ளாயிரச் செய்யுளொன்று இளம்பூரணரது உரையால் தெரியவருகின்றது. அது வருமாறு :—

> எற்றூர்தி யானு மிகல்வெம்போர் வானவனும்
> ஆற்றலு மாள்வினையு மொத்தொன்றி னெவ்வாரே
> கூற்றக் கணிச்சியான் கண்மூன் றிரண்டேயாம்
> ஆற்றல்சால் வானவன் கண்.

இச்செய்யுள் 'புகழ்' என்ற பகுப்பிலே சேர்தற்பாலது. புறத்திரட்டில் 'யானைமறம்' என்ற பகுப்பில் வரும் செய்யுளொன்று (1397) பொருள் காண வியலாதபடி பிழைபட்டுள்ளது. அது வருமாறு :

> இருங்களி ... ன்ற மடப்பிடி சார
> விருங்கருவி நீராற் றெளி...—நலங்கிளர்வேற்
> றுன்னரும்போர்க் கோதை துடா செருக்கின
> மன்னர் மதிலாய வென்று.

குண்டலகேசி

குண்டலகேசி என்ற நூல் பஞ்சகாவியங்களி லொன்றென்று கருதப்பட்டு வருகின்றது. இதற்கேற்ப வீரசோழிய வுரைகாரர் இக் காவியத்தினை 'அகலக்கவி' எனக் குறிப்பிக்கின்றனர். 'குண்டலகேசியும் உதயணன்கதையு முதலாக வுடையவற்றிற் றெரியாத சொல்லும் பொருளும் வந்தனவா லெனின், அகலக்கவி செய்வானுக்கு அப்படி யல்லது ஆகாது' (வீரசோ. அலங். 4,

உரை) என்பதனையும், 'இனிப் பாவிகமாவது அகலக்கவிப் புலவன் கருத்து. அஃது குண்டலகேசி, உதயணன் கதை முதலாயினவற்றுட் கண்டுகொள்க' (வீரசோ. அலங். 13, உரை) என்பதனையும் காண்க. இப்பெருநூலுக்குக் 'குண்டலகேசி விருத்தம்' என்ற பெயருண்மையும் இதன்கண்ணே கலித்துறைகள் வந்துள்ளமையும் வீரசோழிய வுரையினாலேயே (யாப்பு, 21, உரை) விளங்குகின்றன. யாப்பருங்கல வுரையினும் இந்நூல் கேட்கப்படுகின்றது. அங்கே 'சிந்தாமணி, சூளாமணி, குண்டலகேசி, நீலகேசி, அமிர்தபதி என்றிவற்றின் முதற்பாட்டு வண்ணத்தான் வருவன' என்று கூறப்பட்டிருத்தலோடு 'முன்றான் பெருமைக்க ணின்றான்' என்று வருங் கடவுள் வாழ்த்துச் செய்யுளும் உதாரணமாக எடுத்துக்காட்டப்பட்டுளது. ஆகவே இந்நூல் 'முன்றான் பெருமைக்க ணின்றான்' என்ற செய்யுளோடு தொடங்குகின்றது. நூற்செய்யுளொவ்வொன்றும் 'காதை' என்னும் பெயரால் வழங்கப்பட்டதென்பது 'இதனால் முன்றான் பெருமைக்க ணின்றான் என்னும் காதையை அநுவதித்தவாறு' என்பது முதலாகவரும் நீலகேசியுரையால் (176, உரை) அறியலாகும்.

இது பௌத்தசமயச் சார்பான நூல். இதன்கட் கூறப்பட்டுள்ள சரித்திரம்* வருமாறு:

'குண்டலகேசி யென்பாள் ஒரு வைசிய கன்னிகை. இவள் ஒருநாள் பிராஸாத ஸ்தலத்து விளையாடுகின்றாளாக, ஒரு கிதவ வைசியபுத்ரன் காளனென்பான் இவன் பௌத்ததர்சனங்கொண்டு பலவழியுஞ் சோர விருத்தி பண்ணிச் செல்வானை அரசன் வதிக்க வென்றேவச் சிறைப்பட்டுப் போகின்றானை, முன் சொன்ன குண்டலகேசி கண்டு காமபரவசையாக, அதனையறிந்து அவளுடைய பிதா, ராஜாவைக் கண்டு யாதானுமோருபாயத்தால் மீட்டு, இவனுக்குக் குண்டலகேசி யென்னும் கன்னிகையினை விவாஹ விதியாற் கொடுத்து இனிது செல்கின்ற காலத்து, ஒருநாள் ப்ரணய கலஹத்து நர்மோக்தி முகத்தால் நீ கள்வனன்றோ வென்று குண்டலகேசி சொல்ல, காளனுந் தன்னுள்ளத்தே சினங்கொண்டு பின்பொருநாள் வித்யாஸாதனவ்யாஜத்தால் இவளைத் தனிக்கொண்டு ஒரு பர்வதத்தேறி, நீ என்னை இவ்வாறு சொல்லுதலில் யான் உன்னைக் கொல்லத் துணிந்தேனென்ன, குண்டலகேசியும் 'தற்கொல்லியை முற்கொல்லிய' வென்பதன்றே, இவனை யான் கொல்வேனென நினைந்து யான் சாகின்றேனாகில் உம்மை வலங்கொண்டு சாவலென, அதற்கிசைந்த காளனை வலங்கொள்கின்றாள் வரையினின்றும் வீழ நூக்கினள். நூக்கக் காளனும் புத்த ஸ்மரணத்தினால் மோக்ஷித்தனன். குண்டலகேசியும் பர்த்ரு விரஹ துக்கிதையாகித் துறப்பனென நினைந்து பரசமயங்களெல்லாம் நாவல்நட்டு ஜயித்து பௌத்ததர்சனங்கொண்டு முத்தி பெற்றனள்.' (நீலகேசி, 286, உரை.)

* இச்சரித்திர முதலியன முதன் முதலில் செந்தமிழில் (தொகுதி 1, 3) வெளியிடப்பட்டன.

இச்சரித்திரம் பௌத்த நூலாகிய தேரிகாதையிலும் கூறப்பட்டிருக்கிறது. குண்டலகேசி யென்பது புனைபெய ரென்பதும் பத்திரை யென்பதுதான் உண்மைப் பெயரென்பதும், இவள் முதலாவதாக நிகண்டவாதியா யிருந்தாளென்பதும், அங்கே இவள் தலைமயிர் பறிக்கப் பட்டுச் சேர்க்கப் பெற்றாளென்பதும், பின்னர் தலைமயிர் வளர்ந்தபொழுது அடர்ந்து சுருண்டிருந்தமையால் 'குண்டலகேசி' எனப் பெயர் வழங்கப் பட்டாளென்பதும், இவளாற் கொல்லப்பட்ட இவளது நாயகனாகிய காளன் 'ஸத்துகன்' என்று வழங்கப்பட்டானென்பதும் பிறவும் இத் தேரிகாதை (46-ஆம் காதை)யால் விளங்குகின்றன.

இந்நூலிலே நிறுவப்பட்டுள்ள பௌத்தக் கொள்கைகளைத் தருக்கித்து மறுத்தற் பொருட்டே நீலகேசி என்ற ஜைனசமய நூல் தோன்றியதாகும். குண்டலகேசியிற் பௌத்தக் கொள்கைகள் பற்றிய செய்யுளொவ்வொன்றையும் எடுத்து நீலகேசி வியவகரிக்கின்றமை சமயதிவாகரரியற்றிய நீலகேசியுரையால் விளங்கும். ஆகவே தங்கள் சமயக் கோட்பாடு நிலையுறுதற்பொருட்டுக் குண்டலகேசியை ஜைனசமயத்தவர்கள் கற்றுவந்தனரென்பது புலனாம். இதனை 'அகலக்கவி' யென வீரசோழியம் கூறுதலானே பிற சமயங்களைச் சார்ந்த தமிழ்மக்களும் இந்நூலைப் பெருங்காப்பியங்களுளொன்று என்ற நிலையிற் கற்றுப போற்றி வந்தனராவர். எனினும் இந்நூலிலிருந்து கடவுள் வாழ்த்துச் செய்யுளொன்றே நமக்குக் கிடைப்பதாயிருந்தது. நீலகேசியுரையாற் குண்டலகேசிச் செய்யுட்கள் பலவற்றின் முதற்குறிப்புக்கள் மட்டுமே தெரிய வந்தன. புறத்திரட்டினுல் இப்போது 19 செய்யுட்கள் அகப்படுகின்றன. இவை கடவுள் வாழ்த்து (புறத். 7), அவையடக்கம் (13), தீவினையச்சம் (205), கூடாவொழுக்கம் (288), புணர்ச்சி விழையாமை (302, 303), யாக்கை நிலையாமை (388-391), தாய்தன்மை (410-413), இறைமாட்சி (494, 495), குற்றங்கடிதல் (551), இடுக்கணழியாமை (723, 724) என்னும் பொருள்கள்பற்றி வந்துள்ளன.

ஐம்பெருங் காப்பியங்களுள், உட்பொதிந்த சரித்திரம்போலும் அறிதற்கியலாதபடி மறைந்துவிட்ட வொருநூல் வளையாபதி*யாகும்.

வளையாபதி

'இது தமிழிலுள்ள பழைய காப்பியமைந்தனுளொன்று; இதன் பாடல்களுட் சில முன்னோருரைகளில் ஆங்காங்கு எடுத்துக் காட்டப்பட்டுள்ளனவேயன்றி நூலின் முதனடுவிறுதி காணப்படாமையின் இந்நூல் இன்ன சரித்திரத்தை யுடையதென்றும், நூலாசிரியர் இன்னரென்றும் புலப்படவில்லை' என்று

* இந்நூற் செய்யுட்கள் பெரும்பாலன (செந்தமிழில் தொகுதி 1, 4) வெளியிடப்பட்டுள்ளன.

டாக்டர் சாமிநாதையரவர்கள் சிலப்பதிகாரப் பதிப்பிலுள்ள அரும்பத முதலியவற்றின் அகராதியில் எழுதியிருக்கிறார்கள்.

சிலப்பதிகார வுரையிலே

தூக்கந் துடைக்குந் துகளறு காட்சிய
நிக்கந்த வேடத் திருடி கணங்களை
யொக்க வடிவீழ்ந் துலகியல் செய்தபின்
அக்கதை யாழ்கொண் டமைவரப் பண்ணி (9 கனாத்திற. 13, உரை)

என்ற செய்யுளொன்று வளையாபதியினின்றுந் தரப்பட்டுளது. இச் செய்யுளினின்றும் இஃது ஓர் ஜைனசமய நூலென்று துணிதற்கிடமுண்டு. யாப்பருங்கலவுரையினும் (சூ. 37), தொல்காப்பியச் செய்யுளியல் இளம்பூரணருரையிலும் (சூ. 98) இரண்டடி யெதுகைக்கு உதாரணமாகத் தரப்பட்டுள்ள

உலக மூன்று மொருங்குட னேத்துமாண்
டிலக மாய திறலறி வன்னடி
வழுவி னெஞ்சொடு வாலிதி னூற்றவுந்
தொழுவ ரூல்வினை நீங்குகவென்றியான்.

என்னுஞ் செய்யுள் 'தாவின்றாகித் தாழிசை பெற்றும்' என்ற சூத்திரத்திற்கு (தொல். செய்யுளியல், 148) நச்சினார்க்கினிய ரெழுதிய வுரையால் வளையாபதிச் செய்யுளென விளங்குகின்றது. இதுவும் இந்நூல் ஜைன காப்பியமென்னும் முடிபினையே வற்புறுத்துகின்றது. இளம்பூரண ருரை முதலியவற்றில் எடுத்தாளப்படுகின்றமையால், இந்நூல் 11-ம் நூற்றாண்டிற்கு முற்பட்டதாதல் வேண்டும்.

தக்கயாகப்பரணி யுரையிலே (425) 'இவர் (நூலாசிரியர்) வளையாபதியை நினைத்தார் கவியழகுவேண்டி' என வந்துள்ளது. இதனால் வளையாபதி கவியழகு நிரம்பிய காவியமென்பது புலனாம். சிறப்பு மிக்க இந்நூலினின்று ஒரு சில செய்யுட்களே நமக்கு இப்போது அகப்படுவன. சிலப்பதிகார வுரையினின்றும் ஒரு செய்யுள் மேலே காட்டப்பட்டது. அவ்வுரையே வேறிரண்டு செய்யுட்களையும் தருகின்றது :

பண்ணாற் றிறத்திற் பழுதின்றி மேம்பட்ட
தொண்ணூற் றறுவகைக் கோவையும் வல்லவன்
விண்ணா றியங்கும் விறலவ ராயினும்
கண்ணுறி நோக்கிக் கடுநகை செய்வான். (9 கனாத்திற. 15, உரை)

அன்றைப் பகற்கழிந் தாளின் றிராப்பகற்
கன்றின் குரலுங் கறவை மணிகறங்கக்
கொன்றைப் பழக்குழற் கோவல ராம்பலு
மொன்றல் சுரும்பு நரம்பென வார்ப்பவும். (17 ஆய்ச்சியர். உரை)

இவையே யன்றிப் புறத்திரட்டினின்றும் 66 செய்யுட்கள் கிடைக்கின்றன. அவை பெறுதற்கருமை (புறத். 25, 26), கற்புடை மகளிர் (78), கற்பின் மகளிர் (88-91), புதல்வரைப் பெறுதல் (98), அடக்கமுடைமை (130), பிறர்மனை நயவாமை (155, 156), தீவினையச்சம் (198, 199), தானம் (215), அருளுடைமை (256, 257), புலான் மறுத்தல் (264-266), தவம் (277, 278), புணர்ச்சி விழையாமை (293-297), கள்ளாமை (309), பொய்யாமை (312, 313), யாக்கை நிலையாமை (337), செல்வ நிலையாமை (351-355), இளமை நிலையாமை (367), பல்வகை நிலையாமை (396), துறவு (422-424), மெய்யுணர்தல் (438), பழவினை (473), நாடு (837), பொருள் செயல்வகை (897), நட்பு (925), பேதைமை (980, 981), புல்லறிவாண்மை (996), பொதுமகளிர் (1044-1056), பண்புடைமை (1134), நல்குரவு (1170-1173) என்ற பொருள்கள்பற்றி வந்துள்ளன. யாப்பருங்கல விருத்தியில் (சூ. 93 உரை) மேற்கோளாகக் கீழ்வருஞ் செய்யுட்கள் காட்டப்பட்டுள்ளன :

நீல நிறத்தனவாய் நெய்கனிந்து போதவிழ்ந்து
கோலங் குயின்ற குழல்வாழி நெஞ்சே
கோலங் குயின்ற குழலுங் கொழுஞ்சிகையும்
காலக் கனலெரியின் வேம்வாழி நெஞ்சே
காலக் கனலெரியின் வேவன கண்டாலும்
சால மயங்குவ தென்வாழி நெஞ்சே.

வித்தகர் செய்த விளங்கு முடிகவித்தார்
மத்தக மாண்பழிதல் காண்வாழி நெஞ்சே
மத்தக மாண்பழிதல் கண்டால் மயங்காதே
யுத்தம நன்னெறிக்க ணில்வாழி நெஞ்சே
யுத்தம நன்னெறிக்க ணின்றாக்கஞ் செய்தியேற்
சித்தி படர்தல் தெளிவாழி நெஞ்சே.

இவை வளையாபதிச் செய்யுட்களின் அழகை பொருவாறு புலப்படுத்துகின்றன.

IV

இதுகாறும், இக்காலத்தில் நமக்கு அகப்படாது மறைந்துபோன சில நூல்களைக் குறித்தும், அந்நூல்களுக் குரியவாகப் புறத்திரட்டினால் தெரியவந்த சில செய்யுட்களைக் குறித்தும் ஆராய்ந்தோம். இனி, ஒருசில செய்யுட்களைத் தவிர்த்து முழுதும் அகப்பட்டு, வெளியிடப்பெற்ற நூலொன்றினைக் குறித்தும், ஒருசில பகுதியே இப்போது அகப்படுவனவாய் வெளியிடப்பெற்ற சில நூல்களைக் குறித்தும் ஆராய்வோம்.

அறைகுறையாய் அகப்பட்டுள்ள நூல்கள்

ஒருசில செய்யுட்களைத் தவிர்த்து முழுவதும் அகப்பட்டுள்ள நூலென்று இங்கே கூறியது பதினெண்கீழ்க்கணக்கினைச் சார்ந்த சிறுபஞ்சமூலம்[1] என்னும் நூலினையேயாகும். அச்சான் பதிப்புக்களிலும் ஏட்டுப்பிரதிகளிலும் 86 முதல் 91 முடியவுள்ள 6 செய்யுட்கள் காணப்பெறவில்லை. இவற்றுள் மூன்று செய்யுட்கள் இப்பொழுது புறத்திரட்டினால் வெளியாகின்றன. அவை வருமாறு :

சிறுபஞ்சமூலம்

அச்சமே யாயுங்கால் நன்மை யறத்தொடு
கச்சமில் கைம்மா றருளைந்தால்—மெச்சிய
தோகை மயிலன்ன சாயலாய் தூற்றுங்கால்
ஈகை வகையி னியல்பு. (புறத். 206)

கைம்மாறு மச்சமுங் காணிற் பயமின்மை
பொய்மாறு நன்மை சிறுபய—மெய்ம்மா
றருள்கூடி யாரறத்தோ டைந்தியைந் தீயிற்
பொருள்கோடி யெய்தல் புகன்று. (,, 207)

இம்மை நலனழிக்கு மெச்சங் குறைபடுக்கும்
அம்மை யருநரகத் தாழ்விக்கும்—மெய்ம்மை
அறந்தேயும் பின்னு மலர்மகளை நீக்கும்
மறந்தேயும் பொய்யுரைக்கும் வாய். (,, 311)

ஒருசில பகுதியே அகப்படுகின்ற நூல்களுள் முதலாவதாகக் கூறத் தக்கது பதிற்றுப்பத்து. இவ்வரிய நூலின் முதற்பத்தும் இறுதிப் பத்தும் இதுவரை கிடைத்தில. இனிக் கிடைக்கலாமென்ற நம்பிக் கையும் பெரும்பாலும் இல்லையென்றே சொல்லலாம். அகப்படாத பத்துக்களினின்றும் இரண்டு செய்யுட்கள் (புறத். 1260, 1275) புறத்திரட்டினால் தெரிய வந்தன. இவ்விரு செய்யுட்களையும் டாக்டர் உ. வே. சாமிநாதைய ரவர்கள் அரிதிற் பதிப்பித்துள்ள பதிற்றுப்பத்தின் முன்னுரையிற் காணலாம். இவற்றுள் ஒரு செய்யுள் முழுமையும் (1260) தொல்காப் பியப் புறத்திணையியலுரையில் இளம்பூரணர் உதாரணமாகக் காட்டி யிருக்கின்றனர்; ஆனால் பதிற்றுப்பத்தைச் சார்ந்ததெனக் குறிப்பித்திலர். நச்சினார்க்கினியர் தமதுரையில் (தொல். புறத். 8) இச்செய்யுளின் முதல் மூன்றடிகளை மாத்திரமே எடுத்துக்காட்டினர்; ஆனால் பதிற்றுப்பத் தெனக் குறிப்பித்தனர். புறத்திரட்டோவெனின், செய்யுள் முழு மையுந் தந்து பதிற்றுப்பத்தென இடத்தையும் தெளிவாக விளக்குகிறது. பிறிதொரு செய்யுள் (1275) புறத்திரட்டினால் மாத்திரம் தெரியவந்த தாகும்.

பதிற்றுப்பத்து

1. செந்தமிழ், 14, பக். 31 பார்க்க.

பரிபாடலென்னும் தொகை யினின்றும் ஒரு சிறு பகுதியே நமக்குக் கிடைத்துள்ளது. இந்நூலில் உள்ள 70 செய்யுட்களுள் 24 முழுப் பாடல்களே இப்பொழுது அகப்படுவன. அகப்படாத பாடல்களைச் சார்ந்த ஆறு உறுப்புக்கள் (புறத். 866, 874, 875, 876, 877, 878) புறத்திரட்டினால் தெரியவந்தனவாம். இவையாறும் மதுரைக்குரியன. இவற்றையெல்லாம் பரிபாடற்பதிப்பில் விவரமாகக் காணலாம். தொல்காப்பிய மெய்ப் பாட்டியலுக்கு இளம்பூரணவடிகள் வகுத்தவுரையில்

பரிபாடல்

வையை வருபுன லாட லினிதுகொல்
செவ்வேற்கோ குன்ற நுகர்த லினிதுகொல்
கைவே லுதியன்ன கண்ணார் துணையாக
எவ்வாறு செய்வாங்கொல் யாமென நாளும்
வழிமயக் குற்று மருடல் நெடியான்
நெடுமாடக் கூடற் கியல்பு. (சூ. 11, உரை)

என்ற செய்யுள் காணப்படுகின்றது. இதன் செய்யுளமைப்பினையும் இதன் கண் வந்துள்ள பொருளமைப்பினையும் நோக்கினால், இது பரிபாடலுறுப் பாகலாமெனத் தோன்றுகிறது. இவ்வூகம் உண்மையொடு பட்டதாயின், இவ்வுறுப்பும் மதுரைக்குரியனவற்றுள் ஒன்றுதல்வேண்டும்.

பரிபாடலைப் போன்றே பெருந்தேவனார் பாரதத்தினின்றும் ஒரு சிறு பகுதியே இப்போது நமக்கு அகப்படுகின்றது. உத்தியோகபர்வமும், யுத்தபர்வத்திற் பதின்மூன்றுநாட் போர்களுக்குரிய பகுதியுமே ஸ்ரீ அ. கோபாலையரவர்கள் பதிப்பிட்ட நூலில் உள்ளன. இப்பதிப்பிற் காணப் படுவன 830 செய்யுட்கள் மாத்திரமே. நூல் முழு மையும் எத்தனை செய்யுட்களால் இயன்றது என் பது இப்போது நாம் அறிதற்கில்லை. ஆனால் இது மிக விரிந்ததோர் நூலாதல் வேண்டுமென்று ஊகித்தல் தகும்.

பெருந்தேவனார் பாரதம்

இப்பாரதத்திற் குரியனவாகப் புறத்திரட்டிற் பல செய்யுட்கள் உள்ளன. இவற்றைத் திரட்டிப் பதிப்பாளர் தமது பதிப்பில் தந்திருக் கின்றனர். அவர் தந்துள்ள 32 செய்யுட்களுள், 4 செய்யுட்கள் புறப் பொருள் வெண்பாமாலைக் குரியன. பதிப்பாளரும் இங்ஙனமே குறித் துள்ளார். அச்செய்யுட்கள் வருமாறு:

உறுசுடர் வாளோ டொருங்கா விலங்கிற்
சிறுசுடர்முற் பேரிருளாங் கண்டா—யெரிசுடர்வேற்
றேங்குலாம் பூந்தெரியற் றேர்வேந்தே நின்னோடு
பாங்கலா மன்னர் படை. (வெண்பா. 134)

துன்னருந் துப்பிற் றொடுகழலார் சூழ்ந்திருப்பத்
தன்னருளான் வாளொன்கைத் தந்தானம்—மன்னற்கு
மண்ணகமோ வைகின்று மாலை நெடுங்குடைக்கீழ்
விண்ணகமும் வேண்டுங்கொல் வேந்து. (வெண்பா. 65)

இன்ன ரெனவேண்டா வென்றோ டெதிர்சீறி
முன்னர் வருக முரணகல—முன்னர்ப்
பருந்தார் படையமருட் பல்லார் புகழ
விருந்தா யடைகுறுவார் விண். (,, 47)

கான்படு தீயிற் கலவார்தன் மேல்வரினுந்
தான்படை தீண்டாத் தறுகண்ணன்—வான்படர்தல்
கண்ணிய பின்னர்க் கறுத்தார் மறந்தொலைதல்
எண்ணியபி னேக்குமோ வெஃகு. (,, 55)

ஒருசெய்யுள் எனக்குக்கிடைத்த புறத்திரட்டுப் பிரதிகள் பலவற்றி லும் காணப்பெறவில்லை. அது வருமாறு:

கொன்றான் கொலச்சொன்னான் கூசவறுத் தானட்டான்
தின்றான் விலக்கிடான் சென்றென்று—கொன்றவனைக்
குட்டவன்க ணிட்டெரிக்க வெந்துகொடு வெந்நரகிற்
பட்டழுன்று வீழ்வார் பதைத்து.

இதனைப் பதிப்பாளர்க்குக் கிடைத்த புறத்திரட்டுப் பிரதியில் அதிகப் படியாகவுள்ள செய்யுளெனக் கொள்ளினும், எனக்குக் கிடைத்துள்ள புறத்திரட்டுப் பிரதிகளில் அவர்கள் கொடுத்துள்ள 28 செய்யுட்களினு மேலாக ஐந்து செய்யுட்கள் காணப்படுகின்றன. அவற்றுள், 'உருவழிக்கு முண்மைத் திருவழிக்கும்' (புறத். 1072) என்பது நளவெண்பாவினுள் ளும் வந்துள்ளது. ஏனைய 4 செய்யுட்களும் வருமாறு:

உற்ற நலத்தா னொழுகாது நாளும்
பெற்றவ னேவியசொற் பேணாது—மற்றவன்முன்
திண்ணுருவங் கொண்டு சிலைக்கு மவளன்றே
பெண்ணுருவங் கொண்டதோர் பேய். (புறத். 84)

வான்சேரிற் புள்ளஞ்சா வல்லரில் சுற்றிய
கான்சேரின் மானின் கணமஞ்சா—வான்சேர்
சிகர வரைசேரிற் றேனஞ்சா வஞ்சா
மிகுநீர்க் கயஞ்சேரின் மீன். (,, 613)

யாவர் வரினு மெதிரேற்குந் தெய்வமடப்
பாவை யகத்திருந்தும் பாழன்றே—மேவினரைத்
தண்ணார் கரதலத்தாற் றன்னாவாய்த் தாமுமொரு
கண்ணாகி நிற்கின்ற கண். (,, 689)

கலிவர லூழியின் வாழ்க்கை கடிந்து
மலிபுகழ் வேண்டு மனத்தர்—ஒலிகடல்சூழ்
மண்ணகலம் வேண்டாது வான்வேண்டி யீண்டினார்
புண்ணியமாம் போர்க்களத்துப் போந்து. (புறத். 1346)

பதிப்பாளர் 'பழைய பாரதப்பாட்டுக்கள்' என்பதன்கீழ்க் கொடுத்துள்ளவற்றில் 41-வது செய்யுள் புறத்திரட்டுப் பிரதிகளிற் சிதைந்து காணப்படுவதாகக் குறித்திருக்கின்றார்கள். அப்பாடல் வருமாறு:

நல்வா னவர்காண நம்மை யமரகத்து
வெல்வான் விரும்பிய வேல்வேந்தைக்—கொல்வா
னுனக்கே யுரிமை யுளதெனினு மிப்போ
ரெனக்கே தருவா னிறை. (புறத். 1311)

இனி, முழுவதும் அகப்பட்டு வெளியிடப்பெற்றுள்ள நூல்களுள் ஒரு சிலவற்றிற்கும் புறத்திரட்டு உதவுகின்றது. நூல்கள் சிறந்தனவாயின், பலரும் கற்றுப் போற்றுதற்குரிய தகுதியும் பொருள் விளக்கமு முடையவாயின், அந்நூற்பிரதிகள் தமிழ் நாட்டில் மிகப் பலவாய்க் கிடைப்பனவாம். பிரதிகள் மிகுந்தோறும் பாடபேதங்களும் மிகைச்செய்யுட்களும் பெருகக் காணப்படும். நாளடைவில் உண்மையான பாடங்களை வரையறுப்பதும் நூற்குரிய செய்யுட்டொகை இனைத்தெனத் துணிவதும் எளிதில் இயலாதவாய் முடியும். பிழைகளும் மிகுதியாகப் பல்குதற்கு இடமுண்டு. செய்யுட்டொகை வரையறை, பாட நிச்சயம், பிழைதிருத்த மாகிய இம்மூன்றற்கும் புறத்திரட்டுப் பெரிதும் பயன்படுகின்றது. செய்யுட்டொகையை நிச்சயித்தலின்கண் மிகையாகவுள்ள செய்யுட்களை நோக்குதல் இன்றியமையாததாகும்.

முழுவதும் அகப்பட்டுள்ள நூல்கள்

களவழிநாற்பது என்னுங் கீழ்க்கணக்கு நூலை யெடுத்துக்கொள்க. இதன்கணின்றும் 10 செய்யுட்கள் புறத்திரட்டிற் சேர்க்கப்பெற்றுள்ளன (1418-1427). இவற்றுள் இறுதிச் செய்யுள் வருமாறு:

களவழி

படைப்பொலிதார் மன்னர் பரூஉக்குடர் மாந்திக்
குடைப்புறத்துத் துஞ்சு மிகலன்—இடைப்பொலிந்த
திங்களிற் றோன்று முயல்போலுஞ் செம்பியன்
செங்கண் சிவந்த களத்து. (புறத். 1427)

இது கிடைத்த களவழிப் பிரதிகளிற் காணப்பெறவில்லை. காலஞ்சென்ற ஸ்ரீ இ. வை. அனந்தராமையரவர்கள் பதிப்பில் 41 செய்யுட்கள் உள்ளன. புறத்திரட்டிற்கண்ட மிகைச் செய்யுளும் இறுதியிற் பாடவேற்றுமையுடன் குறிக்கப்பட்டிருக்கின்றது. களவழி நாற்பது எனத் தொகை

வரையறை செய்திருந்தபோதினும் ஆசிரியர் இரண்டொரு செய்யுட்களை அதிகமாக இயற்றியிருத்தலும் கூடும்.

பழமொழி கீழ்க்கணக்கு நூல்களுள் முன்றுறையரையனாரது பழமொழியி னின்றும் 319 செய்யுட்கள் புறத்திரட்டில் தொகுக்கப்பட்டுள்ளன. இங்ஙனந் தொகுக்கப்பட்டவற்றுள்,

அறியாமை யோடிளமை யாவதா மாங்கே
செறியப் படுவதாஞ் செல்வம்—சிறிய
பிறைபெற்ற வாணுதலாய் தானேயா மேபேய்
பறைபெற்ற லாடாதோ பாய்ந்து. (புறத். 1139)

என்ற செய்யுள் கிடைத்த பழமொழிப் பிரதிகளிற் காணப்படவில்லை யென்று அந்நூலைப் பதிப்பித்த ஸ்ரீ செல்வக்கேசவராய முதலியாரவர்கள் எழுதியிருக்கின்றார்கள். பிறிதொரு செய்யுளும் பழமொழிப் பதிப்பிற் காணப்படவில்லை. அது வருமாறு :

அமையப் பொருளில்லா ராற்றுதா ரென்ப
திமையத் தனையார்க ணில்லை—சிமைய
நகையே ரிலங்கருவி நல்வரை நாட
நகையேதா னாற்றி விடும். (புறத். 1107)

இங்ஙனமே யுள்ளது 'அருளுடைமை' (புறத். 146) என்ற செய்யுளும். ஆனால் இவை பழமொழியைச் சார்ந்தனதாமோ வென்று ஐயுறுதற்குத் தக்க காரணம் உளது.

சிந்தாமணி சிந்தாமணியினின்றும் 142 செய்யுட்கள் புறத்திரட்டில் தொகுக்கப்பட்டுள்ளன. இவற்றுள் 2 செய்யுட்கள் சிந்தாமணிப் பதிப்பிற் காணப்பெறவில்லை. அவை வருமாறு :

மலங்கிமதி யின்றியயர் வெய்திமயல் கூர
நலங்கியறி யாதுதுய ரெய்திநனி வாடும்
விலங்குறு கடுந்துயர் விலங்குதல் விரும்பிற்
புலன்கொள்வழி பொய்யுரை புறத்திடுமி னென்றான். (புறத். 315)

உள்ளமொழி செய்கைகளி னொன்றியுல கேத்துந்
தள்ளரிய தன்மைவழி நிற்றலுறு நல்லீர்
எள்ளுநர்கள் தன்மையிது நிற்கவிடர் செய்யுங்
கள்ளுமுணல் குற்றங் கடைப்பிடிமி னென்றான். (,, 1064)

இந்நூலின் உரைகாரராகிய நச்சினார்க்கினியர் தாமே சில செய்யுட்களின் முதற் குறிப்புக்களைத் தந்து 'அவை பயில வழங்கா' (442-ஆம் செய்யுளின் பின்) என்று எழுதினர். உரையோடு கூடிய செய்யுட்கள் சில பிரதிகளிற் காணப்படாமையும் பதிப்பாசிரியரவர்களாற் காட்டப் பெற்றுளது. இவையே யன்றிப் பல செய்யுட்கள் உரையின்றிக்

காணப்படுவனவாகவுங் குறிக்கப்பட்டுள்ளன (சிந்தா. மூன்றும் பதிப்பு, பக். 138, 187, 191, 211, 298, 424, 548, 584). இங்ஙனம் மிகையாகப் பிரதிகளிலுள்ள செய்யுட்களென மேற்காட்டிய இரண்டனையும் கொள்ளுதல் கூடும். ஆனால் பதிப்பாசிரியரவர்கள் மூன்றும் பதிப்பின் முகவுரையில்,

'ஏட்டுப் புத்தகங்களைச் சோதித்த பொழுது இரண்டு பழம் பிரதிகளில் 'தெருளிற் பொருள்வானுலகு' (2872) என்ற செய்யுளின் உரைக்குப் பின் மூன்று செய்யுட்களின் உரைகள் மட்டும் மிகப் பிழைபட்ட உருவத்துடன் எழுதப்பட்டிருந்தன. ஒரு பிரதியில் தனித்தனியே செய்யுட்களுக்கு இடம் விட்டும் மற்றொன்றில் இடம் விடாமலும் அவ்வுரைகள் இருந்தன. அவ்வுரைகளுக்குரிய 3 பாடல்களும் வேறு எந்தப் பிரதியிலும் கிடைக்கவில்லை. திருத்தமாக அவைகளும் பாடல்களும் கிடைத்தபின் வெளியிடப்படும்'

என்று எழுதியுள்ளார்கள். இம்மூன்று பாடல்களுள் மேற்காட்டிய 'மலங்கிமதி' (புறத். 315), 'உள்ளமொழி' (புறத். 1064) என்ற இரண்டு செய்யுட்களும் அகப்பட்டனவென்று கோடல் பொருந்துவதாகலாம். ஒருகால் 'மலங்கிமதி' என்ற செய்யுட்கருத்து 'மெய்யுரை விளங்குமணி' (சிந்தா. 2869) என்றதன்கண் ணுள்ளதென அதனை யொதுக்கினும், 'உள்ளமொழி' என்ற செய்யுள் மேற்குறித்த மூன்றனுள் ஒரு செய்யுளாக இருத்தல் வேண்டுமெனத் தோன்றுகிறது. முன் பின்னுள்ள செய்யுட்களின் சந்த வொற்றுமையும் பொருளியையும் இக் கருத்திற்குரிய பெருஞ்சான்றுகளாம்.

மேலே குறித்த மூன்று செய்யுட்களின் உரைகளும் பதிப்பாசிரியரவர்களது அன்பினாற் கிடைத்தன. அவை வருமாறு:

1. '. . . பெருமற்[1] கள்ளுண்டார் தம்முள்ளே மறைக்கும் பொருளையும் ஈதென்று வெளியாக்குவர்; அவர்க்குத் தம்மா லெள்ளப்படுவாருந் தம்மை யெள்ள நவையு முண்டாம்; அதனை நுகரவேண்டில், உயிர்க் கொலையும் வேண்டும்; ஆதலால் உணர்வழிக்குங் கள்ளுண்டலும் நமக்கு வேண்டா; அதனை யிகழ்ந்து தவிர்க' என்று கூறினா னென்றா னென்க.

2. தான ... ...
... ...
... ...
... ...

'தான ... ... மிடைந்த வூனிற் சீர் - என்பை நிரைத்து நரம்பாற் பின்னின வுடம்பின் கனம்; என்றது பிண[2] செய்யை. உருண்ட ஈக்கள் பரந்து, மாம்பூவின் மதுவையுஞ் சீரையும் ஒரு நிகராக[3] ஈட்டி, அவையிற்றினின்று நுகராதே பறந்துபோன பின்பு, கண்டு ஆய்வார் கொணர்ந்[4] தோம்பிவைத்த

1. பெருமா. 2. பிண. 3. ஒரு சிறைக. 4. கண்டாராவாரகுணாந.

தேனை யுண்டலும் வேண்டா ; அதன் தீங்கைத் தெரிந்தறியின்' என்று கூறினு னென்ருனென்க.

இழித ஈட்டியவை-இருல் இழித்ததல்...

3. அழுந்திளேயர் - ஆடவர் ; அழுத்திளேயரென விகாரம் ; என்றது ஊனே நுகர்தற்கு அழுந்தும் உணர்வில்லாதாரை. சார்தற்கு - நுகர்தற்கு. அரி காயர் - ஐய வுடம்பினர் ; என்றது மகளிரை. புல்லுதல் - சமைத்தல் ; 'வெங்கருனே புல்லுதற்கு' (சீவகசிந். 2781) என்ருற் போல.

'அழுத்திளேயர் அரிகாயராகிய வவரை நோக்கி, இழிக்குந் தகையவாகி ஈ மொய்த்துப் புழுப்பயிலுதலே யுடைத்தாகிய புண்ணுகிய பிணத்தை யாம் நுகர்தற்கு இணையில்லாவா யுவக்கும்படி கறியாகச் சமையென்று கூற ... ...பட்ட ஊனே யுண்டலே உணர்ந்தவர்கள் தவிர்வீராக' என்று கூறினு னென்ருனென்க.

இனி 'வழுத்திளேயர்' என்று பாடமோதி, 'தம்மை யெப்பொழுதும் வழுத்து மடவார் நுகர்தற்குத் தசையை அரிகின்ற வுடம்பினே யுடையர்' என்று மகளிர்க்குப் பெயராக்கலு மொன்று. 'என்ருன்' என்பதனே முன்னர்க் கவிகட்குங் கூட்டுக.

இவற்றுள்ளே, முதலிற் காணப்படுவது மேலே காட்டிய 'உள்ளமொழி' என்ற செய்யுளின் உரையென்பதிற் சிறிது ஐயுறவு கொள்ளுதற் கிடமுண்டு.

சூளாமணி

சிந்தாமணியினுஞ் சிறந்ததாக மதிக்கப்படுஞ் சூளாமணி யென்ற அரும்பெறற் காவியத்தினின்றும் 79 செய்யுட்கள் புறத்திரட்டிற் கோக்கப்பட்டுள்ளன. அவற்றுள் மூன்று செய்யுட்கள் ஸ்ரீ சி. வை. தாமோதரம் பிள்ளேயவர்களது சூளாமணிப் பதிப்பிற் காணப்படவில்லே. அவை வருமாறு :

களவி ஞகிய காரறி வுள்ளன்மின்
விளேவில் வெவ்வினே வீவில் கதிகளுள்
உளேய வுள்ளழித் தொன்றல வேதனே
வளேய வாங்கி வருத்த முறுக்குமே. (புறத். 308)

கொன்றுயிர் நடுங்கச் சென்று கொலேத்தொழிற் கருவி யேந்தி
நின்றெரி நுடங்கு கண்ணுற் பாவமே நினேந்து செத்தார்
சென்றெரி நரகில் வீழ்வர் செவ்வனே துன்ப மஞ்சி
நன்றியில் கொலேயி னீங்கி நற்றவம் புரிமி னென்ருன். (,, 338)

கொலேயி னீங்குமின் கொண்மி னுலகினுள்
தலேவ னல்லறந் தக்க தெனவுவந்
தலேயி னீங்கிய வவ்வுல கெய்துதல்
முனேவர் சொன்ன முடிவிது வாகுமே. (,, 339)

பிள்ளையவர்கள் பதிப்பித்த சூளாமணி நூற்பிரதிகளும் இப்போது கிடைத்தற்கு அரியவாய் விட்டன. அவர்கள் ஒருசில பிரதிகளைக் கொண்டே பதிப்பித்திருக்கிறார்கள். பல பிரதிகள் கிடைக்குமெனத் தெரிகின்றபடியால் திருந்திய பதிப்பொன்று வெளிவருதல் நலமாகும்.

இராமாவதாரம்

லோகோத்தமமான மகாகாவியங்களுள் ஒன்றாகிய இராமாவதாரத்தினின்றும் 27 செய்யுட்கள் புறத்திரட்டிற் சேர்க்கப் பட்டுள்ளன. அவற்றுள்ளே இரண்டு செய்யுட்கள் இப்போதுள்ள இராமாயணப் பதிப்புக்களில் இல்லை. அவை வருமாறு:

கொன்றவன் குறைத்தவன் கொணர்ந்து விற்றவன்
ஒன்றிய பொருள்கொடுத் துவந்து கொண்டவன்
நன்றிது வென்றவன் நாவிற் பெய்தவன்
என்றிவ ரறுவரு நரக மெய்துவார். (புறத். 332)

எய்த வின்னல் வந்த போழ்தில் யாவ ரேனும் யாவையுஞ்
செய்ய வல்ல ரென்று கொள்க சேணெ றிக்க ணேகிட
மைய கண்ணி செய்ய பாதம் வல்ல வாய மற்றிவன்
கைக ளின்று பன்ன சாலை கட்ட வல்ல வாயவே. (,, 725)

இவ்விரண்டாவது செய்யுள் வெகு காலத்திற்கு முன்னரே செந்தமிழ்ப் பத்திரிகையில் (தொகுதி, 1) வெளியிடப்பட்டது.

சென்ற ஒரு நூற்றாண்டிற்கு மேலாக இராமாயணம் பதிப்பிடுதலிற் பலரும் முயன்று வந்திருக்கிறார்கள். ஆனால் இதுவரை நூல் முழுதும் சுத்தமான பதிப்பாக வெளிவந்ததில்லை. நல்லபதிப்பு வெளிவரவேண்டுவது தமிழ்க் காவிய வுணர்ச்சிக்கு மிக இன்றியமையாததாகும்.

V

இனி, பாடநிச்சயம் முதலியவற்றிற்குப் புறத்திரட்டு உதவுகின்றமையை நோக்குவோம். பதினெண் கீழ்க்கணக்கு நூல்களிற் பெரும்பாலன நாம் இளமை தொடங்கிக் கற்றுவரும் நூல்கள். மாணவர்களுடைய பாட புத்தகங்களில் இந்நூல்களின் செய்யுட்கள் பலவாய்க்

புறத்திரட்டினூற் பிழைகள் திருந்துதல்

காணப்படும். இவையனைத்திற்கும் பழைய உரைகளும் உள்ளன. எனினும் இவைகள் இன்றுகாறும் திருத்தமாகப் பதிப்பிக்கப்பெறவில்லை. ஒரு சிலவற்றிற்கு இக்காலத்து அறிஞரிற் சிலர் தாமாகச் சொந்த உரை இயற்றி வெளியிட்டுள்ளார்களென்பது உண்மை. ஆனால் இவ்வுரைகள் பழைய உரையை நோக்காதபடியும் ஏட்டுப் பிரதிகள்பெற்று மூலபாடத்

தைப் பரிசோதியாதபடியும் எழுதப் பெற்றுள்ளனவாதலின், அவை கொள்ளுதற்குரியனவல்லவெனத் தோன்றுகிறது. பதினெண் கீழ்க் கணக்கு நூல்களிலிருந்து பல செய்யுட்கள் புறத்திரட்டில் தொகுக்கப்பட்டிருத்தலின், அச்செய்யுட் பாடங்கள் திருந்துதற்குப் புறத்திரட்டு மிகவும் பயன்படுகின்றது. உதாரணமாக, பழமொழி நூலினின்றும் ஒரு செய்யுள் தருகின்றேன்.

இந்நூலின் 320-ஆவது செய்யுள் பின்வருமாறு பதிப்பிக்கப் பட்டுள்ளது :

காப்பிகந் தோடிக் கழிபெருஞ் செல்வத்தைக்
கோப்பெரியான் கொள்ளக் கொடுத்திரா தென்செய்வார்
நீத்த பெரியார்க்கே யாயினும் மிக்கவை
மேவிற் பரிகார மில்.

இதன் பழையவுரை வருமாறு :

'(தான்காக்கும்) காவலைக் கடந்து (கொடுங்கோல் நெறியிலே) ஓடி, (ஒருவன் மாட்டுள்ள) மிக்க பெரிய செல்வத்தை அரசனானவன் (மனம்) வருந்தானாய் வாங்கினால், (அவன் கீழ்வாழ்வார்) கொடுத்து (உயிர் பிழைத்து) இராமல் என்ன (பரிகாரம்) செய்வார்? (பிறர்க்குப் பயன்பட் டியல்பாகவே ஆகக்கடவ நிலம் முதலாயின தாம்) பயந்த பொருள்களை (த்தாமே) விரும்பி நுகரின், (அதற்குச் செய்யும்)பரிகாரம் இல்லை,(எல்லாப் பொருளையும்) நீத்தேயிருந்த துறந்தார்க்கே யாயினும்: (அதுபோல்)'

இவ்வுரையில் மூலத்திலில்லாது வருவித்துரைத்தன இருதலைப் பிறையுள் அமைக்கப்பட்டுள்ளன. 'பெரியான்' என மூலங் கொடுக்கப் பட்டிருக்க, உரை 'வருந்தானாய்' என்று உள்ளது. உரைக்கேற்ற மூலம் 'பரியான்' என்பது எளிதில் உணரத்தகும். 'மிக்கவை' என்று மூலம் கொடுக்கப்பட்டிருக்க, உரை 'பயந்த பொருள்களை' என்று உள்ளது. உரைக்கேற்ற மூலம் 'ஈத்தவை' யென்பது தெளிவு. இப்பாடங்களே புறத்திரட்டிற் காணப்படுகின்றமை கீழ்வரும் செய்யுளால் உணரலாம் :

காப்பிறந் தோடிக் கழிபெருஞ் செல்வத்தைக்
கோப்பரியான் கொள்ளக் கொடுத்திரா தென்செய்வார்
நீத்த பெரியார்க்கே யாயினு மீத்தவை
மேவிற் பரிகார மில். (புறத். 680)

இதுபோன்று பழமொழிச் செய்யுட்கள் பலவற்றிற் பிழைகள் திருந்தப்பெற்று உண்மைப் பாடங்கள் துலங்குகின்றன.

ஒப்பு நோக்குதற்குச் சுத்தப் பிரதிகளின்றி ஒருவாறு பரிசோதித்து வெளியிடப்பெற்ற பழமொழி முதலிய நூல்கள் ஒருபுறம் இருப்ப,

புறத்திரட்டினுற் பாடங்கள் சிறந்து விளங்குதல்

கிடைத்த பிரதிகளைக் கொண்டு நன்கு ஆராய்ந்து மிகச் செம்மையாகப் பரிசோதித்து வெளியிடப் பெற்ற நூல்களிலும் ஒருசில விடங்களிற் சிறந்த பாடங்களைப் புறத்திரட்டு உதவுகின்றது.

உதாரணமாக, சூளாமணியிலே மந்திரசாலைச் சருக்கத்தில் 12-ஆவது செய்யுள் பின்வருமாறு உள்ளது :

ஆற்றலென் றோதப் பட்ட வரசர்கட் கவற்றின் மிக்க
ஆற்றலுன் சூழ்ச்சி யென்ப தாதலா லதனை யாயும்
ஆற்றலா ரமைச்ச ராக வமைச்சரோ டமர்ந்து செல்லும்
ஆற்றலா னரச னாகி னரியதொன் றில்லை யன்றே.

இதன்கணுள்ள முதலிரண்டு சீர்களுக்குப் பதிலாக 'ஆற்றன்மூன றோதப்' என்ற பாடம் புறத்திரட்டிற் (482) காணப்படுகின்றது. வடமொழி நீதிநூல்களிற் ப்ரபாவசக்தி, உத்ஸாக சக்தி, மந்த்ரசக்தி யென்பன சக்தித்ரயம் என்றும், இவற்றுள்ளே மந்த்ரசக்தி மேம்பட்டதாமென்றும் கூறப்படுதல் பலரும் அறிந்ததே. காமந்தகத்தில் 'ப்ரபாவோத்ஸாக சக்திப்யாம் மந்த்ரசக்தி: ப்ரசஸ்யதே'[1] என்று கூறப்பட்டுள்ளது. சக்தி த்ரயத்தை மூவகையாற்றலென்பர் தமிழாசிரியர்கள். பரிமேலழகர் 'ஆற்றலென்பது பெருமை, அறிவு, முயற்சி யென்னும் மூன்றன்மேலும் நிற்றலிற் சாதியொருமை' என்றனர்[2].

காமந்தகத்தில் வந்துள்ள இக்கருத்தே இச்செய்யுளின் முதலிரண்டடிகளிலும் கூறப்பட்டது. ஆகவே 'ஆற்றன்மூன் றோதப்பட்ட' என்ற பாடமே சிறப்புடையதாதல் காணலாம்.

இங்ஙனம் பிழைகள் திருந்துதற்கும் பாடங்கள் சிறத்தற்கும் உதவுவதோடு புறத்திரட்டின் பெருமை அமைந்துவிடவில்லை. கம்பராமாயணம்

கம்ப ராமாயணத்திற் குரிய பெயர் புறத்திரட்டினுல் தெரிந்தமை

என்ற பிரசித்தகாவியம் இராமாவதாரம்[3] என்ற பெயரால் வழங்கி வந்தமை இக்காலத்தில் யாவரும் அறிவர். ஆனல் புறத்திரட்டின் மூலமாகத்தான் இவ்வுண்மை முதன்முதலில் வெளியிடப்பட்டது. இதன் பின்னரே 'இராமாவ தாரப்பேர்த் தொடை

1. 16-ஆவது ப்ரகாணம், ச்லோகம் 7.
2. குறள், 891. உரை.
3. காஷ்மீரி மொழியில் 'ராமாவதாரம்' என்ற பெயரினுல் இராமசரிதம் வழங்கப்படுவதும் ஈண்டு அறிந்து இன்புறத்தக்கது.

நிரம்பிய தோமறு மாக்கதை' என்று கம்பர் அருளிய வாக்கின் பொருள் நன்கு விளங்குவதாயிற்று. புறத்திரட்டுச் சுருக்கங்களில் 'இராமகாதை' என்ற பெயர் காணப்படுதலினால் இப்பெயரானும் பிற்காலத்து இப்பெருங் காப்பியம் வழங்கப்பெற்றதாதல் வேண்டும். இவ்விரண்டு பெயர்களும் இக்காலத்து வழக்கொழிந்துவிட்டன. முதனூலாசிரியர் இட்ட 'இராமாயணம்' என்ற பெயரே கம்பரது அரும்பெருநூலுக்கும் பெயராக இப்பொழுது வழங்குகின்றது. கம்பர் இட்டபெயரை நாம் தெரிந்து கொள்ளுதற்குக் கருவியாய் முடிந்தது புறத்திரட்டேயாகும்.

இதுகாறும், பெயர்போலும் வேறு வழியாகக் கேள்வியுற்றிராத நூல்கள் ஒரு சிலவும், பெயரறிந்த நூல்களினின்று பாடல்கள் ஒரு சிலவும், அறைகுறையாய் அகப்பட்டுள்ள ஒரு சில நூல்களினின்று பாடல்கள் ஒருசிலவும், முழுவதும் அகப்பட்டுள்ள சில நூல்களுக்குரிய மிகைச்செய்யுட்கள் சிலவும், திருந்திய பாடங்கள் சிலவும், சிறந்த பாடங்கள் சிலவும், புறத்திரட்டினால் தெரியவருகின்றமை விரிவாகக் கூறப்பட்டது. இராமாவதாரம் என்ற பெயர்வழக்காறு இத்தொகை நூலால் விளங்கினமையும் காட்டப்பட்டது.

இனி இதன் பெருமையைப்பற்றிச் சொல்லவேண்டுவதாக எஞ்சி நிற்பது ஓரேயொரு விஷயமாகும். சிறந்த தமிழ் நூல்களைப் பல பிரதிகள் கொண்டு பன்முறை ஆராய்ந்து நன்கு பரிசோதித்துப் பதிப்பிடுதலில் தலைசிறந்து விளங்குபவர்கள் தாக்ஷிணாத்ய கலாநிதி மகாமகோபாத்யாய டாக்டர் உ. வே சாமிநாதையரவர்களேயாவர். அவர்கள் மிக அரிதின் முயன்று பதிப்பித்துள்ள பதிற்றுப்பத்து, பரிபாடல், புறநானூறு என்னும் அரும்பெறற் றமிழ்ச்செல்வ நிலயங்களிற் புறத்திரட்டின் புகழ் கமழ்கின்றது. புறநானூற்றின் பதிப்புரையிலே 'புறத்திரட்டென்னுந் தொகை நூலாலும் இந்நூல் மூலமும் உரை முதலியனவும் அடைந்த திருத்தங்கள் பல' என்று ஸ்ரீ. ஐயரவர்கள் எழுதியுள்ளார்கள். ஒருமுறை, அவர்களிடத்து இத்தொகை நூலைக் குறித்து யான் பேசிக்கொண்டிருந்த பொழுது, 'எனக்கு இது கண்ணைக் கொடுத்த நூல்' என்ற அழகிய சொற்களை அன்பினால் உளங்குழைந்து கூறினார்கள். ஐயரவர்களால் இங்ஙனம் மதிப்பிடப்பட்டமை புறத்திரட்டின் பெருமையை நன்கு அறிவுறுத்துகின்றது.

சங்கநூற்பதிப்புக்களுக்குப் புறத்திரட்டு உதவியமை

இத்தொகைநூலிலே தமிழ்மொழிக்கு இயல்பாக உரிய சுவை யாண்டும் புலனாகின்றது. நல்ல தமிழ் அருகி வருகின்ற இக்காலத்தே

புறத்திரட்டி லுள்ள தமிழ்ச் சுவையும் கவிச் சுவையும்

இந்நூற் பயிற்சி மிகுதியும் வேண்டற்பாலதாகும். இந்நூற்பயிற்சி யினால் சொல்லுவனவற்றிலும் எழுதுவனவற்றிலும் சுவை மிகுவதாகும். கவிதைச் சுவையும் பல விடங்களில் நயம்பெற அமைந்துள்ளது. உதாரணமாக முத்தொள்ளாயிரச் செய்யுட்களைக் கூறுதல் தகும். கவிச்சுவையை அறிந்து இன்புறுதற்கும் இந்நூல் பெரிதும் உதவுவதாகும்.

ஆனால் இத்தொகைநூல் கவிதைச் சுவையைத் தலைமையாகக் கொண்டு தொகுக்கப்பெற்றதன்று; நல்லறிவு ஊட்டுதலையே தனது பெருநோக்கமாகக் கொண்டுள்ளது. இதற்கேற்பவே பால் அதிகாரங்கள் வகுக்கப்பட்டிருக்கின்றன.

இனித் திரட்டப் பெறவேண்டும் தொகைநூலின் இயல்பு

இம்முறையை விடுத்துக் கவிச்சுவையைத் தலைநோக்கமாகக் கொண்டு தொகை நூலொன்று திரட்டப் படுதல் மிக அவசியமாகும். கவித்வத்தின் இயல்பு இன்னதென்று பரந்துபட்ட ஆராய்ச்சியினால் நுணுகி விசாரித்தல் வேண்டும். கவித்வத்தின் கதியை இலக்கியக் கண்கொண்டு நோக்குதல் வேண்டும். கவித்வம் உரு வெடுக்கும் முறையை ஊன்றியுணர்தல் வேண்டும். சுருங்கக் கூறின், கவித்வம் பற்றிய பல திறப்பட்ட ஆராய்ச்சிகளையும் செவ்வனே நிகழ்த்துதல் வேண்டும். இவ்வகையாராய்ச்சியினால் கவித்வ உணர்ச்சி நிரம்பப் பெற்று, செவிநுகர் கனிகளைத் தேர்ந்து தேர்ந்து, இனியவற்றுளெல்லாம் இனியவற்றைத் தொகுத்தல் வேண்டும். இங்ஙனம் திரட்டப்பெற்ற ஓர் தொகைநூலே உண்மைக் கவிதைக்கு உரையாணியாக வல்லது; செஞ்சொற் கவியின்பத்துள் நம்மைத் திளைக்கும்படி செய்யவல்லது.

கவிநயம் பலவும் பொருந்தும் இத்தகைய தொகை நூலொன்றினைத் திரட்டுதலில் நம்மவர்கள் இனி முயலுதல்வேண்டும். இம்முயற்சி நூலாகப் பரிணமிக்கும்வரை, புறத்திரட்டு விளைக்கும் தமிழ்ச் சுவையை நுகர்ந்து இன்புறுவோமாக!

KAMBAN

BY

S. VAIYAPURI PILLAI, B.A., B.L.,

Kamban is far and away the greatest of the Tamil poets. Yet it is curious that the Chola King of the time, a great patron of art and learning, did not give him the recognition that his merit deserved. His elder contemporary, Oṭṭakkūttar was the Kavichakravartti, or poet laureate, of the Chola court and was the recipient of all its honours. According to tradition, he jealously guarded his position and influence and he kept down young aspirants to fame, Kamban included. Neither with the king did Kamban find favour, for he was a Vaishnavaite, and Saivaism was the state religion; and those were not days of toleration. Not that Kamban was a fanatic. His humanity was too deep, his culture too wide, and his learning too profound to be disturbed by little religious differences. He preferred to live a quiet, simple life, which he did in the company of a kindred spirit Saḍaiyappa Vaḷḷal, a noble of the time. It need not surprise us therefore that he did not seek the limelight and the pomp of the king's court. But there seems to have been another and a deeper cause for the neglect by the Chola king. Kamban was not a blind follower of tradition; he was a daring genius and an iconoclast. In his days, the current ideal of poetry scorned simplicity and naturalness and exalted sonorous artificiality. The prevalent taste was morbid, and had a weakness for mere tricks of verse, elaborate alliterations and frequent internal rhymes. They were all abhorrent to him. He made ever new experiments in metre and verse, and produced a harmony never achieved before. He set up in fact a new tradition, which began to find followers. Thus he exercised an adverse influence against the current notions of poetry. The poets of his age looked down upon this heresy, and taunted him with his humble birth.

We know very little about his early life. He belonged to the Uvaccha caste and was a native of Tiruvaḻundoor, in Tanjore District. His father was one Ādittan. Tradition weaves round him

Talk from the Madras Radio Station on 7-12-1938. By courtesy of the A.I.R. Madras.

a good many stories and has given him a son called Ambikāpati. But these accounts are of very doubtful authenticity. We need not enter into further details, for we are concerned here more with his work as a poet than anything else.

In spite of the unfavourable circumstances noted above, his genius seems to have been recognised by even his contemporaries. In the commentary of Vīracōḻiyam, for instance, we find it stated : கம்பனாரிடைப் பெருமை யுளது 'In Kamban indeed is greatness.' The king's indifference and the animosity of his poet laureate could do nothing and Kamban's fame was an established fact as soon as his work was published.

Heterodox scholars like the commentator on Vīracōḻiyam, and the great gatherings of people who had the rare privilege of listening to his poem, spread his reputation. The king had to take notice and our poet seems to have been invited to the court where he stayed for some time. But he was an exotic in his new surroundings and came back to the people and his old friends. His poem became increasingly popular ; and everywhere he was hailed as a divinely inspired poet. The public conferred on him the title that the king denied. So he became Kavi-chakravartti, the Emperor of Poets and, to this day, he alone of all the Tamil poets, is known by that glorious title. And the more we study his poem, the more we realise how just the popular verdict is.

The subject that the poet chose was one of the causes of the popularity of his great poem. The story of Rama is as old as our motherland. We cannot say when or where it had its origin. It is not the simple and original composition of one poet, Vālmīki. Vālmīki himself tells us that it was Nārada who first narrated the story to him. So, it belongs to that type of ancient story which forms the basis of authentic epic or epic of growth. It must have existed as 'epic material' long, long prior to Vālmīki's days and was, perhaps, 'fragmentary, scattered, loosely related, sometimes contradictory, each piece of comparatively small size, with no intention beyond hearty narrative.' It was a national heritage and the genius of Vālmīki converted it into an epic.

Even in the earliest times, this national story had spread throughout the length and breadth of our country. In Puṟanāṉūṟu, Ahanāṉūṟu and Paripāḍal, which belong to the earliest strata of extant Tamil literature and which may be ascribed to the early centuries of the Christian era, we find references to the Ramayana story. Further, there seems to have been a complete version of

the Ramayana even in those days. It was in veṇbā metre and a few verses of it have come down to us. Thus we see that the story of Rama had been exercising a potent influence in the Tamil land from the earliest times. Local legends too were absorbed into the main story. The mythological element in the original developed in course of time into a religious element and the hero of the story was conceived as an avatar. The Āḻvārs had sung of the hero in their soul-stirring hymns. The pietistic school, which flourished in the eleventh century and later, embellished the story and expounded it in a vivid, conversational style.

At the beginning of the twelfth century, the Chola power was at its height; and an imperial state was realised for the first time in the history of the Tamils. It looked as though Kamban appeared just then to give artistic expression to this sovereign power.

It was through the great story of Rama, which had been developing through the ages to mighty proportions, that he sought this poetic expression. The danger he was courting would have dismayed a lesser poet. On the one side, there was Vālmīki's epic grand, majestic, melodious and simple. On the other, there was the great populace who were familiar with the theme in all its details, and who would constantly sit in judgment, and condemn him forthwith, if his poem failed in emotion or flagged in narration. And they were clearly the supreme judges, for epics in our country were primarily intended for recitation.

Whoever the judges, Kamban was all eager and dared the great task. How his poetic genius unfolded itself through the long panorama of incidents must be a matter of study for years. Kamban was no mere imitator of Vālmīki. The plot is conceived anew in the light of changed ideals. The characters in the story are drawn with a power and inwardness rarely equalled. His poetic vision is so powerful that he seizes the very soul of a situation and makes his characters live through action and dialogue. Owing to this rare dramatic power, his poem has been called Kamba Nāṭakam. Every incident passes through his iridescent imagination and is portrayed in a manner which grips our soul. He is a master of every kind of sentiment, and equally at home in depicting love and war. There are altogether fourteen pitched battles described in the poem and each action stands out clearly individualised.

He was a close observer of life and we get glimpses of it all over his great work. He describes the court of two kings, viz.,

Dasaratha and Rāvaṇa. He portrays an ideal state in describing Dasaratha's rule. He says Dasaratha ruled his kingdom with that amount of care and attention that a poor cultivator would bestow upon his one little piece of land.

எய்யென எழுபகை யெங்கும் இன்மையால்
மொய்பொரு தினவுறு முழவுத் தோளினான்
வய்யக முழுவதும் வறிஞன் ஓம்பும் ஓர்
செய்யெனக் காத்து இனிது அரசு செய்கின்றான்.

And in describing Rāvaṇa's durbar, he gives us more than one picture of a tyrannous king's court where fear dwelt in all hearts. He says:

Not knowing when their master's glance will fall on them, the Vidyādharas that surround his court hold up their hands in a fixt salute over their diademed heads.

இன்னபோது இவ்வழி நோக்கும் என்பதை
உன்னலர் கரதலம் சுமந்த உச்சியர்
மின்னவிர் மணிமுடி விஞ்சை வேந்தர்கள்
துன்னினர் முறைமுறை துறையிற் சுற்றவே.

Even if he speaks to his handmaidens, the mighty Siddhas, gathered there, think that he is addressing them. •Their heads bow down, their hands clasp each other and their hearts, shrink with fear.

மங்கையர் திறத்தொரு மாற்றங் கூறினும்
தங்களை யாமெனத் தாழும் சென்னியர்
அங்கையும் உள்ளமும் குவிந்த ஆக்கையர்
சிங்கவேறு எனத்திறற் சித்தர் சேரவே.

Kamban's sense of humour is keen. He laughs at the very gods. And he makes Hanumān laugh at Rāvaṇa himself, who was far mightier than all the gods put together. Rāvaṇa makes inquiries of Hanumān concerning Vāli, and receives the answer. " Have no fear ! Vāli has gone to heaven and will return no more ; yes, he and his tail are gone for ever !"

வன்துணை யாய வாலி வலியன்கொல் அரசின் வாழ்க்கை
நன்றுகொல் என்ன லோடும் நாயகன் தூதன் நக்கான்

அஞ்சலை யரக்க பார்விட்டு அந்தரம் அடைந்தான் அன்றே
வெஞ்சின வாலி மீளான் வாலும்போய் விளிந்தது அன்றே.

He has handled a vast variety of metrical forms with extraordinary skill, changing them to suit the themes. For rapid narration, he chooses metres which carry us on their wings quickly

and pleasantly, as in Āṟṟuppaḍalam. Sūrpaṇakha becomes Kāmavalli and her mincing walk is thus described in lilting verse :

பஞ்சியொளிர் விஞ்சுகுளிர் பல்லவம் அனுங்கச்
செஞ்செவிய கஞ்சநிமிர் சீறடிய ளாகி
அஞ்சொலிள மஞ்ஞையென அன்னமென மின்னும்
வஞ்சியென நஞ்சமென வஞ்சமகள் வந்தாள்.

Her pride and her thirst for vengeance speak through her laments when she was disgraced.

நிலையெடுத்து நெடுநிலத்து நீயிருக்கத் தாபதர்கள்
சிலையெடுத்துத் திரியுமிது சிறிதன்றோ தேவரெதிர்
தலையெடுத்து விழியாமை சமைப்பதே தழலெடுத்தான்
மலையெடுத்த தனிமலையே யிவைகாண வாராயோ.

Mandōdari laments thus on the death of Indrajit :

கலையினால் திங்க ளென்ன வளர்கின்ற காலத் தேயுன்
சிலையினால் அரியை வெல்லக் காண்பதோர் தவமும் செய்தேன்
தலையிலா ஆக்கை காண எத்தவஞ் செய்தேன் அந்தோ
நிலையிலா வாழ்வை இன்னும் நினைவனோ நினைவி லாதேன்.

Rāvaṇa's furious temper comes out thus sharply :

உற்ற கலாமுன்
கற்ற குரங்கைப்
பற்றுமி னென்றான்
முற்று முனிந்தான்.

Kamban's instinct for the right word, his suggestive and concentrated style and the technique of his poetry are unique. He has a remarkable gift of phrasing, for example :

கல்லும் புல்லுங் கண்டுருகப் பெண் கனி நின்றாள்...
அறம் வளர்க்குங் கண்ணாளன்...
அல்லையாண் டமைந்த மேனி யழகன்...
கருணையங் கோயிலு ளிருந்த கண்ணனை...
இருட் கனியும் போல்பவன்...

I have done no more than indicate lines of approach to a study of Kamban's poetry. Judged by any standard, he is assuredly one of the world-poets ; and his Ramayana remains a monumental wonder for all ages.

TAMIL—LITERARY AND COLLOQUIAL

B. GRAMMATICAL.

BY

R. P. SETHU PILLAI,

a. Nouns.

1. Appellative nouns are generally[1] formed in the literary language by the addition of the masculine and feminine formative suffixes[2] to abstract or neuter nouns. In the colloquial language the words *kāraṉ* and *kāri* are commonly employed as masculine and feminine terminations respectively of appellatives.[3]

	Lit.	Col.
Mas.	vambaṉ	vambu-k-kāraṉ[1]
Fem.	vambi	vambu-k-kāri
Mas.	koḍiyaṉ	koḍumai-k-kāraṉ
Fem.	koḍiyaḷ	koḍumai-k-kāri
Mas.	aḍiyāṉ	aḍimai-k-kāraṉ
Fem.	aḍiyāḷ	aḍimai-k-kāri.

1. *Kāraṉ* is occasionally employed as an appellative termination in the literary usage. The words kañca-kārar (braziers), tuṉṉa-kārar (tailors) occur in Cilappatikāram (Ch. V. 28, 32).

2. The suffixes *āḷaṉ* and *āḷi* are also used as singular terminations of appellative nouns in the literary language. In such cases the colloquial language employs the suffix *kāraṉ*.

Literary.	Colloquial.
kāval-āḷaṉ or kāval-āḷi	kaval-k-kāraṉ
kolai-y-āḷāṉ or kolai-y-āḷi	kolai-kāraṉ.

3. The word suffixes *kāraṉ* and *kāri* are sometimes attached in the colloquial language to the popular equivalents of literary terms.

Literary.	Colloquial.
Mas. Celvaṉ	Paṇa-k-kāraṉ
Fem. Celvi	Paṇa-k-kāri
Mas. Piṇi-y-aṉ or piṇi-y-āḷaṉ	Cīkku-k-kāraṉ
Mas. Ciṉattaṉ	Kōpa-k-kāraṉ.

Kāri is sometimes used as an epicene suffix, e.g., pāva-kāri.

4. The following revenue terms are in common use in the Tamil country.

viṇṇappa-k-kāraṉ (P.T.L.)	paṇṇai-k-kāraṉ (P.T.L.)
maṇiya-k-kāraṉ (P.T.L.)	taṇḍal-k-kāraṉ (P.T.L.)

(P.T.L.—Papers relating to the Tamil Language—by A. Robertson).

2. In the speech of the northen districts of the Tamil country, *kāraṉ* and *kāri* are commonly attached to nouns fitted with regular masculine and feminine terminations.

	Lit.	Col.
Mas.	puruṣaṉ	puruṣaṉ-kāraṉ
Fem.	peṇḍāṭṭi	peṇḍāṭṭi-k-kāri
Mas.	aṇṇaṉ	aṇṇaṉ-kāraṉ
Fem.	attai	attai-k-kāri

3. Abstract nouns of quality which are formed in the literary language by the addition of the sufix *mai* are commonly formed in the colloquial language by affixing the termination *tanam.*[5]

Lit.	Col.
kuḍi-mai	kuḍi-t-taṉam
maḍa-mai	maḍa-t-taṉam
piḷḷai-mai	piḷḷai-t-taṉam
ciṟu-mai	ciṉṉa-t-taṉam
peru-mai	periya-taṉam

4. The suffix *dār* Persian < dhāra (Skt)[6] which is a common termination of several Urdu terms current in the colloquial language is sometimes attached to indigeneous substantives or Sanskrit derivatives as a suffix indicative of right or possession.

5(a). The termination *taṉam* is sometimes attached to appellative nouns in the colloquial language, e.g. —

vīṇaṉ-taṉam	vīṇa-t-taṉam
muṭṭāḷ-taṉam	muṭṭāḷ-t-taṉam
pōkkiri-taṉam	pōkkiri-t-taṉam
pāittiya-k-kāran-taṉam	paittiya-k-kārat-t-tanam

Such a formation is occasionally found in the literary language, e.g., vaḷ-ḷaṟṟaṉam (vaḷḷal-t-taṉam)—Kambarāmāyaṇam, Ayōdyakaṇḍam, nagarnīṅgu, 92.

(b) taṉam is sometimes affixed to abstract or verbal nouns in colloquial usage, e.g. :—

aḍimai-taṉam	aḍimai-t-taṉam
ciṟumai-tanam	ciṟumai-t-taṉam; ciṉṉa-t-taṉam
kuṟumbu-taṉam	kuṟumbu-t-taṉam

6. The suffix *dāran* is also used for the same purpose, e.g.
kuttagai-dāran (Lessee) C.G. 14.
viṇṇappa-dāran (Petitioner) C.G. 62.
lēṇi-dāran (Creditor) C.G. 69.
vārsu-dāran (Heir) C.G. 61.
Hak > akku-dāran (Holder of a right) C.G. 63.
(C.G.—Classified glossary by Sivaramaiya.)

Urdu		Sanskrit	Tamil.
(Arabic)	Mirās-dār	anubōga-dār	aḍaimāna-dār
(Arabic)	Tāsil-dār	kiraya-dār	oṟṟi>otti-dār.
(Arabic)	Ḥaqq-dār		maṉu-dār
(Arabic)	Inām-dār		
(Arabic)	Candā-dār		

5. Colloquialisms are sometimes formed on the anology of literary terms.

Lit.	naṉmai-tīmai	Col.	nō-k-kāḍu[9]
Col.	naṉmai-tiṉmai[7]	Col.	vē-k-kāḍu
Lit.	kuṟṟa-vāḷi	Col.	pō-k-kāḍu
Col.	cutta-vāḷi[8]	Col.	vilu-k-kādu

4. The word *mānam*[10] is largely used as a nominal suffix in the colloquial language in cases where the literary language employs a suffix of the verbal noun.

Lit	Col.
tīrppu	tīr-mānam
cērkkai	cēr-mānam
aḍaku (aḍaiku)	aḍai-mānam
aḻivu	aḻi-mānam
varåvu	varu-mānam

5. In the colloquial language the principal noun in a sentence is repeated with initial variation probably for the sake of effect. In such cases the first syllable of the second word is *ki* or *kī* according as the initial syllable of the original word is short or long.

ki	kī
kaṟai-kiṟai	kādu-kīḍu
calli-killi	cāḍi-kīḍi
taḍi-kiḍi	tāḍi-kīḍi
paṉai-kiṉai	pāṉai-kīṉai
maram-kiram	māḍi-kīḍi

7. *Tiṉmai* is occasionally used in Tamil poetry. Refer Taniyan, Kambaramayanam.

8. *Cuttavāḷi* is commonly used in criminal courts of justice as the opposite of *Kuṟṟavāḷi* (guilty person).

9. These four words are formed by suffixing *kāḍu* to the verbal roots probably after the manner of *cākkāḍu* used in the literary language (Tirukkuṟaḷ, 339.)

10. *Mānam* is sometimes affixed to substantive nouns, e.g.
vēlai-māṉam kaṭṭu-māṉam
vāṉam, a variant of *māṉam*, is used as a suffix in cil-vāṉam.

6. In the literary language numeral appellative nouns of plurality are formed by affixing the epicine plural suffix to the numeral adjective.[10a] The colloquial language generally expresses plurality of persons by suitable post-positions to the neuter nouns of number.

Lit.	Col.
iru-v-ar	irandu-pēr (or āḷ)
aṟu-v-ar	āṟu-pēr
eṇ-mar	eṭṭu-p-pēr
nūṟṟu-v-ar	nūṟu-pēr
āyira-v-ar	āyiram-pēr

b. Pronouns.

1. In the colloquial language *nān*[11] in the first person singular and *nāṅgaḷ* in the first person plural are commonly used. *Nām*[12] is occasionally used in the first person singular by the dignitaries of the Church and the State.

In the second person, *nī*, *nīr*, and *nīṅgaḷ* are employed to denote different degrees of respectability. *Nī* is generally used with reference to inferiors, *nīr* with reference to equals and *nīṅgaḷ* with reference to superiors. Sometimes the reflexive plural *tāṅgaḷ* is used in the second person singular when the highest respect is meant to be expressed.

Similarly the demonstrative pronouns, *avaṉ*, *avar*, *avargaḷ* are used in the singular with reference to persons occupying inferior, equal and superior positions respectively. It must be said, however, that usage has not evolved a uniform standard of respectability applicable to the Tamil country as a whole, and hence there

10-a. The epicene plural suffix *ar*, (*ār*) is used as an honorific singular suffix, particularly in the colloquial usage of the south.

Sing.	Hon. Sing.
Aiyan	Aiyar
Rāvuttan	Rāvuttar
Mudali	Mudali-y-ār
Ceṭṭi	Ceṭṭi-y-ār.

11. *Yān* in the first person singular and *yām* in the first person plural are preferred to nān and nām in elegant literary usage.

12. In the colloquial language *Nām* is used in the plural as an inclusive pronoun but the inflectional base of this plural pronoun is commonly used as a polite or courteous singular. In the expressions Nam-paiyaṉ or namma paiyaṉ; nam vīḍu or namma vīḍu, the inflectional base which has the genetive force is really a polite singular, though plural in form.

are differences in the application of these honorific pronouns. For instance, *nīr* and *avar* which are regarded as terms of respect in the northern districts of the Tamil country are not considered to be sufficiently respectable in the southern districts. *Avargaḷ* corrupted into *avāḷ* is commonly attached in the colloquial language of the south to the name of the community to which a person belongs.

e.g. Aiyar-avāḷ Piḷḷai-avāḷ Mudaliyār-avāḷ.

Demonstrative singular pronouns are pluralised in the literary language by replacing the singular suffixes by plural particles but in the colloquial language they are generally pluralised by suffixing the neuter particle of pluralisation,[13] and the corresponding verbs are pluralised likewise.

	Mas. Sing.	Fem. Sing.	Mas. Plu.	Fem. Plu.	Neu. Sing.	Neu. Plu.
Lit.	avan̲	avaḷ	avar	avar	atu	avai
Col.	avan̲	avaḷ	avaṅgaḷ,	avaḷgaḷ	atu	atugaḷ

	Mas.-Fem.	Neu.
Lit.	avar vandār	avai vandan̲a
Col.	avaṅgaḷ vandāṅgaḷ avaḷgal vandāḷgaḷ	atugaḷ vandatugaḷ

2. Demonstrative and Interrogative relative participles are used in the colloquial language in cases where the literary language employs demonstrative and interrogative prefixes.

Lit.	Col.
a-v-vīdu	anda vīdu
a-m-maram	anda maram
e-v-vīdu	enda vīdu
e-m-maram	enda maram

c. *Verbs.*

1. The only medial particle (*iḍainilai*) of the present tense in use in the colloquial language is *kiṟu* of which the last syllable is generally elided if the initial consonant of the medial particle is re-

13. atugaḷ (P.T.L., 184) iruntadugaḷ (P.T.L., 194)
itugaḷ (P.T.L., 178) irukkutugaḷ (P.T.L., 175)

duplicated in combination[14] (Sandhi) and the first syllable is elided in other cases.[15]

	Mas.	Fem.	Neu.
Lit.	iru-k-kir̲-āṉ	iru-k-kir̲-āḷ	iru-k-kir̲-atu
Col.	iru-k-k-āṉ	iru-k-k-āḷ	iru-k-k-utu[16]
Lit.	pār-k-kir̲-āṉ	pār-k-kir̲ āḷ	pār-k-kir̲-atu
Col.	pār-k-k-āṉ	pār-k-k-āḷ	pār-k-k-utu
Lit.	ēy-k-kir̲-āṉ	ēy-k-kir-āḷ	ēy-k-kir̲-atu
Col.	ēy-k-k-āṉ	ēy-k-k-āḷ	ēy-k-k-utu
Lit.	pō-kir̲-āṉ	pō-kir-āḷ	pō-kir̲-atu
Col.	pō-r̲-āṉ	pō-r̲-āḷ	pō-r̲-atu
Lit.	ōḍu-kir̲-āṉ	ōḍu-kir̲-āḷ	ōḍu-kir̲-atu[17]
Col.	ōḍu-r̲-āṉ	ōḍū-r̲-āḷ	ōdu-r̲-atu
Lit.	pāy-kir̲-āṉ	pāy-kir̲-āḷ	pāy-kir̲-atu
Col.	pāy-r̲-āṉ	pāy-r̲-āḷ	pāy-r̲-atu
Lit.	taḷḷu-kir̲-āṉ	taḷḷu-kir̲-āḷ	taḷḷu-kir̲-atu
Col.	taḷḷu-r̲-āṉ	taḷḷu-kir̲-āḷ	taḷḷu-r̲-atu

14. In cases where the semi-vowel preceding the medial particle is changed into a surd by grammatical rules of combination, the second syllable of the medial particle is ordinarily eliminated in the colloquial language.

	Mas.	Fem.	Neu.
Lit.	kēṭ-kir̲-āṉ	kēṭ-kir̲-āḷ	kēṭ-kir̲-atu
	kēḷ-k-k-āṉ	kēḷ-k-k-āḷ	kēḷ-k-k-utu
Col.	kē-k-k-āṉ	kē-k-k-āḷ	kē-k-k-utu
Lit.	nir̲-kir̲-āṉ	nir̲-kir̲-āḷ	nir̲-kir̲-atu
	nil-k-k-āṉ	nil-k-k-āḷ	nil-k-k-utu
Col.	ni-k-k-āṉ	ni-k-k-āḷ	ni-k-k-utu

15. Where the medial particle *kir̲u* is preceded by *ṉ*, the second syllable is eliminated and the alveolar nasal is replaced by the guttural nasal in pronunciation.

Lit.	Col.
eṉ-kir̲-āṉ	eṉ-k-āṉ > eṅgāṉ > iṅgāṉ
tin-kir̲-āṉ	tiṉ-k-āṉ > tiṅgāṉ

16. Bharathi's *Kaṇṇan pāṭṭu*. The change of *atu* into *utu* is perhaps due to assimilation.

17. *r* often changes into *t*. Note the following colloquial forms.

Mas.	Fem.	Neu.
ōḍu-t-ān	ōḍu-t-āḷ	ōḍu-tu
pāy-t-ān	pāy-t-āḷ	pāy-tu (pāy-u-tu)
taḷḷu-t-ān	taḷḷu-t-āḷ	taḷḷu-tu.

irukkutu, pāyutu (present tense), and āccu, pōccu, (past tense) are recognised as corruptions (marūu) in the Tamil grammar, and used as such in modern Tamil poetry. irukkutu (Kur̲rala-k-kur̲avañci). pāyutu, āccu, pōccu (Bharathi's poems).

2. In the colloquial language the neuter singular termination *i<u>rr</u>u* of finite verbs of the past tense is changed into *iccu* to which the neuter pronominal termination *tu* is sometimes attached.[18]

i<u>rr</u>u > ittu > iccu

Lit.				Col.
āy-i<u>rr</u>u >	āyittu >	āyiccu >	āyccu >	āccu, āccutu
pōy-i<u>rr</u>u >	pōyittu >	pōyiccu >	pōyccu >	pōccu, pōccutu
tāv-i<u>rr</u>u >	tāvittu >	tāviçcu		> tāvuccu

3. The present tense is commonly used for the future in the colloquial language.

Lit.	Col.
nāḷai-k-ku-varuvē<u>n</u>	nāḷai-k-ku-varuki<u>r</u>ē<u>n</u>
ūrukku-p-pōy-eḻutuvē<u>n</u>	ūrukku-p-pōy eḻutuki<u>r</u>ē<u>n</u>

4. The formation of the negative verb by inserting the particle of negation between the verbal root and the pronominal termination is restricted to the neuter in the colloquial language. In the masculine and feminine genders the negative particle is attached to an auxiliary verb inserted between the verbal theme and the pronominal termination.

	Mas.	Fem.	Neu.
Lit.	cey-y-ā<u>n</u>	Cey-y-āḷ	cey-y-ā-tu
Col.	ceyya-māṭṭ-ā<u>n</u>	ceyya-māṭṭ-āḷ	cey-y-ā-tu
Lit.	nillān	nillāḷ	nillātu
Col.	ni<u>r</u>ka-māttān	nirka-maṭṭāḷ	nillātu

5. When the termination of the affirmative verbs in the neuter is preceded by the guttural consonant, the particle of negation is inserted between the guttural consonant and the pronominal termination in the colloquial language.

	Affirmative.	Negative.
Lit.	naḍa-k-kum	naḍa-v-ā-tu
Col.	naḍa-k-kum	naḍa-k-kā-tu
Lit.	iru-k-kum	ir-ā-tu
Col.	iru-k-kum	iru-k-kā-tu

18. āccutu,
pōccutu, Bharathi's *Pāñchali Capatam*, 1, 113.

6. Consonantal glides are not usually invoked in the colloquial language for the euphonic combination of contiguous vowels.[19]

Lit.	Col.
paṉai-y-ōlai	paṉai-ōlai
palā-v-ilai	palā-ilai
tiru-v-avatāram	tiru-avatāram

7. The grammatical rules governing the 'euphonic permutation of consonants' are generally ignored in the colloquial language. For instance, the rules governing.

(a) the change of ṇ and ṉ into ṭ and ṟ respectively before surds.

	Lit.	Col.
maṇ+kuḍam	maṭ-kuḍam	maṇ-kuḍam
maṇ+cuvar	maṭ-cuvar	maṇ-cuvar
poṉ+kiṇṇi	poṟ-kiṇṇi	poṉ-kiṇṇi
poṉ+caraḍu	poṟ-caraḍu	poṉ-caraḍu

(b) The change of l and ḷ into ṟ and ṭ respectively before surds and into ṉ and ṇ before nasals.[20]

	Lit.	Col.
kaḍal+karai	kaḍaṟkarai	kaḍal-k-karai
pal+poḍi	paṟpodi	pal-lu-p-poḍi
kal+malai	kaṉmalai	kal-lu-malai
kaḷ+kaḍai	kaṭkaḍai	kaḷ-ḷu-k-kaḍai
muḷ+ceḍi	muṭceḍi	muḷ-ḷu-c-ceḍi
aruḷ-moḻi	aruṇmoḻi	aruḷ-moḻi

19. In some familar compounds the glides are retained in the colloquial language probably by the force of literary usage.

tiru+ātirai (tiru-v-ātirai)
tiru+ārūr (tiru-v-ārūr)
tiru+aiyāṟu (tiru-v-aiyāṟu).

	Lit.	Col.
20. Kōyil+celavu	koyiṟcelavu	kòyil-c-celavu (P.T.L. 179)
mutal+peṇ	mutaṟpeṇ	mutal-p-peṇ (P.T.L. 196)
mēl+kaṇḍa	mēṟkaṇḍa	mēl-k-kaṇḍa (P.T.L. 176)
uḷ+kuḍi	uṭkuḍi	uḷ-k-kuḍi (P.T.L. 179)
uḷ+paṭṭa	uṭpaṭṭa	uḷ-p-paṭṭa (P.T.L. 173).

(c) The change of t into ṟ after l and ṉ and into ṭ after ḷ and ṇ.

	Lit.	Col.
kal+tūṇ	kaṟṟūṇ	kal-t-tūṇ
pul+tarai	puṟṟarai	pullu-t-tarai
māṉ+tōl	māṉṟōl	māṉ-tōl
muḷ+tāḷ	muṭṭāḷ	muḷ-t-tāḷ
maṇ+tāḻi	maṭṭāḻi	maṇ-tāḻi

(d) the change of n into ṉ after l and into ṇ after ḷ.

	Lit.	Col.
pul+nuṉi	puṉṉuṉi	pul-nuṉi
kal+nāḍu	kaṉṉāḍu	kal-nāḍu
uḷ+nilam	uṇṇilam	uḷ-nilam
uḷ-nākku	uṇṇākku	uḷ-nākku

ŚENDAN DIVĀKARAM

BY

PROF. K. A. NILAKANTA SASTRI, M.A.,

Barring the lexical section of *Tolkāppiyam*, the *Divākaram* is the earliest Tamil lexicon to which we have access.* This work is generally taken to have been composed by Divākarar under the patronage of Śēndan (Jayanta), a chieftain of Ambar. Like that of many other works, the date of the *Divākaram* is largely a matter for conjecture. The view that it must have been composed before the middle of the eighth century may be accepted tentatively, though, in the present state of the text of the work, one should hesitate to accept as conclusive the arguments with which this conjecture is supported.

Let us examine the colophons to each of the divisions (togudis) of this work. I reproduce them below. Mr. S. Vaiyapuri Pillai, and Pandit M. Raghava Aiyangar, have kindly allowed me the use of their copies of the book in which they have indicated the *variae lectiones* got by them by the collation of several manuscripts of the work.

Col. to section I.

வடநூற் கரசன் றென்றமிழ்க் கவிஞன்
கவியரங் கேறு[1] முபயகவிப் புலவன்
செறிகுணத் தம்பர் கிழவோன் சேந்தன்
அறிவுகரி யாக[2]த் தெரிசொற் றிவாகரத்து
முதலாவது தெய்வப்பெயர்த் தொகுதி முற்றும்

1. *கேற்று.* 2. *அறிவுக்கறிவாக.*

Col. to section II.

சேந்தன் பெருமையின் பெயர்[3]:—
கற்ற நாவினன் கேட்ட செவியினன்
முற்று முணர்ந்த[4] மூதறி வாளன்
நாகரிக நாட்டத்தன் ஆ[5]ரியன் அருவந்தை
தேருங் காட்சிச் சேந்தன் திவாகரத்து
இரண்டாவது மக்கட்பெயர்த் தொகுதி முற்றும்.

3. The whole phrase occurs in only one ms. 4. *முற்ற வுணர்ந்த.* 5. *நாட்டத்தாரியன்.*

**Tamil Lexicon*, Ed.'s Introdn., pp. xxvi-vii.

Col. to section III.

காத லீகையிற் போதியிற் பெருந்தவன்[6]
தெவ்வடு கால வைவே வெழினி
அவ்வை பாடிய வம்பர்[7] கிழவன்
றென்றூர்ச் சேந்தன் றெரிசொற்[8] றிவாகரத்து[9]
மூன்றாவது விலங்கின் பெயர்த்தொகுதி முற்றும்.

6. போதிப்பெருந்தவன். 7. வம்பற் 8. தெரித்த சொற். 9. துள்.

Col. to section IV.

திவாகர வரலாற்றின் பெயர்[10] :—
நாடே பிற[11] நாட்டிற் குவமை யாறே
காலம் அறிந் துதவுங் காவிரி தானே
ஆடவர் திலகன் அம்பர்[12] மன்னன்
நீடிசைத் தலைவன் அருவந்தைச் சேந்தன்[13]
ஆய்ந்த திவாகரத் தரும்பொருள் விளக்கும்[14]
நான்காவது மரப்பெயர்த் தொகுதிமுற்றும்.

10. Occurs in only one ms. 11. பிறர். 12. ல், ற். 13. சேந்தனருவந்தை. 14. விளங்கும்.

Col. to section V.

திவாகர வரலாற்றின் பெயர்[15] :—
ஒருவர்[16] க்கொருவ ரா[17]கி[18] யுதவியும்
பரிசின்[19] மாக்கள் பற்பல ராயினும்[20]
தானொருவனே தரணி மானவன்[21]
செந்தமிழ்ச் சேந்தன் தெரிந்த[22] திவாகரத்து
ஐந்தாவது இடப்பெயர்த் தொகுதிமுற்றும்.

15. Occurs in only one ms. 16. ற். 17. னா. 18. க. 19. யரிசின், பரிசன. 20. ராகியும். 21. திலகம். 22. தெரித்த.

Col. to section VI.

திவாகர வரலாற்றின் பெயர்[23] :—
வருநற் கங்கை வடதிசைப் பெருமையும்
தென்றிசைச் சிறுமையும் நீக்கிய குறுமுனி
குண்டிகைப் பழம்புனற் காவிரிப் பெரும்பதி
அம்பர்க் கதிபதி சேந்தன் திவாகரத்து
ஆறாவது பல்பொருட் பெயர்த் தொகுதிமுற்றும்.

23. Only in one ms.

Col. to section VII.

முற்றவப் பயனோ கற்றவப் பயனோ
சாபத் திழுக்கிய தேவ சாதரில்
தோற்ற முடையனென வம்பர்த் தோன்றிய[24]
இயற்கைச் சேந்தன் தெரிந்த[25] திவாகரத்து
எழாவது செயற்கைவடிவப்பெயர்த் தொகுதி முற்றும்.

24. அம்பற்றோன்றிய. 25. தெரிந்த omitted in some mss.

Col. to section VIII.

திவாகரச் சேந்தன் பெருமைப் பெயர்[26] :—
மறக்குறும் போட்டி அறத்தின்வழி நின்ற
கவிகைத் தண்ணளி புவிபெற வாணையின்
ஐம்புல னுரும் அம்பர்[27] *க்கோமான்*
திண்பெருஞ் சேந்தன் திவாகரத் தெட்டாவது
பண்புபற்றிய பெயர்த் தொகுதிமுற்றும்.

26. Only in one ms. 27. *ற்.*

Col. to section IX

சேந்தன் பிரதாபப் பெயர்[28] :—
அண்ணல் செம்பாதிக் காணி யாட்டியை
பெண்ணணங்கை மூவுலகும் பெற்ற வம்மையை
செந்தமிழ் மாலை யந்தாதி புனைந்த
நாவல னம்பர் காவலன் சேந்தன்
இயல்புற்ற[29] *திவாகரத் தொன்பதாவது*
செயல்பற்றிய பெயர்த் தொகுதிமுற்றும்.

28. Only in one ms. 29. *செய்கையுற்ற, செயல்பற்றிய.*

Col. to section X.

சேந்தன் கவித்திறத்தின் பெயர்[30] :—
அரக்கரைப் பொருத முரட்போர் வில்லும்
பாரதம் பொருத பேரிசைச் சிலையும்
தாருகற் கடிந்த வீரத் தயிலும்[31]
பாடிய புலவன் பதியம்பர்ச் சேந்தன்
பயில்வுற்ற திவாகரத்துப் பத்தாவது
ஒலிபற்றிய பெயர்த் தொகுதிமுற்றும்.

30. Only in one ms. 31. *வீரபத்திரவேல், வீரியந்தனிவேல*

Col. to section XI.

புலவி நீக்கிய கல்விச் செல்விக்
கமிழ்துசுவை யீந்த வரும்பெற லின்பத்
தொருபெருஞ் செல்வ னருவந்தைச் சேந்தன்
பகர்வுற்ற திவாகர[32]*த்துப் பதினொராவது*
ஒருசொற் பல்பொருட் பெயர்த் தொகுதிமுற்றும்.

32. *பகர்சொற்றிவாகரத்து.*

Col. to section XII.

திவாகரஞ் சிறப்பித்த சேந்தன் பெருமைப் பெயர்[33] :
செம்பொற் குடையான்[34] *அம்பர்ச் சேந்தன்*
நன்னராளன் நலமிகு நாட்டத்தன்[35]

பன்னிய[36] சிறப்பிற் பன்னிரண்டாவது
பல்பொருட் கூட்டத்தொரு பெயர்த் தொகுதி[37]முற்றும்.

33. Only in one ms. 34. கொடைக்கை. 35. நனிநாகரிகன். 36. நாட்டத்துப் பகர்சொற்றிவாகரத்து. 37. தொகுதியொடு பன்னிருதொகுதியும் பண்பொடு முற்றின.

If we had only these colophons before us, it seems to me that there would be little room for any doubt about the names of the author of the lexicon and of the lexicon itself. We would normally conclude that Śēndan, a learned scholar well versed in Tamil and Sanskrit, was the author of the lexicon called Divākaram. Besides being learned in the two languages, Śēndan was the lord of Ambar, which need not mean that he was a chieftain or princeling, but may only indicate that he had received either a good part or the whole of the lands in Ambar as his '*Jagir*' from some contemporary monarch. The colophons mention his great distinction in making charitable gifts and in the domain of literature, and little of his capacity to rule or to fight. The phrases மறக்குழும் பொட்டி and திண்பெருஞ்சேந்தன் (VIII) are the nearest approach to his being treated as a warrior, but even here the context raises a real doubt if it is not a metaphor on self-control and war with the senses. The expression செட்பொற் குடையாய (Col. XII) is not secure as we have an alternative செம்பொற் கொடைக்கை which may be the true reading. It is perhaps worthwhile noting in passing that the mention of Eḻini and Avvai (in Col. III) should more properly be referred to Ambar, and not to Śēndan himself, as it seems extremely improbable that Śēndan's work lies so far back as the time of Avvai who celebrated in song both the chieftain Eḻini and the city of Ambar. Likewise Aruvandai in Coll. II and XI, should be considered references to a famous old name celebrated in the annals of Ambar, or a family name—in which case Śēndan should be taken to come of a line of hereditary chieftains of Ambar. Of the literary works of Śēndan, these colophons mention an *andādi* on goddess Pārvati (IX), a work or works or at least verses on the themes of the Rāmāyaṇa, Mahābhārata and Tārakāsuravadha—facts which have not attracted as much notice as they deserve to get. If in addition to this, we note also the expressions :

சேந்தன் அறிவுகரியாகத் தெரிசொல் திவாகரம் I, சேந்தன் திவாகரம் II, VI, VIII, சேந்தன் தெரிசொற்றிவாகரம் III, சேந்தன் ஆய்ந்த திவாகரம் IV, சேந்தன் தெரிந்த திவாகரம் V, VII, சேந்தன் இயல்வுற்றதிவாகரம் IX, சேந்தன் பயில்வுற்ற திவாகரம் X, சேந்தன் பகர்வுற்ற திவாகரம் XI, சேந்தன் பன்னிய or பகர்சொல் திவாகரம் XII,

there seems to be little room for doubt that Śēndan was himself the author of the Divākaram. Let me note, however, that the expression அறிவுகரியாகத் தெரிசொல் may be held by some to support the traditional view that Divākaram was the work of another writer just patronised by Śēndan; but the expression need not necessarily mean that Śēndan was only a patron in whose presence the work was completed or published; and it may well mean that Śēndan made a lexicon of all words selected by his trained intelligence; and the direct statements in the other colophons that he composed the work (பகர்வுற்ற, பன்னிய and so on) support the view that Śēndan was himself the author. There is the entry before colophon XII attested by only one Ms. which reads 'திவாகரஞ் சிறப்பித்த சேந்தன் பெருமைப்பெயர்' and this states clearly that Śēndan made Divākaram famous i.e., patronized it. But this and similar entries before some other colophons cited above are not attested by all Mss. and, I think, may be ignored in any critical discussion of the authorship of the work. And it is quite probable, on the supposition that the real authorship of the Divākaram was for some reason forgotten in later times, that the entry was put in in this form by some scribe who pinned his faith on the theory current in his time that Śēndan patronised the work.

Divākaram is a fine name for a lexicon. It implies that the work sheds a clear light (sun light) on the meanings of words. And the colophons to the work, which, by their style, may well claim to be the work of the author himself, show clearly that this was the name he gave to his work. And the phrase Śēndan Divākaram present in some of these colophons seems easier to understand if we accept Śēndan's authorship than on the assumption that another author, Divākaran by name, composed the work and praised his patron in the colophons; for this involves the two-fold assumption that the author called the work after himself, and that he decided also to celebrate his patron by prefixing his name to that of the work so called.

What then is the basis for the current view of the authorship of the work? In the pāyiram of the Pingala Nigaṇḍu we read:

> செங்கதிர் வரத்தால் திவாகரன் பயந்த
> பிங்கல முனிவன் தன்பெயர் நிறீஇ
> யுரிச்சொற் கிளவி விரிக்குங் காலை.

Here we learn that the author of the Nigaṇḍu was a certain sage Pingalar by name, and born of Divākara by the grace of the

Sun. It will be noticed that there is no connection whatever between Divākara and a lexicon in this context except through his son Pingala. We get to the next stage in a mythical account of the history of lexicography that prefaces the Cūḍāmaṇi Nigaṇḍu of Maṇḍalapuruṣa. In this the author says that the Jina made the original lexicon from which the gaṇadharas and others made two other lexicons. Then follows the verse :

அங்கது போய பின்றை யலகிறுல் பிறந்த மற்றுஞ்
செங்கதிர் வரத்திற் ரேன்றுந் திவாகரர் சிறப்பின் மிக்க
பிங்கல ருரைநூற் பாவிற் பேணினர் செய்தார் சேர
இங்கிவை யிரண்டுங் கற்க வெளிதல வென்று சூழ்ந்து.

In this verse, Maṇḍalapuruṣa states that countless lexicons followed the three primitive works of jain origin, and further, Divākara who was born of a boon of the sun, and the famous Pingalar made two lexicons in verse, and that Maṇḍalapuruṣa considering the difficulty of learning both these works together, (produced his own work). Here we find the direct connection between Divākara and a lexicon for the first time ; but notice that it is Divākara, and not his son, that is born by the grace of the sun ; and further there is no statement of any direct relation between Divākara and Pingala as father and son.

Now it seems from this that Maṇḍalapuruṣa's account must be deemed earlier than that contained in the Pāyriam of Pingala-Nigaṇḍu. Maṇḍala gives an account of the sources of his work. They were the Divākaram and Pingala Nigaṇḍu. His theory of the authorship of the Divākaram seems to be a guess based on the name of the work, in keeping with the mythical origin of Tamil lexicography he adumbrates in the preceding verse ; and the celebrated Pingalar சிறப்பின் மிக்க பிங்கலர் is the first fully human author he is prepared to recognise. And the author of the pāyiram of the Pingala-Nigaṇḍu goes one step further and makes Pingala, the son of Divākara, by the grace of the Sun.

It seems to me from all this that Divākarar, the author of the Divākaram, and the relation postulated between him and Pingalar, are both figments of imagination. The real author of the Divākaram was Śēndan.

There is one possible objection to this view. Would Śēndan have written all the flattering references to himself in the colophons? I would answer, it is not improbable ; compare the final verse in the

hymns of Gñānasambandar for instance. Again, would Śēndan have cited himself as the example, as he does, of கொடை மடம் an expression which means 'giving gifts without limit'? *

> திடமொழி யம்பர்ச் சேந்தனை யேய்ந்த
> கொடைமடம் வரையாது கொடுத்த லாகும்.

This too may be explained as written in a spirit similar to that in which Dr. Johnson in his dictionary defined Grub Street or lexicographer.

I have set forth the considerations that have occurred to me on the question of the authorship of the Divākaram. I am no specialist in Tamil, and I am well aware that the definitive settlement of this question will take much more research than I am capable of. My aim has been the more limited one of drawing attention to certain *prima facie* considerations that seem to deserve discussion on the question of the authorship of the earliest extant Nigaṇḍu in Tamil. There is no greater need than a critical edition of this classic based on a careful collation of all the MSS. available, and I have no doubt that when such an edition is undertaken by a competent scholar, he will be in a position to decide authoritatively most of the questions which have been touched on in the course of this note.

* Note on *koḍai-maḍam*: This is a very interesting word. Maḍam comes from Skt. Maṭha which Amarasimha defines as *chātrādinilayah*, residence of students and others. In Tamil the word has perhaps a closer connection with free feeding, a choultry or sattra. The word sattra in Sanskrit has several meanings. To quote Amarasimha again:

> *Satram ācchādane yajñe sadādāne vanepi ca.*

Satram means thus: (1) a cloth, (2) a sacrifice, (3) constant giving, and (4) forest. The third of these meanings exactly corresponds to koḍai-maḍam of Tamil, and stands also in close relation to free feeding. This meaning gives rise therefore to the expression *annasatram*, a place where there goes on constant free feeding, and koḍai-maḍam, i.e., a maḍam not only for feeding but for free gifts of all kinds. I may note, however, that the current view of this word is to derive it from மடமை ignorance. Vide Puṟam, 142, Commentary.

திருச்சித்திரகூடம்

திருச்சித்திரகூடம் என்பது, தென்னாட்டுப் பிரபல க்ஷேத்திரமான சிதம்பராலயத்துள்ள திருமால் கோயிலாகும். இக்கோயில் மேட்டிடமாக அமைந்ததாகலின் 'சித்திரகூடம்' எனப்பட்டது. 'சித்திரகூடம் தெற்றியம்பலம்' என்பது திவாகரம். தெற்றியம்பலம்-திண்ணையிடமான அம்பலம். இதனை அடுத்திருக்கும சிற்றம்பலம் கீழிடமாக உள்ளமையின், அதனின் வேறுபாடறிய இவ்வாறு வழங்கியதுபோலும். திருவெறும்பூர் மகாசபையார், திருச்சித்திரகூடத்தில் வீற்றிருந்து நிபந்தங்கள் சில செய்தனர்* என்று அவ்வூர்ச் சாஸனமொன்று கூறுகின்றது. இதனால் நகரமகாசபைகள் கூடுதற்குத் தெற்றியம்பலமான சித்திரகூடங்கள் முற்காலத்து உபயோகப்பட்டுவந்தமை தெரியலாம். திருத்தெற்றியம்பலம் என்ற பாடல்பெற்ற பழைய திருமால்திருப்பதியும் இத்தகையதொன்றாகவே கருதத்தகும்.† இதுபோலும் அம்பலங்கள்பல ஆதியில் தேவாலயங்களாக அமைந்திருந்தன.

இத்தில்லைத் திருச்சித்திரகூடம், திருமங்கையாழ்வாராலும் குலசேகரப் பெருமாளாலும் பாடல்பெற்ற சிறப்புடையது. இவருள் திருமங்கை மன்னன்—

"பைம்பொன்னு முத்தும் மணியுங் கொணர்ந்து
படைமன் னவன்பல் லவர்கோன் பணிந்த
...தில்லைத் திருச்சித்திரகூடம்" (பெ. தி. 3, 2, 3)

என்று பாடுகின்றார். இதனால், பல்லவ வேந்தனொருவனால் ஆதியில் அபிமானிக்கப்பட்ட து இத் திருமால்கோயில் என்பது தெரியலாம்.

"பல்லவன் மல்லையர்கோன் பணிந்த பரமேச்சுர விண்ணகரம்"
"நந்தி பணிசெய்த நகர் நந்திபுர விண்ணகரம்" (பெ. தி. 5, 10, 7)
"கோச்சோழன் சேர்ந்தகோயில் திருநறையூர் மணிமாடம்" (6, 6, 5, 9)

எனப் பண்டையரசர்கள் திருப்பணிசெய்து‡ வணங்கிய தலங்களை இவ்வாறே ஆழ்வார்கள் பாடியிருத்தல் காணலாம். இவற்றைப்போலப்

---

* MER. 127 of 1914.

† செங்கற்பட்டு ஜில்லா, சோமங்கலம் என்ற ஊரிலுள்ள திருமால்கோயிலும் சித்திரகூடம் என வழங்கப்பெற்றது (I. M. P. Cg. 849).

‡ 'பணிந்த கோயில்' முதலியன, பணிசெய்து பிரதிஷ்டித்த கோயில் என்ற பொருளில் முன்பு வழங்கியவை என்பது, மேற்காட்டிய ஆழ்வார்கள் வாக்குக்களினின்று அறியப்படும்.

பல்லவர்கோனால் பணிசெய்து வழிபடப்பட்டது இத்திருச்சித்திரகூடம் என்று கருதல் பொருந்தும். இங்ஙனம் பணிந்த பல்லவனாகத் திரு மங்கையாரால் புகழப்பட்டவன், அவர்காலத்தே பரமவைஷ்ணவனாக விளங்கிய இரண்டாம் நந்திவர்மனாகச் சொல்லலாம்.

இச்சித்திரகூடத் திருமாலை முற்காலத்தில் முறைப்படி ஆராதித்து வந்தவர்கள் தில்லை மூவாயிரவரே யாவர்.

"மூவாயிரநான் மறையாளர் நாளும் முறையால் வணங்க
...தேவாதிதேவன் திகழ்கின்ற தில்லைத் திருச்சித்திரகூடம்" (பெ.தி. 3, 2, 8)
"தில்லைநகர்த் திருச்சித்ரகூடந் தன்னுள் அந்தணர்களொரு
மூவாயிரவரேத்த வணிமணியா சனத்திருந்த வம்மான்" (குல. தி. 10, 2)

என்ற ஆழ்வார்கள் வாக்குக்களால் இது தெரியவருகின்றது. இவற்றால், சிற்றம்பலமான சிவாலயவழிபாட்டையும், தெற்றியம்பலமான சித்திர கூட வழிபாட்டையும் முறைப்படி புரிந்துவந்தவர்கள் தில்லை மூவாயி ரவர் * என்பது விளக்கமாம்.

"வரங்கிடந்தான் தில்லை யம்பல முன்றிலம் மாயவனே" (திருக்கோவை. 86)

என்ற திருவாதவூரடிகள் வாக்கினின்று, அவர்காலத்தும் இச்சித்திர கூடத் திருமால் கிடந்ததிருக்கோலத்தோடும் சிற்றம்பலத்தின் பக் கத்தே கோயில்கொண்டிருந்த செய்தி தெரியலாகும்.

இவ்வாறு, பழங்காலமுதலே தில்லையில் சிவாலயத்தை அடுத்திருந்த இத்திருச்சித்திரகூடம், சைவாபிமானமிக்க சோழனொருவனால் அழிக்கப் பட்டும், அங்கிருந்த திருமால்மூர்த்தம் கடலில் எறியப்பட்டும் போயின என்றும், இது, ஸ்ரீராமாநுஜாசாரியர் தமக்குக் கொடுமையிழைத்த சோழன் இறந்ததும் மேல்நாடான மைசூர்ச் சீமையினின்று திரும்பி

---

* இத் தில்லைமூவாயிரவர்போல, குடமலை நாட்டுத் திருச்செங்குன்றூர்த் திருச்சிற்றாறு என்ற திருமால்திருப்பதியை—'அமர்ந்தசீர் மூவாயிரவர் வேதியர் கள் தம்பதி யவனிதேவர் வாழ்வு' 'மனக்கொள்சீர் மூவாயிரவர் வண்சிவனுமயனு மொப்பார் வாழ்விடம்' என்று மூவாயிரவரந்தணரால் சிறப்பித்துப் பாடுவர் நம்மாழ்வார். சிதம்பரத்துக்குச் சேய்த்தாகாத பழுவூர் என்ற தலத்தை—"அந்தணர் களான மலையாளரவரேத்தும் பழுவூரரனே" 'மலையாளர் தொழுதேத்திப் பண்ணி னொலிகொண்டு பயில்கின்ற பழுவூரே' என்று சம்பந்தமூர்த்திகள் பாடுதலின் மலைநாட்டந்தணரின் வழிபாடு தென்னாட்டுத்தலங்களிலும் முற்காலத்து நிகழ்ந்து வந்தமை தெரியலாம். தில்லை மூவாயிரவர், சோணாட்டு அரசரோடு முரணிய காலத்தில் மலைநாடு சென்று தங்கியசெய்தி, கூற்றுவநாயனார் புராணத்துச் சேக்கிழார் கூறிய வரலாற்றினின்று அறியப்படுகின்றது. இவற்றை யெல்லாம் கூட்டி நோக்குமிடத்து, ஆழ்வார்பாடிய மலைநாட்டு மூவாயிரவர்க்கும் தில்லை மூவாயிரவர்க்கும் ஆதியில் தொடர்புண்டுபோலும் என்று கருத இடந்தருகின்றது.

ஸ்ரீரங்கத்துக்கு வந்த சிலவாண்டுகட்குப் பின்பு நிகழ்ந்ததென்றும் வைஷ்ணவ சரிதநூல்கள் பலவும் கூறுகின்றன. இவற்றுள், 'இராமாநுஜார்ய திவ்ய சரிதை' என்ற கிரந்தம்,* மேற்கூறியபடி திருமால் மூர்த்தத்தைக் கடலில் இட்டவன் 'சென்னி குலோத்துங்கன்' என்பான் என்று பெயர் குறிப்பிடுகின்றது. இச்சென்னி, இரண்டாங் குலோத்துங்கன் (கி. பி. 1135-1146) எனப்பட்ட சோழனே யாவன். இச்சோழனது ஆஸ்தானகவியாக விளங்கிய கூத்தர், இவன் மகன் இராஜராஜன்மேற் பாடிய உலாவில்—(அம்பலத்தைப்)

"பொன்னிற் குயிற்றிப் புறம்பிற் குறும்பனைத்தும்
முன்னைக் கடலகழின் மூழ்குவித்த—சென்னி திருமகன்"

என்றும், அக்கூத்தரே பாடிய தக்கயாகப்பரணியிறுதியில்—

"முன்றிற் கிடந்த கருங்கடல்போய்
முன்னைக் கடல்புகப் பின்னைத் தில்லை
மன்றுக் கிடங்கண்ட கொண்டல் பெற்ற
மரகத மேருவை வாழ்த்தினவே"

எனவும் நயம்படப் பாடுதலால், இக் குலோத்துங்கனே 12-ம் நூற்றாண்டின் முற்பகுதியில் தில்லைச்சிவாலயத்துக்கு இடம்பெருக்க வேண்டித் திருச்சித்திரகூடத்தைக் குலைத்தவன் என்பது தெளிய அறியப்படும். சேக்கிழாராற் பெரியபுராணத்திற் சிறப்பிக்கப்பட்டவன் இச் சோழ வேந்தனே. திருநீற்றுச்சோழன்,† அனபாயன் என்றும் நூல்களினும் சாஸனங்களினும் இவன் வழங்கப்படுவன். இவன் சித்திரகூடத்தை அழித்த காலத்தைக் குறிப்பிடும் வெண்பாவொன்று ஷை இராமாநுஜார்ய திவ்யசரிதையில் (பக். 236—7)—

"அம்பொற் குடைச்சக னுயிரத்.........
தொன்பதாம் வர்ஷத்...........—தென்பால்
சென்னி குலோத்துங்கன் சித்ரகூடச் செங்கண்மால்
தன்னை யலையெறிநாள் தான்"

என்று காணப்படுகின்றது. இப்பாட்டுள், சகாப்தம் குறிக்குமிடத்தும் பிறவிடங்களினும் எழுத்துக்கள் சில இடையிடையே சிதைந்துள்ளமை தெரியலாம்.‡ அச்சுப்பிரதியில் உள்ளபடியே—

'அம்பொற் குடைச்சக னுயிரத் தொன்பதாம் வர்ஷத்து'

---

* இக்கிரந்தம், பிள்ளைலோகம்ஜீயர் என்ற பெரியாரால் மணிப்பிரவாள நடையில் உத்தேசம் 16-ம் நூற்றாண்டில் இயற்றப்பட்டதாகும்.

† பெரியபுராணம், பாயிரம் 8; கோயிற்புராணம், பாயிரம் 12; சிதம்பர புராணம், பாயிரம், 11.

‡ சென்னை மியூஸியம் இராஜாங்கக் கையெழுத்துப்புத்தகசாலையில் உள்ள இராமாநுஜார்யதிவ்யசரிதைச் சுவடிகள் பலவற்றை ஒப்புநோக்கியவிடத்தும், அச்சுப்பிரதியில் உள்ளபடியே இது சிதைந்து காணப்பட்டது.

என்று கொள்வோம் எனின், அது வெண்பாவுக்கு அமையாமையாற் பொருந்தாதாம். பொருந்துமாறு திருத்தினும் 'ஆயிரத்தொன்பதாம் வர்ஷத்' தென்பதனாற் குறித்த கிறிஸ்தவாப்தம் (1009 × 78 =) 1087 ஆகும். இது, முதற்குலோத்துங்கனது ஆட்சிக்காலமேயன்றி, அவன் பேரனை இரண்டாம் குலோத்துங்கற்கு உரியதன்று. அதனால், ஆயிரத் தென்பதையடுத்துச் சில வெழுத்துக்கள் விடுபட்டுப்போயின என்பதும், ஒன்பதாம், தென்பால் என்பன, முறையே இரண்டாமடியின் முதற்சீராகவும் தனிச்சீராகவும் அமைந்த எதுகைமொழிகள் என்பதும் அறிஞர்க்கு எளிதில் விளங்கக்கூடியன. இவ்வாறு இடையில் விடுபட்ட எழுத்துக்கள் இன்னவென்பதைத் தெரிந்துகொள்வதற்கு மேற்குறித்த திவ்யசரிதையிற் கண்ட மற்றொரு வெண்பாச் சிறந்த கருவியாக உள்ளது. அஃதாவது—

> " நற்றிருவா ழுந்தில்லை நாரா யணப்பெருமாள்
> சித்ரமணிப் பொற்கூடஞ் சேருநாள்—சத்தியமே
> **நானூற்றின் மேல்வருட நான்மூன்றுஞ்** சென்றதற்பின்
> வானோர் தொழவாழ்வர் வந்து "

என்பதாம். " தில்லை நாராயணமூர்த்தி, இற்றைக்கு 412 வருஷங்கட்குப் பின்பு திருச்சித்திரகூடத்திலே புனப்பிரதிஷ்டை பெற்றுத் தேவர்கள்போற்ற வாழ்வர், இது சத்தியம் " என்பது இதன் பொழிப்பு இவ்வெண்பா, திருச்சித்திரகூடம் அழிவுற்றகாலத்துப் பின்னிகழ்ச்சியறிந்து இராமாநுஜமுனிவரே பாடியதாக அவரது திவ்யசரிதை கூறுகின்றது. ஆயினும், அக் கோயிற்றிருமால் தம் காலத்தில் திரும்பப் பிரதிஷ்டை பெற்றதை நேரிலறிந்தாரொருவர், முன்பு சித்திரகூடம் சோழனாற் சிதைவுண்ட காலத்திலிருந்து கணக்கிட்டு, 412 ஆண்டுகட்குப் பின்பு அப் புனப்பிரதிஷ்டை நடந்த செய்தியை இராமாநுஜர் வாய்மொழியாகக் கொண்டுகூறியதென்று நாம் கொள்ளத்தகும். இங்ஙனம், 12-ம் நூற்றாண்டின் முற்பகுதியில் அழிவுற்றதாகக் கூத்தர் முதலியோராற் குறிப்பிடப்பெற்ற திருச்சித்திரகூடம், அதற்கு 4 நூற்றாண்டுகட்குப்பின்பு திரும்பப் பிரதிஷ்டைபெற்றது என்ற இவ் வரியவிஷயம் சாஸனங்களாலும் நூல்களாலும் பெரிதும் ஆதரிக்கப்படுவதாகும்.

சிதம்பரம், ஸ்ரீ நடராஜர்கோயில் முதற்பிராகாரத்துத் தெற்குத் திருமதிலில் வரையப்பட்டுள்ள சாஸனமொன்றில்—விஜயநகர வேந்தரான அச்சுததேவ மகாராயர், சகாப்தம் 1461 ௵ மிதுனஞீ சனிவாரம் அநுஷா நக்ஷத்திரத்தில் (கி. பி. 1539 மேஞீ 31௳) பெரும்பற்றப் புலியூர்த் தில்லைக் கோவிந்தராஜப் பெருமாளுக்குப் புதியவாகக் கோயில் முதலியன சமைத்து, அப் பெருமாளைப் புனப்பிரதிஷ்டை செய்வித்தும், அத்திருமாலின் நித்யநைமித்திக வழிபாட்டுக்கு 500 பொன்வருவாயுள்ள

கிராமங்களை அளித்தும் சிறப்பித்தார் என்ற அரிய செய்தி காணப்படுகின்றது.* அக் கோயிலுள் வேறிடத்தமைந்த சாஸனமொன்றும் இப் பிரதிஷ்டைபற்றிக் குறிப்பிடுவதாம்.† இங்ஙனம் சிறப்பித்த அச்சுத தேவராயர், பிரபலரான கிருஷ்ணதேவராயரின் இளவலாய் அவர்க்குப் பின், கி. பி. 1532—42 வரை ஆட்சிபுரிந்தவர் என்பது சரித்திரப் பிரசித்தம். இதனால், தில்லைத் திருமால் திரும்பச் சித்திரகூடத்தில் ஏறியருளியகாலம், கி. பி. 1539 என்ற உண்மை மிகத்தெளிவாகின்றது. ஆகவே, இக்காலத்துக்கு 412 ஆண்டுகட்கு முன்புதான்—அஃதாவது கி. பி. 1127-ம் ஆண்டு—அச் சித்திரகூடம் அழிவுற்றது என்பது பெறப்படுவதாம்.

இங்ஙனமாயின், இந்த 1127-ம் ஆண்டு, இரண்டாங் குலோத்துங்கன் தந்தை விக்கிரமசோழனது ஆட்சிக்காலம் ஆகின்றது. இக் காலத்தில், சித்திரகூடவழிவுக்குக் காரணமாயிருந்தவன் அவன் மகனே என்பது எவ்வாறு பொருந்துமெனிற் கூறுவேன். விக்கிரமசோழன் (கி. பி. 1117—35), தன்னுட்சியின் பத்தாமாண்டில் தில்லைச் சிவாலயத்துக்குப் பற்பல திருப்பணிகளும் புரிந்து அத் தலத்தையே பெரிதும் சிறப்பித்தவன் என்பது அவன் மெய்க்கீர்த்தியால்‡ தெளிவாகின்றது. இங்ஙனம் புரிந்த திருப்பணிகள்யாவும் பூர்த்திபெற்றது கி. பி. 1128-ம் ஆண்டென்று, அம்மெய்க்கீர்த்தியுட் கண்ட காலக்குறிப்பாற் பெறப்படுவதாம்.§ இங்ஙனமாகவும், அத் திருப்பணிகளிற் பலவற்றை அவ் விக்கிரமனுக்கு உரியவையாக்காமல் அவன்மகன் குலோத்துங்கன் செயல்களாகவே, குலோத்துங்கனுலாவினும் தக்கயாகப்பரணியிலும் கூத்தர் பாடுகின்றூர். ஆனால், இவர் பாடியவாறு, அக்குலோத்துங்கனது மெய்க்கீர்த்திகளோ, தில்லைத் திருப்பணிகள் புரிந்தவன் அவனே என்று குறிப்பிட்டனவல்ல. தில்லையில் அவன் புரிந்த பணியாகச் சாஸனங்கள் குறிப்பிடுவது, பேரம்பலத்தை அவன் பொன்

---

* MER. *272* of 1913.

† Ibid. 1 of 1915.

‡ "திறைநிறைத்துச் சொரிந்த செம்பொன் குவையால், தன்குல நாயகன் தாண்டவம் பயிலும், செம்பொனம் பலஞ்சூழ் திருமா ளிகையும், கோபுர வாசல் கூடசாலைகளும், பசும்பொன் வேய்ந்த பலிவளர் பீடமும், விசும்பொளி தழைப்ப விளங்குபொன் வேய்ந்து, அம்பல நிறைந்த வற்புதக் கூத்தர்க்குத், திருத்தேர்க் கோயில் செம்பொன் வேய்ந்து, பத்தா மாண்டிற் சித்திரைத் திங்கள், அத்தம் பெற்ற வாதிவா ரத்துத், திருவளர் மதியின் திரயோதசிப் பக்கத்து, இன்னபலவு மினிது சமைத்தருளி......" எனக் காண்க.

§ The Colas, Vol. ii, part i, p. 66 *n*.

வேய்ந்ததொன்றேயாம்.* இக் காரணங்களினின்று, தந்தையால் இயற்றுவிக்கப்பட்ட தில்லைத் திருப்பணிகளை நேரிற் கண்காணித்து நிறைவேற்றி வைத்தவன் அவன் மகனை குலோத்துங்கனே என்றும், அதனாற்றான், அத் திருப்பணிகளைக் கூத்தர் இவனுக்கேற்றிச் சிறப்பிக்க லாயினர் என்றும் நாம் கொள்ளல் பொருத்தமாகும்.† இக் குலோத் துங்கன் தன் தந்தையின் ஆட்சியிடையில் இளவரசனுய் முடிசூடி அரசியல் நிர்வாகத்தை ஏற்று நடத்திவந்தவன் என்று சரித்திரவறிஞர் கருதுவர்.‡ இதனாலும், தந்தைபுரிந்த திருப்பணிகளை அவன் மகன் மேற்பார்த்து நிறைவேற்றியவனென்பது ஏற்புடையதாதல் காணலாம். ஆகவே, விஜயநகர வேந்தரால் புனப்பிரதிஷ்டைபெற்ற 1539-ம் ஆண்டுக்கு 412 வருஷங்கட்குமுன் சித்திரகூடவழிவு நேர்ந்தது என்று இராமாநுஜ திவ்யசரிதை குறிப்பிட்டிருப்பது, கி. பி. 1127-ல் விக்கிரம சோழனுட்சிக்காலத்து, அவன்மகன் மேற்பார்வையில் முடிந்ததாகத் தெரியும் தில்லைத் திருப்பணிச்செயல்களுள் ஒன்றாகவே கொள்ளற் குரியது.

இதுவரை கூறியவற்றால், 1127-ம் ஆண்டே திருச்சித்திரகூடம் அழிவுண்ட காலமென்பது தெளிவாயினமையின், அவ்வழிவுபற்றி இராமாநுஜ திவ்யசரிதையிற் கண்ட வெண்பாவில்—

'ஆயிரத்[து மேல்நாற்பத்] தொன்பதாம்'

என்று ஆதியில் அமைந்திருந்ததொடரே இடையிற் சில எழுத்துக்கள் சிதைந்ததாகவேண்டும் என்க. இத்தொடருள் 'ஆயிரத்'தையடுத்து—

'மேல்முப்பத் தொன்பதாம்' (கி. பி. 1117)
'மேல்ஐம்பத் தொன்பதாம்' (கி. பி. 1137)

என்ற சொற்களைக் கூட்டினும் வெண்பாத்தளைக்கு அமையுமேனும், அவற்றுள் முன்னது (1117) முதற்குலோத்துங்கனது ஆட்சிக் கால மாகவும், பின்னது (1137) இராமாநுஜமுனிவரது அந்திமதசையாகவும்§ உள்ளமையால் பொருந்தா என்பது தெளிவு. சோழனால் திருச்சித்திர கூடம் அழிவுற்றதையும், அவனால் கடலில் வீழ்த்தப்பட்ட திருமால் மூர்த்தத்தை ஸ்ரீவைஷ்ணவர்சிலர் தேடிக்கண்டு கீழைத் திருப்பதிக்கு எடுத்துச் சென்றிருப்பதையும் கேள்வியுற்ற அம் முனிவர், அத்திருப்

* MER. 350 of 1927.

† இவ்வாறே, இலிங்கரெட்டியார் என்பவர் திருவெங்கைத் திருப்பணிகள் பலவும் புரிந்தவர் என்று சாஸனங்கள் கூறினும், அவர்புத்திரர் அண்ணாமலை ரெட்டியாரே அவற்றைச் செய்தவராகச் சிவப்பிரகாசமுனிவர் பாடுதல் ஒப் பிடத்தக்கது (சாஸனத் தமிழ்க்கவி சரிதம், பக்கம். 183—4).

‡ I. M. P. Vol. i, p. 132.

§ 'தர்மோநஷ்ட:' என்பது இவ் அந்திமகாலத்தைக் குறிக்கும் வாக்யம்: அஃதாவது சகாப்தம் 1059 (கி. பி. 1137).

பதிக்கு விரைந்து சென்று, அத்தலத்தே தில்லைக் கோவிந்தராஜரைப் பிரதிஷ்டித்துவிட்டு ஸ்ரீரங்கம் வந்து அங்கரிற் சிலவாண்டுகள் வாழ்ந்து, பின் பரமபதம் அடைந்தார் என்பதே பழைய குருபரம்பரை வரலாறு*. அதனால், அம் முனிவருடைய அந்திமதசையான 1137-ம் ஆண்டைச் சித்திரகூடவழிவின் காலமாகக் கொள்ளுதல் பொருந்தாதென்க. எனவே, அவ்வழிவுக் காலத்தைக் குறிப்பிட்ட இராமாநுஜார்ய திவ்ய சரிதை வெண்பா—

"அம்பொற் குடைச்சக ளுயிரத்[து மேல்நாற்பத்]
தொன்பதாம் வர்ஷத் [துயர்தில்லைத்]—தென்பா[லி]ல்
சென்னி குலோத்துங்கன் சித்திரகூ ட[த்திரு]மால்
தன்னை யலைபெறிநாள் தான்"

என்றவாறு ஆதியிலமைந்திருந்து பின் சிதைந்ததாக வேண்டும் என்பது எளிதில் விளங்குவதாம்.

இனி, 1539-ல் நடந்த சித்திரகூடப் புனப்பிரதிஷ்டை, சோளசிம்மபுரம் தொட்டாசாரியர் என்ற மஹாசாரியரது தூண்டுதலின்மேல் கிருஷ்ண தேவரின் இளவலான அரசரால்† நிறைவேறியது என்பது, பிரபந்நாமிருதம் என்ற வடமொழிக் குருபரம்பரையால் தெரியவருகின்றது‡. இப் பிரதிஷ்டைக்குமுன் 4-நூற்றாண்டுகளாகத் தில்லையில் திருமால்கோயிலே இல்லாமலிருந்ததென்ற உண்மையைத் தமிழ் நூலொன்றும் தக்கவாறு வலியுறுத்துதல் அறியத்தக்கது.

'வாசுதேவசரிதை' என்ற பெயரிட்டு, நெல்லிநகர் அருளாளதாசர் என்ற வரதராஜர் பாடிய பாகவதபுராணத்தில் தில்லைக் கோவிந்தராஜர் துதியாக—

---

* பாட்டனும் பேரனுமான குலோத்துங்கர்களை ஒருவராகக் கருதிப் பிற்பட்ட குருபரம்பரைகள் சில கூறுவது, ஈண்டு ஆராய்ச்சிக்குரியதன்று.

† இவ் விளவலான அரசர், சந்திரகிரியிலிருந்தாண்ட இராமராயர் என்று அவ் வடநூலிற் காணப்படுகின்றது. இவ் விராமராயர் அச்சுததேவரின் பிரதிநிதியாய்த் தென்னாட்டைச் செல்வாக்குடன் ஆண்டவரேயன்றிக் கிருஷ்ண தேவர்க்கு இவர் இளவல் அல்லர். அதனால், பிரதிநிதியான தலைவரைப் பேரரசராகப் பிரபந்நாமிருதம் கூறியதுமட்டும் வேறுபாடாகவே கொள்ளப்படும்.

‡ 13-ம் நூற்றாண்டில், செஞ்சித் தலைவரான கோபணராயரால் சித்திரகூடப் பிரதிஷ்டை நடைபெற்றதென்று பிற்பட்ட குருபரம்பரை சில கூறும். ஆயின், இதற்குப் பழைய பிரமாணம் இல்லை. அக் கோபணர், துருக்கரால் ஸ்ரீரங்கத்துக்கு விளைந்த கேடுகளை ஒழித்து, ஸ்ரீ ரங்கநாதரைக் கோயிலில் ஏறியருளப் பண்ணியவர் என்பதே கோயிலொழுகு முதலியவற்றிற்கண்ட வரலாறு.

"கச்சணி நகில்வீ றியவுமை கொழுநன்
நடஞ்செயக் கமலனே டிமையோர்
நிச்சலு முராரி தனைத்தொழும் பதியை
முன்புபோல் நிறுவிய நிருபன்
அச்சுத ராயன் வணங்கிட அரவில்
அழகிய தில்லையம் பதிக்கே
மைச்சுடர் வரைபோல் வயங்கு கோவிந்த
ராயன்மா மலரடி வாழி" (திருவரங். 69)

என்றுள்ள செய்யுள் நோக்கத்தக்கது. ஈண்டு, 'இமையோர் முராரி தனைத் தொழும்பதி' என்றது, தில்லைத் திருச்சித்திரகூடமாகும். 'புத்தி தத்துவத்தின் நிருத்தச்செயலை ஸாக்ஷிபூதனாகவிருந்து காண்கின்ற பரமாத்மாவை இருதயபுண்டரீக மத்தியில் நிறுவி மிக்கபிரேமையுடன் தியானிக்கக்கடவன்" (மைத்திரேயீயுப.) என்ற வேதப்பொருள் வெளியாம்படி, தில்லையில் அரியரர்கள் கோயில்கொண்டுளார் என்பது ஒருசார் கொள்கையாதலின் 'உமைகொழுநன் நடஞ்செய... இமையோர் முராரிதனைத் தொழும் பதி' என்றார். அப்பதியை 'முன்புபோல் நிறுவிய நிருபன் அச்சுதராயன்' என்றதனால், சோழர்காலத்து அழிபட்டது முதல், தில்லையில் இல்லாதிருந்த திருமால்கோயிலைத் திருடபப் பிரதிஷ்டைசெய்து அங்காங்கவைபவங்களெல்லாம் அமைத்தவர் அச்சுததேவமகாராயரே என்பது தெளிவாம். அவ்விராயர் 'வணங்கிட வயங்கு கோவிந்தராயன்' எனவே, பாகவத ஆசிரியரான இவ் வரதராசர் காலத்தில், விஜயநகரவேந்தரால் கடவுண்மங்கலம்பெற்றவர் சித்திரகூடத் திருமால் என்பது பெறப்படும். இவ் வாசிரியர் திருச்சித்திரகூடப் பிரதிஷ்டையை நேரிற் கண்டு இத் துதிச்செய்யுள் பாடியவரென்றே சொல்லத்தகும். இவரியற்றிய வாசுதேவசரிதை அரங்கேறப்பெற்ற காலத்தை—

"ஆயுமறை யோரெண்ண வருஞ் சகாத்தம்
ஆயிரத்து நானூற்றே டறுபத் தஞ்சாம்
தூயசுப கிருதுதனில் முதன்மா தத்திற்
றுலங்குகுரு வாரத்துத் திராட நாளில்
நேயமுட னெல்லிநகர் வாத ராசன்
நிகரிலரங் கத்திலர வணையி லேறங்கும்
நாயகன்மு னறிஞர்மகிழ்ந் திடவே வாசு
தேவகதை யரங்கேற்றி நலனுற் றுனே"

என்று இவரது நூற்பாயிரங் குறிப்பிடுகின்றது. இதனால், சகாப்தம் 1465 (கி. பி. 1543)-ல் வரதராசர் தம் நூலை அரங்கேற்றியவர் என்பது தெரியலாம். எனவே, திருச்சித்திரகூடப் புனப்பிரதிஷ்டையைக் குறிப்பிட்டுப் போந்த இவர், அப் பிரதிஷ்டைக்கு நான்கு வருஷங்கட்குப் பின்புதான் தம் பெருநூலைப் பிரசித்தப்படுத்தியவர் என்பது தெளியப்படுதலால், அச்சுததேவராயரின் பிரதிஷ்டையை நேரில்

அறிந்தவராகவே இவ் வரதராசரைக் கொள்ளத் தடையில்லை. இவ்வாசிரியரது ஊரான நெல்விநகர், தில்லையம் பதிக்கு அணிமையிலுள்ள நெல்லிக்குப்பம் என்ற ஊர்போலும். இவ்வாறு 16-ம் நூற்றாண்டில் நடைபெற்ற சித்திரகூடப் பிரதிஷ்டைக்கு ஒரு நூற்றாண்டுக்குப்பின்பு, ஸ்ரீரங்கதேவராயர் என்ற விஜயநகரவேந்தர், சகாப்தம் 1565 (கி. பி. 1643)-ல், திருச்சித்திரகூடத்து மகாமண்டபத்தையும், பிராட்டிமார்களின் கோபுர விமானங்களையும் புதுப்பித்ததோடு, அக் கோயிலைச்சார்ந்த ஸ்ரீவைஷ்ணவர்கட்காக 5-கிராமங்களை இறையிலியாக்கியும் உதவினர் என்று ஸ்ரீ நடராஜர்கோயிலில் உள்ள மற்றொருசாஸனம் கூறும்.*

இனி, 'வரங்கிடந்தான் தில்லையம்பல முன்றிலம் மாயவனே' என்ற திருக்கோவைத் தொடரால், அது பாடிய வாதவூரடிகள் காலத்துத் திருமால்கோயில் அம்பலமுன்றிலில் அமைந்திருந்தசெய்தி முன்பு குறிக்கப்பட்டது. இத்தொடர்க்குப் பேராசிரியர்,

"இன்னும் வரங்கிடக்கின்றனுகலின் முன்கண்டது ஒன்றுபோலும் என்பது கருத்து".

என்று எழுதிச் செல்வர். இதனால், திருச்சித்திரகூடம் அழிவுற்ற கி பி. 1127-க்கு முன்பு அப்பேராசிரியர் வாழ்ந்தவர் என்பது பெறப்படும். இதற்கேற்ப, இரண்டாங் குலோத்துங்கன் முன்னிலையிற் கூத்தர் அவன்மேல் உலாப்பாடியபோது—'பேராசிரியர், நேமிநாதர் பட்டோலை பிடிக்கப் பாடியது' என்ற தலைக்குறிப்புடன் செய்யுளொன்று (129) தமிழ்நாவலர் சரிதையிற் காணப்படுகின்றது. இதனால், கூத்தர் காலத்தே பேராசிரியர் என்று சிறப்பிக்கப்பட்ட பெரும் புலவரொருவர் விளங்கியமை தெரியலாம். இவர், தொல்காப்பியந் திருக்கோவைகட்கு உரையிட்ட பேராசிரியரோ என்று கருத இடமுண்டு. தம் காலத்தே பெரும்புலவர்சிலர் பாடிவரும் உலா முதலிய பிரபந்தங்களையும் இப் பேராசிரியர் தழுவிக் கௌரவித்தெழுதி யிருப்பது, கூத்தர் முதலியோரை நினைத்துப்போலும் என்று அறிஞர்க்குத் தோன்றக்கூடியது.

இங்ஙனமாக, முதலிற் குறித்தபடி உத்தேசம் 8-ம் நூற்றாண்டிற் பல்லவவேந்தனுற் பிரதிஷ்டையினையும், 12-ம் நூற்றாண்டில் சோழனுற் குலைவையும், 16-ம் நூற்றாண்டில் விஜயநகரவேந்தரால் புனப் பிரதிஷ்டையையும் பெற்ற இத் திருச்சித்திரகூடம், 20-ம் நூற்றாண்டில் (1934), உள்விவகாரங்களை நீக்கியும் கற்றிருப்பணியாற் சிறப்பித்தும் ராஜா: ஸர் அண்ணுமலைச் செட்டியாரவர்களாற் பெற்ற சம்புரோட்சணையையும் சேர்த்து நோக்குமிடத்து, நான்குநூற்றண்டுக்கு ஒருமுறை அமைந்த இச் சித்திரகூடத்தின் சரித்திரம் ஒரு விசித்திரமுடையதென்றே தோன்றக்கூடியது.

மு. இராகவையங்கார்.

* MER. 271 of 1913.

திருக்குறளும் பரிபாடலும்

பன்னிருபாட்டியல் என்னும் இலக்கண நூல் தொகைநூல்களைப் மேற்கணக்கு கீழ்க்கணக்கு என்று இருவகையாகப் பிரிக்கின்றது. இப்பாகுபாடு தொகைநூல்கள் தொகுக்கப்பட்ட காலத்துக்குப் பிற்பட்டது. பத்துப் பாட்டுக்களைத் தொகுத்தது பத்துப்பாட்டு என்று இலக்கணம் கூறுவதினின்றுமே, பத்துப்பாட்டு என்னும் தொகைநூல் தொகுக்கப் பட்டபின்பே, அதனையொட்டி எழுதியது இவ்விலக்கணம் என்பது புலனாகும்.

இருவகைக் கணக்கிற்கும் இலக்கணம் வருமாறு:

அகவலுங் கலிப்பா வும்பரி பாடலும்
பதிற்றைந் தாதி பதிற்றைம்ப தீறு
மிகுத்துடன் றொடுப்பன மேற்கணக் கெனவும்
வெள்ளைத் தொகையும் மவ்வகை யெண்பெறி
னெள்ளறு கீழ்க்கணக் கெனவுங் கொளலே. (பன்னிரு 344.)

இப்பொழுது மேற்கணக்கு கீழ்க்கணக்கு என்று விபாகித்துக் கூறும் நூல்களுள் கீழ்க் கணக்கில் ஒன்றுமே 500 பாடல்கொண்டு விளங்கவில்லை. 500-க்கு மேற்பட்ட பாடல்களையுடையது திருக்குறள். ஆகவே, திருக்குறள் கீழ்க்கணக்கிலே சேராத நூலாதல் வேண்டும்; அப்பொழுது, முப்பால் என்பது வேறு நூலாக இருத்தல்வேண்டும்; அல்லது திருக்குறள் பன்னிருபாட்டியலின் காலத்திற்குப்பின் பாடிய நூலாதல்வேண்டும்; அல்லது அது பன்னிருபாட்டியல் செய்த காலத்திலே 500 பாடல்களை யுடையதாக இருந்திருத்தல் வேண்டும். இம்மூன்றுவது கொள்கை உண்மையாயின், திருக்குறளிலே ஆதியில் அமைந்திருந்த 500 பாடல்கள் யாவை என்ற ஆராய்ச்சி பயன் தருவதாகும்.

இதுபோலவே, தமிழின் தொன்மைக்காலத்துத் தோன்றிய நூல்களுக்கு இலக்கணம் கூறும் தொல்காப்பியத்திலே

பரிபாட் டெல்லை
நாலீ ரைம்ப துயர்படி யாக
வையைந் தாகு மிழிபடிக் கெல்லை (தொல். பொருள். 474.)

என்றொரு சூத்திரமுள்ளதாலும் அச்சூத்திரத்தின் உரையிலே 'அவை பரிபாடலுட் கண்டுகொள்க' என்று இருத்தலாலும் 'பரிபாடல்' என்னும் தொகைநூல் தொகுக்கப்பெற்ற பின்னரே, இச்சூத்திரம் எழுந்தது என்பது தெளிவாகும். ஆகவே, இச் சூத்திரம் தொல்காப்பியத்திலே பின்னோரால் சேர்க்கப்பெற்றதென்று நாம் கொள்ளாத வரையிலே, தொல்காப்பியம் என்னும் இலக்கணம் பரிபாடற்றொகைக்குக் காலத்தாற் பிற்பட்டது என்று கொள்வதே தகும்.

V. NARAYANAN.

DRAVIDIAN COGNATES

By

K. Ramakrishnaiya

Words connected with the body :—

HEAD.

Tam.	*Mal.*	*Kan.*	*Tu.*	*Tel.*
talai ;	tala ;	tale ;	tare ;	tala ;
Korvi.	*Irula.*	*Badaga.*	*Kui.*	*Kaikadi.*
teli ;	tele ;	tale ;	tlau ;	talkāi′ ;
Gondi.				
tallā ;				

Remarks.—Telugu has got a root 'talatsu' = to think, not found in other languages. From this n. 'talapu' = thought. Tam. has got 'talai', v.tr., = to be exalted, to be superior, etc., a secondary meaning developed from tala = that which is first, top, etc. Though the root meaning 'to think' is not found in other languages various combinations with 'tala' like tala-konu, tala-paḍu, etc. appear common.

FOREHEAD.

Tam.	*Mal.*	*Kan.*	*Tu.*	*Tel.*
1. ner̲r̲i ;	ner̲r̲i ;	netti ;	netti ;	netti ;

Remarks.—Cf. K. ner̲a, ner̲u = a vital point, or organ. T. ner̲e, the vitals ; also Tam. nir̲am = vital spot, Tel ner̲anu-ner̲aku = vital point. The ku-ending word in Tel. is a back form from the pl. nerakulu. The word 'netti' is perhaps so called since it is considered as one of the vital parts of the body. Caldwell derives it from ner̲i = to stand upright.

Tam.	*Mal.*	*Kan.*	*Tel.*	*Tu.*
2. nudal	nudal ;	nosal ;	nuduru ; nosalu ;	nesalu.

The form with 's' seems to be the earlier one. The change of 's' into 'd' seems to be later. Cf. Tel. mosali = crocodile, K.

mosaḻe, Tam. mudalei, M. mudale. Tel. itself has developed a form in d-nuduru.

FACE (the Mouth, the Snout).

Tam.	*Mal.*	*Kan.*	*Tel.*	*Kuī.*	*Chentsu.*
mūnji ;	mucchi ;	mūti ;	mūti	mūti =	mū.
	muññi ;	musuḍi ;	muṭṭe	thebill ;	
		musaḍi ;			
mōrai ;	munji ;	mōṟe ;	mōṟa ;		
	mugaṟu ;				

The original base seems to be 'mū' as is found in Chentsu; ji, chi, ti, being perhaps later additions. Telugu has got two verbal bases, mū-chūchu, and mūr-konu, meaning to smell, the former indicating 'mū' and the latter 'mūr', as the original base. Anyhow the word seems to have developed from the root meaning 'to smell' like the word mukku = the nose. The base with 'r' appears in forms 'mōre' and 'mōra . In Telugu 'mūti' is 'mouth', 'muṭṭe' means the snout of the pig.

MOUTH.

Tam.	*Mal.*	*Kan.*	*Tel.*	*Toḍa.*	*Kota.*
vāy ;	vāy ;	bāy ;	vāyi ;	boi ;	vai ;
		bāyi ;	vā ;		
Badaga.	***Kurumba.***	***Irula.***	***Yerukula.***	***Oraon.***	***Brahui.***
bai ;	bai ;	vai ;	vāyi ;	boi ;	bā.

This word seems to be common in all the Drn. languages including the uncultivated languages of the group. Perhaps from the root T. vāy, K. bā—bāyu, Tel. vā, vātsu = to swell.

NECK.

Tam.	*Mal.*	*Kan.*	*Tel.*	*Tu.*
kaḻuttu ;	kaḻuttu ;	kuttige ;	kuttu (ka);	
			kuttika	

THROAT ; (Voice).

kuralu ;	kuḻal ;	koral ;	gontu ;	kurel.
	kural ;	koraḷu ;		

Cf. kuḻal = a hollow tube, hollowness. Cf. root. Tam.-Kan. kuḻi = (Tel. groyyu) = to become hollow, to make a hole.

EYE.

Tam.	*Mal.*	*Kan.*	*Tel.*	*Tu.*
kaṇ ;	kaṇ ;	kaṇ ;	kanu ;	kaṇṇ ;
kaṇṇu ;	kaṇṇu ;	kaṇu ;	kannu ;	
		kaṇṇu ;		

Kui.	*Oraon.*	*Brahui.*
kannu :	khan :	khan.

The root 'kāṇ' = to see, has the long vowel in most of these languages. Tel. has the root kānu (> kāntsu) and also 'kanu' with the short 'a', cf. kānupu, kānagan, kanan, etc., 'ṇ' changes into 'n' in Telugu both in the verbal base as well as in forms derived from it.

EYE-LID..

Tam.	*Kan.*	*Tel.*
irappe ;	reppe ;	reppa.
	rappe ;	

Root K. r̲eppu = to strike, Tel. roppu = to strike, beat. Or rēgu < ēr = to rise, ir̲ = to descend.

NOSE.

Tam.	*Mal.*	*Kan.*	*Tu.*	*Tel.*
mūku ;	mūku ;	muk ;	mūnku ;	mukku ;
mūkku ;	mūkku ;	mūgu ;		
		mū ;		
Kui.	*Oraon.*	*Rajmahal.*	*Kurukh.*	*Kaikadi.*
mungeli ;	moy ;	muna ;	mūi ;	mūka ;
Korvi.	*Gondi.*			
mūka ;	mussor.			

Cf. Tam. mō, to sniff, Tel. mū-chūchu = to smell, T.M. mūchu = breath, K.T. mūsu = to smell, Tel. mūr-konu.

TONGUE.

Tam.	*Mal.*	*Kan.*	*Tu.*	*Tel.*
nākku ;	nākku ;	nālage ;	nālai ;	nāluka ;
nāvu ;	nāvu ;		nalāyi ;	nālka ;
nā ;				

Korvi.	*Kaikadi.*
nālgi ;	nāk.

Cf. root Tam.-Kan. nakku = to lick, Tu. nakkuni = to lick. Tel. root contains the long vowl—nāku. Perhaps the original root is nāl.

EAR.

Tam.	*Mal.*	*Kan.*	*Tel.*	*Tu.*
chevi ;	chevi ;	kivi ;	chevi ;	kebi ; keppi ;
Kui.	*Korvi.*	*Kaikadi.*	*Gondi.*	*Tuda.*
krīju ;	śavi ;	svai ;	kavi ;	kevi.

Kan., Mal., Tam. have the root kēḷ = to hear, (N.) kēḷvi = hearing. Tel. seems to have lost the verbal base of this root. Tam. and Tel. 'chevi' has apparent similarity with Skt. 'sravas' = ear, to which one is easily tempted to trace it. But 'ch' here is due to the palatalization of the initial k. of 'kevi'—perhaps < 'kēlvi'—owing to the influence of the follcwing palatal vowel 'e'. Evidently Kan., Tulu, and Gondi have preserved the earlier form. The P.I.E. form no doubt seems to have begun with 'k' Gk. kleos, klefos. But that has not been preserved in the Skt. or the Pkt. stage.

TOOTH.

Tam.	*Mal.*	*Kan.*	*Tu.*	*Tel.*	*Kui.*
pal ;	pallu ;	pallu ; hallu ;	paru ;	pallu ; pannu ;	pallu ;
Kota.	*Toda.*	*Badaga.*	*Kurumba.*	*Irula.*	*Oraon.*
palle ;	parsh ;	hallu ;	hallu ;	pallu ;	pal.

HAIR

Tam.	*Mal.*	*Kan.*	*Tel.*
kural ; kuruḷ ; curuḷ ;	churuḷ ;	kuruḷ ; kuruḷu ;	kurulu ; juṭṭu ;

Perhaps from root Kuḷgu-Kurgu 'curul' < kurul = to bend, to shrink, contract. Cf. Tel. srukku ; cuṭṭu = a roll.

HAND.

Tam.	*Mal.*	*Kan.*	*Tel.*	*Tu.*	*Kui.*
kai ;	kai ;	kai ;	kai ;	kai ;	kēju ;
		kei ;	kayi ;		
		kay ;	chēyi ;		

Tuda.	*Kota.*	*Badaga.*	*Kurumba.*	*Irula.*	*Yerukula.*
koi ;	kei ;	kei ;	kei ;	kei ;	kayi ;
					ki.

Korvi.	*Kaikadi.*	*Kurukh.*	*Gondi.*
kai ;	kai ;	khekkhā	kai ;

From the root (K.) key, keyi gey, (Tam.) chey, (Tel.) chēyu = to do, to perform, to make, etc. Telugu generally uses the palatalized form as the verbal base as well as noun—chēyu = to do ; chēyi = hand. But the initial K. is also preserved as in kai, (pl.)—kēlu, kayi-konu, etc. The similarity between Tel. chēyi and Skt. 'sayah' is only apparent. The earlier form has an initial 'k', preserved in Kanarese key-gey. Tam. and Tel. 'sey' and 'chēyu' are due to palatalization.

FINGER.

Tam.	*Mal.*	*Kan.*	*Tel.*
viral ;	viral ;	beral ;	vrēlu ;
			vēlu ;

From the root (Tam., Mal., Tel.) viri, (K.) biri = to burst open, to expand, to blossom, to open, to split open. In Tel. 'e or i' and 'r' changed places (Metathesis) the following 'a' is dropped and there is compensatory lengthening of 'e'.

NAIL.

Tam.	*Kan.*	*Tel.*	*Tu.*	*Kui.*
ugir ;	uguru ;	gōru ;	uguru ;	gotu.

The Telugu form is obviously due to the loss of initial vowel, and compensatory lengthening. Cf. root—kōru, gōku = to scratch ; also T.M.K.—kīṟu, Te. gīṟu = to scrape, to scratch.

ARM-PIT.

Tam.	*Mal.*	*Kan.*	*Tu.*	*Tel.*
kaikkuḻi ;		kankul ;	kankuḷa	cankili ;
				cakkili ;
				canka.

The Telugu form is the result of many changes in the original compound—nasalization, palatalization, vowel harmony, etc., and has very little resemblance with the original. The compound is significantly formed—kai = hand or arm, kuḻi = pit.

NAVEL.

Tam.	*Mal.*	*Kan.*	*Tel.*
koppūḻ ;	pokkil ;	porkuḻ ;	pokkili.
pōkiḻ ;		pokkuḻ ;	

Like the above this also seems to be a compound significantly formed. por + kuḻi = the pit that protects or nourishes—(evidently, the child in the womb). 'r' got assimilated to the following 'k'. Tam. 'koppuḻ' is perhaps due to metathesis, p and k interchanging places. Caldwell considers the ultimate root to be 'poy'—Tam.—hollow. The Kan. form shows 'r' also.

SKIN.

Tam.	*Mal.*	*Kan.*	*Tel.*	*Kui.*
tōl ;	tōl ;	togal ;	tōlu ;	tōlu ;
		toval ;		
		tōl ;		

Kan. seems to have preserved the earliest form. The length of the vowel 'o', is perhaps compensatory, due to the loss of the following syllable. Cf. root Tam. tōgu = to be united.

BODY.

Tam.	*Mal.*	*Kan.*	*Tu.*	*Tel.*
uḍal ;	uḍal ;	oḍal ;	uḍal ;	oḍalu ;
mey ;	meyy ;	meyi ;	mey ;	meyi ;
mēni ;	mēni ;			mayi ;
				mēnu.

Perhaps from root K. uḍi, Tam. udei = to be shattered to pieces, to break, etc., as it perishes in the end, naturally.

PALM.

Tam.	Mal.	Kan.	Tu.	Tel.
aṅkai ;	ankai ;	ankai ;	ankai ;	aṟacheyi ;
uḷḷangai ;				lōcheyi.

Remarks.—Ankei is perhaps agam-kei ; since agam = inside. The same idea is conveyed by the other form uḷḷam-kei, and the Tel. lō-cheyi. In Tel. aṟa-cheyi, aṟa = inner part. Uḷḷam has become lōn in Telugu.

WRIST.

Tam.	Mal.	Kan.	Tu.	Tel.
maṇikaṭṭu ;	maṇikanṭam ;	maṇiganṭu ;	kaikaṭṭu ;	maṇikaṭṭu.

BACK.

Tam.		Kan.	Tu.	Tel.
ven ;		ben ;	beri ;	vennu ;
verin ;		bennu ;		veepu ;
Korvi.	*Kaikadi.*			
benn ;	benna.			

HIND PART, BUTTOCK.

Tam.	Mal.	Kan.		Tel.
puṟa ;	pūṟa ;	piṟe ;		piṟundu ;
	pūnal ;			piṟṟa.

The original root seems to be 'pin'—its alternative being 'piṟ' = behind. Kan. pin, pintu = that which is back, rear ; pinte, pinde = formerly. Tel. pinna, pinni, etc. = smaller, younger (that which came behind). Piṟin > pin, 'pim' Pingali, mungali. Cf. K. pimbagal = eventide, the latter part of the day ; pim-boḻtu = the setting sun. Tel. pimmaṭa = afterwards. From 'piṟ'—Kan. piṟe = the hind part, a buttock = Tel. pirudu, pirra, piṟuvaḍu, piṟu-dīyu, piṟu-vōvu = to fall back, to be afraid. Kan. peṟa, peṟagu = hind-part, back side, outer side. Tam. piṟa = outer, piṟidu = another thing. Tel. peraḍu = the back-yard of a house ; Tam., Mal. puṟa (with a change in the quality of the root vowel) = the behind side, the back = K. pūra.

The p of 'pin' is softened into 'v' in Tam and Tel., and 'b' in Kan. and Tulu.

THIGH

Tam.	*Mal.*	*Kan.*	*Tu.*	*Tel.*
thoṭai ;	tuṭa ;	toḍe ;	tuḍe ;	toḍa.

From Tam., Mal., K., Tel. toḍu = to join, to put on.

THE LEG.

Tam.	*Mal.*	*Kan.*	*Tu.*	*Tel.*
kaḻal ;	kāl ;	kāl	kār ;	kālu.
kāl ;		kālu ;		

This seems to be from the root Kaḻi. (Tam., M., Kan.) (Tu. kari) = to go or be removed very far, to pass away ; or kaḻal = to get loose, to remove, to slip off. cf. Tel. kadalu. Kaḻal > kāl—is that which makes one move or get loose from a place—ḻ of the original root changed into 'r' in Tulu. Kaḻal seems to be the earlier word from which 'Kāl' is derived, though even in early literature in Tamil it came to mean the ornament-anklet worn by the leg.

THE FOOT.

Tam.	*Mal.*	*Kan.*	*Tu.*	*Tel.*
aḍi ;	aṭi ;	aḍi ;	aḍi ;	aḍugu.

Root aḻ, āḻ (Tam., Kan., Mal.) (ar—Tu.) = Tam. aḻungu = to be pressed, to be immersed, etc. Tam. aḍi., Kan. Tel. aḍachu = to strike, to press. The final 'gu' of the Telugu word is due to the wrong splitting of the plural form in gaḷ- as aḍi-gaḷ > aḍigaḷu > aḍugulu (vowel harmony) > aḍugu-lu, 'lu' having been considered as the sign of the plural in Telugu. 'aḍi' also appears in combinations—aḍi-yari, aḍi-ganḍlu, aḍi-gar̲r̲a.

KNEE.

Tam.	*Mal.*	*Kan.*	*Tel.*
muḻaṅkāl ;	muḻakkāl ;	moḻakālu ;	mōkālu.
		moṇakālu ;	muḍumu

ELBOW

Tam.	Kan.	Tel.
muḻan-kei ;	muḻa-kei ; mona-kei ;	mō-chēyi.

Tam. muḻi = Tel. muḍi, K. Tu. muḍi, M. muḻi = joint as that of the body. Hence muḻankāl, muḻankai = knee and elbow joints. ḻ is generally changed into ḍ or ḷ or sometimes lost altogether as in Tel., the loss being compensated by the lengthening of the previous vowel. This muḻi- gave rise to words like muḍi = knot, joint, and muḍu-chu = to bend, etc., in Tel. This has acquired a special meaning from its association with the hand, namely, 'a cubit', i.e., the distance between the joint and the tip of the middle finger (Cf. Tam., Tu., M., muḻam ; K. moḻa ; Tel. mūṟa.) and came to be a word denoting measurement.

A SPAN

Tam.	Mal.	Kan.	Tu.	Tel.
jāṇ ;	chāṇ ;	gēṇ ; gēṇa ;	gēṇ ;	jēna

Probably the Kan. form is the earlier one, others being due to palatalization. Kanarese seems to have better preserved the primitive Drn. gutteral sounds than other sister languages.

WAIST.

Tam.	Mal.	Kan.	Tu.	Tel.
uḍai = cloth round the waist.	oṭi = groins.	ude ;	uḍu ;	oḍi.

Root T. uḍu = to put on as clothes, to wind or wrap round (the waist). Cf. uḍupu (Kan. and Tel.) clothes of any kind ; Dress.

BONE.

Tam.	Mal.	Kan.	Tu.	Tel.
elumbu ; enbu ;	elumbu ; ellu ;	elu ; elabu ; elubu ;	elu ;	emmu ; emuka ;

Tel. 'emmu' is due to assimilation of l and m in elum and the form in ka is a back form from the plural form in kal, emu-kal (u) —emuka, P. appears in compound forms like empagūḍu.

BREATH ; LIFE.

Tam.	*Mal.*	*Kan.*	*Tu.*	*Tel.*
uyir ;	uyir ;	usir ;	usuru ;	usuru
		usur ;	usulu ;	ūpiri ;
				ūrpu.

Root usir or uyir = to breathe, to sound, utter, speak, etc. From this Tel. ūsu = word, speech. usuru = a sigh, ūdu = to blow, may also be derived from this. Tel. ūrpu < uyir-pu.

BLOOD.

Tam.	*Mal.*	*Kan.*	*Tu.*	*Tel.*
neyttōr ;	niṇam ;	nettar ;	neter ;	netturu
	= coagulated blood, blood.	nettaru ;		

NERVE.

Tam.	*Mal.*	*Kan.*	*Tel.*	*Kui.*
narambu ;	ñarambu ;	nara ;	naramu ;	naromi
		naravu :		

MIND.

Tam.	*Mal.*	*Kan.*	*Tel.*
uḷḷam ;	uḷḷam ;	uḷ ;	ullamu.
		oḷagu ;	

From uḷ = inside. That which is inside.

FLESH.

Tam.	*Mal.*	*Tel.*
iṟaicchi ;	iṟacchi ;	eṟachi ;
irai = Food for animals.	ire, ere = Food for animals ;	era = Food for animals.

FAT.

Tam.	Mal.	Kan.	Tel.
kol̲u	kol̲uppu ;	kōrbu ;	krovvu ;
kol̲uppu ;		kobbu ;	kovvu ;

Kol̲ seems to be the earlier form—pu, bu, or vu being the formative. In Kan. kobbu, r is assimilated to b, and in the Tel. form krovvu, o and r changed places. Cf. K.T. kol̲ = pap-like substance, paste.

DEAD BODY.

Tam.	Mal.	Kan.	Tel.
piṇa ;	piṇam ;	peṇa ;	pīniga ;
			pīnuga.

The ' ga ' form in Tel. is a back form from the plural.

BLIND.

Tam.	Mal.	Kan.	Tu.	Tel.
kuruḍu ;	kuruṭu ;	kuruḍu ;	kuruḍu ;	gruḍḍi.

DEAF.

Tam.	Mal.	Kan.	Tu.	Tel.
chevuḍu ;	chegudu ;	kiruḍu ;	keppa ;	Chevuḍu ;
cheviḍa ;		kivur̲ ;	keppi ;	cheviti-vāḍu. =a deaf man.

This is connected with the word ' kivi ' = ear ; ' iḍ ' denotes absence.

NOSELESS.

Tam.	Kan.	Tel.
mukkili ;	mūgili ;	mukkiḍi.

Mukkili ' iḍi ' of Tel. is another form of ' ili ' of Kan. = not being. Cf. Tam. and Kan. kaṇṇili, nāṇili, kālili, bāyili, etc. ; Tel. vāliḍi (without the tail).

DUMB.

Tam.	*Mal.*	*Kan.*	*Tel.*
ūmai ;	ūma ;	ūme ;	mūga.

Perhaps the Telugu form is a back one from the pl. ūmei-gal.

GREY-HAIRS.

Tam.	*Mal.*	*Kan.*	*Tu.*	*Tel.*
narai ;	nara ;	nare ; nere ;	nare ;	nara.

Root narai, Tel. nariyu, M. narekka = to become grey-haired, to be pale in colour.

BELLY.

Tam.	*Mal.*	*Kan.*	*Tu.*	*Tel.*
vayir̲u ;	vayar̲u ;	basir̲u ; basur̲u ; bayīr ;	banji ;	bojja ;
Gond.	*Korvi.*			
pir ;	varang.			

WAIST.

Tam.	*Mal.*	*Kan.*	*Tel.*
naḍu =middle of the body, the waist.	iḍa ;	naḍu ; naḍi naḍuvu	naḍumu

'Naḍu' = middle Kan. naḍḍī = the back of the waist; Tel. the bending of the body backwards. Naḍi appears in form like naḍi kattu, etc.

THE CHEEK (Upper).

Tam.	*Mal.*	*Kan.*	*Tu.*	*Tel.*
kanna ;	kenni ; konni ; kome ; cheppi ;	kenne ; kanna ; kekke	keppe ;	chekku ; chekkili ; chempa ; cherapa. chenka ;

LIP.

Tam.	*Kan.*	*Tel.*
uḍaḍu ;	oḍaḍu ;	auḍu
iḍaḻ	avunḍu	
	auḍu	

WING.

Tam.	*Mal.*	*Kan.*	*Tel.*
iṟaku ;	iṟahu ;	eṟake ;	eṟaka ;
iṟai ;		eṟanke ;	ṟekka
		ṟakke ;	
		ṟekke ;	

From 'iṟa' = to pass beyond, or from Tam. iranku, Tel. K. eṟagu = to descend, to alight, etc.

HORN.

Tam.	*Mal.*	*Kan.*	*Tel.*	*Kui.*
kombu ;	kombu ;	kombu ;	kommu ;	kommu.
kōḍu ;		kōḍu ;	kōḍu ;	

From kuḍu or koḍu = the state of being bent or crooked. Cf. konku = to be bent, to get crooked ; Kan. kumbu = bending, bowing down.

TAIL.

Tam.	*Mal.*	*Kan.*	*Tel.*
tōgai ;	tōge ;	tōke ;	tōka.
			(tōnka).

From tōgu < tūgu—tūngu = to hang down, to weigh, to be suspended.

THE UNCULTIVATED LANGUAGES OF THE DRAVIDIAN FAMILY

By

K. Ramakrishnaiya,
Head of the Telugu Department.

FOREWORD

The article in Telugu deals with the inter-relationship of the Languages forming the Dravidian group. It is shown that the early Dravidian had three main branches, the first being the Brahui, the second Telugu and some minor dialects like Kui, Gond, etc., and the third Tamil, Malayalam, Kannada, Tulu and some minor dialects like Tuda, Kota, etc. Some characteristics still preserved by a few of the minor languages of the family, especially those spoken in Central India, indicate the individuality of the Dravidian family of languages, which must have been spoken at one time in Northern India also.

Incidentally the significance of the term 'Andhra Dravida Bhasha', said to have occurred in Kumarila Bhatta's Tantravartika and interpreted by Dr. Caldwell and Sten Know, has been discussed.

ద్రావిడభాషల పరస్పర సంబంధము.

హిందూదేశములో వ్యవహారమున నున్న భాష లుత్తర హిందూస్థానభాషలు, దక్షిణహిందూదేశభాషలు లేదా దాక్షిణాత్య భాషలు అని రెండు ప్రధానవర్గములుగా నేర్పడుచున్నవి. ఉత్తర హిందూస్థానభాషల నార్యభాషలనియు, దక్షిణదేశభాషలను ద్రావిడ భాషలనియుఁ జెప్పుట కలదు. ఉత్తరదేశభాష లార్యులకుఁ బ్రధాన భాషయగు సంస్కృతమునుండియో లేదా దానికి సంబంధించిన ప్రాచీనములగు ప్రాకృతములనుండియో జనియించిన పంజాబి, గుజరాతి, మరాటి, బెంగాలి, ఉరియా, హింది మొదలగునవి. తెలుఁగు, తమిళము, కన్నడము, మళయాళము, తుళు, కొడగు, తుద, కోట, గోండి, కూయి మొదలగునవి దాక్షిణాత్యభాషలు. ఇవి యుత్తరహిందూదేశభాషలతోడి సాజాత్యము కలవిగాఁ గనఁబడకుండుటచే నివి ద్రావిడభాషావర్గమను నొక ప్రత్యేక వర్గమునకుఁ జెందినవని కొందఱు తలంచుచున్నారు. ఇవి కాక హిందూదేశ మధ్యభాగమందలి కొన్ని ప్రదేశములలో వ్యవహారమున ముండారి, శంతాలి మొదలగు మఱికొన్ని భాషలు కలవు. ఇవి "ముండా" భాషలనియు, కోలేరియన్ భాషలనియుఁ జెప్పఁబడుచు మఱియొక వర్గమునకుఁ జెందినవిగాఁ దలంపఁబడుచున్నవి. వీనికి హిందూదేశమునందలి భాషావర్గములకంటె మలయా మొదలగు ప్రాగ్ద్వీపములందలి భాషలతో నెక్కుడు సంబంధ మున్నట్లగపడుచున్నది. ద్రావిడ భాషలకుఁ బ్రధానస్థానము దక్షిణ హిందూదేశ మేయైనను, మధ్యదేశమునను, ప్రాచ్యదేశమునఁగల కొండలమీఁదను వసియించు నాటవికజాతులచే వ్యవహరింపఁబడు గోండు, కుయి, ఒరయాన్, రాజ్ మహాల్ భాషలకును, హిందూదేశపు వాయవ్యదిశను బెలూచిస్థానప్రాంతమున వాడుకలో నున్న బ్రాహుయి భాషకును, నాయాదేశభాగములఁ బ్రబలవ్యాప్తిగాంచి యున్న యార్యభాషలతోడి సామ్యముకంటె, దక్షిణదేశమందలి ద్రావిడ భాషలతో సామ్య మెక్కుడుగానుండుటచే, నివియు ద్రావిడభాషావర్గములోఁ జేరినవేయనియు, నొకా నొకప్పుడు ద్రావిడ భాషలను వ్యవహరించు జను లాయుత్తరదేశమున బెలూచిస్థానమువఱకు వ్యాపించి యుందురనియుఁ దలంపఁబడుచున్నది. వీరా వాయవ్యదిఙ్మార్గమున నే హిందూదేశమునఁ బ్రవేశించియుండవచ్చును. అట్లు ప్రవేశించిన వారిలోఁ గొందఱు దక్షిణదేశమునకు వచ్చి నెలకొని యచ్చటి యాదిమనివాసులతోఁ గలిసిపోయి యుందురు. ఉత్తరదేశముననే నిలిచినవారిలోఁ గొందఱు, తరువాతికాలమున వచ్చి యాప్రదేశముల నాక్రమించుకొనిన యార్యజనసంఘముతోఁ గలిసి పోవుటచే వీరి భాష యనేకవిధముల మార్పు నొందుటయేగాక యార్యుల భాషగూడ ననేకములగు మార్పులకు లోనగుట తటస్థించినది. దక్షిణదేశమున నెలకొనిన ప్రాచీన ద్రావిడజనసంఘ మాకాలమున నాక్రమించికొనిన యాయాదేశ భాగములనుబట్టి వారిలో వారికిఁ బరస్పర సంసర్గమున కవకాశములు తక్కువయగుటచే, కాలక్రమమున

వార భాషయును గొన్ని ప్రాంతీయ విశేషలక్షణములను బెంపొందించుకొని దేశభేదమును బట్టి భిన్నమై మఱికొంతకాలమున కాయాదేశములందు స్వతంత్రభాషలుగ నేర్పడుట తటస్థించియుండును. కాలగతిని వీనిలో సహజముగఁ గలిగిన మార్పులకుఁ దోడుగా నాయా ప్రదేశములందు దేశీయములు విదేశీయములును నగు నితరభాషలతోఁ గలిగిన సంపర్కవిశేషము వీని నొకదానితో మఱియొక దానికి సంబంధమే లే దనిపించునంతగా మార్చివేసినది. కాని యీ భాషలలోని శబ్దములను, భాషాపద్ధతులను బోల్చి చూచితిమేని వీనిలోఁ బెక్కింటికి మూలరూపములు సమానములేయనియు, ప్రాచీనరూపముల లోఁగల సామ్యమునుబట్టి వీనికి సన్నిహితసంబంధము కలదనియు స్ఫురింపకమానదు.

వీనిలోని ప్రధాన భాషలలో తమిళ మళయాళములకుఁ దక్కిన వానితోకంటె నెక్కుడు సంబంధము కలదు. ఒక భాషమాటాడు వారికి రెండవభాష సామాన్యముగా నర్థమగుచునే యుండును. ప్రాచీన మళయాళమునకును తమిళమునకును దాదాపుగా నభేదమే చెప్పవచ్చుననియుఁదలంపఁబడుచున్నది. ఇది తమిళమునుండి చిరకాలముక్రిందటనే విడివడిన భాషయై యుండును. తెలుఁగు కన్నడము లట్లుగావు. ఇవి మూలభాషనుండియే తమిళముతోపాటు దేశభేదమునుబట్టి స్వతంత్రముగ నేర్పడినట్లగపడుచున్నది. వీనిలో కన్నడము కంటెఁదెలుఁగునకును తమిళమునకును విశేష భేద మగపడుచున్నది. లిపి మొదలగు కొన్ని విషయములలో కన్నడము తెలుఁగును బోలియున్నను పెక్కు విషయములలో నది తమిళమునకే చేరికగలదై యున్నది. కన్నడభాషలో తమిళమునందువలెనే స్త్రీలింగ వివక్ష, స్త్రీలింగద్యోతకప్రత్యయములు కలవు. ఆంధ్రమున నపుంసకలింగ సర్వనామశబ్దములును, తత్ప్రత్యయములును స్త్రీలింగద్యోతకములు గూడ నగుచున్నవి. మహదమహద్బహువచన ప్రత్యయములు కూడ నీరెండు భాషలలో దక్కిన సజాతీయ భాషలలోనిఁ వానికంటె నేకీభావము కలిగియున్నవి. ప్రథమేతర విభక్త్యంగరూపవిషయమునఁ గూడ నీ భాషలలోఁదక్కిన వానికంటె నెక్కుడు సామ్యము కలదు. దీనినిబట్టి యాద్రావిడ జనసంఘము తొలుత నెలకొనిన దేశమునందలి భేదమునుబట్టి ప్రాచీనభాష వేఱుపడిన తరువాతఁ గొంతకాలమువఱకుఁదెలుఁగు కంటె తమిళ కన్నడములకుఁ బరస్పరము సంసర్గమెక్కుడుగా నుండెనని తలంపవలసియున్నది. ఇట్లీ రెండును కలిసి ద్రావిడభాషాప్రవంతి కొక ప్రత్యేకమూలశాఖగా నేర్పడుచున్నవి. రెండవమూలశాఖ ఆంధ్రము. మళయాళము తమిళమునుండి చీలిన యుపశాఖ. తుళు, కొడగు, తుద, కోట అనునవి తమిళ కన్నడములకు మూలమగు శాఖనుండి విడివడిన యల్పశాఖలుగాఁ గనఁబడుచున్నవి. కురుకు, మాల్టో, గోండి, కుయి, కొలామి అనునవి మూలభాషనుండి చీలి తెలుఁగు శాఖనుజేరి ప్రవహించిన స్వతంత్ర శాఖలుగా నున్నవి. బ్రాహుయి వీని యన్నిటికంటెఁ బ్రాచీనమైన యొక స్వతంత్రశాఖ. ఉత్తరభూములలోఁ బ్రవహించి విశేషసాంకర్యమునకు లోనైనది. ఆంధ్ర తమిళ మళయాళ కన్నడభాషలకుఁ బ్రత్యేక లిపులును ప్రత్యేకవాఙ్మయమును గలుగుటచే

నివి నాగరక భాషలనఁబడుచున్నవి. తుళు, కొడగులలోఁగల పదపరికరమును, భాషారూపములలోఁగల సమృద్ధిని బట్టి కాల్డ్వెల్ పండితుఁడు వీనిలోఁ బ్రసిద్ధవాఙ్మయము లేకున్నను వీనినిగూడ నాగరకభాషలలోఁ జేర్చినాఁడు. ఈ తుళు, కొడగు, తోద, కోట భాషలకు తమిళముకంటెఁ గన్నడముతోడనే యెక్కువ చేరిక కలదు. కుయి, గోండి భాషలు తెలుఁగునకుఁ గొన్ని విషయములలో చేరికగలవై యున్నను వీనికి తమిళ కన్నడ వర్గములోఁ బోలికలు లేకపోలేదు. ఇట్లే కొలామి, నాయకి, భీలి మొదలగునవి కూడఁ దమిళ కన్నడ వర్గమునకును దెనుఁగునకును నడుమఁ జేర్పఁదగినవిగా నున్నవి.

* ఈరీతి ననుసరించియే ద్రావిడభాషావంశవృక్షము తుదిని గనఁబఱచిన రీతిని నిర్దేశింపఁబడియున్నది.

ఇట్లు చిరకాలము క్రిందటనే ప్రత్యేకముగా విడివడిన బ్రాహుయిభాష యొక శాఖగాను, తెలుఁగు ప్రధానముగాఁ గలిగి కురుక్, మాల్టో, గోండి, కుయి, కొలామి భాషలతోఁ గూడినది మఱియొక శాఖగాను, కన్నడమును, తమిళ మళయాళములును ప్రధాన శాఖలుగాఁ గలిగి, తుళు, కొడగు, తోద, కోట భాషలతోఁగూడినది మఱియొక శాఖగాను గలిగి, ప్రాచీన ద్రావిడ భాషామహావృక్షము త్రిశాఖావృతమై చిలవలుపలవలు పెట్టి దక్షిణాపథమునంతయు నావరించి గీర్వాణభాషావాఙ్మయ విజ్ఞాన దోహదముచేఁ బెంపొంది యాయాశాఖల నాశ్రయించిన వారి నతిరమ్యములగు వాఙ్మయ స్వాదుఫలములముచేఁ దనియించుచున్నది.

ఇటీవలి కాలమున రాజ్యాంగ సంసర్గమూలమున నాంధ్ర భాషాపదములు కన్నడమునను, కన్నడపదము లాంధ్రమునను జేరియుండుటచేతనో, వీని లిపులు తమిళ లిపికంటెఁ గొంత భిన్నమైన యొక ప్రాచీన లిపినుండి బయలుదేఱినవగుటచేఁ నెక్కుడు సామ్యముగలవగుటచేతనో, ఆంధ్ర కన్నడములకు తమిళముకంటె విశేషసన్నిహితత్వమున్నటు లగపడుచున్నది. కాని ప్రధాన విషయములలో కన్నడము తెలుఁగుకంటె తమిళముననే చేరికగలదై యుండె ననుటకు సందేహములేదు. శ్రీనాథుఁడాంధ్రముననే కవిత్వము చెప్పుచు, రాజమహేంద్రవర కవులతోఁదనభాష నిజముగా కర్ణాటకభాషయని చెప్పినాఁడన్న కథా విషయమును గూడఁబరిహాస గర్భితముగనో రాజ్యాంగ సంబంధపరముగనో గ్రహింప వలసినదేగాని యాభాషల యభేదమును సూచించుచుఁ జెప్పినదని తలంచుట కవకాశము లేదు. అప్పటి కేడువందల సంవత్సరములక్రితమే, కుమారిలభట్టు తన రచించిన తంత్రవార్తిక గ్రంథమున దక్షిణదేశ భాషలనుగూర్చి చేసిన ప్రశంసలో వీని "నాంధ్రద్రావిడభాష" యనుపదముచేఁ బేర్కొనె నన్నప్పుడుకూడ నాంధ్రశబ్దము ఆంధ్రకర్ణాటకపరమగుననియు,

---

*15 పేజీచూడుఁడు:— Grierson's *Linguistic Survey of India,* Vol. IV.

ద్రావిడపదము తమిళ మళయాళ పరమగుననియు కాల్డ్వెల్ పండితుఁడూహించినట్లుగాఁ* మనము దలంప నవసరమును లేదు. ఆంధ్రమునకు దక్షిణ ద్రావిడ భాషలకంటె నొక విధమగు ప్రత్యేకతకలదనియు, కుమారిలభట్టాంధ్రపదముచేఁ దెనుఁగును, ద్రావిడపదముచేఁ దక్షిణ ద్రావిడభాషలనన్నిటిని సూచింప నెంచెననియు నీరెండుశాఖలును గలిసి యేకభాషగా గ్రహింపఁదగు ననుభావమునే ఆతఁడు వ్యక్తముచేయఁ దలంచెననియు స్టెన్ కోనో పండితుఁడు చెప్పినట్లు† మనము దానిభావముగా గ్రహింప వచ్చును. అప్పుడు తమిళ కన్నడములు ద్రావిడశబ్దవాచ్యములును, తెలుఁగు ఆంధ్రశబ్దవాచ్యము నగును. కాని క్రీస్తుశకము ఏడవశతాబ్దినాఁటికే కుమారిలభట్టున కాంధ్రద్రావిడభాషల సంబంధమును గూర్చి యిట్టి నిశితభావముకలదాయను విషయముమాత్ర మాలోచింపవలసి యున్నది. ఏలయనఁ బరిశీలింపఁగా తంత్రవార్తిక ముద్రితగ్రంథమున నీయాంధ్రశబ్దమే కానవచ్చుటలేదు. ద్రావిడశబ్దము మాత్రమే వేదమునందలి మ్లేచ్ఛపదముల యర్థనిర్ణయవిషయకమగు చర్చాసందర్భమున నొకటి రెండు చోటులఁగాన వచ్చుచున్నది. వేదమునఁగానంబడు మ్లేచ్ఛ శబ్దముల యర్థనిర్ణయమునుగూర్చిన యీసందర్భము నిచ్చట కొంచెము తడవుట యప్రసక్తముకాదు. దీనివలన నా కాలమునందలి భాషాతత్త్వవిచారణమెట్టిదో ద్రావిడభాషలనుగూర్చి వారికిఁగల జ్ఞానమెట్టిదో కొంచెము తెలిసికొన నవకాశముకూడఁ గలుగఁగలదు.

తంత్రవార్తికము ప్రథమాధ్యాయము తృతీయపాదమున నార్యభాషాశబ్దముల యర్థవిషయమున వైదిక ప్రయోగమునకును శిష్టవ్యవహారమునకును విప్రతిపత్తి కలిగినపుడు దేనిని ప్రమాణముగా గ్రహింపవలయును— "కోఽర్థః స్యాత్ పారమార్థికః" అను ప్రశ్న బయలుదేఱఁగా, వేదమునఁ జెప్పఁబడిన యర్థమే యచ్చట ప్రమాణముగా గ్రహింపవలసిన

---

*One of the earliest terms used in Sanskrit to designate the family seems to have been that of Andhra-Dravida-bhasha, the Telugu-Tamil language or rather perhaps the language of the Telugu and Tamil countries used by Kumarila Bhatta. The term though vague is not badly chosen. Canarese was probably supposed to be included in Telugu and Malayalam in Tamil and yet both dialects together with any sub-dialects that might be included in them, were evidently regarded as forming but one Basha.—Caldwell's Comparative Grammar.

†The word Dravida forms part of the denomination 'Andhra Dravidabhasha, the language of the Andhras (Telugu) and Dravidas (Tamilians) which Kumarila bhatta (probably 7th of A.D.) employed to denote the Dravidian family, ... Tamil and Malayalam are two sister dialects of the same language. Kanarese is also closely related to Tamil, and the two languages form together one of the principal groups of the Dravidian family. If Kumarila's denotation denotes a difference of dialect, which is by no means certain, Kanarese and Tamil would be included in the Dravida Bhasha as against Telugu the Andhrabhasha."—*L.S.I.*, Vol. IV, p. 284.

దనియు లౌకికవ్యవహారము దానికి భిన్నమైనపుడు వ్యావహారికార్థము ప్రధానముగను, వైదికార్థము గౌణముగను గ్రహింపవలయుననియు సమాధానము చెప్పి *లౌకిక వ్యవహారమున నాయాశబ్దార్థము లెట్లు నిశ్చయముగా గ్రహింపఁబడునో, అట్లే వైదిక వ్యవహారమున నాయాయర్థములు నిశ్చితములే యగును. కావున, శాస్త్రాధారముగలిగిన యర్థజ్ఞానమే విప్రకృష్టము సంకరము నగు సామాన్యవ్యవహారముపై నాధారపడిన యర్థజ్ఞానముకంటె బలవత్తరము అని సిద్ధాంతీకరింపఁబడినది.

"తస్మాత్ శాస్త్రస్థితై వైకా ప్రతిపత్తిర్బలీయసీ
న సమా ముక్తకాచారై ర్విప్రకృష్టై స్ససంకరై" రితి

ఇఁక నార్యావర్తనివాసులకు సుప్రసిద్ధములు కానట్టియు వేదమునఁ బ్రయోగింపఁబడి యున్నట్టియు మ్లేచ్ఛశబ్దముల విషయమున నర్థనిర్ణయమెట్లు? వానికి సంస్కృత భాషా సంప్రదాయానుసారముగా వ్యుత్పత్తిని గల్పించి చెప్పఁబడిన యర్థము గ్రాహ్యమా, లేక మ్లేచ్ఛజనవ్యవహారమునఁగల సముదాయప్రసిద్ధియే గ్రాహ్యమా యని ప్రశ్న.

"యే శబ్దా న ప్రసిద్ధా స్స్యు రార్యావర్త నివాసినామ్
తేషాం మ్లేచ్ఛ ప్రసిద్ధోర్థో గ్రాహ్యో నేతి విచింత్యతే,
నిరుక్తవ్యాక్రియా ద్వారా ప్రసిద్ధిః కిం బలీయసీ
సముదాయ ప్రసిద్ధిర్వా మ్లేచ్ఛస్యై వాథవా భవేత్ "

ఎప్పుడును మ్లేచ్ఛ వ్యవహారమునందలి యర్థము గ్రహింపఁబడవలయుననుట మాత్ర మెట్లుపొసగును. మ్లేచ్ఛ వ్యవహారమున శబ్దమునకుఁ బ్రసిద్ధార్థమిది యని నిర్ణయించుట యెట్లు? మ్లేచ్ఛదేశము లనేకములు. వానిలో నన్నిటఁ దిరిగి యాశబ్దార్థమును గ్రహింపవలెను. అదియు భిన్న దేశములలో భిన్నముగా నున్నచో నిర్ణయము సాధ్యము కాదు గదా? మ్లేచ్ఛులకు శబ్ద ప్రయోగము విషయమున ధర్మదృష్టి లేకుండుటచే శబ్ద స్వరూపమువలెనే శబ్దార్థము గూడఁ దాఱుమాఱుగుచుండును. కావుననే మ్లేచ్ఛాపభాషణమున నొక్క సంస్కృత శబ్దము కూడ లేదు గదా. ఏవో కొన్ని యున్నను అవి యార్యులచే గ్రహింపఁబడిన వానికంటె భిన్నార్థములై ప్రత్యయాదుల భ్రష్టములై యుండుటచే నర్థ బోధకములే కావని చెప్పవచ్చును. మ్లేచ్ఛభాషలలో సంస్కృత

* "యత్రతు సంఖ్యేయాన్తరవిషయత్వం తత్ర వైదికోర్థో గౌణోగృహ్యతాం లౌకికోవా ముఖ్య ఇతి. తాదృశే విషయే ముఖ్యార్థత్వా ల్లౌకిక ప్రసిద్ధి రేవ గ్రహీతవ్యేతి ఉత్తర సూత్రే వక్ష్యామః"

శబ్దములను వెదకు నార్యులు చేయున దేమనఁగా నొకపదమున కితరపదములలోని యక్షరములను ముడివెట్టి యేదో యొక సంస్కృత పదమును గల్పించుటయేయై యున్నది. అప్పుడు కూడ నొక దీర్ఘాక్షరము తక్కువగనో, ఒక హ్రస్వాక్షరమెక్కువగనో కనఁబడుచునే యుండును. అనిచెప్పి యిందుల కుదాహరణముగా ద్రావిడభాషలోని పదములను గ్రహించి చూపుచున్నాఁడు.

*"తద్యథా ద్రావిడాది భాషాయామేవ తావత్"—అదెట్లనఁగా ద్రావిడాదిభాష

---

* "తద్యథా ద్రావిడాది భాషాయామేవతావ ద్వ్యంజనాన్తభాషా పదేషు స్వరాన్త విభక్తి స్త్రీ ప్రత్యయాది కల్పనాభిః స్వభాషానురూపా నర్థాన్ ప్రతిపద్యమానా దృశ్యంతే. తద్యథోదనం చోరిత్యుక్తే చోరపదవాచ్యం కల్పయన్తి. పన్థానమతరిత్యుక్తే అతర ఇతి కల్పయిత్వాహుః. సత్యం దుస్తరత్వా దతర ఏవ పన్థా ఇతి. తథా పాప్ శబ్దం పకారాన్తం సర్పవచనం అకారాన్తం కల్పయిత్వా సత్యం పాప ఏవాసావితి వదన్తి. ఏవం మాల్ శబ్దం స్త్రీ వచనం మాలేతి కల్పయిత్వా సత్యమిత్యాహుః, వైర్ శబ్దంచ రేఫాన్తం ఉదర వచనం వైరి శబ్దేన ప్రత్యామ్నాయం వదన్తి. సత్యం సర్వస్య క్షుధిత స్యాకార్యే ప్రవర్తనాదుదరం వైరికార్యే ప్రవర్తత ఇతి. తద్యథా ద్రావిడాదిభాషాయా మీదృశీ స్వచ్ఛన్ద కల్పనా తదా పారసీక బర్బర యవన రౌమకాది భాషాసుకిం వికల్ప్య కిం ప్రతిపత్స్యన్త ఇతి న విద్మః"

తస్మాత్ మ్లేచ్ఛ ప్రసిద్ధం యత్పద మార్యై ర్వికల్ప్యతే
నకశ్చిత్తత్ర విశ్వాసో యుక్తః పదపదార్థయోః
నిరుక్త వ్యాక్రియాద్వారా యస్త్వర్థః పరిగమ్యతే
పిక నేమాదిశబ్దానాం స ఏవార్థో భవిష్యతి. ఇతి ప్రాప్తమ్,
ఏవం ప్రాప్తే వదామోత్ర పదం విపుల దృష్టిభిః
విజ్ఞాయే తావినష్టం య త్తత్తదర్థం భవిష్యతి
యత్తువేద తదంగేషు పదం దృష్ట మవిప్లుతం
మ్లేచ్ఛ భాషాసు తద్రూప మర్థే క్వచనచోదితం
తత్త్రైవ ప్రతీయేత ప్రమాణేనా విరోధతః
పిక నేమాది తద్ధ్యేవం నిపుణై రవధారితం
చోదితం హ్యుపదిష్టం వా ప్రయుక్తం వాక్రియాగతం
మ్లేచ్ఛై రవధృతం పశ్చా దార్యై ర్ద్వైభాషికైః క్వచిత్
తాదృశం తు ప్రతీయేత ప్రామాణ్యా న్నేతి నిశ్చితమ్
నత ద్ధర్మప్రమాణేన వేదాఖ్యేన విరుధ్యతే.

లలోని వ్యంజనాంతపదములకు స్వరాన్త విభక్తి స్త్రీ ప్రత్యయాదికల్పనచేసి సంస్కృత భాషాపదముల కనువగు నర్థము కలవానినిగాఁ జేయుచున్నారు. "చోర్" అనుపదము ద్రావిడభాషలో "అన్నము" అను నర్థము కలదై యుండగా దానిని అకారాంతముగా నెంచి "చోర" పద వాచ్యముగా గ్రహించుచున్నారు. మార్గము అనునర్థము గల "అతర్" శబ్దమును "అతరః" అను దానిగా గ్రహించి తరింపశక్యముకానిది గనుక మార్గమును "అతరః" అనుట న్యాయమే యని దానికి వ్యుత్పత్త్యర్థమును గల్పించిసమర్థించుచున్నారు. పకారాంతమై సర్పము అను నర్థముగల "పాప్" శబ్దమును "పాప" అని అకారాంతశబ్దముగా గ్రహించి వాస్తవముగా నిది పాపియే గనుక దానికా పేరు వచ్చిన దనుచున్నారు. స్త్రీ వాచకమగు "మాల్" శబ్దమును "మాలా" శబ్దముగా గ్రహించి యది యన్వర్థమే యని చెప్పుచున్నారు. ఉదరవాచకమైన రేఫాంత "వయిర్" శబ్దమును "వైరి" శబ్ద ప్రత్యామ్నాయముగాఁ జెప్పుచు క్షుధితుఁడైనవాఁడు అకార్యమునఁ బ్రవర్తించును గావున నుదరము వైరి కార్యమునఁ బ్రవర్తింపఁజేయునది గుటంజేసి మానవునకు వైరియేయగును—. ఇట్లార్యావర్తభాగమునందే నివసించు ద్రావిడ జనుల వ్యవహారములోని శబ్దముల యర్థము విషయముననే యిట్టి స్వచ్ఛందకల్పనలు చేయఁబడుచున్నపుడు, ఇంకను దూరస్థులగు పారసీకులు, బర్బరులు, యవనులు, రోమకులు మొదలగు వారి వ్యవహారములోని పదములను సంస్కృతపదములుగాఁ జేయుట కింక నెన్ని మార్పులుచేసి యెట్టి యర్థములను బడయుదురో చెప్పఁ లవి కాదు. కావున నార్యులచే గ్రహింపఁబడిన మ్లేచ్ఛశబ్దముల స్వరూపార్థము లనేకవిధములగు వికల్పనలకు లోనగుచుండును గావున నా పదపదార్థములను మన మెప్పుడు నమ్మకముతో స్వీకరింపరాదు. పిక నేమాదిశబ్దములకువలెనే వ్యాకరణ నిర్వచనమూలముగా నిర్ణయింపఁబడిన యర్థముననే వాని యర్థముగా గ్రహింపఁదగును.

అను వాదము సంభవింపగా నిట్లు సిద్ధాంతము చేయఁబడినది. నిపుణులగు వారు పరిశీలించి వినష్టము కాని పదమున కేయర్థ మునిర్ణయింతురో అదే దాని యర్థముగా గ్రహింపనగును. వేద వేదాంగములయందుఁ జెప్పఁబడిన పిక నేమాది శబ్దములు మ్లేచ్ఛ భాషలయందు మార్పులేక యున్నపుడు ప్రామాణ్యవిరోధము లేక పోయినచో మ్లేచ్ఛ భాషార్థమే గ్రహింపవచ్చును. అది వేదప్రమాణమునకు విరోధము కాఁబోదు.

ఈ మీ మాంసవలన మన మీక్రింది విషయములను గ్రహింపఁదగియున్నది. ఆర్యులచే మ్లేచ్ఛభాషలని పిలువఁబడిన యనార్యభాషలగు యవనరోమక ద్రావిడాదిభాషలనుండి యనేకశబ్దములు వేదకాలమునుండియు వారి గ్రంథములలోఁ బ్రవేశించినవి. ఆర్యులు వీనిని గ్రహించి నపు డాయాశబ్దముల కాయాభాషలలో నేయర్థము కలదో ఆ యర్థమునే గ్రహించియుందు రుగాని వేఱు విధముగా నై యుండదు గదా. కొంత కాలమున

కీపదము లార్యభాషాపదములే యని సమర్థించుటకో, వానికున్న యర్థమును స్థిరపఱచుటకో నార్యభాషాప్రత్యయాదులను గల్పించి దానియర్థమున కనుకూలమైన యేదో యొక ధాతువునకు ముడిపెట్టి దానికి వ్యుత్పత్తులను కొందఱు వైయాకరణులు గల్పింపయత్నించిరి. కొన్ని సందర్భములలో నాయాయర్థములను సమర్థించుటకు విచిత్రమైన యితిహాసములను గూడఁ గల్పింప దొడంగిరనుటకు బ్రాహ్మణములలోఁగల యనేకములగు కథలే నిదర్శనములు. ఒకప్పు డొక్కొక శబ్దమునకై యొక్కొక నూతన ధాతువుకూడ కల్పింపబడియుండును. కాలక్రమమునఁ గొన్ని యార్యశబ్దములకే వ్యవహారమునం దర్థము మాఱిపోవుట తటస్థించినపుడు ఏ యర్థము ప్రమాణముగా గ్రహింపఁదగినదను ప్రశ్న బయలుదేఱినది. ఇట్టివి త్రివృత్, చరు, మొదలయినవి కొన్ని కలవు. వీనికి వేదములో తొమ్మిది పర్యాయములు, వండబడినయన్నము అని యర్థము. వ్యవహారమున వీనికి మూఁడు పర్యాయములు, ఒక పాత్రయనియు వరుసగా నర్థములు కలిగినవి. ఏయర్థమును ప్రమాణముగా గ్రహింపవలెను. అనఁగా, వేదమున వైదికార్థము వ్యవహారమున వ్యావహారికార్థమును సందర్భానుసారముగా గ్రహింపఁదగిన దని చెప్పుచు ధర్మము విషయమున వైదికార్థమే బలవత్తరమగునని సమాధానము చెప్పివారు. అనఁగా కాలక్రమమున శబ్దములకు రూపములతోపాటు అర్థముకూడ మాఱుచుండుటవలన, ఆర్యులు ధర్మముకొఱకు శబ్దప్రయోగము చేయుదురు గావున శబ్ద స్వరూపమును అర్థమును గూడ మార్పు నొందకుండఁ జేయుటకు విశేషప్రయత్నము చేసినవారైనను భాషకు సహజమగు మార్పు తప్పకుండుటచే సద్దానిని గుర్తించిన తరువాత వారు వైదిక ప్రామాణ్యమును నిలువఁబెట్టుటకు వైదికార్థమే ధర్మ విషయమున బలవత్తరమని చెప్పినను, వ్యావహారికార్థము వ్యవహారమునఁ బ్రధానమనియు నప్పుడు వైదికార్థము గౌణమగుననియుఁ జెప్పవలసినవారైరి. ఆర్యశబ్దముల విషయమిట్లుగుచుండగా ననార్యులకు శబ్దప్రయోగవిషయమున ధర్మబుద్ధి లేకుండుటచే నవి విశేషముగ మార్పుల నొందుచుండును కావున మ్లేచ్ఛ వ్యవహారమును ప్రామాణ్యముగ గ్రహించుటలో గొప్ప చిక్కేయున్నను, ద్వైభాషికులగు వారు పరిశీలించి నిర్ణయించినపుడును వైదికార్థమునకు విప్రతిపత్తిలేనపుడును మ్లేచ్ఛవ్యవహారమే ప్రమాణముగా గ్రహింపవచ్చునని చెప్పఁబడినది. కాని మ్లేచ్ఛశబ్దములను ఆర్యశబ్దములుగనే గ్రహించి వానికి వ్యుత్పత్త్యర్థములను జెప్పఁదొడంగిరనుటకు పికనేమాది శబ్దములే నిదర్శనములు. ఈ శబ్దములిపుడు సామాన్యముగా నార్యశబ్దములుగనే గ్రహింపఁబడుచున్నవి. కాని కుమారిలుని కాలమునకుఁ బూర్వమే యవి మ్లేచ్ఛ శబ్దములని గ్రహింపఁబడినట్లగపడును. పిక శబ్దమునకు లింగాభట్టీయమున అపిహితః కాయతీతి-పికః-కై శబ్దే = కనిపించక పలుకునది. అపిరంతర్థా" అని కై, గై ధాతువునుండి యేర్పడినట్లుగా వ్యుత్పత్తి చెప్పఁబడినది. ("కాకః" శబ్దమునకు గూడ నిట్లే "కా ఇతి కాయతీతి=కాకః అని వ్యుత్పత్తి) కాని యీ "పిక" శబ్దము రోమక భాషాశబ్దముగాఁ గనఁబడుచున్నది. (cf Latin-picus) "పికస్" అనుశబ్దము లాటిన్ భాషలోని యర్థముననే కలదు. ఇట్లే "దీనార" శబ్దము లాటిన్ భాషలోని

"డెనేరియస్" (cf. Latin-denarius) అనుదానినుండియు, "ద్రమ్మ" అనునది యవనభాషలోని "డ్రాక్మె" (cf Gk-drakhme) అనుశబ్దమునుండియు; పరశుశబ్దము యవనభాషలోని "పెలెకస్" శబ్దమునుండియు వచ్చినవనియుఁ దెలియుచున్నది. ఆకాలమున విదేశీయ భాషాశబ్దములే యార్యభాషలోఁ జేరినపుడు దేశీయములగు భాషలలోనిశబ్దములును పెక్కుచేరి యుండుననుటకు సందేహము లేదుగదా! ఇట్లు ద్రావిడభాషా శబ్దములెన్ని చేరినవో! కుట, కుండ, నీల, పుష్కర, పుష్ప, పూజన, ఫల, బీజ, మయూర, రాత్రి, రూప మొదలగునవి ద్రావిడాదిభాషలలోనుండి యార్యభాషలోఁ జేరినవిగాఁ దలంపఁబడుచున్నవి. నీర, మీనశబ్దములు కూడనట్టివేయై యుండును. వీనికి నిఘంటువులలో నేదో యొకవ్యుత్పత్తి కల్పింపఁబడియే యుండును గాని అట్టి కల్పనమును మన మెల్లప్పుడును విశ్వసింపరాదనుటకే కుమారిలభట్టు ద్రావిడభాషాశబ్దముల నుదాహరణముగాఁ గైకొనిచూపినాఁడు. కావున నాతని కాలమున ద్రావిడభాష మ్లేచ్ఛభాషలలోఁ జేరినదేగాని ప్రాకృత భేదముగా గ్రహింపఁబడలేదనట స్పష్టము. అప్పటికే దేశభాషలనుండి గ్రహింపఁబడిన శబ్దములకు యత్కించిత్ ధ్వని సామ్యమునుబట్టి సంస్కృతవ్యుత్పత్తులు కల్పింప బడుచుండగా 'జనని సమస్తభాషలకు సంస్కృతభాష ధరాతలంబులఁ" అను భావము ప్రబలిఁ యిటీవలికాలమున దేశభాషలన్నియుఁ దద్వికృతులేయనుటలో నాశ్చర్య మేమున్నది? దేశ్య (మ్లేచ్ఛ) పదములు సంస్కృత ప్రాకృతములలోఁజేరి మరల దేశ్యభాషలలో తత్సమ తద్భవములుగ నెన్నో చేరియుండుననుటలోఁగూడ నాశ్చర్యములేదు.

ఆర్యులు మ్లేచ్ఛశబ్దముల కర్థనిర్ణయము చేయునపుడు వానిని తాఱుమాఱుచేసి వ్యుత్పత్తికల్పనము చేయుదురనుట కుదాహరణముగా కుమారిలభట్టు ఇచ్చిన ద్రావిడభాషా శబ్దములలోఁ గొన్నిటి స్వరూపమందే కొంత వ్యత్యాస మగపడుచున్నది. చోర్, పామ్‌శబ్దములు కుట్రియలుకార మనఁబడు అర్ధమాత్రోకారాంతములుగా తమిళ భాషలోఁ గనఁబడుచున్నవి. పలుకుబడిలో నిది సువ్యక్తము కాదు గావున వ్యవహారమును బట్టి వీనిని హలంతములుగనే యాతఁడు గ్రహించియుండును. ఇట్టి శబ్దములలోఁ గొన్ని కాలక్రమమున వ్యవహారమున ఉకారాంతములే యగుచు వచ్చినవిగాని, సంధిలో—అనఁగా వానికిమతి యొక అజాదిశబ్దము పరమైనపుడాయుకారము లోపించుచున్నది. ద్రావిడ భాషలలోని పామ్ శబ్దము నడుమ నొక "మ" కారము కూడ కలదు. త - పామ్‌పు, మళ-పామ్పు, తెలు - పాము, కన్న - తు-పావు, అను రూపములు ద్రావిడ భాషలలోఁ గలవు. కుమారిలభట్టు మకారవిరహితముగ గ్రహించిన రూపము, ఆకాలమున పామర వ్యవహారమునందలి భ్రష్టరూపమా, లేదా శిష్టవ్యవహారమునఁగూడ నాకాలమున నది యట్లే యుండెనా యను సందేహము కలుగకమానదు. కన్నడములోని "వ" కారము పకార స్థానమున వచ్చినదైనఁ గావచ్చును, లేదా "మ" కారస్థానమున వచ్చినదైనను గావచ్చును. పాపఁడు, జనపనార, ఇనుపకోల మొదలగు తెలుఁగు సమాసములలో మరాంతములగు

నీశబ్దములు విశేషణములై నిలిచినపుడు సత్వమును బొందుచున్నవి. తమిళమునఁ గూడ "పాప్పుకొ్కాడి; ఇరుప్పుకొ్కాల్" అనుపట్లు నిట్లే పకారము ద్విత్వమును బొందినదై యున్నది. తమిళమునందలి పామ్పు; "ఇరుమ్పు" మొదలగువానిలోని మకార ముచ్చారణ సౌకర్యము కారణముగావచ్చి చేరినదని చెప్పినచో వాని పూర్వరూపము కుమారిల భట్టు దాహరించినరీతిని "పాప్" యనియే యుండియుండు నని వలసియున్నది. "పామ్బు" లోని "మ్బు" "పు" అయినదా; లేదా తొలిరూపము "పాప్" అని యుండుటచే విశేషణ సమాసములలో నాపకారమే పొడసూపినదా యను విషయము పరిశీలనార్హము. మ్బు వర్ణముతోఁ గూడిన తమిళశబ్దము లనేకములు—నామ్బు, శణమ్బు, వేమ్బు, ఎలుమ్బు మొదలగునవి—తెలుఁగున నాము, జనుము, వేము, ఎము(క)—ఎమ్ము. అని మువర్ణాంతములైనవి. ఇవి విశేషణములైనపుడు పవర్ణమే పొడసూపుచున్నది—జనపనార, నాపచేను. కావుననే నామ్వాది కనుమ్వాదులకు పఙ్‌పప్పఁబులగునని పఙ్ పవర్ణములను విధించి వైయాకరణు లారూపములను సాధించినారు. కాని భాషాశాస్త్రపద్ధతిని వీనిని సమర్థింపవలసివచ్చినపుడు ప్రాచీనరూపములందు గల పవర్ణమే యాపదబంధములలో నిలిచియున్నదనియు, నామవాచకరూపములు కాలక్రమమున మార్పులనొందినవనియుఁ జెప్పవలసియుండును. కావున "పాప్" శబ్దమే "పామ్బు" కంటెఁగూడ ప్రాచీనమేమో.

ఇఁక "అతర్" శబ్దము తమిళభాషలోనే యిటీవల వ్యవహారమున నంతరించినది. అయినను కుమారిలుని కాలమున వ్యవహారమున నుండెనేమో. తెలుఁగు కన్నడములలో మాత్ర మీశబ్దము లేదు. ఇక "మాల్" శబ్దము స్త్రీ వాచకముగ ద్రావిడభాషలో నెద్దానిలోను ఉన్నట్లగపడదు. అతనికాలమున వ్యవహారమున నుండెనేమో. "అమ్మాళ్" మొదలగు శబ్దముల వ్యవహారమునుబట్టి "అ + మాళ్" అని దానిని విడగొట్టుటచేఁ గల్పింపఁబడిన రూపముకావచ్చును. ఇట్టి "మాల్" శబ్దమును "మాలా" శబ్దముగా గ్రహించి స్త్రీ మాలా శబ్దవాచ్యమే యగునని వ్యుత్పత్తి కల్పింతురఁట.

మఱియొక విశేషమేమనఁగా తంత్రవార్తికము ముద్రిత గ్రంథమునను, శ్రీమహామహోపాధ్యాయ గంగానాథఝాగారి యాంగ్లభాషాపరివర్తనమునను, "తద్యథా ద్రావిడాది భాషాయాం" అనియే యుండఁగా నీయాంగ్లపరివర్తనమున కుపోద్ఘాతము వ్రాసిన గోపీనాథ కవిరాజుగారు పైద్రావిడ శబ్దములలో తుదిరెండిటిని "నడర్" "ఆళ్" అని గ్రహించియున్నారు. వారుపోద్ఘాతము వ్రాయుచున్న ముద్రిత గ్రంథములో లేని రూపములు వీరికెక్కడనుండి వచ్చినవో తెలుపలేదు. వేఱుప్రతిలోని పాఠాంతరములై యుండునని మన మూహింపవలసియున్నది. అప్పుడు వారి మూలగ్రంథమున వీనియర్థము వ్యుత్పత్తి మొదలగు వానినిగూర్చిన పాఠముకూడ వేఱుగా నుండవలయుఁ గదా. 'అతర్' శబ్దమునకు బదులుగా "నడర్" అనునది పాఠాంతర మనుకొనుట కట్టి శబ్ద మే ద్రావిడభాషలోను నున్నట్లుగ

పడదు. "నడెర్" అను పాఠమును గ్రహించి యది ద్రావిడభాషలోని "న్డై" అను శబ్దమే యని యాకవిరాజుగారు చెప్పుచున్నారు. కాని దీనికి "అతగః"అను దానివ్యుత్పత్తి యెట్లు పొసగును? ముద్రిత గ్రంథములోని "మాళ్" శబ్దమునకు బదులుగా "ఆళ్" అను పాఠమును గ్రహించి "ఒకవ్యక్తి" అని దాని కర్థము చెప్పినారు. మూలములో స్త్రీ వాచకమనియున్నది. "ఆళ్" శబ్దభవమే యగు "ఆలు" శబ్దము తెలుఁగున స్త్రీ వాచకముగా నున్నది గాని తమిళమున "ఆళ్" అనునది స్త్రీ లింగద్యోతకప్రత్యయముగా నున్నదేగాని స్త్రీవాచకపదముగాలేదు. "ఏవంమాల్ శబ్దం స్త్రీవచనం మాలేతి కల్పయిత్వా" అని "మాల్" అనుగానిని "మాలా" శబ్దముగా గ్రహించి వ్యుత్పత్త్యర్థము సరిపెట్టుచున్నారనుట, "ఆళ్" అనుపాఠమును గ్రహించినచో పొసఁగనే పొసఁగదు. మఱియు నా యుపోద్ఘాతమునందే ఆకవిరాజు * కుమారిలు "డాంధ్రద్రావిడ" శబ్దమును తమిళభాషాపరముగాఁ జెప్పెననియు, ఆకారణముచేతనే యాకాలపుటార్యులకు దక్షిణదేశమును గూర్చి విశేషముగాఁ దెలియదనియుఁ దనయభిప్రాయమును వెలిపుచ్చుచున్నాఁడు. దీనినిబట్టి "ఆంధ్రద్రావిడ"శబ్దముతోఁగూడిన పాఠమును గ్రహించియే యీయన వ్రాయుచున్నారనుట స్థిరపడుచున్నది. కావున ముద్రితమైన ప్రతికంటె నీయన యుపోద్ఘాతము వ్రాయుటకు గ్రహించిన ప్రతి భిన్నమని తోఁచుచున్నది. ముద్రితమైన ప్రతి కుపోద్ఘాతము వ్రాయుచు •దానిలోని పాఠమును గూర్చియే యీయన ప్రశంసింపకుండుటకుఁగారణము తెలియదు. ముద్రితప్రతిలోని 'మాళ్", శబ్దమునుబట్టి చూడఁగా కుమారిలభట్టునకాద్రావిడ భాషాశబ్దముల యథార్థజ్ఞానమే లేదన్నట్లు తోఁచుచున్నది. కవిరాజుగారి పాఠాంతరశబ్దములును బట్టి చూడఁగా నామూలపాఠమున నర్థము కాని శబ్దములకు బదులుగా, సందర్భశుద్ధి లేకయే, సులభముగా నర్థమగు ద్రావిడభాషాశబ్దములను నడుమ నెవరో చేర్చినట్లూహింపఁదగియున్నది. కావున నేదో ప్రతిలో నీపాఠాంతరములున్నను వీనినిబట్టి దక్షిణదేశభాషలకు "ఆంధ్రద్రావిడభాష" యను సంజ్ఞ యొకకాలములో నున్నదనిగాని, కుమారిలభట్టీపదము ప్రయోగించెననుటయే వాక్యసందర్భమును బట్టి వాస్తవముగాఁ గనఁబడకుండుటచేఁ దీనినిబట్టి యాకాలమున నార్యులకు దక్షిణదేశమును గూర్చియే విశేషముగాఁ దెలియదనిగాని, చెప్పుట సమంజసముగాఁ గనఁబడదు. ఈ ముద్రితమైన ప్రతి కుపోద్ఘాతము వ్రాసిన గోపీనాథకవిరాజుగారికెట్లో దొరికిన యీ"ఆంధ్రద్రావిడ భాష"యను యపపాఠమును బట్టియే కావలయు కాల్డ్వెల్, స్టెన్‌కోనో పండితులు మొదలగువారు కూడ కుమారిలుని నాటికే సంస్కృత వైయాకరణులకు ద్రావిడ భాషాకుటుంబమునందాంధ్రద్రావిడ భాషల స్థానమును గూర్చియు వాని పరస్పరసంబంధమును గూర్చియు యథార్థజ్ఞానము కలదను భావముతో దానిపై వ్యాఖ్యానముఁజేసియుందురు. ఒకరాంధ్ర

---

*Kumarila's reference to Tamil loosely as 'आन्ध्रद्राविड' is a further evidence in favour of general ignorance of the Aryans about the South"

మున కర్ణాటకము కూడ కలిసియుండునని తలంప మఱియొక రాంధ్రము ప్రత్యేకమనియు ద్రావిడశబ్దముచేతనే తమిళ మళయాళ కన్నడములు సూచితములనియుఁ దలంచిరి. ఇవి యన్నియు "ఆంధ్రద్రావిడభాష" యను నుపపాఠము మూలముగా బయలుదేరిన యూహలేయని చెప్పవచ్చును.

మొత్తముమీద తంత్రవార్తికమునఁగల ద్రావిడశబ్దములఁగూర్చిన యీ చర్చమూలముగా మ్లేచ్ఛభాషాపదము లనేకములు వైదిక, సంస్కృత భాషలలో చిరకాలము నుండి యుఁజేరుచు వచ్చెననియు, వానికర్థ నిర్ణయము చేయు పట్ల వైయాకరణులు వాని రూపములను తాఱుమాఱుచేసి వ్యుత్పత్తులనుగల్పించుచుండిరనియు, వైదిక ప్రయోగమునకును వ్యవహారమునకును అర్థమున భేదము సంభవించినప్పుడు ధర్మప్రయోజనములనుబట్టి వేదమునందలి యర్థమునే ప్రమాణముగా గ్రహింపవలెనను సిద్ధాంతమున్నను మ్లేచ్ఛభాషలనుండి గ్రహింపఁబడిన పదముల విషయమున మాత్రము ఆర్యాభాషలలోని వ్యవహారమునే ప్రమాణముగా గ్రహింపనగు నను భావము నాకాలమునఁ బ్రబలియుండెననియుఁ దెలియుచున్నది. ఇంతేగాక కుమారిలాదు లాకాలమున ద్రావిడ భాషలను మ్లేచ్ఛభాషలుగాఁ దల్పంచుటచే వీనిని నార్యభాషావర్గమునకుఁ జెందినవానిగాఁగాని, సంస్కృతభవములో, ప్రాకృతజన్యములో యనిగాని తలంచిన జాడమాత్రము నగపడదు. తరువాతి కాలమునఁగొందఱు వైయాకరణు లీదేశమునందలి భాషలన్నియు సంస్కృభాషాజన్యములే యను నభిప్రాయముకలవారగుట తటస్థించుటచే దక్షిణదేశభాషల కన్నిటికి మూలమని వారు తలంచిన "ద్రావిడి" అనునది గూడ నొక ప్రాకృతభేదమని చెప్పియుండిరి. కాని యింత మాత్రముచే వారికైనను ఈ దక్షిణదేశభాషలను గూర్చిన యథార్థజ్ఞానము కలదనిగాని సంస్కృతముతో దీనికిఁగల సాజాత్యమును బరిశీలించి నిర్ణయించిరియే యట్లు వారు చెప్పిరనిగానిమనము తలంచుట కవకాశము లేదు. మొత్తముమీఁద ఆకాలమున ద్రావిడ భాషలు అనార్య భాషలు—లేదా మ్లేచ్ఛభాషలను భావముకూడ ప్రబలియున్నదనుట నిశ్చయము.

వీని యనార్యత్వమును లేదా ప్రత్యేకతను, తరువాతి కాలమున సంస్కృతభాషావాఙ్మయముల సాహాయ్యమున స్వతంత్రవాఙ్మయమును పెంపొందించుకొని నాగరకభాష లనిపించుకొనిన యాంధ్ర కన్నడ మళయాళాదులకంటె, హిందూదేశ మధ్యభాగమున నార్యభాషల నడుమనుండియు నింకను దమసహజములగు ననార్యలక్షణములను లేదా ద్రావిడ కుటుంబ లక్షణములను నిలుపుకొనియున్న గోండి, కూయి మొదలగు ననాగరక భాషలే విశేషముగా సూచింపఁగలవని చెప్పవచ్చును.

ద్రావిడ కుటుంబములోని యనాగరక భాషలగు తుద, కోట భాషలు దక్షిణదేశభాగమున నీలగిరి ప్రాంతమున వాడుకలో నున్నవి. ఇవి ప్రాచీన కన్నడమునకు మిక్కిలి సన్నిహితములై యున్నవి. వీనిలో తుద భాష విశేషముగఁ బ్రత్యయాంతభాష

గామాతి పిదప నా ప్రత్యయాంతత్వమును గోల్పోయిన ట్లగపడుచున్నది. కోట భాష లోని సర్వనామరూపములు క్రియారూపములు ప్రాచీన కన్నడములోని వానిని తమిళము నందలి వానిని బోలియున్నవి. భూతకాలికరూపము తెలుఁగులోవలెనే ఇకారసహితము. ఉదా. పోగకొ=వాఁడు వెళ్లును: పోగికొ=వాఁడు వెళ్లినాఁడు. తుమున్నంత ప్రత్యయము " అలిక్-ఉ-లిన్-తినలిక్. కన్న-తిన్న, తిన్నలు, తిన్నలికె. హిందూదేశమధ్యభాగమున గోండ్వనమను ప్రదేశమున నున్నవారు గోండులు. ఒరిస్సా ప్రాంతమున నున్నవారు ఖాండులు. వీరినే కోయిలు అనియు నందురు. తుద, కోట భాషలను మాటలాడు నాటవికులకంటె వీరి కార్యభాషాసంపర్క మెక్కువగా నుండును. ఆ భాషలలోనుండి కొంత శబ్దజాలమును మఱికొన్ని భాషాలక్షణములను గ్రహించినను, పెక్కు విశేషలక్షణ ములలో నివి తక్కిన ద్రావిడభాషలతో సన్నిహిత సంబంధమునే సూచించుచున్నవి కోయ భాష యనఁబడు గోండు భాషను మాటాడువారు తెలుఁగు దేశమునకు సమీపస్థు లగుటచేఁ గాఁబోలు దానికి తెలుఁగుతోనె ఎక్కువ పోలికలుగలవు. అట్లని దూరస్థమగు తమిళముతోఁ గూడ దగ్గర పోలికలు లేక పోలేదు. మధ్యమ పురుషైకవచనము-గోండి లో- మీకుణ-మీకు. త-ఉమక్కు. కన్న-నిమిగె. స్త్రీవాచక సర్వనామరూప మీ భాషలో లేదు. తెలుఁగులోవలెనే నపుంసకరూపమే స్త్రీ వాచకముగ వ్యవహరింపఁ బడుచున్నది.. ఇందలి తుమున్నంత ప్రత్యయము ఆలే, ఈలే. ఇది తెలుఁగు తమిళముల కంటె కన్నడరూపమునకుఁ జేరికగలదై యున్నది. కన్నడమందువలెనె గోండు భాషలో కొన్ని శబ్దములలో ప్రాచీనకకారము నిలిచియున్నది తె-చెవి, త-శెవి; కన్న-కివి; గోండి-కాడేయి. తె-చేయు; త-శెయ్; కన్న - గెయ్ ; గోండి-కీ. గోండిలో బహువచన ప్రత్యయములు " ఓర్ ", " క " అని రెండు గలవు. "క" అనునది నపుంసక శబ్దములపై మాత్రము చేర్పఁబడును. తృతీయా ప్రత్యయము (తమిళమునందువలె) "ఆల్". "అది" అనుదాని ప్రథమేతరవిభక్తి రూపము తెలుఁగునందువలె "దాని" అని కాక "అదెనా" అనియే కలదు. భవిష్యదర్థకక్రియారూపమున ధాతువునకు "కా" అనునది చేర్పఁబడు చున్నది. కీ కా=నేను చేయుదును. cf. త. శెయ్‌గు, కన్న-కెయ్‌గు. ఈ విషయ ములలోనిది ద్రావిడభాషలతో సాజాత్యము కనఁబఱచుచున్నను ఉత్తర హిందూస్థాన భాషల ప్రభావము దీనిపై సోకక పోలేదు. క్రియావిశేషణమునకు బదులు సంబంధార్థక సర్వనామము (హిందీలోని " జో " అనునది) వాడుకలోనికి వచ్చినది. కర్మణ్యర్థక రూపములలోను వ్యతిరేకార్థకరూపములోను, క్రియారూపముల బాహుళ్యములోను ఇది ఉత్తర హిందూస్థానభాషలను బోలినది. మొత్తముమీఁదఁ జిరకాలమునుండి గలిగిన విజాతీయభాషా సంసర్గముచే వ్యాకరణవిషయములలోఁ గూడఁ గొంత మార్పు గలిగినదన వలసి యున్నది.

"కుయి " భాష గోండి భాషకుఁ జాల సన్నిహితము. తుమున్నర్థకము గోండి భాషారూపముకంటెను తమిళమునకు సన్నిహిత మనవచ్చును. గోండి-ఆయాలే, కన్న-

ఆగల్, తమి-అగ, కుయి-ఆవ' తె-కా(న్)' ఇవియన్నియు "అల్" శబ్దము చేర్చుటచే నేర్పడినవే. కొన్ని భాషలలో తుది "ల" కారము లోపించినది. కొన్నిటిలోఁ దుదిలకారము 'న్'గా మారినది. వ్యతిరేకార్థము ఈ కుయిలోఁదక్కిన ద్రావిడభాషలలోవలెనేయేర్పడు చున్నది. తె-చేయను; త-శెయ్యేన్, కు-గియేను. బహువచనరూపములలో మహత్తులకు "అరు-రు" అనునదియు అమహత్తులకు 'క' అనునది చేర్పఁబడుచుండును. పుంలింగశబ్దరూపములుతమిళరూపములనే పోలియున్నవి. త-అవన్, కన్న-అవను, కు-అవాను. ఏకవచనమున స్త్రీలింగద్యోతకముగ నపుంసకలింగరూపమునే వాడుటలో కుయి తెలుగునకుఁ జేరికగలదై యున్నది. ఉత్తమమధ్యమ పురుష సర్వనామముల ప్రథమేతర విభక్తిరూపములలోను, విభక్తిప్రత్యయములలోను, అయ్యేడి-అయ్యేటి (కు-ఆటి) మొదలగు క్రియావిశేషణరూపములలోను కుయి తెలుఁగును బోలియున్నది. వర్తమానక్రియావిశేషణ రూపములు మొదలగు వానిలో నిది యుత్తర హిందూస్థానభాషా సంపర్కమును గనఁబఱచుచున్నదన వలయును. బ్రాహుయి భాషాలక్షణము లనేకములు సిథియన్ వర్గమునందలి భాషలకు సన్నిహితములని చెప్పవలసియున్నది. సిథియన్ వర్గమునుదానికి ప్రత్యేక వ్యవస్థకనఁబడకున్నను ద్రావిడభాషాలక్షణములే కొన్నిటియందు గనఁబడుచున్నవనుటకు సందేహములేదు. కాని బ్రాహుయి భాషలో ప్రత్యేక ద్రావిడభాషాలక్షణములునుఁ గొన్ని కనఁబడుచున్న వనుట మనము ముఖ్యముగా గమనింపఁదగినది. మధ్యమపురుష సర్వనామము ఏకవచన బహువచన రూపములు నీ-నుమ్ ఆత్మార్థక సర్వనామరూపము (తేన్) బహువచన ప్రత్యయమగు "క", రెండు మూఁడుఅను సంఖ్యావాచకశబ్దములు ఇరత్, మునిత్, నిర్దేశార్థకత్రికము దా, ఏ, ఓ, అనునవి, వ్యతిరేకార్థక క్రియలు, ఈ మొదలగు విషయములలో నిది ద్రావిడ భాషలకు సన్నిహిత సంబంధమునే కనఁబఱచుచున్నది. ఇట్లీ యనాగరక భాషలుత్తరహిందూస్థానభాషలనడుమ నుండి వాని ప్రభావమునకుఁగొన్ని విషయములలో లొంగిపోయి యున్నను దూరస్థములగు తమిళాది ద్రావిడ భాషలతో పెక్కువిషయములలో సన్నిహిత సంబంధము కలవిగాఁ గనబడుచుండుటచే ద్రావిడ భాష లొకకాలమున హిందూదేశమందంతటను వ్యాపించి కొన్ని విశేషలక్షణములతోఁ గూడినవై ప్రత్యేక కుటుంబముగా నేర్పడి యుండె ననుటకు సందేహములేదు.

ద్రావిడ భాషా కుటుంబము

ప్రాచీన ద్రావిడభాష

తమిళము. మలయాళము. తుళు కొడగు. తోద కోట. కన్నడము. కురుఖ్. మాల్టో. గోండి. కుయి. కోలామి తెలుగు. బ్రాహుయి

RENANSCENCE OF RELIGION

BY

DR. C. ACHYUTA MENON, PH.D. (LOND.)

Mr. Chairman, Sisters and Brothers.—

I rise to add my humble voice of approval to the noble cause which this congress stands for, and which has been eloquently explained by many distinguished speakers yesterday and to-day and Sir Francis Younghusband in his broadcasting address. It has been a pleasure and privilege to listen to the illuminating address of the chairman and instructive discourse of the speaker. Both of them have combined with their official career an intelligent interest in art and religion and it is my prayer that they may be spared many more years to continue their service to their country.

I am no theologian nor a philosopher ; I am a man of the world. I believe in God whom I have always found to be merciful towards me in all critical situations in my life. I am not merely concerned with the theoretical exposition of religion of which we had many brilliant examples since the opening of this congress but also with its practice which affects the majority of us. Recent events in East and West have shown that the foundations of society once based on ethics and religion are being gradually undermined and something which it is not possible to define at this stage is taking their place. A nation that once believed in non-violence is now engaged in the most deadly of human massacres in the East while a group of Nations that once pinned their faith to the brotherhood of man are mercifully and systematically slaughtering their innocent kith and kin in the West. The great war which was fought to stop further wars among us has brought us under the perpetual shadow of another war hanging over us like the sword of Damocles. It is time therefore that all should look inward and examine ourselves and our actions in the past. These are truly symptoms of a widespread malady all over the world for which we have yet to find a remedy.

It has become fashionable to lay the blame for this state of affairs on the door of science. While I am prepared to admit that

Lecture delivered at the World Congress of Faiths—Third Congress (24th to 28th June 1938), held at Cambridge.

the responsibility of science is immense, I am not quite sure that science alone is answerable to this turn of events. Science has of course placed unlimited resources at our disposal. But I may ask whether our so called leaders of society, particularly political leaders, who during the last generation guided the destinies of Nations have used the achievements of science with discretion and wisdom ? The glamour of scientific invention and the comforts it provided made us blind to its dangers and we began to worship the machine and forgot the man who invented it. We boast that we have controlled nature which by the way loses no opportunity to retaliate. We also presume that we have learnt about everything in this world leaving out one's self and the soul within us, the most important part of it. Like the 'Invisible Man' of H. G. Wells we do not know what to do with the powers we possess as we no longer have that spiritual control which regulates our material advancements. We have therefore started destroying ourselves with the weapons we have created. The primitive man who first discovered the use of knife never thought that one day his descendants will use it for stabbing themselves. The Scientist who invented the bomb would never have dreamt that it would one day destroy himself. With all our mechanical perfection and professed mastery of Nature we are not having that 'Santi', the peace of mind, which we in India have always proclaimed as our ideal. In our case we went to the other extreme—we looked after the soul—even sought the supreme soul 'Paramātma' but neglected the world. It has often occured to me why should we not make a serious attempt to combine the ideals of East and West without undermining the inner vitality of both and solve a new order of society that would solve our major problems. I would commend this matter to the earnest consideration of the congress. I personally think that this is one of the ways through which renascence of religion could be effectively achieved.

Coming to the province of religion itself, if we examine its history I do not think our record in the past is free from blemish. We have committed many a sin in the name of religion. We have watched with apathy the conflicts between the Catholics and Protestants and even waged deadly wars on that behalf. Saivism and Vaiṣṇavism have witnessed a similar struggle in my own country, although it was not so terrible. The histories of other nations also tell the same tale. I come from that part of India which produced the greatest of our philosophers 'Sankārācārya, who emphasised the oneness of the cosmic power Paramatma which contains within

itself everything seen and unseen in this world and recognises no distinctions. The Hindu community of Malabar looked upon Saivism and Vaiṣṇavism in the same spirit of devotion. Our Hindu rajas in ancient time made endowments to their temples, churches and mosques alike. During the dark days that intervened, this tradition was interfered with and inequalities and abuses of Society crept in. It is however a hopeful sign of the times that the enlightened Maharajah of Travancore has recently come forward with his epoch-making temple-entry proclamation removing once for all the social and religious disabilities the lower orders were labouring under. This is renascence of true religion.

If we go into the question deeper, we will discover that the custodians of religion in various parts of the world have very often mistaken the safeguards of religion for its essential principles and have given the average man no place within its fold. He comes in only during ceremonial occasions. Modern education as pointed by Sir Radhakrishnan yesterday has made him self-conscious and he is not likely to take things in future lying down. Unless we are able to restore his confidence and make him feel that he is not ignored in the general scheme of religion no permanent reform is possible. Our ancient Masters and prophets, Buddha, Jesus Christ, Sankara and Mohammad the Prophet have always emphasised this aspect of religion. We have only to follow their wise precepts. This is not making religion cheap. It on other hand, makes the average man realise that religion is an essential part of his life. Give him the benefit of religious knowledge which, coupled with the general desire to be good, is sure to yield satisfactory results. I would therefore put in a plea for reform within and without as an essential item of the programme for the renascence of religion which we are contemplating.

കേരളത്തിലെ നടനകല.

അദ്ധ്യായം 1.

കലാമാഹാത്മ്യം.

ആനന്ദാൎത്ഥിയായ മനുഷ്യൻ സ്വപ്രയത്നംകൊണ്ടു സമ്പാദിച്ചിട്ടുള്ള അമൂല്യനിധിയാണ് കല. കലാജന്യമായ ആഹ്ലാദം അലൌകികമാണെങ്കിൽ, അനുഭവമാത്രവേദ്യവുമാണ്. സൌന്ദര്യാസ്വാദനം മനുഷ്യന്റെ വാസനാവിശേഷങ്ങളേയും വികാരഭേദങ്ങളേയും ആശ്രയിച്ചാണ് സ്ഥിതിചെയ്യുന്നതെങ്കിലും, ആ വക ചിത്തവൃത്തികൾ കലകൾ വഴിക്കു മാത്രമേ പുറത്തു പ്രകാശിക്കുന്നുള്ളു.

ശില്പവിദ്യ കലയും വൈദ്യകല വിദ്യയുമാണെന്നു ശ്രവണമാത്രത്തിൽ തോന്നാത്തതു് "കലാവിദ്യ"യെ കീഴ്മേൽ മറിച്ചതുകൊണ്ടാണ്. പ്രസ്തുതപദങ്ങൾ കല—പ്രേരണേ, വിദ്—ജ്ഞാനേ എന്നീ ധാതുക്കളിൽനിന്നു നിഷ്പന്നമാകകൊണ്ടു് അവ യഥാക്രമം ഇന്ദ്രിയത്തെ രസിപ്പിക്കുന്നതും ബുദ്ധിയെ പ്രേരിപ്പിക്കുന്നതുമാണെന്നു വരുന്നു. വിദ്യയുടെ ഹസ്താവലംബം കൂടാതെ കലയ്ക്കു സഞ്ചരിക്കാവതല്ലെങ്കിലും കലയുടെ അഭാവം വിദ്യയ്ക്കു ഹാനിവരുത്തുന്നില്ല. തന്നിൽ ഒളിഞ്ഞു കിടക്കുന്ന വിദ്യ പ്രകടമാവുന്നതോടുകൂടി കലയിലെ കലാത്വമില്ലാതായിത്തീരുന്നു. വിദ്യ ചിന്താവിഷയവും കല അനുഭവവിഷയവുമാണ്; ആദ്യത്തേതു് ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ സ്വതന്ത്രമാക്കുമ്പോൾ രണ്ടാമത്തേതു് അവയെ ബന്ധിക്കുന്നു. സങ്കല്പസുഖവും വെറും പരമാൎത്ഥവും തമ്മിലുള്ള അന്തരം അവയ്ക്കു തമ്മിലുമുണ്ടു്. വസ്തുതത്വജ്ഞാനത്തിനുള്ള ഉപായങ്ങളായ വേദശാസ്ത്രപുരാണാദികളെ വിദ്യയെന്നും ഹൃദയാഹ്ലാദനത്തിനു സമൎത്ഥങ്ങളായ സംഗീതസാഹിത്യാദികളെ കലയെന്നും പൌരാണികർ നിൎവ്വചിച്ചിരിക്കുന്നു. ബുദ്ധിയുടെ പ്രവൎത്തനം ആവശ്യമില്ലാത്തതുകൊണ്ടു് പണ്ഡിതപാമരന്മാരെ ഒരുപോലെ ആനന്ദിപ്പിക്കാമെന്നതു് കലയുടെ വൈശിഷ്ട്യമാണ്.

കലകളുടെ വിഭജനത്തിലും സ്വരൂപകഥനത്തിലും പൌരാണികരായ ഭാരതീയാചാര്യന്മാരുടെ ദൃഷ്ടി പതിയാതിരുന്നിട്ടില്ല. കലാവിഭാഗങ്ങളെ പരിഗണിക്കുന്നതിലും വകതിരിക്കുന്നതിലും അവർ കാണിച്ചിട്ടുള്ള നിഷ്കൃഷം അല്പം കുറഞ്ഞുപോയിട്ടുണ്ടെന്നേയുള്ളൂ. ശൈവതന്ത്രത്തിൽ കലകളെ അറുപത്തിനാലായി വിഭജനം ചെയ്തിരിക്കുന്നു *:—

ഇതിൽനിന്നും പറയത്തക്ക വ്യത്യാസമൊന്നും കൂടാത്തതായ ഒരു പട്ടിക വാത്സ്യായനന്റെ കാമസൂത്രത്തിലും കൊടുത്തുകാണുന്നുണ്ട്. 'ചതുഷ്ഷഷ്ടികല'യെന്നാണ് നിർദ്ദേശിച്ചിട്ടുള്ളതെങ്കിലും, ഇവ വാസ്തവത്തിൽ 'കലാവിദ്യ'കളാണെന്നു കാണാവുന്നതാണ്. കേവലം നിസ്സാരങ്ങളായ ജലക്രീഡ, തലമിനുക്കൽ മുതലായവയ്ക്കുകൂടി അവർ കലാസ്ഥാനം കല്പിച്ചുകൊടുത്തിരിക്കുന്നു. എന്നുമാത്രമല്ല, കൂട്ടിച്ചേർക്കാവുന്നവയെ വേർതിരിച്ചും, തിരിഞ്ഞുനില്ക്കുന്നവയെ ഒന്നിച്ചുചേർത്തും നിർവ്വചിക്കുകയും ചെയ്തിരിക്കുന്നു. വാസ്തവത്തിൽ, അറുപത്തിനാലെന്ന ഈ പരിഗണനം തന്നെ ശരിയാണോ എന്നു സംശയമാണ്. വാത്സ്യായ

* (1) ഗീതം (2) വാദ്യം (3) നൃത്യം (4) നാട്യം (5) ആലേഖ്യം (6) വിശേഷകച്ഛേദ്യം (7) തണ്ഡുലകുസുമബലിവികാരാഃ (8) പുഷ്പാസ്തരണം (9) ദശനവസനാംഗരാഗാഃ (10) മണിഭൂമികാകർമ്മ (11) ശയനരചനം (12) ഉദകവാദ്യം (13) ഉദകാഘാതം (14) ചിത്രായോഗാഃ (15) മാല്യഗ്രഥനവികല്പാഃ (16) ശേഖരാപീഡയോജനം (17) നേപഥ്യപ്രയോഗാഃ (18) കർണ്ണപത്രഭംഗാഃ (19) ഗന്ധയുക്തിഃ (20) ഭൂഷണയോജനം (21) ഐന്ദ്രജാലം (22) കൌചുമാരയോഗാഃ (23) ഹസ്തലാഘവം (24) ചിത്രശാകയൂഷഭക്ഷ്യവികാരക്രിയാഃ (25) പാനകരസരാഗാസവയോജനം (26) സൂചീവാനകർമ്മാണി (27) സൂത്രക്രീഡം (28) പ്രഹേളികം (29) പ്രതിമാലം (30) ദുർവ്വാചകയോഗാഃ (31) പുസ്തകവാചനം (32) നാടികാഖ്യായികാദർശനം (33) കാവ്യസമസ്യാപൂരണം (34) പട്ടികാവേത്രവാനവികല്പാഃ (35) തർക്കകർമ്മാണി (36) തക്ഷണം (37) വാസ്തുവിദ്യം (38) രൂപ്യരത്നപരീക്ഷം (39) ധാതുവാദഃ (40) മണിരാഗജ്ഞാനം (41) ആകരജ്ഞാനം (42) വൃക്ഷായുർവ്വേദയോഗാഃ (43) മേഷകുക്കുടലാവകയുദ്ധവിധിഃ (44) ശുകശാരികാപ്രലാപനം (45) ഉത്സാദനം (46) കേശമാർജ്ജനകൌശലം (47) അക്ഷരമുഷ്ടികാകഥനം (48) മ്ലേച്ഛിതവികല്പാഃ (49) ദേശഭാഷാജ്ഞാനം (50) പുഷ്പശകടികാനിമിത്തജ്ഞാനം (51) യന്ത്രമാതൃകം (52) ധാരണമാതൃകം (53) സമ്പാദ്യം (54) മാനസീകാവ്യക്രിയം (55) ക്രിയാകല്പാഃ (56) ഛലിതകയോഗാഃ (57) അഭിധാനകോശച്ഛന്ദോജ്ഞാനം (58) വസ്ത്രഗോപനാനി (59) ദ്യൂതവിശേഷഃ (60) ആകർഷക്രീഡം (61) ബാലകക്രീഡനകാനി (62) വൈനായികീനാം വിദ്യാനാം ജ്ഞാനം (63) വൈജയികീനാം വിദ്യാനാം ജ്ഞാനം (64) വൈതാളികീനാം വിദ്യാനാം ജ്ഞാനം (ശ്രീഭാഗവതടീകായാം ശ്രീധരസ്വാമി).

നനോ, കാമസൂത്രടീകാകാരനോ, ഭാഗവതവ്യാഖ്യാതാക്കൾക്കോ, 'ലളിതവിസ്തര' കർത്താവിനോ കലാസംഖ്യയെ ക്ലുപ്തപ്പെടുത്തുവാൻ സാധിച്ചിട്ടില്ലെന്നാണു് കാണുന്നതു്. ചില വ്യാഖ്യാതാക്കന്മാർ തന്നെ ഇതു സമ്മതിക്കുന്നുണ്ടുതാനും. "കേചിത്തു കലാഃ കല്പസംഹിതോക്താഃ സുധിയാമേവ പ്രത്യേകാഹോരാത്ര ശിക്ഷണാർഹാഃ ക്ഷുദ്രസിദ്ധിരൂപാഃ പരചിത്തജ്ഞതാ ദൂര ശ്രവണ ദർശന ചിന്താരത്നാദ്ഭുത വിശേഷനിർമ്മാണാദ്യാഃ അന്യാ ഏവാഹുഃ" എന്നു ജീവഗോസ്വാമി (1) പറയുന്നതു നോക്കുക. ഉത്തരാദ്ധ്യയനസൂത്രത്തിൽ കലകൾ എഴുപത്തിരണ്ടുവിധമെന്നു പ്രസ്താവിച്ചിരിക്കുന്നു. പക്ഷെ അവയുടെ പേരുകൾ കൊടുത്തു കാണുന്നില്ല. അറുപത്തിനാലെന്ന നിർദ്ദേശം മൂലകലകൾക്കാണെന്നും അവ പിന്നേയും അഞ്ഞൂററിപ്പത്തിനെട്ടു തരമായി തിരിയുമെന്നും വാത്സ്യായനവ്യാഖ്യാതാവായ യശോധരൻ പറയുന്നു. "ചതുഃഷഷ്ടിർമ്മൂലകലാഃ· ആസാമവാന്തര നിവിഷ്ടാനാ മന്തരകലാനാമഷ്ടാദശാധികാനി പഞ്ചശതാന്യുക്താനി." (2)

---

(1) ഭാഗവതവ്യാഖ്യാനം.

(2) ഈ മൌലികകലകളെ ഒരു കാമശാസ്ത്രഗ്രന്ഥത്തിൽ ചില പ്രത്യേകവകുപ്പുകളാക്കി തിരിച്ചു നിർവ്വചിച്ചിരിക്കുന്നു. (Fine Arts—By P. K. Acharya Indian Historical Quarterly—Vol. V—No. 2 pp. 193—194). "ഗീതം, നൃത്യം, വാദ്യം, ലിപിവിജ്ഞാനം, വചനം ചോദാരം, ചിത്രവിധിഃ, പുസ്തകകർമ്മ, പത്രച്ഛേദ്യം, മാല്യവിധിഃ, ആസ്വാദ്യവിധാനം, രത്നപരീക്ഷാ, സീവ്യം, രംഗപരിജ്ഞാനം, ഉപസ്കരണക്രിയാ, മാനവിധിഃ, ആജീവജ്ഞാനം, തിര്യഗ്യോനിചികിത്സിതം, മായാകൃത പാഷണ്ഡസമയജ്ഞാനം, ക്രീഡാകൌശലം, ലോകജ്ഞാനം, വൈചക്ഷണ്യം, സംവാഹനം, ശരീരസംസ്കാരഃ, വിശേഷകൌശലഞ്ചേതി". ഈ ഇരുപത്തിനാലും ഉപയോഗി കലകളത്രെ. "ദ്യൂതാശ്രയാ വിംശതിഃ। തത്ര നിർജ്ജീവാഃ (theoretical) പഞ്ചദശ—ആയുഃപ്രാപ്തിഃ, അക്ഷവിധാനം, രൂപസംഖ്യാ, ക്രിയാമാർഗ്ഗണം, ബീജഗ്രഹണം, നയജ്ഞാനം, കരണാദാനം, ചിത്രാചിത്രവിധിഃ, ഗൂഢരാശിഃ, തുല്യാഭിഹാരഃ, ക്ഷിപ്രഗ്രഹണം, അനുപ്രാപ്തിലേഖസ്മൃതിഃ, അഗ്നിക്രമഃ, ഛലവ്യാമോഹനം, ഗ്രഹദാനഞ്ചേതി। സജീവാഃ (practical) പഞ്ച—ഉപസ്ഥാനവിധിഃ, യുദ്ധം, രുതം, ഗീതം, നൃത്തം ചേതി, ശയനോപചാരികാഃ ഷോഡശ—പുരുഷസ്യഭാവഗ്രഹണം, സ്വരാഗപ്രകാശനം, പ്രത്യംഗദാനം, നഖദന്തയോർവ്വികാരൌ, നീവീസ്രംസനം, ഗുഹ്യസ്യസംസ്പർശനാനുലോമ്യം, പരമാർത്ഥകൌശലം, ഹർഷണം, സമാനാർത്ഥതാകൃതാർത്ഥതാ, അനുപ്രോത്സാഹനം, മൃദുക്രോധപ്രവർത്തനം, ക്രുദ്ധപ്രസാദനം, സുപ്ത(ശയ്യാ)പരിത്യാഗഃ, ചരമസ്വാപവിധിഃ, ഗുഹ്യഗൂഹനമിതി. ചതസ്ര ഉത്തരകലാഃ—സാശ്രുപാതം രമണായ ശാപദാനം, സ്വശപഥക്രിയാ, പ്രസ്ഥിതാനുഗമനം, പുനഃ പുനഃ നിരീക്ഷണം ചേതി।". ഒടുവിൽ പറഞ്ഞ ഇരുപതും രഹസ്യമായിരിക്കേണ്ടതാണെങ്കിലും പുരി, കാശി മുതലായ സ്ഥലങ്ങളിൽ ഇവയെ ആശ്രയിച്ച ചില അശ്ലീലാലേഖ്യങ്ങൾ കാണാവുന്നതാണ്. ഇവയെ അഭ്യസിക്കുന്നതും രഹസ്യമായിരിക്കേണമെന്നാണ് വിധി. "അഭ്യാസപ്രയോജ്യാംശ്ച ചതുഃഷഷ്ടികാൻ യോഗാൻ കന്യാ രഹസ്യേകാകിന്യഭ്യസേൽ".

മേൽപറഞ്ഞ വിധത്തിലൊക്കെയാണ് കലാവിഭജനവിഷയത്തിൽ പൌരാണികർ ചെയ്തിട്ടുള്ള പരിശ്രമം. ആധുനികന്മാർ സൌകര്യമനുസരിച്ചു കലകളെ സാമാന്യമായി കോമളകലകളെന്നും ഉപയോഗികലകളെന്നും രണ്ടായി തിരിച്ചിരിക്കുന്നു. ഇവയെത്തന്നെ സൂക്ഷ്മകലകളെന്നും സ്ഥൂലകലകളെന്നും നിർവ്വചിക്കുന്നതിലും അനൌചിത്യമില്ല. ഒന്നു വാസനാജന്യവും മറേറതു അഭ്യാസസിദ്ധവുമാണ്. കുറച്ചുകൂടി നിഷ്കൃഷ്ടമായി വിവേചിക്കുകയാണെങ്കിൽ കലകളെ, സുകുമാരകലകൾ, ശില്പകലകൾ, കായികകലകൾ, ജാലകലകൾ ഇങ്ങിനെ നാലുതരത്തിൽ വിഭജിക്കാവുന്നതാണ്. സംഗീതം, സാഹിത്യം, നാട്യം, ആലേഖ്യം മുതലായവ സുകുമാരം; കൊത്തുപണി, തുന്നൽ, മാലപ്പണി ആദിയായവ ശില്പം; നൃത്തം, വാദ്യം, ഞാണിന്മേൽകളി തുടങ്ങിയവ കായികം; ഇന്ദ്രജാലം ചെപ്പടിവിദ്യ എന്നിവ ജാലം.

മനുഷ്യനിൽ അന്തർല്ലീനമായിരിക്കുന്ന വാസനയുടേയും സംസ്കാരത്തിൻേറയും അപേക്ഷയെ അനുസരിച്ചു വേണം ഓരോ കലയ്ക്കുമുള്ള ഔൽകൃഷ്ട്യത്തെ പരിഗണിക്കുവാൻ. കലാസ്വാദനത്തിൻെറ പരമഫലമായ ആനന്ദം അത്യുൽകൃഷ്ടമായ ഒരു മാനസികവികാരമാണ്. ലൌകികമായ ആഹ്ലാദത്തിനുള്ള ഉപാധികൾ വേണമെന്നില്ല അലൌകികമായ ആ വികാരത്തെ ഉത്തേജനം ചെയ്യുവാൻ. കലാകാരൻ കാണിച്ചുകൊടുക്കുന്ന വസ്തുക്കളുടെ സൌന്ദര്യത്തോടുള്ള താദാത്മ്യഭാവത്തിൽനിന്നു സ്വയമേവ ഉൽഭൂതമാവുന്ന ഒരു വികാരവിശേഷമാണത്. കരുണരസമനുഭവിച്ചു കണ്ണുനീർ വാക്കുന്നതിലും കലാപരമായ ആഹ്ലാദമുണ്ടെന്നു പറയുന്നതിൻെറ കാരണവും ഇതുതന്നെയാണ്. പ്രകൃതിയുടെ യാഥാത്മ്യത്തിൽ കലാകാരൻെറ കൈ പെരുമാറുമ്പോൾ അതിനു അവിചാരിതമായ ഒരാകർഷകത്വം സിദ്ധിക്കുന്നു. പ്രകൃതിയും പ്രകൃത്യനുകരണവും തമ്മിൽ കാണുന്ന വ്യത്യാസം കലാകാരൻെറ വാസനയുടെ ഫലമാണ്. കലാനിമിത്തകമായ ആനന്ദം ആസ്വാദകൻെറ സംസ്കാരത്തിനു ദൃഷ്ടാന്തവുമാണ്. ഇങ്ങിനെ വീക്ഷിക്കുമ്പോൾ മററുള്ളവയെ അപേക്ഷിച്ചു സുകുമാരകലകൾക്കുള്ള ഔൽകൃഷ്ട്യം സ്പഷ്ടമാവും. അത്ഭുതമോ വിനോദമോ മാത്രമല്ല സുകുമാരകലകൾക്കു ആശ്രയം. നാനാഭാവങ്ങൾക്കും നാനാരസങ്ങൾക്കും അതിൽ സ്ഥാനമുണ്ട്. "പ്രാകൃതികങ്ങളോ കൃത്രിമങ്ങളോ ആയ സാമഗ്രികൾ കൊണ്ടുള്ള ആനന്ദജനക

മായ 'സൌന്ദര്യസൃഷ്ടിയാണ്' കോമളകല". സൌന്ദര്യാസ്വാദനത്തിൽ മനുഷ്യനുള്ള പ്രതിപത്തിയാണ് സുന്ദരകലയ്ക്കു നിദാനം.

ലളിതകലകളിൽവെച്ചു ശ്രേഷ്ഠമായതു നാട്യകലയാണെന്നുള്ളതിൽ തർക്കമില്ല. ഇന്ദ്രിയങ്ങളേയും വികാരങ്ങളേയും ബുദ്ധിയേയും ഒന്നുപോലെ തൃപ്തിപ്പെടുത്തുവാൻ സാധിക്കുന്നതു നാട്യകലയ്ക്കു മാത്രമാണ്. "അനുകാര്യന്റെ അവസ്ഥയെ അനുകർത്താവായ നടൻ അനുകരണം ചെയ്യുന്നതാണ് നാട്യം." * ലോകം വെറും ഭൌതികതലത്തിൽനിന്നു ഉൽക്കർഷം പ്രാപിക്കുന്നതോടുകൂടി അവിടെ നാടകശാലകളും പ്രത്യക്ഷമായി തുടങ്ങുമെന്നു Sheldon Cheney പറയുന്നു. (The Theatre—Three Thousand years of Drama, Acting and Stage-Craft). "It is an art in that it requires the expression of the highest element of human nature, the emotions of the soul" എന്നാണ് Hallian Bosworth ന്റെ അഭിപ്രായം. (Technique in Dramatic Art). നാടകസാഹിത്യത്തിലും നാട്യശാസ്ത്രത്തിലും ഒരുപോലെ പ്രവീണനായ കാളിദാസൻ നടനകലയുടെ മാഹാത്മ്യത്തെ അനുഭവിച്ചറിഞ്ഞിട്ടുള്ളതുകൊണ്ടാണ് 'മാളവികാഗ്നിമിത്ര'ത്തിൽ,

"ദേവാനാമിദമാമനന്തി മുനയഃ കാന്തം ക്രതും ചാക്ഷുഷം
രുദ്രേണേദമുമാകൃതവ്യതികരേ സ്വാംഗേ വിഭക്തം ദ്വിധാ
ത്രൈഗുണ്യോത്ഭവമത്ര ലോകചരിതം നാനാരസം ദൃശ്യതേ
നാട്യം ഭിന്നരുചേർജ്ജനസ്യ ബഹുധാപ്യേകം സമാരാധനം."

എന്ന പദ്യംകൊണ്ടു വിഷയികൾക്കും വിരക്തന്മാർക്കും ഒരുപോലെ ഹിതകാരിയാണതെന്നു വിവക്ഷിച്ചിരിക്കുന്നതു്.

---

* "ഉൽപാദയൻ സഹൃദയേ രസജ്ഞാനം നിരന്തരം
അനുകർത്തൃസ്ഥിതോ യോർത്ഥോഭിനയസ്സോഭിധീയതേ."

"Action is the true enjoyment of life, nay, life itself.... Of all diversions the theatre is undoubtedly the most entertaining. Here we may see others act even when we cannot act to any great purpose ourselves. The highest object of human activity is man, and in the drama we see men, measuring their powers with each other as intellectual and moral beings, either as friends or foes, influencing each other by their opinions, sentiments and passions, and decisively their reciprocal relations and circumstances." എന്നാണ് സുപ്രസിദ്ധവിമർശകനായ Schlegel പറയുന്നതു്. (Lectures on Dramatic Art and Literature).

"നാട്യസംജ്ഞമിമം വേദം സേതിഹാസം കരോമ്യഹം"

എന്ന ഭരതമുനി നാട്യശാസ്ത്രത്തിനു വേദസംജ്ഞ വിധിക്കുവാൻ തന്നെ മടിക്കുന്നില്ല. കൃതയുഗാവസാനത്തിൽ ലോകത്തിൽ ധർമ്മഭ്രംശം സംഭവിച്ച് ലോകർ ദുഃഖിതരായ അവസരത്തിലാണ് നാട്യവേദസൃഷ്ടിയ്ക്ക് ബ്രഹ്മാവിനോട്ട് അപേക്ഷിച്ചതെന്നും അങ്ങനെയാണ് നാട്യം ഉത്ഭവിച്ചതെന്നുമുള്ള നാട്യശാസ്ത്രവചനം കൊണ്ടുതന്നെ പ്രസ്തുതകലയുടെ മാഹാത്മ്യം സ്പഷ്ടമാവുന്നു.

"പൂർവ്വം കൃതയുഗേ വിപ്രാ വൃത്തേ സ്വായംഭുവേന്തരേ
ത്രേതായുഗേ സംപ്രവൃത്തേ മനോർവൈവസ്വതസ്യച
ഗ്രാമ്യേ ധർമ്മേ പ്രവൃത്തേതു കാമലോഭവശംഗതേ
ഈർഷ്യാ ക്രോധാദി സമ്മൂഢേ ലോകെ സുഖിതദുഃഖിതേ."

എന്നാണ് ഭരതമുനി ആ കാലത്തെ വർണ്ണിച്ചിരിക്കുന്നത്. നാട്യത്തെ സശ്രദ്ധം കാണുകയോ പ്രയോഗിക്കുകയോ ചെയ്യുന്നവനു വേദജ്ഞന്മാരുടേയും യാഗം ചെയ്യുന്നവരുടേയും ദാനശാലികളുടേയും ഗതി സിദ്ധിക്കുമെന്നും കൂടി നാട്യശാസ്ത്രത്തിൽ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. *

പണ്ഡിതനും പാമരനും, ധനികനും ദരിദ്രനും ഒന്നുപോലെ ഹിതകാരിയാകകൊണ്ടാണ് നാട്യകലയ്ക്ക് ഇത്രമാത്രം മഹത്വം സിദ്ധിച്ചതെന്നതിനു സംശയമില്ല. മനുഷ്യസമുദായത്തിനു പൊതുവേ അത്ഥജ്ഞാനമുണ്ടാക്കുന്നതും സ്വാഭാവികാനുകരണങ്ങളുമായ പ്രയോഗവിശേഷങ്ങൾ നാട്യത്തിന് ഈ ഗുണത്തെ പ്രദാനം ചെയ്യുന്നു. അങ്ങനെ കലാപരമായ ആനന്ദത്തിന് വശഗരാകുമ്പോൾ മനുഷ്യവർഗ്ഗത്തിന്റെ മനസ്സും സ്വഭാവവും തെളിയുന്നുവെങ്കിൽ എന്താണത്ഭുതപ്പെടുവാനുള്ളത്? ലൌകികങ്ങളായ ക്ഷുദ്രവ്യഥകൾ നിർവൃതിപ്രദമായ ആ ആനന്ദാബ്ധിയിൽ ആഴ്ന്നുപോകാതിരിക്കുമോ? ഇതും ഭാരതീയരായ പ്രാചീനാചാര്യന്മാർ ഗ്രഹിച്ചിരുന്നുവെന്നു നാട്യശാസ്ത്രത്തിൽ നിന്നറിയാം.

"ത്രൈലോക്യസ്യാസ്യ സർവ്വസ്യ നാട്യം ഭാവാനുകീർത്തനം
ധർമ്മോ ധർമ്മപ്രവൃത്താനാം കാമഃ കാമോപസേവിനാം

"പ്രയോഗം യശ്ചകുർവ്വീത പ്രേക്ഷതേചാ വധാനവാൻ
യാംഗതിംവേദ വിദുഷാം യാംഗതിംയജ്ഞയാജിനാം
യാംഗതിർദ്ദാനശീലാനാം താം ഗതിം പ്രാപ്നുയാന്നരഃ"

അത്ഥോപജീവിനാമത്ഥോ ധൃതിരുദ്വിഗ്നചേതസാം
നാനാഭാവോപസമ്പന്നം നാനാവസ്ഥാന്തരാത്മകം
ലോകവൃത്താനുകരണം നാട്യമേതന്മയാ കൃതം
ഏതദ്രസേഷു ഭാവേഷു സവ്വകമ്മക്രിയാസുച
സവ്വോപദേശജനനം നാട്യമേതത് ഭവിഷ്യതി."

എന്നും,

"ഉത്തമാധമ മധ്യാനാം നരാണാം കമ്മസംശ്രയം
ഹിതോപദേശജനനം ധൃതി ക്രീഡാസുഖാദികൃൽ
ദുഃഖാത്താനാം സമത്ഥാനാം ശോകാത്താനാം തപസ്വിനാം
വിശ്രാന്തി ജനനം കാലേ നാട്യമേതന്മയാകൃതം."

(നാട്യശാസ്ത്രം)

എന്നും മററുമുള്ള ആചാര്യവചനങ്ങൾ നോക്കുക. അധമവണ്ണന്മാരുടെ അക്ഷരജ്ഞാനത്തെപ്പോലും സഹിക്കാത്തവരായ മഹഷിമാർ കൂടി ഈ പഞ്ചമവേദത്തിന് അശുദ്ധിയില്ലെന്നു വിധിച്ചിരിക്കുന്നു. *

'വിദ്യാഭ്യാസത്തിന്റെ കവാടദ്വാരത്തിൽ എത്തിനോക്കുവാനോ തങ്ങളുടേതിൽനിന്നു വിഭിന്നമായ ഒരു ജീവിതരീതിയെ വീക്ഷിച്ചു ഗ്രഹിക്കുവാനോ സാധിക്കാത്തവരായ സാധുജനങ്ങൾക്ക്, പൌരാണികങ്ങളും ആധുനികങ്ങളുമായ സംസ്കാരങ്ങളേയും ചിന്തകളേയും പ്രത്യക്ഷമായി ഗ്രഹിക്കുവാനും, അസാധാരണങ്ങളായ ഓരോരോ ജീവിതഘട്ടങ്ങളുമായി പരിചയപ്പെടുവാനും സാധിക്കുമ്പോൾ ഇരുളടഞ്ഞ അവരുടെ മനസ്സിൽ വിജ്ഞാനത്തിന്റെ പ്രകാശം സ്വയമേവ ഉണ്ടായിക്കൊള്ളും. അവർ തങ്ങളുടെ ഗാഢനിദ്രയിൽനിന്നും ഉണന്ന് ജീവിതഗതിയെ യഥാവിധി നിയന്ത്രിക്കുവാൻ ഉദ്യുക്തരാവുകയും ചെയ്യും. ജീവിതഭാരത്തെ ലഘൂകരിക്കുവാൻ വേണ്ടിടത്തോളം ജ്ഞാനം നാടകവേദിയിൽനിന്ന് അവക്കു സിദ്ധിക്കും. "നാടകവേദിയെ നിസ്സാരമാക്കി കരുതുകയെന്നതു് നവീനസംസ്കാരത്തിന് അഭിവൃദ്ധി നല്കുന്ന ഏററവും ശക്തിമത്തായ ഉപകരണത്തെ അവഗണിക്കുകയാകുന്നു." (1) പക്ഷെ

* "ന ച വേദ വിഹാരോയം സംശ്രാവ്യഃ ശൂദ്രജാതിഷു
തസ്മാൽ സൃജാപരം വേദം പഞ്ചമം സാവ്വവാണ്ണികം."
(നാട്യശാസ്ത്രം)

(1) G. Venkatachalam—The Mirror of Indian Art.

കാവ്യകലപോലെതന്നെ നാട്യകലയും വളൎന്ന് കലാതത്വത്തിൻെറ ഉച്ച സ്ഥാനത്തെ പ്രാപിക്കുമ്പോൾ പണ്ഡിതപാമരന്മാൎക്ക് ആസ്വാദനീയമാവുക എന്ന വിശാലധൎമ്മത്തിൽനിന്നും വ്യതിചലിച്ച് സംസ്കൃതചിത്തവൃത്തികളും സൂക്ഷ്മസൌന്ദൎയ്യാസ്വാദനസമൎത്ഥന്മാരുമായവരുടെ പ്രത്യേകസ്വത്തായിത്തീരുന്നുവെന്ന കാൎയ്യവും വിസ്മരിച്ചുകൂടാ. ഈ അവസാന ഘട്ടത്തിൽ എത്തിച്ചേൎന്ന് കലാസൌന്ദൎയ്യത്തിൻെറ പരിപൂൎണ്ണതയിൽ ഭാരതീയനാട്യകല വിശ്രമംകൊള്ളുന്നു.

നാട്യകല.

വിശിഷ്ടങ്ങളായ അനേകം കലാവിഭാഗങ്ങളുടെ സമ്മിശ്രണം ഹേതുവായിട്ടാണ് നാട്യകലയ്ക്കു് ഈ സൌന്ദൎയ്യപരിപൂൎത്തി സിദ്ധിച്ചിട്ടുള്ളതു്. ചുരുക്കത്തിൽ നാട്യകല വിവിധകലാസൌന്ദൎയ്യങ്ങളുടെ ഒരു സമാഹാരമാണെന്നു പറയാം. ഈ ഘടകങ്ങളെ ഉചിതമായി സന്നിവേശിപ്പിക്കുന്നതിനനുസരിച്ചിരിക്കും നാട്യകലാപ്രകടനത്തിൻെറ വിജയം. നാട്യത്തിൽ അടങ്ങാത്തതായി യാതൊന്നും തന്നെ ഇല്ലെന്നാണ് പ്രാചീനന്മാരുടെ അഭിപ്രായം.

"സൎവ്വശാസ്ത്രാൎത്ഥ സമ്പന്നം സൎവ്വശില്പപ്രദൎശനം
നാട്യസംജ്ഞ മിമം വേദം സേതിഹാസം കരോമ്യഹം
....
ന തൽജ്ഞാനം നതച്ഛില്പം നാസൌ വിദ്യാ ന സാകലാ
നാസൌ യോഗോ ന തൽകൎമ്മ നാട്യേസ്മിൻ യന്ന ദൃശ്യതേ
നതച്ഛ്രുതം ന തച്ഛില്പം ന സാ വിദ്യാനസാ കലാ
നാസൌ യോഗോ ന തൽകൎമ്മ യന്നാട്യേസ്മിന്നദൃശ്യതേ."

(നാട്യശാസ്ത്രം)

നാടകകലയ്ക്കു് ആവശ്യമല്ലാത്തുള്ള ജ്ഞാനമോ, കലയോ, ശാസ്ത്രമോ, പ്രായോഗികപരിചയമോ ഒന്നും തന്നെ ഇല്ലെന്നാണല്ലോ ഇതിൻെറ

അർത്ഥം. നവീനന്മാരിൽ പലരും ഈ അഭിപ്രായത്തോടു യോജിക്കുന്നുമുണ്ട്. "Drama presents a composite or cumulative organisation of all fine arts that rouse and raise the man above the rest of creation, forcing him to detach himself from the trivial things of daily existence and to concentrate his mind and senses on the themes and characters presented in it."[1] സ്ഥൂലസ്വരൂപങ്ങളായ ആലയം, ചിത്രം, പ്രതിമ ഇവ ആകാരാത്മകകലകളും, ശബ്ദസ്വരൂപങ്ങളായ സംഗീതവും കാവ്യവും ഉച്ചാരണാത്മക കലകളുമാകുന്നു. നാട്യത്തിലാകട്ടെ ഈ രണ്ടു വിഭാഗങ്ങളും സമ്മേളിച്ചിരിക്കുന്നതായി കാണാം. നാട്യകലാദ്രഷ്ടാക്കൾ ഒരേ സമയത്തുതന്നെ പ്രേക്ഷകന്മാരും ശ്രോതാക്കളുമായിത്തീരുന്നു. കായികങ്ങളായ നൃത്തവാദ്യങ്ങൾ നാട്യകലയുടെ പ്രധാനാംഗങ്ങളുമാകുന്നു.

കാവ്യവും നാട്യവും തമ്മിലുള്ള ബന്ധം അഭേദ്യമാണ്. വികാരവും വിചാരവും എങ്ങനെ സാഹിത്യത്തിൽക്കൂടി മാത്രം പ്രകാശിക്കുന്നുവോ അതുപോലെതന്നെ നാട്യവും സാഹിത്യത്തിന്റെ സഹായം കൊണ്ടു മാത്രമേ സ്പഷ്ടവും പുഷ്ടവുമാകുന്നുള്ളു. കാവ്യത്തിന്റെ ധർമ്മത്തെത്തന്നെ പ്രകാരാന്തരേണ അനുഷ്ഠിക്കുകയാണ് നാട്യം ചെയ്യുന്നതു്. രണ്ടും മനുഷ്യഹൃദയത്തെ പ്രതിഫലിപ്പിക്കുന്ന ദർപ്പണങ്ങളാണ്. ഇവയുടെ സമ്മേളനം അവാച്യമായ ചമല്ക്കാരത്തിനു നിദാനമായിത്തീരുന്നു. കൃത്രിമങ്ങളായ സാങ്കേതികചിഹ്നങ്ങൾ ഇവ രണ്ടിന്റേയും പ്രകടനസാമഗ്രികളുമാണ്. നാടകസാഹിത്യവും കഥകളിസാഹിത്യവും നാട്യകാവ്യങ്ങൾ തമ്മിലുള്ള അഭേദ്യബന്ധത്തെ ഉദാഹരിക്കുന്നുണ്ട്.

നാട്യസഹായിയായ കാവ്യമെന്നു പറയുമ്പോൾതന്നെ അതിൽ സംഗീതാംശവിവക്ഷ വന്നുകഴിഞ്ഞു. സാഹിത്യത്തിന് മാററു കൂട്ടുവാനും ഭാവാഭിനയത്തിന് ശക്തി കൊടുപ്പാനും സംഗീതത്തിനു സാധിക്കുന്നതാണ്. സാഹിത്യം ബുദ്ധിവഴിക്കും സംഗീതം നേരിട്ടും വികാരങ്ങളെ സ്പർശിക്കുമെന്നു മാത്രമേ വ്യത്യാസമുള്ളു. ഓരോ രാഗങ്ങളും ഓരോ പ്രത്യേകമേളങ്ങളോടുകൂടി പ്രകടിതമാവുമ്പോൾ ഓരോ രസഭാവങ്ങൾ ഉളവാകുന്നതായി നമുക്കനുഭവപ്പെടാറുണ്ട്. "ഓരോരോ

(1) Sanskrit Drama and Dramatists—By K. P. Kulkarni, M.A., B.T.

രാഗങ്ങൾ ശൃംഗാരാദിയായ ഓരോരോ രസത്തിന്റെയും അതിലെ മേളഭേദങ്ങൾ ഹർഷം, ഔത്സുക്യം, അമർഷം, ലജ്ജ മുതലായ സഞ്ചാരി ഭാവങ്ങളുടേയും വ്യഞ്ജകങ്ങളാണെന്നു മാത്രമല്ല, ധീരോദാത്തൻ, ധീരോദ്ധതൻ, ധീരശാന്തൻ എന്നീ വകയും, ധർമ്മവീരൻ, ദാനവീരൻ, കർമ്മവീരൻ എന്നീവകയുമായിട്ടുള്ള പ്രധാന നായകഭേദങ്ങളും, രാജാവ്, മന്ത്രി, സേനാനായകൻ മുതലായ ഉപനായകഭേദങ്ങളും പലതരത്തിലുള്ള നായികാഭേദങ്ങളുമനുസരിച്ച് ഓരോരോ രസങ്ങൾക്കും സഞ്ചാരിഭാവങ്ങൾക്കുമുണ്ടാവുന്ന സൂക്ഷ്മഭേദങ്ങളെപ്പോലും ഓരോ തരം രാഗമേളഭേദങ്ങൾ വേർതിരിച്ചു വ്യഞ്ജിപ്പിക്കുവാൻ കഴിയുന്നവയുമാണ്." (1)

"സാവരോഹി പ്രസന്നാന്ത പൂർണ്ണഃഷഡ്ജാദി മൂർച്ഛനഃ
വീരരൌദ്രാത്ഭുതരസഃ ശിശിരോ ഭൌമവല്ലഭഃ"

"ഷഡ്ജാദി മൂർച്ഛനഃപൂർണ്ണഃ സഞ്ചാരിണി സകാകളീ
പ്രസന്നാദിയുതോ ദാനവീരേരൌദ്രേത്ഭുതേ രസേ."

(ശാർങ്ഗദേവൻ)

"മധ്യപഞ്ചമ ബാഹുല്യാൽ കാര്യം ശൃംഗാരഹാസ്യയോഃ
കൈശികീധൈവതാംശാ സ്യാത് ബീഭത്സേ ന ഭയാനകേ."

(നാട്യശാസ്ത്രം)

എന്നും മററും ഒന്നിലധികം രസങ്ങളെ പ്രകാശിപ്പിക്കുന്ന രാഗങ്ങളെക്കുറിച്ചും ആചാര്യന്മാർ പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുണ്ട്. പൌരസ്ത്യന്മാരുടെ നാട്യകലയിൽ സംഗീതത്തെ ഉൾപ്പെടുത്തുവാൻ താളലയസ്വരാദികളാലുള്ള ഈ പുഷ്ടിക്കൂട്ടൽ തന്നെയാണ് കാരണം. സംഗീതവും നാട്യവുമെല്ലാം കലയുടെ ഓരോരോ പ്രത്യേകവിഭാഗങ്ങളാണെങ്കിലും വികാരോദ്ദീപനത്തിനു പര്യാപ്തമായതെല്ലാം ചേർത്തു സമ്മേളിപ്പിക്കുമ്പോൾ അതിന്റെ സൌന്ദര്യം ഒന്നു വേറെതന്നെയാണ്. അതു് ആലോചനാമൃതവുമാണുതാനും. ഓരോ കലകളുടേയും ആവശ്യം പരിപൂർണ്ണമായി സാധിക്കേണമെങ്കിൽ ഓരോന്നിലേയും വിദഗ്ദ്ധന്മാർ അവയെ വെവ്വേറെ പ്രയോഗിക്കതന്നെ വേണം. അതുകൊണ്ടുതന്നെയാണ് നാട്യത്തിനും സംഗീതത്തിനും വാദ്യത്തിനുമെല്ലാം പ്രത്യേകം പ്രത്യേകം ആളുകൾ

(1) സുകുമാരകലകൾ—എ. കൃഷ്ണപ്പിഷാരടി—ലക്ഷ്മീഭായി രജതജൂബിലിലക്കം.

വേണമെന്നു നിശ്ചയിച്ചിട്ടുള്ളതു്. കഥകളിയിൽ കോട്ടയത്തുതമ്പുരാൻെറ കൃതികൾക്കുള്ള മെച്ചം സംഗീതസാഹിത്യനാട്യകലകളുടെ ഈ യോജിപ്പല്ലാതെ മററൊന്നുമല്ല. *

ഇങ്ങനെ ഉച്ചാരണാത്മകങ്ങളായ കലകളുടെ അപേക്ഷമൂലം നാട്യം കാലപരിച്ഛിന്നമാണെങ്കിൽ, ആകാരാത്മകകലകളാൽ ദേശപരിച്ഛിന്നവുമാണു്. വാചികാഭിനയം സമയത്തേയും ആംഗികാഭിനയം സ്ഥലത്തേയുമാണല്ലോ ആശ്രയിക്കുന്നതു്.

നാട്യവും നൃത്തവും.

വിചാരത്തെ പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നതാണു് വാക്കു്. ചലനത്തിൻെറ ഭാഷയാണു് നൃത്തം. നൃത്തത്തെ കായികകലയായിട്ടാണു് വിവക്ഷിച്ചിട്ടുള്ളതെങ്കിലും നാട്യത്തോടു ഏററവും അടുത്ത ഒരു വിഭാഗമാണെന്നു സമ്മതിക്കാതെ നിവൃത്തിയില്ല. താണ്ഡവം ആദ്യം വെറും നൃത്തം മാത്രമായിരുന്നുവെങ്കിലും, നാരദൻ ത്രിപുരദഹനകഥ പാടുകയും അതിനെ തുടൎന്നു മഹേശ്വരൻ നൃത്തംചെയ്തു പ്രസ്തുതകഥയെ അഭിനയിക്കുകയും ചെയ്തപ്പോൾ അതു നാട്യമായി പരിണമിച്ചു.

"സന്ധ്യായാം നൃത്യതഃ ശംഭോ ഭക്ത്യാദ്രൌ നാരദഃ പുരാ
ഗീതവാം സ്ത്രിപുരോന്മാഥം തച്ചിത്ത സ്തല്പഥഗീതകേ
ചകാരാഭിനയം പ്രീത സ്തതസ്തണ്ഡുഞ്ചസോഽബ്രവീൽ
നാട്യോക്ത്യാഭിനയേനേദം വത്സയോജയ താണ്ഡവം." (1)

'നൃത്യ'ത്തെ ഉത്തമകോടിയിലും 'നൃത്ത'ത്തെ മദ്ധ്യമകോടിയിലുമാണു് ദശരൂപകൎത്താവായ ധനഞ്ജയൻ ഉൾപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നതു്.

---

* "തൌ സന്ധിഷു വ്യഞ്ജിത വൃത്തിഭേദം
രസാന്തരേഷു പ്രതിബദ്ധരാഗം
അപശ്യതാം അപ്സരസാം മുഹൂൎത്തം
പ്രയോഗമാദ്യം ലളിതാംഗഹാരം." (കുമാരസംഭവം)

എന്ന കാളിദാസവൎണ്ണന നോക്കുക.

(1) കോഹലവചനമെന്നു പറഞ്ഞു അഭിനവഭാരതിയിൽ അഭിനവഗുപ്തൻ ഉദ്ധരിച്ചിരിക്കുന്നു. വാള്യം 1. ഭാഗം 182.

"അന്യദ്ഭാവാശ്രയം നൃത്യം നൃത്തം താളലയാശ്രിതം
ആദ്യം പദാത്ഥാഭിനയോ മാഗ്ഗോ ദേശീ തഥാപരം."

ഇത്രത്തോളമോ ഇതിലധികമോ ആയ ബന്ധം നൃത്തവും സംഗീതവും തമ്മിലുമുണ്ടു്. രണ്ടും താളലയങ്ങളെ ആശ്രയിച്ചിരിക്കുന്നു. നൃത്തത്തിനെ സംഗീതത്തിന്റെ ഒരംഗമായാണു് വിവക്ഷിച്ചിട്ടുള്ളതെന്നു "നൃത്തം ഗീതം ച വാദ്യം ച ത്രയം സംഗീതമുച്യതേ" എന്ന വചനത്തിൽ നിന്നുതന്നെ സ്പഷ്ടമാവുന്നുണ്ടു്.

"ശബ്ദായന്തേ മധുരമനിലൈഃ കീചകാഃ പൂര്യമാണാഃ
സംരക്താഭിസ്ത്രിപുരവിജയോ ഗീയതേ കിന്നരീഭിഃ
നിർഹ്രാദീതേ മുരജഇവചേൽ കന്ദരേഷുധ്വനിസ്സ്യാൽ
സംഗീതാത്ഥോ നനു പശുപതേ സ്തത്രഭാവീ സമഗ്രഃ" (1)

എന്ന മേഘസന്ദേശപദ്യംകൊണ്ടു് കാളിദാസനും ഈ തത്ത്വംതന്നെയാണു് ഉദാഹരിക്കുന്നതു്. നൃത്തം കാലുകൾകൊണ്ടുള്ള സംഗീതമാണെന്നാണു് മററുചിലരുടെ അഭിപ്രായം. നാട്യകാവ്യമായ നാടകത്തിൽ നൃത്തഗീതവാദ്യങ്ങൾ ഉപേക്ഷിക്കപ്പെടാവുന്നവയല്ല. അത്രത്തോളമുണ്ടു് പ്രസ്തുതകലകൾ തമ്മിലുള്ള കെട്ടുപാടുകൾ എന്നു തെളിഞ്ഞു കഴിഞ്ഞുവല്ലോ.

ദൈവികമായി ഉത്ഭവിച്ച നൃത്തത്തിൽ മനുഷ്യൻ ലൌകികമായ നാട്യം നിവേശിപ്പിച്ചിരിക്കുകയാണെന്നാണു് കലാനിരൂപകന്മാർ അഭിപ്രായപ്പെടുന്നതു്. താളാനുസൃതമായി ചലിക്കുവാനുള്ള ഏതോ ഒരു ദൈവികപ്രചോദനത്തിന്റെ ഫലമത്രെ നൃത്തം. * താളത്തിനൊപ്പിച്ചു നൃത്തംചെയ്യുന്നതു് ഈശ്വരപ്രാത്ഥനയുടെ ഒരു രൂപാന്തരമാണു്. പ്രാചീനഗ്രീക്കുകാരുടെ ഈശ്വരന്മാർ നൃത്തവേദിയിൽ ആധ്യക്ഷ്യംവഹിക്കുക മാത്രമല്ല സ്വയമേവ നൃത്തംവെക്കുകയും ചെയ്തിരുന്നു. ആക്കിന്റെ (Arc) മുമ്പിൽ ഡേവിഡ് (David) ചെയ്തിരുന്ന

(1) "ഉള്ളിൽ കാററുകൾ നിറഞ്ഞു മുളകൾ ശബ്ദിക്കുന്നു; രക്തസ്വരകളായ കിന്നരസ്ത്രീകൾ പരമശിവന്റെ ത്രിപുരജയവൃത്താന്തത്തെ ഗാനപ്രബന്ധമായി വിരചിച്ചു പാടുന്നു; ഇനി മുരജവാദ്യസമാനമായ നിന്റെ (മേഘത്തിന്റെ) ശബ്ദവും കൂടിയുണ്ടായാൽ അവിടെ പരമശിവനു സമ്പൂർണ്ണമായ ഒരു സംഗീതകാര്യം നിവ്വൃത്തിതമാകും."

* Ruth St: Denis in the Message of the East.

നൃത്തം അവരുടെ ഇടയിൽ സുപ്രസിദ്ധമായിരുന്നു. (1) ആധിദൈവതികമായ വിചാരത്തിന്റെ പ്രഥമപ്രകാശനം ഗാത്രവിക്ഷേപരൂപത്തിലാണ്. അതിന് ആദ്യമായി മനുഷ്യൻ കൈക്കൊണ്ട പന്ഥാക്കളാണ് ഘോഷയാത്രയും നൃത്തവും. ദൈവികമായ ഒരു ഘോഷയാത്രയിൽ ആത്മാർത്ഥതയോടു കൂടി പങ്കുകൊള്ളുമ്പോൾ ജനിക്കുന്ന ആവേശം നൃത്തത്തിൽ പര്യവസാനിക്കുന്നതു് ക്ഷേത്രങ്ങളിലെ ഉത്സവാദിസന്ദർഭങ്ങളിൽ ഇന്നും കണ്ടുവരുന്നുണ്ട്. രാഷ്ട്രീയമായോ, മതപരമായോ ഉള്ള ആവേശങ്ങൾ ഘോഷയാത്രാരൂപത്തിലാണല്ലോ അവസാനിക്കുന്നതു്. ഇന്നത്തെ സ്ഥിതി എന്തുതന്നെ ആയാലും, ഒരു കാലത്തു കേരളത്തിലെ വെളിച്ചപ്പാടിന്റെ 'വെളിപാട്'' അലൌകികമായ ഏതോ വെളിവിന്റെ ഫലമായിരുന്നുവെന്നതിനു സംശയമില്ല. ഹിന്ദുക്കളുടെ നടരാജൻ തന്റെ താണ്ഡവനൃത്തംകൊണ്ട് സൃഷ്ടി, സ്ഥിതി, സംഹാരം, തിരോഭാവം, അനുഗ്രഹം എന്ന പഞ്ചകൃത്യങ്ങളെ ദ്യോതിപ്പിക്കുന്നതായി സങ്കല്പിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. * എല്ലാംകൊണ്ടും നൃത്തം വെറും വിനോദത്തെക്കാളും മഹത്തരമായ ഒരുദ്ദേശത്തെയാണ് സാധിപ്പിക്കുന്നതു്.

ലൌകികവും സ്പഷ്ടവുമായ യാതൊരർത്ഥത്തേയും ആശ്രയിക്കാത്ത ഈ നൃത്തത്തിൽ കഥാവസ്തുവിനെ സംഘടിപ്പിച്ചു രസോൽപാദകമാക്കിത്തീർക്കുമ്പോൾ അതു നാട്യമായിത്തീരുന്നു. Di-thyramb എന്ന മതപരമായ നൃത്തമാണ് ഗ്രീസിലെ നാടകങ്ങളുടെ ഉൽപത്തിസ്ഥാനം. വാത്സ്യായനൻ നൃത്തത്തിനെ മൌലികകലകളിൽ ഉൾപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നതിന്റെ കാരണവും ഇതുതന്നെയായിരിക്കാം.

നാട്യവും
ആകാരാത്മകകലകളും.

ഇനി ആകാരാത്മകകലകളായ പ്രതിമാനിർമ്മാണവും ചിത്രരചനയും നൃത്തം വഴി നാട്യത്തോട് എങ്ങനെ കടപ്പെട്ടിരിക്കുന്നുവെന്നു

---

(1) The Necessity of Art—The Art of Movement—By A. S. Duncan Jones.

* The Dance of Siva—By Ananda Coomaraswami.

പരിശോധിക്കാം. ശില്പകലയെ ചിത്രമെന്ന പേരിൽ സംസ്കൃതശില്പശാസ്ത്രങ്ങളിൽ പല ദിക്കിലും നിർദ്ദേശിച്ചിരിക്കുന്നു. മാത്രമല്ല, ചുമരിന്മേൽനിന്നും മററും വളരെയൊന്നും പൊന്തിക്കാണാത്ത ശില്പവേലകളെ 'അർദ്ധചിത്ര'മെന്നും, വർണ്ണസഹിതമായ ആലേഖ്യങ്ങളെ 'ചിത്രാഭാസ'മെന്നും പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതു കാണുമ്പോഠം, ശില്പകലയെ മാത്രമേ ചിത്രമെന്ന പദം സൂചിപ്പിക്കുന്നുള്ളുവെന്നുകൂടി തോന്നിപ്പോകും. എങ്ങനെയായാലും, ഇവ രണ്ടും നാട്യത്തോട് വളരെ ബന്ധപ്പെട്ടാണ് സ്ഥിതിചെയ്യുന്നതു്. ചിത്രം നൃത്യത്തിലെ ഒരു സന്ദർഭം മാത്രമാണ്; നൃത്യം ചിത്രങ്ങളുടെ പരമ്പരയുമാണ്. ചിത്രത്തിനും നാട്യത്തിനും അവസ്ഥാനുകരണമാണ് വിഷയം. രണ്ടും ഒരുപോലെ രസഭാവാദികളെ വ്യഞ്ജിപ്പിക്കുന്നു. അതിനാൽ ശില്പവും ചിത്രവും നാട്യശാസ്ത്രത്തെ അനുസരിച്ചിരിക്കണമെന്ന് ഭാരതീയാചാര്യന്മാർ നിർബ്ബന്ധമുണ്ട്. ചിത്രസൂത്ര(വിഷ്ണുധർമ്മോത്തരീയം)ത്തിൽ 35-ാമദ്ധ്യായത്തിന്റെ പ്രാരംഭത്തിൽ ഇങ്ങനെ കാണുന്നു:—

"യഥാ നൃത്തേ തഥാ ചിത്രേ ത്രൈലോക്യാനുകൃതിഃ സ്മൃതാ
ദൃഷ്ടയശ്ച തഥാഭാവാ അംഗോപാംഗാനി സർവ്വശഃ
കരാശ്ചയേ മഹാ(മയാ)നൃത്തേ പൂർവ്വോക്താ നൃപസത്തമ,
ത ഏവ ചിത്രേ വിജ്ഞേയാ നൃത്തം ചിത്രം പരം മതം."

ആലേഖ്യകല അഭ്യസിക്കേണമെങ്കിൽ നൃത്തശാസ്ത്രപരിജ്ഞാനം അത്യാവശ്യമാണെന്നു മാർക്കണ്ഡേയൻ സ്പഷ്ടമായി തന്നെ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്.

'വിനാതു നൃത്തശാസ്ത്രേണ ചിത്രസൂത്രം സു ദുർവ്വിദം'

ചിത്രത്തിന്റെ മനോഹാരിതയെപ്പററി വിഷ്ണുധർമ്മോത്തരീയത്തിൽ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതു നോക്കുക. "മനോഹരമായ ഒരു ചിത്രം സജീവം തന്നെയാണ്. മന്ദസ്മിതം പൊഴിക്കുന്നുവോ എന്നു തോന്നത്തക്ക വിധം മധുരവുമാണ്".

എല്ലാകലകഠംക്കും പരിപൂർണ്ണമായ ആകാരസൌഷ്ഠവം നൽകുവാൻ സമർത്ഥരായ പ്രാചീനയവനന്മാരും നൃത്തത്തെ നൃത്യമാക്കി പരിണമിപ്പിക്കുകയും അങ്ങനെ ശില്പകലയുടെ മഹത്തരങ്ങളായ ശാഖകളിലേക്കുള്ള പന്ഥാവു തെളിയിക്കുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. നിലകളും ഭാവങ്ങളും മുദ്രകളും ഇവയിൽ തുല്യപ്രാധാന്യത്തെ അർഹിക്കുന്നു. നൃത്യം

ചിരസ്ഥായിയല്ലെന്നു മാത്രമേ വ്യത്യാസമുള്ളൂ. ഏതാദൃശനൃത്യങ്ങൾക്കു ജർമ്മൻകാർ 'bewegte plastik', അതായതു് 'ചലൽ പ്രതിമകൾ' എന്നാണു് നാമകരണം ചെയ്തിട്ടുള്ളതു് (1). ഹിന്ദുക്കളുടെ വിഗ്രഹങ്ങൾ പരിശോധിക്കുന്നവർക്കു് ഈ സംഗതി വിശദമാവുന്നതുമാണു്. നടനകലാവിദഗ്ദ്ധന്മാരുടെ വിവിധങ്ങളായ ചേഷ്ടകൾ കൺമുന്നിൽ കിടന്നു കളിയാടുമ്പോൾ, അവയെ ശിലകളിലേക്കു പകൎത്തി ചിരപ്രതിഷ്ഠിതമാക്കുന്ന കൃത്യം നിഷ്പ്രയാസമായിരുന്നതിനാൽ ശില്പകാരന്മാൎക്കു പ്രത്യേക മാതൃകകളുടെ ആവശ്യമുണ്ടായിരുന്നില്ല. അജൻറാ ഗുഹകളിലും മററും കാണുന്ന ശില്പവേലകളുടെ മാതൃകകളും അന്നു സൎവ്വസാധാരണങ്ങളായിരുന്ന ഈ നൃത്യവിധാനങ്ങൾതന്നെ ആയിരിക്കാം. യവനന്മാരുടെ ഇടയിൽ ഒരുകാലത്തു ഭാവദ്യോതകങ്ങളായ നൃത്തവിശേഷങ്ങൾ പ്രചുരമായിരുന്നുവെന്നതിനുള്ള ലക്ഷണങ്ങൾ അതിപ്രാചീനകാലങ്ങളിലെ ശിലാപ്രതിമകളിൽ ഇന്നും അവശേഷിച്ചു കാണാവുന്നതാണു്. ഈ സംഗതി വളരെകാലങ്ങൾക്കു മുമ്പുതന്നെ അത്തേനിയന്മാൎക്കു (Athenians) അഭ്യാസമായിരുന്നതാനും.

നാട്യവും മററുകലകളും.

ഇത്രയും പ്രസ്താവിച്ചതുകൊണ്ടു് നാട്യകലയ്ക്കു് ഇതരകലകളോടുള്ള ബന്ധം സ്പഷ്ടമായിരിക്കുമെന്നു വിശ്വസിക്കുന്നു. ഇനി ഭാരതീയാചാൎയ്യന്മാരുടെ നിൎവ്വചനപ്രകാരമുള്ള അറുപത്തിനാലുകലകളിൽ നാട്യത്തോടു ബന്ധപ്പെട്ടവ ഏതെല്ലാമാണെന്നു പരിശോധിക്കാം. വാല്മീകിരാമായണത്തിൽ നൃത്യഗീതവാദ്യങ്ങളെ കലാപരിധിയിൽ നിന്നു വ്യത്യസ്തങ്ങളായിട്ടാണു് പരിഗണിച്ചിട്ടുള്ളതു്.

"ഗീതവാദിത്ര കുശലാഃ നൃത്യേഷു കുശലാ സ്തഥാ
ഉപായജ്ഞാഃ കലാജ്ഞാശ്ച വൈശികേ പരിനിഷ്ഠിതാഃ,"
(വാ. രാ. 1-9-5.) *

---

(1) Fine Arts—By G. Baldwin Brown.

* ശബ്ദകല്പദ്രുമം. ഭാഗം 58.

അനന്തരകാലികന്മാർ ഇവയെയെല്ലാം കലകളായിട്ടുതന്നെയാണ് വിവക്ഷിച്ചിരിക്കുന്നതെന്ന് മുമ്പു കൊടുത്തിട്ടുള്ള പട്ടികകളിൽനിന്നു തെളിയുന്നുണ്ടല്ലോ. സംഗീതവാദ്യനൃത്യങ്ങൾക്ക് നാട്യകലയുമായുള്ള ബന്ധം സവിസ്തരം ഉപപാദിക്കപ്പെട്ടുകഴിഞ്ഞു. ഗീതവും വാദ്യവും നന്നാലുവിധമാക്കി തിരിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. (1) നൃത്യത്തിനെ ഇംഗ്ലീഷിൽ ഡാൻസ് (Dance) എന്നു തർജ്ജമചെയ്തു കാണുന്നുണ്ടെങ്കിലും, അതിലും എത്രയോ വിപുലമായ ഒരർത്ഥമാണ് അതിനുള്ളത്. ഭാവരസദ്യോതകമായാൽ മാത്രമേ ശരിയായ നൃത്യമാവുകയുള്ളു.

"കരണാന്യംഗഹാരാശ്ച വിഭാവോ ഭാവ ഏവച
അനുഭാവോ രസാശ്ചേതി സംക്ഷേപാന്നൃത്യ സംഗ്രഹഃ"
(കാമസൂത്രജയമംഗള.)

നാട്യഭിന്നമായിരിക്കുന്ന നൃത്യവിഭാഗം മാത്രമാണ് നർത്തനം.

"തത്ദ്വിവിധം നാട്യ മനാട്യഞ്ചേതി തഥോക്തം—
സ്വർഗ്ഗേവാ മർത്ത്യലോകേവാ പാതാളേവാ നിവാസിനാം
കൃതാനു കരണം നാട്യ മനാട്യം നർത്തകാശ്രിതം.
തത്രാന്തരേതു നൃത്യഭേദജ്ഞാപനാർത്ഥ മേവ പൃഥഗ്
നാട്യകലോക്തേതി വിജ്ഞേയം." (Ibid.)

രംഗവിധാനമാകുന്ന 'നേപഥ്യപ്രയോഗ' (2) ത്തിനേയും അവർ ഒരു പ്രത്യേകകലയായി പരിഗണിച്ചിരിക്കുന്നു. വല്ലഭാചാര്യരുടെ മതപ്രകാരം (3) ഇതു രംഗനിർമ്മാണത്തെ കൂടി കുറിക്കുന്നുണ്ട്. കണ്ണുങ്ങൾക്കടുത്ത കപോലപ്രദേശങ്ങളിൽ ചന്ദനാദിവസ്തുക്കളെ ആലേപനം ചെയ്യുന്നതാണ് 'കർണ്ണപത്രഭംഗം'. രംഗപ്രയോഗസന്ദർഭത്തിലേക്കുള്ള വിധിയാണിതെന്നു യശോധരൻ അഭിപ്രായപ്പെടുന്നു. ഇതുപോലെത്തന്നെ 'ഭൂഷണയോജന'വും (ആഭരണമണിയൽ) രംഗമാത്രസംബന്ധിയാണെന്ന് അഭിപ്രായപ്പെട്ടുകൊണ്ട് അദ്ദേഹം അതിനെ

(1) "സ്വരഗം പദഗം ചൈവ തഥാലയഗ മേവച
ചേതോഽവധാനഗം ചൈവ ഗേയം ജ്ഞേയം ചതുർവ്വിധം;"
"ഘനഞ്ച വിതതം വാദ്യം തതം സുഷിര മേവച
കാംസ്യപുഷ്കരതന്ത്രീഭിർവ്വേണനാച യഥാക്രമം." (കാമസൂത്രജയമംഗള.)

(2) Scenic representation.

(3) രംഗവതവ്യാഖ്യാനം.

രണ്ടായി തരംതിരിക്കുന്നുണ്ട്. കണ്ഠത്തിൽ മുത്ത്, പവിഴം മുതലായവ ധരിക്കുന്നത് സംയോജ്യവും, കടകം കണ്ഡലം ആദിയായ ഇതരാലങ്കാരങ്ങൾ അണിയുന്നത് അസംയോജ്യവുമത്രേ. "തത്ര സംയോജ്യസ്യ കണ്ഠികേന്ദ്രപ്ലന്ദാദേ ർമ്മണിമുക്താപ്രവാളാദിഭിര്യോജനം. അസംയോജ്യസ്യ കടകകണ്ഡലാദേർവ്വിരചനം യോജനം. തദുഭയം നേപഥ്യാംഗം. നത്തു ശരീരേ ഭൂഷണയോജനം; തസ്യ നേപഥ്യപ്രയോഗാ ഇത്യനേന സിദ്ധത്വാൽ." ഒന്നോ അതിലധികമോ നടന്മാർ ചേൎന്ന് ഏതെങ്കിലും ഒരു പ്രത്യേകസ്സോദത്തെ നിശ്ശബ്ദമായി അഭിനയിക്കുന്ന മൂകരംഗങ്ങളെ, (1) അഥവാ ജീവച്ചിത്രങ്ങളെ, 'നാടകാഖ്യായികാദർശന'മെന്ന വിഭാഗം സൂചിപ്പിക്കുന്നു (?)

ഇപ്പറഞ്ഞവയിൽ പലതും നാട്യത്തോടു ബന്ധപ്പെട്ടവയെന്നു മാത്രമല്ല, നാട്യകലയിൽ അന്തർഭവിച്ചിട്ടുള്ളവതന്നെയാണെന്നു കാണുവാൻ പ്രയാസമില്ല. ഇവയോരോന്നിലും പ്രത്യേകജ്ഞാനവും പരിശീലനവും ലഭിച്ചില്ലെങ്കിൽ അവയുടെ പ്രയോഗം ദുഷ്കരമാകകൊണ്ടായിരിക്കണം ഇങ്ങനെ വിശേഷിച്ചു നിർദ്ദേശിച്ചിരിക്കുന്നത്. രംഗവേഷാദിവിധാനങ്ങളിൽ ഓരോന്നിനും വിദഗ്ദ്ധന്മാരുടെ ആവശ്യം എത്രത്തോളമുണ്ടെന്നതിന് ഇന്നത്തെ ചലച്ചിത്രനിർമ്മാണം ഉത്തമോദാഹരണമാണ്. ഏതായാലും, നാട്യകലയുടെ സമ്പുഷ്ടി, സുന്ദരങ്ങളായ മററനേകം കലകളുടെ ഔചിത്യപൂർവ്വകമായ സമ്മേളനത്തെ ആശ്രയിച്ചാണ് സ്ഥിതിചെയ്യുന്നതെന്നുള്ളതിനു യാതൊരു സംശയവുമില്ല. മനോഹരങ്ങളും മഹനീയങ്ങളുമായ അംഗങ്ങളുടെ ഘടനമൂലം ഉദ്ഭൂതമാകുന്ന നാട്യശരീരം വിനോദത്തിനു മാത്രമല്ല വിജ്ഞാനത്തിനും മാർഗ്ഗദർശിയാകുന്നുവെങ്കിൽ എന്താണതിലത്ഭുതം?

ഇങ്ങനെ വിവിധശക്തികൾ ഒത്തുചേൎന്നു നാട്യകല വിപുലവും വിശിഷ്ടവുമായിത്തീരുമ്പോൾ അതു ജനസാമാന്യത്തിന്റെ കയ്യിടിക്കുളിൽ ഒതുങ്ങാതാവുന്നു. ആലോചനാമാത്രലഭ്യമായ സൌന്ദര്യാവബോധത്തിന് ഉൽകൃഷ്ടസംസ്കാരജന്യമായ ഗ്രഹണശക്തി കൂടിയേ തീരൂ. ഈ ഒരവസ്ഥ സ്ഥിതിസമത്വവാദക്കാരുടെ മതത്തിനു ചേൎന്നതല്ലെങ്കിലും കലാസൌന്ദര്യത്തിന്റെ പരമകാഷ്ഠയാണെന്നു സമ്മതിക്കുകതന്നെ വേണം. കലാപരമായ ആനന്ദം ഭൌതികസുഖചിന്ത

(1) Tableau Vivants.

കഠംക്ക് അതീതമായാണ് വൎത്തിക്കുന്നതു്. ഇതരകലകളെ അപേക്ഷിച്ചു നാട്യകലയ്ക്കുള്ള വൈശിഷ്ട്യം ആ ആനന്ദത്തിൻെറ പരിപൂൎണ്ണത മാത്രമാണുതാനും. ഈ തത്ത്വത്തെ നല്ലവണ്ണം അറിഞ്ഞതുകൊണ്ടുതന്നെയാണ് ഭാരതീയർ നാട്യകല മനുഷ്യാതീതന്മാരായ ഈശ്വരന്മാരുടേയും വിനോദമാണെന്നു സങ്കല്പിച്ചിട്ടുള്ളതു്.

"ഉദ്ദണ്ഡതാണ്ഡവമുദഞ്ചിതലാസ്യലീലാം
കൎത്തും സ്വയം യുഗപദേവ സമുത്സുകാത്മാ
യഃ കാമിനീകലിതകമ്രതരാൎദ്ധകായഃ
സോയം വിഭാതി വിഭുരാദിനടഃ സുരാണാം."

(സംഗീതവിദ്യാവിനോദം)

താണ്ഡവലാസ്യനൃത്തങ്ങളെ ഏകകാലത്തുതന്നെ പ്രയോഗിക്കുവാനുള്ള അഭിലാഷം മൂലം ആദിനടനായ പരമശിവൻ സ്വശരീരാൎദ്ധത്തെ പാൎവ്വതിക്കു പകുത്തുകൊടുത്തുപോലും! നാട്യകലയുടെ നിസൎഗ്ഗകാന്തിക്കു മറെറന്തു തെളിവുവേണം?

ഭാരതീയകലകളുടെ സാമാന്യസ്വഭാവങ്ങളെക്കുറിച്ചുകൂടി ഈ അവസരത്തിൽ നിരൂപണംചെയ്യുന്നതു്, ഇതിനുപരി വിചിന്തനം ചെയ്യുന്ന വിഷയങ്ങഠം ഗ്രഹിക്കുവാൻ സഹായമായിരിക്കും. ആ പ്രത്യേകതകഠം നാടകവേദിയെക്കൂടി ബാധിക്കുന്നവയായതുകൊണ്ടു പാശ്ചാത്യവും പൌരസ്ത്യവുമായ നാടകീയാദർശങ്ങളിൽ കാണുന്ന വ്യത്യാസങ്ങഠംക്ക് അവ നിയാമകവുമാണ്.

ഭാരതീയകലകളെ നിഷ്കൎഷിച്ചു പരിശോധിക്കുന്ന കലാനിരൂപകൻെറ മനസ്സിനെ ആദ്യമായി ആകൎഷിക്കുന്നതു് ബാഹ്യമായ ആകാരസൌഷ്ഠവത്തിൽ മനഃപൂൎവ്വം കാണിക്കുന്ന അശ്രദ്ധയാണ്. ബാഹ്യേന്ദ്രിയങ്ങഠംവഴിക്കു മാത്രം പൂൎണ്ണരസാസ്വാദനം സാധിക്കാവുന്നവയല്ല പ്രായേണ പൌരസ്ത്യകലകളെല്ലാം തന്നെ. ഇന്ദ്രിയങ്ങഠംക്കു വിഷയമാവുന്ന വസ്തുക്കളിൽ സൂചിപ്പിച്ചിട്ടുള്ള തത്ത്വങ്ങളെ ബുദ്ധിശക്തികൊണ്ടു ഗ്രഹിച്ചു രസമനുഭവിക്കേണ്ടുന്ന വിധത്തിലാണ് അതിൻെറ സ്വഭാവം. ജ്ഞാനശക്തികൊണ്ടു സമ്പാദിച്ചു് ഭാവനയാകുന്ന പാത്രത്തിൽ പകരുവാൻ തയാറാവുന്നവൎക്കു മാത്രമേ ഭാരതീയകലയാകുന്ന കാമധേനുവിനെ കറന്നു പാലെടുക്കുവാൻ സാധിക്കുകയുള്ളു. പാശ്ചാ

ത്ത്യരീതിയിൽ വരച്ചിട്ടുള്ള ഒരു എണ്ണച്ഛായാപടത്തിന്റെ സൌന്ദര്യ ത്തെ ആസ്വദിക്കുവാനുള്ള പ്രയത്നംകൊണ്ടു് ഒരു നടരാജവിഗ്രഹ ത്തെയോ ബുദ്ധപ്രതിമയേയൊ അഭിനന്ദിക്കുവാൻ സാധിക്കുന്നതല്ല. ഉദ്യാനവിരുന്നുകളോട്ട് അനുബന്ധിച്ചുള്ള നൎത്തനങ്ങളിൽ മയങ്ങിപ്പോ കുന്ന പാശ്ചാത്യദൃഷ്ടികൾക്കു ഭാരതീയനൃത്യവിധാനങ്ങൾ വെറും അൎത്ഥ രഹിതമായ പേക്കൂത്തുമാത്രം. കാവ്യകലയുടെ അകൃത്രിമസൌന്ദര്യ ത്തെ അറിഞ്ഞാസ്വദിക്കുന്നതിൽ പ്രശസ്തിനേടിയ പാശ്ചാത്യപണ്ഡി തന്മാൎക്കുപോലും ഭാരതീയരുടെ ധ്വനിപ്രകരണവും മററും കണ്ടകാകീ ൎണ്ണങ്ങളായ വനസ്ഥലികളാണു്.

ചുരുക്കത്തിൽ ഒരു വസ്തുവിന്റെ പ്രത്യക്ഷമായ ആകാരത്തേ ക്കാളധികം അതിന്റെ പരോക്ഷമായ ഗുണത്തെയാണ് ഭാരതീയകല വൎണ്ണിക്കുന്നതു്. ആ ഗുണങ്ങൾ മനസ്സിൽ പതിയുന്നതിന് ആവശ്യ മുള്ളിടത്തോളം മാത്രമേ ആകാരനിൎമ്മാണത്തിൽ ഭാരതീയർ നിഷ്കൎഷി ക്കുകയുള്ളു. ഗുണപ്രതീതിക്കു സൂചകങ്ങളാകാവുന്ന ചില ഉപാധികളെ നിവേശിപ്പിക്കുവാൻവേണ്ടി ബാഹ്യമായ സാദൃശ്യത്തെ ബലികൊടു ക്കുവാൻ അവർ മടിക്കുകയുമില്ല. ഭൌതികവ്യാമോഹത്താൽ വ്യാകുല മായ ജനസമുദായത്തിൽ ധൎമ്മബോധം പരത്തുവാൻ പൎയ്യാപ്തമായ ഒരു പരിശുദ്ധി—ഒരു ശാന്തത—അത്യുന്നതങ്ങളായ ബുദ്ധപ്രതിമകളിൽ തെളിഞ്ഞുകാണാം. ചിദംബരംക്ഷേത്രത്തിൽ കാണുന്ന നടരാജ നൃത്തമാകട്ടെ, ബ്രഹ്മാവ്, വിഷ്ണു, രുദ്രൻ, മഹേശ്വരൻ, സദാശിവൻ എന്നീ മൂൎത്തികളുടെ പ്രവൃത്തികളെ ഏകകാലത്തുതന്നെ ദ്യോതിപ്പി ക്കുന്നു. ഏതെങ്കിലും ഒരു തത്ത്വത്തെ ആധ്യാത്മികചിന്തകൊണ്ടു മന സ്സിൽ പ്രത്യക്ഷമാക്കിയതിനുശേഷം മാത്രമേ ഭാരതീയകലാകാരൻ തന്റെ പ്രവൃത്തിക്ക് ആരംഭിക്കുകയുള്ളു. ഇങ്ങനെ കലാകാരന്റെ മനസ്സിൽ ഈശ്വരനെക്കുറിച്ചുണ്ടാകുന്ന ബോധത്തിന്റെ യഥാൎത്ഥ സ്വരൂപം ഗ്രഹിക്കുവാനും, അതിനെ പരിപൂൎണ്ണമായി പ്രകാശിപ്പിക്കു വാനും അവർ യോഗമാൎഗ്ഗത്തെ ശരണം പ്രാപിച്ചിരുന്നു. കാണു ന്നവർ കാണപ്പെടുന്നതിനോടു താദാത്മ്യം പ്രാപിച്ചു് അതിന്റെ യഥാ ൎത്ഥസ്വരൂപത്തെ ഗ്രഹിക്കുന്നതിന് യോഗവിദ്യ അത്യുത്തമമായ ഉപാ യമാണു്. ഭാരതത്തിൽ ആരാധകനും കലാകാരനും ഒരുപോലെ ആദരണീയമായിട്ടുള്ളതാണു് ധ്യാനം. ഇങ്ങനെ ആ ധ്യാനംകൊണ്ടു്

ലഭിക്കുന്ന സാക്ഷാദൃശ്നത്തിനു ഒരു സ്വരൂപം നൽകുമ്പോൾ അതു പ്രേക്ഷകന്മാർക്ക് ചിന്താജനകമായി പരിണമിക്കുന്നു. ഈ ഒരു നിരീക്ഷണഗതി അവസ്ഥാനുസൃതമായ ഏറ്റക്കുറച്ചിലോടും സ്വഭാവഭേദങ്ങളോടും കൂടി പ്രായേണ എല്ലാ ഭാരതീയകലകളിലും കാണാവുന്നതാണ്.

ഇക്കാരണത്താൽ, ഭാരതീയദൃഷ്ട്യാ, ചിന്തയാകുന്ന പീഠത്തിന്മേലാണ് സൌന്ദര്യം സ്ഥിതിചെയ്യുന്നതു്. അതായതു്, സൌന്ദര്യത്തിന്റെ വില മതിക്കേണ്ടതു് ബാഹ്യേന്ദ്രിയംകൊണ്ടല്ല, മാനസചിന്തകൊണ്ടാണ്. ആനന്ദജനകമായ സൌന്ദര്യത്തെപ്പററിയുള്ള അവരുടെ നിരൂപണമാണ് രസപ്രതിപാദനം. രസോൽപത്തിക്കു നിദാനം വെറും പ്രകൃതിസാദൃശ്യം, അഥവാ വസ്തുക്കളുടെ യഥാൎത്ഥസ്വരൂപമല്ല. കലാകാരനു് ഒരു വിഷയത്തേയോ വസ്തുവിനേയോ സംബന്ധിച്ചു് മനസ്സിലുണ്ടാകുന്ന തോന്നലിനെ അയാൾ പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നു; ആസ്വാദകനാകട്ടെ, തന്റെ ചിന്താശക്തിയും സംസ്കാരവും കൊണ്ടു് അതിനെ ഗ്രഹിച്ചു രസമനുഭവിക്കുന്നു. യഥാൎത്ഥലോകമാവേണമെന്നില്ല, രസാനുഭവത്തിനു നിദാനം.

"അപാരേ കാവ്യസംസാരേ കവി രേവ പ്രജാപതിഃ
യഥാസ്മൈ രോചതേ വിശ്വം തഥേദം പരിവൎത്തതേ."

എന്നു ധ്വന്യാലോകകാരൻ പ്രസ്താവിച്ചിരിക്കുന്നതു നോക്കുക. മാനുഷമനസ്സിന്റെ അന്തൎഭാഗത്തു പ്രവേശിച്ചുകൊണ്ടുള്ള രസനിരൂപണവിഷയത്തിൽ ഭാരതീയർ അക്ഷീണവും അജയ്യവുമായ പരിശ്രമം ചെയ്തിട്ടുണ്ടു്. വിഷയമാകുന്ന ലോഹം അവർ ലോകത്തിൽനിന്നു തന്നെയാണ് സമ്പാദിക്കുന്നതെങ്കിലും അതിനെ ചിന്തയിലുരുക്കി ശുദ്ധിചെയ്തു വാസനകൊണ്ടു കരുപ്പിടിച്ചാൽ മാത്രമേ രസവാഹിയാവുകയുള്ളൂ. കലാകാരനിൽനിന്നു ഒട്ടും കുറയാത്ത ഗ്രഹണശക്തി ആസ്വാദകനുവേണം താനും. നിപുണതയും അഭ്യാസവും മാത്രം കലാകാരനു വിട്ടുകൊടുക്കാം. മഹാകവി രവീന്ദ്രനാഥടാഗോർ ഒരവസരത്തിൽ ഇങ്ങനെ പറയുന്നു.

" In our country, those of the audience who are appreciative, are content to perfect the song in their own mind by the force of their own feelings." സദാ ഈശ്വരനിൽത്തന്നെ മനസ്സിനെ അൎപ്പിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന ആരാധകന്റെ

ഗ്ഗുണംകൊണ്ട് വിഗ്രഹത്തിൻെറ ന്യൂനതകൾ പലപ്പോഴും പരിഹരിച്ചു പോകുന്നുവെന്നു സമ്മതിക്കുന്ന ശുക്രാചാര്യരും ഇതേ ആശയത്തെ ത്തന്നെ ഭംഗ്യന്തരേണ പ്രസ്താവിക്കുകയാണ് ചെയ്യുന്നതു്. ഈ വിധ ത്തിലുള്ള രസാനുഭവം ലോകോത്തരമാണെന്നു പറയപ്പെടുന്നു.

"ക്ഷണേ ക്ഷണേ യന്നവതാ മുപൈതി
തദേവ രൂപം രമണീയതായാഃ"

എന്നാണ് സൌന്ദര്യസ്വരൂപത്തെപ്പററിയുള്ള മാഘൻെറ നിർവ്വചനം. അത്രമാത്രമേ അതിനെക്കുറിച്ചു പറയുവാൻ സാധിക്കുകയുള്ളൂ. രസോൽ പാദനത്തിനുള്ള ഈ പരിശ്രമത്തിൽ ഭാരതീയർ ഔചിത്യത്തെക്കൂടി വകവെച്ചിട്ടില്ലെന്നു ധരിക്കരുതു്. നേരെ മറിച്ചു് ഭരതമുനി മുതൽ ക്ഷേമേന്ദ്രൻ വരെയുള്ളവർ ഔചിത്യദീക്ഷയിൽ അതിയായ നിർബ്ബന്ധ മുള്ളവരാണ്.

"അലംകാരസ്ത്വലംകാരഃ ഗുണാ ഏവ ഗുണാസ്സദാ
ഔചിത്യം രസസിദ്ധസ്യ സ്ഥിരം കാവ്യസ്യജീവിതം."
(ഔചിത്യവിചാരചർച്ച—ശ്ലോ. 5.)

എന്നു ക്ഷേമേന്ദ്രനും,

"അനൌചിത്യാദൃതേ നാന്യത് രസഭംഗസ്യ കാരണം
പ്രസിദ്ധൌചിത്യ ബന്ധസ്തു രസസ്യോപനിഷത് പരാ."
(ധ്വന്യാലോകം)

എന്നു ആനന്ദവർദ്ധനാചാര്യരും നിഷ്കർഷിച്ചിരിക്കുന്നു. എന്തിനേറെ?

* "കണ്ഠേ മേഖലയാ, നിതംബഫലകേ
താരേണ ഹാരേണവാ
പാണൌ നൂപുരബന്ധനേന ചരണേ
കേയൂരപാശേനവാ
ശൌര്യേണ പ്രണതേ, രിപൌ കരുണയാ
നായാന്തി കേ ഹാസ്യതാം
ഔചിത്യേന വിനാ രുചിം പ്രതനുതേ
നാലംകൃതിർന്നോ ഗുണാഃ"

എന്ന ഖണ്ഡിതമായ അഭിപ്രായം തന്നെയാണ് അവർക്കുണ്ടായിരുന്നതു്.

* ക്ഷേമേന്ദ്രൻെറ ഔചിത്യവിചാരചർച്ച ഭാഗം 2.

മനോഗതിയുടെ ഈ മാററംകൊണ്ടു് നിഷ്കൃഷ്ടമായ പ്രകൃത്യനുകരണത്തിൽനിന്നു പിന്മാറുവാൻ നിർബ്ബന്ധരായ ഭാരതീയകലാകാരന്മാക്കു് തങ്ങളുടെ അന്തൎഗ്ഗതങ്ങളെ പ്രകാശിപ്പിക്കുവാൻ ചില പ്രത്യേക സംജ്ഞകളെ ശരണം പ്രാപിക്കേണ്ടിവന്നു. ഈ കല്പിതസംജ്ഞകൾ കലയെ പ്രകൃതിസാദൃശ്യത്തിൽ നിന്നു പിന്നേയും അകററിത്തുടങ്ങി ഹിന്ദുക്കളുടെ മതസംബന്ധമായ സകല ക്രിയകളിലും സങ്കല്പത്തിന്റെ സംജ്ഞാവാചികളായ മുദ്രകൾക്കുള്ള പ്രാധാന്യം ചില്ലറയൊന്നുമല്ല. കലാസംബന്ധികളായ സംജ്ഞകൾ ലോകത്തിൽനിന്നു തന്നെയാണു് ഉത്ഭവിച്ചതെന്നൊരു വിശേഷം മാത്രമുണ്ടു്. പക്ഷെ അവയുടെ പ്രയോഗരീതികൊണ്ടു്, ഉൽപത്തിസ്ഥാനത്തെ അറിയുന്ന കാര്യം എളുപ്പമല്ലാതായി പരിണമിച്ചിരിക്കുന്നു. താന്ത്രികക്രിയകളിൽ ഓരോരോ സങ്കല്പങ്ങൾക്കും, പ്രത്യേകം പ്രത്യേകം മുദ്രകളുള്ളതുപോലെ, കലാവിഷയത്തിലും ഓരോഭാവങ്ങൾക്കും, വികാരങ്ങൾക്കും വസ്തുക്കൾക്കു തന്നേയും പ്രത്യേകം സംജ്ഞകളുണ്ടു്. യഥാൎത്ഥമായ സാദൃശ്യം ഒരു വസ്തുവിന്റെ സ്വരൂപത്തെ കുറിക്കുമ്പോൾ ഈ സംജ്ഞകൾ അതിലന്തൎഭവിച്ചിരിക്കുന്ന വിഷയത്തേയും അൎത്ഥത്തേയും ദ്യോതിപ്പിക്കുന്നു. അവാച്യവും അതിവിപുലവുമായ വിഷയങ്ങളെ ഏററവും പരിമിതമായ വിധത്തിൽ പ്രകാശിപ്പിക്കുകയാണു് സംജ്ഞകളുടെ പ്രയോജനം. ഹിന്ദുക്കളുടെ സ്വസ്തികവും ഓങ്കാരവും ഈശ്വരശക്തിയുടെ സൎവ്വവ്യാപിത്വത്തെ സൂചിപ്പിക്കുന്ന ചിഹ്നങ്ങളാണു്. മനുഷ്യശരീരത്തിലെ മാംസപേശികളുടെ ഏതൊരു ചലനവും ഒരു പ്രത്യേക ഭാവത്തെ കുറിക്കുന്നതായി വിവക്ഷിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. വസ്തുസ്ഥിതി ഇങ്ങനെയിരിക്കെ, മതത്തിലല്ലാതെ സംജ്ഞകൾക്കു സ്ഥാനമില്ലെന്നും കലയിൽ അവയ്ക്കു പരാജയമാണു് സംഭവിക്കുന്നതെന്നുമുള്ള അഭിപ്രായങ്ങൾ (1) അടിസ്ഥാനരഹിതങ്ങളെന്നു തെളിയുന്നുണ്ടല്ലോ. സംസ്കൃതവ്യാകരണം, സംജ്ഞാപ്രകരണം ഗ്രഹിക്കാതെ പഠിക്കാമെങ്കിൽ മാത്രം ഒരു ഭാരതീയകലാസൃഷ്ടിയെ സംജ്ഞാജ്ഞാനം കൂടാതെ ആസ്വദിക്കുകയും ചെയ്യാം. ഇന്നത്തെ ബങ്കാളരീതിയിലുള്ള സംജ്ഞകാലേഖ്യങ്ങൾ ഭാരതീയകലാസ്വരൂപത്തിനു ദൃഷ്ടാന്തമാണു്.

---

(1) 'The Expressiveness of Indian Art'—By Stella Kramrisch, Ph.D.—Calcutta University Lectures—Published in the Journal of the Department of Letters Vol. IX.

ഈ നിശ്ചിതസംജ്ഞകളെ ഭാരതീയർ പരമ്പരയായി പഠിച്ചു വന്നു. ഇങ്ങനെ പാരമ്പര്യത്തേയും മാമൂലിനേയും അപേക്ഷിച്ചാണു് ഇവിടെ കല നിലകൊള്ളുന്നതു്. ഭാരതീയകലയ്ക്കു് ഒരു വ്യക്തമായ അർത്ഥവും നിശ്ചിതമായ ഉദ്ദേശവുമുണ്ടു് (2). കലാസൃഷ്ടിയിലുള്ള ആനന്ദത്തെ മാത്രം ഉദ്ദേശിച്ചുകൊണ്ടുള്ള പ്രവർത്തനത്തിനു് (art for arts sake) അവിടെ സ്ഥാനമില്ല. കലയെയല്ല, മനുഷ്യസമുദായത്തെയുള്ള സ്നേഹമാണു് ഭാരതത്തിലെ കലാനിർമ്മാണത്തിനു നിദാനം. ചിത്രമെഴുത്തിനേയും കൊത്തുപണികളേയും വെറും കലാസൃഷ്ടികളായിട്ടല്ല, ഏതെങ്കിലും പ്രാപ്യസ്ഥാനത്തേക്കുള്ള പന്ഥാക്കളായിട്ടാണു് അവർ പരിഗണിച്ചിട്ടുള്ളതു്. അതിനുള്ള പരിശ്രമം കലാകാരന്റെ ജീവിതധർമ്മമാണു്. പരിശ്രമഫലമായ കലാസൃഷ്ടിയുടെ മാഹാത്മ്യം അയാളുടെ നിർമ്മാണശക്തിയെ അനുസരിച്ചിരിക്കും; ഭാവനാഗതിയെയല്ല. 'പാശ്ചാത്യകലാസൃഷ്ടിയുടെ ഗുണാഗുണങ്ങൾ സ്ഥിതിചെയ്യുന്നതു കലാകാരന്റെ വ്യക്തിത്വത്തിലാണു്; ഭാരതീയകലാസൃഷ്ടിയിലെ നന്മതിന്മകൾക്കു നിദാനം അതു നിർമ്മിക്കപ്പെട്ട കാലത്തിന്റെ ഗുണദോഷങ്ങൾ മാത്രമാണു്. ഭാരതത്തിലെ ഏതെങ്കിലും ഒരു കലാകാരന്റെ പേരോ പ്രത്യേകതകളോ അറിഞ്ഞതുകൊണ്ടു നമുക്കു യാതൊരു പ്രയോജനവും ലഭിക്കുവാനില്ല. അയാളുടെ സ്വഭാവത്തിനും സൃഷ്ടിക്കും തമ്മിൽ പൊരുത്തമില്ലെന്നതുതന്നെ കാരണം. ഭാരതത്തിലേതു 'പഠിച്ച' കലയാണു്. പാശ്ചാത്യരുടേതുപോലെ 'തോന്നിയ' കലയല്ല. സ്വർഗ്ഗീയമായ നാട്യത്തെ പ്രദർശിപ്പിക്കുന്ന കലാകാരൻ വാസ്തവത്തിൽ ഈശ്വരനല്ലെന്നുള്ളതുകൊണ്ടു് കലാസൌന്ദര്യത്തിന്റെ പൂർണ്ണതയിൽ എത്തേണമെങ്കിൽ നിഷ്കർഷയോടുകൂടിയ ശിക്ഷണം അത്യാവശ്യമാകുന്നുവെന്നു് ഭരതമുനി ശാസിക്കുന്നതും ഇതുകൊണ്ടുതന്നെയാണു്.

ഭാരതീയകലയെ ഇങ്ങനെ ചിന്താപരമാക്കിത്തീർക്കുന്നതിൽ ഹൈന്ദവമതബോധവും അനല്പമായി സഹായിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നു കാണാം. വേദാന്തചിന്ത അപ്രതിഹതമായി പ്രവഹിക്കുന്ന ഒരു രാജ്യത്തിലെ കലാകാരന്റെ മനസ്സിനെക്കൂടി അതു സ്പർശിക്കുന്നുവെങ്കിൽ എന്താണത്ഭുതം? ഇതിനും പുറമെ, ഭാരതത്തിലെ കലാപ്രകടനങ്ങളിൽ അധികഭാഗത്തിനും പ്രേരകമായിട്ടുള്ളതു് വൈദികവിധിയാണെന്നുള്ള

(2) Introduction to Indian Art—By A. K. Coomaraswami.

തിന സംശയമില്ല. ക്ഷേത്രസംബന്ധികളായ സകലസാധനങ്ങളുടെ നിർമ്മാണത്തിനും അവർ ചില പ്രത്യേക നിയമങ്ങൾ നിശ്ചയിച്ചിട്ടുണ്ട്. ആനിയമങ്ങളെ അണുപോലും വ്യത്യാസപ്പെടുത്താതെ പരമ്പരയായി അനുവർത്തിച്ചു വരികയാണ് ശില്പകാരന്മാർ ഇന്നും ചെയ്യുന്നത്. പുണ്യമാർഗ്ഗത്തെ ആരാഞ്ഞു നടക്കത്തക്കവണ്ണം മതബോധം സിദ്ധിച്ചിട്ടുള്ള അവർ വൈദികമതപ്രകാരം വിശുദ്ധമെന്നു കാണുന്ന കലാരീതിയെ ആദരിക്കുകയും ആരാധിക്കുകയും ചെയ്തുപോന്നതുകൊണ്ട് എല്ലാ സ്ഥലത്തും അതിന്റെ പ്രാധാന്യം സിദ്ധിച്ചു. സകല വസ്തുക്കൾക്കും അദ്ധ്യാത്മജ്ഞാനമാകുന്ന ഛായംകൊണ്ടു മിഴിവുവരുത്തുവാനുള്ള പരിശ്രമത്തിന്റെ ഫലമായി ലൌകികജീവിതത്തിന്റെ പ്രകാശനത്തിന് ആവശ്യവും കുറഞ്ഞു (1). ഭാരതീയസിദ്ധാന്തപ്രകാരം രസാനുഭവം 'ബ്രഹ്മാസ്വാദസഹോദര'മാണെന്നുള്ളതു തന്നെ കലയുടെ ആദ്ധ്യാത്മികപ്രകൃതിക്കു തെളിവാണ്. കലയും ഈശ്വരചിന്തയും ഒരേ ഒരനുഭവത്തെ ത്തന്നെ പ്രദാനം ചെയ്യുന്നു. രണ്ടിലും സാക്ഷാൽകാരവും തന്മയീഭാവവുമാണ് അവസാനഘട്ടം. ഈ ഒരു നിരീക്ഷണഗതി ഭാരതീയേതരന്മാരായ Hsich Ho, Goethe, Blake, Schopenhaner, Schiller എന്നിവരിലും കാണുന്നുണ്ട്. "ഈ ലോകം നോക്കുംതോറും ആകാരരഹിതമാണ്, അറിയുംതോറും ജ്ഞാനാതീതമാണ്. അനുരാഗിക്കു പ്രേമവും, തത്ത്വാന്വേഷിക്കു തത്ത്വവും ഏതുപ്രകാരം വാസ്തവികങ്ങളായ അനുഭവങ്ങളാകുന്നുവോ, അതുപോലെത്തന്നെ സൌന്ദര്യവും കലാകാരന് അനുഭവപ്പെടുന്ന ഒരു വാസ്തവമാകുന്നു" (2). കലാകാരനു സൂക്ഷ്മമായ സ്വാനുഭവത്തെ പ്രകാശിപ്പിക്കുവാൻ സ്ഥൂലമായ കലാസൃഷ്ടിയിൽക്കൂടെ മാത്രമേ സാധിക്കുകയുള്ളൂ. അതിനുചിതങ്ങളായ സാമഗ്രികളെ സമ്പാദിച്ച് അയാൾ സ്വമനസ്സിനെ അവയിലേക്കു പകുത്തുകയാണ് ചെയ്യുന്നത്. വിശ്വനാഥാദികളുടെ നിർവ്വചനപ്രകാരമുള്ള രസം വേദാന്തത്തിന്റെ സഹചാരിയാണ്. അത്തരത്തിലുള്ള രസാനുഭവം ഭാരതീയമനസ്സിനു യോജിച്ചതുമാണ്. ഭാരതീയകല ഭാരതീയരുടെ അദ്ധ്യാത്മജ്ഞാനത്തിന്റെ ചരിത്രമായി പരിണമിക്കുന്നു.

---

(1) The Hindu View of Art—By Mulkraj Anand.

(2) Dance of Siva—By A. K. Coomaraswami.

KANNADA LITERATURE

By

H. Chennakesava Aiyangar,
Head of the Kannada Department.

FOREWORD

The account of Kavirājamārga is completed in this issue, bringing out the cultural value of this very important work of the 9th century. The history of Kannada literature is next briefly traced upto the 10th century. And the available materials have been made use of in giving a short account of the lives and works of Guṇavarma I and Pampa, two of the outstanding poets of the 10th century. Incidentally, a word has been said about Chāvuṇḍarāya of the same century, the author of one of the earliest known classics in Kannada prose.

ಬರಿಸುವೆಂ-ಇರಿಸುವೆಂ-ತರಿಸುವೆಂ ಎಂಬಿವು ದಕ್ಷಿಣಮಾರ್ಗವೆಂದೂ, ಬರಿಪೆಂ-ಇರಿಪೆಂ-ತರಿಪೆಂ ಎಂಬಿವು ಉತ್ತರಮಾರ್ಗವೆಂದೂ, ಬರಿಪ್ಪೆಂ-ಇರಿಪ್ಪೆಂ-ತರಿಪ್ಪೆಂ ಎಂಬಿವು ಉತ್ತರೋತ್ತರ ಮಾರ್ಗವೆಂದೂ ಬರಿಯ ಇಷ್ಟನ್ನೇ [1] ತಿಳಿಸಿದೆ. ಶಬ್ದಾಲಂಕಾರದಲ್ಲಿ [2] "ಅತಿಶಯಮಿಾ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಸತತಂ **ಪ್ರಾಸಂ**" ಎಂದು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಸದ ಮಹತ್ತ್ವವನ್ನು ಹೇಳಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ "ಯತಿ" ಮುಖ್ಯವಾಗಿದ್ದರೂ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಯತಿ ಬೇಕಿಲ್ಲವೆಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು—

ದೋಸಮನೆ ಗುಣದವೋಲು ।
ದ್ಭಾವಿಸಿ ಕನ್ನಡದೊಳೊಲ್ದು ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯರ್ ॥
ದೇಸಿಯೆನೆ ನಿಱಿಸಿ ಖಂಡ ।
ಪ್ರಾಸಮನತಿಶಯಮಿದೆಂದು ಯತಿಯಂ ಮಿಕ್ಕರ್ ॥

(ಕ. ರಾ. ಮಾ. 1—75)

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದೆ. [3] ಇನ್ನು ಕಾವ್ಯದೋಷಗಳನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಶ್ರುತಿಕಷ್ಟ-ಶ್ರುತಿದುಷ್ಟ-ಅರ್ಥದುಷ್ಟ-ಕಲ್ಪನೋಕ್ತಿಕಷ್ಟದೋಷಗಳು ಕೂಡದೆಂದೂ (I-62), ಅರಿಸಮಾಸದೋಷವು ಕೂಡದೆಂದೂ (I-58, 59), ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನು ಕನ್ನಡದೊಡನಾಗಲಿ, ಕನ್ನಡವನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತಾವ್ಯಯದೊಡನಾಗಲಿ ಮಿಶ್ರಮಾಡಿ ಹೇಳುವುದು ದೋಷವೆಂದೂ (I-51ರಿಂದ 56), ನೇಯಾರ್ಥದೋಷವು ಕೂಡದೆಂದೂ (I-101, 102, 103) ಕಾರಕಾದಿ ದೋಷಗಳು ಕೂಡದೆಂದೂ (113ರಿಂದ 145ರವರೆಗೆ), ಕಾಲ ದೇಶ ಲೋಕ

1. ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೭ನೆಯ ಶತಮಾನಾದಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಭಟ್ಟಾಕಲಂಕನು (1604) ಮಾತ್ರ ತನ್ನ "ಶಬ್ದಾನುಶಾಸನ" ವೆಂಬ ವ್ಯಾಕರಣದ "ಆದೇನಃ" ಎಂಬ ೨೮೮ನೆಯ ಸೂತ್ರದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಅಸ್ಮದರ್ಥವಾಚಕವಾದ "ನನ್" (ನಾನ್) ಎಂಬ ಸರ್ವನಾಮಶಬ್ದವನ್ನು ಉತ್ತರಮಾರ್ಗಾನುಗಾಮಿಗಳಾದ ಕೆಲವರು ಕವೀಶ್ವರರು ಮಾತ್ರ (ಎಲ್ಲರೂ ಅಲ್ಲ) ಅಂಗೀಕರಿಸಿರುವರೆಂದೂ, ಈ ಶಬ್ದರೂಪವನ್ನು ದಕ್ಷಿಣಮಾರ್ಗಾನುಯಾಯಿಗಳು ಅಂಗೀಕರಿಸಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ದಾಕ್ಷಿಣಾತ್ಯರಾದ ಕವಿಜನರು "ಎನ್" ಶಬ್ದದ ಪಕ್ಷಪಾತಿಗಳೆಂದೂ, ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರಮಾರ್ಗಭೇದದ ಭಿನ್ನಪ್ರಯೋಗಚಾತುರ್ಯವನ್ನು ನೃಪತುಂಗಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ನೋಡಬೇಕೆಂದೂ ಹೇಳಿರುವನು.—ಪುಟ 263.

2. ಕ. ರಾ. ಮಾ. II—30.

3. "ಕೆಲರ್ । ಶ್ರುತಿಸುಭಗರ್ ಸ್ವಚ್ಛಂದಂ । ಯತಿಯೆಂದರ್ ಕಪಿಳ ಪಿಂಗಳಾದಿಗಳೆಲ್ಲರ್ ॥" ಎಂದು "ಛಂದೋಂಬುಧಿ" ಕಾರನಾದ ನಾಗವರ್ಮನು (I-46 ರಲ್ಲಿ) ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕೇಶಿರಾಜನೂ ತನ್ನ "ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣ" ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ "ಯತಿವಿಲಂಘನದಿಂದರಿಪಲ್ತೆ ಕನ್ನಡಂ" ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

ವಿರುದ್ಧಗಳೇ ಆಗಲಿ ಸಮಯ ನ್ಯಾಯ ಕಳಾವಿರುದ್ಧಗಳಾಗಲಿ (I-105ರಿಂದ 110) ಕೂಡದೆಂದೂ ತಿಳಿಸಿ, ಶಿಥಿಲದ್ವಿತ್ವದೋಷವನ್ನೂ (II-6, 7), ಕ್ರಿಯಾವಿಶೇಷಣ[4]-ನಿಪಾತಾವ್ಯಯಪ್ರಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಡಬೇಕಾದ ದೋಷಗಳನ್ನೂ (II-9ರಿಂದ 14ರವರೆಗೆ) ವಿವರಿಸಿದೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿರುವ ದ್ವಿತೀಯಾ ಷಷ್ಠೀ ಸಂಬೋಧನಾವಿಭಕ್ತಿಗಳ ಅಕಾರದೀರ್ಘ ಪ್ರಯೋಗವಿಚಾರವೇ ಮುಂತಾದ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳನ್ನು II-15ರಿಂದ 29ರವರೆಗಿನ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ "ಪಾಂಗಱಿದು ದೋಷಮಂ ಪಿಂಗಿಸಿ" ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಬೇಕೆಂದು I-44ರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ, ಕನ್ನಡಕವಿತೆಯೂ ಭಾಷಾಶೈಲಿಗಳೂ ಹೇಗಿರಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಮುಂದೆ ಹೇಳಿರುವ (I-149) ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಹು ಮನೋಹರವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿದೆ:—

"ನುಡಿಗಳೊಡಂಬಡಲ್ ಬಗೆದವೋಲ್ ಬಗೆಯಂ ಮಿಗಲೀಯದೊಂದೆ ನಾ ।
ಣ್ನುಡಿಯ ಬೆಡಂಗೆ ಕನ್ನಡದ ಮಾತಿನೊಳಾ ವಿಕಟಾಕ್ಷರಂಗಳೊಳ್ ॥
ತೊಡರದೆ ಸಕ್ಕದಂಗಳ ಪದಂ ಪವಣಾಗಿರೆ ಮೆಲ್ಪುವೆತ್ತು ದಾಂ ।
ಗುಡಿವಿಡುವಂತೆ ನೀಳ್ದು ನಿಲೆ ಪೇಳ್ವುದು 5 ನೀತಿನಿರಂತರಕ್ರಮಂ ॥"

ಯಾವ ಸತ್ಕಾವ್ಯಗಳ ವ್ಯಾಸಂಗಾನುಭವದಿಂದ ಈ ಕ್ರಮವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದೆಯೋ ಅಂತಹವುಗಳ ಪ್ರಶಂಸೆಯನ್ನೂ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನೂ ನಾಲ್ಕು ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ (I-18, 19 20 ,21) ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಿದೆ:—ಕವಿಶ್ರೇಷ್ಠರ ಕಾವ್ಯಗಳು ಪಾಪಪುಣ್ಯಗಳ, ಹಿತಾಹಿತಗಳ, ಸುಖದುಃಖಗಳ ವಿವೇಚನೆಯನ್ನೂ, ಲೌಕಿಕ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿವೇಕಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ಉಂಟುಮಾಡಿಕೊಟ್ಟು ಪುರುಷಾರ್ಥಸಾಧನೆಗೆ ಹೇತುವಾಗಿರುವುವು. ಆದಕಾರಣ,

"ಲೋಕದೊಳದಱಿಂ ಕಾವ್ಯ ।
ಶ್ರೀಕರಣೋದ್ಯುಕ್ತನಕ್ಕೆ ಕವಿ ತನ್ನಱಿವಂ ॥
ತಾಕಲ್ಪಾಂತಸ್ಥಾಯಿ ।
ಶ್ರೀಕೀರ್ತಿವಧೂಪ್ರಧಾನವಲ್ಲಭನಕ್ಕುಂ ॥"

---

4. ಬೇಡದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ನಿರರ್ಥಕವಾಗಿ ಇನ್, ಅಂತೆ,ಮತ್ತೆ, ಬಱಿ, ಪಿಗೆ, ಮುನ್, ನಿಲೆ, ತಾಂ, ಮೇಣ್, ವೆಱಂ, ಗಡಂ, ಗಳಂ, ಆದಂ, ಕೆನ್ನಂ, ನಿಲ್ ಮುಂತಾದ ಅವ್ಯಯಗಳನ್ನು ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿಕ್ಕಲು ಕಲಿಯದಿರಿ.

5 ನೀತಿನಿರಂತರಕ್ರಮಂ (ಶ್ಲೇಷಾರ್ಥದಲ್ಲಿದೆ) — ೧. ನಿರಂತರವಾದ ಕಾವ್ಯನೀತಿಯ ಕ್ರಮ. ೨. "ನೀತಿನಿರಂತರ"ನೆಂಬ ಬಿರುದುಳ್ಳ ನೃಪತುಂಗದೇವನ ವಿದಿತಕ್ರಮ.

ಕ. ರಾ. ಮಾರ್ಗದ I—149ನೆಯ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯದೊಡನೆ "ಶ್ರೀರಾಮಾಶ್ವಮೇಧ"ದ ಕಥಾಮುಖವೆಂಬ ಪ್ರಥಮಾಶ್ವಾಸದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕನಾದ ಮುದ್ದಣನು ಹೇಳಿರುವ ಈ ಮುಂದಣ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಹೋಲಿಸಬಹುದು. "ಸಕ್ಕದಮೊಂದೆ, ರನ್ನವಣಿಯಂ ಪೊನ್ನಿಂ ಬಿಗಿದಂತೆಸೆಗುಂ. ಅದಱಿಂ ಕರ್ಮಣಿಸರದೊಳ್ ಚೆಂಬವಳಮಂ ಕೋದಂತಿರೆ, ರಸಮೊಸರೆ, ಲಕ್ಕಣಂ ಮಿಕ್ಕಿರೆ, ಎಡೆಯೆಡೆಯೊಳ್ ಸಕ್ಕದದ ನಲ್ನುಡಿ ಮೆಱೆಯೆ, ತಿರುಳ್ಗನ್ನಡದೊಳ್ ಕತೆಯನುಸಿರ್ವೆಂ"

ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ, 'ನೆಗೞ್ತೆ ಬಗೆಗೆ ಕಿಱಿದೇಂ, ಪಿರಿದೇಂ?' 'ಮಹಾಪುರುಷ ರಱಿಯದುದುಂಟೆ ದರೆ ಸಿರಿಯುಂ?' 'ಕಸವೇಂ ಕಸವರಮೇಂ?' 'ಪಾೞಿ ನಿಲೆ ನೆಗೞಿ ಬಾೞ್ವುದು ಬಾೞ್ಕೆಂಬುದು ನಿಕ್ಕುವಂ........'

"ಬಗೆದುಭಯಲೋಕಹಿತದೊಳ್ ।
ನೆಗೞ್ಕೆ, ಜನಂ ಪೞಿಗೆ ಪೊಗೞ್ಕೆ ತನಗೇನದಱಿಂ ಪೊಳ್ ॥"

ಎಂದು ಮನಃಪರಿಪಾಕಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲುವ ನಿಷ್ಕಾಮುಕರ್ಮದ ಮುತ್ತಿನಂತಹ ಮಾತುಗಳನ್ನು 'ಉದಾತ್ತಾಲಂಕಾರ'ದ ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ ಹೇಳಿದೆ. (ಕ. ರಾ. ಮಾ. III—175 ರಿಂದ 180 ರವರೆಗೆ)

ಹೀಗೆ ಕನ್ನಡಭಾಷೆಗೂ, ಕವಿತೆಗೂ, ಕಾವ್ಯದೋಷಗಳಿಗೂ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಹಲವು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಗ್ರಂಥದ ಪ್ರಥಮ ಪರಿಚ್ಛೇದದಲ್ಲಿಯೂ; ಶಬ್ದಾಲಂಕಾರ, ಯತಿ, ಪ್ರಾಸ, ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರಮಾರ್ಗಭೇದ, ಚಿತ್ರಯಮಕಾದಿ ಬಂಧಗಳೇ ಮುಂತಾದುವನ್ನು ದ್ವಿತೀಯ ಪರಿಚ್ಛೇದದಲ್ಲಿಯೂ; ಅರ್ಥಾಲಂಕಾರ, ರಸವದಲಂಕಾರ, ರಸಭೇದ, ಅಷ್ಟಾದಶವರ್ಣನ ವಿವರಣವೇ ಮೊದಲಾದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತೃತೀಯ ಪರಿಚ್ಛೇದದಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿಯೂ ಹೃದಯಂಗಮವಾಗಿಯೂ ವಿಶದೀಕರಿಸಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಿಸಿರುವ ಅನೇಕ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಗ್ರಂಥಕರ್ತನವಾಗಿರಬಹುದಾದರೂ, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ನೃಪತುಂಗನಿಗೆ ಹಿಂದೆ ಬಾಳಿದ ಕವಿಗಳ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಉದ್ಧೃತವಾಗಿವೆಯೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಉದ್ಧೃತವಾಗಿರುವ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ [6] ಎಂಟು ಇದುವರೆಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲದ ಆವುದೋ ಒಂದು ರಾಮಾಯಣಕ್ಕೂ [7] ಮತ್ತೊಂದು ರತ್ನಾವಳೀಕಥೆಗೂ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ. ಈ ಉದಾಹರಣಪದ್ಯಗಳ ಬಂಧಗೌರವವನ್ನೂ, ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿ ಆಡಿರುವ [8] "ಪಳಗನ್ನಡ" ದ ವಿಚಾರವನ್ನೂ, [9] ಗದ್ಯಗ್ರಂಥಕರ್ತೃಗಳಾದ ವಿಮಲೋದಯ ನಾಗಾರ್ಜುನ ಜಯಬಂಧು ದುರ್ವಿನೀತಾದಿಗಳ ನಾಮನಿರ್ದೇಶವನ್ನೂ, [10] ಪದ್ಯಗ್ರಂಥಕರ್ತೃಗಳಾದ ಪರಮಶ್ರೀವಿಜಯ ಕವೀಶ್ವರ ಪಂಡಿತ ಚಂದ್ರಲೋಕಪಾಲಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವರ ವಿಚಾರವನ್ನೂ, ನೃಪತುಂಗನಿಗೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ [11] ಪುರಾತನ ಕವಿಗಳು ಬರೆದ ಬೆದಂಡೆ ಚತ್ತಾಣಗಳೆಂಬ ಕಾವ್ಯಭೇದಗಳ ಉಲ್ಲೇಖವನ್ನೂ, ಹಾಗೆಯೇ [12] ಚಿರಂತನಾಚಾರ್ಯರ್ಕಳ್ [13] ಪುರಾಣಕವಿಗಳ್ [14] ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯರ್ ಎಂಬ ಗೌರವೋಕ್ತಿಯನ್ನೂ ನೋಡಿದರೆ,

---

6. ಕ. ರಾ. ಮಾ. II-89, 91, 93, 96, 130, III-190, 191, 195.
7. ,, II—36. 8. ಕ. ರಾ. ಮಾ. I-48, 49, 50
9. ,, I-29. 10. ,, I-33
11. ,, I-32. 12. ,, I-27
13 , I-47, II-155. 14 ,, I-75.

೯-ನೆಯ ಶತಮಾನಾದಿಗೆ ಬಹಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಉನ್ನತಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ತ್ತೆಂದು ತಿಳಿಯಬರುವುದು. ಭಾಷೆ ಬೆಳೆದಂತೆ ವ್ಯಾಕರಣಶಾಸ್ತ್ರವು ಹುಟ್ಟುವುದು ಹೇಗೆ ಸಹಜವೋ ಹಾಗೆಯೇ ಕಾವ್ಯಗಳು ಬೆಳೆದಂತೆ ಕಾವ್ಯಲಕ್ಷಣಗ್ರಂಥವು ಹುಟ್ಟುವುದೂ ಸಹಜವಷ್ಟೆ? ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ "ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ"ಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥ ರಾಶಿ ಬೆಳೆದಿತ್ತೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದು. ಹೀಗೆ ಈವರೆಗೆ ದೊರೆತಿರುವ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ "ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ"ವೇ ಮೊದಲನೆಯದಾದರೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ವಿಷಯಗಳ ಮಹತ್ತ್ವದಿಂದಲೂ, ಅದರಿಂದ ತಿಳಿಯಬರುವ ಮಹತ್ತ್ವದ ಸಂಗತಿಗಳಿಂದಲೂ ಕನ್ನಡಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಅದು ಹಿಂದಣ ಪ್ರವಾಹದ ಸಿಂಹಾವಲೋಕನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಮುಂದಣ ಪ್ರವಾಹಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕವಾಗಿ ನಿಂತು ಪ್ರಮುಖಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ.

"ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ"ದ ಅನಂತರ ಸುಮಾರು ಒಂದು ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಗ್ರಂಥಗಳಾವುವೂ ಇದುವರೆಗೆ ದೊರೆಯದಿರುವುದು ಶೋಚನೀಯವೇ ಸರಿ. ಇದರಿಂದ ೯-ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬೆಳೆವಣಿಗೆಯನ್ನೂ ಲಕ್ಷಣವನ್ನೂ ನಿರ್ಧರವಾಗಿ ತಿಳಿಯಲು ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲವಾಗಿದೆ. ಹತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನಾರಂಭಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ ಮೊದಲನೆಯ ಗುಣವರ್ಮನ (ಸು. ೯೦೦) ಹೆಸರು ಕಂಡುಬರುವುದು. ಇವನು 'ಹರಿವಂಶ'-'ಶೂದ್ರಕ' ಗಳೆಂಬ ಎರಡು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವನೆಂಬುದು ನಾಗವರ್ಮನ (ಸು. ೧೧೪೫) [15] 'ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನ'- [16] 'ಭಾಷಾಭೂಷಣ' ಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಕೇಶಿರಾಜನ (ಸು. ೧೨೬೦) [17] 'ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣ' ದಲ್ಲಿಯೂ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ (ಸು. ೧೨೪೫) 'ಸೂಕ್ತಿಸುಧಾರ್ಣವ' ದಲ್ಲಿಯೂ ಅಭಿನವ ವಾದಿವಿದ್ಯಾನಂದನ (ಸು. ೧೫೩೩) [18] 'ಕಾವ್ಯಸಾರ'ದಲ್ಲಿಯೂ, [19] ಭಟ್ಟಾಕಲಂಕನ (1604) 'ಶಬ್ದಾನುಶಾಸನ' ದಲ್ಲಿಯೂ ದೊರೆವ ಉದಾಹರಣಪದ್ಯಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಬರುವುದು. ಆದರೆ ಈ ಎರಡು ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದರೂ ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ದೊರೆತಿಲ್ಲ. 'ಹರಿವಂಶ' ವೆಂಬುದು ಜೈನರಲ್ಲಿ ೨೨-ನೆಯ ತೀರ್ಥಂಕರನಾದ ನೇಮಿನಾಥನ ಪುರಾಣ. 'ಶೂದ್ರಕ' ವೆಂಬುದು ಗಂಗರಾಜರಲ್ಲೊಬ್ಬನಾದ ಎಱೆಯಪ್ಪಗಂಗನನ್ನು (886-913) ಶೂದ್ರಕರಾಜನಿಗೆ

---

15. ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನ ಪದ್ಯ—359 (ಹರಿವಂಶ); 56, 206, 217, 261, 311, 338, 351, 884, 885 (ಶೂದ್ರಕ)
16. ಭಾಷಾಭೂಷಣ—ಸೂತ್ರ 175, (ಶೂದ್ರಕ); ಸೂತ್ರ 68, 181 (ಹರಿವಂಶ)
17. ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣ—ಸೂತ್ರ 118 (ಹರಿವಂಶ)
18. ಕಾವ್ಯಸಾರ—ಪದ್ಯ 1091 (ಹರಿವಂಶ); 73—78, 178, 215, 239, 281, 328, 360—361, 411, 421—423, 427, 435—437, 463—466, 525, 529, 531 (ಶೂದ್ರಕ)
19. ಶಬ್ದಾನುಶಾಸನ—ಸೂತ್ರ 256 ರ ಪ್ರಯೋಗ (ಹರಿವಂಶ).

ಹೋಲಿಸಿ ಬರೆದಿರುವ "ಲೌಕಿಕ"ಕಾವ್ಯವೆಂದು ತೋರುವುದು. ಏಕೆಂದರೆ ಈ ಉದಾಹರಣಪದ್ಯಗಳಿಂದಲೂ, 20 ಕೆಲವು ಶಾಸನಗಳ ಆಧಾರದಿಂದಲೂ ಎಱೆಯಪ್ಪಗಂಗನಿಗೆ 'ಪ್ರತಿರೂಪ ಶೂದ್ರಕ' 'ಶ್ರೀರೂಪಕಂದರ್ಪ' 'ಮಹೇಂದ್ರಾಂತಕ', 'ಗಂಗರಜರ್ಜುನ', 'ಸಂಗರಾರ್ಜುನ', 'ಗಂಗಚಕ್ರಾಯುಧ' ಮುಂತಾದ ಬಿರುದುಗಳಿದ್ದಂತೆ ಕಂಡುಬರುವುದು. ನಾಗವರ್ಮನ 'ಕರ್ಣಾಟಕ ಭಾಷಾಭೂಷಣ'ದ ೧೭೫-ನೆಯ ಸೂತ್ರಕ್ಕೆ ಪ್ರಯೋಗವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಈ ಕೆಳಗಣ ಪದ್ಯವು ಗುಣವರ್ಮನ 'ಶೂದ್ರಕ' ಗ್ರಂಥದ ಮಂಗಳಶ್ಲೋಕವೆಂದು ತೋರುವುದು—

> ಶ್ರೀ ರಾಜಾವರ್ತದಿಂ ಕಂಡರಿಸಿದ ಸತಿವೋಲ್, ಕೌಸ್ತುಭಂ ಮೇಘಮಾಲಾ ।
> ಕಾರಂಬೊಲ್, ಶಂಖಮಮ್ಮಂಗೊಡಲಿಯ ಮುಗುಳ್ವೋಲ್, ನಾಭಿಕೂಪೋಪಜಾತಂ ॥
> ನೀರೇಜಂ ನೀಳ್ದ ಕನ್ನೆಯ್ದಿಲವೊಲಿರೆ, ತನುಚ್ಛಾಯೆಯಿಂ ಮಿಕ್ಕ ಲೋಕಾ ।
> ಧಾರಂ ರಕ್ಷಿಪ್ಪನಕ್ಕೀ ಭುವನಭವನಮಂ ಗಾಂಗಚಕ್ರಾಯುಧಾಂಕಂ ॥

'ಕಾವ್ಯಸಾರ'ದ ೫೭೯ರಲ್ಲಿರುವ ಗದ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ 'ಶೂದ್ರಕ'ವು ಚಂಪೂಕಾವ್ಯವೆಂದು ತೋರುವುದು. ಹಾಗೆಯೇ 'ಹರಿವಂಶ' ಪುರಾಣವೂ ಚಂಪೂಕಾವ್ಯವಾಗಿರಬಹುದು. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಉದಾಹೃತಪದ್ಯಗಳಿಂದ ಗುಣವರ್ಮನ ಬಂಧವು ಪ್ರೌಢವಾಗಿಯೂ, ರಸವತ್ತಾಗಿಯೂ, ಉದಾತ್ತಭಾವಗಳಿಂದ ಕೂಡಿಯೂ ಇದೆಯೆಂದು ಕಂಡುಬರುವುದು. ಗುಣವರ್ಮನ ಆಶ್ರಯದಾತನಾದ ಎಱೆಯಪ್ಪಗಂಗನು ನೃಪತುಂಗನ ಅಳಿಯನ ಮಗನು. ಇವನ ತಂದೆಯಾದ ಬೂತುಗೇಂದ್ರನು (870) ನೃಪತುಂಗನ ಮಗಳಾದ ಚಂದ್ರೋಪಲಬ್ಬೆಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿದ್ದನು. ಹೀಗೆ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗಂಗರಿಗೂ, ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರಿಗೂ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಕೊಳುಕೊಡೆಯ ಬಾಂಧವ್ಯವಿತ್ತು. ಇವರ ಜೊತೆಗೆ ಈ ಎರಡು ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ಪರಸ್ಪರ ಸ್ನೇಹವೂ, ಜೈನಧರ್ಮಸಂಬಂಧವೂ ಇದ್ದು ಗೋದಾವರಿಯಿಂದ ಕಾವೇರಿಯವರೆಗೆ "ಶಾಂತಿ" ನೆಲಸಿ ಅದೆಲ್ಲವೂ ಅಖಂಡವಾದ ಒಂದೇ ಕನ್ನಡ ರಾಜ್ಯವೋ ಎಂಬಂತೆ ನೆಮ್ಮದಿಯಿಂದಲೂ ಐಕಮತ್ಯದಿಂದಲೂ ಇದ್ದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಕೂಡ ಈ ಮೊದಲೇ ತಿಳಿಸಿದೆ.

ಆದರಿಂದಲೇ ೧೦-ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕಾಲಕ್ಕೆ—ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ, ಉಭಯಭಾಷಾ ಪಂಡಿತರಾದ ಪಂಪ-ಪೊನ್ನರಂತಹ, ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಗುಣವರ್ಮ-ಚಾವುಂಡರಾಯರಂತಹ ಜೈನಪುರಾಣಕವಿಪುಂಗವರು ಬೆಳಗಿದರು; ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಬೆಂಬಲದಿಂದಲೇ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಭಾನ್ವಿತನಾದ ಕವಿರತ್ನನೂ, (೯೮೨-೯೯೩) ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಛಂದಶ್ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರನಾದ

---

20. ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ ೧೩೪ (Sr. 134); ಕೃಷ್ಣರಾಜಪೇಟೆ ೩೮ (Kr 38); ಬೆಂಗಳೂರು ೮೩ (Bn. 83).

ನಾಗವರ್ಮನೂ (ಸು. ೯೯೦) ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂದರು. ಚಾವುಂಡರಾಯನ (೯೭೮) * ತ್ರಿಷಷ್ಟಿಶಲಾಕಾ ಮಹಾಪುರುಷಪುರಾಣ (ಚಾವುಂಡರಾಯಪುರಾಣ) ವೇ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ದೊರೆತಿರುವ ಆದ್ಯಗದ್ಯಗ್ರಂಥ; ಇದಕ್ಕೆ 'ತ್ರಿಷಷ್ಟಿಲಕ್ಷಣಪುರಾಣ'ವೆಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಬ್ರಹ್ಮಕ್ಷತ್ರಿಯವಂಶದ ಈ ಚಾವುಂಡರಾಯನು ಗಂಗರಾಜನಾದ ರಾಚಮಲ್ಲನ (974-984) ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿಯೂ ಸೇನಾನಾಯಕನಾಗಿಯೂ ಇದ್ದನು. ಇವನು ಅಪರಿಮಿತವಾದ ಹಣವನ್ನು ವೆಚ್ಚಮಾಡಿ, ಶ್ರವಣಬೆಳ್ಗೊಳದಲ್ಲಿ (ಮಿ|| ರೈಸ್ ಇವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆ ಸು. ೯೮೩ರಲ್ಲಿ) ಭವ್ಯವಾದ ಗೊಮ್ಮಟೇಶ್ವರನ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದನು. ಜೈನಗುರುವಾದ ಅಜಿತಸೇನಾಚಾರ್ಯನು ಇವನ ಗುರು; ಈತನೇ ಗಂಗರಾಜನಿಗೂ, 'ಛಂಧೋಂಬುಧಿ'ಕಾರನಾದ ನಾಗವರ್ಮನಿಗೂ, ಉತ್ತರಪ್ರಾಂತದ 'ರನ್ನ'ನಿಗೂ ಗುರುವಾಗಿದ್ದನು. ಇನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿರುವ ಕವಿಕಾವ್ಯಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಎರಡೆರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಪಂಪ ([1] ಜನನ ದುಂಧುಭಿವರ್ಷ, ಕ್ರಿ. ಶ. ೯೦೨)—ಇವನು ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರಾಜನಾದ ನಾಲ್ವಡಿ ಗೋವಿಂದನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ 'ಸಾಮಂತಚೂಡಾಮಣಿ'ಯಾದ ಚೌಲುಕ್ಯ ಅರಿಕೇಸರಿಯ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿದ್ದನು; [2] ಶೂರನಾಗಿದ್ದನು. ಪಂಪನ ಪೂರ್ವಜರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು. ಮೊದಲು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಿದ್ದ ಇವನ ತಂದೆ ಅಭಿರಾಮದೇವನು [3] ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಪ್ರಕುಲವೂ, ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಜಿನಧರ್ಮವೂ ಉತ್ತಮವೆಂದು ತಿಳಿದು ವಿಪ್ರಕುಲವನ್ನು ಕೂಡ ಒಳಕೊಂಡ ಜೈನಮತವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದನು. ಇದರಿಂದ ಪಂಪನೂ ಜೈನನಾದನು. ಪಂಪನು ತನ್ನ ೩೯ ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ (ಎಂದರೆ [4] ಕ್ರಿ. ಶ. 942-ನೆಯ

---

* ತ್ರಿಷಷ್ಟಿಶಲಾಕಾಪುರುಷರು—೬೩ ಜನ ಆದರ್ಶಪುರುಷರು (ಇವರಲ್ಲಿ ೨೪ ಜನ ತೀರ್ಥಂಕರರೂ, ೧೨ ಜನ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳೂ, ೯ ಜನ ವಾಸುದೇವರೂ, ೯ ಜನ ಬಲಭದ್ರರೂ, ೯ ಜನ ಪ್ರತಿವಾಸುದೇವರೂ, ಸೇರಿದ್ದಾರೆ)

1. "ದುಂಧುಭಿಸಂವತ್ಸರೋದ್ಭವಂ" (ಆದಿಪುರಾಣ I-33) ಕ್ರಿ. ಶ. 903.

2. ಪಂ. ಭಾ. xiv-49, 50.

3. ಪಂ. ಭಾ. xiv-48.

4. ಆದಿಪುರಾಣ ೧೬-೭೬, ೭೭. ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಶಕವರ್ಷ ೮೬೩ 'ಸಂದಂದು' ಎಂದು ಹೇಳಿವೆಯೇ ಹೊರತು 'ಸಲ್ವಂದು' ಎಂದು ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಶಕವರ್ಷ ೮೬೩ಕ್ಕೆ (ಕ್ರಿ. ಶ. 941ಕ್ಕೆ) ಸಲ್ಲುವ ಪ್ಲವಸಂವತ್ಸರದ ಕಾರ್ತಿಕ ಶುದ್ಧ ಪಂಚಮಿಯಲ್ಲಿ 'ದಿನಪತಿವಾರ' (ಭಾನುವಾರ) ವಿಲ್ಲ, ಮೂಲಾನಕ್ಷತ್ರವೂ ಇಲ್ಲ, ಅದು 'ಶುಭ'ಯೋಗವೂ ಅಲ್ಲ; ಆ ದಿನ ಪೂರ್ವಾಷಾಢಾ ನಕ್ಷತ್ರವಾಗಿದ್ದು ಮೃತ್ಯುಯೋಗವು ಬಂದಿರುವುದು. ಆದಕಾರಣ 'ಆದಿಪುರಾಣ'ವನ್ನು ಬರೆದು ಮುಗಿಸಿದ ಕಾಲವು ಕ್ರಿ ಶ. 941 ಅಲ್ಲ. ಪಂಪನು ಆದಿಪುರಾಣದ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ತಿಥಿ-ವಾರ-ನಕ್ಷತ್ರ-ಯೋಗಗಳು ಕೂಡಿಬರುವುದು ಮುಂದಣ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ. ಶಕವರ್ಷ ೮೬೩ ಸಂದ ಶುಭಕೃತ್

ವರ್ಷದ ಅಕ್ಟೋಬರ್ 16-ನೆಯ ತಾರೀಖು ಭಾನುವಾರ) 'ಆದಿಪುರಾಣ'ವೆಂಬ ಜೈನ ಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದು ಮುಗಿಸಿದನು. ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ತೀರ್ಥಂಕರನಾದ ವೃಷಭನಾಥನ (ಪುರುದೇವನ) ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದೆ. ಇದು ಸುಕವಿಗಳಿಗೂ, ಜೈನರಿಗೂ, ಸಂತೋಷ ವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದೆಂದೂ, ಇದರಲ್ಲಿ [5] 'ಕಾವ್ಯಧರ್ಮ'ವನ್ನೂ 'ಜಿನಧರ್ಮ'ವನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದೂ ಪಂಪನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಇದರ ಕವಿತ್ವವು [6] ನಿತ್ಯವೂ ಹೊಸ ದಾಗಿರುವುದು, ಸಮುದ್ರದಂತೆ ಅತಿಗಂಭೀರವಾಗಿರುವುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಕವಿಯೇ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಪಂಪನ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಅರಿಕೇಸರಿ ಕೇಳಿ ಕವಿ ಯನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಹುಮಾನಮಾಡಿ, ತನ್ನ ಯಶಸ್ಸು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವಂತೆ ಒಂದು [7] 'ಇತಿಹಾಸಕಥೆ'ಯನ್ನು ಬರೆದು ಒಪ್ಪಿಸಬೇಕೆಂದು ಕೋರಿದನು. ಅದರ ಫಲವಾಗಿ [8] ಒಂದು ವರ್ಷ ಕಾಲದೊಳಗೆ ಪಂಪನು ತನ್ನ 'ಭಾರತ' ವನ್ನು 'ವಿಕ್ರಮಾರ್ಜುನವಿಜಯ'ವೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕ್ರಿ. ಶ. 943-ರಲ್ಲಿ [9] ಬರೆದು

ಸಂವತ್ಸರದ ಕಾರ್ತಿಕ ಶುದ್ಧ ಪಂಚಮಿಯ ನಂದೀಶ್ವರದಲ್ಲಿ ಮೂಲಾನಕ್ಷತ್ರವೂ ಭಾನುವಾರವೂ, ಕೂಡಿಬಂದು 'ಶುಭದ' ವಾದ ಅಮೃತಯೋಗವಾಗುವುದು ('ಮುಹೂರ್ತಚಿಂತಾಮಣಿ' ಪುಟ ೨೨, ನಿರ್ಣಯಸಾಗರಮುದ್ರಣ 1914). ಅದು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ತಾರೀಖಿನಲ್ಲಿ 16-10-942 ಆಗುವುದು. ಆ ದಿನ ಸಂಜೆ ೪ಗಂಟೆ ೫ನಿಮಿಷದಿಂದ ರಾತ್ರಿ ೧೧ಗಂಟೆ ೪೬ನಿಮಿಷದವರೆಗೆ ಪಂಚಮಿಯೂ ಮೂಲಾ ನಕ್ಷತ್ರವೂ ಕೂಡಿವೆ (Indian Ephemeris by L. D. Swamikannu Pillai, Vol. II., pp. 280-287). ಆದಕಾರಣ 'ಆದಿಪುರಾಣ'ರಚನೆ ಕ್ರಿ. ಶ. 942 ನೆಯ ಅಕ್ಟೋಬರ್ 10-ನೆಯ ತಾರೀಖು ಆದಿತ್ಯವಾರ ಸಂಜೆ ೪ ಗಂಟೆಯ ಮೇಲೆ ಮುಗಿದಿರಬೇಕು. ಶಕವರ್ಷ-ಸಂವತ್ಸರ ನಾಮಗಳಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೆಯಿಲ್ಲದೆ ಒಂದು ಅಥವಾ ಎರಡು ವರ್ಷ ಹಿಂದುಮುಂದಾಗುವ ದೃಷ್ಟಾಂತ ಗಳು ೧೦-ನೆಯ ಶತಮಾನದಿಂದ ೧೪-ನೆಯ ಶತಮಾನದ ವರೆಗಿನ ನೂರಾರು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯು ತ್ತವೆ. (Some Saka Dates in Inscriptions by Dr. A. Venkatasubbayya, Sec. 19–21, pp. 27-46) ಷಡಕ್ಷರದೇವಕೃತ 'ರಾಜಶೇಖರವಿಲಾಸ'-'ವೃಷಭೇಂದ್ರವಿಜಯ' ಗಳ ರಚನಾಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಶಕವರ್ಷ-ಸಂವತ್ಸರನಾಮಗಳಿಗೂ ಹೀಗೆಯೇ ಹೊಂದಿಕೆಯಿಲ್ಲ.

5. ಆದಿಪುರಾಣ ೧-೩೮.

6. ಆದಿಪುರಾಣ ೧-೨೭.

7. ಪಂ. ಭಾ. ೧೪-೫೧

8. ಪಂ. ಭಾ. ೧೪-೫೨.

9. ಅರಿಕೇಸರಿರಾಜನು ತನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು 'ಇತಿಹಾಸಕಥೆ' ಯನ್ನು ಬರೆಯಿಸಬೇ ಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಪಂಪನಿಗೆ ಹೇಳಿಕಳುಹಿಸುವ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಈ ಕವಿಯ ಕವಿತೆ ನೆಗಳ್ತೆಯನ್ನು ಪಡೆ ದಿತ್ತು. ಈ ನೆಗಳ್ತೆ "ಆದಿಪುರಾಣ"ದಿಂದಲೇ ಬಂದಿರಬೇಕು. ಮೂರು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಈ ಪುರಾ ಣದೊಳಗೆ 'ಪಂಪಭಾರತ'ದ ಪ್ರಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿಲ್ಲ. ಅನಂತರ ಆರು ತಿಂಗಳ ಕಾಲದೊಳಗೆ ಬರೆದು ಮುಗಿಸಿದ "ಪಂಪಭಾರತ"ದಲ್ಲಿ (೧೪—೫೯, ೬೦, ೬೧, ೬೨) ಆದಿಪುರಾಣದ ಹೆಸರನ್ನು ನಾಲ್ಕು

ಒಪ್ಪಿಸಿದನು. ಇದರಲ್ಲಿ [10] ಅರಿಕೇಸರಿಯನ್ನು ಮಹಾಭಾರತದ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ಕೊಂಡಾಡಿರುವನು. ಈ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಅರಿಕೇಸರಿರಾಜನು ನೋಡಿ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟು ಪಂಪ ಕವಿಗೆ [11] "ಚಬ್ಬಿಸಾಸಿರ"ದಲ್ಲಿದ್ದ [12] "ಧರ್ಮಪುರ" ವೆಂಬ ಅಗ್ರಹಾರವನ್ನು ಮಾನ್ಯ ವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟನು; ಈ ಚಬ್ಬಿಸಾಸಿರವು ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಈಗಣ ಹೈದರಾಬಾದು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿತ್ತೆಂದೂ, ಧರ್ಮಪುರವು ಈಗಲೂ ಗೋದಾವರೀನದಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿರುವು ದೆಂದೂ ಈಚೆಗೆ ತಿಳಿದುಬಂದಿದೆ. 'ಲೌಕಿಕ'ವನ್ನು ಬೆಳಗುವ 'ಭಾರತ'ವನ್ನು ಆರು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿಯೂ, 'ಜಿನಾಗಮ'ವನ್ನು ಬೆಳಗುವ 'ಆದಿಪುರಾಣ'ವನ್ನು ಮೂರು ತಿಂಗಳ ಲ್ಲಿಯೂ ಮುಗಿಸಿದಂತೆ ಪಂಪಭಾರತದಲ್ಲಿ [13] ಹೇಳಿದೆ.

ಕಡೆ ಹೇಳಿದೆ. "ಕವಿತಾಗುಣಾರ್ಣವ"ನೆಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಪಂಪನು ತನ್ನ ಈ ಎರಡು ಕಾವ್ಯಗಳ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಆಶ್ವಾಸಾಂತ್ಯಗದ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವನು. ಈ ಕಾರಣಗಳಿಂದ 'ಆದಿ ಪುರಾಣ'ದ ಅನಂತರವೇ "ಪಂಪಭಾರತ"ದ ರಚನೆಯಾಗಿರಬೇಕು. ರಾಜನು ಅಪ್ಪಣೆಮಾಡಿದ ಒಂದು ವರ್ಷದೊಳಗೆ (ಪಂ. ಭಾ. ೧೪-೫೨ 'ಬರಿಸದೊಳಗೆ ಸಮೆವಿನೆಗಮಿದಂ') ಅಥವಾ ಬರೆಯತೊಡಗಿದ ಆರು ತಿಂಗಳೊಳಗೆ (ಪಂ. ಭಾ. ೧೪-೬೦ 'ಅಱುದಿಂಗಳೊಳೊಂದು') ಈ ಗ್ರಂಥವು ಸಮಾಪ್ತಿಯಾ ಯಿತು. 'ಆದಿಪುರಾಣ'ವು ಕ್ರಿ. ಶ. 942-ರ ಅಕ್ಟೋಬರ್ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಮುಗಿಯಿತೆಂದು ಈ ಮೊದ ಲೇ ನಿರ್ಣಯಿಸಿರುವುದರಿಂದ "ವಿಕ್ರಮಾರ್ಜುನವಿಜಯ" (ಪಂಪಭಾರತ)ವು ಏನಿಲ್ಲವೆಂದರೂ ಕ್ರಿ. ಶ. 943-ಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟುದಲ್ಲವೆಂದು ಸಿದ್ಧವಾಗುವುದು. ಆದಕಾರಣ "ವಿಕ್ರಮಾರ್ಜುನ ವಿಜಯ"ದ ಕಾಲವನ್ನು ಕ್ರಿ. ಶ. 943-ಕ್ಕೆ ಲೆಕ್ಕಹಾಕಿದೆ. ('ಕವಿಚರಿತ'ಕಾರರು ಹೇಳಿರುವ ಕ್ರಿ. ಶ. 941-ನೆಯ ವರ್ಷವು ಪಂಚಾಂಗದ ಲೆಕ್ಕಕ್ಕೆ ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ)

10. ಪಂ. ಭಾ. ೧-೧೪, ೫೧.

11. ಪಂ. ಭಾ. ೧೪-೫೬; ಪರಭಣಿಯ ತಾಮ್ರಶಾಸನ (ಕ್ರಿ. ಶ. ೯೬೮) Parbhani grant of A.D. 968, line 40— "ಶ್ರೀಮದರಿಕೇಸರಿಣಾ ಅನಂತರೋಕ್ತಾಯ ತಸ್ಮೈ ಶ್ರೀಮತ್ ಸೋಮದೇವಸೂರಯೇ ಸಬ್ಬಿದೇಶಸಹಸ್ರಾಂತರ್ಗತ", and Daulatabad plates of Jagadekamalla (A.D. 1017) published in Hyd. Arch. Series, No, 2, line 70, 'ಸಬ್ಬಿದೇಶಾಂತಃಪಾತಿ ಆತ್ಕೂರು ಸಪ್ತತಿರ್ಮಧ್ಯೇ ನಕರೇಗುಮ್ಮಲು ನಾಮಾ ಗ್ರಾಮಃ'

12. ಪಂ. ಭಾ. ೧೪-೫೭; ಈಗಿನ ಹೈದರಾಬಾದು ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಗೋದಾವರೀನದಿಯ ದಕ್ಷಿಣ ತೀರದಲ್ಲಿರುವ "ಧರ್ಮಪುರ" (See Imperial Gazetteer of India, Provincial Series, Hyderabad State (1909 Edn.) p. 177.

13. ಪಂ. ಭಾ. ೧೪-೬೦.

PUBLICATIONS OF THE MADRAS UNIVERSITY

(Text-books, Calendars and Question Papers have been omitted.)

	Name of Publications	Price Rs.	A.	P.
*1.	**Some South Indian Villages,** by Dr. G. Slater. Available at the Oxford University Press, Madras ... ... each	5	0	0
2.	**Sources of Vizianagar History,** by Dr. S. Krishnaswami Aiyangar, available from the Superintendent, Govt. Press, Mount Road, Madras ... ... each	4	8	0
3.	**Dravidic Studies,** (available from the Superintendent, Govt. Press, Mount Road, Madras).			
	Volume I	0	2	0
	Volume II	0	8	0
	Volume III	0	12	0
	Bound Vols. I-III	2	4	0
4.	**History of Sri Vaishnavas,** by Mr. R. Gopinatha Rao	0	10	0
5.	**Psychological Tests of Mental Abilities,** by Dr. A. S. Woodburne	2	8	0
†6.	**The Nayaks of Madura,** by Mr. R. Satyanatha Ayyar, available at the Oxford University Press, Madras ...	8	0	0

TO BE HAD OF

MR. M. R. APPADURAI, NO. 57, ANDERSON STREET, GEORGE TOWN, MADRAS.

	Name of Publications	Rs.	A.	P.
7.	**A Study of the Optical Properties of Potassium Vapour,** by Dr. A. L. Narayan	1	12	0
8.	**Absorption Spectra and their Bearing on the Structure of Atoms and Molecules,** by Dr. A. L. Narayan	0	8	0

* Not in stock.

† Members of the staff of colleges will be offered copies of the book for sale at Rs. 2 per copy.

No.	*Name of Publications*	*Price* Rs. A. P.
9.	**Investigations on the molecular scattering of light,** by Dr. K. R. Ramanathan	1 12 0
10.	**The Kavari, the Mukari and the Sangam Age,** by Mr. T. G. Aravamudan	2 4 0
11.	**Dravidic Studies—No. IV on the Octaval System of Reckoning in India,** by Dr. Mark Collins	0 12 0
12.	**Stone Age in India,** by Mr. P. T. Srinivasa Aiyangar, M.A. ...	1 0 0
13.	**Anatomical and Taxonomic Studies of some Indian fresh and Amphibious Gastropods,** by Mr. H. Srinivasa Rao, M.A., D.SC. ...	1 4 0
14.	**India through the Ages,** by Dr. Jadunath Sirkar, KT., M.A., PH.D. ...	1 8 0
15.	**Political Theory of the Govt. of India,** by Mr. M. Ruthnaswami, M.A., C.I.E. ...	1 0 0
16.	**Ante-natal, Natal, Neo-natal, mortality of infants,** by Dr. A. Lakshmanaswami Mudaliar, M.D., L.R.C.P.	2 0 0
17.	**History of Pallavas,** by Mr. R. Gopalan, M.A.	5 0 0
18.	**Industrial Welfare in India,** by Mr. P. S. Lokanathan, M.A.	4 0 0

This is a critical study of the work and achievement of the three great agencies of the workers' welfare—the State, the employer and organized labour. The first part deals with industrial legislation and the second describes the Welfare Work carried on by the employers, emphasis being laid on the need for a new orientation in the relationship between the employers and workers. In the third part a history of the Trade Union Movement is given.

No.	Name of Publications	Price Rs. A. P.
19.	**Critical Survey of the Malayalam Language and Literature,** by Mr. A. Krishna Pisharoti	0 8 0
20.	**Records of the Indian Museum, Vol. XXXI, Part I,** by Mr. K. S. Padmanabha Ayyar ...	1 0 0

University Publications—*(continued)*

Name of Publications		*Price*	
	Rs.	A.	P.
21. **Restricted Relativity,** by the Rev. D. Ferroli, S.J., D.SC.	4	0	0
22. **Kuchalavirtham and Krishnavilasam,** by Mr. C. Achuta Menon, B.A.	1	0	0
23. **Hindu Administrative Institutions,** by Mr. V. R. R. Dikshitar	6	0	0
24. **Tamil Sangam Age,** by Mahamahopadhyaya S. Swaminatha Ayyar ...	1	0	0
25. **Agastiya in the Tamil Land,** by Mr. K. N. Sivaraj Pillai, B.A.	1	0	0
26. **Purananutrin Palamai,** by Mr. K. N. Sivaraj Pillai, B.A.	0	12	0
27. **Rasa and Dhvani,** by Dr. A. Sankaran, M.A., PH.D.	1	12	0
28. **Sivadvaita Nirnaya,** by Mr. S. S. Suryanarayana Sastri, M.A., B.SC. ...	2	8	0

In this work, Srikantha's commentary is analysed and considered in great detail. The work is published critically with a translation, introduction, and notes in English.

29. **Sivadvaita of Srikanta,** by Mr. S. S. Suryanarayana Sastri ...	5	0	0

A critical exposition of the philosophy of Srikantha, otherwise known as Nilakantha Sivacarya, the author of Saiva commentary on the *Vedanta Sutras*. The first chapter determines Srikantha to be possibly a contemporary of Ramanuja. Chapters II-IV give an account of his philosophy, under the heads of Preliminaries, Criticism of Rival Theories, Brahman, the Jiva, and Release. The last chapter is an estimate.

30. **Taittiriya Pratisakhya,** Ed. by Pandit V. Venkatarama Sharma ...	2	0	0
31. **Essay on the Origin of South Indian Temple,** by Dr. N. Venkataramanayya	1	8	0
32. **Samkhya Karika,** by Mr. S. S. Suryanarayana Sastri ...	2	0	0

	Name of Publications	*Price* Rs. A. P.
33.	**Indian Currency System, 1835-1926,** by Sir J. C. Coyajee	5 0 0
34.	**Political Theory of Imperialism,** by Prof. K. Zachariah	0 8 0
35.	**Vishnu Puranam,** Ed. by Mr. K. Ramakrishniah.	
	Ordinary bound	1 8 0
	Calico "	2 8 0
36.	**Kavirajamarga,** Ed. by Mr. A. Venkata Rao	1 8 0
37.	**Sphotasiddi,** by Mr. S. K. Ramanatha Sastri	3 0 0
38.	**Problems of World Economy,** by Prof. V. G. Kale	2 0 0
39.	**Linganuasasana,** Ed. by Pandit V. Venkatarama Sarma ...	1 8 0
40.	**Evolution of Hindu Administrative Institutions in S. India,** by Dr. S. K. Aiyangar	6 0 0
41.	**Mauriyan Polity,** by Mr. V. R. R. Dikshitar	6 0 0
42.	**Studies in Cola History and Administration,** by Mr. K. A. Nilakanta Sastri	4 0 0
43.	**Historical Inscriptions in S. India,** by Robert Sewell. Ed. by Dr. S. K. Aiyangar ...	10 0 0
44.	**New Light on Fundamental Problems,** by Dr. T. V. Seshagiri Rao Naidu	3 0 0
45.	**Chronology of the Early Tamils,** by Mr. K. N. Sivaraja Pillai	5 0 0
46.	**Civilization as a Co-operative Adventure,** (Principal Miller Lectures of 1931) by Prof. A. R. Wadia. (Reprinted from the *Journal of the Madras University*)	0 8 0
47.	**The Anatomy and Mechanism of the Tongue of Rana Lexadactyla,** by Mr. C. P. Gnanamuthu (Thesis for the Maharaja of Travancore Curzon Prize, 1931) ...	1 0 0

	Name of Publications	Price Rs. A. P.
48.	**An Indian Federation,** by Diwan Bahadur A. Ramaswami Mudaliar, M.L.A. (Reprinted from the *Journal of the Madras University*)	0 12 0
49.	**Some Aspects of Vayu Purana,** by Mr. V. R. R. Dikshitar. (Reprinted from the *Journal of the Madras University*) ...	1 0 0
50.	**A Report on the Modi MSS. in the Tanjore Palace Library,** by Mr. R. S. Shelvankar	1 0 0
51.	**Vijayanagar—The Origin of the City and the Empire,** by Dr. N. Venkataramanayya	2 0 0
52.	**Samkhya Karika Studied in the Light of the Chinese Version (Bulletin No. 1),** by Mr. S. S. Suryanarayana Sastri. (Reprinted from the *Journal of the Madras University*) ...	1 0 0
53.	**Paranar,** by Mr. V. Venkatarajalu Reddiyar ...	2 8 0
54.	**Prabhavati Pradyumnam,** by Mr. P. Lakshmikantam	0 8 0
55.	**Subadraharanam,** by Mr. V. T. Sreemanavikrama Panikkar ..	1 0 0
56.	**Rasaratnakara by Salva,** Ed. by Mr. A. Venkata Rao	2 4 0
57.	**Abidhana Vastu Kosha** Ed. by Mr. A. Venkata Rao and Mr. H. Sesha Ayyangar	3 8 0
58.	**Pushpadanta Puranam,** Ed. by Mr. A. Venkata Rao and Mr. H. Sesha Ayyangar	4 0 0
59.	**Rig Vedanukramani of Madhava Bhatta, Vol. I,** Ed. by Dr. C. Kunhan Raja	3 8 0
60.	**The Unadi Sutras in various recensions,** Ed. by Mr. T. R. Chintamani—Part I ...	3 0 0
	" " " II ...	2 8 0
	" " " VI ...	3 0 0

University Publications—(*continued*)

Name of Publications		Price		
		Rs.	A.	P.
61.	**Sahitya Ratnakara,** by Mr. T. R. Chintamani (Reprinted from the *Journal of the Madras University*) ...	1	0	0
62.	**The Challenge of the Temporal Process,** Principal Miller Lectures for 1933—by Dr. A. G. Hogg	0	8	0
63.	**Purpose and Progress,** Principal Miller Lectures for 1934—by the Rev. John Mackenzie	0	8	0
64.	**Considerations on some Aspects of Ancient Indian Polity,** Sir Subrahmanya Ayyar Lectures, 1914—by Rao Bahadur K. V. Rangaswami Ayyangar (Second Ed.)	2	0	0
65.	**Inter-Statal Law,** The Law affecting the Relations of the Indian States with the British Crown—by Sirdar K. M. Panikkar (Sundaram Ayyar—Krishnaswami Ayyar Lectures for 1933-34)	1	0	0
66.	**The Colas,** by Mr. K. A. Nilakanta Sastri			
	Vol. I.	8	0	0
	Vol. II.	10	0	0
67.	**The Matsya Purana—A Study,** by Mr. V. R. R. Dikshitar	1	0	0
68.	**Vishnumayanatakam,** by Mr. K. Ramakrishnayya	2	8	0
69.	**Studies in Dravidian Philology,** by Mr. K. Ramakrishnayya	2	0	0
70.	**Brhati,** Ed. by Mr. S. K. Ramanatha Sastri			
	Part I	5	0	0
	Part II	2	8	0
71.	**The Rg Veda Bhashya of Skandaswamin (First Astaka)—** Ed. by Dr. C. Kunhan Raja	6	0	0
72.	**Raghunathabhyudaya of Ramabhadramba,** Ed. by Mr. T. R. Chintamani	1	0	0

Name of Publications	*Price* Rs. A. P.
73. **Burhan's Tuzuk-i-Walajahi,** Ed. by Mr. S. Md. Hussain Nainar, Part I ...	5 0 0
74. **Katyayana Pratisakhya,** Ed. by Pandit V. Venkatarama Sarma ...	4 0 0
75. **Critical Studies on Katyayana's Sulka Yajurveda Prati Sakhya,** by Pandit V. Venkatarama Sarma ...	4 0 0
76. **Problems in Filariasis.** (Maharaja of Travancore Curzon Lectures, 1934-35), by Dr. T. Bhaskara Menon, M.D.	1 0 0
77. **The Siddhantalesasangraha of Appayya Diksita,** Ed. by Mr. S. S. Suryanarayana Sastri	
Vol. I, ...	5 0 0
Vol. II. Roman and Sanskrit Text ...	3 0 0
Sanskrit Text	1 8 0
78. **Studies in the History of the Third Dynasty of Vijayanagara,** by Dr. N. Venkataramanayya ...	5 0 0
79. **Prakatarthavivaranam, Vol. I,** Ed. by Dr. T. R. Chintamani	6 0 0
80. **Ballads of North Malabar, Vol. I,** by Mr. C. Achuta Menon, B.A.	3 0 0
81. **A Critique of Difference** (A free English Rendering of the Bhedadhikkara of Narasimhasramin), by Mr. S. S. Suryanarayana Sastri and Mr. T. M. P. Mahadevan	1 0 0
82. **Sandhi** (A historical treatment of the Principles of Euphonic Combination in Telugu), by Mr. K. Ramakrisnaiya, M.A.	1 8 0
83. **Some Trends of Modern Public Finance with Special Reference to India.** Sir William Meyer Lecture, 1934), by Rao Bahadur K. V. Rangaswami Ayyangar ...	2 8 0
84. **Economic Conditions in Southern India (A.D. 1000-1500). Vols. I and II,** by Dr. A. Appadorai ...	10 0 0
85. **Kapilar,** by Mr. V. Venkatarajulu Reddiar ...	2 0 0

University Publications—(*continued*)

	Name of Publications.	Rs.	A.	P.
86.	**Origin and Early History of Saivism in India,** by Mr. C. V. Narayanan	5	0	0
87.	**Dutch Beginnings in India Proper,** by Mr. T. I. Poonen	1	0	0
88.	**Studies in Tamil Literature and History,** by V. R. Ramachandra Dikshitar	5	0	0
89.	**The Marriage Customs and Songs of the Syrian Christians of Malabar,** by Dr. P. J. Thomas (reprinted from the Indian Languages Number of the University Journal, April 1936)	0	8	0
90.	**Tamil Literature under the Later Cholas,** by Srimati T. N. Thanu Ammal (reprinted from the Indian Languages Number of the University Journal, April 1936)	0	8	0
91.	**Nanartha Dipikai,** by S. Anavaratavinayakam Pillai.	6	0	0
92.	**Sri Sivagara Yogin's Siva-Neri Prakasam,** by S. Anavaratavinayakam Pillai	1	8	0
93	**Diwan-i-Bedar,** by Md. Husain Mahvi Siddiqui ...	2	8	0
94.	**The History of the Poets of Southern India and the Deccan,** by Moulvi Muhammad Monawar Gowar Saheb Bahadur	2	0	0
95.	**Karyajiyita Vrtti,** by Mr. P. Krishnan Nair.			
	Vol. I	4	0	0
	Vol. II	6	0	0
96.	**Namartha Sangraha of Ajayapala,** by Dr. T. R. Chintamani	1	8	0
97.	**Humanism and Indian Thought,** by Mr. A. Chakravarti (Principal Miller Lectures 1935) ...	0	8	0
98.	**Indian Political Theories,** by Sir C. P. Ramaswami Ayyar. (Rt. Hon'ble V. S. Srinivasa Sastri Lectures 1936-37). ...	0	8	0

University Publications—*(continued)*

Name of Publications	*Price*		
	Rs.	A.	P.
99. **Opthalmology in its Relation to Clinical Medicine,** by Rao Bahadur Dr. K. Koman Nayar (Maharaja of Travancore Curzon Prize Lectures (Medicine, 1936-37). ...	0	8	0
100. **A Critique of Nicolai Hartmann's Ethics,** by Mr. P. V. S. Narayana, M.A., B.L. ...	1	8	0
101. **Grammatical Essays,** by Mr. V. Venkatarajulu Reddiar ..	1	0	0
102. **A Critique on Nannichodadeva's Kumarasambhava,** by Mr. S. Lakshmipati Sastri (Bulletin). ...	2	0	0
103. **Navanadhacharita,** by Gaurana, Edited by Mr. K. Ramakrishnayya ...	3	0	0
104. **Sarasvatikanthabharana of Bhojadeva,** Edited by Mr. T. R. Chintamani ...	6	0	0
105. **Nayaviveka of Bhavanatha Misra,** Edited by Mr. S. K. Ramanatha Sastri ..	3	0	0
106. **Waqiat-i-Azfari,** by Md. Hussain Mahvi Siddiqui ...	2	8	0
107. **Purattirattu,** by Mr. S. Vaiyapuri Pillai ...	2	8	0
108. **Vararucaniruktasamuccaya,** by Dr. C. Kunhan Raja ...	2	0	0
Tamil Lexicon:			
Vol. I—Part I	4	0	0
" " II	4	0	0
" " III	2	0	0
Vol. II—Part I	2	0	0
" " II	2	0	0
" " III	2	0	0
" " IV and Vol. III—Part I ...	2	0	0
Vol. III—Part II	2	0	0
" " III	2	0	0
" " IV	2	0	0
" " V	2	0	0
Vol. IV—Part I	2	0	0
" " II	2	0	0
" " III	2	0	0
" " IV	2	0	0

University Publications—(*continued*)

Name of Publications.				*Price.*		
				Rs.	A.	P.
Vol. V—Part I	..	...	...	2	0	0
" " II	..	...	...	2	0	0
" " III	..	...	...	2	0	0
" " IV	..	...	...	2	0	0
Vol. VI—Part I	..	...	...	2	0	0
" " II	..	...	...	2	0	0
" " III	..	...	...	2	0	0
" " IV	..	...	...	2	0	0
" " V	..	...	...	2	0	0
Tamil Lexicon Supplement, Part I		...	...	2	0	0

Note :—200 complete sets are offered at half the published price.

Volume III, 1938-1939] [Part 2

ANNALS

OF

ORIENTAL RESEARCH

OF THE UNIVERSITY OF MADRAS

UNIVERSITY OF MADRAS

1939

CONTENTS

CONTENTS (*Contd.*)

PRINTED AT THE G. S. PRESS, MOUNT ROAD, MADRAS.

SARIRAKANYAYASANGRAHA

BY

PRAKASATMAYATI,

EDITED BY

T. R. CHINTAMANI, M.A., PH.D.,
Senior Lecturer in Sanskrit,
University of Madras.

INDEX OF CITATIONS

APPENDIX I

[Readings in the Pandit Edn.]

Page.	Line.	Reading.
1	12	Same as in G. in F.N. 7.
	14	Same as in G. in F.N. 9.
2	5	Same as in T. and M. in F.N. 1.
	9	वेदान्तानां च कर्तृस्तावकत्वे तत्प्रवृत्तिनिमित्ते वा
	10	Same as in M. in F.N. 3.
	11	मिथ्यात्वोपपादनेनोपपाद्य
	17	स्वरूपलक्षणेन विरोधात्
	17	Same as in T. and M. in F.N. 9.
	17–8	ब्रह्मणि लक्षणायोगात्
	19	Same as in G. in F.N. 12.
3	3	Same as in M. in F.N. 3.
	5	द्वितीयं जग
	15	सिद्धे सर्वज्ञत्वे
4	2	Same as in T. and M. in F.N. 1.
	2	Same as in T. in F.N. 2.
	12	शक्तिविवर्त
	16	भूतार्थतात्पर्य
	17	भूतार्थे प्रामा
	18	कार्यान्विते शब्द
	19	वेदान्ताश्च
	19–20	संहारानुसन्धानं
5	4	वैदिकं वा
	8	Same as in G. in F.N. 6.
	10	Same as in G. in F.N. 10.
	14	Same as in G. in F.N. 12.
	15	Same as in G. in F.N. 13.
	16	आवापोद्धारयोः
6	4	Same as in T. in F.N. 3.
	5	शेषशेष्यन्वयस्वर्गादि
	9	Same as in M. in F.N. 8.
	10	अध्याहारप्रसङ्गात्
7	7	Same as the reading suggested in brackets.

Page.	Line.	Reading.
8	6	मयड्वा
	9	उत्तरसकल
	13	विशिष्टसंबन्धे
	15	वापेक्ष्य
9	2	Same as in G. in F.N. 1.
	6	प्रामाण्यस्योपपत्तेः
	12	Same as in G. and T. in F.N. 6.
	16	Same as in T. in F.N. 8.
	17	Same as the reading suggested in brackets.
	19	Same as in T. in F.N. 12.
10	2	वाक्यार्थनिर्णा
	6–7	यिषितदेवता
	12–3	लिङ्गोपस्थापितात्
	16	Same as in G. in F.N. 14.
11	2	Same as in G. and T. in F.N. 1.
	4	Add after इति and before ज्योति the following : ज्योतिश्शब्दवदिति न्यायेन यच्छब्देन संनिहिते ब्रह्मणि प्रयुज्यमानो
	6–10	Read छन्दोऽभिधानादित्यत्र श्रुत्यादिषु
	12	Omit इति
12	3	Same as in G. in F.N. 1.
	6	इदमप्यवगन्तव्यं
	7	Same as in T. in F.N. 4.
14	2	Same as in M. in F.N. 1.
	2	न्तैरेव
	3	Same as in G. and M. in F.N. 3.
15	4	Same as in G. and M. in F.N. 1.
	13	Same as in T. and M. in F.N. 5.
	15–6	छायात्मनि लिङ्गं बाध्यत इत्युक्तम् । अथ च इति
	18	Same as in T. and G. in F.N. 7.
16	2	This is not printed as a separate sūtra.
	7	अभिधानपरिशेषात्
	14	वेति सिद्धम्
	18	प्रतिपत्तिरिति

Page.	Line.	Reading.
	19	Same as in T. and M. in F.N. 8.
17	12–3	चेतनेऽपि भूतयोन्यक्षरं प्रत्यभि
20	8	Omit वैपुल्यवाचकस्य
	8	सत्यं
	18–19	Same as in T. and M. in F.N. 8.
21	13	Same as in T. and G. in F.N. 4.
	15	Same as in G. and T. in F.N. 6.
22	2	Add at the beginning उत्तराच्चेदिति
	4	Same as in G. and T. in F.N. 1.
	6	Omit.
	8	हारकल्पना
23	2	वाक्यप्रमाणं
	4	Same as in G. in F.N. 7.
	5	Same as in G. in F.N. 8.
	9	होत्रविधिवत्
	10	वह्नित्वात्
	12	Same as in T. and M. in F.N. 13.
	13	हीनानां प्रेतपिशाचादीनां बाला
	15	इति च न्याया-
	18	Same as in G. and T. in F.N. 15.
24	2	विरोधः कर्मणीति चेदिति
	9–10	देवानां
	11	उपासनाफलसंभ
	13	Same as in G. in F.N. 7.
25	14	कालवेदोच्चारणं
26	10	Same as in T. and M. in F.N. 3.
	12	Same as in T. and M. in F.N. 7.
	15–16	Omit.
	18	इति विधिना
27	2	Same as in G. in F.N. 1.
	5–6	Omit प्रमितानामेवार्थानां
	6–7	पठितानुवाद
	13	मन्त्रार्थवादयोः
	20	अर्थित्वादिमतश्च फलवति
28	5	यौगिकार्थसन्निधाने
30	11	वाक्यैकत्वाच्च
	12	सदृशे

Page.	Line.	Reading.
	12	क्रमे
	13–4	मध्यवर्तिशरीरमव्यक्तशब्देन
31	3	गुणशब्दस्य
	4	तेषामेव च
	7	Same as in T. and M. in F.N. 2.
	12	गुणशब्दस्य स्वप्रधानता
32	3	Same as in G. in F.N. 2.
	10	ब्रह्मैव कारणमुक्तम्
33	13	Same as in T. and G. in F.N. 4.
	13	Same as in T. and M. in F.N. 5.
	17	अनुमानेन
34	4	Same as in T. in F.N. 2.
	5	Same as in G. in F.N. 4.
	6	Same as in T. and M. in F.N. 6.
	6	इत्यनुमानाच्च
	14	वादोऽशब्दमूलः
	15	Same as in G. in F.N. 14.
	17	साम्याभाव
35	3	प्रतिपद्य
	4	Same as in G. and M. in F.N. 4.
	4	Same as in G. and T. in F.N. 5.
37	11	Same as in T. in F.N. 9.
	11	Same as in T. in F.N. 10.
	12	साङ्ख्यानामनुमाने
	15–16	Omit
38	2–3	Omit
	4	Add at the beginning असद्विति चेन्नेति
	7	Same as in T. in F.N. 3.
	8–9	तर्काप्रतिष्ठानादिति
	11	Same as in T. and M. in F.N. 7.
	16	पटस्य
	17	Same as in T. and M. in F.N. 10.
	18	स्वाणुच्यते
39	4	अद्वितीयाब्रह्म
	6	Same as in T. in F.N. 2.
	11	भेदाश्रयैः

Page.	Line.	Reading.
	15	अतात्त्विक
	15	Same as in G. in F.N. 8.
	16	Same as in G. in F.N. 9.
40	3	Omit विद्यात्
	4	Omit किञ्चन
	4	Omit भवति
	14	भावे चोपलब्धेरिति
	17	कार्त्स्यं
	17	Same as in T. and M. in F.N. 15.
41	2	Same as in M. in F.N. 2.
	4	ज्ञान
	6	Same as in G. in F.N. 6.
	17	Omit
42	16	उपाधिभेदेन
43	11	विकारास्पृष्ट
	11	Same as in G. and T. in F.N. 6.
	11	Same as in G. and M. in F.N. 7.
	12	Same as in T. and M. in F.N. 9.
	13	कतव्या यथा उदिते
	15–6	Omit तम आसीत्
	18	विकारास्पृष्टत्वपरि
44	3	सुषुप्त
	5	Same as in G. and T. in F.N. 4.
	10	Same as in G. in F.N. 7.
	16	कार्यस्याकारणं
	18	दर्शितः
45	5	स्वलक्षणान्तरं
46	18	Same as in T. and M. in F.N. 6.
47	10	Same as in T. and M. in F.N. 13.
	12	Omit विशिष्ट
48	2	सुखादिवत्
	8	Same as in T. and M. in F.N. 8.
	16	यदाश्रित
	17	Same as in T. and M. in F.N. 10.
49	7	Same as in T. and M. in F.N. 5.
	7	अपक्षेपण

Page.	Line.	Reading.
	7	Same as in T. and M. in F.N. 6.
	11	आभान्ति
	11	गुणादयस्तु
	11	Same as in T. in F.N. 13.
	13	सर्वकार्य
50	2	स्वादिसमान
	3	Same as in T. and M. in F.N. 1.
	9	Same as in T. in F.N. 7.
	10	Same as in G. and M. in F.N. 8.
	11	Same as in T. and M. in F.N. 10.
	13	Same as in G. in F.N. 13.
51	7	Same as in T. and M. in F.N. 2.
	7	उष्णतेरण
	8	बाह्यमध्यात्म
	9	स बाह्यात्म
	10	Same as in T. in F.N. 7.
	14	Omit चित्त
	18	लोकनिमित्तम्
52	6	व्यावृत्तिः क्रियते यथेति
	10	Same as in G. and T in F.N. 5.
	13	Same as in G in F.N. 10.
	19	तृष्णा
53	2	Omit इति
	3–4	सत्त्वभावनया कार्यसत्त्वभावनया दुःखसत्त्वभा- वनया शून्यसत्यभावनया च
	8	अविद्यादीनां वा
	10–11	अवर्तमानग्रहणात् ततो व्यावृत्तिप्रमा
	11	Same as in G. in F.N. 13.
	12	कारणस्य कार्यैः
54	6	सामर्थ्यरूपं
	7	क्रियारूपं सत्यत्वं
	8	त्वदभिप्रेतमर्थक्रियासामर्थ्यरूपं
	10	विज्ञानाद्व्यति
	11	न तत् पृथगेवार्थक्रियासमर्थं सत्
	15	स्वप्नविज्ञानवत्
	18	नीलज्ञानलक्षण
55	2	उत्तरनीलाज्ञानहेतुः
	3	Same as in M. in F.N. 4.

Page.	Line.	Reading.
	15	Same as in T. and M. in F.N. 13.
56	12	निर्जरं तपः। दर्शन
	13–4	ज्ञाताप्रामाण्यनिश्चयः
57	2	प्रत्यक्षत्वात्
	3	अस्तिनास्त्यादिप्रत्ययात्
	7	Same as in M. in F.N. 4.
	8	अन्योऽन्यसाङ्कर्येणैव
	9	Same as in T. in F.N. 6.
	16	स्वरूपप्रयोगोपकरण
58	7	Same as in T. and M. in F.N. 10.
59	3	धर्माधर्मैकर्मसद्भावे
	5	Same as in T. in F.N. 4.
	5	संबन्धाभावात्
	14	Omit आदि
	19	पञ्चरात्रं
60	2	Same as in G. and M. in F.N. 1.
	3	Same as in G. in F.N. 2.
	3	विप्रलम्भकल्पनायां
	5–7	Omit द्वारेण ...अनुत्पत्ति
	7	Omit इति
61	12	Same as in G. in F.N. 2.
	12	Same as in G. in F.N. 3.
	16–17	Omit. See also F.N. 6.
62	13	Same as in T. and M. in F.N. 7.
	18	समानस्य विरुद्धार्थे विप्रा
63	2	विकारप्रत्यक्षा
	7	Same as in G. in F.N. 4.
	18	अत्रान्यतर
	18	Same as in T. and M. in F.N. 12.
65	4	Same as in T. and M. in F.N. 2.
	8	Same as in G. and T. in F.N. 3.
		नित्यत्वविपरीतानित्यत्वप्रति
	17	Same as in T. in F.N. 7.
66	5	Same as in G. and T. in F.N. 4.
	13	Same as in T. and M. in F.N. 13
67	19	Same as in T. in F.N. 5.
	19	चेतसंयोगः

Page.	Line.	Reading.
	21	Same as in T. and M. in F.N. 7.
68	18	ब्रह्मात्मना
	19	द्वयोः प्रमाणयोः
69	9	Same as in T. and M. in F.N. 7.
	10	Same as in T. and M. in F.N. 8
	16	Same as in G. in F.N. 9.
	16	वत्कारणादि
	17	Same as in G. and T. in F.N. 10.
70	2	Same as in G. and T. in F.N. 2.
71	2–3	नियन्तृत्वनियम्यत्वायोगात्
	5	ब्रह्मणा अंशांशि
	8	इत्युत्पत्तेः
	9	Same as in T. in F.N. 3.
	17	अबाधसिद्धये
73	2	Same as in T. and M. in F.N. 1.
	2	Same as in G. in F.N. 2.
	7	Same as in G. and T. in F.N. 4.
	8	परिग्रहात्
	13	प्राप्तम् । प्राणमनूत्क्रामन्ति इत्या
	15	Same as in G. and T. in F.N. 7.
74	4	Same as in T. and M. in F.N. 3.
	9	इत्युत्पत्ति
	11	व्यक्तिभेदविषयं लिङ्ग
	16	Same as in T. and M. in F.N. 7.
75	3	Same as in G. and T. in F.N. 1.
	3	समुत्क्रामन्तं
	4	Same as in T. in F.N. 4.
	5	See F.N. 3 on page 74.
	11	च वाय्वभिमानः
	15–16	Same as in G. and T. in F.N. 14.
	19	Same as in G. and M. in F.N. 17.
76	7	श्रुतिः नेन्द्र
	9	Same as in G. and T. in F.N. 3.
	17	अव्यवधानेन
77	12	Same as in G. and M. in F.N. 3.
78	7	पुरुषाकारपरि
	9	प्राणपरि

Page.	Line.	Reading.
	9	Same as in G. in F.N. 3.
	10	रंहति वाक्य
	12	जलौका
	21	कर्मोपभोगविषयसामान्यलिङ्गस्यैहिककर्मानुभाव-विषयविशेषलिङ्गेन in the place of सद्भावविषयविशेषलिङ्गेन
79	13	Same as in T. and M. in F.N. 1.
	4–5	श्रुतार्थापत्त्या पूर्वसिद्धान्यभावानुपपत्तिगृहीतया
80	10	अतिदुःखेन
	16	ब्राह्मणश्चादिजन्मनः
81	2	Same as in T. and M. in F.N. 2.
	3	ब्रीह्यादिभावे तत्कण्डनादौ प्रवास
	15	Same as in T. and M. in F.N. 11.
82	16	Same as in T. and M. in F.N. 6 and 8.
83	5	Same as in G. in F.N. 1.
	6	Same as in G. and T. in F.N. 4.
	7	Same as in T. in F.N. 5.
	11	Same as in T. in F.N. 9.
	13	Same as in G. and T. in F.N. 12.
	13	Same as in G. in F.N. 13.
	14	Same as in T. in F.N. 14.
84	3	Same as in G. in F.N. 2.
	18	Same as in T. and M. in F.N. 3.
	19	अवलम्बनैकव्यक्ति
85	3	Same as in G. and T. in F.N. 1.
	3	उभयलक्षणत्व
	7	सप्रपञ्चं प्रतिपादने तात्पर्यमस्ति
	9	भेदासंसर्गितया
	10	Same as in G. in F.N. 6.
	12	इत्येतावत्त्वात्
	16	Same as in T. in F.N. 12.
86	11	Same as in G. in F.N. 1.
	13	Same as in G. in F.N. 5.
87	16	Same as in G. in F.N. 2.
	18	साधनत्वसमर्थे
88	4	Same as in G. and M. in F.N. 3.

Page.	Line.	Reading.
	9	Same as in G. in F.N. 11.
	11	अपूर्वापेक्षादीश्वरात् फल
		Same as in G. in F.N. 14.
	12	लौकिकेश्वरवत्
		Same as in G. in F.N. 15 and 16.
89	9	Same as in M. in F.N. 2.
	11	Same as in G. and M. in F.N. 4.
	12–3	वैश्वदेवदैवत्ये कर्मणि वाजिगुण
	15	Same as in G. in F.N. 7.
	16	Omit अथैष ज्योतिः
	17	Same as in M. in F.N. 9.
90	4	Same as in G. in F.N. 2.
	5	Same as in T. in F.N. 3.
	14	Same as in T. and M. in F.N. 8.
	14	गृहीतैः प्रमीयते
91	2	Same as in G. in F.N. 1.
		Same as in G. and T. in F.N. 3.
	4	Same as in G. and T. in F.N. 4.
	10	Same as that suggested within brackets.
	14	Same as in T. and M. in F.N. 11.
	16	तथा एवं विद्वान्
	17	Same as in G. in F.N. 13.
92	2	Same as in G. in F.N. 1.
	10	Same as that suggested within brackets.
	11	लम्बनमेका
	14	उपचितापचितरूपाणां
	15	Same as in T. and M. in F.N. 17.
93	7	संहारैकरूप्यात्
	9	Same as in T. and M. in F.N. 5.
	15	Same as in T. and M. in F.N. 10.
94	2	Same as in T. in F.N. 1.
	3	Same as in G. in F.N. 4.
	12	प्राणविद्वद्विशेषविषया
95	3	कतिपयविशिष्ट
	11	Same as in T. and M. in F.N. 7.

Page.	Line.	Reading.
96	2	संभृत्यादिषु
	3	Same as in T. and G. in F.N. 3.
	9	Same as in T. in F.N. 11.
97	2	Same as that suggested within brackets.
	9	Same as in G. and T. in F.N. 3.
	10	Same as in G. and T. in F.N. 4 and 5
	11	Same as in T. in F.N. 6.
	13	Same as in T. and M. in F.N. 9.
		Same as in G. in F.N. 10.
98	6	Same as in G. and T. in F.N. 6.
		Same as in F.N. 7.
	7	Same as in G. and T. in F.N. 9.
	11	Same as in T. and M. in F.N. 11.
99	6	प्रकरणानियमः
	11	Same as in T. and M. in F.N. 7.
	13	Same as in G. in F.N. 10.
	14	Same as in T. in F.N. 11 and 12.
100	6	Same as in G. and T. in F.N. 3.
	9	Same as in G. and T. in F.N. 6.
	10	मुख्यत्वाद्भाव
	11	Same as in G. and T. in F.N. 9.
101	5	धर्मिणोऽभ्यासात् यजत्यभ्यासवत् वाक्य
102	10	Same as in T. in F.N. 7.
	13	विद्यान्तरवदितरत्रानुप
103	6	Same as in M. in F.N. 5.
	14	Same as in G. and T. in F.N. 11.
104	8	Same as that suggested within brackets.
	10	Same as in T. and M. in F.N. 11.
105	12	Same as in G. in F.N. 3.
	14	Same as in G. and T. in F.N. 6.
106	2	Same as in T. in F.N. 1.
	6	Same as that suggested within brackets.
	7	भावस्यासिद्धत्वात्
	8	व्यतिरिक्त आत्मा

Page.	Line.	Reading.
	12	Same as in T. in F.N. 5.
	13	Same as in T. in F.N. 7.
	16	Same as in M. in F.N. 9.
	17	नियम्यन्त इति
107	2	तदालम्बनो
	9	Same as in T. and M. in F.N. 2.
	18	Add " एवंविद्दि पापं कर्म न श्लिष्यते" after जयति
108	9	संस्कार उप
	13	Same as in T. and M. in F.N. 7.
111	2	Same as in T. and M. in F.N. 1.
		Same as in G. and M. in F.N. 2.
	4	Same as in T. and M. in F.N. 3.
	7	Same as in T. and M. in F.N. 7.
	8	Same as in T. and M. in F.N. 8.
112	6	ऋतुगमन
	11	Same as in G. and T. in F.N. 6.
	12	कल्पनात्
	16	त्यपि तत् प्राधान्येन
113	7	Same as in G. and T. in F.N. 1.
	18	लिङ्गस्य बाधः
	20	व्यतिरेकाश्च संबन्धाः
114	2	Same as in T. and M. in F.N. 2.
	8	Same as in T. and M. in F.N. 5.
		Same as that suggested within brackets.
	9	Same as in G. and T. in F.N. 7.
	13	Same as in T. and M. in F.Ns. 9, 10 and 11.
	15	Same as in G. and T. in F.Ns. 1: and 13.
	17	संयोगज्ञानस्य
	19	कर्मणामनुपयोगाज्ज्ञानसाध्य
115	4	Same as in G. in F.N. 2.
	10	वचनादिवाक्य
	19	Same as in T. and M. in F.N. 12.
116	7	प्रत्यभिज्ञाप्रत्यक्षवत

Page.	Line.	Reading.
	9	Same as in T. and M. in F.N. 8.
	11	जनितं
	13	Same as in T. in F.N. 11.
	15	Same as in G. and T. in F.N. 14.
	17	देहाद्यभ्यासात्
117	9	वामदेव्योपासना
118	2	Same as in G. in F.N. 3.
	3	प्रसिद्धाद्
	7	उभयविध in both the places.
		आख्यातस्य सक्षि
119	2	Omit साध्य
	3	अन्तरेणाश्रमधर्मं
	9	Same as in G. and T. in F.N. 4.
	10–11	गृहधर्माणां
121	11	निष्कृष्य
	16	Same as in T. in F.N. 5.
122	3	जन्मन्येव
	4	Same as in G. and T. in F.N. 2.
	4	कल्प्यते
	6	Same as in T. and M. in F.N. 3.
	14	ब्रह्मैकरूपविद्यावधारण
	16	चिरत्वाच्चिर
123	5	Same as in T. and M. in F.N. 1.
	6	Same as in T. in F.N. 3.
	17	द्रष्टा
124	5	Same as in G. and T. in F.N. 4.
	6	द्वित्वस्येव
	8	ब्रह्मात्मताप्रत्ययेन
	13	यथा "अहं ब्रह्मास्मि" इति
		Same as in G. and M. in F.N. 10.
	14	स एष आत्मान्तर्हृदि
		एष आत्मा
	15	निर्गुणेषूपासनेष्वहंबुद्धिः
125	3	Add at the end "मनो ब्रह्मेत्युपास्ते"
	8	विशिष्टाविशेषणतया
	15	आदित्यादीनामुत्कृष्टत्वादुत्कृष्ट
	17	Same as in G. and M. in F.N. 9

Page.	Line.	Reading.
126	16	आविर्भावसिद्धे
	16	Same as in G. in F.N. 8.
	18	धानमन्तरेणैवादृष्टक्रतुफलसाध
	19	अपरोक्षस्यापि प्रत्ययस्योप
127	3	कर्मनिरोध
	5	Same as in G. in F.N. 5.
	14	अपहतपाप्मादिलक्षण
	15–6	बाधकतया तन्निमित्तदुरित
128	3	विध्यन्यथाविरोधात्
	5	Same as in T. and M. in F.N. 1.
	6	Same as in T. and M. in F.N. 2.
	11	Same as in G. in F.N. 6.
	12	Same as in T. and M. in F.N. 7.
	17	वानुगृहीतम्
	18	Same as in G. and T. in F.N. 10.
129	2	दर्शनं वा विसं
	8–9	क्षयत्वसाम्यात्
130	7–8	Omit सद्भावस्य...नुसारेण
	8	अप्रकृतौ
	9	मुख्यार्थसंभवात्
	11	वश्यत्वलिङ्गेन
	13	Same as in G. in F.N. 9.
	14	भावाभावात्
131	5	आत्मानुगमनलिङ्गाच्च
	13	साधारण्यैवोत्क्रान्तिः
	14	Same as in T. and M. in F.N. 6.
	20	Same as in T. and M. in F.N. 7.
132	8	सामान्यश्रुतिस्मृतिलोक
	9–10	अभिधाय
	10	उत्क्रामन्ति
	14	समवनीयन्ते
	18	Same as in G. and T. in F.N. 8.
133	3	Omit इति after पुरुषः
	6	Omit संबन्ध
	7	Same as in G. and T. in F.N. 3.
	10–11	द्विति परिणाम
	12	Same as in T. and M. in F.N. 5.

Page.	Line.	Reading.
	16	Same as in G. in F.N. 7.
	18	पक्षेऽपि सह भूतसूक्ष्मैः ब्रह्मणि
134	2 and 3	Same as in G. and T. in F.Ns. 1, 2, and 3.
	14	Same as in T. and M. in F.N. 7.
	16	मन्दान्धकारापवरकान्तरिवोप
	17	फला ब्रह्मविद्येत्युक्तम्
135	2	पर्वस्याभाव
	3	विद्याविधानान्य
	4	दक्षिणायनेनापि
136	5	मार्गस्य द्वयव्यतिरेके
	6	Same as in T. and M. in F.N. 6.
	8	पन्थानमापाद्य
	9	न्तरमह्नश्च
		वायुमागच्छति
	13	Omit सः before वायुलोकम्
	15	विद्युदुपरि-
	16	Same as in T. and M. in F.N. 8.
137	5–6	न्यायेनाहुः शुक्ल
	7	Same as in T. and M. in F.N. 2.
	18	Same as in G. and M. in F.N. 4.
	21	Same as in G. in F.N. 6.
138	5–6	Omit तृतीय...इति
	6	तृतीयशब्दस्य च प्रजापतेः Same as in T. in F.N. 4.
	7	शब्दयोः
	8	प्रसङ्गात् तथा ऐरंमदीयस्य सरसः
	9	अश्वत्थस्य च सोम
	14	स एतान् Same as in G. and T. in F.N. 7.
	15–6	तेषामपि निर्दिष्टगति
	16	परब्रह्म
	18	फलोपचयापचयदर्शनेन विरोधः स्यात्
139	3	ब्रह्मभूतस्य
		ब्रह्मणाऽसकामः
	4–5	वैश्वनराद्युपास
	6	Same as in G. in F.N. 4.

Page.	Line.	Reading.
	6	इति विरोधात्
	10	विलयकारणभावाद्विधया प्रवि
	15	समयेनावृत्तेः
		नावर्तिष्यन्त
	16	अनुमानविशेषात्
	19	Same as in T. and M. in F.N. 10.
	20	प्रतिपत्तव्यव्यवस्थो
	20–1	Read प्रतीक...ब्रह्मणोऽपि after गच्छताम् in the same line.
140	3	Same as that suggested within brackets.
	8	मानसुखो हि सुखाय
	14	Same as that in T. in F.N. 3.
141	3	Same as in T. and M. in F.N. 2.
	7	प्रतीकविषयकत्वेन
142	6–7	गृहीताभिनिष्पत्ति
	10	विधीयमानस्य
		Same as in T. and M. in F.N. 6.
	15	Same as in G. in F.N. 10.
143	2	Same as in G. in F.N. 1.
	9	तत्र तर्हि
144	2	असिद्धेः
	3	हान्या प्रतिबन्धस्वरूपा
	8	Add अविद्यादिक्लेशहान्या after सतः
	11–16	Read this sūtra and the commentary after उपपत्तिरुक्ता in line 3 on p. 145.
	13	सङ्कल्पव्यतिरिक्तोचित
145	6–7	शरीरान्तरेषु
	7	चैतन्याभिव्यक्तेः
	11	जीवभेदात्
146	8	ब्रह्मणा भोगमात्रसाम्यतन्मुक्तित्व
	9	Same as in G. in F.N. 2.
	11	लक्षणायाश्च
	13	Same as in T. and M. in F.N. 6.
	13	प्रकृतिविलयलक्षणायाः
	17	तैर्मोक्षे
147	4	विप्रलम्भमात्रं

TATTVAŚUDDHI

EDITED BY

S. S. SURYANARAYANA SASTRI

AND

E. P. RADHAKRISHNAN

तत्त्वावेदकप्रामाण्यनिरूपणं एकविंशम् ।

यत्तत्त्वप्रतिपादकश्रुतिवचो मानं विदुः पण्डिताः
तत्त्वावेदकमन्यदाहुरखिलं मिथ्यार्थनिष्ठं ततः ।
तत्साक्षादपरोक्षमव्ययमजं सर्वात्मकं सर्वगं
वन्दे विश्वविवर्तहेतुममलं ज्योतिः पदं वैष्णवम् ॥

संप्रति विचार्यते—किं समस्तं प्रमाणं तत्त्वावेदकम्, आहोस्वित् द्वैताद्वैतविज्ञानयोः तत्त्वातत्त्वावेदकभावेन व्यवस्था ?—इति । तत्र[1] केचित् आचक्षते—सर्वं प्रमाणं तत्त्वावेदकमेव युक्तम्, प्रमाणत्वाविशेषात्; प्रमाणं[2] अतत्त्वावेदकमिति विप्रतिषेधाच्च । अथापि स्यात्—द्वैताद्वैतविज्ञानयोः परस्परविरोधात्, वस्तुनि च[3] विकल्पासंभवात्, अन्यतरस्यापि निरालम्बनत्वानुपपत्तेः इत्थं व्यवस्था—इति, तदपि न प्रमितिपथ[4]मध्यास्ते, विरोधाभावात् । तथा हि—प्रत्यक्षादिविरोधात् आगमस्य मुख्यार्थासंभवे सति गुणवादेनैव प्रवृत्तिर्युक्ता, न प्रत्यक्षाद्युपमर्दकत्वम् । तदुक्तम्—'गुणाद्वाप्यभिधानं स्यात् सम्बन्धस्याशास्त्रहेतुत्वात्' (P. M, III, ii, 4) इति । कस्तर्हि निगमनहेतुः ? किं आगमविरोधात् प्रत्यक्षं अतत्त्वावेदकं कल्प्यताम्, किं वा प्रत्यक्षविरोधात् आगमस्य प्रवृत्त्यन्तरं वा ? इति । सोऽभिधीयते । प्रत्यक्षविरोधे दुर्बल[5]त्वात् आगमस्यैव प्रवृत्त्यन्तरकल्पनं युक्तम् । तथा हि—प्रथमप्रमाणत्वात्, प्रत्ययान्तरनिरपेक्षत्वात्, अखिलजनसंप्रतिपन्नत्वात्, अनन्यथासिद्धत्वात्, अव्याकुलत्वात्, व्यवहारा[6]विसंवादाच्च प्रत्यक्षं तावत् प्रमाणम् । तद्विरोधे सति आगमस्य चरम[7]प्रमाणत्वात्, पदपदार्थतत्सम्बन्धज्ञान[8]स्य प्रत्यक्षसव्यपेक्षत्वात्, क्वचित्

---

१. E: अत्र
२. E: प्रमाणत्वावेदक
३. B omits च
४. B: प्रतीतिपद्धतिं
५. B: स्वबल ; E: दुश्बल
६. B: हारासंवादाच्च
७. E omits चरम
८. B: सम्बन्धविषयप्रत्यक्षादिसव्यपेक्षत्वात्
E: सम्बन्धविषयप्रत्यक्षसव्यपेक्षत्वात्

केश्चित्[1] आगमप्रामाण्ये[2] विप्रतिपन्नत्वात्[3], गुणवादेनापि सावकाशत्वात्, कर्मज्ञान-[4] भागयोः आगमस्य द्वैताद्वैतविषययोः[5] परस्परस्पर्धितया सव्याकुलत्वात्, अद्वैतविज्ञानस्य व्यवहारविसंवादाच्च दौर्बल्यम्। ततश्च विरोधे सति आगमस्यैव प्रवृत्त्यन्तरकल्पना[6] युक्ता--इति। यदि च अद्वैतश्रुतेः मुख्यार्थमभ्युपगम्येत, तदा अद्वैतविज्ञानेन प्रत्यक्षादिप्रसिद्धद्वैतप्रपञ्चबाधः[7] स्यात्। न च प्रमाणप्रतिपन्नस्य बाधो[8] युक्तः[9], आगमप्रमाणसंसिद्धाद्वैतात्मतत्त्वे[10] अनभ्युपगमात्। नापि बाध्यविषयज्ञानस्य प्रामाण्यं युक्तम्, शुक्तिकाकलधौतादिषु अदर्शनात्। तस्मात् प्रत्यक्षादि च[11] प्रमाणं चेत् अभ्युपगतम्, तर्हि सर्वं प्रमाणं तत्त्वावेदकमेवेति समाश्रयणीयम्--इति।

तत्राभिधीयते। स्यादेतदेवं यद्यविशिष्टं असंभावितदोषकारणजन्यत्वं प्रत्यक्षागमयोः स्यात्। न त्वेतदस्ति। तथा हि--अर्थेन्द्रियसंप्रयोगजन्यविज्ञानं प्रत्यक्षमुच्यते। तत्तु क्वचित् विषयदोषात् दुष्यति, यथोच्चतरगिरिशिखरवर्तिषु महातरुषु बहुषु[12] भूमिष्ठस्य दवीये अवस्थानदोषात् एकत्वाल्पत्वप्रतीतिः[13]; क्वचिच्च अदृष्टादिदोषरूषितान्तःकरणवैकल्यात्, यथा मार्तण्डमण्डलसुषिरादिविज्ञानम्, यथा वा गन्धर्वनगरादिप्रतिभासः। अतः संभावितदोषकारणं तावत् प्रत्यक्षम्। शब्दस्य तु स्वतो दोषवत्त्वकल्पनायां तज्जनितविज्ञानस्य सर्वस्य अप्रामाण्यप्रसङ्गात्, वेदवाक्यस्य पुरुषसम्बन्धनिमित्तदोषाभावाच्च असंभावितदोषकारणजन्यमेव वैदिकविज्ञानम्। अतः[14] प्रत्यक्षात् आगमो बलवान्। इन्दुमण्डलभेदप्रतिभासादिवत्[15] एकत्वानुमानम्।

---

१. E: केचित्
२. B E add अपि
३. E omits वि
४. B drops कर्म
५. E: द्वैताद्वैतयोः
६. B omits प्र
७. B omits प्र
८. B: बाधा
९. B E omit प्रमाण and E reads संप्रतिपन्नस्य
१०. E: संबन्ध
११. B omits च
१२. B omits बहुषु
१३. E: एकत्वाल्लक्ष्य
१४. B: पुनः
१५. B: भासादिवैकत्वा ; E: भासादिव तदेकत्वा

यत्तूक्तम्—प्रथमप्रमाणत्वात् प्रत्यक्षं बलीयः—इति, तदसिद्धम्। न हि प्रथमचरमभावः प्रमाणानां स्वं स्वमर्थं साधयतां[१] उपलभ्यते, संभवति वा। तत्संभवे सति आगमस्यैव प्राथम्यम्, अनादिसिद्धत्वात्, तत्पूर्वकत्वाच्च सर्वजगत्प्रभवस्य।

यदप्युक्तम् 'आगमविज्ञानं प्रत्यक्षसव्यपेक्षम्' इति, तत्र वक्तव्यम् 'किं उत्पत्तौ सापेक्षत्वम्[२], आहोस्वित् प्रमितौ?' इति। यदि तावदुत्पत्तौ, न तत् दौर्बल्यकारणम्, शुक्तिकारजतप्रतिभासस्य इन्द्रियदोषानुमानहेतुत्वेऽपि तदपेक्षया अनुमानस्य दौर्बल्यादर्शनात्।

अथ प्रमितावपेक्षा[३] इति, तदपि न पण्डितहृदय[४]पुण्डरीकमधिरोढुमर्हति, सर्वप्रमाणानामपि स्वतःप्रामाण्येन प्रमितावनपेक्षत्वात्[५]।

यदपीदमवादि—सकलजनसंप्रतिपन्नत्वात् प्रत्यक्षस्य बलीयस्त्वम्—इति, तदपि न मनोहरम्, देहात्मभावप्रतिभासस्य सकल[६]जनसंसिद्धस्यापि आगमादनुमानाद्वा बाधदर्शनात्। अथ तत् विवेकिनां अप्रसिद्धं[७] इत्युच्येत, तर्हि इहापि ब्रह्मविदां अप्रसिद्धमेव[८] द्वैतप्रतिभासस्य प्रामाण्यं इति समानश्चर्चः।

यदपीदमुक्तम्—आगमस्य सावकाशत्वात् निरवकाशं प्रत्यक्षं बलीयः—इति, तदपि न साधु भाषितम्[९], अद्वितीयागमस्यैव [निरवकाशत्वात्[१०]। न ह्यद्वितीयागमस्य गुणवादेन अन्यशेषत्वसमाश्रयणं[११] युक्तम्[१२], अनन्यपरत्वावगमात्। अतः व्यवहारातीतवस्तुविषयाद्वैतश्रुतिः यदि तत्त्वावेदकप्रामाण्यमपि न लभेत, तदा]

---

१. A E: प्रसाधयतां
२. B: सापेक्षं
३. B: प्रमितौ, तदपि
४. B: हृत्पुण्ड
५. B: प्रतीता
६. A E: सकलसिद्धस्यापि
७. B: असिद्धं
८. A: असिद्ध
९. B omits भाषितम्
१०. E drops the portion within brackets
११. B omits समाश्रयणं
१२. A omits युक्तम्

केश्चित्[1] आगमप्रामाण्ये[2] वि[3]प्रतिपन्नत्वात्, गुणवादेनापि सावकाशत्वात्, क[4]र्मज्ञान-भागयोः आगमस्य द्वैताद्वैत[5]विषययोः परस्परस्पर्धितया सव्याकुलत्वात, अद्वैतविज्ञा-नस्य व्यवहारविसंवादाच्च दौर्बल्यम्। ततश्च विरोधे सति आगमस्यैव प्र[6]वृत्त्यन्तरकल्प-ना युक्ता--इति। यदि च अद्वैतश्रुतेः मुख्यार्थमभ्युपगम्येत, तदा अद्वैतविज्ञानेन प्रत्यक्षादि[7]प्रसिद्धद्वैतप्रपञ्चबा[8]धः स्यात्। न च प्रमाणप्रतिपन्नस्य बाधो युक्तः, आगमप्रमाणसंसि[9]द्धाद्वैतात्मतत्त्वे अनभ्युपगमात्। नापि बाध्यविषयज्ञानस्य प्रामाण्यं युक्तम्, शुक्तिकाकलधौतादिषु अदर्शनात्। तस्मात् प्रत्यक्षादि च[11] प्रमाणं चेत् अभ्युपगतम्, तर्हि सर्वं प्रमाणं तत्त्वावेदकमेवेति समाश्रयणीयम्--इति।

तत्राभिधीयते। स्यादेतदेवं यद्यविशिष्टं असंभावितदोषकारणजन्यत्वं प्रत्यक्षा-गमयोः स्यात्। न त्वेतदस्ति। तथा हि--अर्थेन्द्रियसंप्रयोगजन्यविज्ञानं प्रत्यक्षमु-च्यते। तत्तु क्वचित् विषयदोषात् दुष्यति, यथोच्चतरगिरिशिखरवर्तिषु महातरुषु बहुषु[12] भूमिष्ठस्य दवीये अवस्थानदोषात् एकत्वा[13]ल्पत्वप्रतीतिः; क्वचिच्च अदृष्टादि-दोषदूषितान्तःकरणवैकल्यात्, यथा मार्तण्डमण्डलसुषिरादिविज्ञानम्, यथा वा गन्धर्वनगरादिप्रतिभासः। अतः संभावितदोषकारणं तावत् प्रत्यक्षम्। शब्दस्य तु स्वतो दोषवत्त्वकल्पनायां तज्जनितविज्ञानस्य सर्वस्य अप्रामाण्यप्रसङ्गात्, वेदवाक्यस्य पुरुषसम्बन्धनिमित्तदोषाभावाच्च असंभावितदोषकारणजन्यमेव वैदिकविज्ञानम्। अतः प्रत्यक्षात् आगमो बलवान्। इन्दुमण्डलभेदप्रतिभासादिवत् एकत्वानुमानम्।

---

१. E: केचित्
२. B E add अपि
३. E omits वि
४. B drops कर्म
५. E: द्वैताद्वैतयोः
६. B omits प्र
७. B omits प्र
८. B: बाधा
९. B E omit प्रमाण and E reads संप्रतिपन्नस्य
१०. E: संबन्ध
११. B omits च
१२. B omits बहुषु
१३. E: एकत्वाल्पत्वस्य
१४. B: पुनः
१५. B: भासादिवैकत्वा; E: भासादिव तदेकत्वा

यदुक्तम्—प्रथमप्रमाणत्वात् प्रत्यक्षं बलीयः—इति, तदसिद्धम्। न हि प्रथमचरमभावः प्रमाणानां स्वं स्वमर्थं साधयतां[1] उपलभ्यते, संभवति वा। तत्संभवे सति आगमस्यैव प्राथम्यम्, अनादिसिद्धत्वात्, तत्पूर्वकत्वाच्च सर्वजगत्प्रभवस्य।

यदप्युक्तम् 'आगमविज्ञानं प्रत्यक्षसव्यपेक्षम्' इति, तत्र वक्तव्यम् 'किं उत्पत्तौ सापेक्षत्वम्[2], आहोस्वित् प्रमितौ?' इति। यदि तावदुत्पत्तौ, न तत् दौर्बल्यकारणम्, शुक्तिकारजतप्रतिभासस्य इन्द्रियदोषानुमानहेतुत्वेऽपि तदपेक्षया अनुमानस्य दौर्बल्यादर्शनात्।

अथ प्रमितौ[3]अवपेक्षा इति, तदपि न पण्डितहृदय[4]पुण्डरीकमधिरोढुमर्हति, सर्वप्रमाणानामपि स्वतःप्रामाण्येन प्रमितौ[5]अनपेक्षत्वात्।

यदपीदमवादि—सकलजनसंप्रतिपन्नत्वात् प्रत्यक्षस्य बलीयस्त्वम्—इति, तदपि न मनोहरम्, देहात्मभावप्रतिभासस्य सकल[6]जनसंसिद्धस्यापि आगमादनुमानाद्वा बाधदर्शनात्। अथ तत् विवेकिनां अप्र[7]सिद्धं इत्युच्येत, तर्हि इहापि ब्रह्मविदां अप्रसिद्धं[8]मेव द्वैतप्रतिभासस्य प्रामाण्यं इति समानश्चर्चः।

यदपीदमुक्तम्—आगमस्य सावकाशत्वात् निरवकाशं प्रत्यक्षं बलीयः—इति, तदपि न साधु भाषितम्[9], अद्वितीयागमस्यैव [निरव[10]काशत्वात्। न ह्यद्वितीयागमस्य गुणवादेन अन्यशेषत्वसमाश्रयणं[11] युक्तम्[12], अनन्यपरत्वावगमात्। अतः व्यवहारातीतवस्तुविषयाद्वैतश्रुतिः यदि तत्त्वावेदकप्रामाण्यमपि न लभेत, तदा]

---

१. A E: प्रसाधयतां

२. B: सापेक्षं

३. B: प्रमितौ, तदपि

४. B: हृत्पुण्ड

५. B: प्रतीता

६. A E: सकलसिद्धस्यापि

७. B: असिद्धं

८. A: असिद्ध

९. B omits भाषितम्

१०. E drops the portion within brackets

११. B omits समाश्रयणं

१२. A omits युक्तम्

निरवकाशैव स्यात्। प्रत्यक्षस्य पुनः अतत्त्वावेदकत्वेऽपि[१] देहात्मत्वादिप्रतिभासवत् लौकिकवैदिकव्यवहाराङ्गतोपपत्तेः न अत्यन्तमनवकाशत्वम्।

यद्यपीदमुद्भावितम्——कर्मज्ञानभागयोरागमस्य परस्परव्याहतत्वात्[२] प्रत्यक्षस्य तदभावात्, आगमस्य दौर्बल्यम्——इति, तदपि आगमतात्पर्यापरिज्ञानमेव भवतां अपराध्यते। न[३] हि कर्मविधिवाक्यानां द्वैतसत्यत्वं प्रमेयम्; अपि तु इदमिष्टसाधनम्, इदं[४]मनिष्टसाधनम्, इति साध्यसाधनसम्बन्धमात्रम्। पदार्थभेदः पुनः लोकसिद्ध एव यथाप्रतिभासं अनूद्यते, न तु साध्यते। अतः कर्मज्ञानकाण्डयोः न विरोधगन्धं[५]मप्युत्पश्यामः।

यद्यपीदं प्रत्यक्षस्य व्यवहाराविसंवादात् प्रामाण्यम्, आगमस्य तदभावादप्रामाण्यम्, इति, अत एव अद्वितीयागमस्य तत्त्वावेदकप्रामाण्यमुक्तम्, प्रमाणत्वात्, व्यवहारानुपयोगाच्च। न च संवादलक्षणं प्रामाण्यम्; अपि तु अबाधितबोधलक्षणम्। अत एव द्वैतप्रत्यक्षस्य अद्वितीयागमबाध्यत्वेऽपि न शुक्तिकारजतज्ञानतुल्यत्वम्, व्यावहारिकत्वबाधाबाधवैषम्यात्। एतत्कृतैव घटादिप्रतिभासस्य अर्थतो रजतादिप्रतिभासतुल्यत्वेऽपि प्रामाण्यप्रसिद्धिः[६]। तस्मात् अद्वितीयश्रुतिरेव अन्यथानुपपद्यमाना[७] द्वैताद्वैतविज्ञानयोः तत्त्वातत्त्वावेदकभावेन प्रामाण्यद्वैविध्यं[८] कल्पयति इति सर्वं सु[९]व्यवदातम्।

इति तत्त्वशुद्धौ तत्त्वावेदकप्रामाण्यनिरूपणप्रकरणम्।

१. A E omit अपि
२. E: व्याघातत्वात्
३. B: नेह
४. A omits इदमनिष्टसाधनं
५. B omits गन्ध
६. E: प्रसिद्धान्यथानुपपद्य, thus leaving a few words in between.
७. All except B read मान and E: मानद्वैतविज्ञान
८. A gives another reading: अद्वैतसिद्धिं
९. E: सूपपादितम्

स्वतःप्रामाण्यनिरूपणं द्वाविंशम् ।

स्वतःप्रमाणत्वबलेन वेदो[1]
[व्युदस्य दुस्तर्कसमुत्थमार्गम् ।
विभावयत्येकरसात्मबोधं[3]
यमद्वयं तं प्रणमामि विष्णुम् ॥

इदमिदानीं चिन्त्यते--किं प्रमाणानां परतः प्रामाण्यम्, आहोस्वित् स्वतः ?--इति । इह खलु नैयायिकाः परतः प्रामाण्यं प्रतिजानते । तथा हि-विमतिपदं प्रामाण्यं] ज्ञानकारणातिरिक्तकारणजन्यं भवितुमर्हति, प्रामाण्याप्रामाण्ययोः अन्यतरत्वात्, यदेवं तत्तथा यथा इदमप्रामाण्यम्, तथा[4] चेदं प्रामाण्यम्, तस्मात्तथा-इति । अथ[5] ज्ञानकारणादेव प्रामाण्यमपि जायेत, तथा सति अविशेषेण सर्वं विज्ञानं प्रमाणमेव प्रसज्येत, ज्ञानसहभावित्वात्[6] प्रामाण्यधर्मस्य । अथोच्येत-चक्षुरादिकारणानां स्वतः प्रमाणज्ञानहेतुत्वेऽपि क्वचित् प्रामाण्यांशे प्रतिबद्धशक्तित्वात् दोषानुसारेण अप्रामाण्यज्ञान-[हेतुत्वम्[7], तदभावे स्वारसिकसामर्थ्यादेव प्रमाणज्ञान]-जनकत्वमेव इति नातिप्रसङ्गः-इति । वार्तमेतत्, स्वरूपसहकारिव्यतिरेकेण[8] शक्तिसद्भावे प्रमाणाभावात्[9]; शक्तिप्रतिबन्धादेव अप्रामाण्यजन्म, [तदं[10]-

---

१. B: वेदोऽप्युदस्य

२. E omits the portion within brackets

३. A: बन्धं

४. E omits तथा चेदं प्रामाण्यं

५. E: तथा हि विमतिपदं प्रामाण्यं प्रसज्येत, ज्ञानसम्भावितस्वात् ।

६. A E: संभावितत्वात्

७. E omits the portion within brackets.

८. B: व्यतिरिक्तशक्तिसद्भावे

९. E: प्रमाणात्, an obvious error.

१०. E: तदभावे ज्ञानकारणत्वं तदाभासस्वारसिक सामर्थ्यादेव प्र...... ज्ञानजनकमेवेति । तद्भावे सति This is very corrupt. E omits one complete argument enclosed within the brackets.

भावे ज्ञानकारणादेव प्रमाण्यजन्म इति व्यवस्थानुपपत्तेः । ननु अर्थापत्त्या शक्तिं अवगच्छामः । तथा हि—[1]अग्न्यङ्गुलिसंयोग[2]समनन्तरमेव स्फोटादिकार्यं उदयमासादयत् दृश्यते । क्वचि[3]च्च मणि[4]मन्त्रादिप्रतिबन्धे सति अङ्गुलिसंयोगेऽपि नोत्पद्यते । [5]अतोऽवगम्यते स्वरूपसहकारिव्यतिरिक्ता पावके कार्यजननशक्तिरस्तीति । तदेतदसांप्रतम्, अर्थापत्तेः अन्यथासिद्धत्वात् । [6]या खलु अङ्गुलिसंयोगे सत्यपि कार्यानुत्पत्तिः सा प्रति[7]बन्धकाभावादपि उपपद्यमाना न स्वरूपातिरिक्तां शक्तिं कल्पयति । शक्तिवादिनोऽपि प्रतिबन्धकाभावे सत्येव कार्योदयः संप्रतिपन्नः । ततः] तद्भावे सति कारणपौष्कल्यात् कार्यमुत्पद्यते, तदभावे तु कारणवैकल्यादेव नोत्पद्यते इति न शक्तिकल्पनावकाशः ।

स्यादेतत्—[8]उत्तंभकमणिसमवधाने सति प्रतिबन्धक[9]मणिसन्निधानेऽपि कार्यदर्शनात् न प्रतिबन्धकाभावः कारणम्—इति । [10]तदप्यसत्, प्रतिबन्ध[11]कमणेरपि अप्रतिबन्धकस्यैव प्रतिबन्धकत्वात् । तथा तृतीयचतुर्थमणेरपि [12]इति न कदाचित् प्रतिबन्धकाभावस्य कार्यव्यभिचारः ।

अपि च शक्तिप्रतिबन्धो नाम किं शक्तेः स्वरूपनाशः, किं वा तद्गतसामर्थ्यप्रतिबन्धः ? यदि स्वरूपनाशः [13]तदा [[14]प्रतिबन्धकाभावेऽपि न स्यात् कार्यम्, विनष्टशक्तित्वात् कारणस्य । अथ] प्रतिबन्धकाभावे सति शक्त्यन्तरमुत्पद्येत, तदापि वक्तव्यम् ' किं शक्त्यन्तरं प्रति कारणं शक्तं अशक्तं वा ? ' । शक्तं चेत्,

---

१. A E omit अग्नि
२. A omits समनन्तरं
३. A omits च
४. B: मन्त्रौषधादि
५. A omits अतोऽवगम्यते
६. B: यथा खलु
७. A: बन्धकभावा
८. B: उक्तं भवति for उत्तंभक
९. E omits मणि
१०. E omits तदप्यसत्
११. B: प्रतिबद्धमणेरप्यप्रतिबद्धस्यैव
१२. E omits इति
१३. E: तदापि
१४. E omits the portion within brackets.

सर्वदा तस्य भावात् कार्यमपि सर्वदैव [1]समुत्पद्येत । अथ अशक्तम्, तर्हि [2]कस्मात् शक्त्यन्तरमुत्पद्येत ? अथ शक्तिप्रतिबन्धो नाम तच्छक्तिप्रतिबन्धः, तदा [3]तस्या अप्येवम्, तस्या अप्येवम्, इत्यनवस्था दुरवस्था स्यात् । [4]तस्मात् स्वरूपसह[5]कारिव्यतिरेकेण शक्ति[6]सद्भावे प्रमाणाभावात्, तस्याः प्रतिबन्धासंभवाच्च ज्ञानकारणादेव प्रामाण्यजन्म, तस्य काचादिकारणान्तरसंपर्के सति अप्रामाण्यजन्म इति व्यवस्था निर्निमित्तैव । तस्मात् यथा कारणदोषात् अप्रामाण्यजन्म [[7]एवं कारणगुणादेव प्रामाण्यजन्म] इति युक्तं परतः प्रामाण्यम् । अत्र अनुमानप्रयोगश्च भवति- विवादगोचरापन्नं प्रमाण्यं [8]ज्ञानकारणतिरिक्तकारणजन्यं भवितुमर्हति, ज्ञानस्वरूपव्यभिचारिधर्मत्वात्, यदित्थं तत्तथा यथेदमप्रामाण्यम्, तथा चे[9]दम्, तस्मात्तथा–इति । तथा च प्रामाण्यं ज्ञानकारणातिरिक्तकारणजन्यम्, ज्ञानकारणमात्रादसंभाव्यमानजन्मत्वात्, यदुक्तसाधनं तदुक्तसाध्यम्, यथेदमप्रामाण्यम्, तथा चेद[10]मुक्तसाधनम्, तस्मात्तथा—इति । तस्मात् ज्ञा[11]नानां अप्रामाण्यं प्रमाण्यं चोभयं परतः इति नैयायिकवैशेषिकौ मन्वाते ।

सौगतास्तु सङ्गिरन्ते—शुक्तिकारजतादिवि[12]ज्ञानानां [[13]अर्थक्रियाविसंवादे सति स्वत एव अप्रामाण्यदर्शनात् एतत्संवादे सति घटादिविज्ञानानां प्रामाण्यदर्शनात्] अन्वयव्यतिरेकावष्टंभेन परत एव अर्थक्रिया[14]संवादात् प्रमाण्यम्—इति ।

अत्राभिधीयते । प्रामाण्यं धर्मिज्ञानसत्ताप्रतीतिकारणादेव सत्ताप्रतीतिकार-

१. E omits सं
२. B: तस्मात्
३. B has only one तस्या अप्येवं
४. A E omit तस्मात्
५. A E: कार
६. E: संभवे
७. E omits the part within brackets
८. E: ज्ञानातिरिक्तकारणजन्यं
९. B: चेदं प्रकृतं
१०. A E omit उक्तसाधनं तस्मात्तथेति
११. A E: ज्ञानं प्रामाण्यं चोभयं
१२. B omits वि
१३. A omits the portion within brackets.
१४. E: अविसंवाद

णवत् भवितुमर्हति, अनुपलभ्यमानतदतिरिक्तकारणत्वे सति कार्यत्वात्[1], ज्ञानस्वरूपवत्। न चायं विशेषणासिद्धो हेतुः, ज्ञानकारणातिरेकेण प्रामाण्यं प्रति कारणानिरूपणात्। स्यादेतत्—आलोकादिसहकृतं चक्षुराद्येव ज्ञानस्वरूप[2]कारणम्; तद्गतगुणः अञ्जनादिः प्रामाण्यकारणम्—इति। तदेतत् असांप्रतम्, अञ्जनादिगुणवतोऽपि पुंसो भ्रान्तिज्ञानस्य सुलभ[3]त्वात्। न दृष्टोऽञ्जनादिः तावत् प्रामाण्यकारणम्। नाप्यदृश्यमानगुणविशेषकल्पनायां [4]प्रामाण्यमस्ति, स्वत एव चक्षुरादेः अप्रतिबन्धात् प्रामाण्यजन्मोपपत्तेः। न च वाच्यम्—[[5]चक्षुरादेः स्वभावतः प्रामाण्यहेतुत्वनियमे सति ततोऽप्रामाण्यजन्म न भवेत्; दृश्यते च तत एव अप्रामाण्यमपि क्वचित् जायमानम्—इति; चक्षुरादेः सहकारिविशेषादेव कार्यविशेषहेतुत्वोपपत्तेः। तथा हि—दोष[6]विशेषरूषितं चक्षुरादि तदनुसारेण अप्रामाण्यज्ञानकारणम्; स्वतस्तु प्रमाणज्ञानकारणमेव इत्युक्तोत्तरमेतत्।

यत्पु[7]नरुक्तम्—ज्ञानकारणातिरिक्तकारणजन्यं प्रामाण्यम्, प्रामाण्याप्रामाण्ययोः अन्यतरत्वात्—इति, तदेतत् बालिशभाषितं प्रतिभाति, तादृशोदाहरणस्य सर्वत्र सौलभ्यात्। तथा हि—प्रामाण्यं धर्मि[8]ज्ञानकारणादेव सत्ताप्रतीतिकारणवत् भवितुमर्हति, ज्ञानतत्प्रामाण्ययोरन्यतरत्वात, ज्ञानवत्—इति। अतो विरुद्धाऽव्यभिचारी भ[9]वति भवदुक्तो हेतुः।

यत्पुनरुक्तम्—स्वरूपसहकारिव्यतिरिक्त[10]शक्तिसद्भावे प्रमाणाभावात्, अर्थापत्तेश्च प्रतिबन्धकाभावविषयतया अन्यथासिद्धत्वात्, चक्षुरादेः स्वभावतः प्रामाण्यहेतुत्वम्, प्रतिबन्धकशक्तेस्तु तस्य] अप्रामाण्यहेतुत्वं इति व्यवस्था अनुपपन्ना—

१. E omits त्वात्
२. B: स्वरूपमात्र
३. B: सुलभमुपलभ्यमानत्वात्
४. E: प्रमाण
५. E omits the part within brackets.
६. A omits विशेष
७. B: तत्र यदुक्तं
८. B: प्रामाण्यं ज्ञानसत्ताप्रतीतिकारणादेव
९. A omits भवति
१०. A omits शक्तिसद्भावे

इति, अत्रो[1]च्यते । स्फोटादिकार्यानुपपत्तिरेव वह्निस्वरूपातिरिक्तां शक्तिं कल्पयति । अन्यूनानतिरिक्तवह्निस्वरूपे सकलदृष्ट[2]सहकारिसमवधाने[3] सत्यपि कदाचित् कार्यानुदय[4]दर्शनात्, नूनं वह्निस्वरूपातिरेकेण तद्गता अतीन्द्रिया शक्तिरस्ति, सा च कदाचित् प्रतिबद्धा, इति निश्चीयते । न हि प्रतिबन्धकाभावस्य कारणत्वं अवकल्पते, असतः[5] अर्थक्रियानुपपत्तेः । अपि च न तावत् प्रतिबन्धकप्रागभावः स्फोटादिहेतुः, प्रतिबन्धकसद्भावोत्तरकालमपि कार्यदर्शनात्[6] । नापि प्रतिबन्धकप्रध्वंसः, ततः प्रागपि[7] कार्योपलंभात् । नापि प्रतिबन्धकसंसर्गाभावः, अभूतप्रतिबन्धकस्यापि कार्यस्य दृश्यमानत्वात् । सतो हि संसर्गभावाभावौ[8]; न असतः, नापि सदसतोः । अथ इतरेतराभावः, तर्हि[9] तस्य सर्वदा सद्भावात् सदा कार्यजननप्रसङ्गः ।

अपि च अभावस्य[10] कारणत्वेऽपि न अकिञ्चित्करस्य कारणत्वं उपपद्यते, सर्वदा सर्वान्[11] प्रति कारणत्वप्रसङ्गात् । न च अभावस्य किञ्चित्करत्वमस्ति, विशेषासंभवात् । तथा हि—अभावेऽपि विशेषश्चेत् इष्येत 'सोऽप्यभाव एव उत भावः ?' इति विवेक्तव्यम्[12] । न तावदभावः, स्वरूपविशेषानिरूपणात्, अनवस्थापाताच्च । अथ भाव एव अभावविशेषः, सोऽपि न जाघटीति, भावस्य अभावाश्रयत्वानुपपत्तेः । तस्मात् कुण्ठ[13]कुठारादेः अकारकत्वदशातः कारकत्वदशायां अतिशयदर्शनात् वह्नेरपि कार्यदशायां अतिशयः अवगम्यते, सहकारिसालक्षण्यलक्षणः प्रतिबन्धशक्तित्वलक्षणो वा । तदयं प्रयोगः—विवादगोचरापन्नो वह्निः अजनका[14]वस्थातो जनकावस्थायां अतिशयवान् इति साध्यो धर्मः, कारकत्वात्, कुठारादिवत्—इति[15] । न च वह्नेः प्रतिबन्धकाभावसमवधानेन सिद्धसाधनता हेतोः

---

१. B: तत्र
२. A omits दृष्ट
३. B: समवसाने
४. A E: कार्यादर्शनात्
५. A E: अतो for असतो
६. E: दर्शनादप्रतिबन्धप्रध्वंसः
७. E: प्रागभावि, perhaps for प्राग्भावि
८. E: संसर्गाभावेन सतोरथ etc.
९. E omits तर्हि
१०. A: भावस्य
११. E: सर्वस्मात् प्रति कारणत्वम् ।
१२. B: वक्तव्यम्
१३. B omits कुण्ठ
१४. E omits अजनकावस्थातो
१५. A E omit इति

आशङ्कनीया, वह्नेः पूर्वापरकालयोः अप्रतिबन्धकतया[1] एकरूपस्य दृश्यमानत्वात्। अथ तस्य अतीन्द्रियरूपं प्रतिबन्धः[2] परिकल्प्येत, शक्तिरेव शब्दान्तरेण तर्हि भवतैवाश्रिता स्यात्।

यदपीदमुक्तम्—शक्तिप्रतिबन्धो नाम तस्याः स्वरूपनाशः, किं वा तच्छक्तिप्रतिबन्धः[3]?—इत्यादि, सोऽप्यनवसरदुष्टो विकल्पः। शक्तेः अतीन्द्रियत्वात् तदभिभवस्यापि तादृशत्वात् न तदुपालंभावकाशः, केवलकार्यकल्प्यत्वात्[4]। प्रत्युत भवन्त एव उपालंभार्हाः–वह्निस्वरूपस्य अन्यूनानतिरिक्तस्य उपलंभात्, अतीन्द्रियस्य कस्यचित् प्रतिबन्धानभ्युपगमात्, अभ्युपगमे च अपसिद्धान्तकान्तारपरिभ्रमणसंजात[5]संत्रासप्रसङ्गात्, कः[6] प्रतिबन्धशब्दार्थः?–इति।

यदपीदमुक्तम्—ज्ञानकारणातिरिक्तकारणजन्यं प्रामाण्यम्, ज्ञानकारणात् असंभाव्यमानजन्मत्वात्—इति, तदपि चक्षुरादेः स्वभावत एव प्रमाणज्ञानकारणत्वस्य उपपादितत्वात् असिद्धम्।

यदपीदमवादि—ज्ञानकारणातिरिक्तकारणजन्यं प्रामाण्यम्, ज्ञानव्यभिचारिधर्मत्वात्[7], अप्रामाण्यवत्–इति, तत्रेदमनुमानं किं स्वत एव प्रमाणम्, आहोस्विन् न, इति वक्तव्यम्। यद्याद्यः कल्पः, तदा अनैकान्तिको हेतुः। अथ अस्यापि परतः प्रामाण्यम्, तर्हि अस्य केन प्रामाण्यमव[8]गम्यते? ज्ञानान्तरेण चेत्, तस्याप्यन्येन तस्याप्यन्येनेति[9] अनवस्थानात् न कस्यचिदपि ज्ञानस्य प्रामाण्यावगमः। अतोऽस्याप्यनुमानस्य प्रामाण्यासंभवात् न साध्यार्थसिद्धिः[10]। तस्मात् न कारणगुणज्ञानात् प्रामाण्यावगमः। अत एव न कारणगुणात् प्रामाण्यजन्म, नापि अर्थक्रियासंवादात् प्रामाण्यसंभवः[11], तत्राप्यनवस्थापातस्य तुल्यत्वात्। तस्मात् स्वत एव प्रामाण्यं, परतोऽप्रामाण्यं इति सिद्धम्।

इति तत्त्वशुद्धौ स्वतःप्रामाण्यनिरूपणप्रकरणम्।

---

१. B: बद्धतया, E: बन्धकरूपस्य
२. B: बद्धम्
३. A: बन्धक
४. A: केवलकार्यस्य कल्प्यत्वात्
५. B: संताप
६. E omits कः
७. B: धर्मित्वा
८. E omits अव
९. B has only one तस्याप्यन्येन
१०. B: संभवः for सिद्धिः
११. A: प्रामाण्यासंभवः

ABHINAVAGUPTA AND THE BHĀṢYA ON THE YOGASŪTRAS

By

Dr. V. Raghavan, M.A.

In his commentary on the Nāṭyaśāstra, Ch. 6, while explaining the Sthāyibhāvas first on p. 284 (Gaek. edn., Vol. I), and the Śāntarasa then on p. 335 (*ibid.*), Abhinavagupta quotes two passages from the Bhāṣya on Patañjali's Yogasūtras ascribed to Vyāsa and mentions Patañjali himself as their author.

1. यथाह पतञ्जलिः 'न हि चैत्र एकस्यां रक्त इत्यन्यासु विरक्त' इत्यादि
p. 284.
2. 'तादृशं तु वैराग्यं ज्ञानस्यैव परा काष्ठा' इति भुजङ्गविभुनैव भगवता अभ्यधायि
p. 335.[1]

While editing the text of Abhinava's commentary on the Nāṭyaśāstra, on the basis of the printed and manuscript materials, for purposes of quotation in my contributions on Rasa, I simply pointed out that these passages occur in Vyāsa's Bhāṣya and not among the Sūtras of Patañjali, and left them there. See the text of the Abhinavabhāratī on the Śānta Rasa in *J.O.R.*, Madras, Vol. XI, p. 14.

Prof. P. V. Kane, in his contribution "Gleanings from the Abhinavabhāratī", in the Pāṭhak Com. Vol., pp. 392-3, marks the two above-noted passages and he reverts to them in the Annals of the B.O.R.I., Vol. XIX, p. 163. He notes that the passages cited by Abhinava and ascribed to Patañjali by him, occur with slight difference in Vyāsa's Bhāṣya, but says that consequently Patañjali is the author of the Bhāṣya also. He, no doubt, notes that the tradition of the Bhāṣya being a work of Vyāsa is handed down from Vācaspatimiśra downwards, but is disposed to view that, in this matter, Abhinavagupta is more reliable than Vācaspatimiśra. Prof. Kane notes also that under Yogasūtras, III, 44, the Bhāṣya cites Patañjali and that this must be a case of the author quoting himself.

1. Hemacandra who reproduces the commentary of Abhinava extensively in his own *Kāvyānuśāsana* and the commentary thereon, reproduces the first passage with Patañjali's name on p. 84 and drops the reference to Bhujaṅgavibhu while reproducing the second passage on p. 81.

Let me pursue the problem. In his commentary on the Gītā, the Gītārthasaṅgraha (N.S. edn.), Abhinava makes two quotations relevant to this discussion. On p. 232, he is giving his own peculiar interpretation of Gītā, IV, 34, 'Tad viddhi praṇipātena, etc.' He explains Praṇipāta as Bhakti, Paripraśna as self-deliberation and Sevā as practice. The words 'jñāninaḥ' and 'Tattva darśinaḥ' are made by him adjectives to 'Indriya viśēṣāḥ'—one's own senses, which have become enlightened.

"उपदेक्ष्यन्ति उप समीपे प्रापयिष्यन्ति । तथा हि तत्त्वमेव दर्शयन्तीति तत्त्वदर्शिनः । उक्तं हि 'योग एव योगस्य उपाध्यायः ऋतंभरा तत्र प्रज्ञा' इति"

Here, the latter part, 'Ṛtambharā tatra prajñā' is Yogasūtra, I. 48, but the former part 'Yoga eva yogasya upādhyāyaḥ' is an anuvāda, not a quotation, of a passage in the Bhāṣya on III. 6: भूमेरस्य इयमनन्तरा भूमिरित्यत्र योग एव उपाध्यायः ।" Abhinava mixes up the Sūtra and the Bhāṣya here. The second quotation is on p. 328 which shows that Abhinava knew the Bhāṣyakṛt, though not as Vyāsa. Abhinava says: उक्तं च तत्रभगवता भाष्यकृता–'उभयाधीनश्चित्तवृत्तिनिरोध' इति. This passage occurs in Vyāsabhāṣya, I. 12, p. 17, Ānandāśrama edn. Does it mean that, as in the case of the Kārikās and the Vṛtti of the Dhvanyāloka, this dualism of the Mūlakāra and the commentator is only to distinguish the two parts of a work, and not to mean that the two parts are by two different authors ?

It may be suggested that since Yoga is primarily attributed to Hiraṇyagarbha, Abhinava thought that the Yogasūtras were revealed by Hiraṇyagarbha, and the Bhāṣya was written by Patañjali. In the Śānta-rasa-discussion in the Abhinavabhāratī, the Yogasūtras are cited thrice, pp. 335, 338 and 340, and it is only in the case of the first of these quotations that Abhinava says anything regarding the author. This first quotation on p. 335 forms the sentence previous to the quotation which Abhinava explicitly ascribes to Bhujaṅgavibhu ; while he is so explicit in mentioning the author *of the* Bhāṣya-passage as Bhujaṅgavibhu, he says regarding the quotation of a Sūtra of Patañjali himself: "तत्रभवद्भिरप्युक्तम्–'तत्परं पुरुषख्यातेः गुणवैतृष्ण्यम्' इति ।" But if we examine the following sentence and understand the full force of 'Eva' in 'Bhujaṅgavibhu*naiva*', we can see that Abhinava means by his preceding 'Tatrabhavān' only Bhujaṅgavibhu. In his Mālinīvijayavārttika, p. 19, (Kasmir Series of Text and Studies) Abhinava quotes Patañjali as author of the Yogasūtra, III. 33. On pp. 190 and 240 of the Parātrimśikā (Kasmir Series), there are two references to one and the same

Yogasūtra, namely III. 17, on p. 190 as said by 'Śeṣamuni' and on p. 240 as Yogasūtra. All these prove that Abhinava took both the Sūtrakāra and the Bhāṣyakāra of Yoga as Patañjali.

There is yet one more quotation by Abhinava bearing on this question. In his Īśvarapratyabhijñāvimarśinī, Kasmir Series, XXII, pp. 200-201, Abhinava quotes चितिशक्तिरपरिणामिनी" and ends the observation with the words 'दर्शितं गुरुणा अनन्तेन'. This passage 'Citiśaktiḥ apariṇāminī' ascribed to Guru Ananta again reinforces the view that Abhinava considered the Bhāṣya also as the work of Patañjali, for this passage occurs in the Bhāṣya on I. 2, p. 6, Ānandāśrama edn.

In his gloss on the Vijñānabhairava, Kasmir Series, VIII, p. 112, Śivopādhyāya cites the second quotation from the Yogabhāṣya appearing in Abhinava's Gītārthasaṁgraha (उभयाधीनश्चित्तवृत्तिनिरोधः) and says on it: "इति पतञ्जलिनोक्ता". On pp. 55 and 66, Śivopādhyāya quotes from Patañjali, but in both cases here from the Sūtras (Sūtras III, 26-27 and II, 49-50).

At one stage of my investigation, I thought that, as in the case of the Gītā, so also in the case of the Yogasūtras and the Bhāṣya thereon, there must be some Kasmirian peculiarity. But an examination of practically all the Pratyabhijñā texts published in the Kasmir Series and elsewhere (TSS. for instance), has shown that no such peculiarity is there like Patañjali's common authorship of both the Sūtras and the Bhāṣya. If we examine the works of Kṣemarāja, Abhinava's own pupil and prolific writer of the system, we see that in Vol. VI of his commentary, the Uddyota, on the Svaccandatantra (Kasmir Series, 56), p. 51, Kṣemarāja quotes the Yogasūtra I-3 and I-24 and in his comments on the latter Sūtra says इत्येतत्सूत्रभाष्ये भगवता व्यासमुनिना etc. If Abhinava represented any tradition contradicting Vyāsa's authorship of the Bhāṣya and holding Patañjali, the Sūtrakāra himself, as the Bhāṣyakāra also, it is not possible that Abhinava's own pupil, Kṣemarāja, knew nothing of this tradition.

But how to explain Abhinava's ascription of Bhāṣya-passages, again and again, to Patañjali ? This can be answered only by another question. In his Locana on the Dhvanyāloka of Ānanda, Abhinava has three remarks which contradict our knowledge.

1. On p. 63, N. S. edn., Ānanda quotes from Vālmīki the verse 'रविसङ्क्रान्तसौभाग्यः etc.' as an example of Atyanta tiraskṛta vācya

dhvani, resting on the expression, 'Niśśvāsāndhaḥ'.* In the South Indian recensions this verse occurs in the Rāmāyaṇa in the Āraṇyakāṇḍa, Canto 16. The verse occurs in a description of Hemanta season by Lakṣmaṇa. But what does Abhinava says on this verse? He says that this is a verse spoken by Rāma: हेमन्तवर्णने पञ्चवट्यां रामस्य उक्तिरियम् । In the edition of Gaspare Gorresio, this verse occurs in Āraṇya, 22, as śloka 13, with slightly different readings, but here again Lakṣmaṇa is the speaker, and not Rāma. In the North-Western recension edited by Messrs. Bhagavaddatta and Viśvabandhu śāstri, this verse occurs in Āraṇya, 22, as śl. 13, and here again as spoken by Lakṣmaṇa.

2. On p. 142, N. S. edn., Abhinava ascribes the Kādambarīkathāsāra, which we know as a work of Abhinanda, to Abhinanda's father, Bhaṭṭa Jayanta.

3. On p. 151, Abhinava gives an analysis of the Tāpasavatsarāja, the play of Anaṅgaharṣa Māyurāja, drawing attention to the poet's skill in keeping up the background of Vāsavadattā-Vipralambha continuously through every one of the six acts. Here Abhinava names each act and cites a verse from each and in these citations, the verse cited as one from act IV actually occurs in act V, thus making two citations from act V, and none from act IV.

Regarding the second of the above three mistakes, Mm. Prof. S. Kuppuswami Sastriar explains that when Abhinava speaks of the Kādambarīkathāsāra as a work of Bhaṭṭa Jayanta*ka*, we have to take that the diminutive 'ka' in the end signifies Jayanta's son. But we have to take that the first and third instances in his Locana are slight mistakes natural in an encyclopaedic writer like Abhinava. Abhinava's citation of Vyāsabhāṣya as Patañjali's has to be placed on a par with the above instances from his Dhvanyālokalocana. For, with due deference to Prof. Kane, it is evident that none can attach greater weight on this question to the testimony of Abhinava than to that of Vācaspatimiśra.

On p. 331, Vol. I, of Mm. Anantakrishna Sastri's edition of the Brahmasūtras with nine commentaries, (Cal. Skt. Series I), Sahaja Sarvajña Viṣṇu Bhaṭṭopādhyāya says in his Ṛjuvivaraṇa—

"तदुक्तं पतञ्जलिना–'अपरिणामिनी हि भोक्तृशक्तिः अप्रतिसंक्रमा च[2] परिणामिन्यर्थे प्रतिसंक्रान्तेव तद्वृत्तिमनुपतति,–। "

2. The edition reads चापरिणामिन्यर्थे which is wrong.

This passage cited by Viṣṇubhaṭṭa occurs in the Bhāṣya as a quotation, with the introductory words "*Tathā coktam*" and Vācaspati identifies this as a quotation from Pañcaśikha, whom, according to Vācaspati, the Bhāṣya quotes rather often. This mistake is again like Abhinava's, and must be ignored.

In the Pātañjala section of the Sarvadarśanasaṁgraha, the author simply reproduces this quotation as made by Viṣṇubhaṭṭa, with Patañjali's name on p. 125 (Ānandāśrama edn.)[3] though the author knows on p. 127, *ibid.*, that the Bhāṣya was written by Vyāsa : 'तदभाषि व्यासभाष्ये योगसूत्रविवरणपरे, अथेत्ययमधिकारार्थः

Abhinava, Śeṣa or Patañjali and Nānyadeva.

In the reference extracted by us from the gloss of Abhinava on the Īśvarapratyobhijñā of Utpala, we saw Abhinava referring to the Yoga-author Patañjali, the Great Serpent, Śeṣa or Ananta, as '*Guru*'. What does this mean ? This refers to the Śeṣa āryās, the work which Abhinava made into his Paramārthasārasaṁgraha. Abhinava refers to Śeṣa's Āryās as Ādhārakārikās and quotes from them in his Gītārthasaṁgraha and Tantrāloka. Śeṣa is considered as Śeṣa Bhaṭṭāraka, a Guru of Abhinava's Pratyabhijñā school. Hence the reference to him as Guru.

It is said by Dr. K. C. Pandey, in his book on Abhinavagupta, that Abhinava quotes in his Gītārthasaṁgraha from Śeṣa's Āryās "*as from a Śruti*", pp. 58-59. This is wrong, for the word 'Śruti' in the phrase प्रमाणभूतश्रुतिविरोधात्' refers to Vedic passages like 'ब्रह्म वेद ब्रह्मैव भवति'; and with "अस्ति हि 'तीर्थे etc.'" we have the next sentence giving additional authority. Equally to be ignored is Dr. Pandey's paragraph on p. 9 of his thesis on Abhinavagupta as an incarnation of Śeṣa, which he says is the tradition in dance-circles in South India. Neither our being natives of South India nor our touch with dance-circles bear out this tradition, which distance has vouchsafed to Dr. Pandey. This is a bit of research on a par with another bit of research done by Dr. Pandey on pp. 121-125, where the doctor imagines Nānyadeva to have been quoted by Abhinava in his commentary on the Nāṭyaśāstra, on p. 255, Vol. I, Gaek. edn. If Dr. Pandey had carefully seen p. 253, it must have been plain to him that the text on pp. 253 to 261 form not Abhinava's commentary, but the commentary written and supplied by Mr. M. R. Kavi to fill a gap in the Mss. of the Abhinavabhāratī. This the editor

3. Again on p. 130, the same reference is repeated.

Mr. Kavi says in a footnote on p. 253 ; further, Abhinava's colophon appears on p. 253. In the portion in which Dr. Pandey takes Abhinava to have cited Nānyadeva, Abhinava cites King Raghunātha of Tanjore of the 17th century ! (See p. 255 itself). On p. 124 of his thesis, Dr. Pandey says : " For, we have ascertained from Mr. Ramakrishna Kavi that the passage quoted by Abhinava from Nānyadeva's commentary, given above, is actually found in the seventh chapter, called Rāgādhyāya, of the Ms. of Nānya's commentary." This is impossible ; Mr. Kavi must have said that the passage cited occurred in the Rāgādhyāya, and not also that the passage was quoted by Abhinava. So Dr. Pandey need take no more trouble to reconsider Nānyadeva's date

I 'இன்னான் ஏது ஈங்கு'

ஆசிரியர் தொல்காப்பியனார், சொல்லதிகாரத்தில் வேற்றுமை யியற்கண் 10-ஆந் சூத்திரம்முதல் 21-ஆந் சூத்திரம்முடிய 12 சூத்திரங்களில், இரண்டாம் வேற்றுமைமுதல் ஏழாம் வேற்றுமைவரை ஆறு வேற்றுமைகளைக்குறித்துக் கூறியுள்ளார். அவ்வாறு கூறுமிடத்து, ஒவ்வொரு வேற்றுமையின் உருபினையும், அதன் முக்கியமான பொருளையும் முதற் சூத்திரத்திலும், அப்பொருளின் வகையினை [1]இரண்டாஞ் சூத்திரத்திலும் உரைத்திருக்கின்றார். அம்முறையில், மூன்றாம் வேற்றுமையின் உருபினையும் அதன் முக்கியமான பொருளினையும்

> 'மூன்றாகுவதே
> ஒடுவெனப் பெயரிய வேற்றுமைக் கிளவி
> வினைமுதல் கருவி அனைமுதற் றதுவே'

என்னும் முதற் சூத்திரத்திற் கூறி, பொருளின் வகையினை,

> 'அதனி னியறல்......... அதன்பால என்மனார்'

என்னும் இரண்டாஞ் சூத்திரத்தில் விளக்கினார். அச்சூத்திரத்தில்,

> 'இன்னான் ஏது ஈங்கென வரூஉம்'

என்னும் அடியின் பொருளில், உரையாளர் மாறுபடுகின்றனர். ஆகலின், அதனை ஈண்டு நோக்குதும்:

இளம்பூரண அடிகள், 'இன்னான் என்பதூஉம் [2]ஏதுவின்கண்ணும் வரும் மூன்றாம் வேற்றுமை' என்று பொருள் கூறி,

> 'இன்னான் என்பது—கண்ணாற் கொத்தை, காலான் முடவன் என்பன
> ஏது என்பது—முயற்சியாற் பிறத்தலான் சொல்லு நிலையாது என்பது'

என்று உதாரணங் கொடுத்தார்.

சேனாவரையர், 'இன்னான் ஏது என்பது—முயற்சியிற் பிறத்தலான் ஒலி நிலையாது என்பது. "அதனின் ஆதல்" எனக் காரகவேது முற் கூறப்பட்டமையான் இது ஞாபகவேதுவாம். இப்பொருள் ஆனுருபிற்கும், இன்னுருபிற்கும் உரித்து என்பது விளக்கிய, "ஏது" என்னாது, "இன்னான் ஏது" என்றார். "இன்னான்" என்பது உம்மைத்தொகை. அவற்றது ஏதுப்பொருண்மை என்றவாறு' என்று உரைத்தார்.

ஆசிரியர் நச்சினார்க்கினியர், சேனாவரையருரையைப் பின்பற்றி, 'இன்னான் ஏது—இன்னும் ஆனும் ஆகிய ஏதுப்பொருண்மை' என்று பொருள் கூறி, 'முயற்சியிற் பிறத்தலான் ஒலி நிலையாது. இதனுள், முயற்சியின் என்பது காரகவேது; பிறத்தலான் ஒலி நிலையாது என்பது ஞாபகவேது' என்று உதாரணங் கொடுத்து விளக்கினார்.

கல்லாடர், 'இத்தன்மையான் என்னும் பொருண்மை, ஏதுப் பொருண்மை' என்று பொருள் கூறி,

---

1. சிறுபான்மையாய் வரும் பொருளும் கூறப்பட்டுளது.
2. 'ஏதுவினைக்கண்ணும்' என்று பதிப்பித்திருப்பது தவறு என்பது **சொல்லதிகாரக் குறிப்பினால்** அறியலாகும்.

'இன்னான் என்பது—இத்தன்மையான் என ஒருவன்பெற்றி கூறல்.
அது கண்ணாற் கொத்தை, காலான் முடவன் என்பன
ஏது—முயற்சியிற் பிறத்தலான் இசை நிலையாது என்பது'

என்று உதாரணங் கொடுத்து, 'முன்னும் ஏதுவின் பாகுபாடு ஓதி வைத்துப் பின்னும் "ஏது" என ஓதியது அவ்வாறொழிய வருவனவற்றைக் கருதிப்போலும். அவ்வேது—காரகவேதுவும் ஞாபகவேதுவும் என இருவகைத்து. முயற்சியிற் பிறத்தல் காரகம்; பிறத்தலான் இசை நிலையாது என்பது ஞாபகம். அஞ்ஞாபகத்தைப்போலும் ஈண்டு ஏது என ஓதியது' என்று விளக்கமும் எழுதினார்.

தெய்வச் சிலையார், 'இன் என்பது—இன் என்னுஞ் சொல். ஆன் என்பது ஆன் என்னுஞ் சொல். ஏது என்பது ஏது என்னுஞ் சொல்' என்று பொருள் கூறி, 'புகை உண்மையின் நெருப்புண்மை அறிக; புகை உண்மையான் நெருப்புண்மை அறிக; புகை ஏதுவாக நெருப்புண்மை அறிக' என்று உதாரணங் கொடுத்தார். இன்னும் அவர், 'அன்ன பிறவாவன—காரணம், நிமித்தம், துணை, மாறு என்பன' என்று கூறி, அவற்றிற்கும் உதாரணம் கொடுத்துள்ளார். நிற்க,

'இன்னா னேது ஈங்கென வரூஉம்'

என்னும் அடியில், ஈங்கு என்பதனைக்குறித்து, [1]உரையாசிரியரும், கல்லாடரும் தெய்வச்சிலையாரும் ஒன்றுமே கூறிற்றிலர். சேனாவரையர், 'என என்பதனை மாற்றி ஏது என்பதன்பின் கொடுத்து, "ஈங்கு வரூஉம் அன்ன பிறவும்" என இயைக்க' என்றார். நச்சினார்க்கினியர், 'என வரூஉம்; ஈங்கு வரூஉம் அன்ன பிறவும்' என்று, 'வரூஉம்' என்பதனை இரண்டிடத்துக் கூட்டிப் பொருளுரைத்தார். அவர், 'ஈங்கு' என்பதற்கு, 'வினைமுதலும் கருவியும் ஆகிய பொருளிடத்து' என்று எழுதியுள்ளார்.

ஆசிரியர், 'அதனி னியறல்' என்னுஞ் சூத்திரத்தில் மூன்றாம் வேற்றுமைப் பொருளின் வகையினைக் கூறுகின்றாராகலின், அதிற் கூறியனவெல்லாம் அவ்வேற்றுமையின் பொருள்வேறுபாடே யாகும். ஆகலின், சேனாவரையரும் நச்சினார்க்கினியரும் 'இன்னான்' என்பதை இன், ஆன் என்று பிரித்து உருபாகக் கொண்டதூஉம், தெய்வச்சிலையார் இன், ஆன், ஏது என்னுஞ் சொற்களே வரும் என்றதூஉம் அமைவன வல்ல என்பது எளிதிற் புலனாகும்.

இனி 'இன்னான் ஏது ஈங்கென வரூஉம்' என்னும் அடியின் அமைவுடைப்பொருள் யாது என்று நோக்குதும்:

மூன்றாம் வேற்றுமைச் சூத்திரத்தில்,

'வினைமுதல் கருவி அனைமுதற் றதுவே'

என்று கூறப்பட்டுள்ள வினைமுதல் கருவிப்பொருள்களே,

'கர்த்ரு கரணயோ: த்ருதீயா' (2. 3 : 18)

என்னும் பாணினீய சூத்திரத்திலும் கூறப்பட்டுள்ளன.

1. 'இன்னான் ஏது' என்பவற்றிற்கு அமைவுடைய பொருள் கூறியவர் 'ஈங்கு' அல்லது 'ஈங்கனம்' என்பதற்கும் பொருள் கூறாது விடுவாரல்லர் எனவும் அது விடுபட்டிருத்தல் வேண்டும் எனவும் ஐயம் உண்டாகின்றது.

அச்சூத்திரத்திரத்தை யடுத்து,

[1] 'ஸஹயுக்தே அப்ரதானே' (2. 3 : 19)

என்னுஞ் சூத்திரமும்,

அதனையடுத்து,

'யேநாங்க விகார:' (2. 3 : 20)

'இத்தம் பூதலக்ஷணே' (2. 3 : 21)

என்னுஞ் சூத்திரங்களும், பின்னர்,

'ஹேதௌ' (2. 3 : 23)

என்னுஞ் சூத்திரமும் உள்ளன. இவற்றுள், 'யேநாங்க விகார:' என்பது முதலிய மூன்று சூத்திரங்களின் பொருளும்

'இன்னான் ஏது ஈங்கு'

என்பவற்றின் பொருளும் தம்முள் ஒத்தன வரும்.

இன்னான் என்பது—இன்னவன் என்பதாம். அஃதாவது, நெடு மூக்கன், குறுங்கழுத்தன் என்பனபோல உறுப்புக்களைப்பற்றி வருவது. இது வழக்கினுள்ளும் பெரும்பாலும் அறியலாகும். அதனானே, இளம் பூரண அடிகள்,

'இன்னான் என்பது—கண்ணாற் கொத்தை, காலான் முடவன் என்பன'

என் றெழுதினார். 'யேநாங்க விகார:' என்னுஞ் சூத்திரத்திற்கும் இப்பொருள் படுகின்ற—

'அக்ஷ்ணா காண:' (கண்ணாற் குருடன்)

என்பதனையே வடமொழியில் உதாரணமாகக் காட்டியிருத்தல் அறியத் தக்கது. இதனால், 'யேநாங்க விகார:' என்னுஞ் சூத்திரத்தின் பொரு ளும் 'இன்னான்' என்பதனாற் குறித்த பொருளும் ஒன்றே என்பது போதரும்.

'ஏது' என்பதும்,

'ஹேதௌ'

என்னுஞ் சூத்திரத்தின் பொருளும் ஒன்றேயாதல் கூறுமலே விளங்கும். ஏதுவிற்கும் கரணத்திற்கும் (கருவிக்கும்) உள்ள [2] வேறுபாடு அறியத் தக்கது.

இனி, 'ஈங்கு' என்பதனை நோக்குதும்: 'ஈங்கு' என்பதற்கு 'ஈங்கனம்' என்னும் பாடம் உண்டென்பது [3] சேனாவரையத்தால் அறியப்படுகின்றது. அதுவே பழைய பாடமா யிருக்கலாம் எனத் தோன்றுகின்றது. ஈங்கனம் என்பது இத்தன்மை, இப்படி என்னும் பொருளது. இனி, 'ஈங்கு' என்பதற்கும் இப்பொருள் உளது.

'முழவுத்தோளான் முறுவலித் தீங்கே இருநீயென்று'

(சீவக. 1593)

---

1. இச்சூத்திரப் பொருளோடு தொடர்புடையது 'ஒருவினை ஒடுச்சொல் உயர்பின் வழித்தே' (வேற். மயங்.) என்பது.

2. ஒரு தொழிலை நிறைவேற்றுதற்கு நேரே சாதகமா யிருப்பது காரணம்; பிறகாரணமெல்லாம் ஏது. ஏது—பொருள் குணம் தொழில் இம் மூன்றற்கும் காரணமாகும்.

3. 'ஈங்ஙனம்(ஈங்கனம்) என்று பாடம் ஓதுவாரும் உளர்' என்பது சேனாவரையம்.

என்னும் அடியில், 'ஈங்கே' என்பதற்கு 'இப்படியே' என்று ஆசிரியர் நச்சினார்க்கினியர் பொருள் கூறியிருக்கின்றார். [1] நற்றிணையிலும் ஈங்கு என்பது இப்படி என்னும் பொருளில் வந்துளது. ஆங்கு என்னுஞ் சொல் அத்தன்மை, அப்படி என்னும் பொருளிலும், யாங்கு என்பது எப்படி, எத்தன்மை என்னும் பொருளிலும் பயின்றுவருதல் ஈண்டைக்குக் கருதத்தகும்.

இவற்றால், 'ஈங்கு' (ஈங்கனம்) என்பது,

'இத்தம் பூதலக்ஷணே'

என்னுஞ் சூத்திரத்தின் பொருளோடொத்ததாகும் எனத் தோன்றுகின்றது. 'இத்தம்' என்பது 'இப்பிரகாரம், இப்படி' என்னும் பொருளது; 'பூத' என்பது 'அடைந்தது' என்பதாகும்.

'ஜடைகளால் தாபஸன்'

என்பது இச் சூத்திரத்திற்குக் காட்டப்பட்டுள்ள உதாரணம். இது போல்வதே 'ஈங்கு' (ஈங்கனம்) என்பதற்கு உதாரணமாகும். 'இன்னோன்' என்பதற்கு இத்தன்மையான் என்று கல்லாடர் கூறியது ஈண்டைக்கு அமைதல் இன்று.

ஆசிரியர், 'ஈங்கென வரூஉம்' என்னும் தொடரில், 'என', என்னுஞ் சொல்லை 'ஈங்கு' என்பதன்பின்னர் வைத்திருத்தலின், 'ஈங்கு' என்பது மூன்றாம் வேற்றுமைப்பொருள்களுள் ஒன்றேயாகும். ஆகலின், சேனாவரையரும் நச்சினார்க்கினியரும் 'என' என்பதனை மாற்றிப் பொருள் கூறியது அமையாமை எளிதின் அறியப்படும். 'இன்னோன் ஏது ஈங்கு' என்பனை ஒருங்கு கூறப்பட்டிருத்தலும், 'யோகாங்க விகார:' என்னுந் தொடக்கத்துச் சூத்திரங்கள் ஒருங்கே அமைந்திருத்தலும் உளங்கொளற் பாலன.

'இன்னோன்' என்பதற்கு இளம்பூரண அடிகள் காட்டிய உதாரணம் பொருந்தாதென்று, வடநூற்புலமை வாய்ந்த சேனாவரையர் மறுத்துக்கூறியது வியப்பினைத் தருகின்றது. சொல்லதிகாரக் குறிப்பின் ஆசிரியர் டாக்டர் ஸ்ரீ சுப்ரமணிய சாஸ்த்ரியாரவர்கள், '"அன்ன பிறவும்" என்பதனால், "கண்ணாற் கொத்தை" முதலியவற்றை அடக்கிய சேனாவரையர், சூத்திரத்தினுள் "இன்னோன்" என்பதற்கு அவற்றை உதாரணமாகக் காட்டிய உரையாசிரியர்கொள்கையை மறுத்தது பொருந்துமா' என்று எழுதியிருப்பது ஈண்டு அறியத்தக்கது.

'இன்னோனேது ஈங்கென வரூஉம்' என்னும் அடியில், 'இன்னோன் ஏது என்பவற்றோடு ஒருங்கு கூறப்பட்டிருத்தலின், 'ஈங்கு' என்பது மூன்றாம்வேற்றுமைப் பொருளதே யாதல்வேண்டும் என்பதூஉம், உரையாசிரியரும் கல்லாடரும் தெய்வச்சிலையாரும் அதனைப்பற்றி ஒன்றுமே கூறாது விடுத்ததும் சேனாவரையரும் நச்சினார்க்கினியரும் அதற்கு மூன்றாம்வேற்றுமைக் குரிய பொருள் கூறாது மாற்றிக்கூட்டி யுரைத்ததும் அமைவல்ல என்பதூஉம், அஃது 'இத்தம் பூதலக்ஷணே' என்னுஞ் சூத்திரத்தின் பொருளோடொத்ததாகக் காண்கின்றது என்பதூஉம் அடியேன்கருத்து. அறிஞர் ஆராய்வாராக.

1. 'பேதை நெஞ்சம் கவலை கவற்ற, ஈங்கா கின்றால்.' நற். 144.

II தமிழிலக்கணமும் ஏனைத் திராவிட மொழிகளும்

நமது தேசத்தில் வழங்குந் திராவிட மொழிகள் பலவற்றுள்ளும் தமிழ், கன்னடம், தெலுங்கு, மலையாளம் இந் நான்கு மொழிகளே இலக்கிய இலக்கண வளம் பெற்றுள்ளவை. இவற்றுள் தமிழ்மொழியே மிக்க தொன்மையவாகிய இலக்கிய இலக்கணம் உடையது. தமிழி லுள்ள நூல்களெல்லாவற்றுள்ளும் தொல்காப்பியமே முற்பட்டது என்பது அறிஞர் பல்லோர்கருத்து.

தொல்காப்பியத்திற் கூறப்பட்டுள்ள இலக்கணங்களெல்லாம் மிக்க பழமைய — அவற்றுட் சில, சங்கச்செய்யுட்களிலும் அமைந்திருக்க வில்லை. அவற்றிற்கு மாறுனவை பலப்பல, பிற்காலத்துச் செய்யுட் களில் காண்கின்றன. ஆயின், தொல்காப்பியம் கூறும் இலக்கண வழக் குக்கள் பலவும் சங்கச்செய்யுட்களிற் காணும் அமைதிகள் (பிற்காலத் துச் செய்யுட்களிற் காணப்படாதவை) சிலவும் கன்னடம், தெலுங்கு, மலையாளம் இம் மொழிகளிற் காண்கின்றன. அவற்றுள்ளும் கன்னட மொழியில்தான் தமிழ்வழக்குக்கள் பலப்பல உள்ளன.

தமிழில் சுருங்கக் கூறியிருப்பவை கன்னடத்தில் விரிவாகக் கூறப்பட்டுள்ளன. உதாரணமாக—உடம்படு மெய்யின் இலக்கணம் தொல்காப்பியத்திலும் நன்னூலிலும் ஒவ்வொரு சூத்திரத்திற் கூறப் பட்டுளது. கன்னடத்தில் இவ்விவ் வீறுகளுக்குமுன் இன்ன உடம் படுமெய் வரும் என்பது [1]மூன்று சூத்திரத்திலும், இவ்விவ் விடங் களில் உடம்படுமெய் வரலாகாது என்பது [2]மூன்று சூத்திரத்திலும் கூறப்பட்டுள்ளன. இவைபோன்ற இலக்கண வொப்புமைகளை இக் கட்டுரையில் எழுதுகின்றிலேன்; தொல்காப்பியத்திலும் பண்டைச் செய்யுட்களிலும் காணும் இலக்கண வழக்குக்களுள் பிற்காலச் செய்யுட்களில் அருகியவையும் வழக்கிழந்தனவுமான வழக்குக்கள்— கன்னடம், தெலுங்கு, மலையாள மொழிகளில் நிலைபேறுடை யவை—சிலவற்றைமட்டும் ஈண்டு எழுதுகின்றேன். இவற்றால், தமிழ் மொழிக்கும், கன்னடம் முதலிய மொழிகட்கும் உள்ள ஒற்றுமை

1. சப்தமணி தர்ப்பணம். சூ. 63—65.
2. ,, ,, 66—68.

அறியப்படுதலேயன்றி, பழைய வழக்குக்களைக் கன்னடம் முதலிய மொழிகள் விடாமல் மேற்கொண்டுள்ள ஊற்றமும் அறியப்படும்.

1. முன்னிலை யொருமைப்பெயர் :

நீ என்னும் முன்னிலை யொருமைப்பெயர் இரண்டாம் வேற்றுமை முதலியவற்றின் உருபுகளை ஏற்குமிடத்து நின் என்றாகும் என்று ஆசிரியர் தொல்காப்பியனார் கூறியுள்ளார். அவ்விதிப்படி, நின்னை நின்னொடு நினக்கு நின்னின் நினது நின்கண் என்று வரும். இவ்வாறே பண்டைச் செய்யுட்களில் வந்துளது. ஆயின், பிற்காலத்தில், நின் என்பது நுன் எனத் திரிந்து, வேற்றுமையுருபேற்றவழி நுன்னை நுன்னொடு நுனக்கு முதலிய வடிவில் வழங்கியது. அதுவும் பின்னர், உன் எனத் திரிந்து, உன்னை உன்னொடு உனக்கு என்னுந் தொடக்கத்தவாய் வழங்குவதாயிற்று. இதுவே இக்காலத்தில் வழங்குகின்றது. நீ என்னும் பெயர்க்கும், உன் என்னும் வடிவிற்கும் யாதொரு தொடர்பும் இல்லையன்றோ?

தமிழில் இவ்வாறு திரிந்துபோயினும் மலையாளத்தில் நின்னெ, நின்னொடு, நினக்கு, நின்னினின்னு நின்னெக்காள், நின்றெ (நின்னுடெ), நின்கல் (நின்கண்) என நின் என்னும் வடிவமே இன்றும் இருவழக்கிலும் வழங்குகின்றது. புதுக்கன்னடத்திலும் 'நின்னன்னு, நின்னிந்த, நினகெ, நின்னதெஸெயிந்த, நின்ன, நின்னல்லி என்று நின் என்னும் வடிவமே உளது. தெலுங்கில் இரண்டாம் வேற்றுமையில் நின் என்பதுவும், மற்ற வேற்றுமைகளில் நீ என்பதுவும் உள. இலக்கியவளம் இல்லாத மொழிகளாகிய துளு, துத, கோத, குயி, ஒராஒன், ராஜமஹால் மொழிகளிலும் நின் என்னும் வடிவம் நிலைபெற்றிருக்கின்றது.

2. சாரியை - அத்து :

நிலா, மழை, வெயில், இருள் இச் சொற்களுக்கு அத்துச் சாரியை வரும் என்று ஆசிரியர் தொல்காப்பியனார் கூறியுள்ளார்[1]. ஆயின், இச் சொற்கள் அத்துச் சாரியை பெற்றுவருதல் காணப்படவில்லை. (இவற்றுட் சில[2] ஒரோவழி அத்துச் சாரியை பெற்று வந்திருக்கலாம்.) ஆயின், மலையாளத்தில், நிலா மழை வெயில் என்னுஞ் சொற்கள் அத்துச் சாரியை பெற்றே வருகின்றன. இருள் என்னும் பொருளில் இருட்டு என்னுஞ் சொல் வழங்குதலின் அச்சொல் அத்துச் சாரியை பெற்று வருகின்றது. ஆகவே, நிலா முதலிய நான்கு சொற்களும் அத்துச் சாரியை பெற்று வருதல் அறியலாகும்.

---

1. எழுத்ததி. 228, 287, 377, 402.
2. 'இருளத் திதுவென் இதுவென் இதுவென்னோ'. பெரிய திருமொழி. 10. 8 : 3.

[1] ‘ஶாதி குளிர்நிலாவத்துத்தமே மெத்தமேல்’

என்னுமிடத்து, நிலா என்னுஞ் சொல் அத்துச்சாரியை பெற்றுளது காண்க. இவ்வாறு வருகலை நோக்கி,

[2] ‘இருட்டத்து நிலாவத் தென்
னித்யாதிக் கத்து தன்னெயோ......’

என்று, இக்காலத்தில் ஸ்ரீ ராஜராஜ வர்ம கோயிற்றம்பிரானவர்கள் இலக்கணம் வகுத்துள்ளார். அன்றியும் அவர்,

[3] ‘அத்து வேதிலுமே சேரும்
கால தேஶ விவக்ஷயில்’

என்று சூத்திரம் செய்து,

(காற்றத்து—காற்றுள்ள இடத்து அல்லது காற்றுள்ள காலத்து)
மழயத்து—மழையுள்ள இடத்து அல்லது மழையுள்ள காலத்து

என்று உதாரணமும் காட்டியுள்ளார். வெயிலத்து, மழயத்து என்பது அம்மொழியில் சாதாரண வழக்கு.

3. உள் (உருபு) :

உள் என்னும் ஏழனுருபு ஒரு பொருளை ஒரு குழுவினின்று பிரிந்து உறுதிப்படுத்தும் பொருளில் (நிர்த்தாரணார்த்தத்தில்), தமிழ் இலக்கணத்திலும் இலக்கியத்திலும் பண்டு வழங்கப்பட்டுளது. பிற் காலத்தில் அவ்வழக்குக் கெட்டது. இக்காலத்தில் அதனை நோக்கும் எண்ணமே இல்லாதொழிந்தது. அதனால், ‘அவருள் இவன் நல்லவன்’ என்று எழுதவேண்டுவதனை, ‘அவரில் இவன் நல்லவன்’ என்று எழுதி விடுகின்றனர். ‘அவரில் இவன் நல்லவன்’ என்பது ‘அவரைக்காட்டிலும் இவன் நல்லவன்’ என்னும் பொருளைத் தருதலையன்றி, ‘அவருள் இவனே நல்லவன்’ என்னும் பொருளைத் தாராதன்றே?

தெலுங்கு கன்னடங்களில் நிர்த்தாரணார்த்தத்தில் உள் என்பதுவே வருகின்றது. உள் என்பது தெலுங்கில் ‘லோன்’, ‘லோபல’ என்று வழங்கும்; கன்னடத்தில் ‘ஒள்’ என்று வழங்குகின்றது.

[4] ‘லோபல நிர்த்தாரணேத்பவா ஷஷ்ட்டீ’

‘நிர்த்தாரணார்த்தத்திற் பிறந்த ஷஷ்ட்டிக்கு லோபல என்பது வரும்’ என்பது தெலுங்கு இலக்கணம்.

[5] ‘ஆதாரம ததிகரண மல்லி ஸப்தமி திளி நிர்த்
தாரண......அர்த்தகதம்’.

என்பது கன்னட இலக்கணம். ‘ஆதாரமாயிருப்பது அதிகரணம் எனப்படும். அங்கு ஏழனுருபு வரும். தெளி; அது நிர்த்தாரணம்...... பொருள்களை உடையது’ என்பது இதன் பொருள்.

இவ்விலக்கணம் மாறாது இவ் விருமொழியிலும் இன்றும் நிலைத்துளது. வழக்கிலும் அவ்வாறே வழங்குகின்றது.

---

1. சந்த்ரோத்ஸவம். 1 : 62.
2. கேரளபாணினீயம். சூ. 68.
3. „ சூ. 67.
4. ஆந்த்ர ஶப்த சிந்தாமணி. 3:31.
5. ஶப்தமணி தர்ப்பணம். 195.

4. தருதல், வருதல் என்னுஞ் சொற்கள்:

ஆசிரியர் தொல்காப்பியனார், தருதல் வருதல் கொடுத்தல் செல்லுதல் என்னும் நான்கு சொற்களும் மூன்றிடங்கட்கும் வரும் என்று முதலிற் கூறி, பின்னர்,

[1] 'தருசொல் வருசொல் ஆயிரு கிளவியும்
தன்மை முன்னிலை ஆயி ரிடத்த'

[2] 'ஏனை இரண்டும் ஏனை இடத்த'

என்று வகுத்துக் கூறியுள்ளார். அவர் கூறிய இலக்கணம் பண்டைச் செய்யுட்களிலேயே பிறழ்வதாயிற்று. இக்காலத்தில் அந் நியதி அறவே யொழிந்தது. ஆயின், மலையாள மொழியில், கல்லாதவர் இளஞ்சிறுஅர் முதலியோரும், 'தரு' என்னுஞ் சொல்லைப் படர்க்கையிலும, 'கொடு' என்னுஞ் சொல்லைத் தன்மை முன்னிலைகளிலும் வழங்குதல் இலர். செய்யுட்களிலும் யான் அறிந்தவரை பிறழ்ந்துவந்திருப்பதாகத் தெரியவில்லை.

5. தன்மை, முன்னிலைப் பெயர்களோடு விகுதி சேர்ந்து வருதல்:

படர்க்கைப் பெயரைத் தன்மை முன்னிலைகளில் வழங்கும்போது அப்பெயரொடு தன்மை முன்னிலையைக் குறிக்குஞ் சொல்லைச் சேர்த்து வழங்கும் வழக்குப் பண்டைச் செய்யுட்களில் உளது. அஃதாவது, அடியன் என்னும் படர்க்கைப் பெயரைத் தன்மைக்கண் வழங்கும் போது, அதனோடு, தன்மையைக் குறிக்கும் ஏன் என்பதனைச் சேர்த்து அடியனேன் என்று வழங்குதல்போல்வது.

[3] 'யாமவன் கிளைஞரேம்'

[4] 'வான வரம்பனை நீயோ பெரும'

[5] 'யாரை யோநீ'

[6] 'சுரத்திடை யிருந்தனிர் யாரீர்'

என்று பண்டைச் செய்யுட்களில் வந்திருப்பன காண்க. தன்மையொருமையைக் குறிக்க 'என்' என்பதனையும், தன்மைப் பன்மையைக் குறிக்க 'ஓம்' என்பதனையும் சேர்த்து வழங்கும் வழக்குச் சாசனங்களில் யாண்டுங் காணலாகும். இவ்வழக்குப் பிற்காலத்தில் அருகியது. முன்னிலையைக் குறிக்க ஐ, இர், ஈர் என்பன சேர்த்து வழங்கும் வழக்கும் ஒழிந்தது. ஆயின், இதுபோன்ற வழக்குத் தெலுங்கில் நிலைபெற்றுளது. இதுபற்றிய இலக்கணம் [7]ஆந்த்ர ஶப்த சிந்தாமணியில் நான்கு சூத்திரங்களிற் கூறப்பட்டுளது. அவ்விலக்கணத்திற்கு மாறாக—படர்க்கைப் பெயரை அப்படியே தன்மை முன்னிலைகளில் வழங்குதல்—இன்றளவும் இல்லை. உலக வழக்கிலும் அந் நியதி பெரும்பாலும் உளது. கன்னடமொழியில் இவ்வழக்கு உறழ்ச்சியாய் வரும் என்பது [8]ஶப்த மணி தர்ப்பணத்தினால் அறியப்படுகின்றது.

---

1. தொல். சொல். 29.
2. „ 30.
3. புறம். 144.
4. „ 2.
5. சிலப். 20:49.
6. புறம். 141.
7. ஹலந்தபரிச்சேதம். 32—5.
8. ஶப்தமணி தர்ப்பணம். 230.

6. எல்லாம் என்னுஞ் சொல் :

எல்லாம் என்னுஞ் சொல் அஃறிணைப் பன்மையை உணர்த்துஞ் சொல். அது, தன்மைப்பன்மைக்கண் அஃறிணையை உளப்படுத்திய வழியன்றி உயர்திணைக்கண் வருதல் இல்லை என்று ஆசிரியர் தொல்காப்பியனார்,

[1]'தன்னு ளுறுத்த பன்மைக் கல்ல
துயர்திணை மருங்கி னாக்கம் இல்லை'

என்னுஞ் சூத்திரத்திற் கூறியுள்ளார். அதன்படி 'யாமெல்லாம்' என்றல் அமையுமேயன்றி, படர்க்கைக்கண், 'அவரெல்லாம்' என்றல் அமையாது; 'அவரெல்லாரும்' என்பதே அமையும். ஆயின்,

[2]'புலவ ரெல்லாம் நின்னோக் கினரே'

என்று பண்டைச் செய்யுளிலேயே வந்துளது.

எல்லாம் என்னுஞ் சொல் தெலுங்கில் எல்லன் என்று வழங்கும். அஃது அஃறிணைச் சொல்லொடு சேர்ந்து 'அவியெல்லன்' (அவையெல்லாம்) என்று வருமேயன்றி, உயர்திணைச் சொல்லோடு சேர்ந்து, 'வாரெல்லன்' (அவரெல்லாம்) என்று வருதலே இல்லை. இக்காலத்து வழக்கிலும் அவ்வாறே உளது.

எல்லாம் என்பது புதுக் கன்னடத்தில் எல்லவு என்று வழங்கும். அஃது அஃறிணைப் பெயரோடுமட்டுமே சேர்ந்துவரும். உயர்திணைப் பெயரோடு 'எல்லரு' என்பதுவே சேர்ந்துவரும். 'அவரெல்லரு பந்தரு' (அவரெல்லாரும் வந்தனர்) என்று வருதலேயன்றி, 'அவரெல்லவு பந்தரு' (அவரெல்லாம் வந்தனர்) என்று வருதலே இல்லை.

7. உயர்திணைப் பெயருக்கு வரும் அடைமொழி :

உயர்திணைப் பெயர்க்கு அடையாக வரும் எண்கள் எண்ணியற் பெயராய் வருதலே பழைய வழக்கு; அஃதாவது—அரசர் என்னுஞ் சொற்கு அடையாக மூன்று என்னும் எண் வரல்வேண்டுமாயின், அது மூவர் என்றே வரும் என்பதாம். 'மூவரரசர்' என்று வருமேயன்றி, 'மூன்று அரசர்' என்று வாராது. 'பெருந்தேவி பொறை உயிர்த்த கட்டிற்கீழ் நால்வர் மக்கள் உளர்' என்னும் உதாரணம் அமைவுடையது. இம் முறைமையை உட்கொண்டே, பல் சான்றோர் பல்லரசர் என்புழி, நிலைமொழியீற்று ரகரமெய்யும் அதன் மேனின்ற அகரமும் கெட்டன என்று [3]ஆசிரியர் நச்சினார்க்கினியர் எழுதியுள்ளார். ஆயின், இவ் வமைதி பிற்காலத்தில் அருகுவதாயிற்று; இக்காலத்தில் பெரும்

1. தொல். சொல். பெய. 33.
2. புறம். 42.
3. எழுத்ததி. 153 உரை.

புலவர் நூல்களிலும் காண்பது அரிதாயுளது. தெலுங்கிலும், கன்னடத்திலும் இந் நியதி நிலைபெற்றுளது. தெலுங்கில், 'இத்தரு மனுஷ்யுலு வச்சிரி' (இருவர் மனிதர் வந்தனர்) என்று வழங்குதலேயன்றி, 'ரெண்டு மனுஷ்யுலு வச்சிரி' என்று வழக்கிலும் வழங்குதல் இல்லை. அவ்வாறே கன்னடத்திலும் 'இப்பரு மனுஷ்யரு பந்தரு' என்றே வழங்குகின்றது. 'எரடு மனுஷ்யரு பந்தரு' என்று வருதல் இல்லை.

இக் கட்டுரையினால், தமிழின் பழைய வழக்குக்களுட் பல, தமிழிற் போல அழிந்துபோகாமல், கன்னடம் முதலிய மொழிகளில் நிலைபெற்றிருப்பன அறியலாகும். இவ்வாறு உள்ளவை இன்னும் பல.

வே. வேங்கடராஜுலு

வைத்தியநாத தேசிகர்

மன்னுதென் கமலை வைத்திய நாதன்
பொன்னடிக் கமலப் போதினைச்
சென்னியிற் சேர்த்துது மதிசிறந் திடவே

என்பது இலக்கண விளக்கம் என்ற நூலின் முகப்பு ஏடுகளிற் காணப் படும் செய்யுள். இச் செய்யுளிற் கண்ட வைத்தியநாத தேசிகர் திருவா ரூரிலே பரம்பரைச் சைவாசாரியர் மரபிலே தவவணைக் குடியில் வந்த வன்மீகநாத தேசிகரின் முதன்மனைவியின் புத்திரராவர். இளமையிலே தாயினையிழக்க நேர்ந்தமையாலும், மாற்றாந் தாயினது பராமரிப்புக் குறைவாலும் வைத்தியநாதர் சிறிது துன்பமடைந்து வருந்தினரென்று அவரது பரம்பரையினர் கூறுவர். ஆயினும் அத்துன்பம் நீண்டநாள் நிலைத்திருக்கவில்லை. அவருடைய தந்தையாரான வன்மீகநாத தேசிக ரிடம் கல்விபயின்றவரும், அக்காலத்திலே ஸ்ரீ கமலைவசந்தத் தியாகேச னது அபிடேககட்டளை அன்னதானகட்டளைகளின் விசாரணைக் கர்த் தருமாயிருந்த அகோரமுனிவர்[1] என்பார் வைத்தியநாதரது பரிதாப நிலையையறிந்து அவரை யழைத்துவந்து தம்மோடு வைத்துக்கொண்டு கல்வி கற்பித்து வந்தார். உணவுக்கவலை யொழியவே, வைத்தியநாதர் தம் காலத்தை வீண்போக்காது கல்வி கற்பதே நோக்கமாகக் கொண் டார். ஆசிரியராயமைந்த அகோர முனிவரும் தமது குருபுத்திரரைப் பலவிதத்திலும் அன்போடு பாதுகாத்து வந்தனராயினும் கல்வியில் மட்டும் கடுமையுடையவராகவே யிருந்தாரென்று கன்ன பரம்பரைச் செய்தி கூறும். மாணவர் கல்வி பயிலுங்கால் சோர்வுற்றால் ஆசிரியர் தம் கையிலுள்ள கரகநீரைப் பெய்துவிடுவர் என்று கூறுவர். இவ்வா றாகப் பலநாள் கல்வி கற்றுவந்தார்.

அக்காலம் காசிபோந்து கங்கையாடி வருவது பெரும்பேறாகக் கருதப்பட்டகாலம். அகோரமுனிவரும் காசியாத்திரை செல்லும் நோக்குடையராய் அப்பயணத்திற்கு ஆவன புரிந்துவந்தார். ஒரு நாள் தம் மாணாக்கர்க்கு முனிவர் தமது காசியாத்திரையைக் குறித்துக் கூறுதலும், மாணவராகிய வைத்தியநாதரும் தமக்கு அப் பொழுது திருவாரூரிலே ஒரு பற்றுக்கோடு மின்மையால் தாமும் தமது ஆசிரியரோடு காசிக்கு வருவதாகக் கூறினர். ஆசிரியர் வைத் தியநாதரது இளமையையும் இல்லறவாழ்க்கை நிலையினையும் வழியி னது அருமையையும் எத்துணை எடுத்துக் கூறியும், வைத்தியநாதரது மனம் அமைதியுறவில்லை. அதனைக் கண்ட முனிவரும் மாணவ ராகிய வைத்தியநாதர் தம்மோடு காசியாத்திரை செல்வதற்கு ஒருவாறு ஒருப்பட்டார்.

1. இவ் அகோர முனிவர் திருக்குடந்தைப் புராணம், திருக்கானப்பேர்ப் புராணம், வேதாரணிய புராணம் என்ற நூல்களின் ஆசிரியராவர்.

இருவரும் ஒரு நன் முகூர்த்தத்திலே திருவாரூரை விட்டுப் புறப்பட்டு இடையிலுள்ள பல தலங்களையும் தரிசித்துக்கொண்டு திரு அண்ணாமலையை யடைந்து ஒரு மடத்திற் றங்கினார்கள். முனிவரர் தமது ஆன்மார்த்த பூஜையின் பொருட்டுச் சென்றனர். வைத்தியநாதர் நித்தியக்கடன்களைக் கழித்தவளவிலே தமது பாடபுத்தகத்தைக் கையிற்கொண்டு யோகபட்டை கட்டிப் பயிலப் புகுந்தவர் மெய்மறந்து நின்றார். ஆசிரியர் தமது பூஜையை முடித்துக்கொண்டு வந்து மாணவரைப் பார்த்தார். மாணவர் இருந்த நிலை முனிவரர்க்கு எவ்வாறு தோன்றியதோ அது அறிவதற்கில்லை. அவர் வைத்தியநாதரை மும்முறை வலம்வந்து சாஷ்டாங்கமாகத் தண்டனிட்டு, இனித் தாம் சீடரும் வைத்தியநாதர் குலமுறைப்படி குருவுமாயினராகக் கூறிக் குருவுக்குரிய சிறப்புக்களையுஞ் செய்தனர்.

அகோரமுனிவரர்க்கும் வைத்தியநாத தேசிகர்க்கும் இதுவரையிருந்துவந்த தொடர்பு வேறுபட்டதாலே, இனித் தேசிகர் தம்மோடு காசி செல்வது ஏற்றதன்றெனக் கூறியதோடு தமது உடன்சாலை மாணவரும் பிரபுவாயுமுள்ள ஒருவர் திருநெல்வேலியின் கண்ணே இருப்பதாகவும், அவ்விடம் செல்லுமாறும் வேண்டிக் கொண்டதோடு அவ்வன்பினருக்கு[2] ஒரு முடங்கலும் எழுதிக் கொடுத்துத் தேசிகரை ஊர்போக விடுத்துத் தாம் காசி நோக்கிச் சென்றார்.

வைத்தியநாத தேசிகர் திரு அண்ணாமலையிலிருந்து புறப்பட்டுத் திருவாரூர் சென்றனர். சிறிதுகாலங் கழிந்து, ஆரூரினின்றும் புறப்பட்டுத் திருநெல்வேலி நோக்கிச் சென்றார். இடையிலே கயத்தாற்றில் அப்பொழுது மதுரையை யாண்ட திருமலைநாயக்கரது காரியகர்த்தராக விருந்த திருவேங்கடநாத ஐயரைச் சந்தித்தார். தேசிகருடைய கல்வித்திறமையையும் அடக்கம் வாய்மை பொறுமை முதலாய நற்குணங்களையும் கண்ட திருவேங்கடநாதையர் தேசிகரைத் தமது மக்களுக்குத் தமிழாசிரியராக அமர்த்தினார். தாம் பாடம் கற்பித்துவரு நாளிலே, இலக்கண பாடம் சொல்லிவருகையில் தாம் கற்ற நன்னூலும் சைன முனிவரான மயிலைநாதருரையும் பல இடங்களில் தொல்காப்பியர் கருத்துக்கு மாறுபடுவது கண்டு இயன்றவரை நன்னூற் சூத்திரங்களை வைத்துக்கொண்டு வேண்டிய விடங்களிற் றிருத்தியும் புத்துரை வகுத்தும் பாடம் போதித்து வந்தாரென்று கூறுவர். அதுவே நாளடைவில் **இலக்கணவிளக்கம்** எனப் பெயர் பெற்றது.

வைத்தியநாத தேசிகர் மலையாளஞ் சென்று அந் நாட்டு அரசரின் மேற் பல பிரபந்தங்கள் பாடி, அவராற் பல சன்மானங்களும் சில ஊர்களும் முற்றூட்டாகப் பெற்றதோடு அவரது அவைக்களத்தினரால் 'ஓதும் பிரபந்தங்கள்............கயிலைவரு வைத்தியநாத குருவே' எனத் துதிக்கப்பட்டார். பின்னர் வடநாடு சென்று திண்டிவனத்தை

2. இவ்வன்பினர் யாவரென இதுபொழுது தெரிதற்குரிய சான்றுகள் கிடைத்தில.

யடுத்த மயிலாசலத்திலே எழுந்தருளியிருந்த சிவஞான பாலையர்மீது பாசவதைப்பரணி என்ற நூலும் மயிலாசலபதியான முருகன் மீது பிள்ளைத்தமிழும் பாடி அரங்கேற்ற, அவற்றிற்குச் சன்மானமாகப் பாலையருக்குச் சொந்தமாயிருந்ததும் சூரும்பேட்டிலுள்ளதுமான பத்துக் காணி நிலமும் ஓராள் சாகுபடி செய்யும் உப்பளமும் மானியமாகப் பெற்றார்.[3]

திருவாரூரிலே இருக்கின்ற காலத்திலே தியாகேசப் பெருமான் மீது திருவாரூர்ப் பன்மணிமாலை என்ற சிறு பிரபந்தத்தைச் செய்தார். திருச்சிராப்பள்ளியை யடுத்த கருவூர்ப்பக்கங்களில் வாழும் பன்னிரண்டாஞ் செட்டிகளென்ற ஒருவகை வணிக மரபினரது வேண்டுகோட்கிணங்கி திருவாட்போக்கிப் புராணம் பாடினார். பின்னர் அமர்நீதி நாயனார் வாழ்ந்து முத்தியடைந்த திருப்பதியான திருநல்லூரின் மேல் நல்லூர்ப் புராணம் பாடினார். இந் நல்லூர்ப் புராண ஏடுகளின் இறுதியிலே,

தவிப்பார்க் குறுதுணை வன்மீக நாதன் றனயனிங்கப்
புவிப்பாற் புலவன் வயித்திய நாதன் புகன்றசெஞ்சொற்
கவிப்பாகந் தேவர்க் கவிப்பாகம் போலின்பங் காட்டுங்கற்றோர்
செவிப்பா லுள்ளேசென்று சித்தத்தி லேநின்று தித்திக்குமே.

பொன்னெடுஞ் சடிலத் தெம்பிரா னல்லூர்ப்
 புராணமாக் காதைசெந் தமிழாற்
கன்னலுந் தேனு மமுதமு மதுரக்
 கனியும்போற் கட்டுரை செய்தான்
பன்னுமெய்ப் புகழான் றவத்துணை முதல்வன்
 பாரெலாம் வணங்குதென் கமலை
மன்னவன் கல்விக் கடலெனச் செழித்த
 வயித்திய நாதம்பி கனே.

'இது சொன்னான் புதுப்பத்தூர் தவத்துணை கோத்திரத்தான் ஒப்பிலாமணி யென்றறிக' என்றெழுதப் பட்டுளது கொண்டு இதன் பெருமை விளங்கும்.

தேசிகர் நூல் செய்தலில் வல்லவரா யிருத்தல் போலவே பாடஞ் சொல்லுதலிலும் வல்லவராவர். இவர் இடைவிடாது பாடஞ் சொல்லும் வழக்கமுடையவ ரென்ப. அதற்கேற்ப அவ்வாறு ஓயாது பாடஞ் சொல்லுவதாலுண்டாகுந் தாள்வலியைப் போக்கத் தவிட்டை வறுத்து ஒத்துக் கொடுப்பது வழக்கமாம். அவர் தமது மனைவியாரை அழைத்து,

'தகதக தங்கம் தாளை வலிக்குது
 தவிடு வறுத்துத் தா'

3. இந்நிலமும் உப்பளமும் இவருடைய சந்ததியாரிடமிருந்து கி. பி. 1894-ம் ஆண்டில் கைமாறியது.

என்று கூறுவராம். இவரிடம் கல்விகற்றுச் சீரும் சிறப்புமாக வாழ்ந்தோர் பல்லோராவர். அவர்களுள்,

கூடுஞ் சபையிற் கவிவா ரணங்களைக் கோளரிபோற்
சாடுஞ் சதாசிவ சற்குருவே முன்னின் றந்தைதம்மாற்
பாடும் புலவர்க ளானேமின் றிச்செம்மற் பட்டியெங்குங்
காடுஞ் செடியுடன் றேதமிழ்க் காரிகை கற்றதுவே

என்று பாடியவர் படிக்காசுப் புலவர்.

குடந்தைப் புராணம்[4] பாடிய அரசூர் சோக்கப் புலவர் மற்றொரு சீடர். இவர் தமது ஆசிரியரைக் குடந்தைப் புராணத்தில்

அவமொழிக் கென்னுளத் தமுத மூறுதீஞ்
சுவையெனத் தமிழ்வளஞ் சுரந்து நல்குமே
தவமெனக் கமலையி லிருந்த தேசிகன்
றவவணை வயித்திய நாதன் றாள்களே

என்று துதித்திருக்கின்றார். சிவரகசியம் பாடிய ஒப்பிலாமணி தேசிகர் மற்றொரு சீடர் என்பது அவர் நல்லூர்ப் புராணத்தைக் குறித்துப் பாடிய சிறப்புப்பாயிரங்களால் நன்கு விளங்கும்.

இவர் கல்விச்செல்வம் பெற்றிருந்ததுபோல மக்கட் செல்வமும் நிரம்பப் பெற்றிருந்தார். இவரது மனைவியார் 'தங்கம்' எனப் பேர் பெறுவர். சதாசிவம், தியாகராஜன், சிதம்பரநாதன், வடுகநாதன், வன்மீகநாதன் என்ற பழனி என ஐவர் மக்களுண்டு. இவர்கள் ஐவரும் நன்கு கல்விகற்ற வித்வான்களாகவே வாழ்ந்தனர்.

இவரதுகாலம் திருவேங்கடநாதரது காலமாகிய பதினேழாம் நூற்றாண்டின் முற்பகுதியே யாகும். இவரது சீரையுஞ் சிறப்பையுங் குறித்து இலக்கணக்கொத்து[5] எழுதிய சுவாமிநாத தேசிகர்

'என்கண் காணத் திருவா ரூரிற்
சிறப்புற் றிலகும் வைத்திய நாதன்
இலக்கண விளக்கம் வகுத்துரை யெழுதினன்'

என்று கூறியுள்ளார்.

ச. சோமசுந்தர தேசிகர்.

4. குடந்தைப்புராணம் அச்சாகவில்லை. இது சகசி மகாராஜாவின் சபையில் அரங்கேற்றப்பட்டது.

5. நாவலர் அச்சிட்ட இலக்கணக் கொத்தில் சிறப்புற்றிலகும் என்பது திருக்கூட்டத்தில் என்று திருத்தப்பட்டுளது.

TAMIL, LITERARY AND COLLOQUIAL

BY

R. P. SETHU PILLAI,

(c) *Lexical*

The vocabulary of the literary language consists of four classes of words ; viz.

1. *Iyarcol*—(simple, common words)

2. *Tiricol*—(literary words)[1]

3. *Tisai-c-col*—(words borrowed from the twelve countries bordering the ancient *cen-tamil* land)[2]

4. *Vaḍa-col*—(literally northern words). Loan-words in Sanskritic and Prakritic forms.

1. It includes homonyms and synonyms (*Tolkappiyam*, Col. 399.)

2. Tolkappiyam, col. 400. The following words are given by the commentators as examples of *Ticai-c-col.*

பெற்றம்	perram (cow)—Teṉ-pāṇḍi-nāḍu
தள்ளை	taḷḷai (mother)—Kuṭṭa-nāḍu
ஞெள்ளை	ñeḷḷai (dog)— do.
அச்சன்	accaṉ (father)—Kuḍa-nāḍu
கையர்	kaiyar (cheats)—Karkā-nāḍu
எலுவன்	eluvaṉ (man-friend)—Cīta-nāḍu
இகுளை	ihuḷai (woman's confidante)— do.
தந்துவை	tanduvai (mother's brother's wife)— do.
ஞமலி	ñamali (dog)—Pūḻi-nāḍu
பாழி	pāḻi (pool)— do.
செறு	ceru (field)—Aruvā-nāḍu
கேணி	kēṇi (pool)— do.
குட்டை	kuṭṭai (kuruṇi—a measure)—Aruvā-vaḍatalai-nāḍu

The following are instances of *vaḍa-col* borrowed in Tamil in their prakritic form.

	Tamil.	Prakrit.	Sanskrit.
அத்தாணி	attāṇi	attāṇi	āsthāna
ஆணை	āṇai	āṇā	ājñā
அய்யன்	ayyaṉ	ayya	ārya
உய்யாணம்	uyyāṇam	uyyāna	udyāna
கண்ணன்	kaṇṇaṉ	kaṇha	kṛṣṇa
கப்பரை	kapparai	khappara	karpara
சவுக்கம்	cavukkam	caukka	catuṣka
சாவகன்	cāvakaṉ	śāvaka	śrāvaka
சீயம்	cīyam	sīha	simha
சிப்பி	cippi	śippī	śukti
சுங்கம்	cuṅgam	suṅka	śulka
சுண்ணம்	cuṇṇam	cuṇṇa	cūrṇa
சுன்னம்	cuṉṉam	sunna	śūnya
தாதி	tādi	dhāti	dhātrī
நக்கன்	nakkaṉ	nakka	nagna
நிக்கந்தன்	nikkandaṉ	niggantha	nirgrantha
நிச்சம்	niccam	niccam	nitya
படிகம்	paḍikam	paḍiggaha	prati-graha
படிமை	paḍimai	padimā	pratimā
பந்தி	pandi	panti	paṅkti
பயணம்	payaṇam	payaṇa	prayāṇa
பல்லக்கு	pallakku	pallaṅka	paryaṅka
பளிங்கு	paḷiṅgu	phalika	sphaṭika
பாகதம்	pākatam	pākata	prākṛta
புடவி	puḍavi	puḍhavi	pṛthvī
மச்சம்	maccam	maccham	matsya
முத்தி	mutti	mutti	mukti
மோனம்	mōṉam	mōna	mauna
வட்டி	vaṭṭi	vaṭṭi	vṛddhi
வண்ணம்	vaṇṇam	vaṇṇa	varṇa
வதம்	vatam	vatam	vrata

The vocabulary of the colloquial language is replete with pleonasms, reduplications and expressions pertaining to diverse arts and occupations.

(1) *Pleonasms*

(a) The following are instances of pleonasms in which a literary word is coupled with its popular equivalent.

அரைநாண்கயிறு	arai-nāṇ-kayiru > ara-nā-k-kayaru
சூறாவளிக்காற்று	cūṟā-vaḷi-k-kāṟṟu > cūṟa-vaḷi-k-kāttu
சகடவண்டி	cakaḍa-vaṇḍi > cakkaḍā-vaṇḍi
பழுதைக்கயிறு	paḻutai-k-kayiru > paḻutai-k-kayaru
பேழைப்பெட்டி	pēḻai-p-peṭṭi > pōḻa-p-poṭṭi
புயல்காற்று	puyal-kāṟṟu > pusal-kāttu
வெட்டரிவாள்	veṭṭ-arivāḷ > veṭṭ-aruvāḷ

(b) In the following pleonasms an indigenous word is yoked to an alien word.

naḍu (Tamil)-matti (madhya, Skt.)—naḍu-matti	நடுமத்தி
naḍu (Tamil)-mayyam (madhya, Skt.)—naḍu-mayyam	நடுமய்யம்
gate (Eng.)-vāsal (Tamil)—kēṭṭu-vāsal	கேட்டுவாசல்
shop (Eng.)-kaḍai (Tamil)—cāppu-k-kaḍai	சாப்புக்கடை
civappu (Tamil)-red (Eng.)—civappu-reṭṭu	சிவப்புரெட்டு
kaḍai (Tamil) -bāzār (Persian)—kaḍai-basār	கடைபசார்

(2) *Reduplications*

(*a*) Rhyming reduplication.

vāṭṭa-cāṭṭam	வாட்டசாட்டம்
vambu-tumbu	வம்புதும்பு
koñja-nañjam	கொஞ்சநஞ்சம்
asaṭṭū-p-pisaṭṭu	அசட்டுப்பிசட்டு
pōkkiri-cākkiri	போக்கிரிசாக்கிரி
narukku-p-pirukku	நருக்குப்பிருக்கு
pākki-cākki	பாக்கிசாக்கி
caṭṭu-p-piṭṭu	சட்டுப்பிட்டு
cāṭṭu-māṭṭu	சாட்டுமாட்டு
cāla-mālam	சாலமாலம்
cāḍai-māḍai	சாடைமாடை
taṭṭu-muṭṭu	தட்டுமுட்டு
nīkku-p-pōkku	நீக்குப்போக்கு
cākku-p-pōkku	சாக்குப்போக்கு
kaṭṭu-muṭṭu	கட்டுமுட்டு

(b) Stylistic or rhetorical reduplication.

kaṉṉ-aṅ-garēr	கன்னங்கரேர்
cekka-c-cevēr	செக்கச்செவேர்
paccai-p-pasēr	பச்சைப்பசேர்
veḷḷai-veḷēr	வெள்ளைவெளேர்
ciṉṉam-ciṟu	சின்னஞ்சிறு
cappu-c-cavaṟu	சப்புச்சவறு
taṉṉam-taṉi	தன்னந்தனி
puttam-pudu	புத்தம்புது
paṭṭa-p-pahal	பட்டப்பகல்
veṭṭai-veḷi	வெட்டைவெளி
naṭṭai-naḍu	நட்டைநடு (நட்டை நடுப்பெற)
nahai-naṭṭu	நகைநட்டு
poṭṭu-p-poḍi	பொட்டுப்பொடி
taṭṭu-t-taḍai	தட்டுத்தடை

(3) Expressions pertaining to arts and occupations.[3]

ஏழாம்பொருத்தம்	ēḻām-poruttam—(Astrology) —incompatability of temperament.
கம்பிநீட்டல்	kambi-nīṭṭal—(Goldsmith's art) –to steal away.
கட்டுஅவிழ்த்தல்	kaṭṭu-aviḻttal[4]—(Medical treatment) —to disclose one's real state of affairs.
காதுகுத்தல்	kādu-kuttal—(Goldsmith's art) —to beguile.
காக்காய்பிடித்தல்	kākkāy-piḍittal—(Bird-catching) —to coax by word or deed.
குல்லாப்போடுதல்	kullā-p-pōḍutal[5]—(Dressing)—to cajole.
சரடுவிடுதல்	caraḍu-viḍutal—(Goldsmith's art) —to concoct and circulate a story.
சாயம்வெளுத்தல்	cāyam-veḷuttal—(Dyeing) —to appear in true colours
பதம்பார்த்தல்	padam-pārttal—(Cooking) —to test.

3. The particular art or occupation is enclosed in brackets.

4. எல்லாம் மூன்றுங்கட்டவிழ்த்தால் தெரியும்.

5. This expression probably owes its origin to the practice of wearing a head-dress to please the Muslims when they were the rulers of this land.

பூசி மழுப்பல்.	pūsi-maḻuppal—(Painting) —to explain away.
பித்தலாட்டம் செய்தல்	pittalāṭṭam-ceydal[6]—(Alchemy) —to cheat.
மல்லாடல்	mallāḍal[7]—(Wrestling) —to bandy words.
மன்றாடல்	maṉṉāḍal < maṉṟāḍal (Pleading) —to make a persistent request.

The vocabulary of the colloquial language comprises, besides Sanskrit derivatives, words drawn from cognate languages (Telugu, Kanarese, Malayalam), Classical languages (Persian, Arabic), North-Indian languages (Marathi, Hindustani) and modern European languages (Portuguese, Dutch, French, English), a classification of which is given below.[8]

1. *ORNAMENTS*

அட்டிகை	aṭṭikai < K. aḍḍike
கொலுசு	kolusu < T. golusu
சிமிக்கி	cimikki < H. camkī
தாயத்து	tāyattu < A. corruption of ta'wīdh ?
தோடா	tōḍā < H. tōṛā
பாட்லா	pāṭlā < Mhr. pāṭalī.
பாசிபந்து	pāsi-pandu < P. bāzū-band
பில்லாக்கு	pillākku < Tur. bulāq, bulāk
நத்து	nattu < H. nath
பேசரி	pēsari < H. bēsar
நகாசு	nahāsu < A. naqsh
ராக்கடி	rākkaḍi < H. rākhṛi
லோலக்கு	lōlakku < H. lōlak
மெடல்	meḍal < E. medal

2. *APPAREL*

உருமால்	urumāl < P. rūmāl
கதர்	kadar < H. khudrā = rough

6. Pittalāṭṭam (probably pittala+hāṭaka)—Deception, fraud as in passing brass for gold. (T.L.)

7. " கல்லாடம் படித்தவனோடு மல்லாடாதே "

8. The classified list is not exhaustive but only illustrative.

குடித்துணி	kuḍittuṇi < P. kurta
கமிசு	kamisu < A. qamīṣ
குல்லா	kullā < P. kulāh
சொக்காய்	cokkāy < T. tcokkā
சரிகை	carihai < P. zarī
சகலாத்து	cahalāttu < P. saqallāt, saqalāt
சாக்கட்டு	cākkaṭṭu < E. jacket
சாரி	cāri < P. sārī
சால்வை	cālvai < P. shāl
சிராய்	cirāy < A. shara'ī
டிராயர்	ḍirāyar < E. drawers
டோரியா	ḍōriyā < H. ḍōriyā
தாவணி	tāvaṇi < P. dāmanī
துப்பட்டா	tuppaṭṭā < H. dū-paṭṭa
தோத்தி	tōtti < H. dhōtī
துவாலை	tuvālai < Port. toalha
தொப்பி	toppi < H. tōpī
நேரியல்	nēriyal < M. nēriyal
பாகை	pāhai < H. pāg
பாடி	pāḍi < E. bodice
புட்டா	puṭṭā < H. būṭā
நாடா	nāḍā < H. nālā (P. nawār, nuwār)
நிசார்	nisār < A izār
மகமல்	mahamal < A. makhmal
மல்	mal < P. malmal
முண்டாசு	muṇḍāsu < H. mūṇḍ+?
லங்கோடு	laṅgōḍu < H. laṅgōṭī
ஜிப்பா	jippā < A. jubba.
ஜோடு	jōḍu < H. jōṛ
லுங்கி	luṅgi < P. luṅgī
சூட்டு	cūṭṭu < E. suit
சர்ட்டு	carṭṭu < E. shirt
கோட்டு	kōṭṭu < E. coat
காலர்	kālar < E. collar
டை	ṭai < E. tie
பனியன்	paniyan < A. bunyān
பாக்கெட்டு	pākkeṭṭu < E. pocket

பித்தான்	pittāṉ < E. button[9]
பிளானல்	piḷāṉal < E. flannel
பிலுட்டு	piluṭṭu < E. belt
பூடுசு	pūḍusu < E. boots
சப்பாத்து	cappāttu < Port. sapato

3. *CONFECTION AND CONDIMENTS*

அல்வா	alvā < A. ḥalwā'
காராப்பூந்தி	kārā-p-pūndi < Ta. kāram + H. būndī
கிச்சடி	kiccaḍi < H. khichṛī
கீர்	kīr < H. khīr
குல்கந்து	kulkandu < gul-qand (P. gul + A. qand)
கேசரி	kēsari < H. kēśarī
கோவா	kōvā < H. kho'ā
கொச்சு	koccu < H. kaccā
சப்பாத்தி	cappātti < P. capātī
சட்னி	caṭni < H. caṭnī
சாம்பார்	cāmbār < Mhr. sāmbhār
லட்டு	laṭṭu < H. laḍḍū
சிலேபி	cilēbi < A. zalābiyya
சொஜ்ஜி	cojji < H. sūjī
சேமியா	cēmiyā < Mhr. sevayā, H. sewaīn
கோசும்பரி	kōsumbari < Mhr. kōśimbarī
டாங்கர்	ṭāṅgar < Mhr. daṁgar
பட்டாணி	paṭṭāni < Mhr. puṭānā
பக்கோடா	pakkōḍā < H. pakōṛā
பஜ்ஜி	pajji < H. bhūjya
பருப்பி	paruppi < P. barfī
பாதாம்	pādām < P. bādām
பாத்து	pāttu < Mhr. bhāta
பூரி	pūri < H. pūrī
பூந்தி	pūndi < H. būndī
புலாவ்	pulāv < P. pulāo
பேணி	pēṇi < H. phēṇi
பேடா	pēḍa < H. pēṛā
மசாலா	masālā < A. maṣāliḥ

9. பொத்தான் pottāṉ, a variant of pittāṉ is probably a corruption of the Portugese botão.

மிட்டாய்	miṭṭāy < H. mīṭhā
முரப்பா	murappā < A. murabba
மைசூர் பாகு	maisūr-pāhu < probably A Miṣrī+skt. pāk.
மைதா	maidā < P. mayda
ரவை	ravai < H. ravā
தோசை	tōsai < Port. doce
ரொட்டி	roṭṭi < H. rōṭī
ஐஸ்கிரீம்	aiskirīm <E. ice-cream
கேக்கு	kēkku < E cake
கருவாடு	karuvāḍu < Port. cravado ?
சாக்கலட்டு	cākkalaṭṭu < F. chocolat
பப்பிரமெண்டு	pappiramenḍu < E. pepper-mint
பிசுக்கொத்து	pisukkottu < E. biscuit
டோஸ்டு	tōsṭṭu < E. toast

4. *FRUITS AND DRINKS*

அன்னாசி	annāsi < Port. ananās (Braz. nanas)
ஆரஞ்சி	ārañji < E. orange
ஆப்பிள்	āppiḷ < E. apple
ஆல்பக்கடா	ālpakkaḍā < P. ālū-Bukhāra
எலுமிச்சை	elumiccai[10] < A. laymūn + P. tursh
கொய்யா	koyyā < Braz. guayaba, Port. goiaba.
சப்போட்டா	cappōṭṭā < E. sapodilla
சீத்தாப்பழம்	cīttā-p-paḻam < H. sitāphal
தம்பட்டம்	tambaṭṭam < E. tomato
பப்பாளி	pappāḷi < Malay. papaya
பறங்கிப் (பழம்)	paṟaṅgi-p-(paḻam)[11] < P. frangī+Ta.
பம்பளிமாசு	pambaḷimāsu < Malay. pampelmoose
பேரிக்காய்	pēri-k-kāy < E. pear+Ta
மங்குஸ்தான்	maṅgustāṉ < Malay. maṅgistan
ஒயின்	oyiṉ < E. wine
ஓவல்	ōval < E. ovaltine

10. P { tursh—sour. / turush } Probably i the prothetic prefix of lumiccai, (corruption of laymūn tursh) has changed into e. lumiccai>ilumiccai>elumiccai.

11. *Farangi* or *firangi* is a Persian corruption of *frank*. In Persian Firangistan' is the name for Europe.—See Portugese Vocables in Asiatic Languages, pp. 17-18.

கலர்	kalar < E. colour
கோலா	kōlā < H. kēlā
காப்பி	kāppi < E. coffee
கொக்கோ	kokkō < E. cocoa
சர்பத்து	carpattu < A. sharbat
சாயா	cāyā < Chin. tshā. (P. cāy).
சாலத்து	cālattu < E. salad (fruit-salad)
சோடா	cōḍa < E. soda
பிராந்தி	pirāndi < E. brandy
தேநீர்	tē-nīr < Malay. tē+Ta. (Chin. t'e)
லெமனெட்டு	lemaṉeṭṭu < E. lemonade

5. *ARCHITECTURE.*

ஆர்ச்சு	ārccu < E. arch
கமான்	kamāṉ < P. kamān
கர்டர்	karḍar < E. girder
கக்கூசு	kakkūsu < Dut. kakhhuis
குசினி	kusiṉi < Port. cozinha (F. cuisine)
காம்பரா	kāmbarā < E. camera
காம்பவுண்டு	kāmbavuṇḍu < E. compound
காடியானா	kāḍiyāṉa < H. gāṛī+P. khāna
கேட்டு	kēṭṭu < E. gate
கிராதி	kirādi < Port. grade
கோரி	kōri < P. gōr
சன்னல்	caṉṉal < Port. janela
செட்டு	ceṭṭu < E. shed
பங்களா	paṅgaḷā < E. bangalow
பட்டகசாலை	paṭṭakasālai < K. paṭaśāle
பாலம்	pālam < H. pāl (P. pul)
தார்சா	tārsā < E. terrace ?
மால்	māl < A. maḥall
வராந்தா	varāndā < Port. veranda cf. P. bar-āmada

6. *FURNITURE*

அலமாரு	alamāru < Port. almario, armārio
ஈச்சேர்	īccēr < E. easy-chair
குரிச்சி	kuricci < A. kursī
சோபா	sōpā < E. sofa (A. ṣuffāḥ)

டீப்பாய்	ṭīppāy < E. teapoy (P. sih+pāe).
பங்கா	paṅgā < H. phaṅkā
பீரோல்	pīrōl < E bureau
பெஞ்சி	peñji < E. bench
மேசை	mēsai < Port. mesa, P. mez, mīz

7. *UTENSILS*

குண்டான்	kuṇḍāṉ < Mhr. guṇḍā
கெண்டி	keṇḍi < Mhr. giṇḍī
கோப்பை	kōppai < E. cup
கூசா	kūsā } < A. kūz
கூஜா	kūjā }
தமிளர்	tamiḷar < E. tumbler
பீங்கான்	pīṅgāṉ < Chin. pēn+ngān
லோட்டா	lōṭṭā < H. lōṭā
அண்டா	aṇḍā < H. haṇḍā
தேக்கிசா	tēkkisā < P. dēgca
கெட்டில்	keṭṭil < E. kettle
வாளி	vāḷi < H. bāltī

8. *SUNDRY ARTICLES.*

அரிக்கன்	arikkaṉ < E. hurricane lamp
ஆரொட்டி	āroṭṭi < E. arrowroot
ஆக்கர்	ākkar < E. auger
இசுக்கோல்	isukkōl < E. screw
இஞ்சின்	iñjiṉ < E. engine
ஊக்கு	ūkku < E. hook
கப்பி	kappi < A. qabb
குப்பி	kuppi < H. kuppī
கித்தான்	kittāṉ < A. kattān
கீல் (கீர்)	kīl < A. qīr (commonly kīl-eṇṇai)
கோலி	kōli < P. gōlī, gūlī
கொப்பரை	kopparai < H. khoprā
சமுக்காளம்	camukkāḷam < H. jamkūṛā
சாக்கு	cākku < Dut. zak
சாவி	cāvi < Port. chave=key
சாடி	cāḍi < Port. jarra
சிமிட்டி	cimiṭṭi < E. cement

சிலேட்டு	cilēṭṭu < E. slate
டப்பா	ṭappā < H. ḍabba
டப்பி	ṭappi < H. ḍibbī, ḍabbī
படுதா	paḍutā < P. parda
பம்பு	pambu < E. pump
பல்பு	palbu < E. bulb
பாட்டில்	pāṭṭil < E. bottle[12]
பிக்காசு	pikkāsu < E. pick-axe
பீப்பாய்	pīppāy < Port. pipa
பொனல்	poṉal < E. funnel
மிசியன்	misiyaṉ < E. machine
மில்	mil < E. mill
மீட்டர்	mīṭṭar < E. meter
நட்டு	naṭṭu < E. nut
லஸ்தர்	lastar < E. cluster
லாந்தல்	lāndal < E. lantern[13]
ராட்டு	rāṭṭu < H. rahat
வாச்சு	vāccu < E. watch
ஜாக்கி	jākki < E. jack (instrument)

9. *LUXURIES*

அம்பர்	ambar < A. 'anbar
அத்தர்	attar < A. 'iṭr
அபின்	apiṉ < P. apyūn
உக்கா	ukkā < A. ḥuqqa
ஊது பத்தி	ūdu patti < A. 'ūd + H. battī
கசகசா	kasakasā < P. k͟has͟hk͟hās͟h
கஞ்சா	kañjā < H. gānjhā
சோப்பு	cōppu < E. soap
சவ்வாது	cavvādu < A. zabād
சிகரட்டு	cikaraṭṭu < E. cigarette
சாம்பிராணி	cāmbirāṇi < Malay. sāmrāni
சாலாமிசிரி	cālāmisiri < A. tha'labī + Miṣrī
ரவேஸ்	ravēs < P. rawis͟h
ரேக்கு	rēkku < P. bārīk

12. போத்தல் pōttal, a variant of pāṭṭil, is probably derived from the Dutch bottel.

13. ராந்தல் rāntal, is a variant of lāntal.

10. *CONVEYANCE*

ஏரோப்ளேன்	ērōplēṉ < E. aeroplane
கார்	kār < E. car
கோச்சு	kōccu < E. coach
சட்கா	caṭkā } < H. jhaṭkā
ஜட்கா	jaṭkā } < H. jhaṭkā
சப்பரம்	capparam < H. chappar
சாரட்டு	cārāṭṭu < E. chariot
சைக்கிள்	caikkiḷ < E. cycle=bi-cycle
டக்கு	ṭakku < E. truck
டிராம்	ṭirām < E. tram=tram-car
டோலி	dōli < H. dōlī
மேனா	mēṉā < P. miyāna, mēna
பஸ்	bas < E. bus=omnibus
பீட்டன்	pīṭṭaṉ < E. phaeton
மோட்டார்	mōṭṭār < E. motor
லாரி	lāri < E. lorry
ரயில்	rayil < E. rail=railway train
ரிக்ஷா	rikṣā < Jap. jinrikṣa
ரேக்கிளா	rēkkiḷā < H. rahkalā

11. *COMMUNICATION*

இன்சூர்	iṉsūr < E. insurance
கடுதாசி	kaḍutāsi < A. qarṭās
கவர்	kavar < E. cover
கார்டு	kārḍu < E. card
தபால்	tapāl < H. ṭappāl
போஸ்டாபீசு	pōsṭ-āpīsu < E. post-office
மணியார்டர்	maṇiyāḍar < E. money-order
ரிஜிஸ்தர்	rijistar < E. register=registered letter
லக்கோடா	lakkōḍā < H. lakhōṭā
லேபில்	lēbil < E. label
லெட்டர்	leṭṭar < E. letter

12. *BUSINESS*

அட்வான்சு	aḍvāṉsu < E. advance
அட்டவணை	aṭṭavaṇai < Mhr. athavaṇa
ஆண்டிமாண்டு	āṇḍimāṇḍu < E. on demand

உண்டியல்	uṇḍiyal < H. hunḍī
கசர்	kasar < A. qaṣr or kasr
கசாப்பு	kasāppu < A. qaṣṣāb
கரார்	karār < A. qarār
கண்டிராக்கட்டு	kaṇḍirākkaṭṭu < E. contract
கிட்டங்கி	kiṭṭaṅgi < Malay. gaḍong [14]
குசிலி	kusili < A. ghuzlī
சந்தா	candā < P. candā
சவுக்கார்	cavukkār < H. sāhūkār
சிராப்பு	cirāppu < A. ṣarrāf
சிலாவணி	cilāvaṇi < H. calānā
சிட்டை	ciṭṭai < H. citthā
டெண்டர்	ṭeṇḍar < E. tender
டிப்பாசிட்டு	ṭippāsiṭṭu < E. deposit
தராசு	tarāsu < P. tarāzū
தினுசு	tiṉusu < A. jins
தினுசுவாரி	tiṉusuvāri < A. jins. + P. wār
துபாஷ்	tubāṣ < H. dobāshī
பட்டியல்	paṭṭiyal < H. paṭṭī
பண்டு	paṇḍu < E. fund
பசார்	pasār < P. bāzār
மகமை	mahamai < A. muhimm
மேஸ்திரி	mēstiri < Port. mestre[15]
மார்க்கட்டு	mārkkaṭṭu < E. market
மௌசு	mausu < A. mawj
நிரக்கு	nirakku < P. nirkh, narkh
ரகம்	raham < A. raqm
வட்டம்	vaṭṭam < H. baṭṭā
வங்கி	vaṅgi < E. bank
லாலா	lālā < H. lālā
லேவாதேவி	lēvādēvi < H. lēnā-dēnā

14. The Malay word gaḍong is a corruption of the Tamil kiḍaṅgu. The expression roṭṭi-k-kiḍaṅgu is still in common use in the southern districts. See Hobson-Jobson.

15. Mēstiri generally denotes a tailor and sometimes a superintendent as in road-mēstiri.

13. *WEIGHTS AND MEASURES*

அந்தர்	andar < E. hundred weight
டன்	ṭaṉ < E. ton
கண்டி	kaṇḍi < Mhr. khaṇḍil
காரட்டு	kāraṭṭu < A. qirrāt
தோலா	tōla < H. tōla
ராத்தல்	rāttal < A. raṭl
இஞ்சு	iñju < E. inch
கெசம்	kesam < P. gaz
பர்லாங்கு	parlāṅgu < E. furlong
மைல்	mail < E. mile
ஏக்கர்	ēkkar < E. Acre
செண்டு	ceṇḍu < E. cent
டசன்	ḍasaṉ < E. dozen
தஸ்தா	tastā < P. dasta
கொயர்	koyar < E. quire
ரீம்	rīm < E. ream (A. rizma)

14. *CURRENCY*

அணா	aṇā < H. āna
தம்பிடி	tambiḍi < H. damṛī
செக்கு	cekku < E. cheque
பவன்	pavaṉ < E. pound
பைசா	paisā < H. paysā

15. *ADMINISTRATION*

(a) REVENUE

அசல்	asal < A. aṣl
அத்து	attu < A. ḥadd
அம்பாரம்	ambāram < P. anbār
அமுல்	amul < A. 'amal
அமானத்து	amāṉattu < A. amānat
அயன்	ayaṉ < A. 'ayn
அர்ஜி	arji < P. 'arẓī A. 'arẓ
ஆகேர்	āhēr < A. ākhir
ஆசாமி	āsāmi < A. asāmī
ஆப்காரி	ābkāri < P. āb-kārī

ஆசில்	āsil < A. ḥāṣil
இனாம்	iṉām < A. in'ām
இருசால்	irusāl < A. irsāl
உசூர்	usūr < A. ḥuẓūr
ஐமாசு	aimāsu < P. azmāyi<u>sh</u>
ஐவேசு	aivēsu < A. 'iwaẓ
கம்மி	kammi < P. kamī
கசனா	kasaṉā < A. <u>kh</u>izāna
கவுல்	kavul < A. qawl
கலெக்டர்	kalecṭar < E. collector
காயம்	kāyam < A. qā'im
கார்வார்	kārvār < P. kāru-bār
கானுகோ	kāṉugō < P. qānūn-gō
கிபாயத்து	kibāyattu < A. kifāyat
கிஸ்து	kistu < A. qist
குமாஸ்தா	kumāstā < P. gumā<u>sh</u>ta
கேது	kēdu < H. khēt
கைது	kaidu < A. qayd
கொத்துவால்	kottuvāl < P. kotwāl
கோஸ்பாரா	kōspārā < P. gō<u>sh</u>wāra
சடுதி	caḍuti < H. jharṭi
சரகம்	carakam[16] < P. sar + A. ḥadd
சரத்து	carattu < A. <u>sh</u>arṭ
சராசரி	carāsari < P. sarāsarī
சிரஸ்தார்	cirastār < P. sarri<u>sh</u>tadār
செலான்	celāṉ < H. calān
செட்டில்மெண்டு	ceṭṭilmeṇḍu < E. settlement
டேரா	ḍērā < H. dērā
டேமணி	ḍēmaṇi < E. ready money
தணிக்கை	taṉikkai < A. tanqiya
தபசில்	tapasil < A. tafṣīl
தஸ்தி	tasti < A. taṣadduq
தர்க்காஸ்து	tarkkāstu < P. dar<u>kh</u>āst
தாக்கீது	tākkīdu < A. ta'kīd

16. Probably the original form carahattu was changed into carakam owing to the mistaken notion that attu was an inflectional increment of the noun terminating in am. In Tamil, nouns having the termination am usually take the inflectional increment attu in declension. (See Caldwell's Comparative Grammar, p. 265).

தாக்கல்	tākkal < A. dākhil
தாசில்	tāsil < A. taḥṣīl
பசலி	pasali < A. faṣlī
பந்தோஸ்து	pandōstu < P. band-o-bast
பட்டா	paṭṭā < H. paṭṭā
பாக்கி	pākki < A. bāqī
பாவத்து	pāvattu < P. bābat
பிசானம்	pisāṉam < T. pisānamu
பினாமி	piṉāmi < P. banāmī
நகது	nahadu < A. naqd
நகல்	nahal < E. naql
நவுக்கர்	navukkar < P. nawkar
மசரா	masarā < A. mazra'
மராமத்து	marāmattu < A. marammat
மாசூல்	māsūl < A. maḥṣūl
மாமூல்	māmūl < A. ma'mūl
மிட்டா	miṭṭhā < H. miṭṭhā (A. maqṭa')
மிராசு	mirāsu < A. mīrāth
முகாம்	muhām < A. mahāmm
முச்சலிக்கா	muccalikkā < Tur. muchalkā
ரசீது	rasīdu < P. rasīd. E. receipt
ரயத்து	rayattu < A. ra'iyat
ரப்பட்டா	rappaṭṭā < E. rough+H. paṭṭā
ரொக்கம்	rokkam < A. raqm
வசூல்	vasūl < A. waṣūl
வசா	vasā < A. waẓ'
வாபீசு	vāpīsu < P. wāpas
வாரீசு	vārīsu < A. wārith
வாயிதா	vāyidā < A. wa'da
வாரண்டு	vāraṇḍu < E. warrant
ஜப்தி	japti < A. ẓabṭī
ஜமீன்	jamīn < P. zamīn
ஜவாப்	javāb < A. jawāb
ஜமாபந்தி	jamābandi < A. jam'+P. bandī
ஜாரி	jāri < A. jārī
ஜாமீன்	jāmīṉ < A. ẓāmin
ஜாஸ்தி	jāsti < A. zā'id
ஷரா	ṣarā < A. shar'

(b) JUDICIAL

அமினா	aminā < A. amīn
அசெசர்	asesar <E. assessor
அவிடவிட்டு	aviḍaviṭṭu < E. affidavit
அப்பீல்	appīl < E. appeal
ஆசர்	āsar < A. ḥāẓir
இன்சால்மெண்டு	iṉsālmeṇḍu < E. insolvent
இஸ்தியார்	istiyār < A. ishtihār
ஈரங்கி	īraṅgi < E. hearing
ஏலம்	ēlam < Port. leilão
உயில்	uyil < E. will
கச்சேரி	kaccēri < H. kacahrī
கிரிமினல்	kiriminal < E. criminal
கேடி	kēḍi < E. k. d.=known depredator
கேசு	kēsu < E. case
கைதி	kaidi < A. qaydī
கொட்டடி	koṭṭaḍi < H. koṭhrī
கோர்ட்டு	kōrṭṭu < E. court
சம்மன்	cammaṉ < E. summons
சீவில்	cīvil < E. civil
டபேதார்	ḍabēdār < P. daftardār
டலாயத்து	ḍalāyattu < H. ḍhalīt
டவாலி	ṭavāli < P. duwālī
டிக்கிரி	ṭikkiri < E. decree
தகரார்	taharār < A. takrār
தகதா	tahatā < A. taqāẓā
தண்டோரா	taṇḍōra < H. dhaṇḍhōrā
தமுக்கு	tamukku < H. dhamk
தரப்பு	tarappu < A. ṭaraf
தஸ்தாவேசு	tastāvēsu < P. dast-āvēz
தாவா	tāvā < A. da'wa
திவால்	tivāl < H. diwālā
பஞ்சாயத்து	pañjāyattu < H. pancāyat
பிராது	pirādu < P. faryād
புகார்	puhār < H. pukār
புரோநோட்டு	purō-nōṭṭu < E. pro-note=promissory note
பீசு	pīsu < E. fees
பெட்டிஷன்	peṭṭiṣaṉ < E. petition
பென்ஷன்	peṉṣaṉ < E. pension
பைசல்	paisal < A. fayṣal

நாசர்	nāsar < A. nāẓir
நோட்டீசு	nōṭṭīsu < E. notice
மவுண்டு	mavuṇḍu < E. amount
முனிசீப்பு	munisīppu < A. munṣif
மேசர்	mēsar < E. major
மேடோவர்	mēḍōvar < E. made over
மைனர்	mainar < E. minor
நம்பர் (வைத்தல்)	nambar (vaittal) < E. number+Ta =filing a suit.
ரத்து	rattu < A. radd
ராசி	rāsi < A. rāẓī
ரிக்காடு	rikkāḍu < E. record
ருசு	rusu < A. rujū‘
ரூல்	rūl < E. rule
ரோக்கா	rōkkā < A. ruq‘a
லாயர்	lāyar < E. lawyer
வக்காலத்து	vakkālattu < A. wakālat
வக்கீல்	vakīl < A. wakīl
வில்லங்கம்	villaṅgam < Mhr. vilaga
ஜட்ஜ்	jaḍĵ < E. judge
ஜெயில்	jeyil < E. jail

(c) POLITICAL

ஆபீசு	āpīsu < E. office
இலாக்கா	ilākkā < A. ‘ilāqa
எலெக்ஷன்	elecṣan < E. election
எஸ்டேட்டு	estēṭṭu < E. estate
ஏசெண்டு	ēseṇḍu < E. agent
ஓட்டு	ōṭṭu < E. vote
கஸ்பா	kaspā < A. qaṣba
கவனர்	kavanar < E. governor
காவந்து	kāvandu < P. khāwand
சர்க்கார்	carkkār < P. sarkār
சர்க்கிள்	carkkiḷ < E. circle
சன்னது	cannadu < A. sanad
சம்பிரதி	cambiradi < T. samprati
சப்ரோட்டம்	caprōṭṭam < E. sub. pro. temp.
சாவடி	cāvaḍi < Mhr. sāvaṭī
சிப்பந்தி	cippandi < P. sih-bandī
சீல்	cīl < E. seal

சூப்பிரண்டு	cūppirandu < E. superintendent
செண்டா	cendā < H. jhandā
தர்பார்	tarbār < P. darbār
தாக்கீது	tākkītu < A. ta'kīd
தாலுகா	tālukā < A. ta'alluq
திவான்	tivān < P. dīwān
பகதூர்	bahadūr < H. bahādur
பட்வாடா	paṭvāḍā < H. baṭwārā
பாவட்டா	pāvaṭṭā < H. bāwṭā
பவுண்டு	pavuṇḍu < E. pound
பிதிவி	pidivi < A. fidwī
பிர்க்கா	pirkkā < A. firqa
பியூன்	piyūn < E. peon
பேட்டி	pēṭṭi < H. bheṭī
போலீசு	pōlīsu < E. police
வேவு	vēvu < Port. vēu
மசோதா	masōdā < A. musawwada
மாகாணம்	māhāṇam < A. makān ?
மாசர்	māsar < A. maḥẓar
மாப்பு	māppu < A. mu'āf
மாஜி	māji < A.. māẓī
மொகர்	mohar < P. muhr
மேஸ்திரட்டு	mēstiraṭṭu < E. magistrate
மொச்சி	mocci < H. mochī
முனிஷி	muniṣi < A. munshī
யாதாஸ்து	yādāstu < P. yād-dāsht
ரோந்து, லோந்து	rōndu, lōndu < P. rawanda
ஜில்லா	jillā < A. ẓil'a
ராஜா	rajā < A. riẓā' P. riẓā

16. *STATIONERY.*

காகிதம்	kāhidam < P. kāghidh
கிளிப்பு	kiḷippu < E. clip
கோந்து	kōndu < H. gōnd
பென்சில்	pensil < E. pencil
பேப்பர்	pēppar < E. paper
பேனா	pēnā < E. pen, Port. pena
பின்	pin < E. pin
பிளாட்டிங்கு	piḷāṭṭiṅgu < E. blotting paper
நிப்பு	nippu < E. nib
ஸ்டீல்	sṭīl < E. steel nib
ரப்பர்	rappar < E. rubber

17. *ARMY*

சிப்பாய்	sippāy < P. sipāhī
டங்கா	daṅgā < H. ḍankā
டாணா, தாணா	ṭāṇā, tāṇā < H. ṭhānā
துப்பாக்கி	tuppākki < P. tupak, Tur. tōp.
துருப்பு	turuppu < E. troop
தோட்டா	tōṭṭa < H. ṭōṭā
சோட்டா	cōṭṭa < H. sōnṭā
பட்டாளம்	paṭṭāḷam < E. battalion
பாரா	pārā < P. pahra
பிரங்கி	pīraṅgi < P. frangī, firangī
அம்பாரி	ambāri < A. 'imārī
ஏட்டு	ēṭṭu < E. head constable
மாவுத்தன்	māvuttaṉ < H. mahāwat
சர்தார்	cardār < P. sardār
சவாரி	cavāri < P. suwārī
சவுக்கு	cavukku < P. cābuk
சுபேதார்	cubēdār < P. sūbadār
சேணம்	cēṇam < P. zīn
ரிவால்வர்	rivālvar < E. revolver
ராவுத்தன்	rāvuttaṉ < H. rāut
லகான்	lahāṉ < P. lagām
லத்தி	latti < H. laṭhī
லாயம்	lāyam < A. līm ?

18. *GAMES AND PHYSICAL EXERCISE*

சீட்டு	cīṭṭu < E. chit (H. chiṭṭhi)
ஆசு	ācu < F. as
ஆடுதன்	āḍutaṉ < E. hearts
இஸ்பேட்	ispēṭ < E. spades
கோட்டு	kōṭṭu < E. court-card
கிளாவர்	kiḷāvar < E. clover
சாக்கி (ஜாக்கி)	cākki (jākki) < E. jack
டைமன்	ḍaimaṉ < E. diamond
துருப்பு	turuppu < E. trump
ஆக்கி	ākki < E. hockey
கிரிக்கெட்டு	kirikkeṭṭu < E. cricket
டென்னீஸ்	ṭeṉṉīs < E. tennis
கசரத்து	kasarattu < A. kasrat

கவாத்து	kavāttu < A. qawāyid
தண்டால்	taṇḍāl < H. ḍaṇḍ
பல்டி	balṭi < H. palatnā
பஸ்கி	baski < P. bāzū ?
பஞ்சா	pañjā < P. panc
பயில்வான்	bayilvāṉ < P. pahlawān
வஸ்தாது	vastādu <P. ustād
ஜவான்	javāṉ < P. jawān

19. *NAVIGATION.*

சுக்கான்	cukkāṉ < A. sukkān
நங்குரம்	naṅguram < P. langar
மாலுமி	mālumi < A. mu'allim

20. *RELIGION.*

அல்லா	allā < A. Allāh
குரான்	kurāṉ < A. qurān
மசூதி	masūdi < A. masjid
மகந்து	mahandu < H. mahant, mahat
முகம்மது	muhammadu < A. Muḥammad
மொகரம்	moharam < A. Muḥarram
நபி	napi < A. nabī
சேசு	sēsu < E. Jesus
கிறிஸ்து	kiṟistu < E. christ
கந்திரி	kandiri < H. kandūrī
சிலுவை	ciluvai < Syr. sliba
தைக்கா	taikkā < A. takya
தசரா	tasarā < H. dasahrā
பக்கிரி	pakkiri < A. faqīr
பாதிரி	pādiri < Port. padre
பைபிள்	baibiḷ < E. bible
பாப்பு	pāppu < Port. papa
பீர்	pīr < P. pīr
யூதர்	yūdar < A. yahūd

21. *MUSIC.*

கஞ்சிரா	kañjirā < H. khanjan
சித்தார்	sittār <P. sih-tār
ஏகதார்	ēhadār < P. ēk-tāra
தம்பூர்	tambūr < P. ṭanbūr

டோலக்	ḍōlak < H. dōlak
தில்ரூபா	tilrūbā < H. dil-rūbā
தாவுஷ்	tāvus < H. taush
தபலா	tapalā < A. ṭabla
தவல்	taval < A. ṭabl
ஆர்மோனியம்	ārmōṉiyam < F. harmonie, E. harmonium
கர்ணா	karṇā < P. karranāy
பியானா	piyāṉā < E. piano
ஜாலர்	jālar < H. jhālarī
பிட்டில்	piṭṭil < E. fiddle
புளூட்டு	puḷūṭṭu < E. flute
கமாஸ்	kamās < A. khumāsī
சகானா	sahāṉā < H. sāhanā
தில்லானா	tillāṉā < P. tarāna
மாண்டு	māṇḍu < H. māṇḍ
லாவணி	lāvaṇi < Mhr. lāvaṇi

22. *COLOURS*

ஊதா	ūdā < H. ūdā
காக்கி	kākki < P. khāki
குசும்பா	kusumbā < H. kusumbi
ரோசு	rōsu < E. rose

23. *MEDICINE*

ஆஸ்பத்திரி	āspattiri < E. hospital
ஆப்பரேஷன்	āpparēṣaṉ < E. operation
கொயினா	koyiṉā < E. quinine
சீக்கு	cīkku < E. sick
தெரசர்	terasar < E. dresser
யூனானி	yūṉāṉi < A. yūnānī
டானிக்கு	ṭāṉikku < E. tonic
டாக்டர்	ḍākṭar < E. doctor
பெனயில்	peṉayil < E. phenyl

24. *MISCELLANEOUS*

(a) Persian, Arabic and Hindustani words.

அந்தஸ்து	andastu < P. ham-dast
அலாதி	alādi < A. 'alā-ḥida
அலுக்கா	alukkā < A. hilka
இஸ்திரி	istiri < H. istrī, Port. estirar

உசார்	usār < P. hushyār
உடான்	uḍāṉ < H. uṛāna
உருட்டா	uruṭṭā <H. ulṭā
கலாய்	kalāy < A. qal'ī
கலாட்டா	kalāṭṭā < A. ghilāṭ
காயலா	kāyalā < A. kāhil
காப்ரா	kāprā < H. ghabrī
காலி	kāli < A. khālī
காவாலி	kāvāli < A. qawwāl
கிபாயத்து	kipāyattu < A. kifāyat
குஷால்	kuṣāl < P. khush+A. ḥāl
கோஷா	kōṣā < P. gosha-nishīn
குஷி	kuṣī < P. khushī
கெடி	keḍi < H. gaṛh
கோட்டா	kōṭṭā < P. kōtāh
கோஸ்மாஸ்	kōsmās < H. gōl-māl
சக்காத்து	cakkāttu < A. zakāt
சகலன்	sahalaṉ[17] < H. sālā
சதாய்	catāy < H. satānā
சல்லிசு	sallisu < A. salīs
சலாம்	salām < A. salām
சவால்	cavāl < A. su'āl
சபாஷ்	cabāṣ < P. shād-bāsh
சவுக்கை	cavukkai < H. cauk
சவுடால்	cavuḍāl < H. jhawṛā
சாப்பா	cāppā < A. ṣāf
சால்சாப்பு	sālsāppu < A. su'āl-jawāb
சாலக்கு	cālakku < P. cālāk
சாமான்	cāmāṉ < P. sāmān
சாடா	cāḍā < H. sārā
சாய்பு	sāybu < A. sāḥib
சிபார்சு	sibārsu < P. sipārish
சுமார்	sumār < P. shumār
சைத்தான்	syttāṉ < A. shayṭān
சொஸ்தி	sosti < P. sustī
சோக்கிரா	cōkkirā < P. chōkrā

17. In H. sālā denotes wife's brother. In Tamil sahalan is ordinarily used to denote wife's sister's husband.

சோதா	cōdā < A. shuhadā
டீக்கு	ṭīkku < H. ṭhīk
டோபி	dōbi < H. dhobī
தகவல்	tahaval < A. dakhl
தபா	tapā < A. daf‘a
தம்	tam < P. dam
தமாஷ்	tamāṣ < A. tamāshā
தயார்	tayār < P. tayār. A. ṭayyār
தரியாவத்து	tariyāvattu < P. daryāft
தருதூது	tarutūtu < A. taraddud
தண்டா	taṇḍā < H. danḍā
தகன் (தான்)	tahan (tān) < H. thān
தாஜா	tājā < P. tāza
தீவாளி	tīvāḷi < H. diwālī
நகரா	naharā < A. naqāra
நபர்	napar < A. nafar
பக்கா	pakkā < H. pakkā
பசுந்து	pasundu < P. pasand
பதில்	padil < A. badl
பம்மாத்து	pammāttu < P. bīmnāk ?
பல்டி	palṭi < H. palṭā
பரவா	paravā < P. parwā
பவுசு	pavusu < A. fawz
பாவத்து	pāvattu < P. bābat
பீச்சா (க்கத்தி)	piccā-(k-katti) < H. bichu’ā+Ta
புட்டா	puṭṭā < H. būṭā
பூரா.	pūrā < H. pūrā
பைதா	pydā < H. paiyā
மத்தாப்பு	mattāppu < P. māhtāb
மைதானம்	maidāṉam < A. maydān
முஸ்திப்பு	mustippu < A. musta‘idd
மைனா	maiṉā < H. mainā
யாது	yādu < P. yād
ரஸ்தா	rastā < P. rāstā
லகாய்	lahāy < H. lagānā
லடாய்	laḍāy < H. laṛā’ī
லாகு	lāhu < H. lāgū
லாயக்கு	lāyakku < A. lā’iq

வகையரா	vahaiyarā < P. wa-ghairah < A. wa-ghayruhu
வாத்து	vāttu < A. baṭ
வதலி	vadali < A. faṣlī ?
ஜமா	jamā < A. jam'
ஜரூர்	jarūr < A. ẓarūr
ஜல்தி	jaldi < P. jaldī
ஜவாப்	javāb < A. jawāb
ஜாகை	jāhai < H. jaga
ஜாப்தா	jābtā < A. ẓābiṭa
ஜேப்பு	jēppu < A. jayb P. jeb
ஜோர்	jōr < P. zōr
ஜோடனை	jōḍaṇai < H. jōṛ
ஷோக்கு	ṣōkku < A. shawq

(b) *English words.*

எனாமல்	eṉāmal < E. enamel
ஏட்டு	ēṭṭu < E. head
ஓட்டல்	ōṭṭal < E. hotel
கலம்	kalam < E. column
கலர்	kalar < E. colour
கிலுட்டு	kiluṭṭu < E. gild, gilt
கிளப்பு	kiḷappu < E. club
குளோசு	kuḷōsu < E. close
டிக்கட்டு	ṭikkaṭṭu < E. ticket
டிராமா	ḍirāmā < E. drama
டான்சு	ḍāṉsu < E. dance
டிரங்கு	ṭiraṅgu < E. trunk
டோல்கேட்டு	ṭōl-kēṭṭu < E. toll-gate
பாசு	pāsu < E. pass
பீசு	pīsu < E. piece
பில்லு	pillu < E. bill
பிளான்	piḷaṉ < E. plan
போர்டு	pōrḍu < E. board
பைண்டு	paiṇḍu < E. bind
நம்பர்	nambar < E. number
நாட்டு	nāṭṭu < E. naught (zero)
நோட்டு	nōṭṭu < E. note
நைசு	naisu < E. nice
மார்க்கு	mārkku < E. mark

மிஸி	misi < E. miss
மெயில்	meyil < E. mail
மெம்பர்	membar < E. member
ரிப்பேர்	rippēr < E. repair
ராங்கி	rāṅgi < E. rank
ரோட்டு	rōṭṭu < E. road
லீவு	līvu < E. leave
லைசென்சு	laisensu < E. license

(c) *Cognate words.*

எப்பிராசி	eppirāsi < T. ēbhrāsi
ஓசரம்	ōsaram } < T. kōsaramu
கோசரம்	kōsaram } < T. kōsaramu
சலவை	calavai < T. tcalava=bleaching
சலவை	calavai < T. tcaluppa=marble
சந்தடி	cantaḍi < T. sandaḍi
சிப்பம்	cippam < T. cippamu
சீண்டரம்	cīṇḍaram < T. jīndramu
சொட்டை	coṭṭai < T. soḍḍu
திமிசு	timisu < T. dimmisa=rammer
துரைசாணி	turaisāṇi < T. dorasānī
தெம்பு	tembu < T. tempu = bravery.
பிலுக்கு	pilukku < T. beḷuku
புருடா	puruḍā < T. buruḍā
ரகளை	rahalai < K. ragaḷe

I received valuable assistance from Dr. S. Muhammad Husayn Nainar, Head of the Department of Arabic, Persian and Urdu, in arriving at the correct Arabic, Persian and Hindustani etymons.

ABBREVIATIONS

A. Arabic.
E. English.
F. French.
H. Hindustani.
K. Kanarese.
M. Malayalam.
P. Persian.
T. Telugu.
Ta. Tamil.

Braz. Brazilian.
Chin. Chinese.
Dut. Dutch.
Jap. Japanese.
Malay.Malay.
Mhr. Marathi.
Port. Portugese
Syr. Syriac.
Tur. Turkish.

Skt. Sanskrit.

'ANTASTHAS' IN DRAVIDIAN LANGUAGES

By

K. Ramakrishnaiya, M.A.

While classifying the sounds of the Sanskrit language according to their place of production, and effort, Bhattoji Dikshita, the Commentator of the Ashtadhyayi of the Grammarian Panini called the sounds y, v, r, l, 'Antasthas.'[1] The word 'antastha' means 'standing between,' and these sounds are said to have been so called because they stand between the 'sparsās' and the 'ūshmās' in the alphabetical scheme of the Sanskrit language.[2] According to the Pratisakhyas they are so called because they are pronounced at the tip of the tongue and other vocal organs.[3] As regards the Prayatna, the effort in pronunciation, they are said to be 'īshatsprishtas,' i.e., those that are produced with a slight or partial touch, and even here they may be said to be 'antasthas' as standing midway between the closed and open sounds. The word semi-vowel as applied to them is perhaps more significant here than elsewhere as they are midway between vowels and consonants, or perhaps assume the function of both. In the case of y, v, though the tongue comes very near the roof of the mouth, and the teeth very near the lips, the air passage is still open as in the case of the 'ūshmas,' the difference y, and s being only that the former is a sonant while the latter is not, and that v is only a sonant of the fricative 'f.' But r and l cannot really be pronounced without a slight touch, since the former has a trilling which requires touch, and the latter allows the breath to escape from the sides of the tip of the tongue which actually touches the roots of the teeth. Thus y, v, can more significantly be called sonant fricatives, and r, and l, liquid consonants as they are sometimes called. But since in English r and l can sometimes form

1. Kādayō mavasānāh sparsāh, yaralava antasthāh, sasha sa ha ūshmāṇah, acasswarāh." —*siddhanta Kaumudi.*
2. 'antah sparsōshmayōh varṇayōh madhye tishṭhatīti." —*Vāchaspatyam.*
3. 'jihvā madhya prabhritīnām karaṇānām antair janyatvāt antasthā ityā khyāyante.' —*Taittiriya Pratisakhya, Commentary.*

Spriṣṭarprayatanam sparsānām, īshatsprishṭam antasthānam vivritamūshmanām swarānāñca:

syllables without the help of a vowel and thus perform the function of a vowel, they are called vocalic consonants. Thus there is a sonant l or r as well as a consonant l or r. The vowels i and u may also acquire the function of consonants in virtue of a hurried or slurred pronunciation, and become y, and v. In this function y and v are called consonantal vowels or semi-vowels. (cf.—vas—uvāsa ; zaj—iyāja). This kind of change in Sanskrit is called Samprasaraṇa and it is considered as being due to change of accent. Any way since these do the function of vowels also they can be called semi-vowels. Moreover there is no objection for these letters occurring at the beginning of words in these languages belonging to the Aryan Group.

In Dravidian languages the case seems to be quite different. In most of these languages these letters do not occur at the beginning of words, nor are they capable of assuming the function of vowels. This seems to be a characteristic feature which distinguishes these languages from those of the Aryan group. Perhaps the vocal tendencies of the early Dravidians did not encourage them to pronounce these sounds at the beginning of words and consequently there seem to be hardly any words that begin with these sounds in their original language. In later times however owing perhaps to the association with Sanskrit speaking people, and their influence upon them, words beginning with semi-vowels or liquid consonants began to appear in these languages also Sometimes words originally beginning with i or u came to be pronounced as with an initial y or v as in Telugu—illu (house) yillu, ungaramu (= ring)—vumgaramu ; ūru (= village)—vūru ; udakamu—(water)—vudakamu, etc., owing perhaps to the analogy of the forms which these words assumed when in combination with others ending in a vowel—as 'mā yillu, ā vūru,' etc. The rules framed by the Telugu grammarians[4] saying that ya, vu, vū, vo and vō do not come at the beginning of Telugu words, indicates though not entirely, the practice that obtained in these languages from very early times. The fact that we find a similar rule even in Tamil Tolkāppiyam[5] clearly shows that this principle was in practice as early, if not earlier—as the time of Tolkappiar. The only difference between the Telugu and Tamil here, is that while Tamil allowed

4. yakaramu vu vū, vo vō, lunu telugu mātala modaṭa rāvu.
—*Balavyakaranam* of Chinnaya Suri.

5. ā oḍalladu yakaram mudaltā du.
vu vū vo vō yennum nāngu uyir
vāen eḷuttoḍu varudalille.

y with long ā at the beginning of words, Telugu prohibited even that. An investigation into the words that begin with the sound yā in Tamil, may certainly help to make the position clear. A glance at the lexicon will show that even in Tamil there are not more than half a dozen indigenous words beginning with yā. The rest are foreign words mostly borrowed from Sanskrit, and it is remarkable that the initial yā of most of these words is changed into ā or ē in the corresponding forms of the cognate languages of the group.

Words with an initial yā along with the corresponding forms in other languages are given below :—

Tam.	*Mal.*	*Kan.*	*Tel.*
Yā (Interogative pronoun) = which,	yā, ē	yā, ēn ;	ē, ēmi ;
Yān = I	ñān	ān ; yān ;	ēnu ; nēnu
Yāḍu = goat	āḍu	āḍu ;	ēṭa ;
Yāṇḍu = year	āṇḍu ;	(ēḍu ?) = Time	ēḍu ;
Yāṟu = river	āṟu ;	āṟu ;	ēṟu ;
Yānai = elephant	āna	āne ;	ēnugu ;
Yāḷ = a stringed instrument			
Yāḷi = a mythological lion faced animal.		yāḷi ;	

Of the above yāḍu and yāḷi are considered by some to have been derived from Sanskrit ēḍaka and vyāla respectively. Eḍaka in the sense of sheep, ram, wild goat, appears in Mahabharata and Brahmandapurana and later but not earlier ; and similarly vyāḷa, in the sense of a vicious elephant, a lion, a tiger, a snake appears in Mahabharata, Kavyas and Lexicons, according to Monier Williams. As the Tamil words seem to be older, the instrument or the animal specially characteristic of South India, they could not have been borrowed from Sanskrit. The initial yā of the above words seems to have undergone a change even in Tamil a few centuries after Tolkappiar, and in Malayalam and Kannada we have forms with an initial ā and not yā. In Telugu we find this changing regularly into 'ē.'

Of the above words those that are worthy of consideration are the interrogative and 1st personel pronouns, as being most import-

ant and also perhaps the oldest in the language. A remarkable feature about these two is, that while the initial vowel in both of them is changed into ā, or ē, the form of the 1st person develops a nasal element also in it, while the other does not. Thus yān, develops into nān, ñān, nēnu, while yā becomes ā or ē only. Cf. yār, ār, evaru, ēmi, ēnu, etc.

As regards the primitive form of the first personal pronoun, Dr. Caldwell seems to be inclined towards yān from which he says nān, nēn, ān, ēnu are derived. But he also thinks nān and yān are equally ancient and contemporaneous "as nān is represented as alternating with yān in the most authoritative grammar of the classical Tamil," and while the singular inflexion is always 'en' in Tamil, the plural may be either en or nam.[6] It must also be noted that Telugu has 'nāṅ' and nā even in the singular inflection, though it has ēn and nēn in the nominative. An intercomparison of the forms of various languages, shows that the nasal element is also as important as the yā sound which later evinced a tendency to change into ā or ē. From this we have to infer that the primitive form that gave rise to all these forms in various dialects, must have been æ an open dipthongal sound as is found in english 'man' with a nasal element in it. This could easily have given rise to yān, nān, ñān, nēn, ān, ēn in various dialects, since it is capable of being pronounced in such various ways. The interrogative base was perhaps the same without the nasal element in it, and that is why it has not given rise to forms with an initial n. cf. yā, yān, yār, yāvan, yāval, ār, ēvar, ēr, yēr, ēdi etc.

Other words with initial yā in Tamil, appearing with ē in Telugu and ā or ē in Malayalam and Kanarese have also to be considered as having developed in these languages from words beginning with æ, the development of ' Y ' being only a passing phase of a certain period in the history of these languages.

Again there are very few desya words in these languages that begin with vu, vū, vo, or vō. 'v' in conjunction with non-labial vowels is pronounced more as labio-dental mute-sparsa— than a semi-vowel, and that is perhaps the reason why it comes as an initial in certain words in these languages. The liquid consonants r and l also do not commence a word. " In classical Tamil neither r nor l can commence a word. Each of them requires to be preceded by a vowel, r by i or a, and l by u" says Dr. Caldwell.

6. *Comparative Grammar,* pages (367-368).

But according to Nannul a, i, u come before r, i and u before l, i before y. Though this principle is not particularly observed in Telugu or Kannada, which have become more amenable to Sanskrit influence than Tamil, we can understand from the very limited number of words with an initial r or l occurring in those languages, that they also follow the same Dravidian principle in spirit. Moreover when we consider the nature of these words, we find that most of them are later developments from roots or words originally beginning with a vowel.

For instance we take the word 'Te. racca'=noisy abusive clamour; a public place. This appears as 'racce' in Kannada. This is said to be a derivative of Sanskrit 'rathya'=a carriage-road, highway, street, which is naturally connected with ratha=a chariot. But it does not seem to be proper to connect 'racca' with 'rathya', since the former signifies more a place—noisy with the tumult and assemblage of a number of people, than a street or road for people or chariots to pass on. 'Racca' or racca-kūtamu is a public place in a village, perhaps also a central place, where the villagers and sometimes the elders of the village particularly meet, for various purposes as settling the disputes and adopting measures for the common welfare of the village. Thus the word may be connected with the verbal base Tel. Kan. aracu, ārcu=to cry out, to clamour, to bawl, (n) arapu=a cry. Cf. Tam. ārpu etc. Cf. Tam. Araidal=to sound, to speak; arai=a word as spoken. Cf. Tam. ārttal. With this may be connected a good number of other words beginning with r and having a similar meaning like—ravva; raddi, raṭṭu, raṭṭaḍi, K. ravali, ranke=the cry of a bullock, etc. It is easy to connect this with the Sanskrit 'rava' or the root 'ru'—'sabde' but the development of the meaning of these words does not warrant such a connection. Can 'radhya' be connected with the root 'ru' or the word 'rava'? Since the verbal base, which can be connected with these words in meaning, begins with a vowel, we may take it that the above words beginning with an 'r' have developed from it, by displacement of letters i.e. aracu > ra a cu > raccu etc. A few more words of this sort will make this point clear.

Te.	*Kan*
retti, reṭṭincu = double;	raṭṭu = double
reṭṭa, renṭemu = coarse cloth made of double thread.	raṭṭu = coarse thick cloth.

These are from the root ir,iru=meaning two. Tam. has iraṇḍu, Mal. iranḍu, Kan. eraḍu, Tel. renḍu, Tu. raḍḍ. The change

of Tam. irandu, K. era (n) ḍu into Tel. 'renḍu is analogous to the change of Tam irā, night into Tel. 'rē' which is due to the displacement of letters. From renḍu, reṭṭi and raṭṭu, meaning double have been formed. In the Singhalese word ' iruntata, meaning double, we see the initial 'i' of the root also preserved. Thus we see that all the words with an initial r connected with the meaning two, have been developed from the original base 'ir'.

Rāyi, ṟayi=stone. Kan. are=a slab, a stone. Telugu has rāyu=to rub against, besides aṟugu=to be digested, to decay, and aruga-dīyu=to grind, to rub on a stone, cf. Tam. aṟu=to be diminished, reduced, also K. are, Tam. arai,=to grind, to pulverise (n) aṟai=rock, grinding stone.

Rēgu—(Tel. Kan.) =to rise as dust, caus. rēgisu, Tel. rēcu, rēpu =to make one rise, to irritate, excite. Tel. has lē, lēcu, (Caus.) lēpu also. This is from root eḻ, ēḻ=to rise, stand up, to awake etc. (K. Tam. M.) Tu-lak. With the auxiliary root 'āgu', it assumes the form 'ekku' to get up, ascend in Telugu, cf. ekkuva, ekkuḍu=greatness, much ; ettu, (v) to raise up, (n) high position. (Cf. Kan.—eḻtara=ettara=high position, height); ētāmu=that which goes up —a picottah. eccu=great, eccincu, eccarillu=to increase, grow etc. egu—eguvu=upwards, egumati=export. cf. Tam. ēṭṭrumati.

Rēvu (Te. Kan.) =descending, a landing place, a port-trust. Like rēgu and lēcu from root eḷ, rēvu has developed from root iḻ-ili=to come down, to descend, to alight. In Tel. this appears with the formative 'gu' as eṟagu=to bow down by falling prostrate, cf. Tam. iṟangu, M. iṟaññu=to descend, to go down, to disembark. It has assumed another form in Tel. 'ḍigu', ḻ of 'iḻi', changing into 'ḍ' as is usually the case, which later on changed into d. Hence 'digu' also. diguḍu bāvi=a well with steps to get down—is derived from this and its similarity with Skt. 'dīrghika' is only apparent. K. T. ṟekke=wing, reppe=eyelid also may be connected with this root. Kan, has erake also. Tam. iṟakkai.

Rubbu, ruddu=to rub or grind in a mortar. Cf. K. ore, Te. orayu=to touch, to come into contact, to rub on a touchstone. Tam. urai, M. ure, to grind. Kan. has also urdu=to rub on. The root appears in all these languages in the word, oragallu, K. oregal, Tam. uraigal=touchstone, cf. K. orasu=friction, Te. orapiḍi (> rāpiḍi).

ṟēpu=The morning, may be derived from ira=night, ira+Po =rē-po>rēpu—The passing away of the night.

roccu, rompi=mud, mire, K. roccu, may be from Tel. ūru= Tam. ūṟṟu ; to ooze, to flow, to spring etc.

rōlu=to cry, cf. Kan. ura=crying. Tam. urai=(n) speaking, roar, loud noise. Tam. ulai=to sound, roar, cf. Te. ulivu=sound.

rōlu=a mortar. cf. Te. urulu, urlu, K. urul, T. M. urulu, to roll down, to revolve. K. uruṭu, uruṇṭu=rolling, roundness. Tel. uruṇṭa >uṇḍa=anything round, a ball. Tam.=uruṇḍai.

Some words with an initial r now used in the Telugu language like rakamu=sort; rayitu=ryot, raddu=striking off, ravīsu=customary fees, rujuvu=proof, rumāl=handkerchief ; rusumu=fee, commission, rōju=day, roṭṭe=bread etc., are words borrowed from Hindustani or other foreign languages. It is to be noted that the Sanskrit word 'uras' has given rise to the word 'rommu' with an initial r. Words like ṟavike=bodice, rāgi=cereal with an initial r in Kan. and Tel., have been later borrowed by Tamil and they appear there as 'iravikka', 'irāki,' with a prothetic i.

Desya words beginning with l in Kanarese are so few as not worthy of consideration at all. Tel. dictionaries contain a larger number. But they seem to be developments from roots beginning with a vowel like those in r.

lāvu=strength, bulk. Tel. itself has got alavu, alavi. Kan. alavu=power, ability, T. M.—ala, alavu.

lōtu=depth. cf. Tam. aḻuntu, aḻuvam=depth, depth of water. This is probably from root āl, T. aḻuntu=to sink, plunge, to be immersed, to be deep, or from uḷ=inside. From this lōngu>logu=to be subdued, to come under control, may be derived. Cf. lōkuva= inferior, loccu=inferiority. lōṭu=falling short of ; loṭṭa=depression, loṭāramu=hollowness.

lōn, lōpala=inside. These are also used in the nominal inflexion as terminations of the locative. But the Telugu grammarians include these under the 6th case as indicating what is called nirdharana Sashṭhi. These are from the base uḷ (T. M. K.)=the inner side, inside. Other forms derived from this are—lōgili=house, lō-baḍu =to be subjected to. lō-gonu=to control, lōgada=meanwhile, lōya =valley etc.

lēta=tender, young. Kan. ela=tenderness. Tam. ilai=youth, tender age. iḷasu=that which is young or tender. cf. ila-nagai, K. elanage, Te.—elanagavu=smile K. elamāvu, Te.—elamāvi=a young tender mango tree. Tam. eḷanīr ; K. elanīru=tender cocoa-

nut milk. Te. ela-dīge, ela-brāyamu, etc. Thus even in Telugu 'ela' appears in many compound forms. Other words like 'lēga=young calf. lēgaṭi-āvu, lē-gasuvu=tender grass, are compounds formed with the word ela. Te. Kan. lēsu=nice, nicety, Te. lessa=good, excellence, etc., seem to have been derived from this.

lēmi, lāmiḍi, lēvaḍi. These are the negative forms from the root il=to be, to exist. This root is not now in use. It is a defective verb of which only some negative forms exist in these languages at present. Lēdu, lēḍu, lēru, are some of the verbal forms now used in Telugu; but in the indicative, forms from the root undu are substituted—unnadi, unnāḍu, unnāru. Even in the negative all the three forms above mentioned are not in current use in Tam. Kan. and Mal., 'illai' the third person singular form of the negative being used for all the three. Thus the distinction of gender and number in the negative (lost in those languages) is still observed in Telugu. Lēmi, is a noun form from 'illa' cf. Tam. illāmai. The negative sign in 'lēmi' is lost owing to the displacement of vowels.

Beside y, v, r, l there are three more sounds ṟ, ḷ and ḻ which are to be included in this class. These are sounds specially peculiar to the Dravidian group of languages, and are considered as a distinguishing feature of the Dravidian as against the Aryan. ḷ is no doubt considered by some later grammarians like Vararuchi[7] as a sound occurring in the Sanskrit language, and even in Vedic, as an alternative for ḍ in certain forms as īḍe, nīḍa, heḍanam etc. though Panini did not make any mention of this in his Varṇopadesa Sutras. Appakavi, a Telugu grammarian of the 17th C. includes this ḷ 'Doḍḍa ḷa' as he calls it, among the fifty letters of the Sanskrit alphabet. In support of this he quotes certain words like 'ēkanīḷa and dēvahēḷana' occurring in Yajurvėda, and others like Kāḷa, nāḷa, vyāḷa, gōḷa; hintāḷa occurring in the classical Sanskrit. In Andhra it occurs in words like gayyāḷi, truḷḷu, taḷku, tāḷi, pāḷamu, Kūḷa etc.; and he attributes the exclusion of this sound to the Agamajnās or Māntrikas who, considering ḷ as a mere alternative of l, accepted 'ksha' as one of the fifty 'bījāksharas.[8] Anantamātya an earlier grammarian in Telugu, considers ḷ in Sanskrit as only an alternative of l, and so includes 'ksha' among the fifty sounds of that alphabet, but Appakavi coming after him accuses him of having included a compound letter 'ksha' (which

7. Dvidhāka ēchō nuswārō visarga sshōḍasa swarāh,
sparsā antastha ḷōshmāṇah catustrimsat halasmritah. —*Vararuchi.*
8. cf. *Appakaviyam,* Aswasa, I-49, 50, 54, 55 verses.

is made up of two sounds k, s), on the plea that l and ḷ are the same. Thus grammarians differ in their opinions as regards the inclusion of ḷ in the Sanskrit alphabet and it is perhaps Vararuchi that first introduced this letter into it, seeing that even from the Vedic period ḷ appears in certain readings (most probably southern) of words containing ḍ or l. Strictly speaking this ḷ has no independent existence in this language even from the Vedic times, it occurs only as an alternative of ḍ or l in a few words as those mentioned before. Hence we may conclude that this alternative pronunciation of l or ḍ as ḷ found in Sanskrit language, is due to some foreign, most probably Dravidian, influence.

Like y, r, l, v, these three sounds do not occur at the beginning of words in Dravidian languages. As a matter of fact there are no words that begin with ḷ. Telugu and Kanarese lexicons show a few words beginning with ṟ, which is the hard rough r, the vallinum r of Tamil, the Sakatarepha as it is called in Telugu. But like those in r, these words are only later developments in these languages. The distinction between this hard ṟ and repha was strictly maintained in the early period of these two languages, but later on there arose a confusion, certain forms appearing with both the rephas. Early Telugu poets tried their best to maintain the distinction and to avoid indiscriminate use of these rs. either in vali (caesura) or prasa, but later grammarians like Appakavi had to prepare lists of words containing one or the other, since the confusion between the two has already begun. In modern times this distinction is not generally maintained either in Telugu or Kannada.

The following are a few words that occur in Kannada and Telugu with an initial *r*.

*r*ekke, *r*aṭṭe, *r*eṭṭe=a wing, the upper part of the arm. (Cf. e*r*ake, e*r*anke, cf. i*r*angu=to come down, descend. Tel. *r*ekka. *r*eppa=an eyelid. Tel. *r*eppa. *r*oppu=to roar, to grunt; *cf.* Tel. rōlu=to cry out of pain. Tel., Kan. ravike.

Tamil seems to have strictly maintained the distinction even to the present day as regards the pronunciation of these letters, and one peculiar feature in the pronunciation of this letter in this language has to be noted, since this has given rise to a number of new forms in some of these languages. This hard rough ṟ is more an alveolar dental than a pure murdhanya as it is called by some Telugu grammarians, the tip of the tongue touching or closely approaching the gums of the upper teeth. But when under certain circumstances this *r* is doubled, the tip of the tongue actually touches the gums of the upper teeth while pronouncing the 1st *r* and the

second is pronounced as usual with a trill, so that a ṭṭr sound becomes audible on the whole. For instance the word 'ciṟu'=small, when placed before the word 'eli', and thus made to assume the position of an attribute, will have its *r* doubled as an indication of its attributive function, and thus becomes ṭṭr in pronunciation, i.e., cuṟu+eli=ciṟṟeli—ciṭṭreli. When the r sound in the form is dropped in rapid pronunciation, it becomes ciṭṭeli. Such forms gave rise to a number of words in ṭṭ or ṭ in Telugu, like ciṭṭi, ciṭi=small, (young girl); from the word Kuṟu=small (Kuṭṭuir>Kuṭṭusuru) Kuṭṭu=kuṭṭi=small, young girl; besides Kuṟṟa—Kuṟṟaḍu=young boy.

Vaṭṭi=(vaṭṭi-vaṟu)=dry, barren. Cf. Tam. vaṟu, vaṟṟu, vaṟappu, M. vaṟavu, Kan. baṟa=dryness, emptiness.

Other words developed from this in Telugu are Utta, veḍa= empty, useless; Tam. vaṟagu=dried sticks.

paṭṭu = a hold, application, adherence (v) to seize, to catch, grasp, *cf.* Tam. paṟṟu; M. paṟṟuka; Kan.—both Paṭṭu, and pattu (hattu). In Kannada ṭṭ sometimes becomes tt.

Uṭṭi = a loop or net work of rope for placing pots. etc, Cf. Tam., Kan. Mal. uṟi. Also Tel. uri, uccu.

uṭṭu = to flow, to leak, ūṭa = flowing, a spring. Cf. Tam. ūṟṟu = to pour out, cause to flow. T. M. K.— ūṟu = to spring, to flow, to ooze.

oṭṭu = to bring together, to happen, to put fire to.Cf. Kan—oṭṭu = to make one, to join. Tam.—uṟu = to come, draw near, approach. This word mostly used by early poets, has become obsolete in Telugu, 'ciccoṭṭu' = to put fire to.

Kaṭṭa=a bundle. cf. Tam. Kaṟṟai=collection, as of hair, M. Kaṟṟa=bundle as of straw or grass. Te. Kaṭṭu=to bind.

Kaṭṭe = a stick. cf. Tel. Kaṟṟa, Tam. Kaṟal = Firewood.

Kuṭṭra = conspiracy. cf. Tam. Kuṟṟam = fault, crime, offence.

Koṭṭu = to strike; hit. cf. Tam. Kuṟṟu = to pound, strike, pierce, etc.

Cuṭṭu = to go round, to surround. T. M. cuṟṟu = to revolve, turn round. Kan. Tu. Suttu = to surround, wind.

Cuṭṭa = coil, roll. T. M. cuṟṟu (n). cf. also Tam. cūḻ = to wind, to surround, encompass, go round. cuṭṭamu = relation.

Guṭṭa=a hillock, a mound. cf. T. M. (Kuṟu), Kunṟu=a hill, mountain. Tel. Koṇḍa, M. Kuṇṇu=hill.

Taṭṭa = a basket. cf. Tam. teṟṟu = intertwine, to interweave, K. taṟu = to join, taṟu (n.) the state of being connected. tettu = to braid, entwine.

Tuṭṭra = drizzling, falling in fine particles. cf. Kan. Tam. Tūṟu = to fall in particles, to drizzle.

Toṭṭra = a hole in the tree. Telugu has also the forms torata, toṟṟa. cf. Kan. toṟalu, toṟe = a hallow, a cave. toṭṭe = a bee's empty cell. M. toṭṭe = a hole. Kan. toḷḷe, toṟale = a hollow, a hole. Tam. toḷḷai, toḷḷu = to make a hole with an instrument. Te. dolucu, tolucu.

Puṭṭa=an ant hill (from puṭṭra). cf. T. M. puṟṟu ; K. puttu.

Biṭṭu, beṭṭu = harshness. cf. biṟṟu = tight, harsh. K. biṭṭe. biṟu=hardness, firmness, also biṟasu. Tam. M. viṟai vira=to grow stiff as from cold.

Miṭṭa, meṭṭa = high ground, a hill, also miṟṟu in Tel. cf. Tam. mēḍu; Kan. miṭṭu = rising ground (Tam. miṟal = greatness). K. miṭṭa miṟṟu = very high ground. cf. Tel. 'miṟu miṭlu' = to raise the eye-lids very high owing to excess of light.

Iṭṭalamu = too much. cf. Tam. iṟa = to go beyond, transgress, pass over, Tam. iṭṭaḷam=crowd, throng, concourse.

Āṭu=to be adequate, to be able. cf. Kan. āṟ ; i iṟṟal=might; āṟṟu=to bear, to endure. Tam. āṟṟu=to be possible, to be able. M. ēl = possibility.

īṭu = uselessness, void. īṭuvōvu = to become useless, void. cf. Tam. īṟū =end, termination, death.

ūṭa = spring water. Tam. ūṟṟu, ūru = to spring, flow.

kāṭu=bite. cf. Te. Kaṟacu. K. Kaḍi. Tam. kaṟi=to eat by biting.

Kāṭuka = collyrium, black soot. cf. Tam. Kaṟu = to go black, darken. kaṟuppu = blackness.

kīṭu, gīṭu = a line. cf. T. M. Kan. kīṟu, K. Te. gīṟu, Tu. kīṟu = to scratch. Tel. gīyu, gīṟu, to scratch, to draw lines.

chēṭa = a winnowing basket. cf. Kan. Kēṟu, M. cēṟu. Tel. ceṟagu = to winnow.

tsāṭu = to publish, proclaim, also 'tsāṭiṅcu.' cf. Tam. cāṟṟu = to publish, announce. K. sāṟu.

ciṭi, ciṭṭi = small. cf. Tel. ciṟu ; ciṟicāpa = small mat, etc. Tam. ciṟuku = to be small, short, ciṟṟāḷ = Boy, servant.

chēṭu = harm, doom. cf. Te. cheṟucu = to destroy. cf. Tam. kēḍu, ceṟu = to kill, to destroy.

tiṇḍi = food, eatable, eating, from the noun 'tin' = to eat. cf. Tam. tiṟṟi = eatables, meat.

tēṭa = clearness. cf. Tam. tēṟṟam, K. tēṭe = clearness, tēṟu = to be clarified, made clear. tēṟṟu = (caus.) to make clear.

māṭa = word. speech. cf. Tam. māṟṟu = an answer, a word. *māṟṟam = word. Kan. mātu.* T. M. Tl. maru = to give or take one thing for another, to exchange.

This ṟṟ sometimes changes into tta or ta, more commonly in *Kannada. cf. Suṟṟu=Te. cuṭṭu,* K. Suttu. ēṟṟam < ēru = Te. ētamu, Kan. ēta, M. ettamu, etc.

There are certain combinations or doublets in Telugu in which both the words seem to have arisen from bases containing ṟ the first showing the *r* while the other ṭṭr, like mukka—muṭṭra—*cf.* muṟi= fragment, a piece. muṟi-ka>mukka. purugu—puṭṭra. cf. puḻu= worm. Kaṟṟa—gaṭṭra, etc.

This vallinam *r* sometimes develops a nasal before it, perhaps as a help to pronunciation ; sometimes it happens even the other way—some words ending in 'n' developing this ṟ after it. Then this combination of 'nṟ' gives rise to ṇḍ as in Tamil onṟu>Tel. oṇḍu. In Kanarese it becomes ondu. Mūṉṟu>mūṇḍu>mūḍu. Kaṟu >Kaṉṟu>kandu, etc.

ḻ. This is another sound peculiar to these languages, and is generally considered as difficult of pronounciation. It is pronounced as 'rzh.' It is preserved only in Tamil language even to this day, but even there its pronunciation seems to differ according to the locality. This was in use in old Kannada perhaps till about the 13th or 14th century and in old inscriptional Telugu of the pre-Nannaya period, but in modern Kannada it is lost, as also in Telugu even from the literary period started by Nannaya. Owing to the peculiar way in which it is pronounced, it has assumed various forms in these languages. It is best represented by ḷ in later Kannada, and by ḍ in Telugu. The existence and use of this sound or letter in the Telugu language was first discovered from the Bezwada inscription of Yuddhamalla of about the 9th century A.D., wherein the symbol ఴ which is almost equivalent to that used in Kannada script was found to have been used two or three times in words the Tamil and Kannada cognates of which actually

contain this sound represented by ழ in Tamil. Those words are[9] lassi, aliputa, alisina. From the context it is clear that these words are connected with the Dravidian root ali found almost in all these languages. *Cf.* Tam. Mal. Kan.—ali. Tu. ali=to be ruined, to be destroyed, to perish, to decay. In Tel. it occurs in the form of 'aru' in certain combinations as 'pemparu' (losing one's greatness), rūparu=losing one's form or existence, etc., but this has no independent use in the language. From this has developed 'arugu=to be digested, to decay etc. This letter occurs in many other early inscriptions of the pre Nannaya period, in words like Cōḍa ēḍu which can easily be identified with words containing l in Tamil and Kannada. But later it came to be represented in Telugu by ḍ in sound as well as in script. In Kannada it has changed into ḷ. It is sometimes softened and even lost in certain words as poludu=time. Tel. proddu ; Tu. pordu ; Kan. pottu ; Tam. pōdu. In Tulu it is generally changed into r. Sometimes it changes into ṇ. *Cf.* Tam.—mulugu=to sink, Tel.—muṇugu (> munugu). Tam, Kuli=a hole, Kan. Kuṇi. We thus find this l interchanging with ṇ, ḍ, ḷ, y, r and lastly assimilating with the succeeding consonant.

Kesiraja gives in his 'Sabdamanidarpana' a list of words containing this letter l with the various meanings in which they are used. He has collected them, he says, from the works of poets who are considered as authorities in linguistic usage. The fact that he had to make a list of those words in which this sound occurs, shows that even by his time this sound was falling into disuse, or that there arose a confusion already regarding the use of this letter, as in the case of saktarepha in Telugu. He also mentions certain tadbhava words i.e., words derived from Sanskrit, in which this l occurs in place of various sounds like[10] ṭ, ṭh, t and ḷ. This shows that these sounds have become interchangeable with l as their place of production is almost the same. But we must carefully consider whether Kesiraja was justified in calling all those words tadbhavas, or if any of them happen to be desya words borrowed by Sanskrit itself. (*cf.* the words Kōli, Kūl, tāl).

ṭ > l. Skt. ghaṭika—K. galige ; ghōṭaka—K. gōlige ; kukkuṭa—K. koli.

t > l. Skt. pratihasta—K. palihattam.

9. Bezwada Inscription, Tel. Academy Journal.
10. Kriti mārga-dol unṭu ṭakā
ratākāra tha kāra rēpha deḍegam bhahuḷa
sthitiyim khaḷaka mapabhram
śateyol sukavīndra rinde raḷa dā dēsam. —*Sab. M. Dar.* 21 Sutra.

ṭh > ḻ. Skt. maṭhike—K. Maḻige ; pīṭhike—K. piḻige.

r > ḻ. Skt. krūram—K. kūḻ ; jhallari—K. jhallaḻi.

ḷ > ḻ. Skt. tāḷam—K. tāḻ ; pulinam = puḻil ; argaḷam = aguḻi ; kaḷamam—kaḻave.

The following table shows how this peculiar sound ḻ is represented in the various languages of the group, especially in Telugu.

Kan.	Tam. M. Tu.	*Tel.*
aḻi=to be ruined, to perish, die.	aḻi.	aṟu, as in 'pempaṟu' 'rūpaṟu.' cf. aḍiyu.
aḻi= (n.) ruin, loss, uselessness.	(n) aḻivu=ruin, loss. cf. also Tam.-aṟu = to break, to become extinct, perish.	aḍi-in aḍiyāsa=vain hope.
aḻku=to be worn out, digested, decayed.	aḻuku=to decay, rot.	aṟugu=to be digested.
aḻu=to weep, cry.	aḻu ; Tu. arpini. cf. Tam.-āḻal=don't weep.	aḍalu, aṟacu, ārcu
agaḻ=to dig, excavate, (n) agaḻ= moat	akāḻ=to dig out. akaḻ= (n) moat, tank.	agaḍita, agaḍta =moat.
agaḻte	akaḻi = ditch surrounding a fortification.	
aḻdu>addu=to dip, to immerse, to dye.	aḻuttu (caus. of) aḻuntu=to press down, to plunge.	addu=to press, to dye.
āḻ-āḻu= to sink in a fluid, to immerse, to be deep.	āḻ=to sink. āḻam, Tu. āḷa=depth.	āḍu = to sink or bathe in water.
āḻi = roundness, a circle. cf. āṇi= round, excellent.	āḻi=circle, ring. Tm. āṇi=first rate, excellence,	āṇi. cf. āṇi mutyamu.
iḻ, īḻ, eḷe=to pull, to drag, to take away by force	iḻu. cf. īr-tal=to drag.	īḍu (cu), īḍcu=to drag.

Kan.	*Tam. M. Tu.*	*Tel.*
iḻi, iḻu=to come down, to descend, be lowered.	iḻi T. iṟangu	eṟagu=to bow down, ḍigu-digu.
uḻ, uḻu = to plough. p.p. uttu.	T. M. uḻu, Tu. ūḍ=to plough, uḻavu=ploughing. cf. T. tunnūsī=a ploughing instrument T. tunnu=to plough.	dunnu=to plough ūḍu (cu) = transplanting
uḻal=to be loosened, to fly away, to swing, to oscillate.	T. M. uḻal=to swing, oscillate. ūnjal=a swing. T. vīḻu=to fall down,	ūgu=to swing cf. uyyala=a swing vadulu, vadalu=to be loosened, untied, cf. vīḍu, ūḍu.
uddu=black gram.	uḻuntu.	uddulu
uḻiga=work, service	uḻai, M. uḻa=to labour hard; toil (n) ūḻiyam.	ūḍigamu
eḻ, ēḻu=to stand up, rise, to arise.	eḻu=to rise up. Tu. -lak. (T. M. ēṟu, Tu.-ēṟu).	ekku=to rise up, lē (chu), rēgu
eḻ, ēḻ, ēḻu=seven.	T. M. ēḻu.	ēḍu=seven.
eḻcar = eccar = to awake, to cease from sleep.	eccari-ka.	eccarika
oḻuku=to flow,	T. M. oḻugu	oluku ; ōḍu.
kaḻal=to slip off, to get loose;	T. kaḻal	kadalu
kaḻi=to go, removed far, pass away, to die.	kaḻi	kaḍacu
kaḻi=sour gruel. cf. kaḍi.	kaḻi	kali=sour gruel.
kaḻe=a bamboo pole	kaḻai	gaḍa=a bamboo
kaḻte=an ass	kaḻudai	gāḍide
kāḻ=a forest ; kāḍu cf. kāḍu+kiccu=kāḻkiccu.	kāḍu, kaḍaṟu	kāḍu, kāṟu, cf. karciccu=wil fire
kāḻ=kār=blackness	kāḻ	kāru=black
kīḻ, kīḷ=the state of being low, under, below	kīḻ, kiḻakku=east, the low land Tu. kīḍu, kīḷ	krinda, krī; kīḍu=evil

Kan.	*Tam. M. Tu.*	. *Tel.*
kīḻ=to draw or pull out, to pluck out, to uproot.	T. kīḻ=to dig kal=to dig.	Te. kellagincu.
kuḻa—confusion, disorder.	T. Kuḻappu	Te. goḍava=noise, confusion.
M. kuḻappa=intricacy	kuḻai=to be mixed.	
kuḻe=to be mixed, perplexed		
kuḻa, kuḻu, guḻu=a piece of iron, ploughshare.	koḻu.	Tel. koṟṟu.
kuḻi=(1) to be or become low, (2) to make a hole, dig.	kuḻi	Te. groccu, groyyu. =to dig.
kuḻi=a hollow, hole, pit.	kuḻi ; Tu. guri	goyyi.
kuḻgu=to contort, to shrink.	T. kurangu=to go down.	Tel. krungu = to shrink.
kūḻa=a vulgar, stupid or vile man.	kūḻai	kūḷa=vile fellow.
kūḻai=rottenness, - - uselessness.		
kūḻu=boiled rice. Food, supposed to be a tadbhava of 'krūra.'	T.M. kūḻ, Tu.-kūru.	cf. Tel. kūḍu.
koḻ=The state of being putrid.		cf. Te. kuḷḷu=to be rotten.
koḻaku=pap—Like, shrinking.		
koḻe=to wear out, to decay, to rot.	cf. kuḻai = to become like pap, what is rotten, mire, pap, boiled rice,	
koḻavi=tube.	kuḻāy=pipe.	koḷāyi.
kōḻ=kōḍu=a horn, a tusk. cf. kombu =a horn of animal.	Tam. kōḍu,	kōḍu=the leg of a cot. kommu=a horn.

*Kan.**	*Tam. M. Tu.*	*Tel.*
kōḻi=a cock, hen,	T. M. kōḻi, Tu. kōri	kōḍi=a hen, a cock.
gaḻa, gaḻe, gaḍe = a bamboo rod, a pole, staff.	T. kaḻai, M. kaḻe.	gaḍa=a pole.
gaḻapu=chatter, idle talk.	T. kuḻaru.	cf. gaḍabiḍa.
guḻu guḍu=to murmer.		guḍaguḍalāḍu.
geḻusu gedde=a kind of root.		genusugaḍda.
taḻgu=taggu=to become depressed, low or less, to decline.	T. M. tāḷ, tāḻu=low, deep, to slope, incline Tu. taggu.	taggu (<targu) <taṟagu
tāḻ=being low, inclining. taḻvāra=a sloping in front of a house	T. M. tāḻvāram.	tāḷvāramu, tārvāra, tāvāramu. cf. pinḍi 'tālcu.'
tāḷ = The palmyra tree; considered to be a derivative from Sanskrit tāla.	T. tāḷi.	tāḍi (cheṭṭu).
tuḻi = to tread, to trample, to crush to pieces with the feet.	Tam. tukai, M. toḻi. Tu-tor. T. toḻi (=to be split, or scattered.)	trokku=to trample.
tuḻil = (tuḍu) = a salutation by joining the hands, an obeisance, to bow.	T. M. toḻu=to salute by joining the hands, to worship, adore.	dōyili, dōsili = two hands joined so as to form a cup. cf. dōyilincu .v.)
truppuḻu=the hair of a bird.		truppuḍu=hair of an animal (sheep), wool.
tegaḷ = tiṭṭu = to rebuke, blame.	T. tiṭṭu,	tegaḍu=to blame. tiṭṭu
teḻ= (jeḻ)=scorpion tēḷ	T. M. Tu. tēḷ.	tēlu=scorpion.
toḻtu = a male or female servant.	T. toḻuttai=a female slave. toḻuvu, toḻumpu=slavery	tottu=a female slave

Kan.	*Tam. M. Tu.*	*Tel.*
negaḻ=to undertake, to perform, do, to become manifest, shine.	Tam. nigaḻ=to be, performed. nigar=shine. nekiḻi=fire.	Te. neggu=to perform successfully. negaḍu=shine. negaḍi=fire. nerayu=shine.
neḻal=shade, shelter,	T. M. niḻal, nīḻal=	nīḍa=shadow.
paḻigige=a flag, banner.		paḍaga,
paḻke=a bed.	T. paḍukkai.	paḍaka=bed
paḻi=to abuse, to revile.	T. paḻi.	prayi=blame. pralladamu = harshness of speech.
piḻi = to wring or squeeze out, to press out juice.	T. M. piḻi.	piḍucu.
piḻke = the dung of goats, sheep.	Tam. piḻukkai, M. viḻukka.	piḍaka.
pūḻ=to inwrap, to bury.	M. pūḻu=to be buried. T. pūṇu = to surround, entangle.	pūḍu(cu).
pugaḻ = pogaḻu = to praise.	T. M. pugaḻ. Tu. pugar.	pogaḍu.
podaḻ = to rise, to come forth, to spring up, to become famous.		podalu = to rise, to shine, to become famous.
pokkuḻ=naval.	T. Koppūḻ. pōkil.	pokkili.
poḻe (poccam).		poṟa, pora=disturbance, confusion. cf. pora-pocchemu.
poḻal = a dwelling place, a town, city.	Tam. poḻil = The world, a country, earth.	prōlu (<puḻōlu in early inscriptions.)
poḻtu=the sun, time in general.	T. M. poḻudu. cf. M. ippōḻ=now. Te. ippuḍu. appōḻ=then, Te. appuḍu.	proddu. cf. poḍatencu= rising (of the sun, etc.)

Kan.	*Tam. M. Tu.*	*Tel.*
pol̲, pol̲u=to cleave, split, divide.	T. pōl̲, cf. porukku	porupu=division. pora=layer.
bal̲=bāl̲=to live. cf. bardukku.	T. M. vāl̲u, vāl̲.	braduku=to live.
bal̲al = to become weary, to be fatigued; 'bal̲alike' (n.)	Tam. val̲alikkai= weariness, vāḍu=fade, to get weary.	baḍalu, (n.) baḍalika.
2. to become loose, to slip, dangle.	T. M. val̲ukku=to slide, slip.	vadulu=to be loose.
bal̲i=a way, road, a place, spot.	T. M. val̲i.	cf. vaḍi-(a way) =yati (ceseura.)
2. vicinity, nearness.	vari=a line	bari=side, a line. cf. vaḍuvu.
bil̲, bīl̲=to fall, to leave, to go to ruin, to die.	T. M. vīl̲u, Tu. būru.	viḍu (cu); viḍu, biddu=to die.
cf. bīḍkol=to take leave to go.	T. viḍu = to leave away.	vīdukōlu=a send off.
bil̲, bīl̲u, bīḍu=a waste.	T. pal̲udu=unprofitableness.	bīḍu=waste land.
begal̲, begaḍu=fear, amazement.	T. veḷku.	begaḍu=fear. beggilu=to be afraid
beḷku.		
magul̲=(nivartane) to return.	T. makiṭi = to be overturned.	maguḍu = to turn back.
mal̲a=(masa-māsu) =dimness.	T. mal̲ukkam, mal̲ungu=to	masaka=dimness of of the eye.
maḷgu=to grow dim or faint, to perish	become dim.	mraggu-maggu = to faint, to perish. cf. maḍiyu.
mul̲agu=mul̲gu= muṇugu=to sink under water, to dip, bathe.	T. mul̲ugu, mūl̲gu.	muḍugu, muṇugu munugu=to sink.

Kan.	*Tam. M. Tu.*	*Tel.*
moḻa=moṇa=projecting point. The distance from the elbow to the end of the middle finger—a cubit.	M. muḻi=a knuckle, joint, muḻe = a protuberance. T. moḻi=a joint of the body. T. muḷam=a cubit.	muḍusu=a joint. mūra=a cubit.
moḻakāl=knee.	T. muḻañkāḷ.	mōkālu.
moḻagu=to sound, ascertain, musical instruments, to roar, thunder.	T. muḻangu.	mrōgu, mrōyu, morugu=the barking of a dog.
moḻgu=to bow, to bend.	T. maḍangu=to be folded.	mrokku=to bow. mōḍpu=bowing (n.) mroggu=to yield to, to bend.
suḻi=to go round, to roam, to whirl.	T. cuḻi, cuḻal, cuḻi= whirlpool. Tu. tuḷi, suḷi.	suḍiyu, cuṭṭu. (n.) suḍi=a whirlpool.
suḻivu-suḻuvu= motion, moving about.	cuḻi	suḷuvu=easiness (of movement).
haḻadu = paḻadu = That which is old,	T. paḻa=old, paḻam=fruit.	prāta=old. panḍu=fruit.
haḻe, paḻa=old.		
hāḻ=pāḻ=ruin, destruction, waste.	T. pāḻ.	pāḍu=waste, ruin.
huḻu=a worm.	T. puḻu=worm.	purugu=a worm.
huḻuku=the state of feeling worm eaten.		puccu=to be worm eaten.
hēḻu<pēḻu, pēḻ=to say, speak, tell.	pēcu=to speak.	prēlu=to chatter. pēru (konu)=to say by name.
	T. pidaṟṟu.	

Thus some of the sounds belonging to the *antastha* class in the Dravidian languages, and their development in the various languages belonging to that family, seem to indicate that not only they are peculiar to these languages, but that these languages of South India form an independent group by themselves, and that they are not, like the modern vernaculars of the Northern India, the results of natural disintegration of the old Indo-Aryan tongue.

ఋకారము—ఛందోవిశేషములు

శ్రీపాద లక్ష్మీపతిశాస్త్రి.

'కృష్ణ' 'క్రిష్ణ' 'కురిష్ణ'

అను రూపములు శాసనములలోను, ప్రాఁతవ్రాఁత ప్రతులలోను గనఁబడుచున్నవి. వైపద ముపలక్షణార్థము ప్రదర్శింపఁబడినది. అట్టివనేకములు గలవు. వానిలో మొదటిరూపము వట్రసుడిగలది సంస్కృత మర్యాద ననుసరించి సాధువే. రెండవది దేశి సరళి ననుసరించి యేర్పడినది. మూఁడవది దేశిలో నుచ్చారణ భేదమున వచ్చినది. ఈ మూఁడును గవులు వాడిరి. మొదటిదియు రెండవదియును ప్రాయికములు, మూఁడవది విరళమును మొదటి రెండు రూపములకంటెను నర్వాచీనము.

మొదటి రెండురూపములవిషయమున యతిస్థానమున భేదము లేదు. మూఁడవదాని విషయమున భేదము గలదు. అర్వాచీనకవులు దానిని యతిస్థానమునఁగూడ వాడిరి. మనపరిష్కర్తలు దానినేకాక తద్వ్యతిమిశ్రపదమునుగూడ దిద్ది కవిప్రయుక్త పదములను వాని నిజస్వరూపమునుగూడ రూపుమాపుచున్నారు. రెండవరూపము గనఁబడినపుడు మొదటిరూపముగా దిద్దుచున్నారు. యతి రెంటికిని సమానమగుటచేత మూఁడవదానికున్నంత బాధ లేదు. అచ్చులో రెండవరూపముగూడ నదృశ్యమయినది. శాసనములను ముద్రింపించువారు వానిలో నున్నదున్నట్లు ముద్రింపించి క్రిందిభాగమున "రిషి" అన్నచో "ఋషి" అనియు 'న్రిప' అనుదానిని 'నృప' అనియుఁ జదువవలెను అని సూచింతురు. వారి ధర్మమా యని మూలములో నారూపము రూపు నిలఁబెట్టిరి. అదే దీని పూర్వోత్తరములను దెలిసికొను నవకాశమునకుఁ దోడ్పడినది

ఋకారముయొక్క చరిత్రము పరిశీలించితిమేని దీనితత్త్వ మవగత మగును. ఋకారము సంస్కృతముననేకాని దేశిభాషలలోను, ప్రాకృత భాషలలోనుగూడ లేదు. ఋకార మితరాక్షరములవలెఁగాక, యొకహల్మాత్రయు దాని రెండువైపుల నొక యజ్మాత్రయుఁగూడఁ గలియ నేర్పడినది. అందు 'ర్'ను ఒకయజ్ భాగమును గలవు. కావుననే ఋకారము రేఫవలె మూర్ధన్యమైనది. ప్రాతిశాఖ్యలలో దీనిని వర్త్స్య మనిరి. పాణినిప్రకారము మాహేశ్వరసూత్రములలో అచ్ ప్రత్యాహారము నడుమనుండుటచే నచ్చని వ్యవహరింపఁబడినది. దీనిని బోలినది ఌకారము. ఇట్టి యక్షరము వేఱొకటి లేదు. సంస్కృతములోమాత్రమేయున్నదీనిని దేశిలో వాడవలసివచ్చినపుడు 'రి' గానో 'రు' గానో వాడుదురు. అది యాయాస్థలముల సన్నివేశములనుబట్టి యుండును. ఋకార

సహిత పదములకుఁ దద్భవము లేర్పడినపుడు ఋకారము రి, రు, ఉ, అ మొదలగు రూపముల నొందుట సహజమే. "ఋషి" అనుదాని తద్భవము 'రిసి' అగును. తత్సమముగా 'ఋషి' అనుదాని నుచ్చరింపవలసి వచ్చినపుడు "రిషి" అని పలుకుట గలదు. దాని ననుసరించియే వ్రాఁతకూడ నేర్పడెను. తమిళభాషలో దాని నుచ్చరింప వలసినచో "అరిసి" "అరిచి" అనికూడ మార్పవలసియుండును. ప్రాకృత భాషలవైయాకరణులుఁగూడఁ బ్రాకృతమున ఋకారములేదని నిర్ణయించిరి. దానికిఁ దద్భవరూపములయందు మార్పు లెట్లు జరుగునో తెలిపిరి. సంస్కృతముల కాంధ్ర విభక్తులను జేర్చి తత్సమము లనుపేరితోఁ దెనుగున గ్రహించు సంప్రదాయము గలదు. ఆ తత్సమ రూపములలో రిషి, రిణము రుతువు మొదలగు రూపములు శాసనములలో నున్నవి.[1]

---

[1] South Indian Inscriptions Vol. VI, No. 117

1-శ్రీపతియగు రుషి,

Epigraphia Karnatica, Vol. XII

పుట	పదము.
68	బ్రిహస్పతి
79	క్రి, ష్ణరాయగవర్
80	ప్రుత్వీరాజ్యం
83	శ్రీప్రిధివి
89	సేతు స్రిణాపానాం వేంకట క్రుష్ణసాగరద
90	క్రుష్ణాజమ్మ
94	పర్వత చూర్ణ్ణక్రుత వజ్రాయుధ.
,,	శ్రీక్రుష్ణరాయ.

శాసనపద్య మంజరి

అమ్రితాంశు	No. 10	శ. స.	౧౦౫౨
వ్రిత్తి	,,		,,
మ్రిగాంక	,,		,,
న్రిప	19		౧౦౬౩
క్రితక్రిత్య	22		౧౦౬౯
త్రితీయ	29		౧౦౭౨

కొన్నిచోట్ల నృపప్రభృతిగా వట్రసుడితోనున్న పదములును గలవు. వ్రాత ప్రతులలోఁ బ్రాయికముగా నట్టి రూపములే కనఁబడుచున్నవి. దేశభాషలలో లేని యక్షరములతో నున్న సంస్కృతపదములను "భాష" మొదలగువానిని సంస్కృతాక్షరోచ్చారణముతో యథా సంస్కృతముగా గ్రహించినట్లు ఋకారమును గ్రహింపక దేసిలోఁ బ్రసిద్ధముగా నున్న 'రి' 'రు' రూపములతో గ్రహించిరి. పదాదినున్న ఋకారము 'రి' 'రు' లుగా గ్రహించినట్లు పదమధ్య ఋకారమును క్రాసుడి (రేఫకారము) గా గ్రహించిరి. "నృప" యనుటకు 'న్రిప' యనియు 'పృథివి' యనుటకు 'ప్రిథివి' యనియు 'కృష్ణ' యనుటకు 'క్రిష్ణ' యనియు గ్రహించిరి. దానిని కవులట్లే యుచ్చరించి యుందురు. వ్రాతగాండ్రట్లే వ్రాసియుందురు. ఆ యుచ్చారణము ననుసరించియే యతి ప్రాస మైత్రినిగూడ నిర్ణయించి లాక్షణికులు లక్షణములు రచించిరి. వారు దానికిఁ జెప్పిన కారణములు వారి కాలమునందలి సంప్రదాయము ననుసరించియుండి యుండును.

మనము పరిశీలింపఁగాఁ దెలియునదేమి? ఋకారములో 'ర్' హల్మాత్ర పోఁగా మిగిలిన యజ్మాత్ర దేసిలోని పలుకుబడి ననుసరించి 'ఇ' కారమైనది. (కొందఱుపలుకుబడిలో 'ఉ' కారమైనది. అది తర్వాత విచారింతము). కవులు హల్ప్రధానమగు ప్రాసను గ్రహించునప్పుడు రేఫతో 'ఋ' కారమునకు మైత్రి చెప్పిరి. అచ్చును హల్లునుగూడఁ బాటింపవలసిన యతి విషయమునను అజ్విషయము గ్రహించి 'రి' లో రేఫ పోఁగా మిగిలిన 'ఇ' కారమునకును, దాని దీర్ఘమునకును, దాని మైత్రిగల ఎ ఏలకును ఋకారముతో మైత్రి చెప్పిరి. కాకున్నచో మూర్ధన్యమగు ఋకారమునకును తాలవ్యములగు ఇ, ఈలకును కంఠతాలవ్యములగు ఎ, ఏ లకు మైత్రి యెట్లు పొసఁగును? 'ఋ' ను 'రు' గా గ్రహించినవారు ఋకారమునకును "ఉ", "ఒ" లకును మైత్రి గ్రహించిరి. లాక్షణికులు దానిని సమర్థింపఁ బూనలేదు.

మొత్తముమీఁదఁ దెనుఁగున వట్రసుడికి మాఱుగా నున్న 'రి' కారమొకటియును రేఫను ఇకారమును చేర్పఁగా నేర్పడిన 'రి' కారమొకటియును రెండు 'రి' కారములేర్పడినవి. ఇట్లే వట్రసుడికి మాఱుగా వచ్చిన 'రు' కారమొకటియు క్రారకొమ్ము రుకారమొకటియును-- రూలు రెండయినవి. వట్రసుడి తెనుఁగున లేదుగాన 'రి'గా బలుకుటచే నట్టి పరిణామము గలిగినది. దేసిలో వట్రసుడి లేదని స్పష్టముగాఁ జెప్పుచున్నను వట్రసుడిగల సంస్కృతపదములు తెనుఁగునఁ దత్సమ వ్యవహారముతోఁ బ్రవేశించియుండుటచేతఁ గొంత కలఁత గలిగినది. దాని నివారింపఁజేయుటకై వట్రసుడి గల పదములయుఁ గ్రారకొమ్ములు గల పదములయుఁ బట్టికలు లాక్షణికులు ప్రదర్శింప మొదలిడిరి. వారిలోఁ గొందఱు ఆ విషయమును సంగ్రహముగాఁ దెలిపిరి. అప్పకవీయమున (౨ ఆ)

క్రారకొమ్ములు, ఋత్వాక్షరంబులు చూచునది.

వానిలోను ్రకారకొమ్ములు గల పదములలోఁ బూర్వాక్షరము గురువగును. కొన్ని చోట్లఁ బూర్వాక్షరమునకు గురుత్వము కలుగకుండుట చూచి యా కారణమున నచ్చట నున్నది వట్రసుడియనుకొందురేమో యను శంకచేత అవి తేలఁబల్కఁదగు ్రకారకొమ్ములేగాని వట్రసుడులు కావని తెలుపఁబడినది.

"ఆగ్రుడ విద్రువ యను క్రియాపదములందుఁ దగిలి వట్రసుడుల పగిదినుండు వ్రాలు తేలఁబల్కఁ ్రగాగకొమ్ములుగాని వట్రసుడులుగావు వన జనాభ" అప్పకవి.

ఋకార సహిత రూపములు 'ర'కార సహితముగా వ్రాయుట సంస్కృత శాసనములలోఁగూడ విరళముగాఁ గనఁబడుచున్నది. సంస్కృతమునఁ గొన్ని పదములలో నవి రూపాంతరములుగాఁగూడ నేర్పడినవి. కృమి; క్రిమి, తృణ; త్రిణ ప్రభృతి పదములు ప్రసిద్ధకవులును, నైఘంటికులునుగూడ వాడిరి. కొన్ని చోట్ల వ్యత్యస్తముగా ్రకారకొమ్ములుండవలసిన చోట్ల వట్రసుడులుచేరినవి.*

పోనిండు శాసనాక్షర ప్రామాణ్యము మఱొకపుడు చూతము.

ప్రకృతము:—

ఋకార ముచ్చారణ బలమునను వ్రాఁత యూఁతను 'రి' లేదా 'రు'గా మాఱుటచే నితర భాషలలో నంతబాధ లేదుగాని కన్నడమునను దెనుఁగునను గల ప్రాస విషయమునను ఆంధ్రమునకుఁ బ్రత్యేకలక్షణమగు యతిమైత్రీవిషయమునను విశేష వ్యత్యాసము గలుగును. కావున దానిని బరిశీలించినచో దాని యాథార్థ్యము నిర్ధారితమగును.

యతినిర్ణయమున ఋకారమునకు బదులుగానున్న 'రి' లో నచ్భాగమును మాత్రము గ్రహించి ఇ, ఈ, ఎ, ఏ లకు ఋకారమునకు యతిమైత్రినిర్ణయించిరి. ఇది నన్నయాది కవులుపయోగించిరి. దానినిఁబట్టి లాక్షణికులెల్ల గ్రహించిరి. కొందఱు 'రియతి' యని స్పష్టముగా నొక యతి నేర్పఱచికొనిరి. అనంతుని ఛందోదర్పణమున నిట్లున్నది. ఛందోదర్పణము, 19 పుట 87, 88, 89, 90. పద్యములు

ఋకార స్వరూపయతి:

గీ॥ క్షితిఋకార రూప స్వరయతులు పరఁగు
ఋగ్యజుస్సామ వినుతుండు కృష్ణుఁ డనఁగ
వృష్టికులజుండు కరుణాసమృద్ధుఁ డనఁగ
హేమ పీతాంబరుఁడు దేవ వృషభుఁడనఁగ.

---

* పృథ్వి 82 శాసన పద్యమంజరి
ఇంద్రుడు 86
(ఇంద్రుండుకూడఁ గలదు).

ఇందు ఋకారము "రి" అనుకొన్నపుడు "రి" సామ్యమే చాలు. రివిరామమును జూతము.

క. విలసదృకారమును వ
ర్తిల రివిరామంబు శౌరి ఋషులకు శశ్వత్
సులభుఁడనఁగ నీ యేలకుఁ
దలఁపఁగ గీతోడి విరతి తలఁకొన దెందుఞ్.

గీ. తెల్లముగ ఋకారము యణాదేశ శక్తిఁ
గలుగు రేఫ యిత్వమునందుఁ గదిసి యతికి
నట్టిరికి నీయేలతో నన్వయించు
నట్టి సత్త్వంబులే దది హల్లుగాన.

ఋకారము యణాదేశవశత రేఫమయి దానికి ఇకారముచేరినచోట రి యగును. దానికి ఈ ఏల తో యతి చెల్లను. కారణమేమంటే: అది హల్లు గనుక అనిచెప్పెను. ఈ విధానమునకుఁ బ్రయోజనము అచ్చయినరీతిని హల్లయినరీతిని తెలుపుటయే యని సమర్థించుకొనవలసియున్నది.

గీ. కదియు వడులు స్వరముకై వడిఁ గాదులు
ఋత్వమునకు నెత్వ మెనయుచోటఁ
గృష్ణుఁ డాజి గంసుఁ గడెసె నం డ్రార్యులు
కూర్మరూప విమల కోమలాంగ.

ఋకారమునకును ఎకారమునకును యతి మైత్రి గలదుగదా. అందున్న క కారము రెంటను నొకటేకదా. ఈ యుదాహరణము సాధించుటకీ విధానము గావలయునా?

దీనిని సమర్థింపవలయునన్నచో ని ట్లూహింపఁదగును. క్రుష్ణయని క్రారకొమ్ము పలుకుబడి యిప్పటికి వచ్చియుండును. యతివర్ణము ఋకారసహితమని జ్ఞప్తికిఁదెచ్చుట కిది రచించుట యావశ్యకమయి యుండును. "స్థితస్య గతి శ్చింతనీయా" అన్నారుగదా పెద్దలు.

ఇందే మరొక్కచోట

గీ. ఆంధ్రలిపిఁ జొప్పడదు ఋకారాన్వితంబు
క్రొత్తగాదు విష్ణుని మ్రుచ్చిమనఁగ
స్రుక్క కతఁడాజి నెట్టి విరోధినైనఁ
గ్రుమ్మ నన రేఫ యుతయతి గూడుఁగాన.

తెలుఁగులిపిలో ఋ లేదని తెలివిడిగాఁ జెప్పెను. వస్తుసుడి ప్రకారకొమ్ముల విష యమునఁగల భ్రాంతివలన సృక్కు, కృముమ్మలను వానిలో నిది వస్తుసుడియని భావించువారిని సవరింపఁ దలఁచి లాక్షణికుఁ డిది రచించెనని తోఁచెడిని. లేకున్న యీ విధాన మనా వశ్యక మనవలసియున్నది.

అప్పకవి ఋవళి, ఋత్వసంబంధ ఋత్వసామ్య వళులను చెప్పెను

ఋవళి లక్షణము—

క. ఇత్వైత్వత్వంబులఁ దొలఁగక
ఋత్వంబును ఋవళియనఁగ రేఫయుతో మి
త్రత్వంబు నెఱపు నెట్టిమ
హాత్త్వమొ యట్ల నగుఁ గాదులం దున్నపుడున్.

లక్ష్యము—

క. రతి వల్లభ జనక విని
ర్జిత కనక విలోచనాఖ్య, ఋగ్యజురాది
శ్రుతిచయగోచర, వాహీ
కృత ఖేచర కులలలామ, ఖేచరభీమా.

'ర్జి' లో 'రి' కిని 'రిగ్యజు' అని వ్రాసినపుడున్న 'రి' కిని యతి సరిపడుచున్నది. 'కి'అను దానికి "ఖే"కిని యతిమైత్రి గలదు. "కృ"అని వ్రాసినను క కార ఋ కారమునకును "ఖే"కిని యతి కుదురుటకు సందేహమేమున్నది. "ఋత్విజుండని విచారించిపూజించితే ద్వైపాయనుం డుండ ధర్మయుక్తి" అను భారత సభాపర్వపద్య ముదాహృతము. రిత్వి జుండు. అని వ్రాసినపుడు "రి""రి"లకు యతి చెల్లును. విచారించులోనున్న ఇంచు మొదటి యక్షరమునకే యాతఁడు యతి మైత్రి కూర్చెనో. విజయ విలాసమునందు, "రత్న దీపికా శ్రేణులు ధూపవాసనలు హృద్యతరంబుగ" అనుచోట "హృ" "శ్రే" గా గ్రహించిన "శ్రే" "ర్రీ"లు రెండును సరిపడును. లేదేని ఋ లోని హల్మాత్రయు నజ్మాత్రయుగూడఁ గలిపినాఁడని తలఁచినను రే ఋ లు సరిపోవుచున్నవి. పయి పద్యములో ఋ కారము నేను చూచిన వ్రాఁత ప్రతులలో "రి" గానే యున్నది.

ఋత్వసంబంధవళి లక్షణము—

తే. సారిదిఁ గాదులఁగల వస్తుసుడులకెల్ల
ఋత్వమిత్రంబులగు నచ్చు లైదుఁ
జెల్లు హయలును స్వరమైత్రిఁ జెందునపుడు
వెలయు నివి ఋత్వసంబంధవళు లనంగ.

లక్ష్యము:

" ఇనతనూ భవుండు పృషదశ్వసుతు నేసె ఋభు న దీసుతుండు కృషు నేసె, నేమి చెప్పనపుడు దృఢశక్తి శల్యుండు హీనబలుని జేసె వృష్ణికులుని".

ఇందు "ఋ"లోని అచ్మాత్ర సామ్యము గ్రహించిన నన్నియును సరిపడును. హాయుల విషయమున స్వరమైత్రి చెందునప్పుడు అనుస్వానిలో స్వరమైత్రి ప్రధానముగా గ్రహించె ననుకొన్నను సరిపడును.

ఇంక ఋత్వసామ్య వళులు లక్షణము.

తే. వట్రువలుచెంది తనలోన వ్యంజనంబు
లన్నియునుగూడు ఋత్వసామ్య వళులనఁగ
వృష్ణివంశాబ్ధి సోముఁడై పృథివిఁ బుట్టి
మృతునిఁ గావించెఁ గంసుని కృష్ణుఁడనఁగ"

ఇచట ద్రి, ప్రి, మ్రి, క్రి-అనియున్నచో "రి" యతియే యగును.

ఇంక ప్రాస విషయము చూతము.

కవిజనాశ్రయము సంజ్ఞాధికారమున 90. లక్షణము.

క..............................

నుతి ఋక్రాంతములు ప్రాసముతై యలవడు......అని యీ లక్ష్యము నిచ్చెను.

గీ. భీకరాకారుఁడయ్యు నభీకృతుండు
మేదురక్రోధియయ్యు ననాదృతుండు
పావనాత్మకుఁడయ్యు ఖలావృతుండు
నాఁగఁ బ్రాసములకు సమానంబు లెపుడు.

భీకర, భీకృతు—అనువానిలోఁ బ్రాసాక్షరములు క కారగము లేకదా. అకార ఋకారములు రెండును అచ్చులే. హల్ ప్రధాన ప్రాసమునఁ బై లక్షణ మేల చెప్పవలయును ?

ఋకారమును రి రు లుగా గ్రహించినపుడు రేఫతోఁ బ్రాసమైత్రియున్నదా లేదా అను సందేహామే కలుగదుగదా. రేఫ హాల్మాత్ర యందున్నదని శాస్త్రము ఘోషించుచున్నది. అయినను మనలాక్షణికు లొక త్రోవఁ ద్రొక్కిరి.

ఛందోదర్పణము, (1. 43. 44).

ఋప్రాసము.

క. ఆరయ స్వరగణమయ్యు ఋ
కారము ఋప్రాసమనఁగఁ గదియును రేఫన్
జేరి తనయురముఁ దన్నిన
యా ఋషిపాదంబుఁ బిసికె నచ్యుతుఁ డనఁగాన్.

గీ. తెల్లమిగఋకారము యణాదేశవశత
రేఫయగుటఁ బ్రాసమయ్యె రేఫలట్టు
లిదియె పర వర్ణయుతమయ్యె నేని ప్రాస
మైత్రియగుఁగాని రేఫ సంబంధిగాదు.

ఇంక అప్పకవిచెప్పినది చూతము:

ఋప్రాసము.

తే. స్వరములెల్లను బ్రకృతి భావంబులందు
రావెనుక వ్రాయియగు ఋస్వరంబొకండు
తగుయణాదేశమున రేఫమగుటఁజేసి
ప్రాసముల కట్లయగు వళిపట్లఁ గాదు

క. ధారుణి ఋప్రాస మనం
గా రేఫాక్షరమునకు ఋకారము చెల్లున్
నారికి నై నాకరుజం
బాఋభుపతిఁ గెలిచి తెచ్చె నచ్యుతుఁ డనఁగన్.

లక్ష్యము ఆరణ్యపర్వమందు:—

క. ఆ ఋషిపుత్రుఁడు గట్టిన
చీరలు మృదుళములు నవ్య శిష్టములు మనో
హారులు ... ...
... ...

ఋయుతాయుతప్రాసము ఛందోదర్పణమున (1-40) "ఋయుతాయుతములు తమ లోనఁబొందు" అని లక్షణముచెప్పి

ఆ. శ్రీకి నొడయఁ డుజ్జ్వలాకృతి యితఁడన్నఁ బ్రాసమైత్రి యిట్లు పరఁగుఁ గృష్ణ.

గీ. తగ ఋకారాన్వితంబు ద్విత్వంబుగాఁగఁ
బరఁగు నచ్చుపు జడ్డతోఁ బ్రాస మైత్రి
యకృపానిధి హరిఁ గని ప్రొక్కిరనఁగ
సంభృతాశ్రితుఁడతి శయోజ్జ్వలుఁడనఁగ

మొదటిదానిలో శ్రీకి లాకృ—అనువానిలో రెండవ యక్షరమునకుఁ బ్రాస విషయమున సందేహమేమున్నది? ప్రాస హల్ ప్రధానముగదా.

రెండవదానిలో "అకృ"—"ప్రొక్కి" వీనిలో భేదమేమి? "అక్రి"— "క్రి"లో రేఫభాగము ఋకారమని జ్ఞప్తికిఁదెచ్చుటకంటె ఈ విధానమునకుఁ బ్రయోజనమే కనఁబడదు. కావున అప్పటికాలమున "అక్రి" అనుట సంప్రదాయ మనవలెను. సంశయనివారణ మీ లక్షణమునకుఁ బ్రయోజనమని సమాధానపఱచుకొనవలెను.

ఇంక అప్పకవి.

గీ. వక్రమవయు ద్విత్వంబును గలవ్యంజనంబు
ప్రాసమైయుండునెడఁ బెఱప్రాసములకు
వ్యంజనంబు సమాక్షరం బైనఁ జాలు
వానినైనేస్వరం బైనఁ బూనవచ్చు.
ఆ. సకియ పూర్వజన్మను కృతఫలంబునఁ
గాక తనువిభాని రాకృతాభ్రు
నికృపాపయోధిఁ దక్కఁగఁ గొనుటకుఁ
దరమె భోజసుతకుఁ దక్క ననఁగ.

పయివాని ముఖ్యోద్దేశము ఏమి? ఋకారము యణాదేశ మయినపుడు రేఫగా మాఱునుగనుక "ఋ"లో రేఫ యున్నదనుకొని రేఫతోఁ బ్రాసము చెల్లునని సమాధానపఱచుకొనిరి. అదియొక కారణముగా వా రూహించిరి. అట్టి ప్రాసగల దేశిలో ఋకారమును "రి" "రు" లుగా వాడిరి గనుక నందు ఋప్రాసము సరిపడును-అనునది యతివిషయమునఁ జెప్పినట్లే ప్రాసవిషయమునను జెప్పుకొనుట యుక్తియుక్తముగానే యుండును అని తోఁచెడిని. ఇంతకు ఋ లో "ర్" మాత్ర కలదని పాణినీయముగదా. రేఫస్థానమునుబట్టి ఋప్రాస సరిపడునే. యణాదేశప్రసక్తి యేల?

ఇంక ఋకారమును "రు"గా గ్రహించినపుడు కలిగిన రూపములలో క్రుష్ణుడు ప్రుథ్వి మొదలగువానిలో క్రారకొమ్ములు (కొన్నిచోట్ల వట్రసుడియు నుకారమునుగూడఁ గలవు అవి తప్పులే) శాసనలేఖనమునఁ గలవు. వాడుకలోఁ గూడ నుండుటచేతఁ గొందఱు యతిస్థానమున నుపయోగించిరి.

కాని పరిష్కర్తలు వానిని, వానిమైత్రీ స్థానములనుగూడఁ గొట్టివేసి రూపుమాపిరి. అయినను అవి వ్రాఁత ప్రతులలో నిలిచియున్నవి. ఇటీవల కొందఱు కవి ప్రయోగించిన దదేయనితోఁచినపుడు మనము దిద్దనేల యని యట్లేయుంచి దాని స్వభావమును సూచించిరి. ఆ నడుమ "నవనాథచరిత్రము, ప్రకృతము వెలుగోటివారి వంశావళిని" బరిష్కరించునపుడు అట్టి ప్రయోగములు గనఁబడఁగా వానిని అట్లేయుంచుట యుక్తమని తోఁచినది. అది ప్రాచీనలక్షణసమ్మతము కాదని తోఁచినచో నిప్పటివారు ప్రయోగింపకపోవచ్చును. ఆ కవులు ప్రయోగించిన సందర్భము మఱుఁగు పఱుపనేల? అవి ప్రయోగించినంతమాత్రమునఁగవికి లోపమురాదే. ఆయా కాలములోని వాడుకను, దాని చరిత్రమును దెలుపుట కవి సాధనములు. వానిరూపుమాఁపరాదు.

నవనాథచరిత్ర.

1. నృపునితోనొండు రెండునుగాను జెప్పి. (౧ ఆ. 41 పుట) ను అని కవివ్రాసి యుండును.

2. దొడరిదొప్పఁగఁ దోఁగి ధృతిఁ ముప్పఁదూలి ఉచ్చారణ వశంబున ధ్రుతియని భ్రాంతిపడి కవి ప్రయోగించి యుండును. 75 పుట

వెలుగోటివారి వంశావళి, కాళిందీ కన్యాపరిణయము, భాస్కరరామాయణము— మొదలగువానిలో నిట్టివిగలవు.

ఇంక ఋకారమువంటిదే ఌకార మొకటి యున్నదంటిమిగదా. దానికి సంబంధించిన ఛందో విషయముమాత్రము చూతము.

ఛందోదర్పణము:

గీ. మును ఋకార మీరేఫతో నొనరినట్లు
చేర దొకట యణాదేశ కారణమున
ఘనలకారంబ యగును ఌకారవిరతి
క్లప్తిలేను శౌరి గుణావళి కిననంగ

"కౢప్తిలేదు, శౌరిగుణాళికి ననంగ" అని యుండదగును. కౢసామాన్యముగా "క్లి"గా వ్రాయఁబడును. ఋవలె ఇ, ఈ. ఏ లతో సరిపడదు. "ళి"కి సరిపడునని తాత్పర్యము. అప్పకవి సంయుతా సంయుత ప్రాస సందర్భమున లకార శ్లిష్టమునకు రాఘవపాండవీయమున "శా. లోకత్రాణ గతిం దగాగినువహీలోక ప్రవేశోత్కభా, పాకౢప్త ప్రథమ" అని యిచ్చెను. వ్రాఁత ప్రతియందట్లే.

కౢప్"ధాతువునుండి "కౢప్త"అనురూప మేర్పడును. ఌవర్ణము ఋవర్ణము వలెనే దేసిలో లేదుగాన ‹కౢ›ను "క్లి" గా వాడియుండుగురు. కొందఱు పలుకునపుడు "క్ల" "క్లి"ల మధ్యస్థితిలోఁ బలుకనది "క్ల" క్రిందనేర్పడియుండును. తుట్టతుది కా రూపమే ప్రచారములోనికిరాఁగా "క్లప్త"నిలిచెను. అది "క్లిప్త"అనియు నుండియుండును. వివర్ణన తూన్యముగా సమర్థింపఁ బూనినఅప్పకవి సంయుతాసంయుత ప్రాసగణములోఁ దూర్చెను అని తోఁచెడిని. దీని నెవరైనను దర్వాతఁ జేర్చినారో, ఏమైనను ఇది అప్పకవి తెలమోఁదఁ బడినది. అది "కౢ" అనుకొనినపుడు ఏ బాధయును లేదు.

చివర కొకమాట:

సంస్కృతములోమాత్రమున్న ఋకారము దేసిలో (అందు ప్రాకృతముగూడ నంతర్భూతమే. "రి" "రు" మొదలగు రూపమును నొందును. తత్సమము గ్రహించినపుడుగూడ "రి" "రు"లు గానే వాడికొనిరి. అవే తెలుగు శాసనములలోను ప్రాఁత వ్రాఁత ప్రతులలోను గలవు. అవి కేవలము తప్పు లనరాదు. అవి దేసి సంప్రదాయమును జాటుచున్నవి. అచ్చువారుమాత్రము వాని మచ్చుమాపివేసిరి. ఈ సంప్రదాయము గ్రహింపక పోయినచో లాక్షణికుల రచనలు కొన్ని సరిగా సమన్వయింపవు. దీనివిషయమున నింకను దెలుపవలసినవిషయము లున్నవి. అవి మున్ముందు "ఛందస్సామ్యము" అను గ్రంథమునఁ దెలుపఁబడును.

THE HISTRIONIC ART OF KERAḶA.

Chapters I & II.

These chapters form extracts from the thesis prepared by Mr. V. M. Kuttikrishna Menon, B.A., a former student of the Department.

In the first Chapter the greatness and classification of fine arts according to the traditional Hindu conception are discussed with a comparative estimate of them giving the palm to the Histrionic Art.

In the 2nd the matter is dealt with in more detail, drawing pointed attention to the fact that the Man's consciousness of beauty inspired by nature's bounty is the main source of inspiration for all fine arts, particularly those of painting and sculpture. It proceeds further to explain that it is the realisation of beauty in the field of sound and movement that gave rise to the arts of music and dance which had received due recognition at the hands of art-critics in India from very early times. The development of Histrionics in India is then traced with special emphasis on their beginnings in religion. This leads naturally to a comparison between the Eastern and Western conception of the art and a description of the types that have been evolved in Java and China and a discussion of their fundamental differences.

The whole work runs into nine chapters and the Dramatic art of Kerala is reviewed at length in Chapters VII, VIII & IX.

മനസ്ഥിതിയുടെ പ്രത്യേകതമൂലം ഭാരതീയകല ആദർശപര മായിത്തീൎന്നിട്ടുണ്ടെന്നു പറഞ്ഞതുകൊണ്ടു് ഭാരതീയർ പ്രകൃതിസാദൃശ്യത്തേയും പ്രത്യംഗസൌഷ്ഠവത്തേയും അറിയുകയോ ആദരിക്കുകയോ ചെയ്തിട്ടില്ലെന്നു വിചാരിക്കുന്നതു് പരമാബദ്ധമാണു്. നേരെ മറിച്ചു്, സാദൃശ്യാത്മകത്വത്തെപ്പററി പ്രാചീനന്മാർ നിഷ്കൃഷ്ടമായി ഉപന്യസിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നു കാണാം. പ്രാചീനകാലത്തു്, ചിത്രരചനാചതുരകളും ശില്പിനികളെന്നു വിളിക്കപ്പെട്ടുവന്നിരുന്നവരുമായ ചില സ്ത്രീകൾ അനുരാഗബദ്ധരായവരുടെ രൂപങ്ങൾ വരച്ചു് കൊണ്ടുനടക്കാറുണ്ടെന്നു പണ്ഡരീവിഠലൻെറ 'നൃത്തകമ്മപ്രകാശ'ത്തിൽ കാണുന്നുണ്ടു്.

"തത്തദ്രൂപഗതം ഭാവം പടേ രൂപം പ്രദർശ്യച
വിജ്ഞാനാത്യുഭയോഃ പ്രീതിം ചതുരാ ശില്പിനീ യഥാ."
(നൃത്തകമ്മപ്രകാശം ഭാഗം 26.)

ഇത്തരം ഛായാപടങ്ങളെപ്പററി കഥാസരിത്സാഗരത്തിൽ പലയിടത്തും പ്രസ്താവിച്ചു കാണുന്നു. * ഇവ യഥാൎത്ഥരൂപങ്ങളെയാണു് പ്രതിബിംബിപ്പിച്ചിരുന്നതെന്നതിനു യാതൊരു സംശയവുമില്ല. ജീവനുള്ള ഒരു പൂച്ചയെക്കണ്ടു ശില്പവേലയാണെന്നു തെററിദ്ധരിച്ചതായി 'ശിശുപാലവധ'ത്തിൽ പ്രസ്താവിച്ചിരിക്കുന്നതു് ഭാരതീയരുടെ പ്രകൃത്യനുകരണസാമൎത്ഥ്യത്തിനു് പ്രത്യക്ഷദൃഷ്ടാന്തമാണു്.

"ചിക്രംസയാ കൃത്രിമപത്രിപംക്തേഃ
കപോതപാലീഷു നികേതനാനാം
മാൎജ്ജാരമപ്യായത നിശ്ചലാംഗം
യസ്യാം ജനഃ കൃത്രിമമേവ മേനേ."
(ശിശുപാലവധം iii—51)

ചന്ദ്രനും വെള്ളത്തിലുള്ള അതിൻെറ പ്രതിബിംബത്തിനും തമ്മിലുള്ള സാദൃശ്യത്തിൽ ഒട്ടും കുറയാത്ത സാമ്യത്തോടുകൂടിയ ചിത്രത്തെപ്പററി 'നവസാഹസാങ്കചരിത'ത്തിൽ പ്രസ്താവിച്ചുകാണുന്നു.

"നൃപസ്യ ചിത്രേ മധുരേയമാകൃതി-
ൎന്ന ഭിദ്യതേ ചന്ദ്രമസോ യഥാംഭസി

* ഉഷയുടെ സഖി ചിത്രലേഖയേയും ഈ ഘട്ടത്തിൽ സ്മരിക്കേണ്ടതാണു്.

4

സഖീജനസ്ഥാമിതി നമ്മപേശലഃ
ശനൈസ്സ്രപാനമ്രമുഖീമഭാഷത." (ശ്ലോകം 8.)

അനുകരണമെന്നതു് ശില്പകാരന്മാരെ ബാധിക്കുന്ന ഒരു സാമാന്യനിയമമായിരുന്നുവെന്നു് 'മൃച്ഛകടിക'ത്തിൽനിന്നു് അറിയാം.

"ദൃഷ്ട്വാ ക്രിയാമനുകരോതി ഹി ശില്പിവർഗ്ഗഃ
സാദൃശ്യമേവ കൃതഹസ്തതയാ വദന്തി."

സാദൃശ്യാത്മകങ്ങളായ ഇമ്മാതിരി ചിത്രങ്ങൾക്കു 'വിദ്ധചിത്രങ്ങ'ളെന്നാണു് ശാസ്ത്രകാരന്മാർ പേരുകൊടുത്തിട്ടുള്ളതു്. മേഘവാഹനന്റെ 'തിലകമഞ്ജരി'യിൽ പല ദിക്കിലും ഈ പദം പ്രയോഗിച്ചു കാണ്മാനുണ്ടു്. 'വിദ്ധസാലഭഞ്ജിക' എന്ന നാമവും ഇതിൽനിന്നു തന്നെ വന്നതാണു്. ഇവ പ്രകൃതിയുടെ നേരുപകപ്പുകളാണെന്നു് 'പാദതാഡിതക'ത്തിൽ പ്രൌഢചിത്രങ്ങളെപ്പററി വർണ്ണിക്കുന്നതിൽനിന്നു ഗ്രഹിക്കാം. "കഥമിയമധികകന്ദുകക്രീഡയാ മധ്യമായാസയത്യല്പ, മേഷാ പ്രിയേണോപവിഷ്ടാ സഹാക്ഷൈഃ പരിക്രീഡതി, പ്രൌഢയാ ചൈനയൈതത്സ്വയം ലിഖ്യതേ ചിത്ര, മാഖ്യായികാസൈവ പുനർവ്വാച്യതേ."* സാദൃശ്യം പ്രതിബിംബനംപോലെ പരിപൂർണ്ണമായിരിക്കണമെന്നു് 'അഭിലഷിതാർത്ഥചിന്താമണി'യിൽ സോമേശ്വരൻ വിധിക്കുന്നു.

"സാദൃശ്യം ലിഖ്യതേ യത്ര ദർപ്പണേ പ്രതിബിംബവത്
തച്ചിത്രം വിദ്ധമിത്യാഹുർവ്വിശ്വകർമ്മാദയോ ബുധാഃ" (I. 3.)

വിഷ്ണുധർമ്മോത്തരീയം, ശില്പരത്നം, ശിവതത്ത്വരത്നാകരം മുതലായ ശാസ്ത്രഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ മനുഷ്യശരീരങ്ങളുടെ യഥാർത്ഥമായ ശരീരഘടനയെ വർണ്ണിച്ചു കാണിക്കുന്നുണ്ടു്. ഏതുവിധം ചിത്രങ്ങൾക്കും ആകാരസാദൃശ്യം ആവശ്യകവും ആദരണീയവുമായ ഒരു ഗുണമാണെന്നു 'ചിത്രസൂത്ര'ത്തിൽ പ്രത്യേകം പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു.

"സ്ഥാനപ്രമാണഭൂലംബോ മധുരത്വം വിഭക്തതാ,
സാദൃശ്യം പക്ഷവൃദ്ധിശ്ച ഗുണാഃ ചിത്രസ്യ കീർത്തിതാഃ"

"ദൃഷ്ടം സുസദൃശം കാര്യം സർവ്വേഷാമവിശേഷതഃ
ചിത്രേ സാദൃശ്യകരണം പ്രധാനം പരികീർത്തിതം."

(അ. 41-42.)

---

* പാദതാഡിതകം ഭാഗം 3.

ഇതേ ആശയത്തെത്തന്നെ ശ്രീകുമാരൻ 'ശില്പരത്ന'ത്തിൽ മറെറാരു വിധത്തിൽ പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നതു നോക്കുക.

"ജംഗമാവാ സ്ഥാവരാവാ യേ സന്തി ഭുവനത്രയേ
തത്തൽസ്വഭാവതസ്തേഷാം കരണം ചിത്രമുച്യതേ."

സാദൃശ്യാത്മകത്വത്തിൻെറ മാഹാത്മ്യത്തെ മനസ്സിലാക്കിയിട്ടു തന്നെയാണ് ഭാരതീയർ ആദർശാത്മകത്വത്തെ സ്വീകരിച്ചതെന്ന് മുകളിൽ കൊടുത്ത വിവരണങ്ങൾകൊണ്ടു തെളിയുന്നുണ്ടല്ലോ. വാസ്തവത്തിൽ, ആദികാലത്തു ഭാരതീയകല സാദൃശ്യാത്മകംതന്നെ ആയിരുന്നിരിക്കണം. സംജ്ഞകൾ ആരോപജങ്ങളാകുന്നു; (1) കലാകളിലേക്കുള്ള അവയുടെ സംക്രമണംപോലും ആര്യസംസ്കാരം അഭിവൃദ്ധിപ്രാപിച്ചതിനുശേഷം മാത്രമാണ്. മഹാബലിപുരത്തെ ക്ഷേത്രങ്ങളിലെ വിശ്രുതങ്ങളായ ശില്പവേലകളിൽ പലതും പ്രത്യക്ഷപ്രകൃത്യനുകരണങ്ങളായി കാണുന്നതിനു കാരണം അവ ദ്രവിഡസംസ്കാരജന്യമായതുകൊണ്ടാണെന്ന് അനുമിക്കുന്നതിൽ അനൌചിത്യമില്ല (2). കാലക്രമേണ മതതത്ത്വങ്ങൾക്കും വേദാന്തചിന്തകൾക്കും പ്രചാരം സിദ്ധിച്ചതോടുകൂടി ഗൌരവമേറിയ ചിന്തകളെ പ്രതിഫലിപ്പിക്കേണമെങ്കിൽ വെറും പ്രകൃതിസാദൃശ്യത്തെ അപേക്ഷിച്ചതുകൊണ്ടുമാത്രം കാര്യമില്ലെന്നു കണ്ടതിനാൽ അവർ പ്രകടനരീതിയിൽ ഒരു വ്യത്യാസം വരുത്തിയെന്നുമാത്രമേയുള്ളു. അതുകൊണ്ടുതന്നെയാണ് ഭാരതീയകല ഭാരതത്തിലെ അദ്ധ്യാത്മബോധത്തിൻെറ ചരിത്രമാണെന്ന് ഇതിനു മുമ്പു പറഞ്ഞതും. സാദൃശ്യത്തെ പാടെ ഉപേക്ഷിച്ചുംകൊണ്ട് ആദർശത്തിലേക്കു കുതിക്കുകയല്ലാ അവർ ചെയ്തിരിക്കുന്നതു്. അനൌചിത്യത്തിൻെറ പരിധികളിൽപെട്ടുമെന്നുകാണുന്ന മാത്രയിൽ കൃത്രിമോപാധികളെ അവർ പരിത്യജിച്ചിട്ടുണ്ട്. സാദൃശ്യത്തെ കലാരീതികളിൽ ഒന്നായിട്ടു മാത്രമേ ശാസ്ത്രകാരന്മാർ കണക്കാക്കിയിട്ടുള്ളു. ചിത്രങ്ങളെ സത്യം, വൈണികം, നാഗരം, മിശ്രം എന്നു നാലുവിധമായി 'ചിത്രസൂത്ര'ത്തിൽ വിഭജിച്ചിരിക്കുന്നു. ഇതിൽ 'സത്യ'മെന്ന വിഭാഗംകൊണ്ടു് കാണിക്കുന്നതാണ് പരിപൂർണ്ണമായ സാദൃശ്യം. ഓരോ രീതി

(1) The Expressiveness of Indian Art—By Stella Kramrisch.

(2) For Sketches of the engravings at Mahabalipuram see journal of the Oriental Research, Madras, Vol. IX, Part II, pp. 102, 105 and 114-115.

യിലും ഓരോ ഉദ്ദേശങ്ങളെ സാധിപ്പാനുള്ള ഉപായങ്ങൾ മാത്രമാണ്. കാമിനീകാമുകന്മാരുടെ യഥാൎത്ഥരൂപങ്ങൾ വരയ്ക്കുന്നതുകൊണ്ടു് കലാസ്വാദനത്തെക്കാളധികം ആകാരബോധത്തെയാണല്ലോ ഉദ്ദേശിക്കുന്നതു്. ഈ സ്ഥിതിക്കു് ഭാരതീയകലാരീതി സാദൃശ്യദ്യോതനത്തിലുള്ള അശക്തിയുടെ ഫലമാണെന്നു വിചാരിക്കുന്നതിൽപരം വിഡ്ഢിത്തം മറെറാന്നുമില്ലതന്നെ.

പ്രകൃത്യനുകരണത്തിൽത്തന്നെയുള്ള കലാരസികതയും വാസ്തവത്തിൽ സങ്കല്പമൂലകമാണ്. ചെറിയ ഒരു ചിത്രത്തിൽ ഒരു വലിയ പൎവ്വതത്തെ വരച്ചു കാണിക്കുമ്പോൾ ആ പൎവ്വതത്തിൻെറ യഥാൎത്ഥ വലിപ്പം ചിത്രത്തിലില്ലെങ്കിലും നാം മനസ്സുകൊണ്ടു സങ്കല്പിച്ചു് അറിയുന്നു. ശ്രീരാമൻെറ വേഷംകെട്ടി അഭിനയിക്കുന്ന ആൾ നമുക്കു സുപരിചിതനാണെങ്കിലും അയാൾ ശ്രീരാമൻതന്നെയാണെന്നു സങ്കല്പിച്ചാലേ രസപ്രതീതിയുണ്ടാവുകയുള്ളു. അതിനാൽ, കലയിലെല്ലാം പ്രകൃതി അങ്ങനെതന്നെ പ്രതിബിംബിക്കണമെന്നുള്ള മതം അടിസ്ഥാനരഹിതവും അസാദ്ധ്യവും ആണെന്നു തെളിയുന്നുണ്ടല്ലോ. മനസ്സിനു ക്ഷീണം തട്ടാത്ത വിധത്തിൽ ഈ സങ്കല്പശക്തിക്കു പ്രഭാവം കൂട്ടുകയെയെന്നതുമാത്രമാണ് ഭാരതീയകലയിൽ അന്തൎഭവിച്ചിരിക്കുന്ന തത്ത്വം. "പാശ്ചാത്യരുടെ ജീവിതത്തിൽ പ്രകൃതിയായിട്ടുള്ള മത്സരവും ഇടപാടും സകലപ്രവൃത്തികളിലും മുമ്പോട്ടു തള്ളിനില്ക്കുന്നതുകൊണ്ടു്, അവർ പ്രകൃതിയുടെ സ്തോഭങ്ങൾക്കു വശഗന്മാരായിട്ടാണ് വന്നിരിക്കുന്നതു്. ഈ മനോഗതി അവരുടെ കലകളിലും കാണാം." (1) അസംസ്കൃതചിത്തന്മാൎക്കു മാത്രമേ കലയും പ്രകൃതിയും വിഭിന്നമാവരുതെന്നു തോന്നുകയുള്ളുവെന്നു ഗീഥേ (Goethe) പറയുന്നു. അഭിനവഗുപ്താചാൎയ്യരും ലോകത്തെ ഭിത്തിസ്ഥാനീയ (Background) മായിട്ടുമാത്രമേ കണക്കാക്കുന്നുള്ളു. ചുരുക്കത്തിൽ, സാദൃശ്യാത്മകതത്വത്തെ ഔചിത്യവിരോധം കൂടാതെ പരിഷ്കരിച്ചിട്ടുള്ളതാണ് ആദൎശപരമായ ഭാരതീയകല.

ഭാരതീയകലകളുടെ സാമാന്യമായ ഈ പ്രത്യേകത ഭാരതവൎഷത്തിലെ നടനകലകളിൽ എത്രത്തോളം പ്രത്യക്ഷമാകുന്നുണ്ടെന്നു് അന്യത്ര പ്രസ്താവിച്ചുകൊള്ളാം.

---

(1) 'കലയിലെ സ്വാഭാവികത'. ഏ. ആർ. പൊതുവാൾ, ബി. ഏ., എം. ഡി. (കൈരളി പു. 19. ല. 2.)

അദ്ധ്യായം 2.

അന്യരാജ്യങ്ങളിലെ നടനകല.

അടുത്തതായി, ഭാരതത്തിനു പുറമെയുള്ള പ്രധാനരാജ്യങ്ങളിലെ നടനകലയുടെ ഉത്ഭവത്തേയും വളച്ചയേയും സ്വഭാവത്തേയും പററി സംക്ഷിപ്തമായിട്ടെങ്കിലും ഒന്നു പര്യാലോചിക്കാം. നടനകലയുടെ പരിണാമത്തിൽ സാർവ്വത്രികമായിക്കാണുന്ന ദശാഭേദങ്ങളെ ഗ്രഹിക്കുവാനും, വിവിധരീതികളുമായുള്ള താരതമ്യം മനസ്സിലാക്കുന്നതിനും അതു സഹായമായിരിക്കും. പാശ്ചാത്യരെ അനുകരിച്ച് കേരളീയനാട്യകല ഇന്നു പ്രധാനങ്ങളായ പല പ്രസ്ഥാനങ്ങളേയും സ്വീകരിച്ചിരിക്കുന്ന സ്ഥിതിക്ക് അവയുടെ സമ്യഗ്ഗ്രഹണത്തിന് പ്രസ്തുതപഠനം അത്യന്താപേക്ഷിതവുമാണ്.

'ഞാൻ പ്രവർത്തിക്കുന്നു' എന്ന അർത്ഥത്തിൽ ഗ്രീക്കുഭാഷയിലുള്ള പദത്തിൽ നിന്നാണ് 'ഡ്രാമ' (Drama—നാടകം) എന്ന ഇംഗ്ലീഷു വാക്കിൻെറ ഉത്ഭവം. അതായതു്, അതിന് 'പ്രവർത്തിക്കപ്പെട്ടകാര്യ'മെന്നത്ഥം (1). പാശ്ചാത്യസംസ്കാരത്തിൻേറതുപോലെത്തന്നെ പാശ്ചാത്യനടനകലയുടേയും ഉത്ഭവസ്ഥാനം ഗ്രീസുരാജ്യമാണ്. ഭാരതീയനൃത്യത്തിനോട് ഏകദേശം സമാനമായ ഒരു നടനകലാവിഭാഗം യവനന്മാരുടെ ഇടയിൽ പ്രചുരമായിരുന്നുവെന്ന് ഇതിനു മുമ്പു പറഞ്ഞിട്ടുള്ളതാണല്ലോ. കേവലനൃത്തത്തിൻെറ ഒരു പരിഷ്കൃതരൂപമാണതു്. നൃത്തകാവ്യസംഗീതങ്ങൾക്കു അതിൽ സ്ഥാനമുണ്ടായിരുന്നു. അത്ഥദ്യോതകമായ ഗാത്രവിക്ഷേപമായിരുന്നു അതിൻേറയും സ്വഭാവം. മനസ്സംസ്കാരം അഭിവൃദ്ധിപ്രാപിച്ച് മതബോധം പരന്നതോടുകൂടി അവരുടെ നടനകലയും മതപരമായിത്തീന്നു. മദ്യത്തിൻേറയും സസ്യാദികളുടേയും അധിദേവതയായ ഡയോണീസസ്സിൻെറ (Dionysus

(1) The Theatre—Three Thousand years of Drama, Acting and Stage—Craft—By Sheldon Cheney.

or Bacchus) പ്രീതിക്കായി നടത്തിവന്നിരുന്ന ഡിത്തിറാമ്പ് (Dithy- ramb) എന്ന നൃത്തനത്തിൽ നിന്നാണ് യവനനാട്യകല ക്രമപ്രവൃദ്ധമായ അഭിവൃദ്ധിയെ പ്രാപിച്ചതു് (1). കാലക്രമേണ, പ്രശംസാർഹമായ നടനകലാവൈദഗ്ദ്ധ്യവും ഉൽകൃഷ്ടമായ ഒരു നാടകസാഹിത്യവും അവൎക്കു സിദ്ധിച്ചു. യവനന്മാരെ അപ്പടിതന്നെ അനുകരിക്കേണ്ടുന്ന ഭാരം മാത്രമേ പില്ക്കാലത്തു മററു പാശ്ചാത്യരാജ്യങ്ങൾക്കു വേണ്ടി വന്നുള്ളു.

പാശ്ചാത്യനടനകല വളൎന്നു വന്നതു് ഗ്രീസുരാജ്യത്തിലായിരുന്നുവെങ്കിലും അതിന്റെ ജന്മഭൂമിയും ജനനകാലവും ഖണ്ഡിതമായി നിൎദ്ദേശിക്കുവാൻ നിവൃത്തിയില്ലാതെയാണിരിക്കുന്നതു്. ചരിത്രാതീതകാലമായ ശിലായുഗ (Palaeolithic Age) ത്തിലെ അവശിഷ്ടങ്ങളായ ചില ചിത്രങ്ങളും ശില്പവേലകളും അന്നു പ്രചുരമായിരുന്ന നൃത്തങ്ങളെയാണ് പ്രദൎശിപ്പിക്കുന്നതെന്നു് പുരാണവസ്തു പരിശോധകന്മാർ ഊഹിക്കുന്നു. ഇംഗ്ലണ്ടിലെ പ്രാചീനങ്ങളായ ചില കല്ലറകളിൽ കണ്ടെത്തിയവയും അനേകം സുഷിരങ്ങളോടു കൂടിയവയുമായ അസ്ഥികൾ അപരിഷ്കൃതമനുഷ്യരുടെ സംഗീതയന്ത്രങ്ങളായിരുന്നുവെന്നും അവർ ഊഹിക്കുന്നുണ്ടു്. (2) ഈ അഭ്യൂഹങ്ങളിലെല്ലാം എത്രത്തോളം വാസ്തവമുണ്ടെന്നു തീൎത്തുപറയുവാൻവയ്യ. ലോകസംസ്കാരത്തിന്റെ ഉൽപത്തിസ്ഥാനമെന്നു ഗണിക്കപ്പെട്ടുവരുന്ന ഈജിപ്തിൽ യവനസംസ്കാരാരംഭത്തിനു വളരെ മുമ്പുതന്നെ നടനകല അഭിവൃദ്ധിയെ പ്രാപിച്ചിരുന്നതായി കാണുന്നുണ്ടു്. ക്രിസ്തുവിനു 2000 വൎഷങ്ങൾക്കു മുമ്പുള്ളതെന്നു വെച്ചിട്ടുള്ള ഒരു രേഖയിൽ അവിടത്തെ നടനകലയെപ്പററി ചില വിവരണങ്ങൾ കൊടുത്തുകാണുന്നു. (3) ഹീബ്രൂദേശക്കാരുടെ നൃത്തങ്ങളെപ്പററി ബൈബിളിൽ പലേടിക്കലും പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുള്ളതായിക്കാണാം. പക്ഷെ, നടനകലയ്ക്കു് ആകൎഷകമായ ഒരു സൌഷ്ഠവം നല്കിയതു് യവനന്മാർ തന്നെയാണെന്നതിനു സംശയമില്ല. നാട്യകലയേയും നാടകസാഹിത്യത്തേയും പററി അരിസ്റ്റോട്ടൽ (Aristotle) മുതലായ പ്രാചീന

---

(1) An Introduction to Drama—By Hubbell and Beaty.

(2) 'Art and Religion of Fossil Man'—By G. H. Luquet—Translated by J. Townsend Russell.

(3) The Theatre—By Sheldon Cheney.

യവനപണ്ഡിതന്മാൎക്കുണ്ടായിരുന്ന മതങ്ങളെത്തന്നെയാണ് ഈ അടുത്തകാലംവരെയും മററു പാശ്ചാത്യരാജ്യങ്ങളും ആദരിച്ചിരുന്നത്. അന്നത്തെ രംഗവിധാനസൌകൎയ്യങ്ങൾക്കുമാത്രം യോജിക്കുന്ന ചില പ്രത്യേകതകളെ ഉപേക്ഷിക്കുവാനേ ഷേക്സ്പീയർ കൂടി ഉദ്യമിച്ചിട്ടുള്ളു.

യവനനാട്യകല നാടകദശയിലേക്കു കാലൂന്നിയതോടു കൂടി അതിലെ നൃത്യഭാഗം അദൃശ്യമായിത്തുടങ്ങി. സഹൃദയരുചിക്കു ലോകാനുകരണരൂപമായ വാചികാദിനയത്തിനോടു പ്രതിപത്തി വൎദ്ധിച്ചുവന്നപ്പോൾ നാടകത്തിന്റെ വളൎച്ച്ക്കുള്ള സൌകൎയ്യവും പൂൎത്തിയായി. നാടകത്തിൽ ആകെ അഞ്ചങ്കങ്ങളും ഓരോ അങ്കങ്ങളിലും ആവശ്യാനുസാരം രംഗങ്ങളും ഉണ്ടായിരിക്കേണമെന്ന് അവർ വിധിച്ചു. കഥയേയൊ ഗ്രന്ഥകാരനേയൊ പ്രശംസിക്കുന്നതു്, ഏതെങ്കിലും ശത്രുവിനെ ശപിക്കുകയോ സഭാവാസികളോടു നന്ദിപ്രകടിപ്പിക്കുകയോ ചെയ്യുന്നതു്, കഥാവസ്തുവിനെ പ്രതിപാദിക്കുന്നതു്, മേൽപറഞ്ഞവയുടെ അംഗങ്ങളെല്ലാം കൂടിച്ചേൎന്നതു്—ഇങ്ങനെ 'പ്രസ്താവന' (Prologue) നാലുവിധത്തിലായിരുന്നു (1). ഓരോ തരക്കാരും ഇന്നിന്ന വസ്ത്രങ്ങൾ ധരിച്ചുകൊള്ളേണമെന്നു നിയമവുമുണ്ടായിരുന്നു. വൃദ്ധൻ, യുവാവു്, പ്രൗഢ, സേവകൻ, സുഖിതൻ, ദുഃഖിതൻ മുതലായവയക്കൊക്കെ പ്രത്യേകം പ്രത്യേകം വസ്ത്രങ്ങൾ വിധിച്ചിട്ടുണ്ടു് (2). വാദ്യസഹിതമായ സംഗീതവും അന്നത്തെ നാടകവേദിയിലെ അനപേക്ഷണീയമായ അംഗമാണ്. ഈ കൃത്യം പ്രധാനമായി കോറസ് (Chorus) എന്നു വിളിച്ചുവന്നിരുന്ന ഒരു ഗായകസംഘമായിരുന്നു നിൎവ്വഹിക്കുക പതിവു്. ഈ സമ്പ്രദായം യവനനാടകത്തിന്റെ ഒരു പ്രത്യേകതയാണ്. ഇവരെക്കൊണ്ടു വിഷ്കംഭത്തിന്റെ പ്രയോജനവും കൂടി സാധിച്ചുപോന്നു. ചിലപ്പോൾ കഥാവസ്തുവിലെ ചില പ്രധാനാംശങ്ങളെ ഇവർ സ്പഷ്ടമാക്കുകയും ചെയ്തിരുന്നു. നാടകദശയ്ക്കു മുമ്പുതന്നെ നൃത്യവേദികളിൽ സ്ഥാനം ലഭിച്ചിരുന്ന ഈ സംഘത്തിന്റെ തലവൻ സംഘത്തിലുള്ള മററംഗങ്ങളുമായി കഥാപ്രതിപാദനാൎത്ഥം സംഭാഷണങ്ങൾ നടത്തിയിരുന്നതിൽനിന്നാണ് വാസ്തവത്തിൽ നാടകം ഉത്ഭവിച്ചതെന്നു തന്നെ ചില വിമൎശകന്മാൎക്കു അഭിപ്രായമുണ്ടു്. (3) ഏലിസ

(1) On Comedy and Tragedy—Aelins Donatus (4th C.A.D.).
(2) *Ibid.*
(3) 'The Ancient Classical Drama'—By Richard G. Moulton.

ബത്തിൻെറ കാലത്തു ഇംഗ്ലീഷുഭാഷയിലുണ്ടായ ചില നാടകങ്ങളിലും ഇതിൻെറ ഏകദേശാനുകരണം കാണാം. ഭാരതീയരുടെ 'ഭരതവാക്യ'ത്തിൻെറ സ്ഥാനത്തുള്ളതാണു് യവനന്മാരുടെ 'എപ്പിലോഗ്' (Epilogue) നായികാനായകാദികഥാപാത്രങ്ങളുടെ സ്വഭാവസൃഷ്ടിക്കു് ഖണ്ഡിതങ്ങളായ നിയമങ്ങളൊന്നും അവക്കുണ്ടായിരുന്നില്ല.

നാടകരചനയിൽ യവനന്മാർ ആദരിച്ചിരുന്ന മറെറാരു പ്രത്യേകതയാണു് സ്ഥലകാലവ്യാപാരൈക്യങ്ങൾ. കഥാവസ്തുവിനു വിഷയമായ സംഗതികൾ ഒരു ദിവസത്തിനുള്ളിൽ സംഭവിച്ചതായിരിക്കേണമെന്നാതാണു് കാലൈക്യം, അഥവാ സമയൈക്യം. കഥ നടന്നസമയവും അതു് അഭിനയിക്കപ്പെടുന്ന സമയവും എത്രത്തോളം തുല്യമായിരിക്കുന്നുവോ അത്രത്തോളം അഭിനയത്തിനു സ്വാഭാവികത കൂടുമെന്നു അവർ വിശ്വസിച്ചുവന്നു. സ്ഥലൈക്യമെന്നാതുകൊണ്ടു്, ആരംഭംമുതൽ അവസാനംവരെ ഒരേ സ്ഥലത്തുതന്നെ സംഭവിക്കുന്ന കഥയായിരിക്കേണമെന്നു് നിർദ്ദേശിക്കുകയാണു് ചെയ്യുന്നതു്. ഒരേ രംഗത്തെത്തന്നെ പല സ്ഥലങ്ങളായി സങ്കല്പിക്കുന്നതിലുള്ള അസ്വാഭാവികതയെ നിവാരണംചെയ്യുന്നതിനുള്ള വിദ്യയാണിതു്. ഏതെങ്കിലും ഒരു സംഭവഗതിക്കുമാത്രം പ്രാധാന്യം നൽകി മററുള്ളവയെ എല്ലാം ഉപകഥകളാക്കി യോജിച്ചുവരുത്തുന്നതിനെ വ്യാപാരൈക്യമെന്നു പറയുന്നു. തുല്യപ്രധാനങ്ങളായ രണ്ടു കഥകളെ ഒരുമിച്ചഭിനയിച്ചാൽ അതു രണ്ടു നാടകങ്ങളുടെ പ്രദർശനമായി പര്യവസാനിക്കുമല്ലോ. (1) അരിസ്റ്റോട്ടിൽ ഇവയെപ്പററി പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുള്ളതുകൊണ്ടു് അന്നത്തെ സമ്പ്രദായത്തെ വിവരിക്കുകമാത്രമല്ലാതെ എന്നൊന്നും അനുസരിക്കേണ്ടുന്ന നിയമമായിട്ടു വിവക്ഷിച്ചിട്ടില്ല. അന്നത്തെ രംഗവിധാനങ്ങൾക്കുള്ള അസൌകര്യമായിരുന്നു പ്രധാനമായി ഈ നിയമത്തിനു കാരണമെന്നും കാണാവുന്നതാണു്. ഇവയിൽ അതിപ്രധാനവും അനുപേക്ഷണീയവുമായ അഭിനയൈക്യത്തിനെ മാത്രമേ ഷേക്സ്പിയർ മുതലായ അർവ്വാചീന നാടകകർത്താക്കൾ അംഗീകരിച്ചിട്ടുള്ളു.

പ്രതിപാദ്യരീതി കോമഡി (Comedy) എന്നും ട്രാജഡി (Tragedy) എന്നും രണ്ടു പ്രധാനവിഭാഗങ്ങളായി തിരിഞ്ഞിരുന്നു. കോമഡി എന്ന വാക്കിൻെറ ഉത്ഭവം 'ഗ്രാമം' (Village) 'ഗാനം'

(1) An Essay on Dramatic Poesy—By Dryden.

(Song) എന്നീ പദങ്ങളിൽ നിന്നാണ്. അതുകൊണ്ട് അതിൻെറ പൂർവ്വരൂപം ഏതോ ഗാനസഹിതമായ ഗ്രാമീണവിനോദമായിരുന്നുവെന്ന് ഊഹിക്കാം. (1) നീചപാത്രങ്ങളുടെ പരിഹാസ്യമായ സ്വഭാവവിശേഷങ്ങളെ അനുകരിക്കുന്നതാണ് 'കോമഡി' എന്ന് അരിസ്റ്റോട്ടിൽ അഭിപ്രായപ്പെടുന്നു. (2) വിനോദപരവും പരിഹാസ്യവുമായ സംഭവങ്ങളായിരിക്കണം അതിൻെറ വിഷയം. (3) കോമഡി മദ്ധ്യമാധമപാത്രങ്ങളുടെ അനുകരണവും സുഖപര്യവസായിയും ആയിരിക്കണമെന്നാണ് പോസ്തുമസ്സിൻെറ (Posthumus) അഭിപ്രായം. (4) പരിഹാസത്തിൻെറ ശക്തികൊണ്ട് സമുദായന്യൂനതകളെ പരിഹരിക്കാമെന്ന ഉദ്ദേശമാണ് അതിൽ അന്തർഭവിച്ചിട്ടുള്ളത്. (5)

ട്രാജഡിയിൽ വിഷയവും പ്രതിപാദനരീതിയും ഒരുപോലെ ഗൌരവമുള്ളതായിരിക്കണമെന്ന നിർബ്ബന്ധമുണ്ട്. ഇതു കോമഡിയിൽനിന്നു കാലക്രമേണ സംജാതമായ ഒരു വിഭാഗമാണ്. (6) ഗൌരവമേറിയ ഒരു പ്രവൃത്തിയുടെ അനുകരണ (7) മെന്ന് അരിസ്റ്റോട്ടിൽ ഇതിനെ നിർവ്വചിച്ചിരിക്കുന്നു. അദ്ദേഹത്തിൻെറ കാലത്ത് ഈ രണ്ടു വിഭാഗങ്ങളും തമ്മിലുള്ള പ്രധാനവ്യത്യാസം പ്രതിപാദനരീതിയിലുള്ള പ്രൌഢിയായിരുന്നുവെന്നു കാണാം. അനുകൃതമായ പ്രവൃത്തിയും മഹത്തരമായിരിക്കണം.

"Tragedy is an imitation of a worthy or illustrious and perfect action possessing magnitude in pleasing language, using separately the several species of imitation in its parts, by men acting, and nothing through narration, through pity and fear effecting a purification in such like passions" (Aristottle) .(8) അതിൽ അനുകരിക്ക

(1) Epistle to Can Grante—Dante (1318)—Aelius Donatus.

(2) Poetics of Aristotle (384 B.C.).

(3) The Art of Poetry—Antonio Sebastiano (1563).

(4) Summary of a poetic of the Drama—Tr: by Jean Chapelain.

(5) The Comic Theatre—Carlo Goldoni.

(6) The Development of Dramatic Art—Donald Clive Stuart.

(7) "Tragedy, then, is the imitation of an action that is serious".

(8) Quoted from 'Poetics of Aristotle' in "European Theories of the Drama"—By Barret H. Clark.

പ്പെടുന്നതു് പ്രവൃത്തികളാണു്; വ്യക്തികളല്ല. കഥാവസ്തു ദുഃഖത്തിലാരംഭിച്ചു് സുഖത്തിൽ പര്യവസാനിക്കുന്നതിനു പകരം സുഖത്തിൽനിന്നു പുറപ്പെട്ടു ദുഃഖത്തിൽചെന്നു ചേരുകയാണു് വേണ്ടതു്. ഈ ഗതി ഏതെങ്കിലും വലിയ ഒരു സ്വഭാവന്യൂനതയുടെ ഫലവുമായിരിക്കണം. ട്രാജഡിയും കോമഡിയും തമ്മിൽ കാര്യവും കളിയും തമ്മിലുള്ള വ്യത്യാസമുണ്ടു്. ട്രാജഡി സുഖപര്യവസായിയാകുവാൻ വിരോധമില്ല; എന്നാൽ കോമഡി ഒരിക്കലും ദുഃഖപര്യവസായിയായിക്കൂടാ. (1) പ്രതിപാദനരീതിയാണു് അവ തമ്മിലുള്ള വ്യത്യാസത്തിനു മുഖ്യനിദാനം. സുഖപര്യവസായിയായ ട്രാജഡിയെ ട്രാജി—കോമഡി (Tragi—Comedy) എന്നും ചിലർ വിളിച്ചുവരുന്നു. (2) പ്രാചീനയവനന്മാരുടെ കാലത്തുതന്നെ ഉണ്ടായിരുന്ന മറ്റൊരു വിഭാഗമാണു് പ്രഹസനം. ഇന്നത്തെപ്പോലെ അന്നും പ്രേക്ഷകന്മാരെ നിരന്തരം ചിരിപ്പിക്കുകതന്നെയായിരുന്നു അതിന്റെ ഉദ്ദേശം. (3) ജീവിതത്തെ യഥാസ്ഥിതമായോ യഥാർഹമായോ പ്രദർശിപ്പിക്കുവാൻ അവർ പ്രയത്നിക്കാറില്ല. തത്വചിന്തകനെപ്പോലെ മഹത്തരമായ മറ്റൊരു ലോകത്തെ ആശ്രയിച്ചുകൊണ്ടാണു് ഒരു പ്രഹസനകർത്താവു് കേവലം ലൌകികന്റെ നിലയിൽ യഥാർത്ഥലോകത്തെ വീക്ഷിക്കുന്നതു്. ആദർശപരമായ ഒരു ജീവിതസമ്പ്രദായം പരന്നുകാണുവാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്ന അയാൾ യഥാസ്ഥിതമായ ലോകരീതിയിൽ അതൃപ്തനാണു്. പക്ഷേ ഈ വക അഭിപ്രായഗതികളെ നിഗരണംചെയ്തു് അയാൾ അന്നത്തെ ജീവിതത്തെ ഒരു വികൃതരൂപത്തിൽ പ്രദർശിപ്പിക്കുന്നു. അതായതു്, ഏതെങ്കിലും ഒരു ന്യൂനതയെ തിരഞ്ഞു പിടിച്ചു് അതിനെ അതിശയോക്തികൊണ്ടു പൊതിഞ്ഞു് അസംബന്ധമയമെന്നു തോന്നത്തക്കവണ്ണം കാണിച്ചുതരുന്നു. (4)

സംഗീതത്തിനു പാശ്ചാത്യരും നാടകവേദിയിൽ ഒരു പ്രധാനസ്ഥാനം നല്കിയിട്ടുണ്ടു്. അസമർത്ഥന്മാരായ നാടകകർത്താക്കളുടെ കൃതികളെക്കൂടി രമണീയമാക്കിത്തീർക്കുവാൻ സംഗീതത്തിനു സാധിക്കു

(1) Development of Dramatic Art—By Donald Clive Stuart.

(2) Summary of a Poetics of the Drama—Posthumus.

(3) Art of Poetry—By Thomas Sebillet (1548).

(4) Aspects of Modern Drama—By Chandler.

മെന്ന Richard Wagner എന്ന ജർമ്മൻ സാഹിത്യകാരൻ അഭിപ്രായപ്പെട്ടുന്നു. (1) സാദൃശ്യാത്മകതചത്തിൻെറ പരമകാഷ്ഠയെന്നു പരിഗണിക്കപ്പെട്ടുപോരുന്ന ഇന്നത്തെ ചലച്ചിത്രപ്രദർശനങ്ങളിലും സംഗീതത്തിനു് അതിപ്രധാനമായ ഒരു സ്ഥാനമാണുള്ളതു്.

തിയററർ (നാടകവേദി) എന്ന ആംഗ്ലേയപദം വാസ്തവത്തിൽ ശ്രവണനയനേന്ദ്രിയങ്ങളെ ആശ്രയിക്കുന്ന എല്ലാതരം വിനോദങ്ങളേയും പ്രദർശിപ്പിക്കുന്ന സ്ഥലത്തിനുള്ള സാമാന്യനാമമാണു്. (2) പ്രാചീനയവനന്മാർ ഗംഭീരങ്ങളും വിസ്തൃതങ്ങളുമായ നാടകശാലകൾ നിർമ്മിച്ചിരുന്നുവെങ്കിലും, രംഗവിധാനസൌകര്യങ്ങൾ അടുത്തകാലം വരെ പാശ്ചാത്യന്മാരുടെ ഇടയിൽ വളരെ വിരളങ്ങളായിരുന്നു. എലിസബത്തിൻെറ കാലത്തു് ഇന്നത്തെപ്പോലെ യഥേഷ്ടം ഉയർത്തുകയും താഴ്ത്തുകയും ചെയ്യാവുന്ന യവനികയില്ലാതിരുന്നതുകൊണ്ടു് വ്യത്യസ്തരംഗങ്ങളെ കാണിക്കേണ്ടിവരുമ്പോൾ നടന്മാരെല്ലാവരും രംഗസ്ഥലത്തുനിന്നു നിഷ്ക്രമിക്കുകയായിരുന്നു പതിവു്.

നാടകത്തിൻെറ സ്വരൂപത്തേയും സ്വഭാവത്തേയും പററി പാശ്ചാത്യവിമർശകന്മാർ പല വിധത്തിലും നിർവ്വചിച്ചിട്ടുണ്ടു്. വെറും ഒരു പ്രവൃത്തി ഒരിക്കലും നാടകീയമാവുന്നതല്ല. അതുപോലെത്തന്നെ വെറും വികാരപരതചവും നാടകമല്ല. ഉച്ഛൃംഖലമായ ഒരു വികാരത്തെ അങ്ങനെതന്നെ പ്രദർശിപ്പിക്കുകയല്ല, കാര്യമായ പ്രവൃത്തികളുള്ള കാരണമാക്കി കാണിക്കുകയാണു് നാടകകർത്താവിൻെറ കൃത്യം. ഏതെങ്കിലും ഒരു സംഭവത്തെ ചിത്രീകരിക്കുകമാത്രമല്ല, അതു മനുഷ്യഹൃദയത്തെ എങ്ങനെയെല്ലാം ബാധിക്കുന്നുവെന്നു ദൃഷ്ടാന്തപ്പെടുത്തുക എന്നതായിരിക്കണം അയാളുടെ ഉദ്ദേശം. വെറും വികാരാവിഷ്കരണം ഖണ്ഡകാവ്യമാണു്; സംഭ്രമജനകങ്ങളായ സംഭവങ്ങളുടെ വിവരണം മഹാകാവ്യവുമാണു്. (3) ഫ്രാൻസിലെ സുപ്രസിദ്ധസാഹിത്യകാരനായ വിക്ടർ യൂഗോ (Victor Hugo) ഇങ്ങനെ പറയുന്നു. (4) "പരിഷ്കാരത്തിൻെറ ഓരോ ഘട്ടങ്ങൾക്കു് അനുയോജ്യമായ വിധത്തിൽ

---

(1) The purpose of the Opera (1871).

(2) Progress of the Drama—Coleridge.

(3) The Technique of Drama (1863) By Gustav Freytag (Germany).

(4) Preface to Cromwell (1827).

കാവ്യത്തിന് മൂന്നുവിധം ദശാഭേദങ്ങളുണ്ട്. ഖണ്ഡകാവ്യം, മഹാകാവ്യം, നാടകം. അതിപ്രാചീനകാലം ഖണ്ഡകാവ്യത്തിന്റേയും, പൌരാണികകാലം മഹാകാവ്യത്തിന്റേയും, ആധുനികകാലം നാടകത്തിന്റേയും ആണ്. ആത്മഗീതങ്ങൾ നിത്യതയെക്കുറിച്ചു ഗാനം ചെയ്യുന്നു; മഹാകാവ്യങ്ങൾ ചരിത്രസംഭവങ്ങൾക്കു ഗൌരവമുണ്ടാക്കുന്നു; നാടകം ജീവിതത്തെ പ്രദർശിപ്പിക്കുന്നു. ഒന്നാമത്തെ വിഭാഗത്തിന്റെ സ്വഭാവം ഹൃദയാവിഷ്കരണവും, രണ്ടാമത്തേതിന്റെ ലാളിത്യവും, മൂന്നാമത്തേതിന്റെ തത്വവും ആണ്. കാവ്യകലയ്ക്ക് കൌമാരത്തിലും യൌവനത്തിലും വാർദ്ധക്യത്തിലുമുള്ള മൂന്നു ദശാഭേദങ്ങളാണിവ. ചുരുക്കത്തിൽ, പരിഷ്കാരം അതിന്റെ മനസ്സ്വപ്നങ്ങളെപ്പററി ഗാനംചെയ്യുവാൻ ആരംഭിക്കുകയും, അചിരേണ അതിന്റെ പ്രവൃത്തികളെപ്പററി ഉപന്യസിക്കുകയും, അവസാനം വിചാരങ്ങളെ വിവരിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു." 'നാടകാന്തം കവിത്വ'മെന്നു ഭാരതീയ വചനം ഈ സന്ദർഭത്തിൽ സ്മരണീയമാണ്.

നാടകകർത്താവാകട്ടെ, സ്വമനസ്സിനേയും ആത്മാവിനേയും നിരീക്ഷിച്ചുഗ്രഹിച്ചിട്ടുള്ള ഒരു തത്വജ്ഞാനിയും, മനുഷ്യസ്വഭാവങ്ങളെ അറിയുന്നവനും സമുദായരീതികളെപ്പററി പഠിച്ചിട്ടുള്ളവനും ആയിരിക്കണം. (1) രംഗപ്രയോഗാർഹത്വമാണ് ഒരു നാടകത്തിന്റെ യോഗ്യതയ്ക്കു മാനദണ്ഡം. മിൽട്ടന്റെ Samson Agonistes പോലെ നാടകരൂപത്തിലുള്ള കാവ്യങ്ങൾക്ക് എത്രതന്നെ കാവ്യഗുണമുണ്ടായിട്ടും, നാടകചരിത്രത്തിൽ സ്ഥാനം ലഭിച്ചിട്ടില്ല.

നാടകത്തിൽ അന്തർഭവിച്ചിരിക്കുന്ന സാരാംശമെന്തെന്നുള്ളതിനെക്കുറിച്ചു പാശ്ചാത്യരുടെ ഇടയിൽ പല മതങ്ങളുമുണ്ട്. (2) അവയിൽ ഏററവും പ്രസിദ്ധമായതു് നാടകത്തിന്റെ തത്വം 'സമര' (Conflict) മാണെന്നുള്ള ബ്രൂണററിയറിന്റെ (Brunetiere) അഭിപ്രായമാണ്. തന്റെ പ്രവൃത്തിമാർഗ്ഗങ്ങളെപ്പററി നല്ലവണ്ണം അറിഞ്ഞുകൊണ്ടുതന്നെ, ഏതെങ്കിലും ഒരുദ്ദേശത്തെ സാധിക്കുവാനായി, ഒരുവൻ ചെയ്യുന്ന യത്നത്തെയാണ് ഒരു നാടകത്തിലോ പ്രഹസനത്തിലോ കാണുവാൻ നാം ആഗ്രഹിക്കുന്നതെന്ന് അദ്ദേഹം പറയുന്നു. ഈ സമരം

(1) On Dramatic Poetry—Denis Diderat (France).
(2) An Introduction to Drama—By Hubbell and Beaty.

ഏതെങ്കിലും വ്യക്തികൾ തമ്മിൽ, അഥവാ ഒരു വ്യക്തിയും ചില സമുദായമര്യാദകളോ പൊതുജനാഭിപ്രായങ്ങളോ തമ്മിൽ, ഇതൊന്നുമല്ലെങ്കിൽ, ഒരുവൻെറ മനസ്സിൽതന്നേയുള്ള വിരുദ്ധപ്രേരണകൾ തമ്മിൽ, ഇങ്ങിനെ പലവിധത്തിൽ ആകുന്നതിനു വിരോധമില്ല. ഒതെല്ലോ (Othello) മുതലായ നാടകങ്ങളിൽ ഈ ലക്ഷണം ചേരുന്നതല്ലെന്നും അപ്രധാനങ്ങളായ അനവധി കാര്യങ്ങൾ മുഖേന നിർമ്മിക്കുന്ന പ്രധാനമായ കാര്യമാണ് നാടകമെന്നു പറയുകയാണുചിതമെന്നും വില്യം ആർച്ചർ (William Archer) അഭിപ്രായപ്പെടുന്നു. ബേക്കറുടെ (Baker) മതപ്രകാരം പ്രവൃത്തിയും വികാരവുമാണ് നാടകത്തിൻെറ സാരാംശങ്ങൾ. ഒരു നാടകത്തിൻെറ ഗുണം അതിലടക്കിയിട്ടുള്ള വികാരത്തിൻെറ വൈവിധ്യത്തിൻേറയും ഗുരുത്വത്തിൻേറയും തോതനുസരിച്ചിരിക്കുമെന്ന് ആർച്ചർതന്നെ മറെറാരിടത്തു പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുണ്ട്.

സത്തുക്കളുടേയും അസത്തുക്കളുടേയും വികാരങ്ങൾക്ക് ഐകരൂപ്യം സംഭവിക്കുന്നതു് നാടകശാലയിൽവെച്ചു മാത്രമാണ്. അവിടെ ഒരുവൻ തൻെറ ദുർവൃത്തികളെപ്പററി പശ്ചാത്തപിക്കുന്നു. താദൃശന്മാരെപ്പററി അയാളിൽ അവജ്ഞയും അങ്കുരിക്കുന്നു. ഗംഭീരമായ ഒരു പ്രസംഗത്തിൽനിന്നു ലഭിക്കുന്നതിലും എത്രയോ അധികമായ ധർമ്മബോധത്തോടുകൂടിയാണ് അയാൾ നാടകശാലയിൽനിന്നു പുറത്തു കടക്കുന്നതു്. കവിക്കും, ആഖ്യായികാകാരനും, നടനും അപ്രത്യക്ഷരായി നിന്നുകൊണ്ടു മനുഷ്യഹൃദയത്തെ സ്പർശിക്കുവാനുള്ള ശക്തിയുണ്ട്. ഏതൊരാളുടെ ഗ്രന്ഥമാണോ നമ്മുടെ മനസ്സിൽ ഏററവും അധികം കാലത്തേക്കു മാഞ്ഞുപോകാതെ കിടക്കുന്നതു് അയാളാണ് യഥാർത്ഥത്തിൽ മഹാകവി. (1)

വിചിത്രവർണ്ണത്തിലുള്ള രശ്മികളെ സംയോജിപ്പിച്ചു സംഗ്രഹിച്ചു, ഒരു നേരിയ പ്രകാശത്തിനെ സ്ഫുടമായ ദീപമായും ഒരു ദീപത്തിനെ ജ്വാലയായും കാണിക്കുന്നതിനു സമർത്ഥമായ കേന്ദ്രീകരണദർപ്പണമായിരിക്കണം നാടകം. എന്നാൽ മാത്രമേ അതിൽ കലാത്വമുണ്ടെന്നു സമ്മതിക്കുവാൻ തരമുള്ളു. ചരിത്രം, ജീവിതം—എന്നുവേണ്ട, ലോകത്തിലുള്ള സകലതും അതിൽ പ്രതിഫലിച്ചിരിക്കണം.

(1) On Dramatic Poetry—Denis Diderat (France).

പക്ഷെ, കലാതത്വത്തോടുകൂടിയാവണമെന്നു മാത്രം. "നാടകം മനുഷ്യന്റെ അകത്തും പുറത്തും വിളക്കു വെച്ചു ദീപ്തമാക്കുന്നു. ബാഹ്യഭാഗം അഭിനയങ്ങളേയും വാക്കുകളേയുംകൊണ്ട്; അന്തർഭാഗം ആത്മഗതങ്ങളെക്കൊണ്ട്." (1) നാടകത്തെ 'ജീവിതത്തിന്റെ ദർപ്പണ'മെന്നാണ് ഷേക്സ്പിയർ (Shakespeare) മഹാകവി ഒരിടത്തു നിർവ്വചിച്ചിരിക്കുന്നത്.

പ്രകൃതിബിംബനമാണ് നാടകത്തിന്റെ ജീവനെന്നുള്ള മതത്തിനു യൂറോപ്പിൽ പ്രാബല്യം സിദ്ധിച്ചതു് ക്രിസ്തുവർഷം 19-ാംനൂററാണ്ടിൽ മാത്രമാണെങ്കിലും, പ്രാചീനവിമർശകന്മാരും ആ വിഷയത്തിൽ തീരെ അജ്ഞരായിരുന്നില്ല. അന്യോന്യസഹായത്താലല്ലാതെ ജീവിക്കുവാൻ സാധിക്കാത്തതുകൊണ്ട് തുല്യപ്രാധാന്യത്തെ അർഹിക്കുന്നവയാണ് കലയും പ്രകൃതിയുമെന്ന് ഹൊറെയ്സ് (Horace) അഭിപ്രായപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. (2) ദൃശ്യകാവ്യവും ശ്രവ്യകാവ്യവും ഒരുപോലെ മനുഷ്യപ്രവൃത്തികളെ പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നവയാകയാൽ അവ ജീവിതത്തിന്റെ പ്രത്യക്ഷപ്രതിബിംബങ്ങളായിരിക്കേണ്ടതാണ്. (3) പ്രകൃതിയുടെ കൈകാര്യകർത്തൃത്വത്തിന് അതിർത്തി നിശ്ചയിക്കേണമെന്നുള്ള അഭിപ്രായക്കാർ പാശ്ചാത്യരുടെ ഇടയിൽത്തന്നെ ഇല്ലാതായില്ല. ശാസ്ത്രീയാന്വേഷണങ്ങൾ വർദ്ധിക്കുകയും, സമത്വവാദം പരക്കുകയും അന്ധവിശ്വാസങ്ങളുടെ അടിയിളക്കുകയും ചെയ്യുന്ന ഒരു കാലത്തു കല സ്വസ്ഥാനത്തുനിന്നും ഇറങ്ങി സുപരിചിതവസ്തുക്കളെമാത്രം ആശ്രയിക്കുവാൻ നിർബ്ബന്ധമാകുന്നു. ബഹുനായകത്വത്തിന്റെ ഭരണത്തിൻ കീഴിൽ ഭൂരിപക്ഷാഭിപ്രായത്തിന് അനുയോജ്യമാകുന്നവ മദ്ധ്യമമാകുവാനേ വഴിയുള്ളു. (4) നാടകം ജീവിതത്തിന്റെ പ്രതിഫലനം മാത്രമാണെന്നു പറഞ്ഞതുകൊണ്ടു മതിയാവുന്നതല്ല. സാർവ്വത്രികമോ പ്രാദേശികമോ, സാർവ്വകാലികമോ ആയ സങ്കേതങ്ങളെയെല്ലാം കൂട്ടിച്ചേർത്തു പ്രദർശിപ്പിച്ചു പ്രേക്ഷകനിൽ യാഥാർത്ഥ്യമാണെന്ന ഭ്രാന്തി ജനിപ്പിക്കുന്നതാണ് നാടകകല. (5)

---

(1) Preface to Cromwell—Victor Hugo.
(2) The Art of Poetry (65 B.C.).
(3) Summary of a Poetics of the Drama—Posthumus.
(4) The Theatre—Sheldon Cheney.
(5) Preface to a Prodigal Father (1868)—Alexander Dumas.

യവനന്മാരെ അതേപടി അനുകരിച്ചുള്ള നാടകനിർമ്മാണ രീതി യൂറോപ്പിൽ വളരെക്കാലം പ്രചരിക്കുകയുണ്ടായില്ല. ഷേക്സ്പിയർ മുതലായ മഹാകവികൾ സ്വാതന്ത്ര്യബുദ്ധി ഉപയോഗിച്ചുതുടങ്ങിയതിൻെറ ഫലമായി റൊമാൻടിക് (Romantic) നാടകങ്ങൾ എന്നൊരു പുതിയരീതി ഉത്ഭവിച്ചു. പുരാണപ്രസിദ്ധരായ കഥാപാത്രങ്ങളേയും ഐതിഹാസികസംഭവങ്ങളേയും വിട്ട് അർവ്വാചീനകാലത്തെ ആശ്രയിക്കുവാൻ തുടങ്ങിയതാണ് റൊമാൻടിക് പ്രസ്ഥാനത്തിൻെറ പ്രധാനമായ പ്രത്യേകത. സ്ഥലകാലൈക്യങ്ങളിൽ ശ്രദ്ധിക്കായ്ക മുതലായി നിർമ്മാണരീതിയിലും അവർ ചില വ്യത്യാസങ്ങളെല്ലാം വരുത്തി ആധുനികകാലംവരെ യൂറോപ്യർ ഈ രീതിയെ ആദരിച്ചും അനുകരിച്ചും പോന്നു.

പക്ഷെ, സാമുദായികഘടനാരീതിയേയും, രാഷ്ട്രഭരണസമ്പ്രദായത്തേയും അപ്രതീക്ഷിതമായ വിധത്തിൽ ഇളക്കിമറിച്ച നവീനചിന്താഗതിയുടെ തള്ളിച്ചയെ തടുത്തുനിറുത്താൻ ഐറോപ്യസാഹിത്യത്തിനും സാധിക്കാതെയായി. ആധുനികലോകത്തിൻെറ രുചിഭേദം നാടകസാഹിത്യത്തിൽ പ്രതിഫലിക്കേണ്ടതു് ഏതുവിധത്തിലാണെന്നു തിട്ടപ്പെടുത്തിയവർ നോർവ്വീജിയയിലെ ഇബ്സൻ (Ibsen), സ്വീഡനിലെ സ്ട്രിൻഡ്ബർഗ് (Strindburg), റഷ്യയിലെ ചെക്കോ (Tchc-Kov) എന്നീ മൂന്നു പേരാണെന്നു പറയാം. അവരുടെ പരിശ്രമത്തിൻെറ ഫലമായി ഹൃദയാവർജ്ജകങ്ങളായ പ്രണയകഥകളുടേയും പുളകോദ്ഗമകാരികളായ ചരിത്രസംഭവങ്ങളുടേയും സ്ഥാനം അന്നന്നത്തെ ലോകത്തിൽ നിത്യവും നടക്കുന്ന നിസ്സാരസംഭവങ്ങൾ കൈകേറി. സാമുദായികങ്ങളായ ആചാരമര്യാദകളിൽ അവശ്യം വരുത്തേണ്ടുന്ന മാററങ്ങൾ എന്തെല്ലാമെന്ന് നിലവിലിരിക്കുന്ന യഥാർത്ഥലോകത്തിനെ ചൂണ്ടിക്കാട്ടി ഉപദേശിക്കുവാനാണ് അവർ നാടകത്തെ ഉപയോഗിച്ചതു്. കഥയുടെ അംഗോപാംഗങ്ങളെ ശ്രദ്ധാപൂർവ്വം സംയോജിപ്പിച്ചുകൊണ്ടുള്ള 'സുഘടിത നാടകങ്ങൾ' (Well—made plays) അങ്ങനെ നാമാവശേഷവുമായി.

ഈ നവീനപ്രസ്ഥാനം പഴയതിൽനിന്നു ആകൃതിയിലും പ്രകൃതിയിലും അത്യധികം വിഭിന്നമാണ്. ദൈനംദിനജീവിതത്തെപ്പററിയുള്ള ചിന്തകൾ കഥാപാത്രങ്ങളുടെ സംഭാഷണങ്ങൾവഴി പ്രചരി

പ്പിച്ചു, സുപ്രതിഷ്ഠിതങ്ങളായ മാമൂലാചാരങ്ങൾക്ക് ആമൂലാഗ്രം പരിവൎത്തനം സംഭവിപ്പിക്കുവാൻ ഉദ്ദേശിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ള ഈ രീതി സംഭവബഹുലവും ചലനപരവു(dynamic)മായ പ്രാചീനനാടകങ്ങൾക്കു വിപരീതമായി പരിണമിച്ചു. ഗൌരവമേറിയ വിഷയങ്ങളെപ്പററിയുള്ള പ്രതിപാദനം എല്ലാവൎക്കും എളുപ്പത്തിൽ മനസ്സിലാക്കുവാൻവേണ്ടി ചിഹ്നനസമ്പ്രദായത്തെ (Symbolism) അഥവാ രൂപകാതിശയോക്തിയെ അവൎക്കു പലപ്പോഴും ശരണംപ്രാപിക്കേണ്ടിവന്നു. ചപലകളായ സ്ത്രീകളോ പരിഹാസപാത്രങ്ങളായ വൈദികന്മാരൊ ഇല്ലാത്ത ആധുനികനാടകങ്ങൾ വളരെ വിരളങ്ങളാണ്. ദുഃഖഭൂയിഷ്ഠമായ ഗൃഹസ്ഥാശ്രമം, സൎവ്വസാധാരണമായ വിവാഹമോചനം, കുടുംബാംഗങ്ങൾ തമ്മിലുള്ള പൊരുമാററം, ഇവയൊക്കെയാണ് സാമാന്യമായി ആധുനികനാടകകൎത്താക്കളുടെ കരുക്കൾ. അവരുടെ ദൃഷ്ടിയിൽ പ്രണയം ക്രൂരമായ ഒരു വികാരവും, മാനം ഗണനീയമല്ലാത്ത ഒരു ഗുണവുമായി പരിണമിച്ചിരിക്കുന്നു. നവതാപ്രകാശനത്തിനും സ്ഥിതിസമത്വവാദത്തിനും വേണ്ടി സമുദായത്തിൻെറ അടിത്തട്ടിൽ കിടക്കുന്ന സാമാന്യജനങ്ങളായിരിക്കും മിക്ക നാടകങ്ങളിലേയും കഥാപാത്രങ്ങൾ. പ്രദൎശനസ്വരൂപത്തിലും പ്രധാനങ്ങളായ വ്യത്യാസങ്ങൾ വരുത്തിയിട്ടുണ്ട്. സവിസ്തരങ്ങളായ രംഗവിധാനങ്ങളുടെ ആവിൎഭാവത്തോടുകൂടി ആത്മഗതങ്ങളും അവസാനിച്ചു. ലോകരീതിയനുസരിച്ച് അപൂൎണ്ണങ്ങളായ വാചകങ്ങളും സാധാരണങ്ങളായ ആംഗ്യങ്ങളും, സുലളിതമായ ഭാഷാരീതിയും കടന്നുകൂടി. നാടകമാരംഭിക്കുന്നതുതന്നെ കഥയുടെ അവസാനഘട്ടം മുതല്ക്കാക്കുക എന്നിത്യാദി പ്രകടനസമ്പ്രദായത്തിലും അവർ പരിഷ്കാരങ്ങൾ വരുത്തി.

മേൽവിവരിച്ചപ്രകാരമുള്ള നാടകങ്ങളെ തത്വകഥനനാടകങ്ങൾ (Drama of ideas) എന്നാണ് വിളിച്ചുവരുന്നതു്. ഈ നവീനപ്രസ്ഥാനത്തെ സംബന്ധിച്ചു യൂറോപ്യർ തന്നെ വിഭിന്നാഭിപ്രായക്കാരാണ്. (1) നാടകംവഴി തത്വകഥനം എത്രത്തോളം സാധിക്കുന്നുവോ അത്രത്തോളം അതു നാടകത്തിനും നാടകകൎത്താവിനും പ്രേക്ഷകന്മാൎക്കും ഗുണകരമായിരിക്കുമെന്നു ക്ലൈഡ്ഫെച്ചും (Clyde Fecth), ഭൂരിജനസുഖത്തെ വൎദ്ധിപ്പിക്കേണ്ടതു് നമ്മുടെ കടമയാണെന്നും അതിനു

(1) Aspects of Modern Drama—By Chandler.

കലാകാരന്ന് 'അവലംബിക്കാവുന്ന ഏകമാർഗ്ഗം യഥാർത്ഥജീവിതസ മ്പ്രദായത്തെ അങ്ങനെതന്നെ പ്രദർശിപ്പിക്കുകമാത്രമാണെന്നും പ്രൊ ഫസർ എൽവിൻ തോമസ്സും (Prof. Elvin Thomas) ഒരു ഭാഗത്തു വാദിക്കുമ്പോൾ നാടകങ്ങൾ കേവലം തത്വവാചികളായിത്തീരുന്നതു് നാടകസാഹിത്യത്തിന്റെ ബാല്യദശയിലും നാശകാലത്തും മാത്രമാ ണെന്നും, നാടകശാലയിൽ ചെല്ലേണ്ടതു് ഔഷധശാലകളിൽ ചെല്ലുന്ന തുപോലെയല്ല, പ്രത്യുത, നമുക്കു ആവശ്യമായ ഭക്ഷണം സന്തോഷ ത്തോടും ഔത്സുക്യത്തോടും കൂടി ഭുജിക്കാവുന്നതായ ഭോജനശാലയിൽ പോകുന്നതുപോലെയായിരിക്കണമെന്നും ഐർലണ്ടിലെ സുപ്രസിദ്ധ നാടകകർത്താവായ സിഞ്ചും (Synge), ശാസ്ത്രഗ്രന്ഥങ്ങളിലെന്നപോലെ വിചാരധാരയെ ആനന്ദത്തിൽനിന്നു വിഭിന്നമാക്കുകയെന്നതു് കലക ളിൽ സാധിക്കുന്നതല്ലെന്നു നോർമൻ ഹേപ്ഗുഡ്ഡും (Norman Hap-good) മറുഭാഗത്തു ശക്തിയായി എതിർക്കുന്നു. എങ്ങനെയായാലും, സു സ്ഥിരമായ ആനന്ദത്തെ ജനിപ്പിക്കുവാൻ അതിനു സാധിക്കുകയില്ലെന്നു ള്ളതു് കലാപരമായ ഒരു വലിയ ന്യൂനതയാണ്. രംഗവേദിയിൽ സാദൃ ശ്യാത്മകതത്വത്തെ നിഷ്കൃഷ്ടമായി അനുസരിക്കുന്നതു പലപ്പോഴും അസു ഖകരമായി പരിണമിക്കാറുണ്ടു്. താൽക്കാലികമായ ഉന്മേഷത്തെ ജനിപ്പിക്കുമെങ്കിലും അതു് അപ്പോൾത്തന്നെ നശിച്ചുപോകുന്നു.

പാശ്ചാത്യദേശങ്ങളിൽനിന്നു പൌരസ്ത്യരാജ്യങ്ങളിലേക്കു കട ക്കുമ്പോൾ, നടനകലയെ സംബന്ധിച്ചേടത്തോളം, ഒരു നവീനലോക മാണ് നമുക്കു ദൃശ്യമാവുന്നതു്. സുന്ദരമായ ഒരു ക്രിസ്തീയദേവാലയവും പ്രാചീനമായ ഒരു ഹൈന്ദവക്ഷേത്രവും തമ്മിലുള്ള വ്യത്യാസം ഈ രണ്ടു പ്രദേശങ്ങളിലേയും നടനകലാസമ്പ്രദായങ്ങൾ തമ്മിലുമുണ്ടു്. ആദ്യ ത്തേതു് ഗംഭീരവും നാതിവിസ്തരവുമായ ശില്പവേലകളാൽ ആകർഷക മാണെങ്കിൽ, രണ്ടാമത്തേതു സാങ്കേതികങ്ങളും ആലോചനാമൃതങ്ങളു മായ കലാസൃഷ്ടികളുടെ സമ്പൂർണ്ണതയാൽ പ്രൌഢവുമാണ്. വികാര പരവും അനുകരണപ്രധാനവുമായ നാട്യം ഒരുഭാഗത്തു്; മതസംബ ന്ധിയും നിയമിതവുമായ അഭിനയരീതി മറുഭാഗത്തു്. കണ്ണഞ്ചിക്കുന്ന നിറപ്പകിട്ടിനേയും ബുദ്ധിയെ ആശ്രയിച്ചുള്ള ഭാവനകളേയും പൌര സ്ത്യർ പ്രകൃത്യാ ഇഷ്ടപ്പെടുന്നതിനാൽ ആ രുചിഭേദം പൌരസ്ത്യനടന കലയിലും തെളിഞ്ഞു കാണാവുന്നതാണ്.

പൌരസ്ത്യനടനകലകളിൽവെച്ചു് ഏററവും "പ്രാചീനത്വം
ചീനരാജ്യത്തിലേതിനാണെന്നാണു് വെച്ചിരിക്കുന്നതു്. മതത്തോടനു
ബന്ധിച്ച നൃത്തഗീതാദികൾക്കു് ചരിത്രാതീതകാലങ്ങളിൽത്തന്നെ അ
വിടെ സ്ഥിരപ്രതിഷ്ഠ ലഭിച്ചിരുന്നു. ചീനരാജ്യത്തിൻെറ 'സുവർണ്ണദശ'
ക്രിസ്തുവിനു മുമ്പു് 23-ം 24-ം ശതാബ്ദങ്ങൾക്കിടയിലായിരുന്നുവെന്നു
മനസ്സിലാക്കിയാൽ അതിൻെറ പഴക്കത്തെ കണക്കാക്കുന്നതിനു പ്രയാ
സമുണ്ടാകയില്ല. പക്ഷേ, ശരിയായ നാടകസാഹിത്യം ആവിർഭവി
ച്ചതു് അപ്രാചീനമദ്ധ്യകാലത്തു മാത്രമാണു്. (1) യവനികകൾക്കോ
മററു കൃത്രിമങ്ങളായ രംഗവിധാനങ്ങൾക്കോ നാടകവേദിയിൽ സ്ഥാന
മില്ല. ഗായകന്മാർ രംഗത്തിൻെറ പിന്നിലായി പ്രേക്ഷകന്മാക്കു
കാണത്തക്കവിധം ഇരിക്കുന്നുണ്ടാവും. സംഭാഷണം കഥാപാത്രങ്ങ
ളുടെ വാക്കുകളേക്കാൾ അധികം ഗായകന്മാരുടെ പാട്ടുകളെക്കൊ
ണ്ടാണു് നിർവ്വഹിക്കുന്നതു്. ആംഗ്യവും നിലയും സ്വരവും ഭാവവുമെല്ലാം
സങ്കേതങ്ങളുടെ ബഹുലതമൂലം ഏററവും കൃത്രിമങ്ങളായിട്ടുണ്ടെന്നു
പറയാം. കൃത്രിമമുഖങ്ങൾ വെച്ചുകെട്ടിയിരിക്കയാണോ എന്നു തോന്നു
ത്തക്കവിധം മുഖം മുഴുവനും ചായംകൊണ്ടു നിറംപിടിപ്പിക്കുന്നു. ദുഷ്ട
ന്മാക്കു വെളുപ്പു്, ഉത്തമന്മാക്കു ചുവപ്പു് എന്നിങ്ങിനെ ഇതിനും നിശ്ചി
തമായ നിയമങ്ങളുണ്ടു്. പൌരസ്ത്യനാട്യകലകൾക്കെല്ലാമെന്നതുപോ
ലെത്തന്നെ ചീനരുടെ അഭിനയത്തിലേയും രസാനുഭവം പ്രധാനമായി
സങ്കല്പമൂലകമാണു്. നാട്യകല വശഗമാവേണമെങ്കിൽ നിഷ്കൃഷ്ടമായ
ശിക്ഷണവും കൂടിയേതീരു. മരിച്ച ആൾ രംഗത്തിൽനിന്നു് എഴു
ന്നേററുപോകുന്നതുകണ്ടാൽ നാലാളുകൾ താങ്ങിയെടുത്തിരിക്കുകയാ
ണെന്നു തോന്നിക്കുവാൻ പാശ്ചാത്യരുടെ ശിക്ഷണരീതികൊണ്ടു സാധി
ക്കുന്നതല്ല. ചൈനയിലേയും ഗ്രീസിലേയും നാടകങ്ങൾ തമ്മിൽ പല
സാദൃശ്യങ്ങളുമുണ്ടെങ്കിലും ഉത്ഭവത്തിലോ വളർച്ചയിലോ ഒന്നു മറെറാ
ന്നിനോടു കടപ്പെട്ടിട്ടുണ്ടെന്നു പറഞ്ഞുകൂടാ. (2)

ജപ്പാനിലെ നടനകല പ്രഭുക്കന്മാരുടേതെന്നും സാധാരണന്മാ
രുടേതെന്നും രണ്ടായി തിരിഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. പ്രഭുക്കന്മാരുടേതെന്നു പറയാ
വുന്ന 'നോ നാടകം' (No-play) ഏററവും ചിന്താപരവും നിഷ്കൃഷ്ടമായി

(1) The Theatre—By Sheldon Cheney.

(2) The Chinese, Vol. II—John Francis Davis, p. 192.

നിയമിതവുമാണ്. സാധാരണന്മാരുടെ സ്വത്തായ 'കബുക്കി'യിൽ, ജപ്പാൻകാരുടെ വാസനയ്ക്കു് അനുയോജ്യമായ മോടിയും പകിട്ടും തെളിഞ്ഞുകാണാം. 'നോ നാടക'ത്തിൽ രംഗത്തിൽത്തന്നെ പ്രതിഷ്ഠിതരായ ഗായകന്മാരാണ് അഭിനയത്തെ ആകപ്പാടെ യോജിപ്പിച്ചുകൊണ്ടു പോകുന്നതു്. ഗ്രീക്കുകാരുടെ കോറസ്സിൻെറ (Chorus) സ്ഥാനം വഹിക്കുന്ന ഈ ഗായകസംഘം കഥയുടെ വ്യാഖ്യാനവും കഥാപാത്രങ്ങളെപ്പററിയുള്ള വിമർശനവും നിർവ്വഹിക്കുന്നു. ഓരോ വികാരത്തിനും വിചാരത്തിനും ഇന്നിന്ന മുദ്രകൾ കാട്ടിക്കൊള്ളണമെന്നു നിയമമുണ്ടു്. മനുഷ്യവർഗ്ഗത്തിൽ ഉൾപ്പെടാത്തവരായ കഥാപാത്രങ്ങൾ കൃത്രിമമുഖങ്ങൾ മാത്രമേ ഉപയോഗിക്കാവൂ. ഇങ്ങനെ ജപ്പാനിലെ നടനകലയുടെ ഉൽകൃഷ്ടവിഭാഗമായ 'നോ നാടകം' ആമൂലം സാങ്കേതികവും പ്രത്യക്ഷപ്രകൃത്യനുകരണത്തിൽനിന്ന് അത്യന്തം വിദൂരവുമാണ്. ഈ നടനകലാസമ്പ്രദായം ചുരുങ്ങിയതു് 600 കൊല്ലങ്ങൾക്കു മുമ്പും പ്രയോഗിച്ചുവന്നിരുന്നുവെന്നതിനു ലക്ഷ്യങ്ങളുണ്ടു്. രണ്ടാമത്തെ വിഭാഗമായ 'കബുക്കി'യുടെനേരെ പണ്ഡിതന്മാൎക്കും പ്രഭുക്കന്മാൎക്കും ആദ്യകാലം മുതൽക്കുതന്നെ അവജ്ഞമാത്രമേ ഉണ്ടായിരുന്നുള്ളു. ഇതു ക്രിസ്തുവർഷം 1600-ാമാണ്ടിനിടക്ക് 'ഓകുനി' (O-Kuni) എന്ന ഒരു നൎത്തകിയുടെ നൃത്തവിധാനങ്ങളിൽനിന്നും സംജാതമായതാണെന്നാണ് ഊഹിക്കപ്പെടുന്നതു്. ഇതിൽ കാലക്രമേണ 'നോ നാടക'ത്തിലേയും ദേശീയവിനോദങ്ങളിലേയും അംശങ്ങൾ കൂട്ടിച്ചേൎത്തു. കൃത്രിമമുഖങ്ങൾ വെച്ചുകെട്ടുന്നതിനു പകരം മാമൂൽനിയമങ്ങൾക്കനുസരിച്ചു് മുഖത്തു ചായം തേക്കുവാൻ തുടങ്ങി. സങ്കല്പാശ്രിതമായ ചീനനാടകങ്ങളുടേയും പ്രകൃത്യനുകരണമായ പാശ്ചാത്യനാട്യത്തിൻേറയും മദ്ധ്യത്തിലാണ് 'കബുക്കി'യുടെ നില. ഈ രണ്ടു വിഭാഗങ്ങൾക്കും പുറമെ പാവകളിയെന്നോ പാവക്കൂത്തെന്നോ (Dall Theatre) വിളിക്കാവുന്നതും പ്രാചീനവുമായ മൂന്നാമതൊരുതരവും ജപ്പാനിൽ സാധാരണമാണ്. (1)

ഭാരതത്തിലെ ദേവദാസീനൃത്തത്തിൽനിന്നു പറയത്തക്ക വ്യത്യാസമൊന്നും കൂടാത്ത ഒരു നൎത്തനരീതി കമ്പോഡിയ (Cambodia) യിൽ ഇന്നും അവശേഷിച്ചിട്ടുണ്ടു്. ഈ നൃത്തത്തിലെ പല സന്ദൎഭങ്ങളും അവിടത്തെ ക്ഷേത്രങ്ങളിലുള്ള ശില്പവേലകളിൽ പ്രദൎശിപ്പിച്ചിരിക്കു

(1) The Theatre—By Sheldon Cheney.

ന്നതു കാണാം. നാട്യശാസ്ത്രോക്തങ്ങളായ മുദ്രകളുടെ ജ്ഞാനമില്ലാതെ അവയിലുള്ള കലാസൌന്ദര്യം മനസ്സിലാക്കുവാനും സാധിക്കുന്നതല്ല. അവിടത്തെ നടനകലയെപ്പററി പല അന്വേഷണങ്ങളും നടത്തിയിട്ടുള്ള സേപ്പൊ മാഷൽ (Sappho Marchal) ഇതു് ആര്യസംസ്കാരം പ്രചരിക്കുന്നതിനു മുമ്പുതന്നെ അവിടെ നിലവിലിരുന്നിരിക്കണമെന്നു കൂടി പ്രസ്താവിക്കുന്നു. അവിടത്തെ ശിലാലിഖിതങ്ങളും ശില്പവേലകളും പരിശോധിച്ചതിൽനിന്നു് ഒരു കാലത്തു് പ്രഭുപുത്രികളും രാജകുമാരികളും ഈ അഭിനയത്തിൽ പങ്കുകൊണ്ടിരുന്നതായി തെളിയുന്നുവെന്നും അദ്ദേഹം പറയുന്നു. കൊട്ടാരങ്ങളിലും ക്ഷേത്രങ്ങളിലും പ്രദശിപ്പിക്കുവാൻ വ്യത്യസ്തസമ്പ്രദായങ്ങളോടു കൂടിയ നൃത്തവിധാനങ്ങളുണ്ടായിരുന്നു. (1)

ജാവയിലെ പ്രാചീനസംസ്കാരത്തിന്റെ അവശിഷ്ടമായി ഇന്നു നമുക്കു ലഭിച്ചിരിക്കുന്നതു് അവിടത്തെ നാട്യകല മാത്രമാണെന്നു പറയുന്നതിൽ അബദ്ധമില്ല. ജാവയിലെ നാട്യരീതികളിൽവെച്ചു പ്രാധാന്യം, പ്രഭുക്കന്മാരെ ആശ്രയിച്ചു വത്തിക്കുന്നതും ക്രിസ്തുവഷം 18-ാം ശതാബ്ദത്തിൽ മാത്രം ഉത്ഭവിച്ചതെന്നുവെച്ചിട്ടുള്ളതുമായ 'വായങ്ങ് വോങ്ങ്' (Wayang Wong) നാണ്. ഭാവാഭിനയത്തിന് ഇതുപോലെ സമത്ഥമായ ഒരുനാട്യകല ലോകത്തിൽ മറെറങ്ങുംതന്നെയില്ലെന്നാണ് കലാനിരൂപകന്മാർ അഭിപ്രായപ്പെടുന്നതു്. (2) ഭാരതയുദ്ധമാണ് അതിലെ വിഷയം. വിശിഷ്ടവും മനോഹരവുമായ നൃത്തങ്ങൾ നിവ്വഹിക്കേണ്ട ഭാരം പാണ്ഡവക്കാണ്. അവരിൽ ഓരോരുത്തരുടെ നൃത്തരീതി തന്നെയും വ്യത്യാസപ്പെട്ടിരിക്കും. ഭീമന്റെ ക്ഷത്രിയോചിതമായ നൃത്തംപോലെയല്ല അജ്ജുനന്റേതു്. കൌരവന്മാരുടെ തള്ളിച്ചയും ക്രൂരതയും അവരുടെ നൃത്തങ്ങളിലും കാണാം. ദാനവന്മാരുടെ അപരിഷ്കൃതനൃത്തമാകട്ടെ എല്ലായ്പോഴും സമരരൂപത്തിലാണ്. പൌരാണികകഥകൾ, വിലപിടിച്ച ഉടുപ്പുകൾ, രംഗവിധാനങ്ങളുടെ അഭാവം, മാമൂൽപ്രകാരമുള്ള നൃത്തരീതികളും മുദ്രകളും ഇവയൊക്കെ കൂടി വായങ്ങ് വോങ്ങിന് വളരെ പ്രാചീനത്വം തോന്നിക്കുന്നു. ചരിത്ര

---

(1) Four Faces of Siva—By Robert J. Casey, pp. 113—114.

(2) Javanese Dances—By J. V. H. Laberton—Quoted in Modern Review. Feb.—1926, pp. 219—221.

പ്രകാരം ശരിയല്ലെങ്കിലും ഇതിന്റെ ഫലം ഏതാണ്ട് അങ്ങനെതന്നെയാണ്. വീര്യവും വൈശിഷ്ട്യവും വിളയാടിയിരുന്ന ഭൂതകാലത്തെ ക്ഷോഭജനകവും സജീവവുമായ രീതിയിൽ അതു പ്രദർശിപ്പിക്കുന്നു. രാജാക്കന്മാരുടേയും പ്രഭുക്കന്മാരുടേയും ഗൃഹങ്ങളിൽ സ്ഥിരമായ കളിയോഗക്കാരുണ്ടായിരിക്കും. കളികളിൽ രാജകുമാരന്മാർ വേഷംകെട്ടുകയെന്നതു് ജാവയിൽ ഒട്ടുംതന്നെ അപൂർവ്വമല്ല. (1) ചുരുങ്ങിയതു് മൂന്നു വർഷത്തെ കഠിനമായ പരിശ്രമംകൊണ്ടു മാത്രമേ അതിലെ നിയമങ്ങൾ അഭ്യസിക്കുവാൻ സാധിക്കുകയുള്ളു.

മേൽപ്രസ്താവിച്ച നൃത്യത്തിനോടു പലവിധത്തിലും സാമ്യമുള്ളതായ മററുചില നൃത്തങ്ങളും കൂടി ജാവയിൽ കാണ്മാനുണ്ട്. നയുബൻ (Nayuban) എന്ന സ്ത്രീനൃത്തം പൊതുജനങ്ങളുടെ സ്വത്താണ്. പക്ഷേ, ശ്രിമ്പി (Srimpi) എന്ന മറെറാരുവിധം നൃത്തത്തിൽ ക്രെററൺ (Kreton) കൊട്ടാരത്തിലെ രാജകുമാരികൾക്കുമാത്രമേ പങ്കെടുക്കുവാൻ പാടുള്ളു. അതു് ഒമ്പതു ഗോപസ്ത്രീകൾ ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ മുമ്പിൽ പ്രദർശിപ്പിക്കുന്നതെന്നു സങ്കല്പിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ളതും ഏററവും സാങ്കേതികമായതുമാണ്. അതു രാജസന്നിധിയിൽവെച്ചു മാത്രമേ പ്രയോഗിക്കാവൂ. ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ സ്ഥാനം വഹിക്കുന്ന രാജാവിനെപ്പററിയല്ലാതെ മററു യാതൊരു വിചാരത്തിനും ആ സമയത്തു് നർത്തകികളുടെ മനസ്സിൽ സ്ഥാനമില്ലത്രെ. മുദ്രകൾ ഭാരതീയരുടേതിൽനിന്നും വളരെയൊന്നും വ്യത്യസ്തങ്ങളല്ല. ജാവയിലെ പ്രാചീനശില്പവേലകളിൽ കാണുന്ന മുദ്രകൾക്ക് ഭാരതീയമുദ്രകളോടു് ഇതിലധികം സാമ്യംകാണുന്നുണ്ടെന്ന വസ്തുതകൂടി ഈ അവസരത്തിൽ സ്മർത്തവ്യമാകുന്നു. കൃത്രിമമുഖങ്ങൾ ഉപയോഗിക്കുന്നതും വായങ് ടോപ്പങ് (Wāyang Topeng) എന്നു വിളിച്ചുവരുന്നതുമായ ഒരുതരം നാടകവും ജാവയിൽ സാധാരണമാണ്. കേരളത്തിൽ കാണുന്ന 'ബ്ലാവേലിവായന'തന്നെയാണ് ജാവയിലെ ഏററവും പുരാതനമായ വായങ് ബെബർ (Wāyang Beber) അഥവാ യമപടം. നന്മതിന്മകളുടെ അനന്തരഫലത്തെ കാണിക്കുവാനായി സ്വർഗ്ഗനരകങ്ങളുടെ ചിത്രങ്ങൾ വരച്ചു ഒരു പ്രത്യേകതരത്തിൽ പാടിക്കൊണ്ടുനടക്കുന്നതാണതു്.

(1) History of India and Indonesian Art—By A. K. Coomaraswami—London 1927—p. 211.

ജാവാനിവാസികൾ വളരെ പ്രധാനമായി ഗണിച്ചുവരുന്ന മറെറാരു വിനോദമായ 'വായങ് പൂർവ്വം' (Wāyang Pūrva) (1) കേരളത്തിൽ ഇന്നും ശേഷിച്ചു കാണുന്ന 'ഓലപ്പാവക്കൂത്ത്'ല്ലാതെ മററൊന്നുമല്ല. രാമായണവും ഭാരതവുമാണ് ഇതിലെ കഥാവിഷയം. ഈ 'ഛായാനാടകം' ചുരുങ്ങിയത് 12 മണിക്കൂറിൽ കുറയാതെ നിലനില്ക്കും. തോലുകൊണ്ടുണ്ടാക്കിയിട്ടുള്ള പാവകളെ ചരടുകൊണ്ടു ചേഷ്ടിപ്പിക്കുന്നതിൻെറ നിഴൽ വസ്ത്രത്തിന്മേലോ മറെറാ പ്രതിഫലിപ്പിച്ചു കാണിക്കുന്നു. ഇതിൽ രസാനുഗുണമായ ഗീതവും വാദ്യവും പ്രയോഗിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കും. ഈ പാവകളെക്കൊണ്ടു പെരുമാറുന്നത് വളരെ ആദരവോടും ഭക്തിയോടുംകൂടി മാത്രമാണ്. 'ഛായാനാടകം' ജാവക്കാൎക്കു ഒരു വെറുംവിനോദമല്ല; പിന്നെയോ, പൂർവ്വികന്മാരുടെ പ്രീതിക്കായി അനുഷ്ഠിക്കുന്ന ഒരു പുണ്യകൎമ്മംകൂടിയാണ്. ഛായയുടെ സഹായം കൂടാതെയും ചുവട്ടിലിരുന്നു ചരടുവലിച്ചു ചേഷ്ടിപ്പിക്കുന്നതുമായ മറെറാരുതരം പാവകളി കൂടി ജാവയിൽ കാണാം. ഇവയെപ്പററി കൂടുതൽ വിവരങ്ങൾ ഈ ഗ്രന്ഥത്തിൽ അന്യത്ര പ്രസ്താവിക്കുന്നതാണ്.

സയാം (Siam) മിലെ പ്രധാനമായ നാട്യരീതിയായ 'ലഖോണി'ൻെറ (Lakhon) ഉത്ഭവസ്ഥാനം ഭാരതമാണെന്നാണ് വെച്ചിട്ടുള്ളത്. കമ്പോഡിയയിലേയും സയാമിലേയും നാട്യങ്ങൾ ഏകദേശം ഒരേതരത്തിൽത്തന്നെ ഇരിക്കുന്നുവെന്നതും പ്രസ്താവാൎഹമാണ്. പ്രണയവും, വിജയവും, ശാഠ്യവുമൊക്കെ ഇതിനു വിഷയങ്ങളാവാം. വിദൂഷകവേഷം മാത്രമേ പുരുഷന്മാൎക്കു സ്വീകരിച്ചുകൂടൂ. ദേവകളും, ഭൂതങ്ങളും, വാനരന്മാരും കൃത്രിമമുഖം ഉപയോഗിക്കുന്നു. പുരുഷന്മാർ മാത്രം അഭിനയിക്കുന്നതും രാമായണകഥാവിഷയകവുമായ 'ഖോൺ' (Khon) എന്ന നാട്യവിനോദത്തിന് എല്ലാപാത്രങ്ങൾക്കും കൃത്രിമമുഖങ്ങളാണ് ഉപയോഗിക്കുന്നത്. ഭാരതീയനാട്യകലയുടെ ഉത്ഭവത്തെപ്പററി നാട്യശാസ്ത്രത്തിൽ പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുള്ളതിനോട് സാമ്യംവഹിക്കുന്ന ഒരു ഐതിഹ്യം സയാംകാരുടെ 'ലഖോൺ നോറ' (Lakhon Nora) അല്ലെങ്കിൽ 'ലഖോൺ ഛത്രി' (Lakhon Chatri) എന്നതിനെ സംബന്ധിച്ചും കാണ്മാനുണ്ട്. ഇവയ്ക്കു പുറമെ ഛായാനാടകവും പാവകളിയും കൂടി സയാമിൽ സാധാരണമാണ്. (2)

(1) Wāyang = ഛായ. പൂർവ്വം = പ്രാചീനം.
(2) History of Indian and Indonesian Art—p. 180.

പൌരസ്ത്യപാശ്ചാത്യനാട്യരീതികൾ തമ്മിൽ ആകൃതിയിലും ആദർശത്തിലും ഗണ്യമായ വ്യത്യാസങ്ങളുണ്ടെന്ന് ഇത്രയുംകൊണ്ടു തെളിഞ്ഞുവല്ലൊ. 'മനഃപൂർവ്വമായ കൃത്രിമത്വം അഥവാ നിയമിതമായ നാടകീയസൌന്ദര്യം—' ഇതു പൌരസ്ത്യനടനകലയുടെ പ്രത്യേകതയാണ്. ഈ സ്വഭാവവിശേഷം പരിപുഷ്ടവും പ്രവൃദ്ധവുമായ സ്വരൂപത്തെ പ്രാപിക്കുന്നതു കാണേണമെങ്കിൽ ഭാരതീയനടനകലയിൽക്കൂടെ ശ്രദ്ധാപൂർവ്വം സഞ്ചരിക്കുകതന്നെ വേണം.

NOTE

In this article the author discusses the views of Ānandavardhanācārya and Mahima Bhaṭṭa, two well known Sanskrit Rhetoricians about the function of words. The former formulates a new theory about the suggestive capacity (vyanjana) of words besides Abhidha (primary significance) and Lakṣaṇa (secondary significance). The latter tries to refute it in his work entitled Vyaktiviveka. Mr. Nair has subjected the arguments of Mahima Bhaṭṭa to a searching analysis and establishes the superiority of the theory propounded by Ānandavardhana.

C. A. M.

കാവ്യാനുമാനവാദവിചാരം.

അർത്ഥബോധനത്തിൽ ശബ്ദത്തിന്ന് അഭിധയെന്നും ലക്ഷണയെന്നും രണ്ടു വ്യാപാരം പ്രായേണ ഭാരതീയശാസ്ത്രകാരന്മാർ എല്ലാവരും അംഗീകരിച്ചിട്ടുണ്ട്. അവയുടെ സ്വരൂപനിർവ്വചനത്തിൽ മാത്രം അവർക്കു തമ്മിൽ സ്വല്പം ചില അഭിപ്രായവ്യത്യാസം ഉണ്ടെന്നേയുള്ളു. എന്നാൽ, ആനന്ദവർദ്ധനപ്രഭൃതികളായ ആലങ്കാരികന്മാർ ആ രണ്ടു വ്യാപാരങ്ങൾക്കും പുറമെ ശബ്ദത്തിന്നു വ്യംഗ്യാർത്ഥവിഷയമായി വ്യഞ്ജനയെന്നു മറെറാരു പ്രധാനവ്യാപാരംകൂടിയുള്ളതായി സയുക്തികം സ്ഥാപിച്ചിരിക്കുന്നു. വ്യംഗ്യവ്യഞ്ജകഭാവരൂപമായ ഈ വ്യാപാരം വൈയാകരണന്മാൎക്കും അഭിമതം തന്നെയാണ്. മററുള്ളവരാകട്ടെ, അതായത്, നൈയായികന്മാർ, മീമാംസകന്മാർ, വേദാന്തികൾ മുതലായവരാകട്ടെ, വ്യഞ്ജനയെ ആദരിക്കുന്നില്ല. വ്യഞ്ജനാവ്യാപാരത്തിന്നു വിഷയമാണെന്നു ധ്വനിവാദികൾ അഭിപ്രായപ്പെടുന്ന ആ പ്രതീയമാനമായ അർത്ഥം അനുമാനത്തിന്നല്ലാതെ ശബ്ദവ്യാപാരത്തിന്നു വിഷയമല്ലെന്നാണ് നൈയായികന്മാരുടെ വാദം. മററുള്ളവർ "യൽപരശ്ശബ്ദസ്സ ശബ്ദാർത്ഥഃ" (ശബ്ദത്തിന്നു താൽപര്യം—പ്രയോക്താവിന്റെ വിവക്ഷ—ഏതിലോ അതു ശബ്ദത്തിന്റെ അർത്ഥമാകുന്നു.) എന്ന ന്യായപ്രകാരം ശബ്ദവ്യാപാരവിഷയമാണെന്നു സമ്മതിക്കുന്നുണ്ടെങ്കിലും വ്യഞ്ജനയെന്ന ഒരു അതിരിക്തവ്യാപാരം സ്വീകരിക്കുന്നില്ല. ബഹുമുഖങ്ങളും സൂക്ഷ്മങ്ങളുമായ അവരുടെ ആ അഭിപ്രായഗതികളെപ്പററി മറെറാരവസരത്തിൽ വിവരിച്ചുകൊള്ളാം. അനുമാനവാദികളിൽ പ്രബലനായ മഹിമഭട്ടന്റെ വാദം മാത്രം എത്രത്തോളം ക്ഷോദക്ഷമമാണെന്നു കുറഞ്ഞൊന്നു പരിശോധിച്ചു നോക്കുവാനേ തൽകാലം തുനിയുന്നുള്ളു.

മഹിമഭട്ടന്റെ അഭിപ്രായം:—

അർത്ഥം വാച്യമെന്നും അനുമേയമെന്നും രണ്ടുവിധം മാത്രമാകുന്നു. ശബ്ദത്തിന്ന് അഭിധയല്ലാതെ മറെറാരു വ്യാപാരവുമില്ല. ശബ്ദവ്യാപാരത്തിന്നു വിഷയമായ അർത്ഥമാണ് വാച്യം. വാച്യാർത്ഥമായ

ലിംഗത്താൽ അനുമാനിക്കപ്പെട്ടുന്നതോ അപ്രകാരം അനുമിതമായ അൎത്ഥത്താൽ അനുമാനിക്കപ്പെട്ടുന്നതോ ആയ അൎത്ഥമാകുന്നു അനുമേയം. അതിൽ വാച്യാൎത്ഥം മുഖ്യവും മറേറതു ഗൌണവുമാണെന്നു പറയും.

"ശ്രുതിമാത്രേണ യത്രാസ്യ താദൎത്ഥ്യമവസീയതേ
തം മുഖ്യമൎത്ഥം മന്യന്തേ ഗൌണം യത്നോപപാദിതം."

എന്ന അഭിയുക്തോക്തി നോക്കുക. യത്ര=യാതൊരു സ്ഥലത്തു്, അസ്യ=ഈ ശബ്ദത്തിന്നു, ശ്രുതിമാത്രേണ=ശ്രവണമാത്രത്താൽ, താദൎത്ഥ്യം=അൎത്ഥവിഷയത്വം, അവസീയതേ=ബോധിക്കപ്പെട്ടുന്നുവോ, തം അൎത്ഥം=ആ അൎത്ഥത്തെ, മുഖ്യം=മുഖ്യമെന്നും, യത്നോപപാദിതം=ബാധിതമോ അബാധിതമോ ആയ മുഖ്യാൎത്ഥത്തിന്റെ സാമൎത്ഥ്യത്താൽ ഉപനയിക്കപ്പെട്ടുന്ന അനുമേയാൎത്ഥത്തെ, ഗൌണം=ഗൌണമെന്നും, മന്യന്തേ=ഗണിക്കുന്നു എന്നു കാരികാൎത്ഥം. ലക്ഷ്യാൎത്ഥത്തിന്നും അനുമേയത്തിൽത്തന്നെയാണന്തൎഭാവം.

വസ്തുമാത്രം, അലങ്കാരം, രസാദി എന്നീ മൂന്നുപ്രകാരത്തിലാണു് അനുമേയം. അതിൽ ആദ്യത്തെ രണ്ടു പ്രകാരം വാച്യാൎത്ഥവുമാകാം. രസാദി അനുമേയം മാത്രമാണു്. ഇങ്ങിനെ വാച്യമെന്നും അനുമേയമെന്നും അൎത്ഥം രണ്ടുവിധമാകുന്നതിൽ പദാൎത്ഥം നിരംശമാകകൊണ്ടു് സാദ്ധ്യസാധനഭാവത്തിന്നു് അവകാശമില്ലായ്കയാൽ വാച്യം മാത്രമാകുന്നു. വാക്യാൎത്ഥത്തിന്റെ സ്ഥിതി അതല്ല. അതു് അംശപരികല്പനയിൽ വിദ്ധ്യനുവാദരൂപവും സാദ്ധ്യസാധനഭാവാപന്നവുമാകകൊണ്ടു്, വാച്യവും അനുമാനവുമാകാം. എന്നാൽ, വാച്യരൂപവാക്യാൎത്ഥവിഷയമായ സാദ്ധ്യസാധനഭാവം അനുമാനരൂപമല്ല, അതായതു്, അനുമേയാനുമാപകഭാവരൂപമല്ല; ശബ്ദവ്യാപാരവിഷയമായ അൎത്ഥത്തിന്നു് അൎത്ഥാന്തരന്യാസരീതിയിലുള്ള സമൎത്ഥനം മാത്രമാണു്. സമൎത്ഥനാകാരമായ ആ സാദ്ധ്യസാധനഭാവം ശാബ്ദമായും ആൎത്ഥമായും വരും.

"ശിക്ഷിക്കയാലും ഭരണത്തിനാലും
രക്ഷിക്കയാലും പ്രജകൾക്കൊരച്ഛൻ
അക്ഷ്മാപനത്രേ; ജനനത്തിൽ മാത്രം
സാക്ഷാൽപിതാവിന്നൊരു കാരണത്വം." (രഘുവംശം.)

'ശിക്ഷണാദിയാൽ ദിലീപൻ പ്രജകളുടെ പിതാവാകുന്നു' എന്ന പ്രകൃതവാക്യാൎത്ഥത്തിൽ പ്രജാപിതൃത്വം സാദ്ധ്യവും ശിക്ഷണാദി ഹേതുവുമാണല്ലോ. ഹേതുത്വമാകട്ടെ, പ്രയോജികയായ 'ആൽ' എന്ന വിഭക്തികൊണ്ടു അഭിഹിതവുമാണു്. ആകയാൽ, പ്രസ്തുത വാക്യാൎത്ഥത്തിലെ സാദ്ധ്യസാധനഭാവം ശാബ്ദമാകുന്നു.

"സഖി, യിവനെ വിലക്കണേ കഥിക്കാൻ
ഇനിയുമിതാ ബത ചുണ്ടനക്കിടുന്നു
വരുമിഹ സുജനാപവാദപാപം
പരനരചെയ്തതു കേട്ടു നില്പവൎക്കും."

'സഖി, യിവനെവിലക്കണേ' എന്നിങ്ങിനെ 'വടുനിവാരണരൂപ'മായ സാദ്ധ്യത്തിന്നു ഹേതുവായിട്ടാണു് "വരുമിഹ—" ഇത്യാദി ഉത്തരാൎദ്ധം നിബന്ധിച്ചിരിക്കുന്നതു്. എന്നാൽ, ഹേതുവാചകമായ പ്രയോജികാദിവിഭക്തിയോ മററു വല്ല ശബ്ദമോ പ്രയോഗിച്ചിട്ടില്ലതാനും. അതിനാൽ, ഈവക സ്ഥലത്തെ സാദ്ധ്യസാധനഭാവം ആൎത്ഥമാകുന്നു. എങ്കിലും, സാദ്ധ്യവും സാധനവും ശബ്ദാഭിഹിതമാകയാൽ വാക്യാൎത്ഥം വാച്യംതന്നെയാണു് അനുമേയമല്ല.

നേരേമറിച്ചു്,

"സുവൎണപുഷ്പയാം ഭൂവെ കൊയ്യെടുപ്പവർ മൂന്നുപേർ
സേവിപ്പാനറിയുന്നോനും ശൂരനും കൃതവിദ്യനും."
(ധ്വന്യാലോകം.)

ഇത്യാദിയിൽ ഗമ്യമാകുന്ന അൎത്ഥാന്തരം അനുമേയമാകുന്നു. അതായതു്,—'സേവാകുശലൻ മുതലായ മൂന്നുപേർ സുവൎണപുഷ്പയായ ഭൂവിനെ കൊയ്യെടുക്കുന്നവ'രാണെന്ന വാക്യാർത്ഥത്താൽ, 'അവൎക്കു സമ്പത്തു സൎവ്വത്ര സുലഭമാണു്' എന്നിങ്ങിനെ ഗമ്യമാകുന്ന വസ്തുരൂപമായ അൎത്ഥാന്തരം അനുമാനത്തിനല്ലാതെ ശബ്ദവ്യാപാരത്തിന്നു വിഷയമല്ലായ്കയാൽ വാച്യമല്ല, അനുമേയമാകുന്നു. ഇവിടെ, 'സമ്പൽസൌലഭ്യം' സാദ്ധ്യവും 'സുവൎണപുഷ്പയായ ഭൂവിനെ കൊയ്യെടുക്കുക' എന്ന വാച്യം സാധനവുമാകുന്നു. 'സേവാകുശലൻ മുതലായ മൂന്നുപേർ സൎവ്വത്ര സ്വാധീനവിഭവന്മാരാകുന്നു, സുവൎണപുഷ്പയാംഭൂവിനെ കൊയ്യെടുപ്പവരാകയാൽ' എന്നു് അനുമാനസ്വരൂപം.

അതുപോലെ:—

"മന്ഥിക്കുന്നൊന്തിനെന്നെ പ്പുനരയമവനീ
ജാനി സശ്രീകനല്ലോ
സന്ധിച്ചീടുന്നതില്ലിങ്ങനലസനിവനിൽ
ച്ചെററുമായോഗനിദ്ര
എന്തിന്നായ് സേതു വീണ്ടും പണിയുവ-
തഖിലദ്വീപനാഥാനുയാതൻ
ചിന്തിച്ചേവം വിറയ്ക്കുംവിധമുദധി ചലി-
ക്കുന്നു നിൻസന്നിധാനേ." (ധ്വന്യാലോകം)

ഇവിടെ സമുദ്രമഥനാദിഭഗവദ്വ്യാപാരരൂപമായ വാക്യാൎത്ഥം സാധനവും അതുകൊണ്ടു് അനുമാനിക്കപ്പെടുന്ന വിഷ്ണ്വഭേദാരോപരൂപമായ രൂപകാലങ്കാരം സാദ്ധ്യവുമാകുന്നു. സാദ്ധ്യമായ ആ രൂപകാലങ്കാരം ശബ്ദാഭിധേയമല്ലായ്കയാൽ വാച്യമല്ല, അനുമേയമാണു്. 'ഈ രാജാവു് വിഷ്ണ്വഭിന്നനാകുന്നു, വിഷ്ണുകാൎയ്യകാരിയായി വൎണ്ണിക്കപ്പെട്ടിരിക്കയാൽ' എന്നു് അനുമാനസ്വരൂപം. ഇതുപോലെ,

"ദേവൎഷിയേവമോതുമ്പോൾ ഗൌരിയച്ഛന്നടുക്കലായ്
മുഖം കുനിച്ചു തൻലീലാപത്മത്തിൻദളമെണ്ണിനാൾ."
(ധ്വന്യാലോകം.)

ഇത്യാദിയിൽ ഗമ്യമാകുന്ന ഭാവവും ശബ്ദാഭിധേയമല്ലായ്കയാൽ വാച്യമല്ല, അനുമേയം തന്നെയാണു്. 'മുഖം കുനിച്ചു' ഇത്യാദി വാച്യാൎത്ഥം ഭഗവതിയുടെ ലജ്ജാഭാവത്തിന്നും അതു രതിഭാവത്തിന്നും അനുമാപകമാകുന്നു. ലജ്ജയും രതിയും സാദ്ധ്യവും അവയ്ക്കു്, 'മുഖം കുനിച്ചു' ഇത്യാദി വാച്യവും ലജ്ജയും യഥാക്രമം സാധനവുമാകുന്നു. 'ഗൌരി ലജ്ജാവതിയാകുന്നു, മുഖം കുനിച്ചു് ലീലാപത്മത്തിൻ ദളമെണ്ണുകയാൽ' എന്നിങ്ങിനെ അനുമാനപ്രകാരം കണ്ടുകൊൾക.

ഇതുപോലെ രസാദിരൂപമായ അൎത്ഥവും വിഭാവാദിലിംഗത്താൽ അനുമേയം തന്നെയാകുന്നു.

ഇങ്ങിനെ അഭിധയ്ക്കു വിഷയമാകാതെ കേവലം സാദ്ധ്യസാധനഭാവാപന്നമായി ഗമ്യമാകുന്ന വസ്ത്വലങ്കാരരസാദിരൂപമായ ത്രിവിധാൎത്ഥവും അനുമേയം തന്നെയാണു്; വ്യക്തിക്കു വിഷയമല്ലായ്കയാൽ വ്യംഗ്യമല്ല.

അഭിവ്യക്തി എന്നതു് സദ്രൂപവും പ്രതിബന്ധം നിമിത്തമപ്രകാശമാനവുമായ അൎത്ഥത്തിനു് ഉപസൎജ്ജനീഭൂതമായ പ്രകാശകത്തോടൊരുമിച്ചുതന്നെയുള്ള പ്രകാശമാകുന്നു. പ്രദീപംകൊണ്ടു് ഘടാദിവസ്തുക്കൾക്കുള്ള പ്രകാശം ഉദാഹരണം.

"സ്വജ്ഞാനേനാന്യധീഹേതു സ്സിദ്ധേൎത്ഥേ വ്യഞ്ജകോ മതഃ
യഥാ ദീപോന്യഥാഭാവേ കോ വിശേഷോസ്യ കാരകാൽ."

എന്നു ഹരി പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതു നോക്കുക. അൎത്ഥേ സിദ്ധേ=അൎത്ഥം സിദ്ധമായിരിക്കെ, അതായതു്, മുമ്പുതന്നെ ഉണ്ടായിരിക്കെ, സ്വജ്ഞാനേന=സ്വജ്ഞാനത്തോടൊരുമിച്ചു് (സ്വം=വ്യഞ്ജകം), അന്യധീഹേതു=അന്യജ്ഞാനത്തിന്നു ഹേതുവായിരിക്കുന്നതു്, വ്യഞ്ജകോ മതഃ=വ്യഞ്ജകമെന്നു സമ്മതം, യഥാ ദീപഃ=ദീപം ഉദാഹരണം, അന്യഥാഭാവേ=മററു പ്രകാരത്തിലാണെങ്കിൽ—സ്വജ്ഞാനസമകാലം അന്യജ്ഞാനഹേതുവാകണമെന്നില്ലെങ്കിൽ, അസ്യ=ഇതിന്നു—വ്യഞ്ജകത്തിന്നു്, കാരകാൽ കോ വിശേഷഃ=കാരകഹേതുവിൽനിന്നു് എന്തു വിശേഷമാണുള്ളതു്? എന്നു കാരികാൎത്ഥം. ആകയാൽ, കാരകത്വവും വ്യഞ്ജകത്വവും ഒന്നല്ല. സ്വജ്ഞാനസമയത്തുതന്നെ അന്യജ്ഞാനത്തിന്നു ഹേതുവായിരിക്കുന്നതാണു് വ്യഞ്ജകം. പ്രകാശകത്തോടൊരുമിച്ചു തന്നെ പ്രതീതിക്കു വിഷയമാകുന്ന പ്രകാശ്യമാണു് വ്യംഗ്യം; താദൃശസഹപ്രതീതിയാണു് വ്യക്തി. ഏവഞ്ച, വാചകത്തിന്റേയും വാച്യത്തിന്റേയുമെന്നപോലെ വാച്യത്തിന്റേയും വസ്തുരൂപമോ അലങ്കാരരൂപമോ ആയ പ്രതീയമാനാൎത്ഥത്തിന്റേയും പ്രതീതികൾക്കു പൌൎവ്വാപൎയ്യക്രമം സ്പഷ്ടമാകയാൽ ആ വിഷയത്തിൽ വ്യക്തിക്കു പ്രസക്തിയില്ലെന്നുള്ളതു തീൎച്ചയാണു്. ഘടപ്രദീപങ്ങൾക്കുള്ളപോലെ പ്രകാശ്യത്തിന്നു പ്രകാശകത്തോടു സഹപ്രതീതിയാണല്ലോ അഭിവ്യക്തി. വസ്ത്വലങ്കാരരൂപമായ അൎത്ഥാന്തരത്തിന്റെ പ്രതീതി നിയമേന വാച്യപ്രതീതിക്കു് അനന്തരമാകയാൽ ആ വിഷയത്തിൽ വ്യംഗ്യത്വഭ്രമത്തിന്നുപോലും പ്രസക്തിയില്ലെന്നതു തീൎച്ചയാണു്.

അതുപോലെതന്നെ, ഗമകങ്ങളായ വിഭാവാദികളുടേയും ഗമ്യങ്ങളായ രസഭാവാദികളുടേയും പ്രതീതികൾക്കും ക്രമം അവശ്യംഭാവിയാകുന്നു.

വിഭാവാദിപ്രതീതിയോടൊരുമിച്ചുതന്നെ രസാദിപ്രതീതി സംഭവിക്കുന്നതല്ല. വിഭാവാദ്യഭിധാനങ്ങളും കൃത്രിമങ്ങളും ആയ കാരണങ്ങളാൽ പ്രതിബിംബകല്പങ്ങളും അവിദ്യമാനങ്ങളുമായ രത്യാദിസ്ഥായിഭാവങ്ങൾ, കവികളാൽ പ്രതിപത്താവിന്റെ പ്രതീതിപഥം പ്രാപിപ്പിക്കപ്പെട്ടു ഹൃദയസംവാദത്താൽ ആസ്വാദ്യമാനങ്ങളാവുമ്പോൾ രസങ്ങളെന്നു വ്യവഹരിക്കപ്പെടുന്നു. ഇതാണ് രസസ്വരൂപം. ഇങ്ങിനെയിരിക്കെ, വിഭാവാദിപ്രകാശസമയത്തുതന്നെ രസപ്രകാശമെങ്ങിനെയാണുണ്ടാവുക? കാരണാദികളോട് ഒരുമിച്ചുതന്നെ പ്രതിബിംബകല്പങ്ങളായ കാര്യാദികൾക്കും പ്രകാശം സംഭവിക്കയില്ലല്ലോ. അങ്ങിനെയാണെങ്കിൽ "കാര്യനിയതപൂർവ്വവൃത്തി കാരണം" എന്നിങ്ങിനെയുള്ള കാര്യകാരണഭാവവ്യവസ്ഥതന്നെ ഉച്ഛിന്നമാകും.

എന്നുമാത്രമല്ല, പ്രകാശകം രണ്ടുവിധമാണ്. ഉപാധിരൂപവും സ്വതന്ത്രരൂപവും. അതിൽ ജ്ഞാനം, ശബ്ദം, പ്രദീപാദി എന്നീ മൂന്നു തരത്തിലാണ് ഉപാധി. "ത്രയഃ പ്രകാശാഃ സ്വപരപ്രകാശാഃ" എന്ന അഭിയുക്തവചനം നോക്കുക. അർത്ഥം ജ്ഞാതമായി എന്നിങ്ങിനെ ജ്ഞേയത്തെ ഗർഭീകരിച്ചുകൊണ്ട്, ജ്ഞാനം, തന്നേയും ജ്ഞേയത്തേയും പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നു. ശബ്ദവും സ്വരൂപത്തെ പ്രകാശിപ്പിച്ചുകൊണ്ടു തന്നെയാണ് അർത്ഥത്തെ പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നതു്.

"വിഷയത്വമനാപന്നൈ ശ്ശബ്ദൈർനാർത്ഥഃ പ്രകാശ്യതേ
ന സത്തയൈവ ശബ്ദാനാം അഗൃഹീതാഃ പ്രകാശകാഃ"

എന്ന ഹരികാരിക നോക്കുക. പ്രദീപത്തിന്റെ സ്ഥിതിയും അത്തരത്തിലാണെന്നതു സ്പഷ്ടമാണല്ലോ. ഉപാധിയല്ലാത്തതു് സ്വതന്ത്രം; അതായതു ധൂമാദി. വ്യഞ്ജകം ഉപാധിരൂപമായ പ്രകാശകമാണെന്നു ധ്വനിവാദികൾക്കു സമ്മതിക്കാൻ നിവൃത്തിയില്ല. ജ്ഞാനത്തിന്റേയും പ്രദീപാദിയുടേയും പ്രകാശ്യം ഇന്ദ്രിയവിഷയമാകയാൽ കാവ്യവും ഇന്ദ്രിയവിഷയമാണെന്നാവും. അതു ശബ്ദരൂപോപാധിയാണെങ്കിൽ കേവലം അഭിധേയം കാവ്യമാണെന്നു വരും. ആകയാൽ, വ്യംജകമെന്ന പ്രകാശകം ധൂമാദിയെപ്പോലെ സ്വതന്ത്രരൂപമാണെന്നു പറയണം. അപ്പോൾ വ്യക്തിലക്ഷണം ഘടിക്കായ്കയാൽ ലിംഗത്വത്തിന്നല്ലാതെ വ്യംജകത്വത്തിന്നു പ്രസക്തിയുമില്ല. സഹപ്രകാശമാണല്ലോ വ്യക്തി. വ്യംഗ്യമെന്നു പറയുന്ന ത്രിവിധരൂപമായ അർത്ഥത്തിന്നും

പ്രകാശകത്തോട്ട് ഒരുമിച്ചു പ്രകാശമില്ലെന്നുള്ളതു തീൎച്ചയാണ്. ഈ വസ്തുത ധ്വനികാരൻ തന്നെ സമ്മതിച്ചിട്ടുമുണ്ട്.

* "നഹി വിഭാവാനുഭാവവ്യഭിചാരിണ ഏവ രസാ ഇതി കസ്യചിദവഗമഃ തത ഏവ ച തൽപ്രതീത്യവിനാഭാവിനീ രസാദീനാം പ്രതീതിരിതി തൽപ്രതീത്യോഃ കാൎയ്യകാരണഭാവേനാവസ്ഥാനാൽ ക്രമോവശ്യംഭാവീ. സതു ലാഘവാന്ന പ്രകാശതേ ഇത്യലക്ഷ്യക്രമാ ഏവ സന്തോ വ്യംഗ്യാ രസാദയഃ

(ധ്വന്യാലോകം ഉദ്ദ്യോതം. 3. ഭാഗം 183.)

† അഭിധാനാഭിധേയപ്രതീത്യോരിവ നിമിത്തനിമിത്തിഭാവാദവശ്യംഭാവീ ക്രമഃ സതുക്തയുക്ത്യാ കച്ചില്ലക്ഷ്യതേ കചിന്ന ലക്ഷ്യതേ." (ധ്വന്യാലോകം. ഉദ്ദ്യോതം 3. ഭാഗം 187.)

രസാദിപ്രതീതി വിഭാവാദിപ്രതീതിക്ക് അനന്തരമാകയാൽ വ്യക്തിലക്ഷണം ഘടിക്കായ്കകൊണ്ട് രസാദിയും വ്യംഗ്യമാകയില്ലെന്നു സ്പഷ്ടമായി. പ്രകാശ്യത്തിന്നു പ്രകാശകത്തോടൊരുമിച്ചുള്ള പ്രതീതിയാണല്ലോ അഭിവ്യക്തി. ആകയാൽ വാച്യപ്രതീയമാനങ്ങൾക്കു ഗമ്യഗമകഭാവരൂപമായ ലിംഗലിംഗിഭാവമല്ലാതെ വ്യംഗ്യവ്യംജകഭാവം സൎവ്വഥാ സംഭവിക്കാത്തതുകൊണ്ട് വസ്ത്വലങ്കാരരസാദിരൂപമായ പ്രതീയമാനമൊക്കയും അനുമേയംതന്നെയാണ്, വ്യംഗ്യമല്ല എന്നുസിദ്ധിക്കുന്നു. വ്യംഗ്യത്വവ്യവഹാരം, "ത്രിരൂപലിംഗാഭിധാനം പരാൎത്ഥാനുമാന"മാണെന്ന തത്ത്വം ഗ്രഹിക്കാത്തവർ പ്രവൎത്തിപ്പിച്ചിട്ടുള്ളതു മാത്രമാണ്. "ത്രിരൂപലിംഗാൽ യദനുമേയേ ജ്ഞാനം തദനുമാനം" എന്നാണല്ലോ ശാസ്ത്രസിദ്ധാന്തം. ത്രിരൂപാൽ=പക്ഷസത്ത്വം, സപക്ഷസത്ത്വം, വിപക്ഷാസത്ത്വം എന്നീ മൂന്നുപ്രകാരത്തോടു കൂടിയ,

---

* വിഭാവാനുഭാവവ്യഭിചാരികളാണ് രസങ്ങളെന്നു ആൎക്കും അഭിപ്രായമില്ല. അതുകൊണ്ടുതന്നെ, രസാദിപ്രതീതി വിഭാവാദിപ്രതീതിക്ക് അവിനാഭാവിയാകകൊണ്ട്, തൽപ്രതീതികൾക്കു കാൎയ്യകാരണഭാവത്തിലുള്ള അവസ്ഥാനം നിമിത്തം ക്രമം അവശ്യംഭാവിയാകുന്നു. അതു ലാഘവത്താൽ പ്രകാശിക്കുന്നില്ലെന്നുവെച്ചാണ് അലക്ഷ്യക്രമവ്യംഗ്യങ്ങളാണ് രസങ്ങൾ എന്നു പറയുന്നതു്.

† വാച്യവാചകങ്ങൾക്കെന്നപോലെ നിമിത്തനിമിത്തിഭാവത്താൽ വാച്യവ്യംഗ്യങ്ങൾക്കു ക്രമം നിയതഭാവിയാണ്. അതു മുൻപറഞ്ഞപ്രകാരം ചിലേടത്തു വ്യക്തമാവുകയും മററു ചിലേടത്തു വ്യക്തമാവാതിരിക്കയും ചെയ്യുന്നു.

ലിംഗാൽ=ഹേതുവാൽ, അനുമേയേ ജ്ഞാനം യൽ=സാദ്ധ്യവിഷയകമായ ജ്ഞാനം യാതൊന്നോ, തൽ=അതു്, അനുമാനം=അനുമാനമാകുന്നു. അതായതു്, അനുമിതിയാകുന്നു എന്നു സൂത്രാൎത്ഥം.

നോക്കുക:—

"ഹേ ധാൎമ്മികപ്രവര ലാത്തിട്ടകൊത്തവണ്ണം
നീ ധാർഷ്ട്യമോടുമിനി യാപ്പട്ടപട്ടി തന്നെ
ഗോദാവരീതടനികുഞ്ജനിവാസിയാകും
ആ ദാരുണൻ ഹരി ഹനിച്ചു മദിച്ചിദാനീം."

(ധ്വന്യാലോകം)

എന്ന പദ്യത്തിലെ സാദ്ധ്യസാധനരൂപത്തിലുള്ള വാക്യാൎത്ഥം ഗോദാവരീതടനികുഞ്ജനിവാസിയായ സിംഹം ആ പട്ടിയെ വധിച്ചിരിക്കകൊണ്ടു് യഥേഷ്ടം ലാത്തിക്കൊൾക എന്നുള്ള വിധിയാണല്ലോ. വിധിരൂപമായ ആ വാച്യാൎത്ഥം 'ആ നികുഞ്ജത്തിൽ ലാത്തരുതു്' എന്നിങ്ങിനെയുള്ള സഞ്ചരണനിഷേധത്തിന്നു അനുമാപകമായിട്ടാണു് സ്ഥിതിചെയ്യുന്നതു്. അതായതു്, ഭീരുസഞ്ചരണമൊക്കയും ഭയകാരണനിവൃത്ത്യുപലബ്ധിപൂൎവ്വകമാകുന്നു' എന്ന വ്യാപ്തിയെ സ്മരിപ്പിക്കുകയും, ഗോദാവരീതടനികുഞ്ജത്തിൽ സിംഹമുണ്ടെന്നിങ്ങിനെ വ്യാപകവിരുദ്ധമായ ഭയകാരണത്തിന്റെ ജ്ഞാനത്തെ—അതായതു്, "വ്യാപ്യസ്യ വചനം പൂൎവ്വം വ്യാപകസ്യ തതഃ പരം" എന്ന ന്യായപ്രകാരം വ്യാപ്യമായ ഭീരുസഞ്ചരണത്തിന്നു വ്യാപകമായ ഭയകാരണാഭാവജ്ഞാനത്തിന്നു വിരുദ്ധമായ ഭയകാരണജ്ഞാനത്തെ—ജനിപ്പിക്കുകയും ചെയ്തുകൊണ്ടു് "ഇവിടെ തുഷാരസ്പൎശമില്ല, അഗ്നിയുള്ളതിനാൽ" എന്നതുപോലെ സഞ്ചരണയോഗ്യതാനിഷേധത്തിന്നു് അനുമാപകമായിരിക്കുന്നു. "ഗോദാവരീതടനികുഞ്ജം ശുഭീരുസഞ്ചാരണായോഗ്യം, സിംഹമുള്ളതിനാൽ" എന്നിങ്ങിനെ അനുമാനപ്രയോഗം. ഇതുപോലെ അലങ്കാരാദ്യനുമാനപ്രകാരവും യഥോചിതം കണ്ടുകൊൾക.

ഈ സ്ഥിതിക്കു്, അൎത്ഥത്താലുള്ള അൎത്ഥാന്തരപ്രതീതി അനുമിതിയല്ലാതെ വ്യക്തിയാവുന്നതല്ലെന്നു തീൎച്ചയാവുന്നുണ്ടല്ലോ. വാച്യത്താലുണ്ടാകുന്ന അൎത്ഥാന്തരപ്രതീതി വ്യാപ്തിസംബന്ധസ്മരണം കൂടാതെ സംഭവിക്കുന്നതാണോ? അല്ലാത്തപക്ഷം, സൎവ്വത്ര അൎത്ഥാന്തര

പ്രതീതി വരേണ്ടതാണ്. ആകയാൽ, പ്രതീയമാനമായ ത്രിവിധത്ര പാത്ഥവും അനുമിതിക്കല്ലാതെ വ്യക്തിക്കു വിഷയമാകയില്ലെന്നു തീൎച്ചയായി.

ആട്ടെ, വ്യംഗ്യാത്ഥം അനുമിതിവിഷയമാണെന്നെങ്ങിനെയാണ് പറയുക? അനുമാനം വ്യാപ്തിമൂലകമാകയാൽ അതിൽ—വിശിഷ്യ പരാർത്ഥാനുമാനത്തിൽ—വ്യാപ്തിപ്രതിപാദകമായ ദൃഷ്ടാന്തവാക്യത്തിൻെറ പ്രയോഗംകൂടാതെ സാധിക്കുമോ? കാവ്യത്തിലാണെങ്കിൽ ആവകയൊന്നും കാണുന്നതുമില്ല.

"ഹേ ധാൎമ്മികപ്രവര ലാത്തിട്ടുകൊത്തവണ്ണം
നീ ധാർഷ്ട്യമോടു മിനിയപ്പടുപട്ടിതന്നെ
ഗോദാവരീതടനികുഞ്ജനിവാസിയാകു-
മാദാരുണൻ ഹരി ഹനിച്ചു മദിച്ചിടാനീം."

(ധ്വന്യാലോകം)

എന്ന പദ്യത്തിൽ 'ഭീരുഭ്രമണമൊക്കയും ഭയകാരണാഭാവജ്ഞാനപൂൎവ്വകമാണ്' എന്ന വ്യാപ്തിക്കു സാധകമായ, 'പ്രകൃത്യാ ഭീരുവായിട്ടും ലാത്തുന്നവൻ എവനോ അവൻ ഭയത്തിന്നു കാരണം ഇല്ലെന്നുള്ള ജ്ഞാനത്തോടുകൂടിയവനാണ്' എന്ന ദൃഷ്ടാന്തവാക്യം പ്രയോഗിച്ചിട്ടില്ല. വ്യാപ്തിസാധകപ്രമാണവിഷയമായ ദൃഷ്ടാന്തമില്ലാതിരിക്കെ വ്യാപ്തിമൂലകമായ അനുമാനവും വരികയില്ലല്ലോ. ഈ സ്ഥിതിക്കു്, 'ലാത്തുരുതു്' ഇത്യാദി വ്യംഗ്യാത്ഥം അനുമേയമാകുമോ എന്നു ആശങ്കിക്കുന്നുവെങ്കിൽ പറയാം. വ്യാപ്തിസ്വരൂപാനഭിജ്ഞന്മാരായ സാധാരണജനങ്ങളുടെ വിഷയത്തിലേ ദൃഷ്ടാന്തപ്രയോഗം ആവശ്യമുള്ളു. വിദ്വാന്മാരെ ഉദ്ദേശിച്ചുള്ള പ്രയോഗത്തിൽ ഹേതുമാത്രം മതി.

ഈ വിഷയത്തിൽ,—

"തദ്ഭാവഹേതുഭാവൌ ഹി ദൃഷ്ടാന്തേ തദവേദിനഃ
ഖ്യാപ്യേതേ വിദുഷാം വാച്യോ ഹേതുരേവ ച കേവലഃ"

എന്നിങ്ങിനെ പ്രാമാണികവചനമുണ്ടു്. തദവേദിനഃ=സാദ്ധ്യസാധനഭാവഗ്രഹണവിധുരന്നായി, ദൃഷ്ടാന്തേ=ദൃഷ്ടാന്തത്തിൽ—ദൃഷ്ടാന്തംകൊണ്ടു്, തദ്ഭാവഹേതുഭാവൌ=സാദ്ധ്യസാധനഭാവരൂപമായ വ്യാപ്തി, ഖ്യാപ്യേതേ=പ്രകാശിപ്പിക്കപ്പെടുന്നു, വിദുഷാം=വിദ്വാന്മാൎക്കു, കേവലോ

ഹേതുരേവച=ഹേതുമാത്രം, വാച്യം=പറഞ്ഞാൽ മതി എന്നർത്ഥം. ആകയാൽ, ആ സംഗതിയിലും ആക്ഷേപത്തിനിടയില്ല. എന്നുമാത്ര മല്ല, കാവ്യാനുമിതി തക്കാനുമിതിയിൽനിന്നു വിലക്ഷണമാണ്. കക്ക ശന്യായരൂപത്തിൽ പ്രവൎത്തിക്കുന്ന തക്കാനുമിതി ശുഷ്കവും സഹൃദയ മാത്രഗോചരമായ കാവ്യാനുമിതി ഹൃദയാഹ്ലാദകവുമാകുന്നു. വിശേ ഷിച്ച്, ലോകത്തിലെ ഹേത്വാദികളും കാവ്യത്തിലെ തൽസ്ഥാനാപന്ന മായ വിഭാവാദികളും വൈലക്ഷണ്യമുണ്ട്. ലൌകികമായ ഹേത്വാദി വാസ്തവികവും തൽപ്രതിബിംബരൂപമായ വിഭാവാദി കൃത്രിമവും ആ കുന്നു. കൃത്രിമമായ വിഭാവാദിയാൽ അനുമാനിക്കപ്പെടുന്ന പ്രതിബിം ബകല്പമായ രത്യാദിഭാവവും കൃത്രിമമാണെന്നതിൽ സംശയമുണ്ടോ? രാമാദ്യനുകാൎയ്യനിഷ്ഠവും പാരമാൎത്ഥികവുമായ രത്യാദിയുടെ പ്രതി ബിംബകല്പവും കേവലം പ്രതീതിമാത്രസാരവുമാണ് അനുമേയമായ രത്യാദി സ്ഥായിഭാവം. സ്ഥായ്യനുകരണസ്വരൂപം തന്നെയാണ് രസം. കൃത്രിമമായ സ്ഥായിഭാവത്തിന്റെ പരാമർശം തന്നെയാണ് രസാ സ്വാദം. അതുകൊണ്ട്, കൃത്രിമവും പ്രതീതിമാത്രസാരവുമായ രസഭാവാ ദിയുടെ അനുമാനം ശുഷ്കമായ തക്കാനുമാനത്തിൽനിന്നു വിലക്ഷണമാ കയാൽ ചമൽകാരനിദാനമാണെന്നതിനെക്കുറിച്ചു ചോദ്യത്തിനൊന്നും അവകാശമില്ല. അതു് അതിന്റെ സ്വഭാവംതന്നെയാണ്. എന്തിന്നു വളരെ? കവിവർണനയ്ക്കു വിഷയീഭവിച്ചു സഹൃദയന്മാരുടെ ഹൃദയ ത്തെ ആവർജിക്കുന്ന അതേ അൎത്ഥംതന്നെ പ്രത്യക്ഷരൂപത്തിൽ സാ ക്ഷാൽ സംവേദ്യമാനമാകുമ്പോഴും അതുപോലെ ഹൃദയാവർജകമാകു ന്നില്ലെന്നതു് അനുഭവസിദ്ധമാണല്ലോ.

"കവിശക്ത്യർപ്പിതാ ഭാവാഃ
തന്മയീഭാവയുക്തിതഃ
യഥാ സ്ഫുരന്ത്യമീ കാവ്യാ—
ന്ന തഥാദ്ധ്യക്ഷതഃ കില."

ഇത്യാദി പ്രാമാണികസൂക്തിനോക്കുക.

"സാരരൂപോഹ്യൎത്ഥഃ സ്വശബ്ദാനഭിധേയത്വേന പ്രകാശിത സ്തരാം ശോഭാം ആവഹതി" എന്നു പറയുന്ന ധ്വനികാരനും ഈ സംഗതി സമ്മതിച്ചിരിക്കുന്നു.

ആകയാൽ,—

"നാനുമിതോ ഹേത്വാദ്യൈഃ
സ്വദതേനുമിതോ യഥാ വിഭാവാദ്യൈഃ
നച സുഖയതി വാച്യോർത്ഥഃ
പ്രതീയമാനസ്സ ഏവ യഥാ."

എന്നു ധരിക്കേണ്ടതാണ്. അതായതു്, ലൌകികമായ ഹേത്വാദികളാൽ അനുമാനിക്കപ്പെട്ടുന്ന അർത്ഥം കാവ്യാർപ്പിതങ്ങളായ വിഭാവാദികളാൽ അനുമിക്കപ്പെട്ടുന്ന അർത്ഥംപോലെ രുചിക്കുന്നില്ല—ആസ്വാദയോഗ്യമായി ഭവിക്കുന്നില്ല. വാച്യമായ അർത്ഥം പ്രതീയമാനമായ അതേ അർത്ഥംപോലെ ചമൽകാരകാരിയാകുന്നില്ല എന്നു സാരം. ഏവഞ്ച, ഈ സ്ഥിതി വസ്തുസ്വഭാവമാകയാൽ പര്യനുയോഗം അർഹിക്കുന്നില്ലെന്നും പ്രതീയമാനാർത്ഥം അനുമേയമാണെന്നിരിക്കിൽ അനുപപത്തിക്കൊന്നും അവകാശമില്ലെന്നും സിദ്ധിക്കുന്നു. വ്യംഗ്യത്വവ്യവഹാരമാകട്ടെ, ഏതാദൃശചമൽകാരം അടിസ്ഥാനമാക്കീട്ടുള്ള ഔപചാരികപ്രയോഗം മാത്രമാണുതാനും.

ആകയാൽ, അഭിധയല്ലാതെ ശബ്ദത്തിന്നു മറെറാരു വ്യാപാരവുമില്ല. അർത്ഥം വാച്യമെന്നും അനുമേയമെന്നും രണ്ടുവിധം മാത്രമാകുന്നു. അതിൽ അഭിധാബോദ്ധ്യമായ ശബ്ദാർത്ഥം വാച്യം മാത്രമാണ്. മററുള്ളതൊക്കെയും അനുമാനസാദ്ധ്യമാകയാൽ അനുമേയമാകുന്നു. ലക്ഷ്യമെന്നും വ്യംഗ്യമെന്നും പറയുന്ന അർത്ഥമൊക്കയും അനുമേയമാണ് വാച്യപ്രതീയമാനങ്ങൾക്കു ഗമ്യഗമകഭാവരൂപമായ ലിംഗലിംഗിഭാവമല്ലാതെ വ്യംഗ്യവ്യംജകഭാവം ഘടിക്കായ്കയാൽ ഗമ്യമായ അർത്ഥാന്തരം വ്യംഗ്യമല്ല അനുമേയമാണ്. സഹപ്രകാശരൂപമായ വ്യക്തിക്കു പ്രതീയമാനാർത്ഥം വിഷയമേ അല്ലല്ലോ. വ്യംഗ്യത്വഭ്രമം ത്രിരൂപലിംഗാഭിധാനം പരാർത്ഥാനുമാനമാണെന്ന തത്വം ഗ്രഹിക്കാത്തതുകൊണ്ടു പററിപ്പോയതാണ്. എന്നാൽ, കാവ്യാനുമാനം ലൌകികാനുമാനംപോലെ ശുഷ്കമല്ല; നേരെമറിച്ചു ചമൽകാരകമാണ്. അതു് അതിന്റെ സ്വഭാവമാകയാൽ പര്യനുയോഗാർഹവുമല്ല. ഈ ചമൽകാരം നിമിത്തം അനുമേയാർത്ഥത്തെ വ്യംഗ്യമെന്ന് ഔപചാരികമായി വ്യവഹരിക്കാമെന്നല്ലാതെ അതിന്നു വാസ്തവികമായ വ്യംഗ്യത്വമില്ല.

അതുകൊണ്ടു്,—

* "യത്രാത്ഥശ്ശബ്ദോവാ
തമത്ഥമുപസർജനീകൃതസ്വാത്ഥൌ
വ്യംക്തഃ കാവ്യവിശേഷഃ
സ ധ്വനിരിതി സൂരിഭിഃ കഥിതഃ

എന്ന ധ്വനിലക്ഷണം സവ്വഥാ അസംബദ്ധമാകുന്നു. നേരേമറിച്ചു്,

"വാച്യസ്തദനുമിതോ വാ
യത്രാത്ഥോത്ഥാന്തരം പ്രകാശയതി
സംബന്ധതഃ കുതശ്ചിൽ
സാ കാവ്യാനുമിതിരിത്യുക്താ."

(വാച്യമോ വാച്യാനുമിതമോ ആയ അത്ഥം എവിടെ വ്യാപ്ത്യാഖ്യസംബന്ധത്താൽ അനുമേയരൂപമായ അത്ഥത്തെ പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നുവോ അതു കാവ്യാനുമിതിയെന്നു പറയുന്നു.) എന്നിപ്രകാരമാണു് ലക്ഷണം നിമ്മിക്കേണ്ടതു്. എന്നിങ്ങിനെയാണു് അനുമാനവാദിയായ മഹിമഭട്ടന്റെ വാദഗതിയുടെ രത്നച്ചുരുക്കം.

സൂക്ഷ്മദൃഷ്ട്യാ പര്യാലോചിച്ചു നോക്കുന്നതായാൽ ഈ വക വാദം ധ്വനിപ്രസ്ഥാനത്തിന്റെ പുരോഗതിയെ പ്രതിബന്ധിക്കുന്നതിനു സവ്വഥാ ശക്തമല്ലെന്നു കാണ്മാൻ കഴിയുന്നതാണു്.

നിമിത്തരൂപമായ വിഭാവാദികളുടെ പ്രതീതിവരുമ്പോൾ നിമിത്തിരൂപമായ രസഭാവാദികളുടെ പ്രതീതിയില്ലെന്നും തൽപ്രതീതികൾക്കു ക്രമികത്വമല്ലാതെ സഹഭാവമില്ലായ്കയാൽ വ്യക്തിലക്ഷണം ഘടിക്കായ്കകൊണ്ടു രസാദി വ്യംഗ്യമാകയില്ലെന്നുമാണല്ലോ മഹിമഭട്ടന്റെ പ്രധാനമായ ആക്ഷേപം. വിഭാവാദിസ്വരൂപപ്രതീതിയുണ്ടാവുമ്പോൾ നിയമേന രസഭാവാദിപ്രതീതി വരുന്നില്ലെന്നുള്ളതു വാസ്തവംതന്നെ. എന്നാൽ അതുകൊണ്ടു വ്യക്തിലക്ഷണം ഘടിക്കയില്ലെന്നു ശഠിക്കുന്നതു ശരിയല്ല. വ്യക്തിക്കു് ഉദാഹരണമായ പ്രദീപഘടാദിസ്ഥലത്തെ

---

* "ശബ്ദാത്ഥങ്ങളിലൊന്നോ
തത്തത്സ്വാത്ഥത്തെ ഗ്ഗുണീകൃതസ്വാത്ഥം
വ്യംജിപ്പിക്കുവതെങ്ങോ-
ക്കാവ്യം ധ്വനിയെന്നറിഞ്ഞവരോതുന്നു."

സ്ഥിതിയും ഇതുതന്നെയാണ്. നിമിത്തരൂപപ്രദീപപ്രതിപത്തിയുള്ളപ്പോഠം നിയമേന നിമിത്തിരൂപഘടപ്രതിപത്തിയുണ്ടാകുന്നില്ലല്ലോ. എന്നാൽ ഘടപ്രതിപത്തിസമയത്തു പ്രദീപപ്രതിപത്തി തിരോഭവിക്കുന്നില്ല; അതു് അപ്പോഴുമുണ്ടു്. ഇത്രമാത്രമാണ് വ്യക്തിതപ്രയോജകമായ സഹഭാവം. അല്ലാത്തപക്ഷം, സൎവ്വസമ്മതമായ, വിശേഷിച്ചു പ്രതിപക്ഷിപോലും സമ്മതിച്ചിരിക്കുന്ന, താദൃശവ്യക്ത്യുദാഹരണം അസംബദ്ധമാണെന്നു വരും. ഈ സഹഭാവം രസഭാവാദിപ്രതീതിയിലും അവ്യാഹതമാണ്. രസഭാവാദിപ്രതീതിസമയത്തു വിഭാവാദിപ്രതീതി തിരോഭവിക്കുന്നില്ല. അങ്ങിനെയാണെങ്കിൽ രസത്തിന്നു ആത്മലാഭംതന്നെ യില്ലെന്നാവും. പാനകരസന്യായേന വിഭാവാദിസമുചിതചിത്തവൃത്തിചൎവ്വണാസ്വരൂപംതന്നെയാണല്ലോ രസം. ആകയാൽ രസഭാവാദിപ്രതീതിസമയത്തു വിഭാവാദിപ്രതീതി തീരെയില്ലാതാകുന്നില്ല. അതുതന്നെയാണ് ധ്വനികാരൻ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതു്. * "നഹി വ്യംഗ്യേ പ്രതീയമാനേ വാച്യബുദ്ധിർദൂരീഭവതി. വാച്യാവഭാസാവിനാഭാവേന തസ്യ പ്രകാശനാൽ. തസ്മാൽ ഘടപ്രദീപന്യായസ്തയോഃ; യഥൈവഹി പ്രദീപദ്വാരേണ ഘടപ്രതീതാവുൽപന്നായാം ന പ്രദീപപ്രകാശോ നിവൎത്തതേ തദ്വൽ വ്യംഗ്യപ്രതീതൌ വാച്യാവഭാസഃ." എന്നു തൃതീയോദ്യോതത്തിൽ മുക്തകണ്ഠം ഉപന്യസിച്ചിരിക്കുന്നതു നോക്കുക. നേരെമറിച്ചു്, "നഹി വാച്യേ പ്രതീയമാനേ വ്യംഗ്യബുദ്ധിർദൂരീഭവതി" (വാച്യം പ്രതീയമാനമാകുമ്പോഠം വ്യംഗ്യബുദ്ധി ദൂരീഭവിക്കുന്നില്ല.) എന്നല്ല പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതു്. അങ്ങിനെ പറയുകയുമില്ല. വാച്യപ്രതീയമാനങ്ങഠംക്കുള്ള ഗമ്യഗമകഭാവമാകട്ടെ നിമിത്തനിമിത്തിഭാവം അതായതു്, ലിംഗലിംഗിഭാവം അല്ല; വ്യംഗ്യവ്യംജകഭാവമാകുന്നു. ഗമ്യത്തിന്നു ഗമകോപരാഗം ഇല്ലെങ്കിൽ മാത്രമേ നിമിത്തനിമിത്തിഭാവമെന്നു പറയൂ. ഉണ്ടെങ്കിൽ അവിടെ വ്യംഗ്യവ്യംജകഭാവമാണ്. ഗമ്യമായ രസാദിക്കു ഗമകമായ വിഭാവാദിയുടെ സംസ്പൎശ

---

† വ്യംഗ്യത്തിന്നു പ്രതീതിവരുമ്പോഠം വാച്യബുദ്ധി ദൂരീഭവിക്കുന്നില്ല. വാച്യാവഭാസത്തോടുകൂടിത്തന്നെയാണല്ലോ വ്യംഗ്യത്തിൻെറ പ്രകാശനം. അതുകൊണ്ടു് അവയിൽ ഘടപ്രദീപന്യായമാണ് യുക്തം. പ്രദീപദ്വാരാ ഘടപ്രതീതി വന്നിരിക്കെ പ്രദീപപ്രകാശം നിവൎത്തിക്കാത്തതുപോലെ വ്യംഗ്യപ്രതീതിയിൽ വാച്യബുദ്ധിയും നിവൎത്തിക്കുന്നില്ല.

മുണ്ടെന്നു മുമ്പുതന്നെ സാധിച്ചിട്ടുണ്ടല്ലോ. ആകയാൽ വാച്യപ്രതീയമാനങ്ങൾക്ക വ്യംഗ്യവ്യംജകഭാവവ്യവഹാരമാണ് യുക്തം. അതുതന്നെയാണ് ധ്വനികാരമതവും.

ഘടപ്രദീപദൃഷ്ടാന്തത്തെ ആധാരമാക്കി പ്രതീയമാനം വ്യക്തിവിഷയമാണെങ്കിൽ അതു് ഇന്ദ്രിയവിഷയമാണെന്നു വരും എന്നു് ആക്ഷേപിക്കുന്ന മഹിമഭട്ടൻ പ്രതീയമാനം മൂണ്മയമാണെന്നാവുമെന്നു കൂടി പ്പറയാഞ്ഞതു എന്തുകൊണ്ടാണെന്നറിയുന്നില്ല. വ്യക്തി ഇന്ദ്രിയവിഷയത്വാപത്തിയാണെന്നു ആരും പറഞ്ഞിട്ടില്ല. അദ്ദേഹം അങ്ങിനെ ലക്ഷണം നിർമ്മിക്കുന്നുവെങ്കിൽ അതിനെ ബാക്കിയുള്ളവർ വിലവെക്കേണ്ട ആവശ്യവുമില്ല.

"സ്വജ്ഞാനേനാന്യധീഹേതു—"

എന്നിങ്ങിനെ ധീഗോചരതാപത്തിരൂപമാണെന്നോ ഹരി പറഞ്ഞിട്ടുള്ളു.

രസം പരനിഷ്ഠമായ രത്യാദിഭാവത്തിൻെറ അനുകരണസ്വരൂപമാണെന്നു ഉപന്യസിച്ചിരിക്കുന്നതും വിഭാവാദിക്കും രസാദിക്കും കൃത്രിമത്വം പറഞ്ഞുകൊണ്ടു് അനുമാനം സ്ഥാപിച്ചിരിക്കുന്നതും സർവ്വഥാ അയുക്തമാണ്. രസം പരഭാവാനുകരണാത്മകമാണെങ്കിൽ അതിന്നു രസത്വംതന്നെ സിദ്ധിക്കയില്ല. രസം അനുകാർയ്യഗതമോ അനുകർത്തൃഗതമോ അല്ല; ആസ്വാദയിതൃഗതമാകുന്നു. ഹൃദയസംവാദതന്മയീഭവനക്രമത്തിൽ സ്വചിത്തവൃത്തിദ്രുതിസമാസ്വാദ്യസാരവും സ്വസംവേദനസിദ്ധവുമായ രസം പരനിഷ്ഠമോ കൃത്രിമമോ അല്ലെന്നുള്ളതു തീച്ചയല്ലേ? ഈ സ്ഥിതിക്ക്, അനുമാനകഥതന്നെ ദൂരാപാസ്തമാണ്. പരകീയരതിശോകക്രോധാദിഭാവങ്ങൾക്ക രസ്യമാനത സംഭാവ്യമാണോ? അനുഭവവിരുദ്ധമായ ഈവക വാദം എങ്ങിനെയാണ് സ്വീകാർയ്യമാവുക? ആകയാൽ രസഭാവാദി അനുമേയമല്ല വ്യംഗ്യംതന്നെയാണെന്നു സിദ്ധിക്കുന്നു.

ഇങ്ങിനെ, രസഭാവാദിവിഷയമായ വ്യാപാരം വ്യംജനയാണെന്നു അംഗീകരിക്കാതെ ഗത്യന്തരമില്ലെന്നു വന്ന സ്ഥിതിക്ക്, തുല്യന്യായത്താൽ വസ്ത്വലങ്കാരവ്യംഗ്യവിഷയത്തിലും വ്യംജനാശ്രയണമാണ് യുക്തമെന്നു വരുന്നു. ശബ്ദത്തിന്നു് അഭിധയെന്നും ലക്ഷണ

യെന്നും രണ്ടു വ്യാപാരം ശാസ്ത്രകാരന്മാരെല്ലാവരും സമ്മതിച്ചിട്ടുള്ള താണ്. ലക്ഷ്യാത്ഥം കൂടി അനുമേയമാണെന്നും ഉപമാനം അനുമാനത്തിലന്തർഭവിക്കുന്നതാണെന്നുമുള്ള മഹിമഭട്ടന്റെ പ്രകൃതസംബന്ധിയായ വാദപ്രകാരത്തെ ഇവിടെ സ്പൃശിക്കുന്നില്ല. അതിന്നു തക്കസമാധാനം മററുള്ളവർ കൊടുത്തുകൊള്ളും. സവ്വശാസ്ത്രസമ്മതമായ ആ രണ്ടു ശബ്ദവ്യാപാരങ്ങളിൽ സങ്കേതിതമായ അത്ഥത്തെ ബോധിപ്പിച്ചു അഭിധയും സങ്കേതിതാത്ഥത്തിന്റെ ബാധത്താൽ തത്സംബന്ധിയായ അത്ഥാന്തരത്തെ ബോധിപ്പിച്ചു ലക്ഷണയും ചരിതാത്ഥമായി വിരമിക്കുന്നു. ഇവയുടെ അധികാരം ഈ രണ്ടു കക്ഷ്യകളിലാണ്. മൂന്നാമത്തെ കക്ഷ്യയിലുള്ളതും വാച്യത്തിന്നും ലക്ഷ്യത്തിന്നും വിലക്ഷണവും ആയ പ്രതീയമാനാത്ഥത്തിൽ സ്വാത്ഥബോധനകൃതാത്ഥമായ ആ രണ്ടു വ്യാപാരവും പ്രവത്തിക്കയില്ല. അതുകൊണ്ടു തൃതീയകക്ഷ്യാനിക്ഷിപ്തമായ അത്ഥാന്തരത്തിന്റെ ബോധനത്തിന്നു അതിരിക്തമായ ഒരു വ്യാപാരം സ്വീകരിക്കാതെ നിവൃത്തിയില്ല. അതാണ് വ്യഞ്ജന. വസ്ത്വലങ്കാരരൂപങ്ങളായ പ്രതീയമാനാത്ഥങ്ങളുടെ പ്രതീതി നിയമേന വാച്യലക്ഷ്യങ്ങളുടെ പ്രതീതിക്കു ശേഷമാകയാൽ സഹഭാവമില്ലാത്തതുകൊണ്ടു വ്യഞ്ജന ഘടിക്കയില്ലെന്നുള്ള ആക്ഷേപവും അകിഞ്ചിൽകരമാണ്. രസാദിസ്ഥലത്തു പറഞ്ഞപ്രകാരം വസ്ത്വലങ്കാരവ്യംഗ്യപ്രതീതികാലത്തു വ്യഞ്ജകങ്ങളായ വാച്യലക്ഷ്യങ്ങളുടെ പ്രതീതി ദൂരീകരിക്കാത്തതുകൊണ്ടു സഹഭാവം അപ്രതിഹതംതന്നെയാകുന്നു. വ്യഞ്ജകപ്രതീതികാലത്തു നിയമേന വ്യംഗ്യപ്രതീതിയുണ്ടെങ്കിലേ വ്യംഗ്യവ്യഞ്ജകഭാവം പറഞ്ഞുകൂട്ടു എന്നില്ലെന്നും സവ്വസമ്മതമായ ഘടപ്രദീപോദാഹരണത്തിൽ അങ്ങിനെ കാണുന്നില്ലെന്നും മുമ്പുതന്നെ പ്രതിപാദിച്ചിട്ടുമുണ്ട്. ആകയാൽ താദൃശദൂഷണം അകിഞ്ചിൽകരമാകുന്നു.

ഇനി, വ്യംഗ്യപ്രതീതികാലത്ത് അവിരോധിയായ വാച്യത്തിന്നു പ്രതീതിയുണ്ടാവാമെങ്കിലും വിരോധിയായ വാച്യത്തിന്റെ പ്രതീതി സംഭവിക്കുന്നതാണോ?

“ഹേ ധാമ്മികപ്രവര, ലാത്തിടുകൊത്തവണ്ണം
നീ ധാർഷ്ട്യമോടുമിനി; യപ്പട്ടിതന്നെ
ഗോദാവരീതടനികുഞ്ജനിവാസിയാകും
ആ ദാരുണൻ ഹരി ഹനിച്ചു മദിച്ചിടാനീം.”

എന്ന പദ്യത്തിൽ 'ലാത്തരുത്' എന്ന വ്യംഗ്യപ്രതീതിസമയത്തു അതിന്ന വിരുദ്ധമായി 'ലാത്തുക' എന്ന വാച്യത്തിൻെറ പ്രതീതിയുണ്ടാവുന്നതല്ലല്ലോ എന്നും സംശയിക്കേണ്ട. അവിടേയും പ്രകാശകതേ‍ന വാച്യപ്രതീതി ഉണ്ടാവുന്നതാണ്. വിരുദ്ധമോ അവിരുദ്ധമോ ഏതോ ആയിക്കൊള്ളട്ടെ; വ്യംഗ്യപ്രതീതിസമയത്തു വ്യംജകപ്രതീതി ദൂരീഭവിക്കുന്നില്ല. വ്യംഗ്യാർത്ഥപ്രതീതി ഭാവനാരൂപമാണെന്ന ഭാവുകന്മാർ ആരും സമ്മതിക്കും. ഭാവനാവിഷയത്വം തന്നെയല്ലേ വ്യംഗ്യാർത്ഥത്തിൻെറ ലോകോത്തരാഹ്ലാദജനകതയ്ക്കുള്ള നിദാനം? അതുകൊണ്ടു തന്നെയാണല്ലോ വ്യംഗ്യാർത്ഥജന്യവും ചമൽകാരാപരപര്യായവുമായ കാവ്യാഹ്ലാദം "നിങ്ങൾക്കൊരു പുത്രൻ ജനിച്ചു" ഇത്യാദി ലൌകികവാക്യജന്യമായ ആഹ്ലാദത്തെ അപേക്ഷിച്ചു വിലക്ഷണവും ലോകോത്തരവുമാണെന്ന ആലങ്കാരികന്മാർ അഭിപ്രായപ്പെട്ടിരിക്കുന്നതു്. ആകയാൽ വ്യംഗ്യാർത്ഥം ഭാവനാവിഷയമാണെന്നും നേരേ മറിച്ചു പുത്രജനനാദിലൌകികവാക്യാത്ഥം ഭാവനാവിഷയമല്ലെന്നും തീർച്ച്യാകുന്നു. ഭാവനയെന്നതു് പുനഃപുനരനുസന്ധാനാത്മകമായ ജ്ഞാനവിശേഷമാണ്. വ്യംഗ്യാത്ഥാനുസന്ധാനാത്മകമായ ഭാവനയിൽ വ്യംജകവാച്യാർത്ഥപ്രതീതിയുടെ സംസ്പർശമുണ്ടെന്നതിൽ സഹൃദയന്മാരുടെ ഹൃദയംതന്നെ സാക്ഷ്യംവഹിക്കുന്നതുമുണ്ടു്. വ്യംഗ്യാർത്ഥപ്രതീതി എപ്പോഴും വ്യംജകപ്രതീത്യുപരക്തമായിരിക്കും. അതു് അതിൻെറ സ്വഭാവമാണ്. ആകയാൽ വ്യംജകം അവിരുദ്ധമോ വിരുദ്ധമോ ഏതായാലും ശരി, വ്യംഗ്യപ്രതീതിയിൽ വ്യംജകപ്രതീതി ദൂരീഭവിക്കാത്തതുകൊണ്ടു സഹപ്രതീതിരൂപമായ വ്യക്തിലക്ഷണം ഘടിക്കുന്നതിനാൽ ത്രിവിധരൂപമായ പ്രതീയമാനാർത്ഥത്തിന്നും വ്യംഗ്യത്വം അവ്യാഹതമാണെന്ന സിദ്ധിക്കുന്നു.

നേരേമറിച്ചു, ത്രിവിധരൂപപ്രതീയമാനത്തിന്നും അനുമേയത്വം ദുർവ്വചവുമാണ്. വിഭാവാദിസമുചിതവും തന്മയീഭവനക്രമത്തിൽ ചർവ്യമാണവുമായ സ്വചിത്തവൃത്തിവിശേഷമായ രസഭാവാദി അനുമേയമല്ലെന്നുള്ളതിൽ സചേതസ്സുകൾക്കാർക്കും വിപ്രതിപത്തിക്കവകാശമില്ല. രസം അനുമേയമാണെങ്കിൽ അതിന്ന രസ്യമാനത്വംതന്നെ ഘടിക്കയില്ലല്ലോ. അതുകൊണ്ടു രസഭാവാദി അനുമേയമല്ലെന്നതു സിദ്ധംതന്നെ. വസ്ത്വലങ്കാരരൂപവ്യംഗ്യാത്ഥവും അനുമേയമാകയില്ല.

"ഹേ ധാർമ്മികപ്രവര—" എന്ന സ്ഥലത്തെ അനുമാനസമർത്ഥനം കേവലം ദുരാഗ്രഹമൂലകമാണ്. ഗോദാവരീതടനികുഞ്ജം ഭീരുസഞ്ചരണായോഗ്യം, സിംഹമുള്ളതിനാൽ; എന്നല്ലേ അനുമാനം. ഹേതു ദുഷ്ടമായിരിക്കെ എങ്ങിനെയാണ് സാദ്ധ്യസിദ്ധി? ഗുരുനിദേശം, രാജാജ്ഞ, പ്രിയതമാനുരാഗം, നിധിലാഭേച്ഛ മുതലായവയാൽ ഭീരു പോലും സിംഹാദിക്രൂരജന്തുക്കളുള്ള സ്ഥലത്തു പോകാവുന്നതുകൊണ്ട്, 'ഭീരുസഞ്ചരണം ഭയകാരണാഭാവജ്ഞാനപൂർവ്വകം' എന്ന വ്യാപ്തിതന്നെ സിദ്ധിക്കുന്നതല്ല. ആകയാൽ, ഹേതു വ്യഭിചാരിയാകുന്നു. കേവല സ്വശ്ശാദിജുഗുപ്സയാലോ പൌരുഷാനുചിതബുദ്ധിയാലോ പട്ടിയെ ഭയപ്പെടുന്ന വീരനായ ധാർമ്മികൻ സിംഹമുള്ള സ്ഥലത്തു ചെല്ലാവുന്നതുകൊണ്ട് ഹേതു വിരുദ്ധവുമാണ്. അതായത്, സിംഹവത്വമെന്ന ഹേതു സാദ്ധ്യാഭാവരൂപമായ ശ്വഭീരുവീരധാർമ്മികസഞ്ചരണയോഗ്യതയാൽ വ്യാപ്തമാണ്. സിംഹമുള്ള സ്ഥലം ശ്വഭീരുവീരധാർമ്മികസഞ്ചരണയോഗ്യം തന്നെയാണല്ലോ. അത്രയുമല്ല, ഗോദാവരീതടനികുഞ്ജത്തിൽ സിംഹമുണ്ടെന്നതു പ്രത്യക്ഷസിദ്ധമോ അനുമാനപ്രമാണസിദ്ധമോ അല്ല. കേവലം അസതീവചനത്താൽ നിശ്ചയിക്കേണ്ടതായിട്ടാണിരിക്കുന്നതു്. അസതീവചനം പ്രമാണമാകയില്ല. ആപ്തവാക്യത്തിനല്ലേ പ്രാമാണ്യമുള്ളൂ. പോരെങ്കിൽ, താദൃശവചനം ഈഷ്യാദിദോഷകലുഷവുമാണ്. ഈ സ്ഥിതിക്ക്, അസതീവചനം യഥാർത്ഥമാണെന്നു ഗ്രഹിക്കാവതല്ലല്ലോ. ആകയാൽ, പക്ഷവൃത്തിതാനിശ്ചയമില്ലായ്കയാൽ ഹേതു അസിദ്ധവുമാണ്. ഇങ്ങിനെ ഹേതുവിനു വ്യഭിചാരം, വിരോധം, അസിദ്ധി എന്നിവക ദോഷമുണ്ടായിരിക്കെ, അനുമാനംകൊണ്ട് എങ്ങിനെയാണ് പ്രതീയമാനാർത്ഥം സാധിക്കുക? വ്യഭിചാരാദിദോഷജ്ഞാനമാകട്ടെ, ഗോദാവരീതടനികുഞ്ജം സിംഹവ്യാപ്യധാർമ്മികസഞ്ചരണാഭാവവത്തു് എന്ന ലിംഗപരാമർശരൂപമായ അനുമാനത്തെത്തന്നെ പ്രതിബന്ധിക്കുന്നതാകയാൽ അനുമിതിക്കുണ്ടോ പ്രസക്തി? ദോഷജ്ഞാനം അനുമിതിക്കോ അനുമിതികരണത്തിന്നു തന്നെയോ പ്രതിബന്ധകമാണെന്നല്ലേ ശാസ്ത്രസിദ്ധാന്തം? യഥാർത്ഥവിദ്വാന്മാരായ സഹൃദയന്മാക്ക് ആവകയൊന്നും അറിവില്ലെന്നു പറഞ്ഞാൽ ആരും വിലവെക്കുകയുമില്ല. എന്തിന്നു വളരെ, എവിടെ സിംഹമുണ്ടോ അവിടെ ശ്വഭീരുവായ ധാർമ്മികൻ സഞ്ചരിക്കയില്ല

എന്നിങ്ങിനെ ഹേതുസാദ്ധ്യങ്ങൾക്കു നിയതസാഹചര്യരൂപമായ വ്യാപ്തിതന്നെ ഇല്ലാതിരിക്കെ പിന്നെന്തനുമാനമാണ്? നേരെമറിച്ച്, ഇത്തരം വ്യാപ്തിയുടെ ആവശ്യം വ്യഞ്ജനയ്ക്കില്ല. ഇത്തരം അർത്ഥം വ്യഞ്ജനയാൽ ഇത്തരം വ്യംഗ്യാർത്ഥത്തെ പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നതിൽ വ്യാപ്ത്യാദ്യസംബന്ധാഭാവം ദൂഷണവുമല്ല. വക്തൃവൈശിഷ്ട്യം മുതലായവ നിയാമകമാകയാൽ സർവ്വത്ര വ്യംഗ്യാർത്ഥപ്രതീതി ആപതിക്കുമെന്ന് ആക്ഷേപിപ്പാനും അവകാശമില്ല. ഇതുപോലെ അലങ്കാരരൂപവ്യംഗ്യസ്ഥലത്തും നോക്കിക്കൊൾക. ഇത്രയുംകൊണ്ട്, അനുമാനം ഘടിക്കായ്കയാൽ പ്രതീയമാനാർത്ഥം അനുമേയമല്ല; വ്യഞ്ജനാവ്യാപാരവിഷയമാകയാൽ വ്യംഗ്യംതന്നെയാകുന്നു എന്നിങ്ങിനെയാണ് വ്യക്തിവാദികളുടെ സിദ്ധാന്തമെന്നും അതു സ്വീകാര്യമാണെന്നും സിദ്ധിക്കുന്നുണ്ടല്ലോ.

P. KRISHNAN NAIR.

PREFACE

The following pages form a fragment of *Kavijihvābandhana,* a work on Prosody by Īśwara Kavi. Only one section of the work is available in manuscript copy in the Government Oriental Library, Mysore. And it is this copy which has been used by Sri H. Sesha Ayyangar, Junior Lecturer in Kannada, in editing the available portion of the work. The published part deals mainly with *gaṇa, prāsa, yati* and *vaḍi.* The treatment of the subject follows, more or less, closely the scheme of Telugu Prosody ; for in place of the usual classification of *gaṇas* into Brahma, Vishṇu and Rudra in Kannada we have in this work Indra, Chandra, Agni etc., as in Telugu ; further *akshara yati* was long discarded in Kannada and *vaḍi* as such is unknown in Kannada Prosody, while both of which are essential elements of Telugu Prosody.

In the absence of direct evidence it is difficult to say which work in Telugu Prosody has been followed in writing this work in Kannada. Rao Bahadur R. Narasimhacharya is, perhaps, right in his conjecture that *Īśwara Kavi* lived after Appa Kavi, the author of a Telugu work on Prosody. The date of Appa Kavi being 1656 A.D. it is possible that Īśwara Kavi lived in about 1700 A.D. or even later. The loose style of this work corroborates this inference.

H. Chennakesava Iyengar,
Head of the Department of Kannada.

ಕವಿಜಿಹ್ವಾಬಂಧನಂ

ಈಶ್ವರಕವಿ ವಿರಚಿತಂ

* ನುತಿಸಲ್ ಕವಿವರರೆಲ್ಲಂ |
ಪ್ರತಿಯಿಲ್ಲದ ತೆಱದಿ ಸರ್ವಲಕ್ಷಣವಂ ಭಾ ||
ರತಿಯ ವರದಿಂದ ತನ್ನಯ |
ಸತಿಗುಸುರಿದನೀಶ್ವರಾಂಕಸತ್ಕವಿರಾಯಂ || ೧ ||

ಕವಿಜಿಹ್ವಾಬಂಧನಮಂ |
ಭುವನಜನಂಗಳಿಗೆ ಪೇೞ್ವ ಲಕ್ಷಣಮಂ ಸ ||
ದ್ವಿವರವ ಬಲ್ಲರ್ ಮೆಚ್ಚಲ್ |
ಪವಣಱಿತಾ ವಾಣಿವರದಿನೀಶಕವೀಶಂ[1] || ೨ ||

ಲಕ್ಷಣಶಿಕ್ಷಾ[2] ಚಾರ್ಯ [ಸು] |
ಲಕ್ಷಣಕೇಶವನ ವಚನಮಣಿದರ್ಪಣಮಂ ||
ಈಕ್ಷಿಸಿ ಶಿಕ್ಷಿಸೆ[3] (ಸರ್ವರ್) |
ಸಾಕ್ಷಾದಭಿನವಸು[4] ಕೇಶಿರಾಜಂ ಪುಸಿಯೇ || ೩ ||

ಸಕ್ಕದಕಂ[5] ನಡೆನುಡಿಗಳ |
ಸಿಕ್ಕುಗಳಂ ಬಿಡಿಸಿ ಸರ್ವಲಕ್ಷಣಮಂ ತಾಂ ||
ಚೆಕ್ಕನೆ ಅಱಿವಂತುಸಿರ್ದ ಜ |
ಗಕ್ಕಭಿ[6] ನವ [ಮೆನೆ ಸುಕೇಶಿ] ರಾಜಕವೀಶಂ || ೪ ||

---

* ಮೂಲಪ್ರತಿಯನ್ನು ಬರೆದ ಲೇಖಕನು ಮಂಗಳಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿರಬಹುದು. ಈ ಮೂಲಪ್ರತಿಯ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ "ಓಂ ಶ್ರೀಮತೇ ರಾಮಾನುಜಾಯ ನಮಃ," ಎಂದಿರುವುದರಿಂದ ಲೇಖಕನು ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವನಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುವುದು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ವೀರಶೈವಕವಿ ವಿರಚಿತವಾದ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಶಿವಸ್ತುತಿಯನ್ನು ವೈಷ್ಣವಲೇಖಕನು ಬಿಟ್ಟಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸಲು ಅವಕಾಶವುಂಟು. ಇದರಂತೆಯೇ ಮ|| ರಾ|| ಕಿಟ್ಟೆಲ್‌ಸಾಹೇಬರವರು ಮುದ್ರಿಸಿರುವ "ಛಂದೋಂಬುಧಿ"ಯ ಹಸ್ತಲಿಖಿತಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಮಂಗಳಶ್ಲೋಕಗಳೂ, ಪೀಠಿಕಾಪ್ರಕರಣದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳೂ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗಿರುವುವು. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಹೊಸಗನ್ನಡಪ್ರಯೋಗಗಳೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವುವು.

1. ವೀತ್ತಂ 2. ಚಾಯಲ್ ಲಕ್ಷಣಕೆಭ. 3. ಶಿಕ್ಷರಾ 4. ಸುಶಿಷ್ಪ 5. ಸಕ್ಕಜಕಂ 6. ಭನವವ ಸುರಾಜ ಕವಿತಂ

ಕವಿತಾರಂಭಕೆ 1 ಬೀಜಂ |
ಕವಿಮುಖದರ್ಪಣವು ಮುದದಿ ಕಾವ್ಯವಿಲಾಸಂ ||
ಕವಿಮಾರ್ಗಪುರಾಣಸುಕವಿ |
ಕವಿತಾವಾಣೀ ಕಟಾಕ್ಷ ವೃತ್ಯನುರಾಗಂ || ೫ ||

ಕವಿಜಿಹ್ವಾಬಂಧನಮಂ |
ಕವಿಗಳ್ ಮುದದಿಂದ 2 ತಾವು ಯೆನೆ ಪೆರ್ಮೆಗಳಿಂ ||
ಭುವನತತದಿ[ಂದ] ಮುಸಿರ್ವೆ[ನು] |
ಕವಿವರ[ತ]ನುಜಂ ಸುಕೇಶಿರಾಜನ ದಯದಿಂ || ೬ ||

ಸೊಂಕಿಲ್ಲದ ಬಿಡುನುಡಿಗಳ |
ಸೊಂ3 ಕಾರೆ ಮನೋನುರಾಗದಿಂ ಮೃದುಪದಮಂ ||
ಪಂ [ಕ] ಜಮುಖಿ ಕೇವಣಿ 4 ಸ |
ಲ್ಕಂ ಕವಿತಾ 5 ರಸಿಕರೆಲ್ಲರುಂ ನಗೆ * ಪೇಳ್ವೆಂ || ೭ ||

§ ಗುರುಲಘು ಮೂಱಿರೆ ಮನಗಣ |
ಗುರುಲಘು ಮೊದಲಲ್ಲಿ ಬರಲು ಭಯಗಣಮಕ್ಕುಂ ||
ಗುರುಲಘು ನಡುವಿರೆ ಜರಗಣ |
ಗುರುಲಘು ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಬರಲು ಸತಗಣಮಕ್ಕುಂ || ೮ ||

ಮೊದಲೊಳ್ ಗಣಗಳ ಸಂ[ಜ್ಞೆ]ಯ |
ನೊದ]ವಿದ[ವಱ]ಭೇದಮಂ ವಿಚಾರಿಸಿ ಬಱಿಕಾ ||
ಪದವಿಡು 6 ವುದುಚಿತವಾಕ್ಯದಿ |
ಮುದದಿಂ ಕವಿತೆಗಳ ಪೇಳ್ವುವಗಿದೇ 7 ಕಜ್ಜಂ || ೯ ||

8 ಮ|| ಇನವಾರಂ ಜಗಣಂ [ಸ] ಮಂತು ಭಗಣಂ 9 ಶೀತಾಂಶುವಾರಂ ಕುಜಾಂ |
ಕನ ವಾರಂ ರಗಣಂ ಬುಧಂ 10 ಸತಗಣಂ ದೇವಾರ್ಯವಾರಂ ಜಲಂ ||
11 ವಿನಮನ್ಮಧ್ಯವಿಲಾಸಿ ಕೇಳ್ ಜನಿಸುಗುಂ 12 ಶುಕ್ರಾರದೊಳ್ ಸ್ವರ್ಗಣಂ |
ಶನಿವಾರಂ ಮಗಣಂ ಗಣಂಗಳೊಗೆದೇಳ್ವಾರಂಗಳೊಳ್ಪಂ 13 ಪ್ರಿಯೇ || ೧೦ ||

---

1. ಭಕ್ಕೆ 2. ತಾಲು. 3. ಕ್ಕಾರೆ 4. ಣಿಪ 5. ರಷಿಕ 6. ಬಿದು 7. ಕಜ್ಜಿ.

* ಇಲ್ಲಿ ನಗೆ–ನಗಲು, ಎಂದು ಕವಿಯು ಸಂತೋಷದ ನಗುವಿನಲ್ಲಿ ಈ ಶಬ್ದವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿರುವಂತೆ ತೋರುವುದು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಜನರ ನಗೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಜನರ ಉಪಹಾಸವೆಂದೇ ರೂಢಿಯು.

§ ಇದು "ಛಂದೋಂಬುಧಿ" ಯಲ್ಲಿ ೩೭–೨ನೆಯ ಪದ್ಯವಾಗಿ ಮುದ್ರಿತವಾಗಿದೆ.

8. ಓ ಮತ್ತೇಭ 9. ಸೇಶಾಂಶುವಾರಂ ಕುಜಂಕನಕಾಭಂ 10. ದಸ್ಸತ 11. ದಿನದಿಂ ಮಧ್ಯ? 12. ಶುಕ್ರಾಹೆ ಎಂದಿರಬಹುದು. 13. ದಂತೇಳ್ವಾರದೊಳ್ಕಾ ಪ್ರಿಯೆ,

ಏಕಾಂಬಕ ಪವಮಾನಗೆ |
ಆಕಾಶಂ ಜಲಕೆ ಭಾನು ಶಶಿ ಯುಗನೇತ್ರಂ ||
ನಾಕಾ [1] (ಧೀ)ಶಗೆ ಧರೆಗಂ |
ಲೋಕದೊ * (ಳಾ) ದಿವಿಗೆ ಸಂಜ್ಞೆ ನೇತ್ರತ್ರಯಮುಂ || ೧೧ ||

ಎರಡುಭುಜಂ ರವಿಚಂದ್ರಗೆ |
ಧರೆ [2] ಯಂಬರವಹ್ನಿಗಣಗಳಿಗೆ ಭುಜನಾಲ್ಕುಂ ||
ಕರ [3] ವಾಱುಂ ಪವಮಾನಗೆ |
ಹರಿಗೆಂಟುಂ ಜಲಗಣಕ್ಕೆ ಭುಜವೀರೈದುಂ || ೧೨ ||

ಧರೆಗಿಂದೀವರಸಖನುಂ |
ಸುರರ ನಿವಾಸಕ್ಕೆ ವಾಯುಸಖನಿಂದುಚಿತಂ ||
ಸರಸಿಜಸಖಗಾಕಾಶಂ |
ನಿರತಂ ಜಲವಾಯುಗಣಕೆ ಸರಸಿಜಸಖನುಂ§ || ೧೩ ||

ಮಯರಸತಜಭನ ಗಣಸಂ |
ಚಯಕಂ ತಾಂ ಜ್ಯೇಷ್ಠೆ [ಪೂರ್ವಕಾಷಾಢ] ಕೃತಿಗೆ [4] ||
ನಿಯತಂ ಸ್ವಾತಿ ಶ್ರವಣಂ |
ನಯದಿ [ಪು] ನರ್ವಸು ಮೃಗಶಿರೆ ಭರಣಿಯು ನಿಯಮಂ || ೧೪ ||

ಗಣಮೆಂಟಕ್ಕಂ ಕ್ರಮದಿಂ |
ದೆಣಿಯಿಸಿ ತದ್ವೃತ್ತಪದದಿನಕ್ಷರಮನಿಡಲ್ ||
ಗುಣನುತೆ ಪದಪದ್ಯಗಳಿಂ |
ಗೆಣೆಯುಂಟೇ ಅದಱೊಳೊಂದನಿಟ್ಟರೆ ಮೊದಲೊಳ್ || ೧೫ ||

ಮಯರಸತಜಭನಗಣಕಂ |
ನಿ[ಯ]ತಂ ಬುಧಶುಕ್ರಭೂಮಿಸುತರವಿತನಯರ್ ||
ಪ್ರಿಯೆ ಕೇಳ್ ಗುರು ರವಿ ಚಂದ್ರರ್ |
ಪ್ರಿಯಾತ್ಮಗಳಾಗಿ? ತಿಳಿಯೆ ಗ್ರಹಗಳ್ ಕ್ರಮದಿಂ || ೧೬ ||

---

1. ಕಾಶನಂ 2. ಧರೆಪುರ, 3. ವಾತುಂ · 4. ಕೃತ್ತಿಗೆ ಎಂದಿರಬೇಕು.

* ಇಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಪದ್ಯವಿರಬೇಕೆಂದುತೋರುವುದು.

§ ಇಲ್ಲಿ ರಗಣವು ಬಿಟ್ಟುಹೋಗಿರುವುದರಿಂದ " ಅನಲನಿಗೆ ಸಂಜ್ಞೆ " ಎಂದು ತಿದ್ದಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಉ|| ಸಿಂಗರಹಾಸ್ಯ[1] ಮುರ್ವಿಗೆ ಸುಧಾಂಶುಗೆ[2] ಶಾಂತವು ರೌದ್ರಮಗ್ನಿಗಂ |
ಕಂಗೊಳೆ ವಾಯುಗಂ ಭಯ[3] ಜುಗುಪ್ಸತೆ ಸಂಜ್ಞೆಯು ಮಂಬುವಿಂಗೆ[4] ಮೇಣ್ ||
ಸಂಗತಿ ಯಿಂದ್ರಗಂ ಕರುಣವೀರರಸಂ ಜಗಣಕ್ಕೆ ಸಂತಮಂ[5] |
ಇಂಗಿತದಿಂ[ದ]ಮದ್ಭುತವು(ಮಿಂ) ಪಿನೊಳಂ[6] ಬರೆ ನವರಸಂಗಳಂ? || ೧೭ ||

[7] ಮೂಡಲ್ ನಗಣಮುದಕ್ಕುಂ |
ನೋಡಲ್ ದಕ್ಷಿಣದಿ ಮಗಣಮಿಹುದದು[8] ಸತತಂ ||
[9] ಬೀಡು[ಂ] ಪಶ್ಚಿಮ ಯಗಣಕೆ |
ಕೂಡುತ್ತರದಲ್ಲಿ ಭಗಣಕಕ್ಕುಂ ತಾಣಂ || ೧೮ ||

ರಗಣಮುದಗ್ನಿಯೊ[10] ಳಿಕ್ಕುರ್ಗಂ |
ಜಗಣಂ ನೈಋುತಿಯೊಳಿಕ್ಕುರ್ ವಾಯವ್ಯದಿ ತಾಂ ||
ಸಗಣಮಿರುತಿರ್ಕು ಸತತದಿ |
[ತಗಣ(ಮು)] ಮಿಾಶಾನ್ಯದಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿಹುದಬಲೇ || ೧೯ ||

ಕ್ರಮದಿಂ ತಾಂ ಗಣಪತಿ ದೈ |
ವಮುಮಂ ಪೂಜಿಪುದು ಗಂಧ ಪುಷ್ಪಾಕ್ಷತೆಯಿಂ ||
ಸಮನಿಸಿ ತದ್ದಿಕ್ಕುಗಳಿಂ |
ಕಮಲಾಂಬಕಿ ಮೇಲೆ ಪೇಟಿ ಪದಪದ್ಯಗಳಂ || ೨೦ ||

ನಗಣಂ ಬ್ರಹ್ಮಕುಲಕ್ಕಂ |
ಭಗಣಂ ಕ್ಷತ್ರಿಯಕುಲಕ್ಕೆ ವೈಶ್ಯರ್ಗಂ ತಾಂ ||
ಮಗಣಂ ಶೂದ್ರಗೆ ಪೇಟ್ವೆ |
.................ನತ್ಸಲಮಕ್ಕುಂ || ೨೧ ||

* ಗಣಮೆಂಟು ವಿಪ್ರಜಾತಿಗೆ |
ಗುಣಯುತೆ ಪದಪದ್ಯವಿ[ಂತು]ವಾರಕ್ರಮದಿಂ ||
ಎಣಿಸಿದ ಕ್ಷತ್ರಮವಿದಿಡೆ? |
ತ್ರಿಣಯ[11]ನಸಮದಿಂದ ಬಾಳ್ವ ಕೃತಿಪತಿ ಸ್ಥಿರದಿಂ || ೨೨ ||

---

1. ಮೂರ್ಮಿಗೆ 2. ಶಾಂತಉರಉದ್ರ 3. ಬಿಭತ್ಸತಿಸೌಜ್ಞೆಯು ಅಂಬು 4. ಮೆಲ್ಸಂಗತಿ 5. ಮ ಇಂಗಿತದಿಂ ಅದ್ಭುತವು ಇಂತಿ 6. ಛಂದಸ್ಸು ಕೆಟ್ಟಿದೆ. ಬಗೆನೌರಸಂಗಳಂ ಎಂದು ತಿದ್ದಬೇಕಾಗುವುದು. 7. ಮುದಲ್ 8. ದುತ್ಸತತಂ 9. ಬೀಡುಪಶ್ಚಿಮದಿ ಈ ಪಾಠದಲ್ಲಿ 5 ಮಾತ್ರೆ ಗಣವಾಗುವುದರಿಂದ ಕಂದದ ಛಂದಸ್ಸ್ವರೂಪವು ಕೆಡುವುದು. ಆದರೆ ಈ ಕವಿಯ ಕಂದಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಬಗೆಯ ಗಣಗಳೇ ಇರುವುದು ಹೆಚ್ಚು. 10. ಳಕ್ಕುಂ 11. ತ್ರಣಯರ

* ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಂದ ಗಳಿತವಾಗಿರುವಂತೆ ತೋರುವುದು. ಅಲ್ಲದೆ ಇದು ೧೧ನೆಯ ಪದ್ಯವಾದ ಬಳಿಕ ಇರಬೇಕೆಂದು ತೋರುವುದು.

ಕ್ರಮದಿಂ ಮದಗಜ ಮೇಷಂ |
ಸಮನಿಸಿ ಮಹಿಷಾಡಿ? ಮನುಜ [1]ನೆಗಲು ಕುರಂಗಂ[2] ||
ರಮಣೀಯ ಸುರಗ ವೃಷಭಂ |
ಕಮಲಾಂಬಕಿ ಗಣಗಳಿಂಗೆ ವಾಹನವೆಣ್ಬಂ || ೨೩ ||

ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಂ [3] ಭನಯಗಣ |
ಲೀಲೆಯೊ[4] ಳೆ ಮಸಜಗಣಂಗಳಿಗೆ ಪುಲ್ಲಿಂಗಂ ||
[5] ಬಾಲಿಕೆ ನತಗಣವೆರಡುಂ |
[6] ಆಲೋಕಿಸೆ ನಿತ್ಯಮಾ[7] ನಪುಂಸಕಲಿಂಗಂ || ೨೪ ||

ಮಗಣಮ ಮೊದಲಿಟ್ಟಗ್ರದಿ |
ಮಗಣಮ [8] ನಿಡೆ ನಾಶಮಕ್ಕು ಕೃತಿ [9] ಕರ್ತೃವಿಗಂ ||
ತಗಣಮನಿಕ್ಕಲು [10] ತತ್ಪತಿ |
ಪಗೆಗಂ ತಾನೋಡೆ ಮಾನ[11] ಭಂಗದೊಳಿ [12] ರ್ಕ್ಕಂ || ೨೫ ||

[13] ಯಗಣದ ಮುಂದಿಡೆ ಜಗಣವ |
ನಗಣಿತಫಲಸ್ಥಿತಿಯಕ್ಕು ಮಗಣದ ಮುಂತಂ ||
ಸಗಣಮನಿಕ್ಕಲು ಕರ್ತಂ |
ಪಗೆಯಂ ಬೆನ್ನಲ್ಲಿ ಕುಟ್ಟಿ ಕೀರ್ತಿಯನಾಳ್ವಂ [14] || ೨೬ ||

ನಗಣದ [15] ಯೊತ್ತಿಡೆ ಸಗಣವ |
[16] ಅಗಣಿತ ಧನಲಾಭಮಕ್ಕುಮಾರೋಗ್ಯಮದುಂ ||
ಯಗಣ [17] ನಗಣಗಳ [18] ಪ್ರೇರಿಸೆ |
ಜಗಣದೊಳ್[19] ಸತಿಪುತ್ರಹಾನಿ ಶೀಘ್ರದೊಳಕ್ಕುಂ || ೨೭ ||

---

1. ವೆಗಳು, 2. ಕುರಂಗಲು 3. ಸ್ತ್ರೀಗಣಗೂ 4. ಳೊಳ್ಮಸಜ 5. ಬಾಲಕಿ? 6. ವಿಸಂಧಿ 7. ನಿತ್ಯಮಾನಪುಂಸಕ 8. ಮವಿಡೆ 9. ಕರ್ತೃವಿಂಗೆ 10. ನಿಕ್ಕಲ್, 11. ಮಾನಂ 12. ಳಿಕ್ಕುಂ 13. ಯಿಗಣ,

14. ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ—ಕುಂದೆನಿಸದೆ ಲಘುವಿಸರ್ಗಗ |
ಳೊಂದಿಸಲದ ನರಿದವರ್ಗೆ ಲಘುವ್ರಜಮಕ್ಕುಂ ||
ಬಿಂದುವಿಸರ್ಗಾಕ್ಕರಗಳ್ |
ಬಂದಿರಲಿದು ಬಿಂದಿನಜವು ಛಂದೋಂ(ದಾಂ)ಬುಧಿಯೊಳ್ ||

ಎಂಬ ಪ್ರಕರಣಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲದ ಕಂದವಿದೆ. ಇದು ಲೇಖಕನ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕದೋಷವಿರಬಹುದು. 15. ಯಕಾರಾಗಮಸಂಧಿ? 16. ವಿಸಂಧಿ? ನಗಣಿತ ಎಂದಿರಬಹುದು. 17. ಗಗಣಗಳ, 18. ಪ್ರಿಪಸೆ, 19. ಯೊಳ್ಸತಿ,

ಗಗನೆಗಣಾಗ್ರದೊಳಂ[1] ತಾಂ |
ಯಗಣಮನಿಡಲಲ್ಲಿ[2] ಸುಮುಖ ಕೃತಿಕರ್ತಂಗಂ ||
ಅಗಣಿತಫಲಮುಂ ಕಿಡುಗುಂ |
ಪಗೆಯರ್ಗೆಯು ಪೇಳಬೇಡ ಪದಪದ್ಯ[3]ಗಳಂ || ೨೮ ||

ಯಗಣದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ರಗಣಂ |
ಸಗಣಮನಿಡಲಲ್ಲಿ[4] ಸಾವು ತಪ್ಪದು ಪತಿಗಂ[5] ||
ಮಿಗೆ ಕೇಡು ಹಾನಿ ಬಕ್ಕುರ್ಗಂ |
ಮೃಗನೇತ್ರೇ ಪೇಳಸಲ್ಲ ಪದಪದ್ಯಗಳಂ || ೨೯ ||

ನಭಗಣಮೆರಡಿಡೆ ಶುಭದಂ |
ರ[ಭ]ಗಣ ಮಿಡಲಶುಭ ಹಾನಿ ರಸಗಣಮಿಡೆ ತಾಂ ||
ಶುಭಮಕ್ಕುಂ ಜಯಗಣದೊಳು |
[6] ಉಭಯಂ ಶುಭಹಾನಿಯಕ್ಕು[7] ಕೇಳ್ ಕಮಲಮುಖೀ || ೩೦ ||

ಸರಸಿಜಸಖಗಣದಗ್ರದಿ |
ಮರುತ[8] ಸಖಗಣಮನಿಕ್ಕಿ[9] ಪೇಳ್ದೊಡೆ ಮತ್ತಾ ||
ಅರಸಿಂಗೆ ರಾಜ್ಯಲಾಭಂ |
ಚಿರಕಾಲದೊಳಲ್ಲಿ[10] ಮಂಗಳಂ ಶಿರವಲಿಗುಂ? || ೩೧ ||

ತಗಣದ ಮುಂತಿಡೆ ಯಗಣವು |
ಮಿಗೆ ದುಃಖಂ ನಗಣಮಿಕ್ಕೆ ವೈರಿ[11] ಭಯಂ ತಾಂ ||
ಜಗಣಮಿಡೆ ತೇಜಮಕ್ಕುಂ |
ರಗಣಮನಿಡೆ ಕಾವ್ಯಕರ್ತ ರಾಜ್ಯಮನಾಳ್ವಂ || ೩೨ ||

ರಗಣಗಣಾ? ಗ್ರದಿ ತಗಣಂ |
ಸಗಣಾಗ್ರದಿ ಸಗಣ ಜಗಣಾಗ್ರದೊಳಂ ||
ತಗಣ ತಗಣಾಗ್ರದಲ್ಲಿಯು |
ಪಗೆಗಳಿಗುಂ ಪೇಳಬೇಡ ಪದಪದ್ಯಗಳಂ || ೩೩ ||

---

1. ಉತಾಂ, 2. ಲಲಿಯು, 3. ಗಳುಂ, 4. ಸಾಲು, 5. ಪತಿಗುಂ, 6. ವಿಸಂಧಿದೊಳುಮುಭಯ? 7. ಯುಕ್ಕುಂ, 8. ತಾಸಖ, 9. ನಿಕ್ಕೆ, 10. ಳಲಿಲಿ. 11. ವೈರಿಯ ಭಯತಾಂ,

ಇಂದುಗಣಾಂತ್ಯದಿ ತಗಣಂ |
[1] ಬಂದಡೆ ಜಯಕೀರ್ತಿ ಲಾಭಮಕ್ಕುಂ ತಗಣಂ ||
[2] ನಿಂದಡೆ ನಾಶಂ ಮಗಣಂ |
ಸಂದಿಸೆ ಕೃತಿಕರ್ತ ರಾಜ್ಯ [3] ವಾಳ್ವನು ಕೆಳದೀ || ೩೪ ||

ವಿಧುಗಣದ ಮುಂದೆ ಸಗಣಂ |
ಉದಯಿಸುಗುಂ [4] ಸಗಣ ಘೋರ [5] ರಣಮಂ ಮಾಳ್ಕುಂ ||
ವಿಧುಮುಖಿ ಜಗಣ ವಿಚಿತ್ರಂ |
ಪದಕರ್ತಂಗಕ್ಕುಮುತ್ತರೋತ್ತರಕದನಂ || ೩೫ ||

ಇನಗಣದ ಮುಂದೆ ತಗಣ [6] ಮ |
ನನುಸಂಧಿಸಿ ಪೇಳೆ [8] ಪ್ರಭುಗೆ ಜಗಳಮುದಕ್ಕುಂ ||
ವನಿತೆ ಮಗಣವನು ಪೇಲ್ದಡೆ |
ಘನವಾರಂಭಂ ಯಗಣಸಗಣಮಿಕ್ಕಲ್ [7] ಮರಣಂ || ೩೬ ||

[9] ತೊಳವಿಂದಮ? ನೊಂದುಗ್ರಂಗಂ |
ಬಳಿಯಂ ಬಿದ್ದಿರ್ದುದದರ? [10] ವರ್ಣಮುದಕ್ಕುಂ ||
ತಿಳಿನೀಂ ತದ್ವರ್ಣಗಳಂ |
[11] ವಿಳಸಾಂಬುಜವದನೆ ಪೂರ್ವಸೂತ್ರಕ್ರಮವಂ || ೩೭ ||

ಇಂತರಿ ಭಗಣಕ್ಕಾವಗ |
ಭ್ರಾಂತಿಲ್ಲದೆಯು ವತೊಂ? ವರ್ಣಂ [12] ಪೊಂದಿದ ||
ಡಂತಹುದು ಚಂದ್ರವರ್ಣಂ ||
ಅಂತರಿಗಣಗೃಹದ ವರ್ಣ ಶುಭಮಶುಭಫಲಂ || ೩೮ ||

ಸಿತಚಂದ್ರನಾಗೆ ಶುಭ ಮಾ |
[13] ಸಿತ ಚಂದ್ರನಾಗೆ ಮೃತ್ಯು ಮತ್ತಂ ತಾಂ ಜಡ? ||
ಪ್ರತಿಭಾನುಮಾಗೆ ನಾ |
ಕ್ರ್ತತೆ ಯೊಡದರೆ? ಕೇಡಕ್ಕು ಕಾಳೆಗಮುಕ್ಕುಂ || ೩೯ ||

---

1. ಬಂದದ, 2. ನಿಂದರದಾಶಂ, 3. ವನಾಳ್ವನು, 4. ಗಗಣ, 5. ಘೋರಣ, 6. ವಮುಸಂಧಿಸೆ, 7. ಇಲ್ಲಿ ಇಕ್ಕಲ್ ಎಂಬ ವ್ಯಂಜನಾಂತಪ್ರಯೋಗವಿದೆ, 8. ಪರ್ವಕೆ ಜಗಳ. 9. ಅಶುದ್ಧಪಾಠಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಪ್ರಕೃತಾರ್ಥಸ್ಫೂರ್ತಿಯು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. 10. ಬಿದ್ದಿದ್ದವರ್ನ್ನ (ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಹೀಗೆಯೇ ರ್ನ್ನ) ಎಂದೇ ಇದೆ, 11. ಕಳಸಂಬುಜ? ಇದನ್ನು ದಳಿತಾಂಬುಜ ಎಂದು ತಿದ್ದಬಹುದು. 12. ಪೊಂದಿದಡೆಂತಹುದು? 13. ತಕಾರಕ್ಕೆ ದಕಾರ ಪ್ರಾಸು ಇರುವುದು, ಅಸಿತವೆಂದು ತಿದಿದರೆ ಗುರುಲಘುನಿಯಮವು ಕೆಡುವುದು.

* ಭಾವಿಸಿ ಪದಪದ್ಯ[ಂ][1] ಗಳೊ |
ಳಾವಗ ಮೊದಲಲ್ಲಿ ಗಣಗಳದೆ[2] ಯಿದೆ ಯೆನ್ನದೆ ||
ದೇವಗಣಮಿಟ್ಟು ಮುಂದ |
ಕ್ಕಾವಗಣಂ ಬಂದೊಡುತ್ತಮಂ ಕಮಲಮುಖೀ || ೪೦ |

[3] ಪರುಸಂ ತಾಂಗಿದ ಕಬ್ಬುನ |
ದಿರವುಂ ಪೊಸತಪ್ಪಮಿಸುನಿಯಪ್ಪಂತುಂ ತಾಂ ||
ಸುರಗಣದ ಮುಂದೆ ದುಷ್ಟೀ[4] |
ತರಗಣಮಿಡೆ ಶುಭಮದಕ್ಕು ಘಟಕುಚಯುಗಳೀ || ೪೧ |

[5] ಪೀತಂ ನೀಲಂ ಗೌರಸ |
ಮೇತಂ [6] ಹರಿತ ಸಧೂಮ್ರರಾಗಂ ಶ್ವೇತಂ ||
[7] ನೀತಿಯುತೆ ಚಿತ್ರವರ್ಣಂ |
[8] (ನೀ) ತಿಳಿಗೀ ಗಣಗಳೆಂಟು ವರ್ಣಕ್ರಮಮಂ || ೪೨ |

ಮಗಣ[9] ಮದು ಪೀತವರ್ಣಂ |
ಜಗತಿಯು[10] ಮಧಿದೈವ ಶೂದ್ರಕುಲಸಂ (ಭೂತಂ) ||
ಸೊಗಯಿಪ ಘನಸಂಪತ್ತುಂ |
ಮೃಗನಾಯಕಮಧ್ಯೆ ಕೇಳು[11] ಮೃಗಮದಗಂಧೀ || ೪೩

ಯಗಣಂ ನೀಲಾಭಂ ತಾಂ |
ಸೊಗಯಿಪ ದೈವಂ ಜಲೇಶ ವಿಪ್ರಕುಲಂ ತಾಂ ||
ಮಿಗಿಲಾದ ಧಾನ್ಯಲಾಭಂ |
ಮೃಗಚಾಪಲನೇತ್ರೆ ಸರಸಿಸಂಭವ[12] ಚರಣೇ || ೪೪

ರಗಣಮತಿ ಗೌರವರ್ಣಂ |
ಮಿಗೆ ಯಗ್ನಿಯದಕ್ಕೆ ದೈವ ಮುನಿಯ[13] ಕುಳಂ ತಾಂ ||
ಬಗೆ ಮೃತ್ಯು ರುಜೆಯುಮಪಜಯ |
ಮೃಗಚಾಪಳನೇತ್ರೆ ಕೇಳು ಗುರುಕುಚಯುಗಳೇ || ೪೫

---

1. ಪದ್ಯಗಳೊಳಾವಗ, 2. ಳದಯುದೆಯುಂನಿದೆ, 3. ಪರಶಂತಾಂಕಿತಕಬ್ಬಿನದಿತವಂ, 4. ಶೇರಸ್ಯ ಗರಿಕಲಾಂಸುಭ......ಇದೇ ಪದ್ಯವು ಮತ್ತೆ ೯೩ನೆಯ ಪದ್ಯವಾಗಿ ಬರೆದಿದೆ. ಅಲ್ಲಿಯ ಶುದ್ಧ ಪಾಠಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿದೆ. 5. ರ್ವಿತನಿಲ್ಲಂ, 6. ಹರಿತಸದರ್ರಾಗತಸ್ವತಂ, 7. ಸಿತ್ರಿಯುತೆ, 8. ತಿಳಿಗುಂ ಗಣಗಳೆಂಟಂವರ್ನ, 9. ಮತಿಲ್ಲತವರ್ನಂ, 10. ಮಮಧದ್ಯವಸೂದ್ರತುಲಸಂಯುತಂ. 11. ಕೇಳ ಎಂಬುದು ಸಾಧುರೂಪವು. 12. ವದನೇ ?, 13. ಮುನಿಯುಳತಾಂ,

* ಈ ಪದ್ಯವು ಮತ್ತೆ ೧೦೫ನೆಯ ಪದ್ಯವಾಗಿ ಬರೆದಿದೆ.

ಹರಿತ್ರ ಸವರ್ಣಂ ಸಗಣಂ |
ಪರಿಕಿಸೆ ಮಾರುತಸು ದೈವ[ವದು]ಹೀನಂ ತಾಂ ||
ನಿರುತ[1] ವಿನಾಶಂ ಫಲವಂ |
[2] ತಱಿ ಯುದನೆ ಸರೋಜನೇತ್ರೆ ಕೇಳ್ ಶಶಿವದನೇ || ೪೬ ||

[3] ಪೊಗೆವಣ್ಣಂ ತಗಣಂ ತಾಂ |
ಗಗನ[4] ಮುಮಧಿದೈವ ವಿಪ್ರಕುಲಸಂಭೂತಂ ||
ಮಿಗೆ ದುಃಖಂ ಕೇಡು ಭಯಂ |
ಮೃಗಧರಮುಖಿ ಕಾವ್ಯಪತಿಗೆ ತಪ್ಪದ[5] ವೆನಸುಂ || ೪೭ ||

ರಾಜಿಸುವ ರಕ್ತವರ್ಣಂ |
ತೇಜದ ಜಗಣಕ್ಕೆ ಸೂರ್ಯನಧಿದೈವಂ ತಾಂ ||
ರಾಜಕುಲ ರುಜೆಯು ಫಲದಂ |
ಮೂಜಗದೊಳ್ ಕೇಳು [ಸಾರ್ಗು] ಶತ್ರುವಿನಾಶಂ || ೪೮ ||

ಬಿಳಿ[6] ದ(ಹ)ವರ್ಣಂ ಭಗಣಂ |
ನಳಿನದ ಪಗೆ ದೈವ ದೈತ್ಯಕುಲಸಂಭೂತಂ ||
ತಿಳಿ ಕಾಂತೆ ಕೀರ್ತಿ ಲಾಭಂ |
ಗಳು ಕೃತಿಪತಿಗಕ್ಕು ಶಾಶ್ವತಂ ಪ್ರಿಯವಚನೇ || ೪೯ ||

ದೇವಗಣ ಚಿತ್ರವರ್ಣಂ |
ಭಾವಿಸೆ ಪರಮಾತ್ಮ ದೈವ ಸುರಕುಲಮುಂ ತಾಂ ||
[7] ಆವಗ[ಕರ] ಮಾಯುಷ್ಯಂ |
ಶ್ರೀವಧು ನೆಲಸಿಕ್ಕು ತುಂಬಿಬಂಬಲ್ಗುರುಳೇ || ೫೦ |·

ಎಂಟುಗಣ ಸಲುವುದರಸಿಗೆ |
[8] ಪಂಟಿಸಲೇಕಬಲೆ ಕೇಳು ಪದಪದ್ಯದೊಳಂ ||
ಉಂಟವಕೆ ವಿಷ್ಣುವಂಶವು |
ಕಂಟಕಹರ ಕವಿಯು ಮುನಿದು ಬೈದೊಡೆ ತೋರ್ಕುಂ || ೫೧ ||

---

1. ವಿನಾವಂ, 2. ತನಿಯುದನೆ. ೩. ಪೊಗೆವರ್ಣಂ ರಗಣಂ 4. ನಂಮುಧಿ, 5. ವೆರಸುಂ,

6. ಬಿಳಿದೇಪ್ಯ, ಬಿಳಿದಪ್ಪವರ್ಣ, ಎಂದು ಕವಿಯ ಪಾಠವಿರಬಹುದು. ಛಂದಸ್ಸು ಕೆಡುವುದು. 7. ಆವಗತಮಾಯುಷ್ಯಂ, ? 8. ಪಂಠಿಸ, (ಕಂಟಿಸ ?)

* ಗುರುವಕ್ಕುಂ ಮುಂತೊತ್ತ |
ಕ್ಕರಮಾದೊಡೆ ಪಿಂತೆ ನಿಂದ ಸ್ವೈಯಕ್ಕರಮುಂ ||
ಗುರು ದೀರ್ಘತೆಯಿಂದಕ್ಕುಂ |
ಪರಮಾರ್ಥಂ ಚಾರು 1 ಪೀವರಸ್ತನಯುಗಳೇ || ೫೨ ||

* ಬಿಂದು ವಿಸರ್ಗಂ ವ್ಯಂಜನ |
ಮೊಂದಿದ ದಡ್ಡಕ್ಕರಂ 2 ಪದಾಂತ್ಯಂ ದೀರ್ಘಂ ||
ಬಂದೊಡಱಿ 3 ವನಜಮುಖಿ ಗುರು |
ವೆಂದುಂ ಕವಿನಾಗವರ್ಮನನುಮತಿಯಿಂದಂ || ೫೩ ||

*4 ಮ|| ಧರೆಯಿಂ ಶ್ರೀ ಜಲದಿಂ ಮಹೋನ್ನತಿ 5 ಯಶಂ [ಪದ್ಮಾರಿ] ಯಿಂದಾಯು ದೇ
ವರಿನಕ್ಕುಂ ರುಜೆ ಭಾನುವಿಂ ಮರಣ ಮತ್ಯುಗ್ರಾಗ್ನಿಯಿಂ ಶೂನ್ಯಮುಂ ||
ಬರದಿಂ ವಾಯುವಿನನ್ಯದೇಶಗಮನಂ ಕಾವ್ಯಾಧಿಪಂಗಕ್ಕುಮೆಂ |
ದೊರೆದಂ ಸತ್ಕವಿ ನಾಗವರ್ಮನಿಳೆಯೊಳ್ ಸಾಹಿತ್ಯವಿದ್ಯಾಧರಂ 6 || ೫೪ |

* ಧರೆಯುಂ ಜಲ ಹಿಮಕಿರಣಂ |
ಸುರಗಣಮುಂ ಶುಭ ಮೆನಿಕ್ಕು ಮಿಂತಿವು ನಿರುತಂ ||
ತರಣಿ ನಭ ವಾಯು ವಗ್ನಿಯು |
ಮಿರದಂತಿವು ಗಣದೊಳಶುಭಮಕ್ಕು ಮನೋಘಂ || ೫೫ |

* ಶಾ|| ಆಶೀರ್ವಾದದೊಳುರ್ವಿಯುಂ ಪರಬಲಂ ಮುತ್ತಿರ್ದೊಡಾತೋಯಮುಂ |
ಕ್ಲೇಶವ್ಯಾಧಿಯೊಳಿರ್ಪವಂಗೆ ಪವನಂ ಧೀರೋನ್ನತಂಗಗ್ನಿ ಸಂ ||
ತೋಷತ್ಯಾಗಿಗಮಿಂದು ದಾಱಿಯಿಡುವಂಗಂದಂಬರಂ ತ್ಯಾಗಿಗಂ |
ಭಾಸ್ವದ್ದೇವಗಣಂಗಳೆಂಟಱಿದು ಪೇಟಲ್ಲಲ್ಲಿ ಗಬ್ಜಾನನೇ 7 || ೫೬ ||

---

1. ವಿವರ 2. ಕ್ಕರ, 3. ಡವಿ, 4. ಮೃಗಧರೆಯಂ, ಮ|| ಧರೆಯಂ ಎಂದಿರಬಹುದು.
5. ನ್ನತೆಯಂ ಶಂಪಥರ್ಮಪಿಯಿಂ, 6. ಈ ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ ೫೬ ಎಂದಿದೆ. ಇದು ನಿಯತವಾಗಿ (ಪ್ರಾಮಾದಿಕವಲ್ಲದಿ) ದ್ದರೆ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ೧ ಪದ್ಯ ಗಳಿತವಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ತೋರುವುದು. 7. ಸಂಖ್ಯೆ ೫೮ ಎಂದಿದೆ. ೧ ಪದ್ಯ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗಿದೆ. * 4. ಈ ಪದ್ಯವು ಮತ್ತೆ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ.

* ಈ ಗುರ್ತಿನ ಕಂದಗಳು ನಾಗವರ್ಮಛಂದಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿವೆ. ಇಲ್ಲಿಂದಮುಂದೆ ೬೨ ರವರೆಗಣ ಪದ್ಯಗಳು ಅದಿಯಲ್ಲಿ ೞನೆಯ ಪದ್ಯದಿಂದ ಮುಂದೆ ಇರಬೇಕೆಂದು ತೋರುವುದು.

೫೨-ಪಾ||...ಮಾಗಿರೆ......ಸ್ವೈತಕ್ಕ........ವೊತ್ತುಗಳಿಂದಕ್ಕುಂಪರ......ಪೀನಪೀವರ............ || **೩೪** ||

೫೩............ವೆಂದುಂ ಸ್ವೈಯಡಿಯ ನಾಗವರ್ಮನ ಮತದಿಂ, || **೩೫** ||

* **೫೪**...ದೇ| ವರಿನಿಂತಾರುಜೆ......ವಾಯುವಿನಿಂ ವಿದೇಶ...ನಾಗವರ್ಮನಖಿಲಾಶಾದಂತಿದಂತಂಬರಂ || **೪೨** ||

* **೫೫** ಧರೆಜಲ ನಿಶಾಕರಂ ಸುರಪುರ...ನಿರುತಂ......|| **೪೪** ||

* **೫೬** ಆಶೀರ್ವಾದದೊಳುರ್ವಿಯಂ...ವರನನೇ || **೪೩** ||

*ನ್ನಯದಿಂ ಗುರುವೆಂಬುದು ತ್ರಿ |
ನಯನಂ ಲಘು ಕಂಸವೈರಿಯೆಂಬುದು 1 ನಿಯತಂ ||
ಮಯರಸ ತಜಭನ ಲಗ ಮಿವು |
ನಿಯಮಾಕ್ಷರದಿಂ ಗಣಾಕ್ಷರಂಗಳವಕ್ಕುಂ || ೫೭ ||

*ಕವಿತೆಯ ಗಣಮೆಂಟಱೊಳಂ |
ದಿವಿ ಭೂಮಿಯು ಚಂದ್ರತೋಯಮಿವು ಶುಭದಗಣಂ ||
ರವಿ 2 ಶಿಖಿ ಪವನಂ ವ್ಯೋಮಂ |
ಕವಿತೆಯೊಳಂ ಕಷ್ಟಮಕ್ಕು 3 ನಾಂದೀಪದದೊಳ್ || ೫೮ ||

*ಗಿರಿಶಂ ಧೂರ್ಜಟಿ ಶರ್ವಂ |
ಪುರಾರಿ ಯುಘರಿಪುವೆನಿ 4 ಪ್ಪುವಿಂತಯ್ದು ಗಣಂ ||
ಬರೆ ಶಶಿಪುರಬಾಣಾದ್ರಿಯೊ |
ಳಿರೆ 5 ಕಂದುಂ ಕವಿತೆಗಕ್ಕು ನಾಂದೀಪದದೊಳ್ || ೫೯ ||

* ನಲ್ಲಳೆ ಪದವಿಡುವ ಗಣಂ |
ಪಲ್ಲವದೊಳ್ 6 ನೆರೆ ಜಲೆಂದು ನಾ 7 ಕಾದಿಗಣಂ ||
ಬಲ್ಲವನೆ ಸತ್ಕವೀಶ್ವರ |
ನಲ್ಲರ್ಮೆ[ಚ್ಚೆ]ನಲು ಪೇಳ್ವ ನವ ಕೃತಿಕರ್ತಂ || ೬೦ ||

---

1. ದಸಿಯತಂ, 2. ಶಶಿ (ಈ ಗಣವು ಚಂದ್ರಶಬ್ದದಿಂದ ಎರಡನೆಯ ಪಾದದಲ್ಲಿಯೇ ಶುಭದ ವೆಂದು ಹೇಳಿವೆ, ಆದುದರಿಂದ ತಿದ್ದಿದೆ.) 3. ನಾಂದಿಪದದೊಳು. 4. ಪ್ಪವಿಂತೈದು, 5. ಕಂದುಂ ಕವಿತೆಗದು 6. ಧರೆ? 7. ಕಾಡಿ.

* ೫೭ಪಾ||....ವೆಂಬುದು ಕೇಳ್ ತ್ರಿಯಂಬಕಂ ಲಘು ಮುರಾಂತಕಂ ಮೃಗನಯನೇ || .... ಲಗವಿನಿಚಯಮೆಂಬಿವು ನಿಯಮದಿಂ ಗಣಾಕ್ಷರಮಕ್ಕುಂ || ೩೬ ||

* ೫೮-ಇದು ರೇಖಾಂಕಿತಭಾಗದ ಕೆಳಗಿದೆ—(ಪುಟ ೧೨ ಪದ್ಯ ೪೪) (ಇಲ್ಲಿಯ ೫೫ನೆಯ ಪದ್ಯದ ವಿಷಯವೇ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳಿದೆ.) ಕವಿತೆಗೆ....ದಿವಿಭೂಮಿಚಂದ್ರ...ಶುಭದಂಗಳ್ || ...ಪವನ ವ್ಯೋಮಂ ಕವಿತೆಗೆ ಕರಕಷ್ಟಮಲ್ತೆ..|| ೭ ||

* ೫೯....ಪುರಾರಿಪುರರಿಪು......ವಿಷಯಾದ್ರಿಯೊಳಿರದಿರ್ಕೆ ಪುರಾರಿ ಯೆಂಬ ಗಣಮಬ್ಜಮುಖೀ | ೨೨೮ || (ಈ ಕಂದವು ಈ ಪ್ರಕರಣಕ್ಕೆ ಉಚಿತವಾಗಿಲ್ಲ.)

* ೬೦-ಛಂದೋಂಬುಧಿಯಲ್ಲಿ ರೇಖಾಂಕಿತಭಾಗದಕೆಳಗೆ –(ಪುಟ ೧೫ ಪ ೪೫)
........ವಿಡುವೆಡೆಯೊಳ್.....ಪದದೊಳುಭಯಗಣಸಮನಾಗಲ್ ||
ಸಲ್ಲಲಿತಕೀರ್ತಿಯಾದಪು | ದಲ್ಲದೊಡಾಕೃತಿಗೆ ಹಾನಿ ತಪ್ಪದೆ ಬರ್ಕುಂ ||

*ಶರಕುಸುಮಭೋಗಭಾಮಿನಿ |
ಪರಿವರ್ಧಿನಿವಾರ್ಧಕಶಾಖ್ಯವೆಂದಾಱುತೆಱಂ ||
ಕರಿ ದಶ ರವಿ ಮನು ಷೋಡಶ |
ವರವಿಂಶತಿಮಾತ್ರೆಯಿಂದೆ ಷಟ್ಪದಿ ನಡೆಗುಂ || ೧೮ ||

ಷಷ್ಠಿ ಪದಿಮೂಱು ಸಪ್ತಮಿ |
ಯಷ್ಟಮಿ ಪತ್ತೈದು ತದಿಗೆ ಬಿದಿಗೆಯು ಪಾಡ್ಯಂ ||
ತುಷ್ಟಿಕರಂ ಪದಮಿಾಯಲು |
ಕಷ್ಟಂ ಮೊದಲಾದ ತಿಥಿಯೊಳಂಬುಜವದನೇ || ೧೯ ||

ಮೂಱುತ್ತರೆ ಯಿಷ್ಟು ? ಹಸ್ತಮು |
ಮಾರೇವತಿ ಪುಷ್ಯ [1] ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ಋಕ್ಷಂ ಮೈತ್ರಂ ||
ತೋಱಿರೆ ಮೂಲಂ ಚಂದ್ರನ |
[2] ಸಾರಿಗೆ ನಕ್ಷತ್ರಮಿನಿತು ಸೌಭಾಗ್ಯಕರಂ || ೨೦ ||

ವ್ಯಾಘಾತ ಪರಿಘ ವಜ್ರಮು |
[3] ಮಾಗಲ್ ವ್ಯತಿಪಾತ ಗಂಡಮತಿಗಂಡಂಗಳ್ ||
ಸಾಗಿರೆ ಧೃತಿ ವಿಷ್ಕಂಭಾ [4] |
ದೀ ಘನಯೋಗಗಳನುೞಿದ ಯೋಗಮೆ ಶುಭದಂ || ೨೧ ||

ಲಕ್ಷಣದಿ ಪದಮನುಸಿರ್ದೊಡೆ |
ರಕ್ಷಿಪುದಾಪ್ರಭುವ ಪೇೞ್ದ ಕವಿಯುಂ ಸತತಂ ||
ಲಕ್ಷಣ ತಪ್ಪಿದೊಡಿರ್ವರ |
ಭಿಕ್ಷವ ಬೇಡಿಸದೆ ಮಾಣದಿದೆ [5] ಸಿದ್ಧಾಂತಂ || ೨೨ ||

* ಪರುಸಂ ಸೋಂಕಲು ಕಬ್ಬಿನ |
ದಿರವುಂ ಪೊಸಮಿಸುನಿಯಪ್ಪ ತೆ(ಱ) ದಂತಕ್ಕುಂ ||
ಸುರಗಣದಮುಂದೆ ದುಷ್ಟೋ |
ತ್ಕರಗಣಮಿಡೆ ಶುಭದಮಕ್ಕು ಘಟಕುಚಯುಗಳೇ || ೨೩ ||

---

*. ಈ ಕಂದವು ಈ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿರುವುದು ಉಚಿತವಾಗಿಲ್ಲ.) (ಛಂ. ಪಾಠ)...ಮನುರಾಜರ್ ಬರೆವಿಂಶತಿ......

1. ಬ್ರಹ್ಮಾದ್ರಿಮುಕ್ಷಂ, 2. ಸಾವಿಗೆ. 3. ಮಾಘೆ, 4. ಬಾಧೆಘನ, 5. ಣದೇಸಿದ್ಧಾಂತಂ

* ಇದು ಪುಟ ೮ ಪದ್ಯ ೪೧ ರಲ್ಲಿ ಪರುಸಂತಾಂಗಿದ.......ಪೊಸಮಿಸುನಿಯಪ್ಪಂ ತುಂತಾಂ || ...ದಿ ಮುಂದೆ ಸೇರಸ್ಯಗರಿಕಲಾಂ ಶುಭದಮಕ್ಕುಂ........ || ಎಂದಿದೆ.

ಮೊದಲಕ್ಕರಕಂ ಸೊನ್ನೆಯು ।
ನೊದವಿಸೆ ತಾಂ ದೋಷಮೆಸೆವ ಕಾವ್ಯಾದಿಯೊಳಂ ॥
ಪಡೆದು ವಿಸರ್ಗಮನಿಡಲಂ ।
ತನು ನಾಶಕರಂ ಪಯೋಜದಳನಿಭನಯನೇ ॥ ೭೪ ॥

* ಪದಲಕ್ಷಣ—

ಪದದರ್ಥ—
ಮುದದಿಂ ಪಲ್ಲವಿಯನುಸಿರೆ ಮೋಹನಮಬಲೇ ॥

ಪಲ್ಲವಿಯೊಳನ್ವಯ 1 ಕ್ರಿಯೆ ।
ಯಿಲ್ಲದೊಡಂ ದೋಷಮಿಡುವ ತಾತ್ಪರ್ಯಾರ್ಥಂ ॥
ಪಲ್ಲವಿಯೊಳೊಂದು ಪದದೊಳು ।
ಸೊಲ್ಲಪುದೊಂದಾಗೆ ದೋಷಮಂಬುಜವದನೇ ॥ ೭೫ ॥

ಪಲ್ಲವದೊಳೊಂದು ನುಡಿಯಂ ।
ಸೊಲ್ಲಿಸಿ ಪದಕದನೆ ವಿಸ್ತರಂ 2 ಗೈವುದು ಕೇಳ್ ॥
ಸಲ್ಲಲಿತಮಪ್ಪ ಲಕ್ಷಣ ।
ಮಲ್ಲದದ 3 ರಂತಿರ್ದುದುಮನುಸಿರಲ್ ದೋಷಂ ॥ ೭೬ ॥

ಲಿಂಗತ್ರಯ ವಚನತ್ರಯ ।
ಕಂಗೊಳಿಸುವ ಕಾಲದೋಷ ಪುರುಷತ್ರಯಮುಂ ॥
ಸಂಗಳಿದುದೊಂದು . ಂದನೆ ।
ಪಿಂಗನೆ? ಪಿಡಿದೊರೆ ವುದಬಲೆ ಪಲ್ಲವಿಪದದೊಳ್ ॥ ೭೭ ॥

ಒರ್ವರ 4 ಸೊಲ್ಲಂ ಪಲವರ ।
ದಿರ್ವರ ನುಡಿಯಿಂದ ತಗುಳೆ ಪಡಿಯುತ್ತರಮಂ ॥
ಸರ್ವರ ಮಾತಂ ಕೂಡಿಸಿ ।
5 ತರ್ವಾಯಾರ್ಥಮನೆ ಪದದೊಳುಸಿರಲ್ ದೋಷಂ ॥ ೭೮ ॥

---

* ಇಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧವಾದ ಪಾಠವಿಲ್ಲ. ಒಂದೇ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿಮಾತ್ರ ದೊರಕುವುದರಿಂದ ತಿದ್ದಿ ಸರಿಪಡಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇದು ಕಂದಭಾಗವಿರಬಹುದು.

1. ಳನಯಕ್ರಿಯೆಕ್ರಿಯೇ 2. ಗೈದುಂ, 3. ತಿರ್ದುಗು. 4. ಸೋಲಿಂಪೂಲ್ರದ, 5. ತವ್ಯಾಯಾ.

ಏಕಾರ್ಥಂ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯಮ. |
ದೇಕವಿಧಾನಂ ಸಮಸ್ತಮಾರ್ಗಮುಮೇಕಂ ||
ಏಕಮುಮಾಗಿಯೆ ಯಂತ್ಯ |
1 ಸ್ವೀಕೃತಮಲ್ಲದುವೆ ಪದಮೆನಿಪ್ಪುದವೋಘಂ || ೭೯ ||

ನಾಯಕಿ ಸಖಿ ದೂತಿಯುಮನು |
ನಾಯಕಿ ಸಖಿಭೇದ ನಾಯಕಾದಿವಿಭೇದಂ ||
ದಾಯಂತಪ್ಪದೆಯೊಂದನೆ |
ಆಯತದಿಂ ಪೇಳ್ದೊಡವನೆ ಪದಕವಿ ಕೇಳದೀ || ೮೦ ||

* ಭಾವಿಸೆ ಪದಪದ್ಯಂಗಳೊ |
ಳಾವುದು ಮೊದಲಲ್ಲಿ ಗಣಗಳದುವಿದು ವೆನ್ನದೆ ||
ದೇವಗಣಮಿಟ್ಟು ಮುಂದ |
ಕ್ಕಾವಗಣಂ ಬಂದೊಡುತ್ತಮಂ ಕಮಲಮುಖೀ || ೮೧ ||

* ಮಗಣಂ ಬ್ರಹ್ಮಕುಲಕ್ಕಂ |
ಭಗಣಂ ವೈಶ್ಯಂಗೆ ಕ್ಷತ್ರಿಯರ್ಗಳ ಕುಲಕಂ ||
ಯಗಣಮುದಕ್ಕುಂ ಕಾಮಿನಿ |
ತಗಣಂ ಶೂದ್ರಂಗೆ ಪೇಟಿ ಸತ್ಫಲಮುಕ್ಕುಂ || ೮೨ ||

ಧರೆಜ[ಲವನ]ಲಾನಿಲನಭ |
ಸರಸಿಜಸಖ ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರ ಪರಮಾತ್ಮಂ ತಾಂ ||
ಪರಶಿವನ[ಯೆಂ]ಟು ತನುಗಳ್ |
ತರಳಾಕ್ಷಿ ಗಣಾಧಿದೇವತೆಗಳಿಂತಱಿಗುಂ || ೮೩ ||

ಕಚಟಪರಂ 2 ವಿಪ್ರಕುಲಂ |
ಪ್ರಚುರದಿ 3 ತ ಪವರ್ಗಮೆರಡು ನೃಪಕುಲಜನಿತಂ ||
ಶಶಿಮುಖಿ ಶಷಸಹ ವೈಶ್ಯಂ |
ಯುಚಿತವಚೀ ಯುಳಿದು 4 ವೆಯ್ದೆ ಶೂದ್ರಾಕ್ಷರಗಳ್ || ೮೪ ||

---

1. ಶ್ರೀಕೃತ. 2. ತಪಂ. 3. ಪ್ರಾಸಾಕ್ಷರ? 4. ಕದಿಯೆ.

* ಇದು ಪದ್ಯ ೪೦ ಪು, ೮ ರಲ್ಲಿದೆ. (ಪಾ. ಭೇ.) ಭಾವಿಸಿ... ಳಾವಗಮೊದ... ಳದೆಯದೆಯೆ...

* ಇಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಗಣವಿಚಾರವನ್ನು ಹೇಳಿರುವುದು ಮೂಲಪ್ರತಿಯ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತತೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದು.

ಸ್ವರಗಳು ಪುಲ್ಲಿಂಗಂ ತಾ |
ಮುರುತರ ದೀರ್ಘಂಗಳೈದಲವು ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಂ ||
ಗುರುಕುಚಿ ಬಿಂದುವಿಸರ್ಗಂ |
ಕರವೊಂದಿದ ವ್ಯಂಜನಂ ನಪುಂಸಕಲಿಂಗಂ || ೮೫ ||

ಶುಭ ಜಯಮುನ್ನತಿ ಶೋಭನ |
1 ಶುಭಾವಹಂ ತೇಜ ರಮ್ಯರಮಣೀ[ಯ]ಲಸ ||
(ದ್ವಿ)ಭುಘನ ಸನ್ನುತಕೀರ್ತಿಯು |
ಪ್ರಭುದೈವಮ ಮೊದಲೊಳಿಟ್ಟೊಡದು[ವುಂ]ಶುಭದಂ || ೮೬ ||

ನೊಂದಳ್ ಬೆಂದಳ್ ಮೋಹದಿ |
ಕಂದಿಯೆ ಕುಂದಿದಳು 2 ಕೊಳನೊಳ(ಗ)ಬ್ದು....ಸಾ ||
ವೊಂದಿದಳಾಪತ್ತಿಂ ಕಳೆ |
ಗುಂದಿದಳೆಂದುಸಿರಲಶುಭ ಪದಪದ್ಯದೊಳಂ || ೮೭ ||

3 ಅರಿಸಮಾಸ (ವಿಷಯ)

* ಸುರಪುರಸುವರ್ಗ ಪವನಂ |
ಸರಸಿಜಮುಖಿ [ಹಸ್ತಿ]ಕುಂಭಮೊಲೆಗಳ 4 ಕಾಂತೇ ||
ವರಕುಮುದಗಣ್ಣಿ ನೊಪ್ಪುವ |
ತರುಣಿಯೆನಲ್ ಪೇಳ್ದೊಡರಿಸಮಾಸಮುದಕ್ಕುಂ || ೮೮ ||

ನಗೆನಯನದಡಿಗಳರುಣಂ |
ಮೊಗಶಶಿ ಮಿಗೆ ನೀಳ್ದ ಕೇಶ ಪಲ್ಗಳ ಛವಿಗಳ್ ||
ನೆಗಲ್ದ ನಡೆ ಯಿಭದ ಗತಿಗಳ್ |
ಸೊಗಯಿಪ ತೋಳ್ಲತೆಯೆನಲ್ಕೆ ದೋಷಂ ಕೆಳದೀ || ೮೯ ||

ಕಮಲಾಪೋವರಕಮಲಂ |
ಕಮಲೋದ್ಭವ ಮುಖ್ಯದೇವತಾ ಮುಖಕಮಲಂ ||
ಕಮಲಪ್ರಿಯಪದಕಮಲಂ |
ಕಮಲಾಸ್ತ್ರನ[ಕಮಲ]ಕಮಲಮುಖಿ ಸರ್ವಾಂಗಂ || ೯೦ ||

---

1. ನಿಭವಹನಿಭ 2. ಕುಳನೊಳಳ್ದುಬಾವೊಂದಿ. 3. ಅರಿಸಮಾಸ. 4. ಕಾಂತಂ

* ಇದು ಬೇರೊಂದು ಕಂದದ ಪಾದವೆಂದು ತೋರುವುದು.

ಪ್ರಾಸುಲಕ್ಷಣ.

$ ನಿಜದಿಂ ಬಂದೊಡೆ ಸಿಂಗಂ ||
ಗಜ ದೀರ್ಘಂ ಬಿಂದು ವೃಷಭ ಬೆಂಜನ ಶರಭಂ ||
ಅಜನು ವಿಸರ್ಗಂ ಹಯಮಂ |
ಬುಜಮುಖಿ ದಡ್ಡಕ್ಕರಂಗಳಿವು ಷಟ್ಪ್ರಾಸುಂ || ೯೧ ||

ಸಿಂಗದೊಳತಿಸಂಪದ[ವು]ಮು |
ತಂಗಜದೊಳು ರಾಜ್ಯಲಾಭ ಸಂಪದ ವೃಷದಿಂ[1] ||
ಭಂಗಮುದಜನಿಂ ದುಃಖಂ |
ತುಂಗ[ಸ್ತ]ನಿ ಶರಭದಿಂದ ಸಿರಿ ತುರಗದೊಳಂ || ೯೨ ||

* ಚರಣಗಣಂಗಳು ಪದಗಳು |
ಕರಣಂಗಳು ಕೃತ್ರ್ಯಕರ್ಮಕರಣಕ್ರಿಯೆಗಳ್ ||
ನಿರುತಂ [2] ನೇತ್ರಂ ಅಮೃತಾ |
ಕ್ಷರಂಗಳು ಮಿಗೆ ಚೆಲ್ವು ಯತಿ ಜೀವ ಪ್ರಾಸುಂ || ೯೩ ||

ತದಿಗೆ ತ್ರಯೋದಶಿ ಪಂಚಮಿ |
ಬಿದಿಗೆಯು ದ್ವಾದಶಿಯು ಷಷ್ಠಿ ಸಪ್ತಮಿದಶಮಿಯೊ [3] ||
ಳೊದವಿದ ಕೃತಿಬಂಧಂ ಸಃ |
ಮುದವೀಯಲ್ಕೆ [ಪತಿಗೆ] ಲೇಸ ಸೀವುದು (ವು) ತರುಣೀ || ೯೪ ||

ಶ್ರೀಕಾರಾ [4] ಸ್ಪದಮಾಗಿರೆ |
ಲೋಕತ್ರಯದೊಳಗೆ ಕೀರ್ತಿವಡೆಗುಂ ಪದ್ಯಂ ||
ಶ್ರೀಕಾರಗಳಿಲ್ಲದ[ದೇ] |
ಲೋಕದೊಳಂ ಸಲ್ಲದೆಂದ ಕವಿ ಫಣಿವರ್ಮಂ || ೯೫ ||

ಮೂಲದೊಳೊ(ಂ)ಲಿದಿರೆ ಶಾರದೆ |
ಮೇಲಣ ಪಾದಂಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದಿರ ಲುಚಿತಂ ||
ಮೂಲದೊಳಿಲ್ಲದೆ ಪದ್ಯದ |
[ಮೇಲಣ] ಪಾದಂಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದೊಡೆ ಮರಣಂ || ೯೬ ||

$ ಇದು ಛಂದೋಂಬುಧಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಪು. ೧೬–ಪ. ೪. * ಇಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥಪಾತಾಸ್ತವ್ಯಸ್ತತಾದಿ ದೋಷಗಳಿಂದ ಶುದ್ಧ ಪಾಠವು ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಹಸ್ತಲಿಖಿತ ಪ್ರತಿಯ ಪಾಠ—

ಜಗಣಂ ಗಣಗಳು ? ಪದಗಳು ಕರಣಂಗಳು ಕರ್ತೃಕರ್ಮಅರಿಸಮಾಸ ||
ಸುರಪುರಸುವರ್ಣಸರಕ್ರಿಯೆಳ್ಕತಗಳು ನಿಕುತಂ |
ನೇತ್ರಂ ಅಮೃತಾಕ್ಷರಂಗಳು ಮಿಗೆ ಚೆಲ್ವುಯತಿಜೀವಪ್ರಾಸಂ || ೯೩ ||

1. ವೃಷಭಂ. 2. ಹಸ್ತಲಿಖಿತಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಪ. ಸಂ. ೧೧೬–೧೧೦ ಎಂದಿದೆ. 3. ದಶಮಿಯೊಳು ಒದ. 4. ಆಕಾರಂ ಆಸ್ಪದಾಗಿರೆ

ಶೆರದೆ ಬರಲಾದಿಯೊಳಾ |
ಕ್ರೂರವಿಷಾಕ್ಷರಗಳುಂತದುಂ ನಿರ್ಜೀವಂ ||
ನೀರಸಮೆಂಬವನುಗ್ರಂ |
ಕ್ರೂರವಿಪತನೊಂದಲೀದಿ ?ಯುಂತಕ್ಕುಂ § || ೯೭ ||

* (ವೀಣಾಮಧುಕರಪಾಲೀ |)[1]
ವಾಣೀಕಳಶ್ರೇಣಿ[2] ಪ್ರಾಸುವಡಿಭೇದಗಳಂ ||
[3] ಜಾಣೆ ಮಿಗಿಲಱಿಯೆ ಪೇಳ್ವೆನು[4] |
[5] ಗ್ರಾಣಿತ ಮನಕಪ್ಪ ತೆರದಿ ಸತ್ಕವಿಗಳ್ಗೆ || ೯೮ ||

ಮೊದಲಕ್ಕರದಿಂ ಮುಂದಣ |
ದದು ನೋಡಲ್ ಪ್ರಾಸದಕ್ಕರಂ ತತ್ಪ್ರಾಸಂ ||
ವಿದಿತಂ ನಾಲುಕು[6] ಪಾದ |
ಕ್ಕುದಯಿಸುಗುಂ ವರ್ಣವೊಂದೆ ಪದಪದ್ಯಕ್ಕಂ || ೯೯ ||

* ಹರಿ ಕರಿ ವೃಷಭ[7] ತುರಂಗಮ |
ಶರಭಾಜಂಗಳುಮೆನಿಸಿಪ್ಪ ಷಟ್ಪ್ರಾಸಕ್ಕಂ ||
ತರುಣಿ ನಿಜ ದೀರ್ಘ ಬಿಂದು ವಿ |
[8] ನಿರದೊತ್ತುಂ ವ್ಯಂಜನಂ[9] ವಿಸರ್ಗಮೆನಿಕ್ಕುಂ || ೧೦೦ ||

---

§ ಇದು "ಗ" ಪ್ರತಿಯ ಕೊನೆಯ ಭಾಗವು. ಪ. ಸಂ. ೧೨೧. ಇಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಎಂಬ ಸಮಾಪ್ತಿ ಸೂಚಕಾಕ್ಷರಗಳಿವೆ. ಆದರೆ ಗ್ರಂಥವು ಪೂರ್ಣವಾಗಿಲ್ಲ. ಲೇಖಕನಿಗೆ ಇಷ್ಟುಮಾತ್ರ ದೊರೆತಂತೆ ತೋರುವುದು.

1. * ಹಸ್ತಲಿಖಿತಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ-(ಮೈಸೂರು ಗವರ್ನಮೆಂಟ್ ಓರಿಯೆಂಟಲ್ ಲೈಬ್ರರಿಯ ಕಾಗದದ (ಖ-ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ) ಕವಿಜಿಹ್ವಾಬಂಧನ ಬರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಶುಭಮಸ್ತು, ಕವಿಜಿಹ್ವಾಬಂಧನಂ ಪ್ರಥಮಪರಿಚ್ಛೇದಂ ಎಂದು ಆರಂಭಿಸಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮಂಗಳಪದ್ಯವಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ಈ ವಿಷಯವು ಎರಡನೆಯ ಪರಿಚ್ಛೇದಕ್ಕೆ ಸೇರಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಇದು ಎರಡನೆಯ ಪರಿಚ್ಛೇದವೆಂದು ತೋರುವುದು. ಆದರೆ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಕೊನೆಯ ಗದ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ "ಪ್ರಥಮಪರಿಚ್ಛೇದ ಸಮಾಪ್ತ" ಎಂದೇ ಇದೆ. ಇದು ಪ್ರಾಮಾದಿಕವಿರಬಹುದು.

*. ಮೂಲಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ "ವಿಣಾಮೃದುಕರವೀಣಾ" ಎಂದಿದೆ. ಶೋಣಿಮಮೃದುಕರವಾಣೀವೀಣಾಕಳಶ್ರೇಣಿ" ಎಂದೂ ಮಾರ್ಪಡಿಸಬಹುದು. ಖ-ಯೇಣಾ, ಗ-ವೇಣುಮೃದುತರವೀಣಾಪಾಣಿ,

2. ಈ ಶಿಥಿಲತೆಯನ್ನು ಕೆಲವರು ಅಂಗೀಕರಿಸಿರುವರು. ಗ-ಪ್ರಾಸವಡಿಬೆಡಗುಗಳಂ, 3. ಜಾಣೆ 4, ಗ-ಮಿಗಲಲ್ಲಿ ಪೇಳ್ವೆಂ. 5. ಖ-ಉಗ್ರಾಣಿತ ಗ-ಪ್ರಾಣಿತಮನವಪ್ಪ ಗ-೯೯ ಪದ್ಯವಿಲ್ಲ. 6. ಹೊಸಗನ್ನಡದ ಪ್ರಯೋಗ. ಇದರಲ್ಲಿ ಹೀಗೆಯೇ ಹೊಸಗನ್ನಡದ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ತುಂಬಿವೆ. (ಹ. ಗ.) ನಾಲ್ಕುಂ. 7. ತುರಂಗಂ ಶರಭಮಜಂಗಳು ಮೆನಿಪ್ಪ (? ಪಾ) (ಛಂ. ೧೬. ಪ. ೩.) 8. ನಿರದೊತ್ತು ವ್ಯಂಜನಂಗಳು (ಮೂ. ಪಾ) ಛಂದೋಭಂಗವುಂಟು. 9. ವಿಸರ್ಗದೆ ಬಕ್ಕುರ್ಗಂ, ಖ-ಸರ್ಗಂಬಕ್ಕುರ್ಗಂ

§ ಸಿಂಗ ಗಜ ವೃಷಭ ಹಯಕಂ |
ಮಂಗಳ ಸಂಪತ್ತು ಲಾಭ ಸಿರಿ ಮಿಗಿಲಕ್ಕುಂ ||
ಸಂಗಡಿಸಿ(ದ) 1 ಶರಭಮಜಕಂ |
ತುಂಗ ನಿತಂಬ 2 ಪ್ರಯುಕ್ತ ಕೇಳ್ ಕೇಡಕ್ಕುಂ || ೧೦೧ ||

* ಸದಮಲ ಸುಜ್ಞಾನೋದಧಿ |
3 ಪದಕಮಲಸುರಮ್ಯ ಮಧುರ ವಾಕ್ಪ್ರಚುರ ಕವಿ ||
ಹೃದಯಸರೋರುಹ 4 ದಿನಕರ |
ಮದನಾಂತಕ ನೆಂದು ಪೇಳೆ ಸಿಂಗ 5 ಪ್ರಾಸಂ || ೧೦೨ ||

* ಮಾರಾರಿಯದ್ರಿಜಾಕುಚ |
ಹಾರಾಭಾಂಕಿತ 6 ವಿಹಾರವಕ್ಷಸ್ಸ್ಥಳ ಶುಭ ||
ತಾರಾಪತಿಗಾಧಾರಂ |
7 ರಾರಾಜಿಕುಮೆಂಬುದೀಗ ಗಜಪ್ರಾಸಕ್ಕುಂ || ೧೦೩ ||

* ಸಗ್ಗದ ಸರಸಿಜಭವ ಹರಿ |
ಗಗ್ಗಳಪದವಿಗಳನಿತ್ತು ನೆನೆವವರೆಡರಂ ||
ಬಗ್ಗಿಪ ಮುಪ್ಪುರಮಂ ಕ |
ಣ್ಣಗ್ಗ 8 (ಯೊ)ಳಂ ಗೆದ್ದನೆಂಬುದಶ್ವಪ್ರಾಸುಂ || ೧೦೪ ||

* ಒಂದುಂ 9 ಜನನಂ ಮರಣಮು |
ದೆಂದುಂ ತನಗಿಲ್ಲದಿಹ ನಿರಂತರ ಸುಮನಾ ||
ನಂದಂ ಗಿರಿಜೇಶಂ 10 ವೇಣೀ ? |
ಬಂಧಂ ಶಿವನೆಂದು ಪೇಳೆ ವೃಷಭಪ್ರಾಸುಂ ‡ || ೨೦೫ ||

---

§ ಈ ಅರ್ಥಗಳನ್ನುಳ್ಳ ಎರಡು ಪದ್ಯಗಳು "ಗ" ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ೯೧-೯೨ ನೆಯ ಪದ್ಯವಾಗಿವೆ.

1. ಗ-ಕಂಗೊಳಿಪ ಅಜಶರಭ (ಅಜ) ಕಂ–ಛಂದಸ್ಸಿಗೆ ಒಂದು ಮಾತ್ರೆ ಹೆಚ್ಚುವುದು. 2. ಪ್ರಶಸ್ತ ಎಂದಿರಬಹುದು. 3. ಕ–ಪದಕಮಲಸು......ಕವಿಃ ||, ಖ–ಪದಮಲಸುರದೇಹಿ, ಇಲ್ಲಿ ಛಂದಸ್ಸಿಗೆ ಒಂದು ಮಾತ್ರೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರುವುದು. 4. ದಿನಮಣಿ ಮದೇಭಸುರವಿ (ಮದೇಭಸುಗತಿ) 5. ಸಿಂಹಕು-ಸಿಂಹಪ್ರಾಸುಂ ಸಿಂಹ, ಗಜ, ವೃಷ, ಶರಭ, ಅಜ, ತುರಗ, ಎಂಬ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿದೆ. 6. ಗ–ಹಾರಾಭಾರಾ ವಿಹಾರ. ವಿಶಾಲ ಎಂದಿರಬಹುದು. 7. ರಾರಾಜಿತಮೆಂಬುದೀಗ (ಮೂ ಪಾ) ಗ-.ಬುದೇಗಜ. 8. ಗ್ಗಿಳಂಗೆದ್ದಾನೆಂಬುದಶ್ವಃ (ಮೂ. ಪಾ) 9. ಕ-ಘುಟಮಂ. 10. ಈಣೀಬಂಧಂ.

* ಈ ಉದಾಹರಣ ಪದ್ಯಗಳಿಂದ ಕವಿಯು ವೀರಶೈವನೆಂದು ತೋರುವುದು. ‡ ಇಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದಣ ೫ ಪದ್ಯಗಳು ಗ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಗಳಿತವಾಗಿರುವುವು. ಬರೆಹವುಮಾತ್ರ ನಿರಂತರವಾಗಿದೆ.

1 ಮೌರ್ಗಳ್ ದಿನಕರಶಶಿಕೀ |
ಲಾರ್ಗಳ ನಿಡುನೇತ್ರನಿಟಿಲ ನಿಗಮವಿದೂರಂ 2 ||
ಅರ್ಗಳ ಭಕ್ತಿ ಪ್ರಿಯಶಿವ |
ವರ್ಗಳ ಚಿಸುಮಯ ನೆನಲ್ಕೆ ಶರಭಪ್ರಾಸುಂ || ೧೦೬ ||

* 3 ಸಾಸಕ್ಕರದುರುಸತತವಿ |
ಲಾಸಂಪರಿಮಾರ್ಗಮಹಿಮರಜತಗಿರಿಶಿಲಾ 4 ||
ವಾಸಂ ಶಾಶ್ವತವರ ಸ |
ರ್ವೇಶಂ ಶಿವನೆಂದೊಡ(ದ)ಜಪ್ರಾಸುಮೆನಿಕ್ಕುಂ || ೧೦೭ ||

ಮತ್ತಂ ಪ್ರಾಸುಂ ಮೂದೆಱ |
ನೆತ್ತ 5 ಕ್ಕಲ್ಪಪ್ರಾಣ 6 ಮಹಾಪ್ರಾಣಾಂತ ||
ಮೊತ್ತಿನ ಮಿತ್ರಾ 7 ಕ್ಕರ ಪರಿ |
ಉತ್ತುಂಗ ಮತಂಗಕುಂಭಕುಚೆ ಯುಚಿತವಚೇ || ೧೦೮ ||

ಶಂಬರರಿಪುಮರ್ದನ ಕರು |
ಣಾಂಬುಧಿ ಕೈಲಾಸವಾಸ ಸುರಮುಕುಟಮಣಿ ||
ಚುಂಬಿತ ಚರಣ ಸರೋರುಹ |
ನೆಂಬುದು ತಾನಲ್ಪಪ್ರಾಣದಕ್ಕರ [ಪ್ರಾಸುಂ] || ೧೦೯ ||

8 ಕುಂಭಿಲಚರ್ಮಧರಂ ತಾಂ |
ಗಂ [ಭೀರ ಗುಣಾತಿರ] ಮ್ಯಗಂಗಾಜೂಟಂ ||
ಕುಂಭಿನಿಭ [ಕ್ತ್ರರ ಭಾಗ್ಯಂ] |
[ಶಂಭು] (ವೆ)ನಲ್ಕೆ ಮಹ 9 ಪ್ರಾಣಾಕ್ಷರಪ್ರಾಸುಂ || ೧೧೦ ||

---

1. ಮಾರ್ಗಂ. 2. ದೂರರ್. 3. ಸಾಸಕ್ಕರ; ಪಾಶಃಸಂ 4. ಸಲೇ. 5. ಖ-ನೆತ್ತಿಕ್ಕಲ್ಪ ಪ್ರಾಣಮಹ. 6, ಛಂದೋಭಂಗ. 7. ಕ್ಕರಮರಿಯುತ್ತುಂಗ? ಖ-ಉಚಿತ

8. ಗ-ಕುಂಭಿನಿಯೊಳ್ಚರ್ಮಧರಂ | ಗಂಭೀರಗುಣಾತಿರಮ್ಯಗಂಗಾಜೂಟಂ ||
ಕುಂಭಿನಿಬಕ್ತ್ರರ ಭಾಗ್ಯಂ | ಶಂಭುವೆನಲು ಮಹಪ್ರಾಣದಕ್ಕರಪ್ರಾಸಕ್ಕುಂ || ೭೨ ||
9. ಛಂದೋಭಂಗ. ಪ್ರಾಣದಕ್ಷರಪ್ರಾಸುಂ (ಎಂದಿರಬಹುದು.)

* (ವಿಸರ್ಗವು ಕನ್ನಡಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ವಿಸರ್ಗಪ್ರಾಸವೆಂದು ಹೇಳಿರುವುದೇ ಸಮಂಜಸವಾಗಿಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಯಲ್ಲಿ ವಿಸರ್ಗಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸಂಸ್ಕೃತಪದಗಳಾದರೂ ಇಲ್ಲ.)

ವಿಧುಮುಖಿ ಮದನನ ಪಟ್ಟದ |
ಮದದಾನೆ ಸುಮಧುರವಾಣಿ[1] ವರಫಣಿವೇಣೀ ||
ಚದುರೆ[2] ಚಪಲಾಕ್ಷಿ ನೀ ಕೇಳ್ |
ಮೃದುಪದಯುಗೆ ಸುಗುಣ[3] ರಮ್ಯೆ ಮಿತ್ರಪ್ರಾಸಂ || ೧೧೧ ||

[4] ಅಧಿಕತರರೂಪಸಂಯುತೆ |
ಮಧುರಾಂಕಿತವಚನರಚನೆ ನೀನರಿವುದಿದಂ ||
ಸುಧೆಗಡಲ ಪಳಿವಗುಣಯುತೆ |
ವಿಧುಮುಖಿ ಲಲಿತಾಂಗಿ ವಾಸವಾಕ್ಷಿಪ್ರಾಸಂ || ೧೧೨ ||

ಮಿತವಪ್ಪೆರಡುಂ ಮೂರಾ |
ಯತವಪ್ಪ ಪ್ರಾಸು[5] ವಂತದಂತ್ಯಪ್ರಾಸುಂ ||
[6] ಸತತಸುದುಸ್ತರವನುವುಂ |
ಮತಿಗತಿಶಯೆ ಪೇಳ್ವೆ ಮೇಲಣ ಪ್ರಾಸುಗಳಂ || ೧೧೩ ||

[7] ಮದನಹರ ಸಾಮಜಾಸುರ |
ಕದನಕಠೋರಪ್ರಮಥನ ದೋಷಾಂತಕ ಗಜ ||
ವದನ ಜನಕ[8] ಸದಾ ಭಕ್ತರ |
[9] ಸದನಸ್ಥಿತ ನೆನಲು ದ್ವಿತೀಯಾಕ್ಷರಪ್ರಾಸುಂ || ೧೧೪ ||

[10] ಸರಸ(ಸ)ಮಾಯತ ಪತ್ರವಿ |
ಸರಸ ಸಮಾಜಾಂತರಮುಕುಳವಿಕಸಿತಹಾಸಂ ||
ಸರಸಸಮನ್ವಿತ ನಿಜಕರ |
ಸಿ(ಶಿ)ರ ಸಸಿಮುಖಿಯೆಂದುಪೇಳೆ ತ್ರ(ಯ)ಕ್ಷರಪ್ರಾಸುಂ[11] || ೧೧೫ ||

---

1. ಗ-ವಾಣಿ[ಕೇಕಿ]ಕಲಾಪೇ. ಖ-ವೇಣೀಂ 2. ಗ-ಚಪಲಾಯತಾಕ್ಷಿ[ಯೆ]
3. ಗ-ರತ್ನೆ. 4. ಗ-ಗಳಿತವಾಗಿರಬಹುದು. 5. ಗ-ಮತ್ತ(ತ್ಯ)ದಃತ.
6. ಗ-ಸತತಂದುಪ್ರಾಸುಂಮತಿ। ಯತಿಶಯೇ ಪೇಳ್ವೆ ನಿನಗೆ ಮೇಲಣಪ್ರಾಸುಂ || ೭೪ ||
7. ಗ:-ಮದಸಾಮಗಹೆನನತಾಹ್ವ ।
ತ್ಸದನ ಮಹಾದೋಷದೆಹನನುಜ್ವಲವಿಲಸ ||
ದ್ವದನನಿಜಭಕ್ತಹೃದ್ಭವ ।
ರ್ತದಕವೆನುತುಸಿರ್ವುದಾದ್ವಿವರ್ಣ(ರ್ನ)ಪ್ರಾಸುಂ ೭೫ ||

8. ಸದ್ಭಕ್ತರ. 9. ಹೃದಯಸ್ಥಿತ ಎಂದಿರಬಹುದು. 10. ಪುರ. 11. ಮೂರಕ್ಷರದಪ್ರಾಸಿನ ಈ ಉದಾಹರಣವು ಕ-ಖ ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆಯು ಮುಂದಣ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ೧೯ ಎಂದಿರುವುದರಿಂದ ೧೮ನೆಯ ಈ ಪದ್ಯವು ಇವೆರಡು ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲೂ ಪ್ರಾಮಾದಿಕವಾಗಿ ಕೈತಪ್ಪಿರುವುದೆಂದು ತೋರುವುದು. ಈ ಪದ್ಯವು ಗ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಿದೆ.

ಕಾಮಿತವೀವ ಸುಚರಣಂ |
1 ಭೀಮೋನ್ನತ ನಿತ್ಯನಿರ್ಮಳಾಂತಃಕರಣಂ ||
ಸೋಮಧೃತ ಕಾಲಹರಣಂ |
ಕಾಮಾಂ[ತಕನೆನೆಯುಮಂ]ತ್ಯ ಪ್ರಾಸಾವರಣಂ || ೧೧೬ ||

2 ಪ್ರಸ್ತುತ ಸು[ರಮಕುಟತಟ] |
ನ್ಯಸ್ತಪದಾಂಭೋಜಯುಗ್ಮಸ[ರ್ವಜಗತ್ಯಾ ||
ದ್ಯಸ್ತಂ]ಸುರಮಣಿ ಸುರಕುಜ |
ಹಸ್ತಂ 3 ಶಿವನೆಂದು ಪೇಳ್ ದುಸ್ತರಪ್ರಾಸಂ || ೧೧೭ ||

ಅಕ್ಷರ 4 ನಕ್ಷಯ ದಕ್ಷ 5 ಶಿ |
ರಃಕ್ಷಯ ಭುವನೈಕರಕ್ಷಣಾ ವಿಷಭಕ್ಷಾ 6 ||
7 ಪಕ್ಷಾ ಶಿಕ್ಷಿತಘನ ನಿಟ |
ಲಾಕ್ಷಂ ಶಿವ 8 ನೆಂದೊಡದನುಪ್ರಾಸಮೆನಿಕ್ಕುಂ || ೧೧೮ ||

ಪದಿನೈದುಂ 9 ಪ್ರಾಸುಗಳಾ 10 |
ವಿಧಮಂ ನೆಱೆ ತಿಳಿಯೆ ಪೇಳ್ದೆ ನಿಲ್ಲಿಂದಿತ್ತಲ್ ||
ಚದುರರು ಮೆಚ್ಚುವ ತೆಱದಿಂ |
ವಿಧುಮುಖಿ ನಿನಗಱಿಯೆ ಪೇಳ್ವೆ ವಡಿಗಳ ಕ್ರಮಮಂ * || ೧೧೯ ||

§ ಮೆಱೆವುದು ಮೊದಲಕ್ಕರವಿಡಿ |
ದೆರಡ[ನೆಯ]ಕ್ಕರದ ಪ್ರಾಸು ಪದಪದ್ಯಗಳೊಳ್ ||
ಚರಣಂಗಳ್ ನಾಲ್ಕವಱೊಳಗಾ |
ವರವರ್ಣಂ ಬಂದು ಪ್ರಾಸುನಾಮಮೆನಿಕ್ಕುಂ || ೧೨೦ ||

---

1. ಗ-ಭೀಮಾಂಕಿತನಾಮನಿತ್ಯನಿರ್ಮಲಕರಣಂ || ....ಕಾಮಾಂತಕನುಗ್ರಭುಜಗತತಿಯಾಭರಣಂ || ೭೭ ||-|| (೮೩ ಎಂಬ ಸಂಖ್ಯೆಯಿದೆ) ಖ-ಭಿದೋನ್ನತ, 2. ಗ-ಪ್ರಸ್ತುತಸುರಮಕುಟತಟವಿ | ನ್ಯಸ್ತ..........ಗ್ಮಸರ್ವಜಗತ್ಯಾ || ದಸ್ತಂ......... 3. ಗ-ಹಸ್ತಂನೀತನೆಂದು, 4. ಗ-ವಕ್ಷಯ, 5. ಗ-ತಿ. 6. ಭಕ್ಷಂ 7. ಗ-ರಕ್ಷಾಹಿಕ್ಷಿತಿಘನಸಿಟ, 8. ಗ-ನೆಂದುಪೇಳೆಯನು ಪ್ರಾಸಮುಮಂ || ೭೯ || (ಪ. ಸಂ. ೮೫ ಎಂದಿದೆ) 9. ಗ-ನೈದು....ನಿನಗಾಯ ಪೇಳ್ವೆ 10. ಳಂ.

* ಇಲ್ಲಿಗೆ ೨೨ ಎಂದು ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆಯಿರುವುದಲ್ಲದೆ ಶ್ರೀನಿತ್ಯಲಿಂಗಾಯನಮಃ ಪ್ರಾಸಾಕ್ಷರಲಕ್ಷಣಂ ಎಂದೂ ಮೂಲದಲ್ಲಿದೆ. ಮತ್ತು ಮುಂದಣ ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆಯು ೧ ಎಂದಿದೆ. ಇದೂ ಪ್ರಾಸಕ್ಕೇ ಸೇರಿದುದಾದುದರಿಂದ ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದೆ.

§ ರರಕ್ಕೂ ರೇಫಕ್ಕೂ ಪ್ರಾಸಿರುವುದು ಹೊಸಗನ್ನಡದ ಪದ್ಧತಿ. ಗ-ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಹಿಂದಣ ಪ್ರಕರಣಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳನ್ನೇ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಅವನ್ನು ಹಿಂದೆಯೇ ಸೇರಿಸಿದೆ. ಖ-ಕಂದ (ಈ ಕಂದಕ್ಕೆ ಸಂಖ್ಯೆ ೧ ಎಂದು ಕೊಟ್ಟಿದೆ.) ಈ ಕಂದದಲ್ಲಿ ಛಂದೋದೋಷವಿರುವುದರಿಂದ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಚೌಕಕಂಸದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ).

ಚರಣಂಗಳ್ ನಡೆವೆಡೆಯೊಳ |
ಗೆರಡನೆಯಕ್ಕರವು ಬಂದು ಮೊದಲಕ್ಕರ ಸಂ ||
ದಿರಲುಂ ಮೂರ್ಗುರುಲಘುವೆರ |
ಡಱೊಳೊಂದಕ್ಕರವ*ನೊಂದಿ ಪ್ರಾಸೆನಿಸಿಕ್ಕುಂ || ೧೨೧ ||

ಗುರುಲಘುಗಳಾಱುವರ್ಣಗ |
ಳಱಿಯಲ್ಕದು ದೀರ್ಘಬಿಂದು ವೊತ್ತಕ್ಕರಗಳ್ ||
ಮೆಱೆದು ವಿಸರ್ಗಂ ವ್ಯಂಜನ |
1 ತಱದಿಂದೀವರ್ಣವಾಱು ಪ್ರಾಸಿಗೆ ನಿಲ್ಗುಂ || ೧೨೨ ||

ಎರಡಕ್ಕರ ಲಘು ಬರಲದು |
ವರಸಿಂಹಂ ದೀರ್ಘವೆರಡನಿಟ್ಟೊಡೆ ಗಜಮುಂ ||
ಸರಿವರ್ಣಂಗಳ ಮುಂದ |
ಕ್ಕಿರಿಸಲು ಬಿಂದುಗಳನೆರಡ ನದು ವೃಷಭಾಖ್ಯಂ || ೧೨೩ ||

---

1. ಬಿರಿದೊಂದೀ-ಬಿರುದೊಂದೀ ? * ಇಲ್ಲಿ ವೃತ್ತ-ಎಂದಿದೆ. ಈ ಸಂಸ್ಕೃತಶ್ಲೋಕಗಳು ಪ್ರಾಚೀನಸಂಸ್ಕೃತಛಂದಶ್ಶಾಸ್ತ್ರದೃಷ್ಟವೇ! ಕವಿಕಲ್ಪಿತವೇ! ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಲು ಆಧಾರವಿಲ್ಲ. ಸಂಸ್ಕೃತಛಂದಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಈ ಹಲವು ಬಗೆಯ ಪ್ರಾಸುಗಳು ನಮಗೆ ತಿಳಿದಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಇವು ಕನ್ನಡಭಾಷೆಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಸಂಬಂಧಿಸಿದುವೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಶ್ಲೋಕ|| ಸಿಂಹೋ ಗಜೋ ವೃಷಶ್ಚೈವ ಶರಭೋಶ್ವ ಅಜಸ್ತಥಾ |
ದೀರ್ಘಸಿಂಹೋ ಲಘುಗಜೋ ಲಘುದೀರ್ಘ [ವೃಷಸ್ತಥಾ] || ೧ ||
ಬಿಂದು ದೀರ್ಘ ಲಘುಶ್ಚೈವ [ಶರಭಃ.........] |
ಅಜ(ವಚ)ಲಘುಬಿಂದುದ್ವಯಂ ತಥಾ ಚ [ನಿಯ] ಮುಸ್ವರಃ || ೨ ||
ಅಲ್ಪಪ್ರಾಣೋ ಮಹಾಪ್ರಾಣೋ ಮಿತ್ರ ವಾಸವಲೋಚನಃ]
ದ್ವಿತ್ರಿಪ್ರಾಸೋನುಪ್ರಾಸಶ್ಚ ದುಸ್ತರೈಕಪದಾಂತ್ಯಕಃ || ೩ ||
ಪೂರ್ವದ್ವಂದ್ವಾರ್ಣಸಿಂಹಾದಿ ದ್ವಂದ್ವದ್ವಂದ್ವಾಕ್ಷರಾದಿ ಚ |
ಇತ್ಯಷ್ಟಾವಿಂಶತಿಃ ಪ್ರಾಸಾಃ ಭೇದೇನ ಕ್ರಮಶೋ ವಿದುಃ || ೪ ||

ಟೀಕು|| ಸಿಂಹಪ್ರಾಸು, ಗಜಪ್ರಾಸು, ವೃಷಭಪ್ರಾಸು, ಅಶ್ವಪ್ರಾಸು, ಅಜಪ್ರಾಸು, ಶರಭಪ್ರಾಸು, ದೀರ್ಘಸಿಂಹಪ್ರಾಸು, ಲಘುಗಜಪ್ರಾಸು, ಲಘುವೃಷಭಪ್ರಾಸು, ದೀರ್ಘವೃಷಭಪ್ರಾಸು ಬಿಂದುಶರಭಪ್ರಾಸು, ದೀರ್ಘಶರಭಪ್ರಾಸು, ಲಘುಶರಭಪ್ರಾಸು, ಲಘುಅಜಪ್ರಾಸು, ಬಿಂದು ಅಜಪ್ರಾಸು, ಸ್ವರನಿಯಮಪ್ರಾಸು, ಅಲ್ಪಪ್ರಾಣಪ್ರಾಸು, ಮಹಾಪ್ರಾಣಪ್ರಾಸು, ಮಿತ್ರಪ್ರಾಸು, ವಾಸವಾಕ್ಷಿಪ್ರಾಸು, ದ್ವಿಃಪ್ರಾಸು, ತ್ರಿಃಪ್ರಾಸು, ಅನುಪ್ರಾಸು, ದುಸ್ತರಪ್ರಾಸು, ಏಕಪದ ಪ್ರಾಸು, ಅಂತ್ಯಪ್ರಾಸು, ಪೂರ್ವದ್ವಂದ್ವಾರ್ಣಸಿಂಹಾದಿಪ್ರಾಸು, ದ್ವಂದ್ವದ್ವಂದ್ವಾಕ್ಷರಪ್ರಾಸು,

ಅಂತು ಪ್ರಾಸು ೨೮ (ತೆರಂ)

ಈ ಸಂಸ್ಕೃತ ಶ್ಲೋಕಗಳೂ, ಇವುಗಳ ಟೀಕೂ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಸೇರಿದುದೋ! ಅಲ್ಲವೋ! ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

1 ಛರೆಯಲ್ ವ್ಯಂಜನ ವೆರಡಿರೆ |
ಶರಭಂ ದಷ್ಟಾಕ್ಕರಗಳನಿರಿಸಿದೊಡಶ್ವಂ ||
ವರದೀರ್ಘಾಕ್ಷರದಿಂ ಮುಂ |
ದೆರಡನೆಯಕ್ಕರ ವಿಸರ್ಗ ಬರಲಜಮುಕ್ಕುಂ || ೧೨೪ ||

ಮೊದಲೊಳ್ ದೀರ್ಘಂ ಲಘು ಬರೆ |
ದದನೆಣಿಸಲ್ ದೀರ್ಘಸಿಂಹ ಲಘುದೀರ್ಘಂ ಬರೆ ||
ವುದು ಲಘುಗಜ ವಾಲಘು |
ವದರೊಡನಕ್ಕರಕ್ಕೆ ಬಿಂದು[ವರೆ ಲಘು] ವೃಷಭಂ || ೧೨೫ ||

ಹಿಂದಿರಲು ದೀರ್ಘ ಲಘುವಿಗೆ |
ಬಿಂದಿಕ್ಕಲು ದೀರ್ಘವೃಷಭ ಲಘುವಕ್ಕರಕಂ ||
ಬಿಂದುವ್ಯಂಜನವರ್ಣಂ |
ಬಂದಿರಲದು ಬಿಂದುಶರಭನಾಮುಪ್ರಾಸುಂ || ೧೨೬ ||

ತಿಳಿಯಲ್ ದೀರ್ಘ 2 ವ್ಯಂಜನ |
ಬಳಸಿರಲದು ದೀರ್ಘಶರಭ ಲಘುವಿನ ಮುಂದಕೆ ||
ನೆಲಸಲ್ ವ್ಯಂಜನವರ್ಣಂ |
ಸಲುವುದು ಲಘುಶರಭನಾಮ ಛಂದೋಂಬುಧಿಯೊಳ್ * || ೧೨೭ ||

3 ಒಪ್ಪಿಸಿ ವರ್ಣಸ್ವರಮುದು |
ತಪ್ಪದೆ ಪ್ರಾಸಿರಲು ನಿಯಮಸ್ವರ ಲಘುಬಿಂದುಂ ||
ಇಪ್ಪುದು ಮುಂದಕೆ ಲಘು ತಾ |
ನಲ್ಪಪ್ರಾಣಾಖ್ಯಮೆಂದು ಪೇಳ್ವರ್ ಬುಧರುಂ § || ೧೨೮ ||

ಲಘುಬಿಂದುಗೂಡಿ 4 ಸ್ತ್ರೀ ದೀ |
ರ್ಘಗಳಾಗಿರುತಿರ್ಪ ವರ್ಣ ಮಹಪ್ರಾಣಾಖ್ಯಂ ||
ಲಘುಮೊದಲಾಗಿಹ ವರ್ಣಗ |
ಳೊಗೆದುಂ ಪೆಣ್ಗಂಡುವಕ್ಕರಂ ಬರೆ ಮಿತ್ರಂ || ೧೨೯ ||

---

1. ಖ-ವರೆಯಲ್. 2. ದೀರ್ಘಪ (ಮೂ. ಪ್ರ). 3. ಖ-ವ, 4. ಲಘ್ವಕ್ಷರದ ಪದದ ಮುಂದೆ ಸಂಯುಕ್ತಾಕ್ಷರವು ಬಂದಿರುವ ಈ ಸಂಧಿಯು ಕನ್ನಡಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ದುಷ್ಟವಾಗಿರುವುದು. ಈ ಬಗೆಯ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಹೊಸಗನ್ನಡರೂಪವೆಂದು ಅಂಗೀಕರಿಸಬಹುದು.

* ಗ- ಕುಂದೆನಿಸದೆ ಲಘುವಿಸರ್ಗಗ | ಳೊಂದಿಸಲದನರಿದವರ್ಗೆ ಲಘುವ್ರಜಮುಕ್ಕುಂ ||
ಬಿಂದುವಿಸರ್ಗಾಕ್ಕರಗಳ್ | ಬಂದಿರಲದು ಬಿಂದಿನಜವು ಛಂದೋಂಬುಧಿಯೊಳ್ || ೩೧ ||

§ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಹಿಂದಣಪದ್ಯಕ್ಕೆ ೫ ಎಂದೂ, ಈ ಪದ್ಯಕ್ಕೆ ೭ ಎಂದೂ ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಲಘು ಅಜ, ಬಿಂದು ಅಜಪ್ರಾಸುಗಳ ಲಕ್ಷಣವಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಈ ಒಂದು ಪದ್ಯವು ಪ್ರಾಮಾದಿಕವಾಗಿ ಕೈಬಿಟ್ಟುಹೋಗಿರುವುದೆಂದು ತೋರುವುದು.

ಮೊದಲಕ್ಕರದೊಳ್ ಬಿಂದಿ[1] |
ಲ್ಲದೆ ಮತ್ತುಳಿದಿರ್ಪ ವರ್ಣ ಸ್ವರಗಳ್ ಸಹಿತಂ ||
ಒದಗಲ್ ಪೆಣ್ಣಕ್ಕರ ಪ್ರಾ |
ಸದಃ ತಾಂ ಭಾವಿಸಲು ವಾಸವಾಕ್ಷಿ ಯೆನಿಕ್ಕುಂ || ೧೩೦ ||

ಪ್ರಾಸೆರಡುಂ ಕೂಡಲ್ ದ್ವಿಃ |
ಪ್ರಾಸದು ಮತ್ತಾವುದಾಗಲಿರೆ ಮೂಱಕೆ ತ್ರಿಃ ||
[ಪ್ರಾಸಮು]ದಕ್ಕುಂ[ಚಾತುಃ] |
ಪ್ರಾಸದು ನಾಲ್ಕಾಗೆ ಹೆಚ್ಚಲನು[ಪ್ರಾಸಕ್ಕುಂ] || ೧೩೧ ||

ಒತ್ತಕ್ಕರ ಮುಂದಿರಲದು |
ದುಸ್ತರ ಲಘುಗುರುಗಳೊಂದಿದುಭಯಾಕ್ಷರಪದ ||
ವಿಸ್ತರಿಸೆ ನಾಲ್ಕುಪಾದಕೆ |
ತೆತ್ತಿಸಿ ಬರಲೇಕಪಾದ ಸುಪ್ರಾಸಕ್ಕುಂ || ೧೩೨ ||

ಅಱಿಯಲ್ ಪ್ರಾಸಿನ ಪದ ನಾ |
ಲ್ಕರ ತುದಿಯೊಳ್ ನಿಯಮವಿಡಿದು ಸುಪ್ರಾಸಿಡಲದು[2] ||
ಮೇಱೆವಂತ್ಯಪ್ರಾಸನಿಪುದು |
ವರಕವಿಗಳ್ ಮೆಚ್ಚುವಂತೆ ಛಂದೋಂಬುಧಿಯೊಳ್ || ೧೩೩ ||

ನಿರ್ವಹಿಸಿ ಚರಣ ನಾಲ್ಕಕೆ |
ಪೂರ್ವದೊಳೊತ್ತಕ್ಕರಗಳು ನಡೆಯಲ್ ಪದಮದು ||
ಸರ್ವರೊಳೊಂದೇ ಪ್ರಾಸಿರೆ |
ಪೂರ್ವದ್ವಂದ್ವಾರ್ಣ[3] ಸಿಂಹಾದಿಯ ಪ್ರಾಸಕ್ಕುಂ || ೧೩೪ ||

ಮೊದಲೊಳ್ ವತ್ತ[ಕ್ಕ]ರಪ್ರಾ |
ಸದಕಾವತ್ತಿರಲು ದ್ವಂದ್ವದ್ವಂದ್ವಪ್ರಾಸುಂ ||
ಚದುರರ್ ತಿಳಿವಂದದೊಳಾ |
ನಿದನಿನಿತನು ಪೇೞ್ದೆ ನೋಲಿದು ಛಂದೋಂಬುಧಿಯೊಳ್ || ೧೩೫ ||

---

1. "ಬಿಂದುವಿಲ್ಲದೆ" ಎಂದುವತ್ವಸಂಧಿಯಾಗಬೇಕು. ಲೋಪಸಂಧಿ ಸಾಧುವಲ್ಲ. 2. ಕಂದಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಲಘುವಿರುವುದು ಛಂದೋದೋಷವು. ಈ ಕವಿಯ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಬಗೆಯ ಪ್ರಯೋಗಗಳೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿವೆ. 3. ಛಂದೋದೋಷವಿರುವುದು.

ಈಸುಸ್ವರವರ್ಣಗಳಿಂ |
ಪ್ರಾಸುಗಳಿನಿತಾದುವಿನ್ನು ಭಾವಿಸಲುಂಟದು ||
ಏಸೋ ಪ್ರಾಸಾಕ್ಷರವ |
ಭ್ಯಾಸಿಗಳೇ ಬಲ್ಲರದನು ಶಿವನಪ್ಪನೆ[1] [ಕೇಳ್] || ೧೩೬ ||

ಇನ್ನು ಪ್ರಾಸುಗಳನಿಟ್ಟು ಪದಪದ್ಯಗಳ ಪ್ರಯೋಗಿಸುವ ಲಕ್ಷಣ
[2] ವರಮಣಿ...........ತರಣಿಯಂ....

ಎಂದಾಶಬ್ದಗಳನ್ನಿಟ್ಟ ಪದಂಗಳ್ ಎರಡು ಲಘುವಿನಿಂದ **ಸಿಂಗ**ಪ್ರಾಸುವೆನಿಸುವುದು.

೧. [3] ಮಾರಾರಿ...........ತಾರಾಪತಿಯಂ....
ಬಂದಾಶಬ್ದಂಗಳಿಟ್ಟಪದಗಳ್ ಎರಡು ದೀರ್ಘದಿಂದ **ಗಜ**ಪ್ರಾಸುವೆನಿಸುವುದು.

೨. ಇಂದುಂ.........[4]ಥಂ..........
[ಬಂ]ದಾಶಬ್ದಂಗಳನಿಟ್ಟಪದಗಳ್ ಎರಡು ಬಿಂದುವಿನಿಂದ [**ವೃಷಭ**]ಪ್ರಾಸು ಎನಿಸುವುದು.

೩. [5] ಅರ್ಗಳ್.........ವರ್ಗಳ್...
ಎಂಬ ಶಬ್ದವಿಟ್ಟರೆ ಎರಡು ವ್ಯಂಜನಗಳಿಂದೆ- **ಶರಭ**ಪ್ರಾಸು ಎನಿಸುವುದು.

೪. [6] **ಆ**ಕ್ಕರು.........ಚಿಕ್ಕವಂ......
ಎಂಬ ಶಬ್ದವಿದ್ದರೆ ದಡ್ಡಕ್ಕರದಿಂದ **ಅಶ್ವ**ಪ್ರಾಸು ಎನಿಸುವುದು.

೫. [7] ವಾಸಃ..........ಲಾಸಃ......
ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳಿದ್ದರೆ ಎರಡು ಪದ ಮೊದಲಾಗಿ ದೀರ್ಘವಿಸರ್ಗದಿಂದ **ಅಜ**ಪ್ರಾಸು ಎನಿಸುವುದು.

೬. [8] ಶ್ರೀವಧು...........**ಆ**ವಗಂ.......
ಎಂಬ ಶಬ್ದವಿದ್ದರೆ ದೀರ್ಘಲಘುವಿನಿಂದ **ದೀರ್ಘಸಿಂಹ**ಪ್ರಾಸು ಎನಿಸುವುದು.

---

1. ಶಿವನಪ್ಪನೆ ಛಂದಾಂಬುಧಿಯೊಳ್ ಎಂದು ಮೂಲದಲ್ಲಿದೆ. ಛಂದೋದೋಷವುಂಟು. 2. ಈ ಲಕ್ಷ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಛಂದಸ್ಸಿನ ಆದಿಭಾಗವಿರುವುದು. ಪೂರ್ಣವಾದ ಪದ್ಯಗಳಿಲ್ಲ. ಕವಿಯು ಹೀಗೆಯೇ ಬರೆದಿದ್ದನೋ! ಅಥವಾ ಲೇಖಕರಾಗಲಿ, ವಾಚಕರಾಗಲಿ ಇಷ್ಟನ್ನು ಮಾತ್ರ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡರೋ ನಿರ್ಧರಿಸಲು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ. (ಆಧಾರವಿಲ್ಲ), ಈ ಗ್ರಂಥಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಸಿಂಹಪ್ರಾಸಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿರುವ ಸದಮಲ... ಎಂಬ ಕಂದವನ್ನುದಾಹರಿಸಿದೆ. 3. ಈ ಪೂರ್ಣಕಂದವು ಹಿಂದೆ ಉದಾಹರಿಸಿದೆ. 4. ಗ್ರಂಥಪಾತ. ಇದು ಹಿಂದಣಕಂದಭಾಗದಂತೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. 5. ಹಿಂದಣ ಕಂದದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದ ಆದಿಭಾಗ, 6. ಹಿಂದೆ ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ. 7. ಹಿಂದೆ ತಪ್ಪಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿದೆ. 8. ಇದು ಜೈಮಿನಿಭಾರತದ ಮಂಗಳಪದ್ಯದ ಆದಿ, (ಮ|| ರಾ|| ಕಿಟ್ಟೆಲ್ ಸಾಹೇಬರ ಟಿಪ್ಪಣಿಯಲ್ಲಿ ಇದು ಒಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿದೆಯೆಂದು ಕೊಟ್ಟಿದೆ.)

೭. [1] ಪುರಾರಿ.......ಸುರಾಸುರ........
ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಬಂದರೆ ಲಘುದೀರ್ಘದಿಂದ **ಲಘುಗಜಪ್ರಾಸು** ಎನಿಸುವುದು.

೮. ನಿರಂತರ........ಪುರಂದರ.......
ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳನಿಟ್ಟರೆ ಲಘುಬಿಂದ್ವಕ್ಷರ[2] ದಿಂದ **ಲಘುವೃಷಭ**ಪ್ರಾಸು ಎನಿಸುವುದು.

ರಾಯಂ........ಕಾಯಂ......
ಎಂಬ ಶಬ್ದವಿದ್ದರೆ ದೀರ್ಘಬಿಂದ್ವಕ್ಷರ[3] ದಿಂದ **ದೀರ್ಘವೃಷಭ**ಪ್ರಾಸುವೆನಿಸುವುದು.

ಹೆಂಗಳ್......ಕೆಂಗಳ್.......
ಎಂಬ ಶಬ್ದವಿದ್ದರೆ ಬಿಂದಕ್ಕರ[4] ವ್ಯಂಜನದಿಂದ **ಬಿಂದುಶರಭ**ಪ್ರಾಸುವೆನಿಸುವುದು.

ಊರೊಳ್.......ನೀರೊಳ್.......
ಎಂಬ ಶಬ್ದವಿದ್ದರೆ [ದೀರ್ಘಾಕ್ಷರವ್ಯಂಜನದಿಂದ[5]] **ದೀರ್ಘಶರಭ**ಪ್ರಾಸು ಎನಿಸುವುದು.

ಬೆರಳ್.......ಸರಳ್........
ಎಂಬ ಶಬ್ದವಿದ್ದರೆ ಲಘುಸ್ವರವ್ಯಂಜ ನಾಕ್ಕರದಿಂದ **ಲಘುಶರಭ**ಪ್ರಾಸು ಎನಿಸುವುದು.

ಹರಃ.......[6] ಶರಃ.......
ಎಂಬ ಶಬ್ದವಿದ್ದರೆ[ಲಘುಸ್ವರ]ವಿಸರ್ಗಾಕ್ಷರದಿಂದ **ಲಘುಅಜ**ಪ್ರಾಸು ಎನಿಸುವುದು.

[ಕಂ]ದುಃ........ಮಂದಃ......
ಎಂಬ ಶಬ್ದವಿದ್ದರೆ ಬಿಂದುವಿಸರ್ಗಾಕ್ಷರಗಳಿಂದೆ **ಬಿಂದುಅಜ**ಪ್ರಾಸುವೆನಿಸುವುದು.

ನರಃ........ಪರಮುಃ......
ಎಂಬ ಶಬ್ದವಿದ್ದರೆ ತಲೆಕಟ್ಟು ಇಳಿ ಗುಡಿಸು ಮೊದಲಾದ ಸ್ವರಗಳು ಒಂದೇ ನಿಯಮದಿಂದ ಪದಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಂದರೆ [7] **ಸ್ವರನಿಯಮ**ಪ್ರಾಸು ಎನಿಸುವುದು.

ಅಂಬರ......ಶಂಬರ......
ಎಂಬ ಶಬ್ದವಿದ್ದರೆ ಬಿಂದುಗೂಡಿ ಲಘುವಕ್ಕರದಿಂದ ಬಂದರೆ **ಅಲ್ಪಪ್ರಾಣಪ್ರಾಸು** ಎನಿಸುವುದು.

ಜಂಭಾರಿ......ಗಂಭೀರ......
ಎಂಬ ಶಬ್ದವಿದ್ದರೆ ಬಿಂದುಗೂಡಿ ಹೆಣ್ಣಕ್ಷರದೀರ್ಘದಿಂದ ಬಂದರೆ **ಮಹಾಪ್ರಾಣಪ್ರಾಸು** ಎನಿಸುವುದು.

---

1. ಹಿಂದೆ ಬಂದಿಲ್ಲ. 2. ಖ-ದಿಂದಾ. 3. ದಿಂದಾ, 4. ಖ-ನಾಕ್ಕರದಿಂದ 5. ಖ-ದೀರ್ಘಾಕ್ಷರವ್ಯಂಜನಾಕ್ಷರದಿಂದಾ, 6. ಖ ತತಃ 7. ಸ್ವೈಮ (ಮೂ. ಪಾ.)

1 ವಿಧುಮುಖಿ...... ಚದುರೆ......

ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳು ಎರಡು ಲಘುಗೂಡಿ ಹೆಣ್ಣಕ್ಷರದಿಂದ ಬಂದರೆ **ವಾಸವಾಕ್ಷಿಪ್ರಾಸು** ಎನಿಸುವುದು.

ಮದನ......ವದನ........

ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳು ಪ್ರಾಸಾಕ್ಷರವೆರಡೂ ಕೂಡಿಬಂದರೆ **ದ್ವಿಃಪ್ರಾಸು** ಎನಿಸುವುದು.

2 ಸುರಸಸಮಾಹಿತ......ಸರಸಸಮಾನ......

ಎಂಬ ವಾಕ್ಯಗಳು ಪ್ರಾಸಾಕ್ಷರ ಮೂರುನಾಲ್ಕು ಆದಿಯಾಗಿಬಂದರೆ **ಅನುಪ್ರಾಸಪ್ರಾಸು** ಎನಿಸುವುದು.

ಅಲ್ಪಂ......ಕಲ್ಪಂ........ವಿಸ್ತರ. . . . ಮಸ್ತಕ......

ಎಂಬ ಶಬ್ದ 3 ವಿದ್ದರೆ ಅನ್ಯಾಕ್ಷರವೊತ್ತಿನಿಂದ **ದುಸ್ತರಪ್ರಾಸು** ಎನಿಸುವುದು.

ಸರ್ವತೋಮುಖಿ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರ......

ಎಂಬ ಒಂದೇ ಶಬ್ದಗಳು 4 ನಾಲ್ಕುಪಾದಕ್ಕೂ ಬಂದರೆ 5 **ಏಕಪದಪ್ರಾಸು** ಎನಿಸುವುದು.

... ಹರಣಂ... ಚರಣಂ

ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳು ಆದಿಪ್ರಾಸುಗಳುಳ್ಳ ನಾಲ್ಕು ಪಾದದ ತುದಿಯಲ್ಲೂ ಬಂದರೆ **ಅಂತ್ಯಪ್ರಾಸು** ಎನಿಸುವುದು.

ದ್ವಿಜ....ಧ್ವಜ......

ಎಂಬ ಶಬ್ದಂಗಳ್ ಪ್ರಾಸುಗಳುಳ್ಳ ಪದ ನಾಲ್ಕರ ಮೊದಲಲ್ಲೂ ಬಂದರೆ **ಪೂರ್ಣದ್ವಂದ್ವಾರ್ಣಸಿಂಹಾದಿ**ಪ್ರಾಸುಎನಿಸುವುದು.

6 ಅಯ್ದುಯ್ದು......ವಯ್ದುಯ್ದು......

ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳು ಮೊದಲಕ್ಕರಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಸಾಕ್ಷರಕ್ಕೆ ಒಂದೇ ವೊತ್ತುಗೂಡಿಬಂದರೆ **ದ್ವಂದ್ವದ್ವಂದ್ವಾಕ್ಷರಪ್ರಾಸು** ಎನಿಸುವುದು.

ಅಂತು ಪ್ರಾಸು ೨೫.

ಈ ಪ್ರಮಾಣ 7 ಬಾಹುದು ಇನ್ನೂ ಈ ಇಪ್ಪತ್ತೈಂಟು ಪ್ರಾಸುಗಳೊಳಗೆ ಭೇದವಾದ 8 ಹುಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟ ಪ್ರಾಸುಗಳ ವಿವರ.

---

1. ಖ-ಅಧಿಕ...ಮಧುರ....ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳು ಎರಡುಗೂಡಿ ಹೆಣ್ಣಕ್ಕರ ಗಂಡಕ್ಕರದಿಂದ ಬಂದರೆ ಮಿತ್ರಪ್ರಾಸು ಎನಿಸುವುದು. 2. ಖ-ಅಕ್ಷಯ....ರಕ್ಷಕ. . ಎಂ(ಯೆಂ)ಬ ಶಬ್ದಗಳು ಪಾದವೊಂದಕ್ಕೆ ಎರಡು ಮೂರು ಬಂದರೆ ತ್ರಿಪ್ರಾಸು ಎನಿಸುವುದು. ಸರರಸಮಾಹಿತ... ಸರಸಿಸಮಾಸ... ಎಂಬ ವಾಕ್ಯಗಳು ಪ್ರಾಸಾಕ್ಷರ ನಾಲ್ಕು ಆದಿಯಾಗಿ, ಸುರಸಸಮಾಹಿತ ಎಂಬ ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿ ತ್ರಿಪ್ರಾಸೆಂದೂ, ಅಲ್ಪಂ ಕಲ್ಪಂ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಅನುಪ್ರಾಸವೆಂದೂ ಇರಬೇಕು. 3. ಖ-ಬಂದರೆ, 4. ಖ-ಪದಶಬ್ದ 5. ಖ-ಯೇ 6. ಐದೈದು....ನೈದೈದು 7. ಬರ್ಪುದು (ಶುದ್ಧರೂಪ). 3. ಈ ಕರ್ಮಣಿಪ್ರಯೋಗವು ಅಸಾಧುವು.

೧. ಹೆಣ್ಣು ಮಣ್ಣು, ಬಂದರೆ **ನಪುಂಸಕಾಲ್ಪಪ್ರಾಣ**ವೆನಿಸುವುದು.

೨. ಶೃಂಗಾರ-ಭೃಂಗಾರ, ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಬಂದರೆ **ಅಲ್ಪಪ್ರಾಣ**[1] **ದೀರ್ಘ**ಪ್ರಾಸೆನಿಸುವುದು.

೩. ಕುಂಭಿ-ಕುಂಭಿನಿ, ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳು ಬಂದರೆ **ಮಹಾಪ್ರಾಣಲಘು**[2]ಪ್ರಾಸೆನಿಸುವುದು.

೪. ವೃಥಾ-ಕಥಾ, ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಬಂದರೆ **ವಾಸವಾಕ್ಷಿ**ಪ್ರಾಸೆನಿಸುವುದು.

೫. ಯುದ್ಧ-ಬದ್ಧ, ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳು ಬಂದರೆ **ಸ್ತ್ರೀಅಶ್ವ**ಪ್ರಾಸೆನಿಸುವುದು.

೬. ಲಜ್ಜಾ-ಸಜ್ಜಾ, ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳು ಬಂದರೆ **ಅಶ್ವದೀರ್ಘ**ಪ್ರಾಸೆನಿಸುವುದು.

೭. ವಿಸ್ತಾರ-ಪ್ರಸ್ತಾರ, ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಬಂದರೆ **ದುಸ್ತರದೀರ್ಘ**ಪ್ರಾಸೆನಿಸುವುದು.

೮. ಅಲ್ಪಂ-ಕಲ್ಪಂ, ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಬಂದರೆ **ದುಸ್ತರಬಿಂದು**ಪ್ರಾಸೆನಿಸುವುದು.

೯. ವರ್ಣದ-ಕರ್ಣದ, ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಬಂದರೆ **ನಪುಂಸಕದುಸ್ತರ**ಪ್ರಾಸೆನಿಸುವುದು.

೧೦. ಅಭ್ರದಿಂ-ಶುಭ್ರದಿಂ, ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಬಂದರೆ **ಸ್ತ್ರೀನಪುಂಸಕದುಸ್ತರ**ಪ್ರಾಸೆನಿಸುವುದು.

೧೧. ತಣ್ಗದಿರ-ಪೆಣ್ಗದಿರೆ, ಎಂಬ ವಾಕ್ಯ ಬಂದರೆ **ಪುನ್ನಪುಂಸಕದುಸ್ತರ**ಪ್ರಾಸೆನಿಸುವುದು.

೧೨. ಕೈಲಾಸ-ಶೈಲಾದಿ, ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಬಂದರೆ **ಪೂರ್ವದ್ವಂದ್ವಾರ್ಣ**ಗಜಪ್ರಾಸೆನಿಸುವುದು.

ಅಂತು ಪ್ರಾಸು ೧೨ [3] ಉಭಯಪ್ರಾಸು ೪೦ ನಾಲ್ವತ್ತು ಪ್ರಾಸುಗಳ ವಿವರಿಸಿದೆನು. ಇನ್ನು ಮಹಾನುಭಾವರಾದವರು ಊಹಿಸಿಕೊಂಬುದು

ಪ್ರಾಸುಗಳ ಶುಭಾಶುಭ ಫಲಂ

ಕಂ|| ಶರಭಮುಜಭೇದ ವೆರಡೆರ[4] |
ಡಿರುವಕ್ಕರವಿಂತು ತತ್ಪ್ರಾಸಾಷ್ಟ[ಕ][5] ಕಷ್ಟಂ ||
ಮೆಱೆದುಳಿದಿಹ ಪ್ರಾಸುಗಳಿಂ |
ಸಿರಿ ಮೊದಲಾದಖಿಳಸುಖದ ಲೇಸುಗಳಕ್ಕುಂ * || ೧೩೭ ||

---

1. ಖ-ಪ್ರಾಣಪ್ರಾಸು, 2. ಖ-ಪ್ರಾಸುವೆನಿಸು, 3. ಖ-ಉಭಯಂ 4. ರಡ್ಯರಡಿ 5. ಖ-ಪ್ರಾಸಷಷ್ಕಂ (ಛಂದೋದೋಷವಿದೆ)

* ಟೀಕು||ಶರಭಬಿಂದು, ಶರಭದೀರ್ಘ, ಶರಭಲಘು, ಶರಭ(ದ್ವಂದ್ವ,) ಅಜಲಘು, ಅಜಬಿಂದು, ಅಜದ್ವಂದ್ವ, ದ್ವಂದ್ವಾಕ್ಷರ, ಅಂತು (೮) ಎಂಟು ಪ್ರಾಸುಗಳು ದುಃಖ ಮೊದಲಾದ[ವು] ಕಷ್ಟಗಳು ಮೇಲಾದ ಸಿಂಹಾದಿ ಪ್ರಾಸುಗಳು ಸಂಪದಾದಿಗಳು ಎಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯ.

ಕಂ|| ಚರಣಂಗ[ಳೊ]ಳೆರಡನೆಯ |
ಕ್ಕರವೊಂದೇ ತಪ್ಪದಂತೆ ಬರ[1] [ಲದು ಸಾಜ]ಂ ||
ಬೆರಸಲ್ಕೆ ಮಿತ್ರಮಲ್ಲದೆ |
ಬರಲಾಗದು ಮಿಕ್ಕವರ್ಣ ಪದಪದ್ಯಗಳೊಳ್ || ೧೩೮ ||

ಒಂದೆನಿಸಿದ ಸುಪ್ರಾಸಿನ |
ಮುಂದಕೆ ದೀರ್ಘಾದಿವಿಮಲಸ್ವರಗಳ್ ಸಹಿತಂ ||
ಬಂದೊಂದೆನಿಸಲ್ ಮಧ್ಯಮ |
ವೆಂದಪ್ಪುದು ಕಳೆಯಲರಿದು ಪದಪದ್ಯಗಳೊಳ್ || ೧೩೯ ||

ಒಂದಕ್ಕರ ಗುರುವಾಗಲ್ |
ಕುಂದದೆ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಾಸು ವದು ತಾವೆರಡುಂ ||
ಸಂಧಿಸಿ ಪದ ನಾಲ್ಕರ ಲೈ |
ತಂದೊಡೆ ನೈಮಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲ[2] ದುಷ್ಪ್ರಾಸಕ್ಕುಂ § || ೧೪೦ ||

ಸ್ಥಿರ ದುಷ್ಪ್ರಾಸಿಂ ದುರ್ಗಣ |
ಬರಲದು ಕವಿತೆಯೊಳು ಕಷ್ಟಮೆಂಬುದು [3] ಸಾಜಂ ||
ನರನುತಿಗಾಗದು ದೈವ |
ಸ್ಮರಣೆಯ ಮಾಳ್ಪದಕೆ ದೋಷವರ್ಜಿತಮಕ್ಕುಂ || ೧೪೧ ||

---

* ಇಲ್ಲಿ ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ ೧ ಎಂದಿದೆ. §. ಸಲ್ಲದು ಪ್ರಾಸಕ್ಕುಂ (ಮೂ. ಪಾ.) ಇಲ್ಲಿ ಸಂಖ್ಯೆ ೪೪ ಎಂದು ಮುಗಿದಿದೆ.

1. ಖ-ಮೃದು, 2- ಖ ದುಶ್ಪ್ರಾಸಕ್ಕುಂ. 3. ಸಹಜಂ.

* ಟೀಕು—ಪದಪದ್ಯಗಳ ನಾಲ್ಕು ಚರಣಗಳಲ್ಲಿ "ಪ್ರಾಸು" ಎಂಬ ಎರಡನೆಯ ಅಕ್ಷರವು ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದೇ ಬಂದಿದ್ದರೆ ಸಹಜವು. ಅದಕ್ಕೆ ಹೆಣ್ಣುಗಂಡಕ್ಕರವು ಕೂಡಿಬಂದರೂ ಆದೀತು. ಇವಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೊಂದಕ್ಷರವು ಬರಲಾಗದು. ಆವುದಾನೊಂದು-ಕ್ಷೋಣೀಶ-ಮೇನೊಂದು, ಮಾಣದೆ–ಮಾಣಿಕ್ಯ ಎಂಬ ಈ ಶಬ್ದಗಳು ಬಂದು ಎರಡನೆಯಕ್ಷರದ ಹಿಂದೆ ದೀರ್ಘಕೂಡಿದ ಲಘುವಿನಿಂದ ಇದ್ದಡೆ ಅದಕ್ಕೆ ಮುಂದೆ ದೀರ್ಘಬಿಂದುಗಳು ಕೂಡಿ ಗುರುವಾಗಿ ನಡುವಕ್ಕರವು ಲಘುವಕ್ಕರವು ಕೂಡಿ ಒಂದೇ ಪ್ರಾಸೆನಿಸಿ ಪ್ರಯೋಗವಿದ್ದರೆ ಅದು ಮಧ್ಯಮವೆನಿಸುವುದು. ಆದರೂ ಕಳೆಯದೆ ಕೂಡಿಬಂದೀತು? ದೀರ್ಘಕೂಡಿದ ಲಘುವಕ್ಕರಕ್ಕೆ ಮುಂದೆ ದೀರ್ಘಬಂದು ಕೂಡಿದ ಪಕ್ಷಕೆ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಾಸಾದೀತು. ಈ ಎರಡು ಪ್ರಾಸುಗಳ ನಾಲ್ಕು ಪಾದಕ್ಕೆ ಬಂದೊಡೆ ಒಂದೇ ಪ್ರಾಸು ಬರಬೇಕೆಂಬ ನೈಮಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲದು. ಅದು ದುಷ್ಪ್ರಾಸೆನಿಸುವುದು. ಈ ದುಷ್ಪ್ರಾಸುಗಳಿಂದ ಸ. ತ. ಜ. ರ ಗಣಗಳೆಂಬ ದುರ್ಗಣಗಳಿಂದ ಸಹ ನರಸ್ತುತಿಮಾಡಲಾಗದು. ದೇವತಾಸ್ತುತಿ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ದೋಷವರ್ಜಿತವಾಗಿ ಆದೀತು. ಎಂಬ ಲಕ್ಷಣ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಶರಭಪ್ರಾಸುಭೇದ, ಅಜಪ್ರಾಸುಭೇದ ಮೊದಲಾದ (೮) ಎಂಟು ಪ್ರಾಸುಗಳು (ದುಷ್ಪ್ರಾ) ಸೆನಿಸುವುದು.

[ಉಪಸಂಹಾರ]

ಉಸಿರಳಿದ ತನುವಿನೊಲ್ ಭಾ |
ವಿಸಲುಂ ಪ್ರಾಸಿಲ್ಲದಿರ್ಪ ಪದಪದ್ಯಂಗಳ್ ||
ಒಸೆದದನು ಹೇಳಿ ಕೇಳಿದ |
ರಸಿಕರಿಗಾಯುಷ್ಯಮಾನಹಾನಿಗಳಕ್ಕುಂ [1] || ೧೪೨ ||

ವಿಧಿಸಿದ ಬಹುಸುಪ್ರಾಸಿನ |
ಹದ ತಪ್ಪದೆ ಬಂದು ಮೆಱೆದ ಪದಪದ್ಯಂಗಳ್ ||
ಮುದದಿಂದ ಹೇಳಿ ಕೇಳುವ |
ಚದುರರಿಗಾಯುಷ್ಯವೃದ್ಧಿಸಂಪದಮಕ್ಕುಂ [2] || ೧೪೩ ||

[ಇಂತು ಪ್ರಾಸು ಭೇದಂಗಳು]

[ಇನ್ನು ವಡಿಭೇದಂಗಳು]

ವರಪದಪದ್ಯದ ಮೊದಲ |
ಕ್ಕರಮುದು ವಡಿ ಯೆನಿಪುದ[ವರ] ಪೆಸರೆನೆ ಪದ್ಮಂ ||
ಗರುಡಂ ಸಾರಗ ಹಂಸಗ |
ಳಱಿಯಲ್ ಪ[ರ]ಮಾರ್ಥಕಾಕವಡಿಯಿಂತಾಱುಂ || ೧೪೪ ||

ಸರಸಿಜವಕಾರದಿಂ ತಾಂ |
ಗರುಡಂ ಗುಡಿಸಿಂದೆ ಕೊಂಬು ಸಾರಂಗಂ ಕೇಳ್ ||
ತರಳಾಕ್ಷಿ ಯೆತ್ವ ಹಂಸಂ |
ಪರಮಾರ್ಥಂವೋತ್ವ ಕಾಕವಡಿಗಂ ವರ್ಣಂ || ೧೪೫ ||

---

1. ಇಲ್ಲಿ ಸಂಖ್ಯೆ ೧ ಎಂದು ಆರಂಭವಾಗಿರುವುದು. 2. ಅಂತು ಪದ್ಯ ೨೫ ವೃತ್ತ ೪ ಉಭಯಂ ೯ ಮಂಗಳಮಹಾಶ್ರೀ (ಎಂದು "ಕ" ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿದೆ) ಇಲ್ಲಿಗೆ ಪ್ರಾಸುಗಳ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳುವ ೨ನೆಯ ಪರಿಚ್ಛೇದವು ಮುಗಿದಿರಬೇಕು.

ಟೀಕು—ಪದಪದ್ಯಂಗಳ ಮೊದಲಕ್ಕರವು ಯಾವುದಾನೊಂದು ಬಂದಿರ್ದ್ದಡೆ ಅದು ವಡಿಯೆನಿಸುವುದು. ಅದರ ಹೆಸರು-ಪದ್ಮವಡಿ, ಗರುಡವಡಿ, ಸಾರಂಗವಡಿ, ಹಂಸವಡಿ, ಪರಮಾರ್ಥವಡಿ, ಕಾಕವಡಿ,-ಅಂತು ವಡಿ ಆರು. ಅದಕ್ಕೆ ಸ್ವರಾಕ್ಷರವಿವರ ಕಕಾ ಎಂಬೆರಡರಿಂದ ಪದ್ಮವಡಿಯೆನಿಸುವುದು. ಕಿಕೀ ಎಂಬ ಈ ಎರಡರಿಂದ ಗರುಡವಡಿಯೆನಿಸುವುದು. ಕುಕೂ ಎಂಬ ಈ ಎರಡರಿಂದ ಸಾರಂಗವಡಿಯೆನಿಸುವುದು. ಕೆಕೇ ಎಂಬೆರಡರಿಂದ ಹಂಸವಡಿಯೆನಿಸುವುದು. ಕೊಕೋ ಎಂಬೆರಡರಿಂದ ಪರಮಾರ್ಥವಡಿ ಕಂ ಕಃ ಎಂಬೀ ಎರಡರಿಂದ ಕಾಕವಡಿಯೆನಿಸುವುದು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಎಲ್ಲಾ (ಸ್ವರ) ಅಕ್ಷರಂಗಳಲ್ಲೂ ಈ ೧೨ ಸ್ವರಂಗಳಿಗೆ ಅರು ವಡಿ ಬಾಹುದು.

ಸ್ವರವಡಿಯೆಂದುಂ ಮತ್ತಂ |
ಸರಸವಡಿಯದೇಕವರ್ಣಸಂಧಿಪ ವಡಿಗಳ್ ||
ನಿರುತಂ ಸಂಯುಕ್ತಾಕ್ಷರ |
ವೆರಸಿಹ ವಡಿ ವರ್ಗವಡಿಯು ಭೇದಗಳೈದುಂ || ೧೪೬ ||

* ವ|| ಇನ್ನೊಂದು [ಮಾ]ರ್ಗದ ಯತಿಲಕ್ಷಣ.

ಸ್ವರವರ್ಗಾ[1] ಖಂಡ ಪೋಲಿಕೆ |
ಸರಸ [ಪ್ಲು]ತಬಿಂದು[ಪ್ರಾದಿ]ಯೆಕ್ಕಟಿ ಪ್ರಯುತಾ ||
ಕ್ಷರವೆಂಬ ಯತಿ[2] ದಶಂಗಳ |
ನಱಪುವೆ ಕೇಳಬುಜವದನೆ ತದ್ವಿವರಗಳಂ || ೧೪೭ ||

ವರದೀರ್ಘಂ[3] ಬರೆ ಸ್ವರಯತಿ |
ಭರದಿಂ ವರ್ಗಾಕ್ಕರಂಗಳು ಬರಲು ವರ್ಗಂ ||
ನೆರೆ ಭಿನ್ನಮಾತ್ರೆ ಯೊತ್ತಕ್ಕರ |
[4] ಮಿರಲಾಖಂಡಯತಿ ಕೇಳು [5] ಮಱಮೃಗನಯನೇ || ೧೪೮ ||

ಮಲಪಫ ಬಭಮುಂ ಬರಲದು |
[6] ಪೋಲಿಕೆಯತಿ ಚಛ ಜಝ ಶಷಸಾಕ್ಕರ ಸರಸಂ ||
ಲಾಲಿಸಲದು ದೀರ್ಘಪ್ಲುತ |
ಬಾಲಕಿ ಕೇಳ್ ಬಿಂದುಯತಿಯು ಬಿಂದೊಡನಿರ್ಕ್ಕುಂ || ೧೪೯ ||

ಭೇದಿಸಿ[7] ಪ್ರಪರಾವಳಿ ಬರೆ |
ಪ್ರಾದಿಯತಿ(ಯು)ಅಕ್ಕರಕ್ಕೆ ಙಂ ನಂ ಣ್ವ ?[8] ಮಿರೆ ||
ಓದಲು ಯೆಕ್ಕಟಿಯತಿ(ಯುಂ) |
ಕಾದರದ ಬಹ ಸಿತಸರಸಿ ? ಸಂಭವಚರಣೇ || ೧೫೦ ||

---

* ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಅನ್ಯಮಾರ್ಗಲಕ್ಷಣ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರೊಡನೆ ಹೋಲಿಸುವುದು. ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ ಮೊತ್ತಮೊದಲ ಛಂದೋಗ್ರಂಥವಾದ ಭೀಮಕವಿಕೃತ (೧೨ನೆಯ ಶತಮಾನ) ವಾದ ಕವಿಜನಾಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಈ ಹತ್ತು ವಡಿಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಿರುವನು. ಇದಲ್ಲದೆ ತೆಲುಗಿನ ಅಪ್ಪಕವೀಯದಲ್ಲಿ (ಪು. ೧೧೧) ಗಣಗಳಿಗೆ ರಾಶ್ಯಧಿಪತಿಗಳನ್ನು "ಧರಣೀಸುತ... ವರುಸ್ಗ" ಎಂಬ ಕಂದದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ ಮತ್ತೆ–ಮರಿಯುನೊಕ್ಕವಿಧಂಬು ಎಂದು ಮತ್ತೊಂದು ಮತವನ್ನು ಹೇಳಿರುವನು. ಆದುದರಿಂದ ಮತಾಂತರಕ್ಕೆ ಅನ್ಯಮಾರ್ಗವೆಂದು ಹೇಳುವ ಈ ಪದ್ಧತಿಯು ತೆಲುಗಿನ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದಲೇ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೂ ಉಂಟಾಗಿರುವುದೆಂದು ಊಹಿಸಲು ಅವಕಾಶವಿರುವುದು.

1. ಛಂದೋದೋಷವು 2. ದಶಗಳ 3. ಬರಲು. 4. ಕ್ಕರಮಿರಮಿರಲಾಖಂಡ. 5. ಕೇಳ್ಕರಿ. 6. ಪೊಲ್ಲಿಕೆ. 7. ಕ್ರಾರಾವಳಿ. 8. ಛಂದೋದೋಷವಿರುವುದು

ಅಲು ಹೆಯಮೆಂಬಕ್ಕರ ಬರೆ |
ಗೆಲವಿಂ [1] ಪ್ರಯುತಾಕ್ಷರಯತಿ ಯೆಂದೆನಿಸುಗುಂ ||
[2] ಲಲಿತಾಂಗಿ ಕೇಳು ದಶವಿಧ |
ವಿಲಸಿತಯತಿಭೇದವಿಂತು ಛಂದೋಂಬುಧಿಯೊಳ್ || ೧೫೧ ||

ನವಜನರ ಕುಱಿತು [3] ಛಂದೋ |
ರ್ಣವದೊಳ್ ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಾಸುವಡಿಭೇದಗಳಂ ||
ವಿವರವಿಡಿದಷ್ಟಭಾಷಾ |
ಕವಿವರ ಬಾಣಾಖ್ಯನೊಲಿದು ಪೇಳ್ದಂ ಮುದದಿಂ [4] || ೧೫೨ ||

ಕಂದಲಕ್ಷಣ,

* [5] ಪನ್ನೆರಡುಮಾತ್ರೆ ಮೊದಲೊಳ್ |
ಸನ್ನುತಮಿಪ್ಪತ್ತುಮಾತ್ರೆಯೆರಡನೆಯಡಿಯೊಳ್ ||
ಇನ್ನಿಪ್ಪವು ಮಿಾತೆಱದಿಂ |
ಬಿನ್ನಣಮೇಂ ಕಂದಲಕ್ಷಣಂ ಕಮಲಮುಖೀ || ೧೫೩ ||

[6] ಗಿರಿಶಂ ಧೂರ್ಜಟಿ ಶರ್ವಂ |
ಪುರಾರಿ [7] ಪುರರಿಪು ವೆನಿಪ್ಪವಿಂತಯ್ದುಗಣಂ ||
ಬರೆ ಶಶಿಪುರವಿಷಯಾದ್ರಿಯೊ |
ಳಿರದಿರ್ಕೆ ಪುರಾರಿಯೆಂಬ ಗಣಮಬ್ಜಮುಖೀ || ೧೫೪ ||

ಇಂದುಪುರಬಾಣ ನಗದೊಳ |
ಗೊಂದಿಸೆ[ಜಗಣವನು] ಕಂದಲಕ್ಷಣ ಕೆಡುಗುಂ ||
ಒಂದಿರೆ ಮೂಱಿರಡಜ ಛಂ |
ಕಂದಕ್ಕೀಪರಿಯೊಳೈದುತಾವಿರೆ ಶುಭದಂ || ೧೫೫ ||

1. ಪ್ರಯುಕ್ತಾಕ್ಷರ ಯತಿಯೆಂದೆನಿಸುಗುಂ. 2. (ಗ)ಲಲ್ಲಿತಾಂ. 3. ಛಂದಾರ್ಣವ. 4. ಇದು ಉಪಸಂಹಾರವಾಕ್ಯವಾದುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಪ್ರಾಸುವಡಿಗಳ ವಿಚಾರವನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ಎರಡನೆಯ ಪ್ರಕರಣವು ಮುಗಿದಂತೆ ತಿಳಿದುಬರುವುದು. ಇಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ "ಕಂದದ ಲಕ್ಷಣ" ಎಂಬ ಶಿರೋಲೇಖನವೂ, ಅದರ ಮುಂದಣ ಕಂದಕ್ಕೆ ೧ ಎಂಬ ಸಂಖ್ಯೆಯೂ ಇರುವುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಒಂದು ಪ್ರಕರಣ ಅಥವಾ ಪರಿಚ್ಛೇದವು ಮುಗಿದಿರುವುದೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. 5. (ಕ) ಛಂದೋಂಬುಧಿ-ಪುಟ 70, ರೇಖಾಂಕಿತ ಪದ್ಯ ೧ (ಕಾವ್ಯ) K. 283. 6, (ಖ) ಛಂ-ಕಾ) ಪು. 69, ಪ.೨೨-೬K. 286. 7. ಮುಖರಿಪು. (ಖ). ಮುಖರಿಪುವೆನಿಪ್ಪೈದುಗಣಂಗಳ್ ||

ಯುರಜಗಣ ಮೂಱು ಮೊದಲೊಳ್ |
ಬರಲಾಗದು ಮಿಕ್ಕವೈದು ಗಣಗಳ್ ಶುಭದಂ ||
ಗುರುಲಘುಮಿಶ್ರದೊಳಂತ್ಯದೊ |
1 ಳಿರಸಲ್ಲಂ ಬರಲು ಕಂದಲಕ್ಷಣ ಕೆಡುಗುಂ || ೧೫೬ ||

ಕಂದದ ಪಾದಾಂತ್ಯಾ 2 ಕ್ಷರ |
ವೊಂದಿರೆ ಗುರುಯುಗವನಿಕ್ಕು ಬರೆ ಲಘುವುಂ ||
ಸಂಧಿಸಿದೊಡೆ ನಾಲ್ಕಕ್ಕುಂ |
ಸಿಂಧೂರಸುಯಾನೆ ಪೇಳ್ದೆ ಸೇರಿಸಿ ವಡಿಯಂ || ೧೫೭ ||

ಕಂದದ ಮೊದಲ ಪದಕ್ಕಂ |
ಸಂಧಿಸಿ ಮೆಱೆದಾದಿವರ್ಣ ಕುಂದದೆ ಮತ್ತಂ ||
3 ಬಂದಿರ್ಪ್ಪುದೆರಡನೆಯ ಪದ |
ವೊಂದೇವಡಿ ತಪ್ಪದಂತೆ ಪಂಕಜವದನೇ || ೧೫೮ ||

4 ಷಟ್ಪದಿಲಕ್ಷಣ

* 5 ಶರಕುಸುಮ ಭೋಗಭಾಮಿನಿ |
ಪರಿವರ್ಧಿನಿ ವಾರ್ಧಕಂಗಳೆಂದಾಱುತೆಱಂ ||
ಕರಿದಶರವಿ ಮನುರಾಜರ್ |
ಬರೆ ವಿಂಶತಿಮಾತ್ರೆಯಿಂದೆ ಷಟ್ಪದಿ ನಡೆಗುಂ || ೧೫೯ ||

ಮೊದಲೆರಡುಪಾದ ಸಮಗಳ್ |
6 ತುದಿಚರಣಂ ಸಾರ್ಧಸಗುರು ವಿರಲರೆಪದ್ಯಂ ||
ಮುದದಲ್ಲಿವೆರಡು ಕೂಡಲ್ |
ವಿಧುಮುಖಿ ಕೇಳಾಱುತೆಱದೆ ಷಟ್ಪದಿಯಕ್ಕುಂ || ೧೬೦ ||

---

1. (ಖ, ಮದುಸಲ್ಲಂ || 2. ದಾಂತ್ಯಕ್ಕರ (ಮು). 3. (ಖ) ಇನ್ನಿರ್ಪ್ಪೀ (ರ್ಪ್ಪೀ) ರಡಿಯಿಂದಂ | ಸನ್ನುತಮಂ ಕಂದ.........

4. ಈ ಭಾಗವು K. ಮೂಲಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ-ಷಟ್ಪದಿಗಳ ಉದಾಹರಣ, ಆಗಮಲಕ್ಷಣ ಇವಾದ ಬಳಿಕ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇದು ಲೇಖಕರ ಪ್ರಾಮಾದಿಕ ದೋಷವಿರಬಹುದೆಂದು ಈ ಉಚಿತ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿದೆ. 5. ಛಂ-ಪು. (ಖ) ಪು. 81. ರೇ-ಕ. (ಕ).116. ಪ. 316, 6. ಎರಡರ ಮುಂದಣ ಮೂರನೆಯ ಪಾದವೆಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯ. (ಛಂ, ಪು. ೮೧-ಪ. ೧)

ಇದಕ್ಕೆ ಗಣಲಕ್ಷಣ

ಯರಜಗಣಂಗಳ್ ಮೂಱುವು |
ಚರಣಾದಿಗೆ ಸಲ್ಲವುಳಿದ ಗಣಗಳ್ ನಡೆಗುಂ ||
ಒರೆಯಲ್ ಗುರುವೆರಡಂತ್ಯಕೆ |
ಬರಲಾಗದು ಶರಕೆ ಮಿಕ್ಕಲಕ್ಷಣಮುಕ್ಕುಂ || ೧೬೧ ||

ಮಯಜ ಗಣಂಗಳ್ ಮೂಱಾ |
ದಿಯೊಳಾಗದು ಮಿಕ್ಕವೈದು ಗಣಗಳ್ ಸಲುಗುಂ ||
ನಯದಿಂ ಗುರುವೆರಡಂತ್ಯಾ |
ಶ್ರಯ ಸಲ್ಲದು ಕುಸುಮಕಂದಲಕ್ಷಣಮುಕ್ಕುಂ || ೧೬೨ ||

ಯಸಮಜತಗ(ಣೈದಾ)ದಿಯೊ |
ಳೊಸೆದಿಕ್ಕಲು ಸಲ್ಲಮುಳಿದ ಗಣ ಮೂಱಕ್ಕುಂ ||
ಒಸೆದಂತ್ಯಕೆ ಗುರುವೆರಡಂ |
ಪುಸಿ ? ಗಾಣಿಸೆ ಭೋಗಕುಳಿದಲಕ್ಷಣಮುಕ್ಕುಂ[1] || ೧೬೩ ||

[2] ಸ್ವರಗಳ ವಿವರ

ಶರ|| ಶ್ರೀವರನುತ ರಾ |
ಜೀವಭವಾರ್ಜಿತ |
ಪಾವನಚರಣಸರೋಜಯುಗಾ ||
ಆವಗ ಸದ್ಭ |
ಕ್ತಾವಳಿಗಾಳ್ದಾ |
ಕಾವವ ನಿತ್ಯಾನಂದ ಶಿವಾ [3] || ೧೬೪ ||

ಕುಸುಮ|| ರಾಜಶೇಖರ ತ್ರಿದಶ |
ರಾಜ ಮುನಿಜನವರದ |
ರಾಜೀವಸಖಕೋಟಿ ಸುಪ್ರಭಾತ್ಮಾ ||
ರಾಜರಾಜಪ್ರಿಯ ವಿ |
ರಾಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಗಿರಿ |
ರಾಜನಂದನೆಯರಸ, ರಕ್ಷಿಸೆನ್ನಂ || ಎ೬೫ ||

---

1. ಇನ್ನುಳಿದ ಮೂರು ಷಟ್ಪದಿಗಳ ಗಣವಿಧಿ ನಿಷೇಧಗಳಿರುವ ಪದ್ಯಗಳೂ ಇಲ್ಲಿರಬೇಕು. ಪ್ರಾಮಾದಿಕವಾಗಿ ಕೈ ಬಿಟ್ಟಿರುವಂತೆ ತೋರುವುದು. 2. ಸ್ವರಗಳ ವಿವರಾ ಎಂದು ಶಿರೋಲೇಖನಮಾತ್ರವಿದೆ. ಮುಂದಣ ಪದ್ಯಗಳಾದರೋ ಆರು ಷಟ್ಪದಿಗಳ ಲಕ್ಷ್ಯಗಳು. ಛಂದೋಂಬುದಿಯಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಯಲಕ್ಷಣಗಳೆರಡೂ ಆಯಾ ಷಟ್ಪದಿಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಬರೆದಿದೆ. (ಛಂ. ಖ-೮೧-ರೇಖಾಂಕಿತ ೨ ರಿಂದ ೭ ರವರೆಗೆ)
3. ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಪದ್ಯ ಸಂಖ್ಯೆ ಒಂದು ಎಂದು ಆರಂಭವಾಗಿದೆ.

ಭೋಗ|| ಪಾಕಶಾಸನಾದಿ ದೇವ |
ರಾಕೆವಾಳರೀಶಪಾದ |
ದಾಕಥಾಶ್ರುತೋಪರಾನಿ ? ಪಾಪತಾಪವಾ ||
ನೂಕಿ ಚಾರು ದೇಹ ಚೇತ |
ನಾಕರವಿಲಾಸಭೋಗ |
ಸೋಕಿತಾಪರೇಶನಾಮಧಾದರಾಹದು ? || ೧೬೬ ||

ಭಾಮಿನಿ|| ಬಾಲಶಶಿಧರ ಪಂಚವದನ ವಿ |
ಶಾಲನೇತ್ರತ್ರಯ ವರಾಭಯ |
ಶೂಲಖಡ್ಗಾದ್ಯಾಯುಧಾಂಕಿತಹಸ್ತವಿಸ್ತಾರಾ ||
ನೀಲಕಂಧರ ರುಂಡಮಾಲಾ |
ಜಾಲಭಸಿತವ್ಯಾಳಧೃತಶುಂ |
ಡಾಲಚರ್ಮಾಂಬರನೆ ರಕ್ಷಿಪುದೆನ್ನನನವರತಾ || ೧೬೭ ||

ಪರಿವರ್ಧಿನಿ|| ಪರಮಗುಣಾರ್ಣವ ಪಾವನಲೀಲಾ |
ಭರಣಜಗತ್ತ್ರಯಪೂಜಿತಪದಯುಗ |
ದುರಿತಾರಣ್ಯಕುಠಾರ ಸದಾಭಕ್ತಿಪ್ರಿಯಸುರಧೇನು ||
ವರಸೃಷ್ಟಿಸ್ಥಿತಿಲಯಕಾರಣ ಸ |
ತ್ಪುರುಷ ಪರಾಪರರೂಪ ಚಿದಾತ್ಮಕ |
ಕರುಣಾಸಾಗರ ಪಾಲಿಸು ಮನದಿಷ್ಟವನೆನಗೊಲಿದು ಶಿವಾ || ೧೬೮ ||

ವಾರ್ಧಕ|| ಶ್ರೀವಿಮಲಕರ ವಿಶ್ವರೂಪ ಸಕಲಕಲಾಪ |
ಭಾವಿಸಲ್ ಮೂಲೋಕರಕ್ಷಕ ಸಜ್ಜನಪಕ್ಷ |
ತೀವಿದತಿಮಹಿಮ ವಿಚಿತ್ರ ನಿರ್ಮಲಗಾತ್ರ ಚಾರುಗಿರಿಜಾಕಳತ್ರಾ ||
ಪಾವನಪದಾಬ್ಜ ಸೇವಾಸಕ್ತ ಸದ್ಭಕ್ತ |
ಜೀವರಕ್ಷಾಕರ ತರಂಗ ಕರುಣಾಪಾಂಗ |
ದೇವನುತಚರಣಾರವಿಂದ ನಿತ್ಯಾನಂದ ಲಿಂಗ ನೀ ಸಲಹೆನ್ನನು ||

ಇನ್ನು ಗಣಲಕ್ಷಣ

* ಮಗಣಂ ಭೂಮಿಯೆನಿಕ್ಕುಂ
ಯಗಣಂ ಜಲ ರಗಣಮಗ್ನಿ ಸಗಣಂ ವಾತಂ ||
ತಗಣಾಂಬರ ಜಗಣಾರ್ಕಂ |
ಭಗಣಂಶಶಿ ನಗಣ ನಾಕಮಂಬುಜವದನೇ [1] || ೧೬೯ |

---

* ನಾಗವರ್ಮನ ಛಂ. ಫು. ರೇಖಾಂ ೩ ನೆಯ ಪದ್ಯವಾಗಿದೆ. 1. ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ ೧ ಎಂದಿದೆ.

* ಕವಿತೆಗೆ ಗಣಮೆಂಟಱೊಳಂ |
ಭುವಿ ತೋಯ ಚಂದ್ರನಾಕಮೆಂಬಿವು ಶುಭದಂ ||
ರವಿಶಿಖಿವ್ಯೋಮಂ ಮರುತಂ |
ಕವಿತೆಯೊಳಂ ಕಷ್ಟಮಕ್ಕು ನಾಂದೀಪದದೊಳ್ || ೧೭೦ ||

ಭಾವಿಸಿ ಪದಪದ್ಯಂಗಳಿ |
ಗಾವಂ ಮೊದಲಲ್ಲಿ ಗಣಗಳವುಮಿವುಮೆನ್ನದೆ ||
ದೇವಗಣಮಿಟ್ಟು ಮುಂದ |
ಕ್ಕಾವಗಣಂ ಬಂದೊಡುತ್ತಮಂ ಕಮಲಮುಖೀ || ೧೭೧ ||

ಶ್ರೀಕಾರಂ ಸ್ಥಿತಾಗಿರೆ |
ಲೋಕತ್ರಯದಲ್ಲಿ ಕೀರ್ತಿವಡೆವುದು ಪದ್ಯಂ ||
ಶ್ರೀಕಾರಗಳಿಲ್ಲದ ಪದ |
ಲೋಕದೊಳಂ ಸಲ್ಲದೆಂದ ಕವಿಫಣಿವರ್ಮಂ || ೧೭೨ ||

ಇನ್ನು ಗುರುವಕ್ಕರ ಲಘುವಕ್ಕರದ ಅಧಿದೈವಲಕ್ಷಣ

ಹರಶಿರಗಳ್ ಭೂತಂಗಳ್ |
ವರತತ್ವಪ್ರಚಯ ಪುಣ್ಯದಧಿದೈವಂಗಳ್ ||
ಗುರುವರ್ಣಕೆ ದೈವಮೆಂಬುದು |
ಪರಮೇಶಂ ಸಹಜಲಘು ಶಕ್ತಿಯು ಸಿದ್ಧಾಂತಂ || ೧೭೩ ||

1 ಅಚನಜ ರೇಖಾದಿಯೊಳಂ |
ವಚನಾಂತ್ಯಜವದ್ರಿ ಋತು ಶರಮೇಕಾದಶದೊಳ್ ||
ಸಚಕಟ ಹಯಮಿವು ಬಾಹ್ಯಂ |
ಪ್ರಚುರಮಿದೆಂದಱಿಗೆ ಲಕ್ಷಣಂಗಳನಬಲೇ || ೧೭೪ ||

ಆಕಾರದಿ ನಳಿವಕ್ಕುಂ |
ಚಾಕಾರದೆ ಚಮತ್ಕೃತಿಯು ಸಂಪದ ಕೆಡುಗುಂ ||
ಸಾಕಾರದಿ 2 ಶೂನ್ಯಂ ತಿಳಿ |
ಜಾಕಾರದಿ ರುಜೆಯು ಮರಣರೇಖಾಕ್ಷರದಿಂ || ೧೭೫ ||

---

*. ಛಂ. ಪು. ೧೨ ರೇಖಾಂಕಿತ ಪದ್ಯ ೨. 1. (ಕ) ಪು. 13. ರೇ. ಪ. 11.
ಅಚನರಜವಿಡಿದು ಮೊದಲೊಳ್ | ......ತ್ಯದೊಳದ್ರಿ ಋತು ದಶೈಕಾದಶದೊಳ್
........ಕಟ.................. | ....ದರಿವುದಕ್ಕೆ ಲಕ್ಷಣಮಿವರಿಂ ||

2. ದಿಂದೆ ಶೂನ್ಯಂ| ರಾಕಾರದೆ ರುಜೆಯು ಮರಣ ಜಾಕಾರದೊಳಂ || (ಛಂ. ರೇ–ಪು. ೧೪, ಪ. ೧೨)

ಋತು[1] ಸಪ್ತೈಕಾದಶ ಬರ |
ಲತಿಕಷ್ಟಂ ಸಚಕಟಾಹ್ವಯಗಳು ಪುಗಲುಂ ||
ಮತಿಕೆಡಗು ಮಾಯು ಕುಂದುಗು |
ಕ್ಷಿತಿಯೊಳಗಪಶಬ್ದ ಮಕ್ಕು ಮಂಬುಜವದನೇ || ೧೭೬ ||

ಸ್ವರವರ್ಣ ಸಹಿತ ಮೂವ |
ತ್ತೆಱ ಮೇಲೊಂದರ್ಣ ವಿಪ್ರಕುಲಮೆನಿಸಿರ್ಕುಂ ||
ಅಱಿಯಲ್ ಕ್ಷತ್ರಿಯಮದು ಪ |
ನ್ನೆರಡು ವಣಿಜಾರ್ಣ ಮೂಱು ಶೂದ್ರಮೆನಿಕ್ಕುಂ || ೧೭೭ ||

ಮೊದಲೊಳ್ ವಿಪ್ರಾಕ್ಷರ ಬರ |
ಲದಱೊತ್ತಿಗೆ ಕ್ಷಾತ್ರವರ್ಣ ಮಿರಲದು ಲೇಸುಂ ||
ಒದಗಿಸಿ ಶೂದ್ರಾಕ್ಷರ ಮಂ |
ತುದಿಯೊಳ್ ವಿಪ್ರಾದಿವರ್ಣ ವಿರಲದು ಕಷ್ಟಂ || ೧೭೮ ||

ಆಶೀರ್ವಾದದೊಳುರ್ವಿಯುಂ ಪರಬಲಂ ಮುತ್ತಿರ್ದೊಡಾ ತೋಯಮುಂ |
ಕ್ಲೇಶವ್ಯಾಧಿಯೊಳಪ್ಪವಂಗೆ ಪವನಂ ಧೀರೋನ್ನತಂಗಗ್ನಿ ಸಂ ||
ತೋಷತ್ಯಾಗಿಗೆ ಯಿಂದು ದಾಳಿಯಿಡುವಂಗಂದಂಬರಂ[2] ಕಾಮಿಗಂ |
ಭಾಸ್ವದ್ದೇವಗಣಂಗಳೆಂದಱಿದು ಪೇಳಲ್ ಯಲ್ಲಿಗಬ್ಜಾನನೇ || ೧೭೯

—ಗದ್ಯ—

ಇತಿ ಬಾಣಕವಿ ನಿರ್ಮಿತಮಪ್ಪ ಛಂದೋಂಬುರಾಶಿಯೊಳ್

ಪ್ರಥಮಪರಿಚ್ಛೇದಂ

ಸಮಾಪ್ತಂ

1. ಸಪ್ತದಶೈ(ಶರೈ)ಕಾದಶ । ವತಿಕಷ್ಟಂ ಸಚಕಟಾಹ್ವಯಂಗಳ್ಪುಗಲು ||
ನ್ನತಿಕೆಡುಗುಮಾಯುನಾಶಂ । ....ಮಾದುದಂಬುಜವದನೇ || ಛಂ. ೧೪-೧೩.

* ಛಂ.-ಪು ೧೧-ಪ ೪೩ ೧೬೯ ರಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗಣ ಪದ್ಯಗಳು ಗ್ರಂಥದ ಆದಿಭಾಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದುವು. ಮೂಲಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ಮುದ್ರಿಸಿದೆ.

2. ತ್ಯಾಗಿಗಂ

QUMĀR—ITS IDENTIFICATION

BY

S. MUHAMMAD HUSAYN NAINAR, M.A., LL.B., PH.D.,
Head of the Department of Arabic, Persian and Urdu.

A considerable and important geographical literature was produced in Arabic from the eighth to the fourteenth century A.D. The bulk of this literature shows that Muslims had a better and more adequate conception of the old world in general than was possessed by any Christian before the 13th century. The use of the magnet had become common, and the construction of maps and globes had reached great proficiency in the Islamic world.

In the Far East, the Muslims had improved their relationship with China, India and East Indies. Very early in the history of Islam, the Arabs established their factories in the 'Lands of the Sun-rising' (Mashāriq) and paved the way for better knowledge of the East. The accounts gleaned from their books throw light on the seas and islands and on the habits, government, religions, and social customs of the Chinese and of the Indians.

Of the authors who compiled geographical works only very few were travellers who had visited the regions and peoples about which they wrote. The majority of writers based their accounts on earlier works and added also new information derived from travellers and sailors. Consequently the accounts of certain places are conflicting and their identification becomes difficult. Qumār is one of such places.

Qumār[1] is mentioned by nine writers: Ibn Khurdādhbeh, Ya'qūbī, Ibnul-Faqīh, Ibn Rusta, Abū Zayd, Mas'ūdī, Abul-Faraj, Yāqūt, and Qazwīnī.

Qumār—its position.

Ibn Khurdādhbeh, who describes chiefly trade routes and enumerates distances from one place to another, says that proceeding from Māyiṭ the island of Tayūma comes on the left; thence to

1. قمار —AbūZayd, Mas'ūdī, Qazwīnī, Abul Faraj.

قُمار —Ibn KHurdādhbeh, Yā'qūbī, Ibnul-Faqīh, Yāqūt.

قِمار Ibn Rusta.

Qumār five days' journey. From Qumār to Ṣanf on the coast three days' journey.

Ya'qūbī mentions Qumār after Sarandīb (Ceylon) and says that Qumār is a powerful kingdom of great importance.

Ibnul-Faqīh has the remark that Qumār is a part of Hind.

Abū Zayd gives more precise information. Qumār, he says, is not an island but is situated (on that part of the continent of India) which faces the country of the Arabs. It is opposite to the kingdom of the Maharāj[2], the island known as Zābaj, the distance between the two is about ten or twenty days' journey by sea in moderate wind.

Mas'ūdī has the same account with slight variation. The country of Qumār is not one of the islands of the sea but it is a coastal land and is mountainous. It is opposite to the kingdom of the Maharāj,[3] the king of the islands like Zābaj, Kalah, Sarandīb and other islands.

In another place[4] Mas'ūdī says that Qumār is opposite to the islands of the Maharāj as Mandūrfīn (Madura) is opposite to the island of Sarandīb.

Yāqūt and Qazwīnī say that Qumār is a place in Hind associated with aloes. But Yāqūt qualifies his statement by saying that it is the popular view; those who have knowledge say that Qumār is Qāmirūn (Assam), a place in Hind, well known for best quality of aloes.[5] They say that this quality will have a seal by which it is distinguished.

Extent of the kingdom.

Ibnul-Faqīh is the only writer who says that the extent of the kingdom of Qumār is about four months' journey.

Abū Zayd says that there is no kingdom which has a more dense population than Qumār. Here everyone walks on foot.

2. "Le Comar est dans la direction du royaume due Maharadja." Relation des voyages, by Reinaud, p. 97.

3. "Il est sur le chemin des Etats due Maharaja." Barbier, p. 170.

4. p. 394, Barbier.

5. The latter part of Yāqūt's information appears to be a mistake. He is confusing Qāmirūn (Assam) with Qumār in the South.

People.

Mas'ūdī gives more particulars about the people of Qumār. He says: 'a race of Hindus who descend from Ādam, derive their origin from the children of Cain. They inhabit that part of India which is called Qumār.'

Few parts of India are more populous than this and the inhabitants distinguish themselves before other Hindus by their agreeable breath, which they acquire by rubbing their teeth with tooth-sticks,[6] as it is the habit among the Muslims.

The inhabitants of Qumār mostly go on foot because their country is full of mountains and valleys, few plains and table-lands.

Ibnul-Faqīh says that the people of Qumār worship idols.

Ibn Rusta has the remark that the origin of devotees is from Qumār. It is said that there were in Qumār one hundred thousand devotees.

Abul-Faraj states on the authority of Abū Dulaf that there is a temple belonging to the people of Hind in Qumār whose walls are of gold and its ceiling of aloes' wood, each beam being fifty cubits or more in length.

Drinking and Fornication.

Ibn Khurdādhbeh, Ibnul-Faqīh, Ibn Rusta, and Qazwīnī say that drinking and fornication are unlawful in the kingdom of Qumār.

Abu Zayd gives the same information as Ibn Khurdādhbeh and others, but has the additional remark that there is no wine in their land and kingdom.

Ibn Rusta quotes Abū 'Abdullā Muḥammad Ibn Isḥāq who says: "I happened to go to Qumār and stayed there for two years. I found no monarch more zealous and severe than the king of Qumār against the vice of drinking. He punishes with death those who drink or commit fornication."

Mas'ūdī relates that the inhabitants of Qumār consider, like the Muslims, fornication to be unlawful and they avoid (like them) uncleanliness and wine. In the observance of this custom they are one with the rest of India.

6. 'with aloes wood,' Sprenger, p. 186.

Punishment for drinking.

Ibn Rusta has related on the authority of some travellers, that the punishment prescribed by the king of Qumār for his attendants and soldiers in the case of their drinking is that one hundred red-hot iron rings[7] are put on the arm of the drinker who often dies.[8] He is a sovereign with great zeal; there is no king more zealous and severe in giving punishment, than him. His punishments include the cutting off of two hands, two feet, the nose, two lips and two ears, and he never resorts to pecuniary punishment as do other kings of Hind.

Justice.

Ibn Rusta declares that the king of Qumār had eighty judges in his service. They meted out justice even if the accused were to be the son of the king, making him stand in the place set apart for litigants.

King.

Ya'qūbī says that the king of Qumār receives homage from many other kings.

Ibnul Faqīh remarks that the king of Qumār maintains four thousand slave girls.

Ibn Rusta quotes a traveller who says: 'I had been to the country of Qumār. I was told that the king of that place is a powerful man, very severe in his punishment. He has no dealings with the Arabs. Whoever enters his city and makes a present of anything to him, he returns it in a hundredfold of what he gave. I have never seen a king who gives greater reward than the king of Qumār. The king had eighty sons, all beautiful and with a dignity and bearing suited to their rank.

The king of Qumār, in spite of his rigour, would say to his companions, "When you set out for war, do not take women with you."[9]

7. These refer to சூட்டுக்கோல் Suttukkol சூலக்குறடு an iron instrument for branding. In Arabic *ḥalqa* signifies a brand upon camels of a round form, like the *ḥalqa* (or ring) of a door.

8. Qazwīnī gives more or less the same information quoting Ibnul-Faqīh, but De Goeje's version of Ibnul-Faqīh has no such account.

9. As the text seems to be faulty I do not attempt to translate the following passage. See Ibn Rusta, p. 133, ll. 18-19.

Abū Zayd says that the king of Qumār and his companions carry tooth brushes and every man cleans his teeth several times a day. Each one carries his own brush on his person and never parts from it unless he entrusts it to his servant.

Abū Zayd and Mas'ūdī give the following long account[10] of the story of an invasion of Qumār by the Maharāj, the king of Zābaj.

One of the most curious stories of the kings of Hind and a strange example of their line of conduct and their institutions in ancient times is exhibited in this narration. It is told that a young and hasty man ruled over Qumār in ancient times. One day he sat on the throne in his palace which stood on a large river of sweet water like the Tigris and the Euphrates, and was one day's journey from the sea. The Wazīr was with the king who said to him, " The fame of the empire of the Maharāj, his power and prosperity and the number of islands under him are celebrated. This excites a desire in my mind which I wish to realise." The Wazīr, a prudent man, who knew the rashness of his master, asked him, " What is thy desire, O King?" "I wish," replied the king, "to see the head of the Maharāj, the king of Zābaj, in a basin before me." The Wazīr saw that envy had inspired him with these thoughts and he said, after some consideration, "I do not think the king will permit this idea to rest in his mind as there has never existed any difference between us and that nation, neither of yore nor of late, nor have they ever done us any harm. Besides they are in islands far from us, and by no means neighbours, nor have they any design against our possessions. The distance between the dominions of the Maharāj and those of Qumār is from ten to twenty days across the sea. It is therefore better, O king," continued the Wazīr, "not to acquaint anyone with this thought and not to persist in this scheme."

The king was enraged and shut his ears to advice. He acquainted his officers and the chiefs of his men who were present, with his project, and so it was divulged and went from tongue to tongue till it reached the Maharāj who was a prudent, experienced and middle-aged man.

He called his Wazīr, and told him what he had heard, and said to him, "Considering the project of this ignorant man which has come to publicity, and the intentions which he has formed, with his

10. There is great similarity between the accounts of the two writers. The translation is done from the text of Mas'ūdī.

inexperienced and overbearing spirit, and after his words have become generally known, we can no longer preserve peace with him; he has forfeited the crown and deserves to be deposed." The king commanded him to hide what had passed between them and to prepare a thousand medium-sized ships with full equipment, to provide them with the arms necessary and to man them with a sufficient number of the best soldiers. He pretended that these preparations were meant for an excursion into his islands, and he wrote to the kings of these islands who were under his sway, and his subjects, that he had the intention of paying them a visit and making an excursion to their islands.

This rumour spread and the king of every island made all possible preparations for the reception of the Maharāj. When everything was ready and in order, he went on board, and sailed with the army to the kingdom of Qumār. The king of Qumār was not aware of the expedition before it came up to the river which leads to the royal palace. The Maharāj defeated his army, took his commanders by surprise and captured the palace. The inhabitants appeared before the Maharāj. He ordered "quarter" to be proclaimed, and sat on the throne on which the king of Qumār used to sit, who was now a prisoner, and commanded the king and his Wazīr to be brought into his presence.

He said to the king: "What gave rise to these intentions which are beyond your power? Had you attained them you would have had no luck in them, no hope of success compelled you to do this." He remained silent.

"If your desires," continued the Maharāj, "to see my head before you in a dish had been joined with the intention of making yourself master of my dominions, and the throne, and of spreading destruction in any part of the country, I should do the same thing to you. But you have distinctly expressed your object, and I will do it on you, and I will return to my country without stretching my hand to anything in your kingdom whether small or great; that you shall be an example for posterity, that none may transgress the portion Providence has given him, and that he may gain safety from the existence of this warning."

Then he beheaded him. Turning to the Wazīr, he said: "May you be rewarded with good as a Wazīr! I know you gave your lord advice. Would that he had taken it! Consult who may be most fit to succeed this ignorant man and put him on the throne."

The Maharāj returned immediately to his country, and neither he. nor anybody of his army touched anything in the kingdom of Qumār.

When the Maharaj was come back into his dominions, he sat on his throne, overlooking the bay, called the bay of the ingot of gold, and before him was placed the dish with the head of the king of Qumār. He assembled the great men of his kingdom, narrated to them his exploits, and the reason which had brought him under the necessity of undertaking them. The subjects prayed for his welfare and for good reward (from the Almighty).

Then he gave orders to wash the head of the king of Qumār, to embalm it and to send it in a vase to the king who had succeeded him in Qumār and he wrote to him : " The motive of our treatment of your predecessor was his evil intentions against us, and our desire to teach those like him. We have done to him what we wanted and we think it fit to send his head back to you as there is no use in keeping it, for this trophy would not add to the glory of our victory."

The news of this action reached the ears of the kings of India and China ; and the Maharāj rose greatly in their estimation ; and since that time, the kings of Qumār turn their faces every morning towards Zābaj and prostrate themselves to express their veneration for the Maharāj.

Of the nine writers who mention Qumār, only three give precise details as to its location. The information of Ibn Khurdādhbeh shows clearly that Qumār is an island between Jāba and Ṣanf. The accounts of Abū Zayd and Mas'ūdī indicate that it must refer to the area round about Cape Comorin including the portion of Travancore south of Quilon. The details furnished by the remaining six writers are vague.

It is also clear that these authors confuse Qumār with other places. Yāqūt confuses Qumār with Qāmīrūn (Assam). Both Abū Zayd and Mas'ūdī narrate at great length, what appears to be a legend of an invasion of Qumār territory by the Maharāj of Zābaj (Java) for the purpose of punishing the king of Qumār who spoke ill of the Maharāj. This Maharāj may be identified with one of the rulers of the line of Sri Bhōja Mahārāja, ruler of Java mentioned by I-Tsing, a Chinese traveller in the last quarter of the seventh century A.D., who speaks of the Mahārāja of Java, in whose court he lived for some years. If Qumār is the area round about Cape

Comorin,, the king of Qumār must refer to one of the Pandya kings. But as the invasion of the Pandyan territory by an island king is not attested by facts of history, the account is, without doubt, a mistake or confusion on the part of these two writers. Perhaps they might have confused Qumār with Khumayr (Cambodia).

ARABIC AND PERSIAN WORDS IN THE TAMIL LANGUAGE

By

S. Muhammad Husayn Nainar, M.A., LL.B., Ph.D.

அக்கல் *akkal* sense, intelligence; புத்தி, விவஸ்தை, விவேகம், அறிவு. அக்கல் உள்ளவன் A. *'aql* < *'aql*

அக்கப்போர் *akkappōr* gossip; வம்புப்பேச்சு. A. *akhbār* pl. of *khabar* news < *khbr*

அக்காயிது *akkāyidu* articles of faith, religious tenets; மார்க்க விதிகள். A. *'aqā'id* pl. of *aqīda* < *'aqd.*

அக்கில் *akkil* = அக்கல்.

அக்கீக்கா *akkīkkā* rite of shaving the whole head of a Muslim infant; முஸ்லிம் குழந்தைகட்குத் தலைமயிர் எடுக்குஞ் சடங்கு. கொறியிரண்டறுத்துடனக்கீக்காவினைக்கொடுத்து (சீறுப்புராணம், அசனார் பிறந்தபடலம்.) A. *'aqīqa.* < *'aqq*

அக்கீம் *akkīm* yūṉāṉi physician; யூனானி வைத்தியன். A. *ḥakīm* physician < *ḥkm*

அக்கு *akku* claim, right, privilege; உரிமை. A. *ḥaqq* < *ḥqq*

அக்குசு *akkusu* interest, concern; அக்கறை. A. *akhaṣṣ* com. of *khaṣṣ* special < *khṣṣ*

அக்குத்தொக்கு *akku-t-tokku* family tie; ஒட்டுப்பற்று. connection, relation; சம்பந்தம். redupl. of அக்கு. or அக்கு + தொக்கு (T. contact).

அக்குதார் *akkudār* = அக்கு + தார்

அக்குவால் *akkuwāl* sayings of pious men; உபதேசம். A. *aqwāl* pl. of *qawl* < *qwl*

அக்தஸ் *akdas* holy; பரிசுத்தமான. A. *aqdas* com. of *qads* sanctified < *qds*

அக்பர் *akbar* great person; பெரியவன். A. *akbar* com. of *kabr* < *kbr*

அக்ருபா *akrubā* relatives; பந்துக்கள். A. *aqribā'* pl. of *qarīb* < *qrb*

அக்லாக் *aklāk* morals, conduct; ஒழுக்கம், நன்னடத்தை. A. *akhlāq* pl. of *khulq* < *khlq*.

அக்வாம் *akwām* party, section of people; கட்சி, கூட்டத்தார். A. *aqwām* pl. of *qawm* < *qwm*.

அக்வால் *akwāl* = அக்குவால்

அக்ஸாம் *aksām* kind; வகை. A. *aqsām* pl. of *qism* portion, share, section of a book < *qsm*.

அகல் *akal* = அக்கல்

அகவால *akawāl* = அஹ்வால்

அகவிலை *akawilai* = அஹவிலை

அகாயித் *akāyid* = அக்காயிது

அகாரிப் *akārib* relations; பந்துக்கள். A. *aqārib* pl. of *aqrab* < *qrb*

அகீகா *akīkā* = அக்கீக்கா.

அகீதா *akīdā* = அக்காயிது.

அகுதார் *akudār* = அக்குதார்

அங்காமி *angāmi* temporary; காயமல்லாத. அங்காமி குமாஸ்தா P. *hangāmī*

அங்குஸ்தான் *angustān* thimble; தைப்போர் விரலில் அணியுங் கூடு. P. *angushidān*

அங்கூர் *ankūr* grape; திராக்ஷைப்பழம். P. *angūr*

அச்சார் *accār* pickles; ஊறுகாய். P. *achār*

அசபத் *asabat* kinship; உறவு. A. *'asabat* < *'asb*

அசர் *asar* afternoon; பிற்பகல். அசர்தொழுகை. அசர் நேரம். *'aṣr* time, period < *'aṣr*.

அசல் *asal* original; மூலம். principal, capital; முதல். அசலும் வட்டியும். that which is genuine, excellent, first rate quality; உயர்த்தியானது. A. *aṣl* < *aṣl*

These are specimen pages of the proposed work. I received assistance from Sri V. Narayana Ayyar, Assistant Editor, Tamil Lexicon, in arriving at the format.

جو آیا گھر تمھارے خوبیاں سن
گیا کھو جان و دل صبرو تواں کو *

اپني جاں تک ھے جہاں' جب تئیں دم ہے غم ہے
بعد مرنے کے اُلٹ جاؤ جہاں پاک نہیں *

نہا کے بال جو سر کاڈے گورے چھرے سے
تو جیسے چاند نکل آیا ، کالي بدري چیر *

اُسکي صورت کو دیکھہ کر بھولے
ھاے ھم بھولے سر بسر بھولے *

مرتے ھیں آشتاب تر ظالم
ھاے رے ھائے بے خبر ظالم *

سادہ روھیں چور اُجلے اظفري
جس کا دیکھا نقد دل تل کر گئے *

دوستي میں تیري بس ھمنے بہت دکھہ جھیلے
کون نت اُٹھہ کے مري جان یہ پاپڑ بیلے *

کل نزع میں پڑا تھا عاشق تري گلي میں
کیا دل کڑا ھے تیرا ابتک خبر نہ لي جا *

محمد حسین محوي صدیقي

۳ سید معین الدین، مخاطب بہ منور رقم خان، تخلص منور انھوں نے اظفري سے فارسي اورعروض کي چند کتابیں بھي پڑھي تھیں -

۴ - نادر - ان کے نام اور حالات کا پتہ نہیں چلتا - نواب عظیم الدولہ کے زمانے کے شاعر ہیں -

نمونۂ کلام اردو میرزا اظفري کا حال اور کلام اردو شعرا کے کسي تذکرہ میں نہیں ملتا - صرف سخن شعرا مصنفۂ نساخ کلکتوي میں ڈیڑھ سطر غلط سلط حالات اور یہ دو تین شعر دئے ہیں جو اُن کے جدید دیوان میں نہیں ہیں :

کئي دن ہیں کہ یار نے مجھہ سے ربط بار دگر کیا پیدا

شکر للہ آہ نے میري اظفري کچھہ اثر کیا پیدا

تیرے حسن و صفا کو جو دیکھا (صفحہ ۳۴) آرسي اس میں لاجواب ہوي

افسوس! اِسکے سوا اُن کے قدیم کلام کا نمونہ بالکل دستیاب نہیں ہوتا، جدید دیوان سے چند منتخب شعر پیش ہیں :

ہٹیلے جٹ نے تیري مار ڈالا
چرا نظریں ہمیں بیمار ڈالا *

بجاے در ہر ایک عاشق نے تیرے
گلے میں آنسوؤں کا ہار ڈالا *

متوالے آپ اپنے کچھہ بھي سنبھالتے ہیں
کس کس کے گھر کو دیکھیں جا جا کے گھالتے ہیں *

جان آبر میں کہ پھر کچھہ غم و وسواس نہیں
تو نہیں پاس تو پھر کچھہ بھي مرے پاس نہیں *

صورت میں چھپوا دیا ہے - اس کی تصنیف کا سبب اظفری نے یہ بیان کیا ہے کہ ''اس دیار کے لوگ اردو کو محبوب رکھتے ھیں، لیکن بولنے میں غلطیاں کرتے ھیں- اُن کا اصرار ھوا کہ اردو کے مصطلحات اشارات، کنایات، استعارات اور بیگماتی زبان کے الفاظ میں ایک دیوان مرتب کیا جائے - اُن کے حکم کی تکمیل کی- اس دیوان میں، یہی چیزیں ملتی ہیں، روزمرہ اور بول چال کا لطف ہے، بیگمات دھلی کا انداز گفتگو ہے محاورے استعارے سب قلعے کے ہیں، قلعۂ مبارک کی ٹکسالی اردو ہے- نواب اعظم کا یہ بیان کہ "در زبان ریختہ علم استادی می افراشت'' بالکل صحیح ہے کوئی مبالغہ نہیں، یہ وہی فصیح اردو ھے جو آج سے سواسوبرس پہلے رائج تھی - زبان کے سوا مذاق سلیم کے خلاف بہت سے شعر ابتذال اور رکاکت کی حد تک پہنچ گئے ہیں - تخیل کی بلندی اور جذبات عالیہ نہیں ہیں - میر تقی میر کے وہ شاگرد ہیں، لیکن اس کلام میں اُن کا مشہور رنگ تغزل اور انداز کلام کا اثر نہیں ھے - شاید اسی لئے خود اظفری نے دیباچے میں لکھدیا کہ "اسکے مضامین دیوان قدیم کے برخلاف ہیں''

اس دیوان کا ایک نسخہ برٹش میوزیم کے کتب خانۂ قلمی میں موجود ھے - ڈاکٹر اسپر نگر نے اپنے مرتبہ کیٹلاگ میں اسکا ذکر صفحہ ۶۰۲، نمبر ۵۹۹ پر کیا ھے- یہ نسخہ موتی محل (لکھنؤ) کا ھے- کل ۴۰۰ شعر ہیں'- لیکن ھمارے نسخہ میں تقریباً ۸۰۰ شعر ہیں -

شاگردان اظفری دلی کےشا گردوں کا مختصر ذکر اوپر ہوا ھے - مدراس میں بھی چند لوگ شاگرد ہوے جن کے نام یہ ہیں-

۱ - غلام محی الدین خاں، مخاطب بہ شائق علی خاں، شائق - جو اس دیار کے 'صنا دید' میں تھے -

۲ - محمد معروف مخاطب بہ خان عالم خاں بہادر، فاروق تخلص - جان جہاں خان کے پوتے تھے -

۱۱ - تذکري تاري - خالق باري کے جواب میں - ترکي الفاظ، هندي زبان اس میں ساڑھے چھ سو شعر ہیں -

۱۲ - رسالۂ قبر یہ مصنفۂ حکیم بقراط - ۴ هفتوں میں نظم فارسي میں ترجمہ کیا -

۱۳ - نصاب ترکي چغتائي - ۲۵۲ اشعار، عظیم آباد میں اپنے ملازم خاص راے ٹیکا رام کي خواهش پر تصنیف کي -

۱۴ - واقعات اظفري - میرزا جان طپش کي خواهش اور اصرار پر مقصود آباد بنگالہ میں اسکي تصنیف کا سلسلہ شروع کیا - اس میں سلطنت گورگاني کي تباهي اور اپنے قید سلاطیني سے نکلنے کے حالات مدراس پہنچنے اور یہاں قیام کرنے تک بہت دل چسپ انداز میں لکھے هیں - اور اپني پریشاني کي وجہ سے سنہ ۱۲۲۱ھ پر ختم کردیا ہے - یہ کتاب اپني خصوصیات کي وجہ سے بہت اهم ہے اس کا اردو ترجمہ راقم الحروف نے کیا ہے اور مدراس یونیورسٹي نے اُسے چھپوا کر شائع کردیا ہے -

۱۵ - میزان ترکي - اس کا تذکرہ اظفري نے نہیں کیا - مگر اس کا نسخہ حکومتہ مدراس کے قلمي کتب خانے میں موجود ہے - یہ بھي مدراس یونیورسٹي کے شعبۂ اسلامي سے شائع کیا جائیگا - اس نسخہ کي خصوصیت یہ ہے کہ مصنف کے هاتھہ کا لکھا هوا ہے -

۱۶ - سوانحات اظفري - یہ مؤلف کے نصائح اور تنبیہات کا مجموعہ ہے - واقعات اظفري کے ختم تک ۱۰۹ سانحات هو چکے تھے، مگر غالباً یہ کتاب مکمل نہیں ہوي، کہیں پتہ نہیں چلتا -

۱۷ - دیوان اردو جدید یہ دیوان مدراس میں مرتب هوا تھا، اس کا انتخاب واقعات اظفري کے آخر میں مصنف نے شامل کیا تھا، اور اب مدراس یونیورسٹي، کے شعبۂ اسلامي نے الگ کتاب کي

۱ - فوائد المبتدي' یہ کتاب اردو میں بطور آمدنامہ مرتب کي تھي اپنے چچیرے بھائي همایوں بخت کو پڑھاتے تھے۔ غالباً یہ اظفري کي پہلي تصنیف ہے - مگر افسوس آج معدوم ہے -

۲ - دیوان قدیم غزلیات اردو' ۳ - دیوان فارسي' ۴ - دیوان ترکي
۵ - عروض زادہ نثر - اصول فن شعر میں' ٦ - عروض زادہ نظم - یہ دونوں رسالے ایک ہیں صرف نظم و نثر کا فرق ہے' مدراس کے کتب خانہ عام اهل اسلام میں ایک ایک نسخہ موجود ہے - ۷ - فوائد الاطفال طب میں - یہ سب کتابیں قلعۂ مبارک دهلي کي تصنیف هیں -

۸ - لغات ترکي چغتائي - یا فرهنگ اظفري' یہ کتاب کامل ایک سال کي مدت میں' قیام لکھنؤ کے زمانے میں تالیف کي تھي - اور اس میں دوسرے مُصنفوں کے برخلاف ترکي زبان کے متعلق بہت سے جدید فوائد سہل طریقے پر لکھے تھے - اس کا کوئي نسخہ غالباً هندوستان میں کہیں نہیں ہے' ڈاکٹر اتھے نے انڈیا آفس کیٹلاگ کي پہلي جلد مطبوعہ سنہ ۱۹۰۳ء کے کالم ۱۳۱۵ میں نمبر شمار ۲۴۳۹ پر معروف اللغات کے ذیل میں لکھا ہے کہ اس کا صحیح نام فرهنگ اظفري ہے' وہ لکھتے هیں "یہ فارسي زبان میں ترکي الفاظ کي بسیط ڈکشنري ہے"- مگر اتھے کو مصنف کے حالات کا بالکل پتہ نہ چلا -

۹ - ترجمۂ محبوب القلوب' اصل کتاب ترکي زبان میں میر نظام الدین علي شیرنوائي کي تالیف ہے' اسکا نثر مقفيٰ فارسي میں ایک مہینے میں ترجمہ کیا' تذکرہ گلزار اعظم کے مؤلف نواب اعظم (مدراس) نے اسے میرزا اظفري کي ترکي تالیفات میں ذکر کیا ہے' یہ صحیح نہیں -

۱۰ - نصاب ترکي - ایک هفتے میں تالیف کي اس میں دو سو بیس شعر هیں زبان فارسي ہے اور ترکي الفاظ لائے گئے ہیں -

دیوانوں کا کہیں بھی پتہ نہیں چلتا - فارسی کا کچھ کلام مدراس کے تذکروں میں اور کچھ غزلیں واقعات اظفری میں ملتی ہیں فارسی نظم میں چند چھوٹے چھوٹے رسالے بھی اُن کی تالیف ہیں - اردو کا پہلا دیوان ناپیدا ہے دوسرے دیوان کا انتخاب البتہ ہمیں ملا ہے جسکا ذکر آگے آئیگا - فارسی غزلوں کے چند شعر بطور نمونہ ملاحظہ ہوں -

نوح وقتیم کز بکاے شدید
غرق خوناب شد سفینہ ما *

گر بعزم سفرآں یار زجا بر خیزد
لشکر دل شد گاں ہم بقفا بر خیزد *

پائے بندم در سر زلف پریشان کسے
لال گشتہ از لب لعل درخشان کسے *

شد از یمن قد وم نوبہارم انجمن رنگیں
زمیں رنگیں زمن رنگیں ہوا رنگیں چمن رنگیں *

بتے دیدم خدایا بادل بے مہر سنگینے
کہ بہر عاشقان آورد حادث دین و آئینے *

نثر نگاری اور تصانیف قادرالکلام شاعر ہونے کے علاوہ اظفری اپنے زمانے کے بہت اچھے ادیب، اردو فارسی زبان کے زبردست انشا پرداز بھی تھے - انھوں نے جو خطوط، شقے، اور اپنے عرضیاں، بادشاہ، اپنے ہم عصر راجاؤں، امیروں اور اپنے عزیزوں کو لکھے ہیں، اُن کے علاوہ اُن کی تصانیف کی کثرت اس بات کی شاہد ہے کہ وہ نثر نگاری پر پوری قدرت اور مہارت رکھتے تھے، اُن کی زندگی علمی زندگی تھی - درس و تدریس کے علاوہ زیادہ وقت تصنیف و تالیف میں گذرتا تھا - عروض، طب، قواعد ترکی وغیرہ میں متعدد تصانیف کے مالک ہیں - جن کا ذکر سلسلہ وار ذیل میں کیا جاتا ہے -

ذاکید الدین محمد اکبر رکھا - مدراس والي بیوي سے تین بچے هوے پہلا لڑکا والا بخت، دوسري لڑکي سارہ بیگم تیسرا لڑکا اعلی بخت ان بچوں کي شادیاں اظفري کي زندگي میں غالباً نہیں ہوئیں - بڑي حسرت سے لکھتے هیں کہ "خدا جانے باقي لڑکوں اور لڑکیوں کي شادی کا کہاں اتفاق هوتا ہے اور راقم سے کیا هوسکتا ہے"-

بھائي بہن اظفري کے دو بھائي اور تھے، ایک حقیقي چھوٹے بھائي میرزا جلال الدین جو لکھنؤ میں اور بڑي عزت کے ساتھ رہتے تھے، وهیں اُن کا عقد کردیا تھا، دوسرے علاتي بھائي میرزا محمد امین، عرف میرزا اماني جو مدراس آگئے تھے اور اظفري کے ساتھ رهتے تھے - بڑي بہن فیض النساء بیگم تھیں، جن کا ذکر اوپر گذرا ہے اور عزیزوں کے حالات نہیں ملتے -

شاعري اور دواوین اظفري کي شاعرانہ قابلیت اور فن شعر و عروض میں اُن کي مہارت قلعۂ مبارک هي میں تسلیم هوچکي تھي، اردو فارسي، ترکي تینوں زبانوں پر پوري قدرت تھي، تینوں میں شعر کہتے اور مرتبۂ استادي رکھتے تھے - شاہ عالم بادشاہ بھي ان کي شاعري کے مداح اور معرف تھے بادشاہ سلامت اپنا کلام اظفري کے پاس بھیجا کرتے تھے، اور جواب کے منتظر رہتے جب اظفري کا کلام پہنچتا تو بڑي دل چسپي سے پڑھتے اور لطف اندوز هوتے تھے - دلي میں شاهزادہ میرزا مغل سے اظفري کے مراسم بہت زیادہ تھے - یہ دونوں اور ان کے علاوہ جن شاهزادوں کو شاعري کا شوق تھا وہ بنظر اصلاح اپنا کلام اظفري هي کو دکھاتے تھے - نواب اعظم (مدراس) اپنے تذکرۂ صبح وطن مطبوعہ مدراس سنہ ۱۲۵۸ھ کے صفحہ ۳۶ پر لکھتے هیں -

"در هندي استاد وقت بود و در ترکي هم مہارت تام داشت" اردو فارسي، ترکي تینوں میں صاحب دیوان تھے، لیکن افسوس اُن کے

نواب کا انتقال نواب عمدۃ الامراء اظفري کے بڑے قدرداں تھے انھوں نے ۱۳ ربیع الاول سنہ ۱۲۱٦ھ کو انتقال کیا - انگریزي حکومت نے ان کے بھتیجے نواب عظیم الدولہ کو مسند ریاست پر بٹھا یا اور اُن کے حسب حال وظیفہ مقرر کر کے پوري ریاست پر قبضہ کرلیا - خاندان والا جاھي کے تمام افراد کي' ان کي حیثیت کے موافق تنخواھیں مقرر کردیں انھیں کے ساتھہ ان تیموري غریب الوطن شاھزادوں کي تنخواھیں بھي ماہ بماہ بغیر کسي زحمت کے ملتي رھتي تھیں - نواب عظیم الدولہ بھي بہت مدارات سے پیش آتے تھے -

آخري عمر اور وفات اظفري آخر عمر میں نہ معلوم کن اسباب کي بنیاد پر بہت پریشان اور برداشتہ خاطر رھتے تھے آخر ٦۲ سال کي عمر میں سنہ ۱۲۳۴ھ میں اِس دنیائے فاني سے انتقال کیا -

اولاد اور اعزہ اظفري کي پہلي بیوي نواب خانِ دوران خان کے عزیزوں میں تھیں - ان کے ساتھہ اظفري کي شادي قلعۂ مبارک دھلي میں خاص شاہ عالم بادشاہ کے دستخطي حکم سے ھوگئي تھي- اس وقت اظفري اتنے کم عمر تھے کہ نہ انھیں شادي کا خیال تھا اور نہ اس سے واقف تھے کہ شادي کیوں ھوتي ہے یہ خاتون صحیح النسب سیدہ بہت نیک بخت اور عفیفہ بي بي تھیں - اُن سے صرف دو بیٹیاں پیدا ھوگئیں' بڑي بیٹي سعیدۃ النسا بیگم قلعے ھي میں پیدا ھوي تھیں دوسري وجیھتہ النسا بیگم لکھنؤ کے زمانۂ قیام میں عالم وجود میں آگئیں - بڑي کا عقد مدراس میں امیر الدولہ بہادر امیر جنگ سے ھوا جنکا نام عبد القادر خاں تھا اور نواب والاجاہ اول کے حقیقي بھانجے تھے - یہ اس دیار کے نام آور اور صاحب شان و شوکت امیر تھے - یہ شادي بڑي دھوم دھام سے ھوي - ملک العلما مولانا عبد العلي بحر العلوم لکھنوي نے نکاح پڑھا دیا - ایک مہینے تک جشن اڑتے رہے ایک سال بعد ان کے یہاں ایک فرزند پیدا ھوا جس کا نام اظفري نے میرزا

والاجاہ ثاني کو اپنے آنے کي اطلاع لکھ بھیجي- اپنا اردو، فارسي ترکي کلام بھي بطور تحفہ روانہ کیا- نواب صاحب نے جواب میں اشتیاق ملاقات ظاہر کیا' تشریف آوري پر اظہار مسرت اور تنخواہ وغیرہ کے تعین سے اطلاع دي- ۲۳ ذیقعدہ کو پورے کروفر کے ساتھ وارد مدراس ہوئے- محل کے دروازے تک نواب صاحب استقبال کو خود آئے اور معانقہ کے بعد پہلے دل چسپ گفتگو پھر دیر تک شعر و سخن کا سلسلہ جاري رہا-

بہن سے ملاقات اور قیام مدراس نواب صاحب سے رخصت ہو کر اپني بہن سے ملنے کیلئے میلاپور روانہ ہوئے- وہ اپنے شوہر ہمایوں بخت کے ساتھ اظفري سے پہلے مدراس پہنچ چکي تھیں اور نواب صاحب کے الطاف سے بہت شان و آرام کے ساتھ رہتي تھیں- اظفري کے قیام کیلئے پہلے حسیني باغ' پھر برج داس کا باغ تجویز ہوا' ان کي خاطر مدارت اور آرام کا پورا انتظام کردیا گیا اور یہ فراغت سے رہنے سہنے لگے-

مدراس میں عقد ۱۲ صفر کو مدراس میں ایک پٹھان کي صاحب زادي سے عقد کیا اور اُنھیں ''خورد محل'' کا خطاب عطا ہوا- سال بھر بعد ان کے بطن سے ایک صاحب زادے پیدا ہوئے' جن کا نام اظفري نے والا بخت عرف میرزا جاني رکھا- نواب صاحب نے مبارک باد کے ساتھ پانسو روپیہ بھجوایا-

متعلقین کا ورود مدراس اس کے بعد نواب صاحب اور اُن کي بہن کي تحریک پر اظفري نے اپنے متعلقین کو لکھنؤ سے مدراس بلوایا- اس کام کیلئے اپنے معتمد خاص دیوان رائے بھگوان داس کو پانچ ہزار روپیہ دیکر کلکتے روانہ کیا- ۱۱ جمادي الثاني سنہ ۱۲۱۴ھ کو یہ لوگ مدراس پہنچے- نواب عمدۃ الامراء نے ازراہ ھرفا پروري سب کي الگ الگ تنخواہ مقرر کردي' سب بہت مسرت کے ساتھ مل جل کر رہنے سہنے لگے-

کا کوئي اور برا خیال نہ تھا - غرض غرۂ ربیع الاول سنہ ۱۲۰۳ھ کو اتوار کے دن، جبکہ رات کي تین گھڑیاں گزر چکي تھیں، وہ بھاگنے میں کامیاب ہوگئے - اس فرار کي بہت دل چسپ تفصیل اُنھوں نے اپني کتاب میں لکھي ہے - دلي سے سیدھے قلعۂ آنبھر، وہاں سے پرسرود کي گڑھي، پھر پٹودي اور ریواڑي ہوتے ہوے جیپور کي عمل داري میں پہنچ گئے - ۳۰ میل پختہ طے کر کے پہلي شام غریبي یہاں ایک موضع میں دیکھي -

صبح ہوتے ہي ساري دلي میں اِن کے بھاگنے کي خبر پھیل گئی - تلاش شروع ہوي، لیکن پتہ نہ چلا - جے پور کے راجہ سے ملاقات ہوي، اسنے اِن کیلئے تخت بنوا رکھا تھا وہ پیش کیا - پھر جے پور اور جودھپور کے راجاؤں نے چالیس ہزار فوج دینے کا وعدہ کیا تاکہ مرہٹوں کا مقابلہ کر کے مضبوط تیموري حکومت قائم کریں - لیکن اظفري نے حالات کا اندازہ کر کے صاف انکار کردیا اور تیمور شاہ بن احمد شاہ دراني کے پاس کابل جانے کا ارادہ کیا، مگر پورا نہ ہوا - ماہ رجب سنہ ۱۲۰۳ھ میں نواب آصف جاہ نظام الملک غازي الدین خاں نظام کي عرضي پہنچي - اُن کي رائے پر اپنا تخلص بدلا، غمخور سے اظفري رکھا اور رمضان کي پہلي کو مہاراجہ سے اجازت لیکر روانہ ہوے - ربیع الاول سنہ ۱۲۰۴ھ میں رام پور پہنچے، اور نواب فیض اللہ خاں کے مہمان ہوے - ۲۹ ربیع الثاني کو لکھنو پہنچے - سات سال یہاں قیام رہا، یہیں اپنے چچازاد بھائي کي شادي اور اپني بڑي بیٹی سعیدۃ النسا بیگم کي رسم بسم اللہ خواني بہت دھوم دھام سے کي - بہت آرام سے رہتے تھے، لیکن سفر دکن کي لولگي تھي - نواب آصف الدولہ فرماں روائے لکھنو سے رخصت حاصل کر کے روانہ ہوے - بنارس، سہسرام، عظیم آباد، مرشد آباد اور دوسرے مقامات کي سیر کرتے ہوے ۲۲ شوال کو ونکول پہنچے - یہاں نواب والاجاہ اول محمد علي خاں مرحوم فرمانروائے آرکاٹ و مدراس کے بھانجے نے استقبال کیا اور اظفري نے نواب عمدۃ الامراء

سے کہدو کہ تم ابھي بچے ہو' ان باتوں کو کیا جانو' غلام قادر خانہ زاد اور حضور کا نمک پروردہ ہے' اسکي کیا مجال کہ گستاخي کا قدم آگے بڑھا دے"۔

غرضکہ چند ہي روز بعد یہ فتنہ برپا ہوا' اور ایسا ہوا' جسنے تخت سلطنت کو ہلا دیا۔ شہر میں پہلے ہي افواہ پھیل چکي تھي' لوگ خوف زدہ تھے' آخر ۱۰ محرم سنہ ۱۲۰۳ کو اُسنے علم بغاوت بلند کیا اور بادشاہ کو گرفتار کرلیا' قلعے پر گولہ باري کردي' عجیب حشر کا عالم تھا اظفري نے اپني کتاب 'واقعات' میں اس کا خوب نقشہ کھینچا ہے۔ مختصر یہ کہ قلعہ والوں اور شاہزادیوں کي آہ و فریاد اور چیخ پکار کي آوازیں آسمان تک جاتي تھیں' پھر وہ نمک حرام سب سلاطین کو قتل کرنے کے لیے فوج لیکر قلعے میں گھس آیا۔ لیکن خدا نے سبکو محفوظ رکھا۔

اس ہنگامے کے فرو ہونے پر اظفري نے اپني قابل قدر خدمات کے صلے کي اُمید میں ولي عہد بہادر اور دوسرے شاہزادوں کي معرفت بادشاہ سلامت کے حضور میں درخواست بھجوائي اور لکھا کہ " اگر خدا اپنا فضل فرمائے اور پھر حضور کو سلطنت ملے تو اِس خانہ زاد کو قید سلاطیني سے نکالکر درباري اُمرا میں جگہ دي جائے' راقم ہمیشہ سلطنت کا خیرخواہ اور خدمت گزار رهیگا"۔ بادشاہ نے درخواست پر اپنے ہاتھ سے وعدہ لکھدیا' لیکن جب تخت سلطنت کو دوبارہ سرفراز فرمایا تو وعدہ وفا نہ کیا' بلکہ صاف انکار کردیا۔

<u>قلعے سے فرار کا ارادہ اور کامیابي</u> اسپر اظفري کو جتنا رنج بھي ہوا ہو کم ہے۔ اُنھوں نے شرعي قسم کھالي کہ ضرور آزاد ہوکر رهینگے۔ دو معتبر آدمیوں کے ذریعے بادشاہ کو اپنے ارادے کي اطلاع دلوادي' مگر اُنھوں نے نہیں کہا۔ اِدھر اظفري نے آزادي کي تیاري شروع کردي' جے پور' جودھپور کے راجاؤں اور بعض دوسرے بااختیار امرا سے مخفي خط و کتابت کا سلسلہ جاري کردیا گیا۔ لیکن اپني آزادي کے سوا اُن

اجازت کے بغیر باہر نہیں جاسکتے تھے - اور ان کی جانیں ہر وقت خطرے میں رہتی تھیں - ایک کی نا عاقبت اندیشی بہتوں کے خون کا سبب بن جاتی تھی - اسی کا نام "قید سلاطینی" تھا -

لیکن چونکہ آزادی ہر انسان کا فطری حق ہے' اسلئے ہر شخص قید سے بیزار اور اپنی آزادی کا آرزو مند تھا - انھیں مادر زاد اسیروں میں اظفری بھی تھے - جب انھوں نے ہوش سنبھالا اور اپنے کو قید میں پایا' تو انھیں بہت زیادہ ناگوار ہوا - وہ چاہتے تھے کہ کسی صورت سے یہ نامبارک قدیم رسم فنا ہو - ورنہ کم از کم خود آزاد ہو کر سلطنت کے کسی اعلیٰ منصب پر فائز ہوں - اپنے عزیز وطن کی کوئی مفید خدمت انجام دے سکیں - لیکن اِس خیال کو زبان پر لانا بھی قلعۂ مبارک کے حدود میں ایک سنگین جرم تھا' جسکی سزا صرف موت تھی - بہرحال اظفری وقت کے منتظر اور اسی فکر میں رہا کرتے تھے - اِس قید کے علاوہ بعض اور ایسے حالات پیش آئے' جنھوں نے اظفری کو اور زیادہ بد دل کردیا - آخر اُنھوں نے جی میں ٹھان لی کہ آزاد ہوکر ہی رہینگے -

غلام قادر کی بغاوت اسی اثنا میں غلام قادر روہیلے کی بغاوت کا واقعہ پیش آیا' جو ہندوستان کی تاریخ کا ایک اہم درد ناک حادثہ ہے - اس موقعے پر اظفری نے جان پر کھیل کر بہت قابل قدر خدمتیں انجام دیں اور بے جگری کے ساتھ حرم شاہی وغیرہ کی حفاظت کی' اُن کی عصمتیں اور جانیں بچائیں - اظفری کو پہلے ہی اِس نمک حرام کے عزم فساد کا پتہ چل گیا تھا' انھوں نے اس بارے میں ایک عرضی لکھ کر اپنی پھوپھی صاحبہ کے ھاتھ حضور شاہی میں بھجوائی - مگر بادشاہ سلامت کی آنکھوں پر غفلت کے پردے پڑے ہوے تھے' زوال کا وقت آچکا تھا' وہ اُسے بہت عزیز رکھتے تھے' عرضی دیکھ کر بولے : "میں نہیں سمجھتا کہ اس یتیم (غلام قادر خاں) کے ساتھ خاص و عام کو کیوں اسقدر عداوت ہے - میرے بچوں

بیعت قلعے سے نکلنے سے چند سال پہلے اظفری کی طبیعت کا میلان علم باطنی کی طرف ہوا - اُس زمانے میں ایک بزرگ سید اسرار اللہ قادری، دہلی کی جامع مسجد میں واعظ تھے اور بڑے عالم وقت مانے جاتے تھے - اظفری نے اُن کی خدمت میں حاضر ہوکر بیعت کی - اظفری کے چھوٹے بھائی میرزا جلال الدین اور چچیرے بھائی (اور بہنوئی) میرزا ہمایوں بخت بھی ساتھ ہی مرید ہوئے - شاہ صاحب موصوف نے میرزا اظفری کی علمی، اخلاقی حالت کا اندازہ کر کے خلعت خلافۃ سے بھی سرفراز کیا - اور اپنی زبان فیض ترجمان سے اپنا نائب و خلیفہ کہا - مذکورہ شاہزادوں کو اظفری کی تعظیم کیلئے ہدایت فرمائی - پھر اپنے سلسلۂ پیری و مریدی کا شجرہ عنایت فرمایا اور مرید کرنے کی اجازت بھی دی، لیکن اظفری نے اپنی حالت پر نظر کر کے کبھی اس کی جرات نہ کی - وہ لکھتے ہیں:

"ہر چند ماں باپ کی جانب سے عاصی کی اصل و نسل میں کوئی قصور نہ ہوا، لیکن تقویٰ اور طہارت میں فتور عظیم واقع ہو رہا ہے، اس وجہ سے ہم خرق عادت سے بہت دور جا پڑے ہیں - اور گمراہی کا دروازہ اپنے اوپر کھول لیا ہے -"

قلعے کی سکونت اور قید سلاطینی میرزا معز الدین بادشاہ ابن عالمگیر کے زمانے سے یہ دستور جاری تھا کہ خاندان تیموریہ کے تمام افراد قلعۂ مبارک میں قید یا نظربند رکھے جاتے تھے - تاکہ ایسا نہ ہو، باہر جاکر چپکے چپکے اپنا اقتدار بڑھالیں اور تخت حکومت کو نقصان پہنچائیں، فتنۂ و فساد کا سبب بن جائیں، اور علم بغاوت بلند کردیں - ایسے چند واقعات پہلے ہو چکے تھے - ان شاہزادوں کو قلعے کے اندر اگرچہ ہر قسم کی آزادی تھی، کھانے پینے، رہنے سہنے، پڑھنے لکھنے کا آرام و انتظام تھا، لیکن شاہی

طب میں وہ مہارت پیدا کي کہ قلعۂ مبارک میں جبتک رھے' محلات کا علاج معالجہ' سرکاري حکیموں کي نیابت میں اظفري ھي کرتے تھے - اِس فن میں ایک رسالہ بھي لکھا ھے - اپنے چند اساتذۂ طب کا بھي ذکر کیا ھے - مثلاً حکیم عنایت اللہ خاں' جو حکیم عبد اللہ خاں کے بیٹے تھے اور حکیم عبد اللہ حضرت خلد مکان کي حرم محترم کے طبیب خاص تھے - حکیم عنایت اللہ نے اظفري کو طب سکھانے میں کوئي دقیقہ اٹھا نہ رکھا - پھر حکیم میر حسن دھلوي سے چار سال تک فیض حاصل کیا - اِن کے علاوہ اور اطباء کي صحبت سے بھي فائدہ اُٹھا یا ھے -

موسیقي اور تیر اندازي کے فن سے بھي پورے طور پر آگاہ تھے - تیر اندازي کا فن لکھنؤ کے زمانۂ قیام میں سیکھا تھا - اور بہت اچھي مشق بہم پہنچالي تھي یہ فن اُنھوں نے لکھنؤ کے مشہور فرماں روا نواب آصف الدولہ سے حاصل کیا تھا - جو اس فن کے بڑے ماھر تھے -

اساتذۂ اظفري یہ تمام قابلیت اور لیاقت اظفري نے جن اساتذہ کي بدولت حاصل کي - اُن کا پتہ نہیں چلتا' مذکورہ اساتذۂ طب کے علاوہ اظفري نے اپني کتاب ''میز ان ترکي'' میں' شاہ بہرام گور اور بانو حسن کے قصۂ ترکي کا ذکر کرتے ہوے' ترکي زبان کے استاد کا ذکر صفحۂ ۳۰ پر اِن الفاظ میں کیا ھے : "مترجمش عزیز اللہ بیگ باتاش کہ استاد میر مکرم علي مرحوم استاد این مؤلف عاصي است"-

شاعري میں اُن کے اُستاد میر تقي میر دھلوي تھے - اظفري نے مدراس پہنچکر اُنھیں یہاں بلانے کي کوشش بھي کي تھي' لیکن کامیاب نہ ہوے -

ولادت تعلیم و تربیت اظفري سنہ ۱۱۷۴ھ میں قلعۂ مبارک دلي میں پیدا ہوے' اور تیس سال کي عمر تک وہیں رہے' وہیں نشو و نما اور تعلیم و تربیت ہوي- تقریباً تمام شاہزادوں میں سب سے زیادہ قابل اور لائق تھے- انھوں نے اردو فارسي عربي اور ترکي چاروں زبانوں کي تعلیم حاصل کي اور مدراس آ کر انگریزي میں بھي اچھي دستگاہ بہم پہنچالي تھي' جسکا ذکر اُن کے ایک مدراسي شاگرد نادر نے اپني مثنوی "رشک قمر و مہ جبین" میں کیا ہے- وہ اظفری کے بیان میں لکھتے ہیں :

تھا انگریزي میں بھي انھوں کو عبور
دم عیسوي اُن سے پا یا ظہور *

علمی قابلیت فارسي اور ترکي میں اظفري نے کئي کتابیں تصنیف کي ہیں' عربي میں اتني مہارت تھي کہ بے تکلف اس سے ترجمہ کراتے تھے- قلعے کے قیام میں ان کي قابلیت و دانائي کو سب مانتے اور جانتے تھے- قلعے کے دوسرے شاہزادے وغیرہ اہم امور میں اظفري سے اکثر مشورہ لیتے اور ان کي بات مانتے تھے- بادشاہ سلامت بھي قدرو منزلت کرتے تھے اور اِن کے تمام بھائیوں' چچاؤں اور عزیزوں کي تعلیم' پڑھنے لکھنے کي نگراني' انھیں کے ذمے تھي' خود بھي پڑھاتے تھے- اس کے علاوہ بادشاہ کي جانب سے ہر ادني اور اعلیٰ امور میں' اِن شاہزادوں کے متعلق اظفري ھي سے سوال جواب ہوتے تھے-

علم عروض و رمل کي قابلیت اِن چاروں زبانوں کے علاوہ فن عروض' فن طب' اور فن رمل میں بھي اچھي مہارت پیدا کي تھي- رمل میں ایسي مشق بہم پہنچائي کہ اِن کے نکالے ہوے اکثر احکام واقعے کے مطابق پڑتے تھے- ایسے صحیح کہ بعض اوقات خود اظفری کو بھي حیرت ہوتي تھي-

میرزا اظفري گورگاني

نام، نسب و حسب میرزا اظفري کا پورا نام محمد ظہیر الدین، علي بخت ہے اور عرف میرزا کلاں (بڑے میرزا)، تخلص پہلے غمخور تھا، پھر اظفري رکھا - ان کا سلسلۂ نسب ہندوستان کے شاہنشاہ اعظم اورنگ زیب عالمگیر تک ۶ واسطوں سے یوں ملتا ہے: "ظہیر الدین بن سلطان محمد ولي، ولد سلطان محمد عیسيٰ ولد نواب عفت آرا بیگم، دختر محمد معز الدین شاہ بن بہادر شاہ بن اورنگ زیب عالمگیر"-

والد ان کے والد سلطان محمد ولي قلعۂ مبارک میں پیدا ہوے، عمر بھر وہیں رہے، شب جمعہ ۲۸ محرم سنہ ۱۲۰۰ھ کو انتقال کیا - ان کے دو بھائي اور تھے، جو ان سے تین سال پہلے دنیا سے چل بسے تھے -

اظفري نے اپنے والد کي وفات پر یہ قطعۂ تاریخ لکھا:

گر تو تاریخ وفات آں ولي را طالبي
برکن از تاریخ ہر دو حرف علت اظفري *

در محرم ہم شب آدینہ دنیا را گذاشت
روز جمعہ شد بخواب اندر مزار انوري *

والدہ اظفري کي والدہ بڑي ستودہ صفات اور عفت مآب خاتون تھیں - حضرت ابو العلاء خواجہ محمد ماہ، خواجہ نور اللہ نقشبندي، اکبر آبادي کي اولاد میں تھیں - اظفري نے ان کي عفت مآبي اور نیک دلي کے بیان میں بہت کچھ لکھا ہے - یہ مدراس چلي آئي تھیں، اور یہیں ۱۰ جمادي الاولیٰ سنہ ۱۲۱۶ھ کو بعارضۂ سرسام انتقال کیا، قاسم علي پیرزادہ کے باغ میں دفن ہوگئیں -

کلیمے کہ ضربش بہ پیغام می زد دمادم ز خونِ جگر جام می زد

مسافر کہ رختِ سفر ساز کردے سرِ حرف با دوستان باز کردے

نسیمِ حجاز آخرین آرزوئے کز آن آرزو ہیچ نہ دیدہ بوئے

دریغا کہ اقبالِ هندوستان رفت ہمانا کہ جان از تنِ ہندیان رفت

ہمو کز سخنہاش ہنگامہ چیدے بداد ے ز نو زندگي را نویدے

در آن عالم آسودہ بادہ روانش

خدایا بہ خلدِ برین دہ مکانش!

از سید یوشع بي اے (علیگ)

یاد اقبال

دریغا برفت از جهان راز دانے　　که سوزان دلی بودش و تر زبانے
درین کاروانش حدی بود راگے　　نهانش در انفاس بانگِ درائے
زدے تارِ رودے، سرودے سرودے　　که خواب از سرِ خفته بختان ربودے
گه از سوز سرِ خودی باز گفتے　　دُرِ رمز در بیخودی گاه سفتے
خودی وانمودے درآن بیخودیها　　زدے اند کے تیز تر چون حدی را
پیامے ز مشرق به مغرب رساندے　　که تا بینِ این هر دو فصلے نماندے
ز سر رسمِ دین رابها موختے گه　　تمیزِ سپید و سیه سوختے گه
به راهے سرودے زبورِ عجم را　　که جان بر دمیدے ز نو مرزِ جم را
به داؤدیِ لحن ازجا ربودے　　سلیمانیِ دهر را ره نمودے
گهے باز فکرش که پر باز کردے　　تهِ بالِ جبریل پرواز کردے
ز قرآن نکاتے به هر گاه چیدے　　به رومی شب و روز خُلوت گزیدے
(درین تیره شب آفتابے است قرآن　　به هر دور تنها کتابے است قرآن)
همه نامه هایش که کا رید خامه　　از آن هر همه باد جاوید نامه!
از آن دوستان فیض گیرند هردم　　همه زو نصیحت پذیرند هر دم!

PUBLICATIONS OF THE MADRAS UNIVERSITY

(Text-books, Calendars and Question Papers have been omitted.)

	Name of Publications	*Price* Rs. A. P.
*1.	**Some South Indian Villages,** by Dr. G. Slater. Available at the Oxford University Press, Madras ... ... each	5 0 0
2.	**Sources of Vizianagar History,** by Dr. S. Krishnaswami Aiyangar, available from the Superintendent, Govt. Press, Mount Road, Madras ... ... each	4 8 0
3.	**Dravidic Studies,** (available from the Superintendent, Govt. Press, Mount Road, Madras).	
	Volume I	0 2 0
	Volume II	0 8 0
	Volume III	0 12 0
	Bound Vols. I-III	2 4 0
4.	**History of Sri Vaishnavas,** by Mr. R. Gopinatha Rao	0 10 0
5.	**Psychological Tests of Mental Abilities,** by Dr. A. S. Woodburne	2 8 0
†6.	**The Nayaks of Madura,** by Mr. R. Satyanatha Ayyar, available at the Oxford University Press, Madras ...	8 0 0

TO BE HAD OF

MR. M. R. APPADURAI, NO. 57, ANDERSON STREET, GEORGE TOWN, MADRAS.

7.	**A Study of the Optical Properties of Potassium Vapour,** by Dr. A. L. Narayan	1 12 0
8.	**Absorption Spectra and their Bearing on the Structure of Atoms and Molecules,** by Dr. A. L. Narayan	0 8 0

* Not in stock.

† Members of the staff of colleges will be offered copies of the book for sale at Rs. 2 per copy.

University Publications—(*continued*)

Name of Publications	Price Rs. A. P.
9. **Investigations on the molecular scattering of light,** by Dr. K. R. Ramanathan	1 12 0
10. **The Kavari, the Mukari and the Sangam Age,** by Mr. T. G. Aravamudan	2 4 0
11. **Dravidic Studies—No. IV on the Octaval System of Reckoning in India,** by Dr. Mark Collins	0 12 0
12. **Stone Age in India,** by Mr. P. T. Srinivasa Aiyangar, M.A. ...	1 0 0
13. **Anatomical and Taxonomic Studies of some Indian fresh and Amphibious Gastropods,** by Mr. H. Srinivasa Rao, M.A., D.SC. ...	1 4 0
14. **India through the Ages,** by Dr. Jadunath Sirkar, KT., M.A., PH.D. ...	1 8 0
15. **Political Theory of the Govt. of India,** by Mr. M. Ruthnaswami, M.A., C.I.E. ...	1 0 0
16. **Ante-natal, Natal, Neo-natal, mortality of infants,** by Dr. A. Lakshmanaswami Mudaliar, M.D., L.R.C.P.	2 0 0
17. **History of Pallavas,** by Mr. R. Gopalan, M.A.	5 0 0
18. **Industrial Welfare in India,** by Mr. P. S. Lokanathan, M.A.	4 0 0

This is a critical study of the work and achievement of the three great agencies of the workers' welfare—the State, the employer and organized labour. The first part deals with industrial legislation and the second describes the Welfare Work carried on by the employers, emphasis being laid on the need for a new orientation in the relationship between the employers and workers. In the third part a history of the Trade Union Movement is given.

19. **Critical Survey of the Malayalam Language and Literature,** by Mr. A. Krishna Pisharoti	0 8 0
20. **Records of the Indian Museum, Vol. XXXI, Part I,** by Mr. K. S. Padmanabha Ayyar ...	1 0 0

Name of Publications		*Price* Rs.	A.	P.
21. **Restricted Relativity,** by the Rev. D. Ferroli, S.J., D.SC. ...	...	4	0	0
22. **Kuchalavirtham and Krishnavilasam,** by Mr. C. Achuta Menon, B.A. ...	...	1	0	0
23. **Hindu Administrative Institutions,** by Mr. V. R. R. Dikshitar ...	...	6	0	0
24. **Tamil Sangam Age,** by Mahamahopadhyaya S. Swaminatha Ayyar	...	1	0	0
25. **Agastiya in the Tamil Land,** by Mr. K. N. Sivaraj Pillai, B.A. ...	...	1	0	0
26. **Purananutrin Palamai,** by Mr. K. N. Sivaraj Pillai, B.A. ...	...	0	12	0
27. **Rasa and Dhvani,** by Dr. A. Sankaran, M.A., PH.D. ...	...	1	12	0
28. **Sivadvaita Nirnaya,** by Mr. S. S. Suryanarayana Sastri, M.A., B.SC.	...	2	8	0

In this work, Srikantha's commentary is analysed and considered in great detail. The work is published critically with a translation, introduction, and notes in English.

29. **Sivadvaita of Srikanta,** by Mr. S. S. Suryanarayana Sastri	...	5	0	0

A critical exposition of the philosophy of Srikantha, otherwise known as Nilakantha Sivacarya, the author of Saiva commentary on the *Vedanta Sutras*. The first chapter determines Srikantha to be possibly a contemporary of Ramanuja. Chapters II-IV give an account of his philosophy, under the heads of Preliminaries, Criticism of Rival Theories, Brahman, the Jiva, and Release. The last chapter is an estimate.

30. **Taittiriya Pratisakhya,** Ed. by Pandit V. Venkatarama Sharma	...	2	0	0
31. **Essay on the Origin of South Indian Temple,** by Dr. N. Venkataramanayya ...	...	1	8	0
32. **Samkhya Karika,** by Mr. S. S. Suryanarayana Sastri	...	2	0	0

	Name of Publications	*Price* Rs.	A.	P.
33.	**Indian Currency System, 1835-1926,** by Sir J. C. Coyajee	5	0	0
34.	**Political Theory of Imperialism,** by Prof. K. Zachariah	0	8	0
35.	**Vishnu Puranam,** Ed. by Mr. K. Ramakrishniah.			
	Ordinary bound	1	8	0
	Calico "	2	8	0
36.	**Kavirajamarga,** Ed. by Mr. A. Venkata Rao	1	8	0
37.	**Sphotasiddi,** by Mr. S. K. Ramanatha Sastri	3	0	0
38.	**Problems of World Economy,** by Prof. V. G. Kale	2	0	0
39.	**Linganuasasana,** Ed. by Pandit V. Venkatarama Sarma ...	1	8	0
40.	**Evolution of Hindu Administrative Institutions in S. India,** by Dr. S. K. Aiyangar	6	0	0
41.	**Mauriyan Polity,** by Mr. V. R. R. Dikshitar	6	0	0
42.	**Studies in Cola History and Administration,** by Mr. K. A. Nilakanta Sastri	4	0	0
43.	**Historical Inscriptions in S. India,** by Robert Sewell. Ed. by Dr. S. K. Aiyangar ...	10	0	0
44.	**New Light on Fundamental Problems,** by Dr. T. V. Seshagiri Rao Naidu	3	0	0
45.	**Chronology of the Early Tamils,** by Mr. K. N. Sivaraja Pillai	5	0	0
46.	**Civilization as a Co-operative Adventure,** (Principal Miller Lectures of 1931) by Prof. A. R. Wadia. (Reprinted from the *Journal of the Madras University*)	0	8	0
47.	**The Anatomy and Mechanism of the Tongue of Rana Lexadactyla,** by Mr. C. P. Gnanamuthu (Thesis for the Maharaja of Travancore Curzon Prize, 1931) ...	1	0	0

University Publications—(*continued*)

	Name of Publications	*Price* Rs. A. P.
48.	**An Indian Federation,** by Diwan Bahadur A. Ramaswami Mudaliar, M.L.A. (Reprinted from the *Journal of the Madras University*)	0 12 0
49.	**Some Aspects of Vayu Purana,** by Mr. V. R. R. Dikshitar. (Reprinted from the *Journal of the Madras University*) ...	1 0 0
50.	**A Report on the Modi MSS. in the Tanjore Palace Library,** by Mr. R. S. Shelvankar	1 0 0
51.	**Vijayanagar—The Origin of the City and the Empire,** by Dr. N. Venkataramanayya	2 0 0
52.	**Samkhya Karika Studied in the Light of the Chinese Version (Bulletin No. 1),** by Mr. S. S. Suryanarayana Sastri. (Reprinted from the *Journal of the Madras University*) ...	1 0 0
53.	**Paranar,** by Mr. V. Venkatarajalu Reddiyar ...	2 8 0
54.	**Prabhavati Pradyumnam,** by Mr. P. Lakshmikantam	0 8 0
55.	**Subadraharanam,** by Mr. V. T. Sreemanavikrama Panikkar ..	1 0 0
56.	**Rasaratnakara by Salva,** Ed. by Mr. A. Venkata Rao	2 4 0
57.	**Abidhana Vastu Kosha** Ed. by Mr. A. Venkata Rao and Mr. H. Sesha Ayyangar	3 8 0
58.	**Pushpadanta Puranam,** Ed. by Mr. A. Venkata Rao and Mr. H. Sesha Ayyangar	4 0 0
59.	**Rig Vedanukramani of Madhava Bhatta, Vol. I,** Ed. by Dr. C. Kunhan Raja	3 8 0
60.	**The Unadi Sutras in various recensions,** Ed. by Mr. T. R. Chintamani—Part I ...	3 0 0
	" " " II ...	2 8 0
	" " " VI ...	3 0 0

Name of Publications	Price Rs.	A.	P.
61. **Sahitya Ratnakara,** by Mr. T. R. Chintamani (Reprinted from the *Journal of the Madras University*) ...	1	0	0
62. **The Challenge of the Temporal Process,** Principal Miller Lectures for 1933—by Dr. A. G. Hogg	0	8	0
63. **Purpose and Progress,** Principal Miller Lectures for 1934—by the Rev. John Mackenzie	0	8	0
64. **Considerations on some Aspects of Ancient Indian Polity,** Sir Subrahmanya Ayyar Lectures, 1914—by Rao Bahadur K. V. Rangaswami Ayyangar (Second Ed.)	2	0	0
65. **Inter-Statal Law,** The Law affecting the Relations of the Indian States with the British Crown—by Sirdar K. M. Panikkar (Sundaram Ayyar—Krishnaswami Ayyar Lectures for 1933-34)	1	0	0
66. **The Colas,** by Mr. K. A. Nilakanta Sastri			
Vol. I.	8	0	0
Vol. II.	10	0	0
67. **The Matsya Purana—A Study,** by Mr. V. R. R. Dikshitar	1	0	0
68. **Vishnumayanatakam,** by Mr. K. Ramakrishnayya	2	8	0
69. **Studies in Dravidian Philology,** by Mr. K. Ramakrishnayya	2	0	0
70. **Brhati,** Ed. by Mr. S. K. Ramanatha Sastri			
Part I	5	0	0
Part II	2	8	0
71. **The Rg Veda Bhashya of Skandaswamin (First Astaka)—** Ed. by Dr. C. Kunhan Raja	6	0	0
72. **Raghunathabhyudaya of Ramabhadramba,** Ed. by Mr. T. R. Chintamani	1	0	0

University Publications—(*continued*)

Name of Publications	Rs.	A.	P.
73. **Burhan's Tuzuk-i-Walajahi,** Ed. by Mr. S. Md. Hussain Nainar, Part I ...	5	0	0
74. **Katyayana Pratisakhya,** Ed. by Pandit V. Venkatarama Sarma ...	4	0	0
75. **Critical Studies on Katyayana's Sulka Yajurveda Prati Sakhya,** by Pandit V. Venkatarama Sarma ...	4	0	0
76. **Problems in Filariasis.** (Maharaja of Travancore Curzon Lectures, 1934-35), by Dr. T. Bhaskara Menon, M.D.	1	0	0
77. **The Siddhantalesasangraha of Appayya Diksita,** Ed. by Mr. S. S. Suryanarayana Sastri			
Vol. I, ...	5	0	0
Vol. II. Roman and Sanskrit Text ...	3	0	0
Sanskrit Text	1	8	0
78. **Studies in the History of the Third Dynasty of Vijayanagara,** by Dr. N. Venkataramanayya ...	5	0	0
79. **Prakatarthavivaranam, Vol. I,** Ed. by Dr. T. R. Chintamani	6	0	0
80. **Ballads of North Malabar, Vol. I,** by Mr. C. Achuta Menon, B.A.	3	0	0
81. **A Critique of Difference** (A free English Rendering of the Bhedadhikkara of Narasimhasramin), by Mr. S. S. Suryanarayana Sastri and Mr. T. M. P. Mahadevan	1	0	0
82. **Sandhi** (A historical treatment of the Principles of Euphonic Combination in Telugu), by Mr. K. Ramakrisnaiya, M.A.	1	8	0
83. **Some Trends of Modern Public Finance with Special Reference to India.** Sir William Meyer Lecture, 1934), by Rao Bahadur K. V. Rangaswami Ayyangar ...	2	8	0
84. **Economic Conditions in Southern India (A.D. 1000-1500). Vols. I and II,** by Dr. A. Appadorai ...	10	0	0
85. **Kapilar,** by Mr. V. Venkatarajulu Reddiar ...	2	0	0

University Publications—(*continued*)

	Name of Publications.	*Price.* Rs.	A.	P.
86.	**Origin and Early History of Saivism in India,** by Mr. C. V. Narayanan	5	0	0
87.	**Dutch Beginnings in India Proper,** by Mr. T. I. Poonen	1	0	0
88.	**Studies in Tamil Literature and History,** by V. R. Ramachandra Dikshitar	5	0	0
89.	**The Marriage Customs and Songs of the Syrian Christians of Malabar,** by Dr. P. J. Thomas (reprinted from the Indian Languages Number of the University Journal, April 1936)	0	8	0
90.	**Tamil Literature under the Later Cholas,** by Srimati T. N. Thanu Ammal (reprinted from the Indian Languages Number of the University Journal, April 1936)	0	8	0
91.	**Nanartha Dipikai,** by S. Anavaratavinayakam Pillai.	6	0	0
92.	**Sri Sivagara Yogin's Siva-Neri Prakasam,** by S. Anavaratavinayakam Pillai	1	8	0
93.	**Diwan-i-Bedar,** by Md. Husain Mahvi Siddiqui ...	2	8	0
94.	**The History of the Poets of Southern India and the Deccan,** by Moulvi Muhammad Monawar Gowar Saheb Bahadur	2	0	0
95.	**Karyajiyita Vrtti,** by Mr. P. Krishnan Nair.			
	Vol. I	4	0	0
	Vol. II	6	0	0
96.	**Namartha Sangraha of Ajayapala,** by Dr. T. R. Chintamani	1	8	0
97.	**Humanism and Indian Thought,** by Mr. A. Chakravarti (Principal Miller Lectures 1935) ...	0	8	0
98.	**Indian Political Theories,** by Sir C. P. Ramaswami Ayyar. (Rt. Hon'ble V. S. Srinivasa Sastri Lectures 1936-37). ...	0	8	0

Name of Publications		*Price*	
	Rs.	A.	P.
99. **Opthalmology in its Relation to Clinical Medicine,** by Rao Bahadur Dr. K. Koman Nayar (Maharaja of Travancore Curzon Prize Lectures (Medicine, 1936-37). ...	0	8	0
100. **A Critique of Nicolai Hartmann's Ethics,** by Mr. P. V. S. Narayana, M.A., B.L. ...	1	8	0
101. **Grammatical Essays,** by Mr. V. Venkatarajulu Reddiar ..	1	0	0
102. **A Critique on Nannichodadeva's Kumarasambhava,** by Mr. S. Lakshmipati Sastri (Bulletin). ...	2	0	0
103. **Navanadhacharita,** by Gaurana, Edited by Mr. K. Ramakrishnayya ...	3	0	0
104. **Sarasvatikanthabharana of Bhojadeva,** Edited by Mr. T. R. Chintamani ...	6	0	0
105. **Nayaviveka of Bhavanatha Misra,** Edited by Mr. S. K. Ramanatha Sastri ..	3	0	0
106. **Waqiat-i-Azfari,** by Md. Hussain Mahvi Siddiqui ...	2	8	0
107. **Purattirattu,** by Mr. S. Vaiyapuri Pillai ...	2	8	0
108. **Vararucaniruktasamuccaya,** by Dr. C. Kunhan Raja ...	2	0	0
Tamil Lexicon:			
Vol. I—Part I	4	0	0
" " II	4	0	0
" " III	2	0	0
Vol. II—Part I	2	0	0
" " II	2	0	0
" " III	2	0	0
„ „ IV and Vol. III—Part I ...	2	0	0
Vol. III—Part II	2	0	0
" " III	2	0	0
" " IV	2	0	0
" " V	2	0	0
Vol. IV—Part I	2	0	0
" " II	2	0	0
" " III	2	0	0
" " IV	2	0	0

University Publications—(*continued*)

Name of Publications.				*Price.*		
				RS.	A.	P.
Vol. V—Part I	...	...	...	2	0	0
" " II	...	...	...	2	0	0
" " III	...	...	...	2	0	0
" " IV	...	...	...	2	0	0
Vol. VI—Part I	...	...	...	2	0	0
" " II	...	...	...	2	0	0
" " III	...	...	...	2	0	0
" " IV	...	...	...	2	0	0
" " V	...	...	...	2	0	0
Tamil Lexicon Supplement, Part I ...			...	2	0	0

Note :—200 complete sets are offered at half the published price.

PRINTED AT THE G. S. PRESS, MOUNT ROAD MADRAS.